

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL X.

PARTEA B

ISTORIA ROMÂNILOR

CURS FĂCUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI

DUPE DOCUMENTE INEDITE

DE

V. A. URECHIĂ

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI, MEMBRU ACADEMIEI ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE AL ACADEMIEI SPANIOLE, AL SOCIETĂȚII ECONOMICO-MATRITENSE, AL INSTITUTULUI ETNOGRAFIC DIN PARIS, AL SOCIETĂȚILOR GEOGRAFICE ROMÂNĂ ȘI ITALIANĂ, AL SOCIETĂȚII ACADEMICE INDO-CHINEZE, MEMBRU FONDATOR AL ATENEULUI ROMÂN, PREȘEDINTELE GRUPULUI ROMÂN AL CONFERINȚEI INTERPARLAMENTARE, PREȘEDINTELE MANTENANȚEI FELIBRIGIULUI LATIN, AL SOCIETĂȚII ȘTIINȚIFICE ȘI LITERARE DIN ALAIS (GARD), MEMBRU ONORAR AL SOCIETĂȚII HERALDICE FRANCESE ȘI AL INSTITUTULUI ARALDICO-ITALIANO, MEMBRU AL SOCIETĂȚII DE STUDII JAPONEZO-CHINEZE, LAUREAT AL FACULTĂȚII DE LITERE BRITISH ATHENAEUM, PREȘEDINTE AL COMISIUNEI MONUMENTELOR ISTORICE, PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚII DE CULTURĂ MACEDO-ROMÂNE, MEMBRU AL SOCIETĂȚII ȘTIINȚIFICO LITERARE DIN IAȘI, MEMBRU CORESPONDENT AL INSTITUTULUI PORTUGEZ DIN COIMBRE ȘI AL ALTOR CONGRESURI ISTORICE ȘI LITERARE.

•••••

TOMUL X. PARTEA B

BUCURESCI

INSTIT. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-sor ION ST. RASIDescu

16. STRADA DÓMNEI, 16

1902.

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL X PARTEA B

Cap. I.

Numirea noilor Domni. Cronologie. Mare emoțiune în Principate. Partidele politice în ele. Curentul francofil în creștere. Caragea este el candidat al Franciei? Sciri false în Bucuresci și țără. Consuli străini. De Gentz.

Am arătat care este exacta dată, la care începe domnia formală și cea de fapt a lui Ioan G. Caragea. (1)

Completăm informațiunile relative, deja aduse în studiul nostru despre biserică și justiție, și cu alte notițe. La 19 Septembrie (decî la 7 Septembrie stilul nostru) se scrie din Bucuresci către «*Gazeta de Francfort*» :

«*Un tătar sosit aici ieri (18 Septembrie) a adus scirea atît de importantă pentru țările noastre, a numiri Domnilor destinați a le guvernă. Principele Calimach a fost numit Domn al Moldovei și Principele I. Caragea (Karodschia!) Domn al Valachiei Aceste numiri au produs o mare senzațiune printre locuitorii din Principatele noastre, cari sunt alipiți (attachés) de Muscali.*» (2)

(1) Pag. 5 din *T. X partea A*

(2) Vezi *Moniteur Universel*. No. 288, Mercredi, 14 Octobre 1812.

Representantul Prusiei von Werther scria și el către Regele său, din Bucuresci, în 5 Septembre 1812.

Domnul de la Tour-Maubourg aștepta la Bucuresci—de unde era gata să plece,—pe Caragea, qui a passé le Danube et qui arrivera demain dans les environs de Bucarest, où il fera une quarantaine de quelques jours.»

Va să ȳică la finele lui Novembre 1812 (stilul nostru) este data sosirii la Văcăresci a lui Caragea. Decī tocmai la 24 Novembre! Patru ȳile apoi Caragea dă pitacul către spătar, ce am adus mai sus. (1)

Nu mai stăruesc asupra cestiunii datei începerii Domniei, dejă elucidadă.

Mă întreb numai: ce voesce să înțelegă jurnalul german prin vorbele «*aceste numiri (ale noilor Domni) au produs o mare senzațiune printre locuitorii din Principate... cari sunt alipiți de Muscali?*»

Care a fost caracterul acestei *marī senzațiuni*?

De ce numai locuitorii alipiți de Ruși au primit acea senzațiune?

Cu numai nouē ȳile înainte de a publică scirea de mai sus, același jurnal german publică o altă corespondență (de la Bucuresci, 10 Septembre), prin care se spuneă lumii culte europene, că *cea mai mare tristețe domnesce în țerile nōstre. E adevērat că cea mai mare parte din trupele rusesci le-a abandonat; dur Divanul nu este mai puțin însărcinat de a grăbi plata contribuțiunilor arierate până la finele acestei luni, ceea-ce este afacere fōrte anevoiōsă în o țēră sārăcită prin o ocupațiune de 5 ani, nu mai scim noi înșine: ocupațiune de amici ori de inimici? Mai mulți din boerii cei mai bogai abandonă țerile nōstre ca să se ducă să se așeze în statele Austriace. Vēlul cel mai des ne ascunde încă forma viitoare a guvernului nostru. Se pretinde că Sultanul a oprit, cu cea mai mare severitate, ori-ce candidare la locul de Hospodar, de ore-ce M. S. trebuie să fi făcut dejă însuși în secret alegerea acestora.* (2)

Va să ȳică scirea numirii lui Caragea produce senzațiunea cea mare, pentru că face să înceteze incertitudinea despre viitorēa sōrte a țerilor române, despre forma viitorului lor guvern. Acēstă numire de Domni, după ce atāta timp Muscali asiguraseră pe partisanii lor din Principate, că incorporarea lor la Rusia este lucru hotărīt în mintea și în sfatul Impēratului Alexandru I, de sigur că a produs o sen-

(1) Veȳi la pag. 6 din studiul meu despre «Biserica română . Veȳi tom. X din «Istoria Romānilor» partea A. pag. 6.

(2) Reprodusă în *Moniteur Universel*. No. 283, Vendredi, 9 Octobre 1812.

sațiune mare, mai ales în mintea aceloră, cari erau partisanii ai Rusiei.

Pe cât aceștia nu-și puteau explica nereușirea politicei rusești, lucru de care se întristau, pe atâta însă se bucurau și erau și ei cuprinși de *sențațiune mare*, acei Români, cari — ori cât de redus numărul lor — nu iubiau pe muscali.

Cum-că erau de acești Români în țările noastre, nu încapă îndoială. Latour-Maubourg, trecând, în Novembre 1812, prin Bucuresci, în întorcerea sa de la Constantinopole spre Francia, a găsit destui boeri în Bucuresci cu antipatie pentru Ruși și cu simpatie pentru Francia

Evident că între cei din urmă se aflau mai ales boerii, cari fuseseră persecutați de regimul muscălesc. (1)

Și pe lângă boerii prizonieri de Muscali, cari acum se bucurau de noua stare de lucruri, mai erau și de acei cari înțeleseseră, la Bucuresci și la Iași, că deșertarea Principatelor de oștiri rusești și mai ales numirea de Domni noi, nu putea însemna tocmai o isbândă a politicei rusești, ci mai mult eră un eșec al ei.

Iacă de ce și *marea sențațiune* între boerii compromiși prea mult în legăturile lor cu Muscalii. Unii din aceștia se și ridică din țără cu toate ale lor și trec în Rusia, împreună cu oștirile muscălești. Și iacă de ce, din contră, boerii căzuți în disgrația Muscalilor se întorc din exilurile lor, pe dată ce sosesc în Bucuresci noul Domnitor.

De sigur că, în asemenea condițiuni, curentul galofil ori anti-rusesc este în creștere, după ce Napoleon dă, la 14 Septembre, bătăia de la Smolensk, și ales după ce la 20 Novembre arde Moscova și bate la 29 Novembre pe Cutuzof la Crasnoi.

Este locul să ne întrebăm dacă Caragea eră ales de Pôrta Otomană ca un candidat agradat de Francia?

Făptuirile anterioare ale lui Caragea nu erau tocmai de natură a-l recomanda simpatiei Franciei. Dacă Andréossy din Constantinopole nu avusese ocaziunea a se lăuda cu purtarea lui Ioan Caragea, nu mai puțin de isbutea să ieă tronul vre-un Moruzi, se dedea prin acesta o lovitură neîndoișă politicei franceze și eră un testimoniū și mai neîndoiș al triumfului celei rusești. Cunoscutul consul engles din Bucu-

(1) Latour-Maubourg urmăria la Bucuresci, în Novembre 1812, scopul *de ménager des relations à sa Cour avec les Grecs de C-nople qui se trouvent ici (Bucarest) et avec ceux des boyars valaques qui ont été persécutés par les Russes. (Iorga, Acte și Fragm., pag. 491).*

rescî explică alegerea lui Caragea și a lui Calimach prin cumpărarea tronului pe bani (4.000.000 lei!).

Europa eră prea atentă la cele ce aveau să se petrecă în nordul său, la ciocnirile gróznice dintre armatele franco-rusesci, pentru ca să se fi interesat mult de evenimentele de la Dunăre. Totuși ómenii de stat austriaci și mai ales francesi aveau ochii ațintiți într'acóce. Acésta ne explică satisfacțiunea cu care, deși Caragea nu eră pronunțat amic nici al Austriei, nici al Franciei, se primî, la Viena ca și la Paris, scierea că Pórta l-a numit pe el și pe Calimach Domnii Principatelor. Guvernul frances se grăbi să scrie lui Ledoulx, fostul consul al său la București, să-și reia postul. Ministrul Maret scrie lui Ledoulx, în 18 Octobree 1812: doresc să te duci pe cât mai grabnic posibil (la București). Este important de a se observă primele demersuri ale noúei administrațiunii (a lui Caragea) și de a se scî exact tot ce se va face relativ la demarcațiunea nouelor hotare. Convine asemenea a se cunoșce *mijlócele de influență* ce Rusia va fi căutat negreșit să-și menageze asupra locuitorilor țérilor acestora, cum și dispozițiunile acestora cu privire la acéstă putere

Ledoulx plécă imediat la postul său și în 29 Ianuarie 1813 póte dejă trimite lui Maret o primă notă.

La Paris nu eră cum se vede prea mare domirire asupra simțimintelor lui Caragea. De aceea Ledoulx este trimis grabnic la postul său din București, să studieze mai de aprópe pre noul Domnitor. Ledoulx abià sosit, în Ianuarie 1813, la București, căută să-și deà sémă despre cugetele lui Caragea, după însărcinarea primită de la ministrul său Maret. In nota sa de la 29 Ianuarie declară, că încă nu póte să-și formuleze opiniune prea exactă despre Caragea, dar că, din câte află, e dator să crédă, că Domnitorul Muntean este imparțial, că nu s'a dat cu nici o partidă, că menageză pre toți, că se silesce a nu se stricà cu Rușii și a nu indispune în contra sa pre Francesi. Adevératele intențiunii ale lui Caragea vor fi cunoscute numai după deschiderea campaniei proxime. Ledoulx judecă definitiv pre Caragea, când đice, ca despre orî-ce fanariot, că: «*dînsul va fi orî-ce îi vor cere împrejurările să fie.* O lună mai târđiú, Ledoulx stărue pe lângă Maret să-î trimită o scrisóre pentru Caragea, recomandându-î călduros pre boerul Filip Linche, om care nutresce simțiminte francese și care, de l-ar lua Caragea în vre-o slujbă, o să servéscă minunat politica francesă, ținénd pe Ledoulx în curent de tóte fáptuirile lui Caragea.

Vodă nu-l numesce, că se teme să nu supere pre Muscali, pre consulul rusesc «*care este de o insolență fără exemplu.*» (1)

Se vede deci, că nici Franția nu crede că poate să compeze pe Caragea.

Cea mai neîndoișă explicațiune ce Româniî își deteră din faptul numirii lui Ion Caragea fu însă, că nu prevalase la Pórtă, prin acéstă numire, politica ruséscă.

De aceea mare senzațiune la Bucuresci și Iași în ambele tabere boeresci și în cea ruséscă și în cea mică, dar spornică, anti-ruséscă, tabără care suntem dispuși a o numi *națională*, căci naționalii erau, deși nu purtau acest nume acei cari nu le eră inimii lor plăcut să fie încorporată patria lor la Imperiul rusesc.

Emoțiunea vie din țeră, din ambele tabere, căutau șefii muscali, cari încă se mai aflaū în Bucuresci și Iași, să o potoléscă prin răspândirea de sciri false dilnice. Evident că și cei cu daruri anti-muscălesci și cei alipiți de politica ruséscă ciuliaū urechile să afle scieri, noutăți despre operațiunile militare de la nordul Europei. (2) Ca să întrețină simpatii pentru Rusia în Principate, Jaltuchin răinas în Bucuresci cu puține trupe — căci după tractatul de la 1812, Rusia nu aveă să

(1) Veđi ce ăice Wilkinson (pag. 107—108).

Ledoulx scrie lui Maret, din Bucuresci, în 29 Ianuarie 1813:

Sans pouvoir donner encore à V. E. une opinion bien exacte des sentiments du P-ce Caradzea, je dois croire, d'après tout ce que j'entends dire ici qu'il n'a épousé aucun parti; *qu'il ménage tout, qu'il cherche à ne pas brouiller avec les Princes et à ne pas indisposer contre lui la France. Les véritables intentions ne seront bien connues, ses opinions ne se prononceront qu'après l'ouverture de la campagne prochaine. En un mot ce prince n'a pas, je crois, de caractère à lui; il sera tout ce que les circonstances exigeront.*

Ledoulx à Maret, Bucarest, 25 Février 1813:

Le P-ce Caradzea d'un caractère très-faible ne l'emploie pas, de crainte, je crois, de donner de l'ombrage au Consul de Russie, qui est, comme j'ai eu l'honneur de le marquer à V. E. d'une insolence sans exemple. Il serait très utile que M. Linche rentre dans les affaires ici: je répons que par lui je saurai tout ce qui se passe à cette Cour Grecque. V. E. pourrait donc m'envoyer pour le P-ce une lettre de recom. en faveur de Mr. Linche, qui produirait infailliblement l'effet que nous devons en attendre. Une fois ce boyard réinstallé dans les affaires, il récroirait grandement récompensé de ses services passés et engagé à rendre de plus grands servites encore. Cette lettre de recom. nous assurerait ici, parmi les boyards, un homme entièrement dévoué à nos intérêts. M. Linche mérite sous tous les rapports que V. E. daigne s'intéresser à lui.

(2) Veđi *Moniteur Universel* de la 9 Octobre 1822.

evacueze deplin Principatele decât la 14 Octobre — inundă țările române de buletine de victorii închipuite raportate de Ruși asupra ôstei lui Napoleon. (1)

Totuși strabătea în București și Iași și noutăți mai oneste despre izbândile Francesilor. De ôre-ce încă la 19 Septembre l'administration du pays est presque entièrement entre les mains des Autorités nationales» (2), nu erà posibil lui Jaltuchin să împedice străbaterea în țeră și de sciri opuse vederilor Rusiei. O corespondență adresată din Buda, cu data de 1 Octobre 1812, dice că «les nouvelles victoires des Français en Russie font beaucoup de sensation dans la Moldavie et la Valachie». (3)

Și guvernul de la Viena aveà ochii ațintiți spre București și Iași. Austria erà reprezentată la București prin agentul său *Fleischhackel*. Nu târziu însă se vor stabili relațiuni mai apropiate între Caragea și guvernul Austriac, prin faptul că Domnitorul Muntean va căpeta de corespondent politic secret al său pe Cavalerul Frederic de Gentz. Ministrul Meternich învoesce acestuia să devină corespondentul Domnitorului Caragea, (4) după ce un moment erà vorba ca acel corespondent să fie comitele Hardenberg, ministru de Hanovra la Viena, saș consilierul de legațiune Prusiană Piquot. Alegerea lui Meternich prevală în 27 Decembre 1812 și în aceeași zi el scrise Domnitorului Muntean prima sa corespondență. Consulul *Fleischhackel* stabili înțe-

(1) N. 282 de Joi 3 Octobre 1812.

Bucarest, 7 Sept.

Le grand vizir après sa déposition a été exilé à Brussa. Son successeur est parti pour se rendre a Sumla.

Gheslib Efendi et le Drogman de la Porte Moruzi sont toujours ici (Bucarest). — Il arrive tous les jours à Bucarest des bulletins qui donnent des nouvelles des victoires qu'on dit remportées par la Russie. On les distribue avec profusion pour les soldats qui sont encore ici. Les lettres particulières de la Russie sont tout à fait en contradiction avec ces bulletins et tout annonce que l'Empereur des Français s'avance vers Moscou.

— Notre pays est au reste dans la plus triste situation. Plusieurs des riches boyards quittent nos provinces pour s'établir en Autriche. (*Observateur Autrichien*)

(2) *Moniteur Universel* du 14 Octobre 1812. No. 288, după Gazette de Francfort.

(3) *Moniteur Universel* du 16 Octobre 1812.

(4) După Challemeil-Lacour (*Revue des deux mondes*. 1868 luna Iunie I, pag. 635, de Gentz nu a refusat a purtă, ceva mai târziu, titlul oficial de agent diplomatice al Principelui Valachiei.)

legerea definitivă cât privia emolumentele, ce Domniţorul oferia lui de Gentz.

Importanţa lui de Gentz din respectul politiceii austriace la Constantinopole este mare. Graţie relaţiunilor secrete dintre de Gentz cu Caragea, Austria nu va întârziă de a avé «*la main haute*», atât la Bucuresci, cât şi la Constantinopole, unde, prin Caragea, Meternich va face să străbată acele sciri şi vederi, cari puteau să-î fie dînsei profitabile. (1)

Anglia nu putea nici dînsa perde din vedere importanţa politică a curţilor Române, cu totă atenţiunea încordată a Europei spre altă parte. Ea numi în 1813 de consul al său pe *W. Wilkinson*. Acesta va aduce la Bucuresci vederi contrare vederilor lui *Fleischhackel* şi celor ale lui *Ledoux*. Pe când aceşti din urmă caută să îndepărteze pe Români de la Muscali, Wilkinson devine partisanul împărţirii Principatelor între Rusia şi Austria, tocmai pe motivul — *risum teneatis* — că este în interesul Europei, să împedice extensiunea Rusiei şi că numai ast-fel s'ar puté împedecă mai departe mergerea Rusiei spre Constantinopole.

Rusia, după eşirea definitivă a lui Jaltuchin din Principate, va fi şi dînsa reprezentată la Bucuresci prin consulul Kiriko. După catastrofa Francesilor în Rusia, aceşti consuli şi cei din Iaşi vor deveni de o insolentă şi de o incomoditate gróznică pentru guvernele naţionale din Principate.

Căderea capetelor Moruzescilor, partisanii neîndoioşi ai Rusiei, pusesse deocamdată multă apă în vinul consulilor rusesci din Principate. Francia nu văduse cu ochi bunî raptul Basarabiei, rapt datorit de Rusia Moruzescilor. De aceea o vedem interesându-se de aprópe de negociaţiunile ulterioare agitate între Pórtă şi Rusia, cu referinţă la delimitarea Basarabiei. Francia doria ca Pórtă să acorde Rusiei cât mai mică porţiune de pămînt.

Acelaşi lucru — deşi mai platonice — îl doria şi Austria.

Tocmai pentru a urmări asemenea afaceri Napoleon grăbise să trimită la Constantinopole pe energicul Andréossy. La 13 August 1812, acesta fu primit în audienţă solemnă de către Sultan. (2)

Alegerea de Pórtă a lui Caragea şi Calimachi, întâmplată, cum vădurăm, în August, după sosirea lui Andréossy, a trebuit, orî-cât de se-

(1) Veđi despre Fr. de Gentz articolul publicat de P. Challemel-Lacour, intitulat *Diplomates et publicistes de l'Allemagne*, în *Revue des deux Mondes* de la 1 Iunie 1868, pag. 620. — Idem, *Albert Sorel*, în aceeaşi revistă, de la 15 Decembre 1876.

(2) *Moniteur Universel*. No 261, din 17 Septembre 1812.

cretă să se fi ținut, să nu fi fost fără de scirea, de nu și fără de consimțirea reprezentantului frances. De aceea ȕiserăm, că emoțiunea în țără, între boerii rusofilii fu mare.

Tot influenței francese se ȕicea că datorise Caragea și rechemarea sa pe câte-va ȕile ca Dragoman al Porții, din cursul lunii August, după depunerea lui Panaiotache Moruzi *«parce qu'il (Moruzi) passait pour être dévoué aux intérêts de la Russie.* (1)

În locul lui I. Caragea deveni Dragoman Spătarul Iacovachi Arghiropulo, (2) frate cu ginerele Domnitorului.

Cap. II.

Căimăcămie. Sosirea lui Caragea la Bucuresci. Alaiuri. Arderea Curții Domnesci. Diverse evenimente.

Ioan Caragea nu vine imediat la Bucuresci, din causă că, după o dispozițiune a tractatului de la 1812, evacuarea Principatelor eră hotărâtă a se efectua în mod ccmplet numai pe ȕiua de 2 (14) Octobree. La acéstă dată eră dator Jaltuchin să lase guvernul țării românesci în mânilor Divanului ei.

La Bucuresci se găsiă încă Galib Efendi și Dimitrie Moruzi, colaboratorul său la tractatul de Bucuresci, prin care Rusia ne răpi Basarabia. Acolo află Moruzi despre neisbutirea candidaturii sale la Domnie, pe care o credeă bine asigurată. El fu tot odată însciințat în secret, ca să nu mai mērgă la Constantinopole, că nu-ı va fi vieța în siguranță. Rusia îi oferì asil la ea, ba și o bună pensiune... Dimitrie Moruzi, avēnd familie la Constantinopole, se temù să nu o expună la perire. Încumetat pe abilitatea sa, preferi să mērgă, să-și justifice purtarea. El sperà să deă de culpabil pe Galib Efendi... Acesta însă mai dinainte arētase că singurul culpabil al perderii Basarabiei eră numai D. Moruzi. Cât trecură amândoi Dunărea, Galib arestă pe Mo-

(1) Iancu Caragea mai fusese Dragoman al Porții în 1807—1808. Influența franceșă la Constantinopole eră foarte mare înainte de catastrofa lui Napoleon în Rusia—este momentul când 140 de prisioneri Ruși se turciseră în Constantinopole. *Moniteur Universel*, din 17 Septembrie 1812 (No. 263), în o scrisore datată din Constantinopole de la 13 August, povesteste solemnitatea cu care se făcù acéstă trecere la mahometanism a acelor Ruși.

(2) *Moniteur Universel*. No. 288, 14 Octobree 1812.

ruzi și-l expediă la Șumla, unde eră Vizirul ... Aci fu ucis pe dată, și capul lui trimis la Constantinopole, unde fu expus trei zile la porțile Seraiului, alătura cu al frate-său Panaiotache Moruzi, carele ținuse locul de Dragoman pe timpul cât Dimitrie stătù la Bucuresci.

Și pe când ast-fel Moruzescii, amici ai Rusiei, plătiaù cu capul lor trădarea, Caragea eră primit cu onoruri în audiență solemnă de investitură de către Sultanul, la 8 (20) Octobree. Padișahul otoman îi dete cuca și caftanul de onóre.

I. Caragea fu primit de Sultanul *«avec la bienveillance la plus distinguée»* scrie, în 26 Octobree, din Constantinopole, corespondentul jurnalului *Gazette de Francfort*. (1) În o a doua audiență primi *tuil* Domnesc.

Avënd a întârziă la Constantinopole mai mult timp, până ce să se ridice din țeră Muscalii, Caragea trimise la Bucuresci cainacamii, cari să ieă guvernul țerii în numele său.

O corespondență din 2 Octobree (20 Septembre 1812), trimisă din Bucuresci guvernului din Paris și publicată în *«Moniteur»*, vestesce că la data acésta sosise dejă în capitala Munteniei Caimacamul și Postelnicul noului Domn. Gr. Suțu e Caimacamul. Acesta e fiul lui Mi-chai Suțu. După Werter însă, în corespondența lui cu regele Prusiei, Caimacam eră Gh. Arghiropulo, care în ziua sosirii lui Werter la Bucuresci, tocmai dădeă un mare bal domnului de Maubourg (2).

Gazeta de Francfort confirmă, că Ghiorgache Arghiropulo, frate cu noul Dragoman al Porții, a sosit la Bucuresci, în 24 Septembre (6 Octobree), și a comunicat boerilor adunați firmanul (zapt-firman) al Sultanului, prin care este însărcinat să administreze Principatul în numele lui Caragea (3).

(1) Veți *Moniteur Universel*. No. 348 din 13 Decembre 1812.

Le 20 le nouveau Prince de Valachie a reçu, dans une audience solennelle, des mains de S. H. la kouke ou le bonnet de Prince et la pelise d'honneur. Il a été traité, par le Gr. Seigneur, dans cette occasion, avec la bienveillance la plus distinguée. Jeudi est le jour désigné pour la cérémonie de la queue de cheval, que le nouveau Prince a coutume de recevoir, pour marquer son rang dans le gouvernement.

(2) Veți nota lui Werter către Regele Prusiei, din 5 Decembre st. n. 1812. *Moniteur Universel* de la 26 Octobree 1812. No. 300, scrie: «Caimacamul și Postelnicul noului Principe al Valachiei Iancu Caragea, aș sosit aci la Bucuresci. Primul se chêmă Gr. Suțu fiul lui Michail Bey; cel de al doilea se chêmă *Tschapan* (?)»

(3) N. 313. Dimanche 8 Novembre 1812.

«Valachie, Bucarest, le 9 Octobree.

«M. Georgachi Arghiropulo, frère du nouveau Dragoman de la Porte, est arrivé le 6

E posibil că pe lângă Arghiropulo să fi sosit la Bucuresci și Gr. Suțu. În tot cazul, postelnic în domnia lui Caragea vom afla pre Vlăhuț.

Pe dată ce Caimacamii sosiră în Bucuresci, s'au început reparațiunile palatului Domnesc din Dêlul Spirei, care ajunsese în prôtă stare, din cauză că servise de spital în timpul ocupațiunii rușesci. (1)

O altă corespondență a Gazetei de Francfort, dată tot din Bucuresci, din 18 Novembre (6 Novembre), confirmă că, la acea dată, încă nu sosise Domnitorul Caragea, dar că eră așteptat din un moment în altul și că neîntârziat vor reveni la Bucuresci și reprezentanții (orî *Aiani*) streini, cari, la momentul rupturii dintre Rusia și Turcia, se îndepărtaseră din Principatele ocupate de Ruși (2).

În adevăr, nu întârzie să sosescă la Văcăresci noul Domnitor. Aci se opresce după vechiul obicei, pentru a-și pregăti oficiala intrare în capitală. Corespondențele Monitorului frances scriu, că *conăcirea* de mai multe zile la Văcăresci a Domnitorului eră și în interesul sănătății publice, ca o carantină făcută de Domnitor, fiind-că venia din o parte de loc, în care se însemnase ciurma.

Se profită de acastă reședere la Văcăresci, pentru a se luă măsuri pregătitoare intrării în Bucuresci. (3)

de ce mois et a fait connaître aux boïars assemblés le firman (zapt-firman) du Gr. Seigneur, par lequel il lui est ordonné de se charger de l'administration de la Principauté au nom du nouvel Hospodar.

(1) On a commencé aussitôt à travailler aux réparations dont le palais du Prince a le plus grand besoin; il a servi d'hôpital pendant tout le temps du séjour des Russes dans cette capitale.

On a la certitude que le gouvernement sera remis au Caimacam le 2 (14) (*sic*) Octobre, jour fixé par le traité de paix.

Senatorul Miłocevici (Milosievici) a fost numit guvernator civil al Basarabiei. El devait quitter Jassy le 13.

Moniteur Universel. N. 313, din 8 Novembre 1812.

(Journ. de Francfort) Coresp. din Bucuresci de la 9 Octobre 1812.

(2) Gaz. de Francfort.

Valachie. Bucarest, le 18 N-bre (dec 6 Novembre).

On attend incessamment l'arrivée du nouveau Prince Ianco Karatschia et le retour des ayans étrangers qui, au moment de la rupture entre la Russie et la France, s'étaient éloignés de ces Principautés encore occupées par les Russes.

(3) Veđi pag. 7 din tom. X. Iacă și un alt act cu referință la repararea pavelei din strada Șerban-Vodă:

Porunca ce s'au făcut în dosul însciințării ispravnicilor de Ilfov și a Vornicului poliției, pentru dregerea podului Șerban-Vodă.

În Ioan Gheorghe Caragea Vaeved i Gospodar zemli Vlahscoie.

Domnia-vôstră ispravnicilor din sud. Ilfov și domnia-ta epistatule al dvornicieii

La 25 Novembre 1812, adecă neîntârziat după sosirea la Văcăresci Caragea adresază țerii obiceiuitul manifest de Domnie nouă. Ca toate programele politice, proclamațiunea lui Caragea promite mult, ba încă adaugă a dice, că cele ce le promite vor fi *înființate, iar nu numai cuvîntate*». Caragea se jură *pe viața fiilor săi*, că n'o să trecă cu vederea *răpirea și nedreptatea*. (1)

La ziua hotărîtă de 12 Decembre, Domnitorul își face solemnă intrare în Bucuresci.

Dăm în notă aci alaiurile întocmite cu pitac Domnesc, pentru Domnitor și pentru intrarea în Bucuresci a Dómnei sale Elena. (2)

politiei, am văduț Domnia-Mea arătarea ce Ne faci printr'acéstă însciințare, ci dar de vreme ce ca să se astupe acele baltacuri de la căpătăiul podului celui dres până la cel-lalt căpătăiū dupre *socotéla boerilor* este atâta discolie și zăbavă, pentru pricinile ce aretați, primită este Domniei-Mele chibzuirea ce faceți, următore fiind și altor asemenea pilde, și poruncim, ca dregerea aceluī drum să o săvirșiți cum mai în grabă,* adecă de la maidanul ot Dulap și până la căpătăiul podului celui dres și bun. — 1812, Decembre 1.

Arch. Stat. Cod. 74, fila 4.

(1) Veđi întréga proclamațiune în volumul X al *Istoriei Românilor* Partea A. pag. 454.

(2) Iaca alaiurile aceste:

Orînduiata alaiului Domniei, după obiceiul țerii, la intrarea în Bucuresci.

Stégul catanelor de țéră cu capitaniū i catanele acestuī stég, toți călări și înarmați.

Brésla agiască.

Călareți polcovnicesci toți călari și înarmați.

Vel căpitan de cazaci cu stégul i sârmaciul și toboșarul seū.

Talpoși dorobănțesci pedestri cu chivere, cu tobe i cu cimpóiele lor.

Vel căpitan de dorobanți cu zapciū seī înainte i cu căți-va din brésla armășasca cu tacâm curat împrejur și stégul seū cu toba după dînsul.

Podarii toți pedestri câte doi.

Cazaciū agiesci asemenea pedestri cu cimpoiū i tobele lor.

Vînătorii, asemenea.

Căpitaniū agiești înarmați cu tacâm curat pedestri.

Céuș agiesc cu logofêt agiesc.

Polcovnicul de pod cu polcovnicul de ciocli.

Polcovnicul de vînători cu polcovnicul de Tirgoviște.

Vel aga cu podóba, după obiceiū.

Stégul cu stegar agiesc i călărași cu prapurile i trâmbișile, cu toba și sârmaciū, după obiceiū.

Dumné-luī vel vornicul za politie, cu ómenii și tacâmul domniei-sale.

In alaiul lui Vodă ieau parte și cei doi fii ai lui I. Caragea, anume

Neferii toți înarmați, călări cu Baeracul lor, câte doi.
Beșléga, cu tacâm curat.

Brésla spătărăscă.

Lefegii cu stégurile lor, călări.
Vel căpitan de lefegii cu zapcii săi, i buciugul, toboșari, sârmaci după dinsel.
Seimenii călări iarăși înarmați, toți cu haine roșii și cu moțurile galbene.
Baș-buluc-bașa cu stégul cel mare i toba și sârmaci.
Scutelnicii spătărăscii înarmați.
Delii călări, toți înarmați cu sulite în mână, câte doi, potrivii, dimpreună cu odo-
bașii lor, înaintea dumné-lui vel spătarul.
Poterășii, toți înarmați, călări, cu haine curate fistichii, cu moțuri și cu musi-
canții lor.
Căpitanii spătărăscii înarmați cu tacâm curat.
Céuș spătărăsc cu logofét spătărăsc.
Vel căpitan de Mizil cu polcovnicul de poteră.

Vel Spătarul cu podóba după obiceiú.

Stégul cu stegar i buciuc și lefegii, cu prapurile i trâmbițe i tobe și sârmaciú
după dumné-lui.
Copii din casă cu păhărnicéi.
Vătaf de vistierie cu vătaf de păhărnicie.
Aprođi vătășesci cu aprođi céușesci.
Vătaf de aprođi cu céuș de aprođi.

Brésla portărăscă.

Portărei în rind pe jós cu semnele în mână.
II portar cu III portar.

Vel portar.

Dumné-lor boerii veliți i al doilea, cum se arată în deosebită fôe, și înaintea dum-
né-lor: starostea cu neguțătorii pămîntenii.

Brésla armășescă.

Armășei cu pușcași.
II armaș cu III armaș.
Vel armaș Aleco Mavrocordat cu podóba după obiceiú, avënd pe toți lăutarii
domnesci.
Stégurile țerii i trombetași domnesci și cu *muzicanții nemți*.
Tuiurile
Iuruc-baerac.
Sacagii după obiceiú cu sacalele.
Salahorii călări, cu bețele în mână.

George și Constantin. In al Dómnei sunt fiicele: Ralu, Smaranda și Roxandra.

Caii domnesci împodobiți.
Trăgându-i comișei câte unul.

II comis cu Răhtivan Aslanoglu.
6 postelniceî cu 6 postelniceî asenienea.

Capoturi și tacâm curat.

Toți călărașii
cu vâtaful lor.
6 fustași
cu darde.

III logofăt III vistier
II logofăt II vistier Iorgache Slugeroglu.
II logofăt II postelnic Costache Arghiropulo.
Vel postelnic Vel comis Dumitrache Manul.
Un céuș împărătesc Alt céuș împărătesc.
Un capegiu împărătesc Alt capegiu împărătesc

Toți lîpcații
cu odobașa.
6 fustași
cu darde.

Iuz-bașa.

Beizadea cu ciohodariî i un saracci Beizadea cu ciohodariî i un saracci.

5 căpitani
ortacuscachi cu ca-
plan pošuri.

Dumné-lui agaua cu ciohodariî domniei-sale.

Un satâr alt satâr.
Un satâr alt satâr.
Un satâr alt satâr.

5 căpitani
ortacuscachi cu ca-
plan pošuri.

Mataragi iamac alaiü céuș mataragi bașa.
Saracci iamac icioclan céuș sarasci bașa.
Un gavaz alt gavaz.
Un peic împărătesc alt peic împărătesc
Un haznaharlâü alt haznaharlâü.
Deli-bașa bașciohodar, tufecci bașa.
Cu toți ciohodariî cu toți ciohodariî.

Iar ciohodari i tufecci cu pușci.

polc.

Iar ciohodari i tufecci cu pușci.

Vâtaf de Divan înarmat cu II spătar cu sabie gianat
Saidacuri i topuzul.
Sennul Domniei sangiacul.

Este de observat, că cu tótă desorganizarea și miseria în care Muscalii lasă țera, tot se mai găsiră cete destule de ostași din diversele

Copii din casă purtând prapurile vel grămătic.
 Vel cuparul Costache Mavrocordat vel ispravnic de curte.
 Vel cămăraș II grămătic *vichil* d-lui.
 Divictar postelnicul Vasilache.
 Și cei-lalți boeri ai curții și idiclii, câte doi.
 Mehter bașa cu tótă taiféua sa cântând.

Caretă gospod.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscove.

Poruncim Domnia-Mea să aveți a însciință d-lor boerilor i zapciilor mari și micî și tuturor mai sus arêtaților, că la cêsuri din ți cu ajutorul lui Dumneđu este să se facă obiceiuit alaiu Domniei Nôstre și să fie toți strînși la și întregi la orânduială, ca la ridicarea noastră să se afle toți gata spre mișcare, însă să grijiți a nu se face vre-un cusur sau vre-o atacsie la pornire, că veți fi în vină; așijderea arêtați porunca Domniei-Mele fie-căreia bréslă, ce la mergere să aibă a păzi buna-cuviință și orânduială, fără de a se face sgomot la vorbă sau vre-o amestecătură, ci fie-care cu tăcere să urmeze mișcarea alaiului, iar un alaiu ciauș călare să aibă a încunjură călare necontentit înainte vestiind mișcarea alaiului la mergere, ca să mérgă cu bună orânduială. —1812. Decembre.

Cod. LXXV, fila 9.

Orînduiala alaiului prea iubitei Dômne a Domniei-Mele, la intrarea în Bucuresci.

100 seimeni polcovnicesci călări, toți cu haine roșii înarmați și cu moțuri galbene.
 100 seimeni bulucbășesci asemenea călări, toți cu haine roșii și cu moțuri galbene și înarmați.

4 postelniceî cu capoturi roșii iar patru postelniceî asemenea.
 Céușul spătăresc cu céușul agiesc.
 Polcovnicul de pod cu polcovnicul de ciocli.
 Polcovnicul de seimeni cu polcovnicul de viuători.
 II comis cu II pitar.
 Bașbuluc baș. cu polcovnic de țîrg.
 Vel căpitan de Mizil. cu vel căpitan de lefegii.
 III postelnic, fiul d-nei Efrosina cu Răhtivan Asanoglu.
 Vornicul de harem cu vel căpitan de dorobanți.
 II grămătic, fiul d-lui postelnic Vasilache cu grămătic dômnei Filipescă.
 II postelnic Costache Arghiropolu cu II spătarul Gianetache.
 Biv-vel pitar cu biv vel pitar.
 Vel armaș Aleco Mavrocordat cu vel pitar.

arme, cari să intre cu alaiū. Nimic mai deosebit în aceste alaiuri decât la altele de la anteriorii Domni, decât că se bagă în alaiuri, nu numai spata și topuzul Domnesc, dar și sangiacul și tuilul dat *ad-honorem* de către Sultan. Intre diversele musicī, cimpōie, trombițași etc., iea parte la alaiū și o *musică nemțescă*, aceea pe care neîntârziat I. Caragea o va desființa. (1)

Maī observăm că în Garda Porții iar sunt *nemți*: «50 nemți din Pórtă, în haine fistichī.»

Din primul moment I. Caragea manifestă o deosebită plăcere pentru parade. El e nemulțumit de alaiurile orînduite pentru recepțiunea lui. Cetele de seimeni, de panduri, diversele bresle din administrațiune nu s'aū prezentat în haine curate, în uniforme. De aceea în anii următorī 1814 și 1815 Domnitorul va da nouē ordine pentru modul cum aū să fie organizate alaiurile Domnesci. I. Caragea ordonă Marelui Logofēt de țera de sus, să oblige pe zapcii Divanului, câte 15 ómenī «*îmbrăcați în forme*», de-asupra să aibă cepchenuri și în cap să fie tot un fel, pentru că, «la alaiurile Domnesci ce s'aū făcut, s'aū vedut de înșine Domnia-Mea cu haine nepotrivite, próste, încă și sparte.»

Lui Vel Spătar încă scrie Caragea, ca seimeni, lefecii, căpitanii și alte bresle spătăresci, să nu mai intre în alaiuri decât «în formă, cu haine curate, pentru buna podóbă cari împotrivă la alaiurile ce s'aū

50 nemți din Pórtă, pe jos, toți cu haine fistichī curate.

12 fustași ai haremului cu darde în mână și iuz bașa al lor.

8 căpitanī, patru ai seimenilor spătăresci și patru agiesci, pe jos, înarmați cu zardabale.

10 ciohodari lângă careta Domnescă de amândouē părțile.

6 ciohodari lângă careta prea iubitelor nóstre Domnițe.

D-lor jupănesele mari pămîntence, după obiceiū, în caretele d-lor. după Domnițe.

Iū Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Poruncim Domnia-Mea, polcovnice de seimeni, să aibă în sciința atāt mai sus arētații boeri și zapcii cu breslele lor, cât și dumné-lor jupănesele, ca să scie că cu ajutorul lui Dumneđeū, la . . . césuri, este să fie intrarea prea iubitei Dómnei Mele în Bucuresci, pentru care să porți grijă a fi toți orînduiți adunați la . . . de unde să se facă alaiul acesta, cu orînduiala lui fără de cusur. Tolço pisah gpd.-- 1812 Decembre.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXV, fila 11.

(1) Veđi la cap. școlelor și culturii publice, vol. X, Partea A, pag. 425.

făcut, vędându-se de Domnia-Mea cu haine sparte, nepotrivite, de nici sēmēnă unul cu altul.» (1)

În Decembre 1815, Ioan Caragea dă un pitac, prin care ordonă ca, la Domnescile alaiurī, să fie și doi dintre boerīi veliți, adecă d-l *vel logofētul de obiceiurī*, ca un trebuincios și cu sciințe de ale obiceiurilor, i d-luī vel hatman ca un zabit al Divanuluī. Aceștia să mērgă înaintea luī Vodă la alaiurī, împreună cu vel comis, păzind fie-care rīndul sēu, după trēpta cinuluī. (2).

(1) Pitac către vel logofētul de țera de sus, a îndatoră pe zăpcii Divanuluī să aibă câte 15 ómeni îmbrăcați în formă tot un fel pentru halaiurī când va fi, după orīnduiala veche.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei Mele, d-ta vel logofete de țera de sus Iordache Filipescule, fiind-că pentru buna podóbă, după orīnduiala veche, sunt de a fi și cei ce se află în slujbă pe la zăpcii, adică păhárniceii, aproși, copiii din casă, cu haine curate, mai vīrtos de-asupra să aibă cepchenurī și în cap să fie tot un fel, pentru că la halaiurile Domnesci ce s'aū făcut, s'aū vędut de înșine Domnia-Mea cu haine nepotrivite, próste, încă și sparte, lucru cu totul în potriua datoriei lor și a voinței Domniei-Mele, ci dar primind Domnescul Nostru pitac, să aduci înaintea Domniei-Mele pe toți zăpcii Divanuluī cei mari, să le arēși că este porunca Domniei-Mele strașnică, ca fieș-care să aibă câte 15 ómeni ai sēi îmbrăcați tot-deauna în formă cu port tot un fel, după povața ce li se vor da de către d-ta. Tolco pisah gpd.—1814 Decembre 2.

Cod. LXXIV, fila 161 v.

Pitac către vel spătarul a avē pe breslele spătăriei cu haine curate, potriviți pentru halaiurī, după orīnduiala veche.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, d-ta vel spătare, fiind-că pentru halaiurile Domnesci ce se întimplă a se face, este vechiū obiceiū a fi și seimenii i lefegii, căpitanii și alte bresle spătăresci în formă, cu haine curate, pentru buna podóbă, care împotrivă la halaiurile ce s'aū făcut, vędându-se de Domnia-Mea cu haine sparte, nepotrivite, de nici asēmănă unul cu altul, poruncim d-tale, să dai nizam pentru acēsta a fi în tótă vremea breslele de halaiū în formă, potriviți la haine după vechiul obiceiū. Tolco pisah gpd.—1814 Decembre 2.

Asemenea pitac s'a făcut și la vel agă.—1814 Decembre 2.

Asemenea și la vornicul politiei.—1814, Decembre 2.

Cod. LXXIV, fila 161 v.

(2) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Fiind-că la Domnescile halaiurī trebuință este tot-deauna ca să se păzescă nu numai buna orīnduială, ci și buna întocmire și eftacsie, ca și orīnduiala boerilor să se

Multiple sunt orînduirile de alaiuri: mergerea la biserică de sărbătorii mari și hramuri a lui Vodă, a Dómnei, a beizadelor pentru hirotonisirii, la biniș, la Sf. Panteleimon, la ocaziuni de primiri de peșcheșuri, la recepțiuni de personaje străine importante, etc. (1)

Dar să reluăm șirul narațiunii Domniei lui Caragea.

păzescă precum se cuvine și obiceiul vechiú să se urmeze întocmai fără strămutare și buna întocmire la ale halaiurilor fără a se întâmplă zăticniri și atacsú, am hotărît, ca la Domnescile Nóstre halaiuri să orânduim doi dintre boerii veliși, adecă pe d-lui vel logofétul de obiceiuri, ca un trebuincios și cu sciință de ale obiceiurilor și pe dumné-lui vel hatman, ca un zabit al Divanului asupra căruia privesc întâmplătoarele jálbi ce se dau către Domnia-Mea și poruncim să mérgă înaintea Nóstră la alaiuri dumné-lui vel logofét de obiceiuri dimpreună cu dumné-lui vel postelnic și dumné-lui vel hatman dimpreună cu dumné-lor vel comis, păzind fie-care rîndul său după trépta cinului; poruncim dar și dumné-vóstră orînduiților boeri, ca de acum înainte să fiți cu luare aminte, ca să se păzescă tótă buna orînduială la ale obiceiurilor și ale alaiurilor, împlinind fără de strămutare acéstă Domnésca Nóstră poruncă și spre a fi sciută și păzită tot-deauna, poruncim să se trecă și în condica Divanului. Tolco pisah gpd. — 1815 Decembre 4.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

(1) Alaiul Máriei Sale Ahmet-Pașa de a veni de la conac la Domnésca Nóstră curte.

Brésla spătărăscă cu tótă uniforma bez bairace.

Lefegii după orînduială câte doi.

Seimenii cu zapcii mici asemenea.

Scutelnicii spătărăscii asemenea.

Căpitanii spătărăscii asemenea.

Stegarul spătărăsc.

Céușul spătărăsc.

Cu polcovnicul de poteră.

Vel căpitan de lefecii.

Cu vel căpitan de Mizil.

Brésla agiască iarăși cu uniforma, bez bairace.

Călăreții polcovnicesci câte doi, după orînduială.

Vel căpitan de cazaci.

Talpoși dorobănțesci.

Cu podari.

Cazaci.

Cu vinători.

Zapcii mici.

I căpitanii agiesci.

Céușul agiesc.

Polcovnicul de ciocli.

Cu polcovnicul de pod.

Vel căpitan za dorobanși.

Stegarul.

Vel agă.

Neferii toți ai beșlégăi.

Cu odobașa lor.

Zapciú al Divanului.

Cu alt zapciú al Divanului.

Zapciú al Divanului.

Cu alt zapciú al Divanului.

III portar.

Cu II portar.

Rahtivanul.

Cu II comis.

Cu două diverse firme primesce Ioan Caragea Domnia Țării-Românești. Cel dintâiu, mai scurt, nu pomenesce de loc despre tractatul cu Rusia, ci numai îl numesce Domnitor, considerându-î credința în serviciile anterioare, în 2 ale lui Ramazan, anul Egirei 1227, și îl îndemnă să întocmescă pricinile pământului, cu obicnuita sa dreptate și credință, ocrotind pe săracii supuși și pe cei-lalți de obște locui-

Vel portar.

Vel vornic za politie.	Caretă Domnăscă.	Meh. mandar.
Delii.		Cu tufecii.
Un salahor.		Cu alt salahor.
Un alaiū-céuș.		Cu alt alaiū-céuș.
Trei satări.		Cu trei satări.
Un cavaz.		Cu alt cavaz.
Doi-spre-șecce ciohodari.		Cu doi-spre-șecce ciohodari.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Poruncim Domnia-Mea ca mâne la . . . din ȝi, să îngrijesci a fi gata negreșit acest alaiū pentru venirea Măriei Sale Pașăi, aici la Domnăscă Năstră Curte. Tolco pisah gsd. — 1813 Februar 6.

Cod. LXXV, fila 54.

Alaiul cu care are a merge prea iubita Năstră Dămnă la biserica Sf. Gheorghe noū, pentru ȝiua hramului de mâne.

Polcovnicul de seimeni.		Cu polcovnicul de vinitori.
	Impreună cu ômenii lor.	
II comis.		Cu II pitar.
Baș-bulucbaș.		Cu polcovnicul de tîrg.
III postelnic.		Cu rahtivanul.
Vel pitar.		Cu vornicul de harem.
10 nemți din pōrtă.		Cu alți atăȝia.
	Fustașii haremului cu iuz-bașa.	
Cinci ciohodari.	Caretă gospod.	Cinci ciohodari.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Poruncim Domnia-Mea, vătășe de curte, să îngrijesci ca astăȝi la nouă césuri să se întocmescă alaiul de mai sus arătat și să fie gata aici la Domnăscă Năstră Curte.— 1813 April 22.

(Pecetea gpd.)

tori..... «și trămițând la vreme împărătesca mirie la bogata mea comóră, saū la locurile ce se va face havaleă, și cu multă sîrguință silindu-te ca să trimiți necontentit tóte felurile de zahereă...»

Al doilea firman, cel ȓis «zapt ferman», adecă de luare în stăpânire, acel care a fost cetit înainte, boerilor adunați la spătăria cea mare, începe cu amintirea răsboiului terminat: «sciut să fie ție, că răsboiul ce aū fost între Inalta Impărăția Mea și între curtea Rusiei, prefăcându-se acum întru pace și prieteșug, s'aū orînduit ȓisa curgere de vreme pentru deșertarea locurilor, *de la trei luni* de la întărirea tractaturilor păcii. Decî, schimbându-se aceste întărite cărți la 5 ale lui Regep, se împlinesce sorocul deșertării locurilor, la 5 ale lui Șceval, când se întórce și se face teslim la Inalta Mea Impărăție, câștigarea sa ăa de moștenire ȓera-Românescă dimpreună cu Craiova.

Restul firmanului este o repetire amplificată a primului firman. (1)

Ioan Caragea se așeză la Curtea Domnescă, cea zidită de Al. Ipsilant, în apropiere de Michai-Vodă, dar peste puține ȓile, în Decembre, un incendiū prefăcū în cenușe acel palat, și Domnia luă reședința în casele lui Gr. Ghica care, cum arētarăm dejă, există și astăȓi, în fundul curții casei d-lui Al. Lahovari, cu intrarea acum despre actuala stradă a Academiei. (2)

(1) Ambele aceste firme se pot ceti în *Tesaur de monumente*, II, p. 351 și 352

(2) Un călător englez William Macmichael a vizitat pe Caragea în 1818. La el se póte vedé în ce mod vorbește de palatul acestui Domn:

«Domnitorul are o locuință mai puțin bună decăt a vecinului sēu de la Iași, din causă că palatul Domnesc a ars accidentalmente, acum doi ani (*se însulă, erau mult mai mulți ani*), când, se spune că a avut o pagubă de circa 100.000 de lei. El ocupă actualmente douē case de o înfățișare mai puțin importantă, intrunite între ele printr'un geamlíc de lemn. (*Journey from Moscow to Constantinople in the years 1817, 1818 by William Macmichael*. Londra 1819.— A se vedé cartea în Bibl. Urechia de la Galați. — Am reprodus anterioramente după ea stampana: *promenada boerimēi la Copoș*. În anul acesta d-l profesor Iorga a tradus unele fragmente din această carte nouē cunoscută încă de vre-o 25 de ani, în «*Arhiva*» d-lui A. D. Xenopol. No. 1 și 2 (1896), la pag. 10. Ne-am servit cu o traducere făcută pentru noi altă dată de pe atunci studentul Caliman). Te-ai așteptă ca *Macmichael* să descrie interiorul Curții lui Caragea, dar el se mărginesce a ȓice, că «*nu este nimic mai deosebit în sala în care am fost primiți, decăt că podelele erau acoperite cu un covor englesc, ceea-ce negreșit se va păré mai curios în casa unui oriental*».

Arderea Curții Domnesci în Decembre 1812, este aceea vestită de Bosghiovići către Regele Prusiei, din Constantinopole, 25 Ianuarie 1813:

«Les dernières lettres de Bucarest nous ont annoncé que la maison de la résidence de l'Hospodar a brûlé et que le nouveau Prince Caragea, dans ce malheur a

Nu vom înșiră din nou acî făptuirile noului Domn, încă din luna Decembre 1812. *Paretesisul* Mitropolitului Dositei Filiti, numirea lui Nectarie în loc, alegerea de nou Episcop la Rîmnicul Vâlcei; organizarea Divanului Domnesc prin Const. Filipescu, luptele acestuia ca să înlătore din visterie pe Gr. Brâncoveanul; apropierea Văcărescilor de Caragea, ca încuscrit, căci Enache Văcărescu avusese ca ultimă soție pe o fată a primului Caragea Vvd.; mijlócele întrebuițate de Caragea, ca să-și reentre în capitalul de 4 milioane cât îl costase Domnia; sporirea birurilor; adăogirea havaturilor; starea făcută de el bisericii ortodoxe și în genere la tótă biserica; înființarea hatmaniei de Divan; aceea a Logofeției străinelor pricinî: sunt tóte cestiuñi dejă atinse în capitolele speciale, în studiile anteriore.

Nu voiú reveni acî asupra studiului nostru referitor la administrațiunea țerii și în deosebî la necontenitele schimbări întîmplate în Divanul Domnesc al lui Caragea Vodă.

Administrațiunea lui Caragea, lăudată de Fotino, energie criticată de Fănuță (Zilot Românul), este în colorî negre descrisă de *Macmi-chael*. El reprobă despotismul exercitat de Domnitorul grec. «Autoritatea Domnitorului se menține prin intrigă, prin frica insuflată de guvernul turcesc, prin toleranța națiunilor vecine și prin chiar lipsa absolută de energie a locuitorilor țerii». Țăranul rabdă grele apăsări, boerul e scutit de taxe și desfrânat și poftitor de slujbe. Apoi Domnitorul a plătit tronul cu 3 până la 4 milioane de lei și are să mai dea pe fie-ce an sume mari la Constantinopole, la cei ce-l sprijină. De aceea se pune să facă banî cu orî-ce preț. Decî sistemul de corupție în administrațiune se întinde de la Domn până la cel din urmă slujbaș de sat. Toți jăfuesc țeranii, cari fug rătăcind din loc în loc, când vine vremea perceperii dărilor. Se cunosc mijlócele barbare, caznele întrebuițate de perceptori Ca să scape de ele, țeranii emigréză și când se întorc din emigrări, dacă se întorc, se fac sudiți austriaci, ca să scape de guvernul propriu al patriei lor.

Jefuirile din timpul Domniei lui Caragea au dat nascere proverbului: «*fură ca în vremea lui Caragea*»—scrie Ion Ghica. (1)

La capitolul despre finacele țerii sub Caragea, lectorul va puté

perdu pour 300.000 piastres en effets, qu'il n'a pu sauver, le feu s'étant manifesté de nuit.»

Veđi și *Lagarde*, o. c., 321—322.

(1) Scrisori, pag. 32.

vedé, în mod documentat, cari fură dările și sporul lor sub Domnia, de care ne ocupăm.

«Când (cu dările) i se părea că nu se împlea destul de repede punga, avea — mai ȃice I. Ghica — și alte córde la arc. Scotea pe aga în t rg cu cântarul și cu falanga; acesta prindea cu ocaua mică pe vre-un brutar, pe vre-un c rciumar, pe vre-un măcelar,  i tr ntea c te 100 nuele la t lpi, sau îl  intuia de ureche în mijlocul pieței. Vodă er  sigur, că *isnaful* avea să alerge de la unul la altul ca să facă *curam *, iar ped psa  ncet  îndată ce starostele venia la Curte cu un *porcoi  de mahmudele* . . . »

Nu mai at ta mijloc avea Caragea ca să adune bani? Am v duț sub dînsul *birul temniței* și *birul femeilor cari a  p c tuir * . . . (1) Cine dintre Domni a avut mai ingeniose metode de a j ful țera?

I. Ghica ne spune, că la asemenea j fuir  Caragea er  ajutat de boerii Belu, Golescu, Manu . . .

Belu belesce,
Golescu golesce,
Manu jupuesce . . .

O! mai putea satiricul poporal face lungă, mult mai lungă lista boerilor împreună jăfuitori cu Caragea. Er  timpul în care un boer dojenit de Vodă, căci făcuse nisce hoșii din care Vodă nu avuse parte, răspundeă Domnitorului: κλέπτω, κλέπταις, κλέπτει (fur, fură, fură).

C nd documentat poșii constată că întemeiate fură acuzările aceste aduse lui Caragea, te miri găsind în Aaron Florian afirmașunea că: «*Prinșul Ioan Caragea, în vremea ac sta grea, ș -a pus t te silinșele ca să ușureze pe locuitorii de povara acestor nenorociri și ș-a m ngaiat în necazurile lor cele grele!*» (2)

Și ca și c nd jafurile și hoșiiile slujbașilor nu erau de ajuns, mai veni asupra țerii și alt foc: de la P rtă se dete porunc  (am ar tat ac sta dej ) ca să se trimită sute și mi  de țeranii cu carele lor, ca salahori, să lucreze la reîntărirea cet șilor după Dunăre . . . C șii se mai întorceau din acei nefericișii români, la vetrele lor? (3)

(1) Wilkinson spune că num rul femeilor rele er  at t de mare la Bucureșci, în c t «le dernier aga ou directeur de la police sugg ra au Prince l'idée de lever une taxe sur chacune d'elles, ce qui lui procurera un nouveau revenu de quelques cent mille piastres.» (Page 129).

(2) Mauual de Ist. Principatului României, pag. 183.

(3) La Porte fait travailler avec une grande activité aux fortifications des places de Braila, Isaccea, Tulcea et Masin (Macin?), situées sur le Danube. Les habitants de Moldavie sont obligés de fournir gratis les palissades, les vivres et les ouvriers.

Nu avem de a reveni asupra Domniei lui I. Caragea din punct de vedere al justiției. Tóte aceste cestuini s'aú studiat pe temeiú de sute de documente. Ceea-ce putem spune aci, este că prea puțin timp rămase lui Ioan Caragea ca să vadă rezultatele aplicațiunii noului sėú Codice de legi.

O faptă, care, din respectul justiției, merită tótă atențiunea istoricului, este următórea: In timpul ocupării rusesci, pentru a-și pute plăti dările și rechisițiunile, aú fost siliți să-și vîndă inobilele mulți locuitori, ba une-ori li s'aú jăfuit, ori *hrăpit*, cu nedrepte cuvinte. La 3 August 1814 întregul Divan supune lui Ioan Caragea următórea anaforă:

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arėtam Mărici Tale, că în vremea trecută a rázmeriței, din pricina grelelor patimi, aú adus pe săracii locuitori ai țerii la ticăloșie și pe cei mai mulți dintr'înșii la desnădăjduire, în cât unii dintr'înșii siliți aú fost de multa lor nevoie a-și vînde lucrurile ce aveaú mișcătóre și nemișcătóre, spre a pute să în-timpine și să-și urnescă grelele cereri și nevoi, până în cât au ajuns la mare lipsă și sărăcie, când atunci cei ce se aflaú în slujbe afară prin județe, cum sameși, polcovnici, vătași de plăși, căpitani și zapcii, găsind vreme cu prilej ca să dobândescă moși-acareturi și altele asemenea, cu multe nedrepte mijlóc încercând și năpăstuind pe săracii locuitori, le-aú hrăpit moșiile în nume de cumpărátóre, după cum s'aú și dovedit la unele pricini ce s'aú cercetat în Divan, că mulți din locuitori și-aú vîndut moșiile și acareturile lor numai și numai pe încercătura și năpăstuirea ce le facea hrăpitorii ce s'aú ȓis mai sus, la dăjdi și angarii, fără de a se folosi ticăloșii locuitori cu nimic dintr'acele vîndări, lăsându-i ca nisec străini în patria lor și săraci desăvîrșit. Înălțimea Măriei Tale, ca un Domn milostiv și drept stapán al țerii și ca un părinte doritor cătră toți locuitorii de obște, ai pus tot felul de silință și pururea nelipsit te trudesci, ca să depărtezi de la dânșii tóte nedreptățile și supărările, spre a-și dobândi fieș-carele viețuirea în odihnă, ușurare și liniștită petrecere, dar și noi slugile Mărici Tale, ca nisec patrioți avënd sciință de necazurile ce aú pătinit săracii locuitori în vremea rázmeriței și de ínstrăinarea ce li s'aú facut a moșiilor lor íntru aceeași vreme, de către aceia ce s'aú arėtat mai sus slujbași ai județelor cu feluri de mijlóc violenc și hrăpitóre, nu lipsim. după datoria nóstră, a arėt Măriei Tale, că, de se va găsi și de cătră Măria Ta cu cale, să se facă luminate porunci de publicații în tótă țera, spre a veni cu îndrăznělă la prea înalt scaunul Măriei Tale acei sármani locuitori ce li s'aú hrăpit moșiile cu mijlocul ce arėtam mai sus, în trecuta vreme a rázmeriței, unde făcėndu-se cercetare cu de-amăruntul, tóte acele moși câte se vor dovedi hrăpite în nume de cumpărátóre

C'est un fardeau très lourd pour la province. On vient aussi d'acheter pour le compte de la Porte beaucoup de chevaux et de grains, que l'on transporte au delà du Danube. — *Moniteur Universel*. No 177, 26 Juin 1814, în o scrisóre din țera de la 7 Iunie.

drept încărcături și năpăstuirii, să se întorcă înapoi la stăpânirea locuitorilor, și va rămâne luminat numele Măriei Tale în veci pomenit și laudat de către toți pentru această milostivire ce vei arăta către dinșii. — 1814 August 3.

Constantin Filipescu vel Vistier, Radu Golescu Vel Vistier, Constantin Crețulescu Vel Ban, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Radu Slatineanu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Dumitrașcu Racoviță Vornic, Iordache Filipescu Vel Logofăt, Constantin Filipescu Vel Logofăt, Fotache Știrbei Vel Logofăt, Nestor Căminar.

Caragea aprobă această propunere ast-fel :

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne această obștească anaforă a D-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim d-văstră veliților logofeți să se facă Domnescile noastre poruuci de publicații prin totă țera, întocmai după cuprinderea de mai jos arătată.—1814 August 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIX, pag. 66.

Măsura această aveà de scop de a mai potoli nemulțămirea țării din cauza birurilor. Aceste nemulțămiri creșeau pe totă ziua. Dejà în 1814 se manifestă prin acte de rebeliune din partea unora din boerii mai mici. Așa un Alexandru Comăneanu făcea opozițiune de ôre-care violență Divanului și Domnului. Divanul ceru lui Caragea, în 25 Octobree 1814, ștergerea din Arhondologia țării a lui Comăneanu și exilarea lui la mănăstirea Mărgineni. Cu cea mai mare grabă aprobă Caragea această anaforă, în aceeași zi în care i se supuse. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Spre răsplătirea nemulțumirii și obrăzniciei acestui netrebnic și spre pilda și înfrânarea și altor asemenea lui, întărim Domnia-Mea anaforaua acesta a Preaosfinției Sale părintelui Mitropolit și a obșteii d-lor veliților boeri, și poruncim d-tale vel Vistiere, să se ștergă cu totul numele lui de la arhondologlia Domnescii Nôstre Visterii, cum și d-lui vel Logofătul de țera de sus, ca îndată să se facă Domnesca Nôstră volnicie, spre a se trimite surgun la mănăstirea Mărgineni, fiind această pedepsă cu scădere după măsura vinei lui. — 1814 Octobree 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

(Cod. LXXIX, pag. 418)

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arătăm Măriei Tale, că Alexandru Comăneanu, după netrebnicia urniare și nemulțumire cu care s'au arătat la carea și nemărginita milostivire a Măriei Tale cinstindu-l din Serdar cu cinul Căminăriei, vrednic eră de mai mare pedepsă, dar noi chibzuind a i se face o pedepsă asemănată cu milostivirea Măriei

Din anul 1814 vom mai aduce un act, prin care Caragea dispune a se face hotărnicia locului vechii Curți Domnesci de la Tirgoviște, al căreia loc se încălcase de unii-alții. Acest loc sau *ruinile*, ce mai târziu aveâ să le cânte poeții renascerii noastre, au fost dăruite de Caragea Vornicului Isaac Ralet, încă din 1813 Septembrie. (1)

Tale, adecă pentru nemulțumita cu care s'au arătat să rămâe lipsit, nu numai de cinstea Căminăriei, ci și de or-ice alt cin, iar pentru obrăznicia ce au arătat, să se trimită surgun la mânăstirea Mărgineni, în cât soroc se va hotări de Măria Ta spre bine și învățatură de minte și spre pilda și altora; de care ne rugăm Măriei Tale să fie primită acea pedepsă, ce cu ușurință din câte i se cădea a i se face. — 1814 Octobrie 25.

Al Ungrovlahiei Ignatie, Constantin Filipescu, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Vel Vornic Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Grigore Băleanu Vel Logofet, Const. Filipescu Vel Logofet, Fotache Știrbeiu, Nestor Căminar. S'au făcut volnicie și s'au trimis surgun la Mărgineni, unde s'a poruncit a nu fi slobod fără de al doilea poruncă.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.*

Hrisovul d-lui Vel Logofetului Isac Ralet pentru hărăzirea zidurilor ot curtea. pd din județul Dâmboviței.

Mărirea și lauda Domnilor și a oblăduitorilor aceștii pravoslavnice și de Dumne-deu păzite țeri Valahiei se arată întru adevăr cu mare strălucire și de alte lucruri îmbunătățite cu felurimi de faceri de bine, ce cu iubire de omeni și cu părintescă osirdie revarsă de obște către toți supușii lor pămîntenî, spre a se mângâia împăr-tășindu-se fieș-carele după supunere, sirguintă și vrednicie de stăpânescă milostivire. Drept aceea fiind-că cinstit și credinciosul boerul Domniei-Mele d-lui Vel Vornicul de țera de sus Isac Ralet prin anaforă a făcut arătare Domniei-Mele că în orașul Tirgoviștei sud Dâmbovița *sunt nisce surpături de ziduri domnesci ce au fost odiniôră Curte Domnescă, făcută de răposății întru fericire Domnii țerii*, sunt cu totul netrebuinciose acele ziduri, rămânând a fi numai pentru incuibarea păsărilor sălbatice, iar locul Curții pôte să fie de ôreși ce trebuință, însă de se va curăți întâiu cu grea cheltuală din surpăturile vechi, și așa nici în tréba țerii, nici a Domniei nefiind trebuinciose, nici zidirile nici locul a se metahirisî la cevași, au făcut rugăciune Domniei-Mele ca să-i hărăzim acele surpături de ziduri, împreună cu locul lor, a-și face un locaș, ca să-l aibă spre scăpare la o vreme de nevoie, precum este acesta de acum a năprasnicei bóle, aflându-se însărcinat cu tréba cu grea familie, și ne având nici moșie, nici alt loc. Așijderea și mila ce are biserica Domnescă să se întărăscă ca să se pôtă jiné tot-deauna în stare bună; care anaforă a d-sale orînduind-o Domnia-Mea în cercetarea d-lor veliților boeri, prin anaforă de la August 26, ne-au făcut arătare dându-ne pliroforie, că acele surpături de ziduri nu sunt de nici o trebuință, nici Domniei, nici țerei, și nici este vre-o pricină zăticnitóre de a dobândi acest har d-lui numitul boer, după care acea arătare și pliroforie a d-lor, binevoind Domnia-Mea pentru slujbele i bătrînețele d-sale și pentru greutatea familiei cu care este însărcinat, prin întărirea ce am dat încă de la

Încă de la începutul Domniei lui Caragea, Țera-Românească este din

trei ale acestei luni, la numita anaforă, am hotărît, și ca nisce lucruri domnesci slobode ce sunt și netrebuinciose nici Domniei, nici Țerii, am hărăzit d-sale acele surpături de ziduri ot Tîrgoviște, împreună cu locul lor, ca să fie moșie stătătoare și ohavnică d-lui și chironomilor d-lui în veci; iar biserica Domnescă cu locul de patru stânjeni împrejur are a rămâne slobod și tot cu aceeași orînduială și numire ce au fost și până acum, fără numai atâta osebire facem, ca d-lui numitul boer să aibă epistasia veniturilor acestei biserici, îngrijind de a se strînge de eclisiarhul cel după vremei, toate pe deplin și la vremea lor, din care să se facă și să se împlinescă toate trebuințele bisericesci, cu bună orînduială spre podoba bisericii și pe tot anul să ieă eclisiarhului socotela de venit i de cheltuială, ca să nu se urmeze vre-o risipă și vre-o rea economie la venit, care socotelă să fie dator și d-lui a o arătă stăpînirii ca să fie știută și într'aceiași chip să se urmeze epistasia și îngrijirea veniturilor acestei biserici și de către chironomi d-lui. Deci atât pentru hărăzirea acelor surpături de ziduri împreună cu locul lor la d-lui numitul boer, după mijlocul ce s'a Țis mai sus i pentru orînduiala bisericii, iarăși după cuprinderea ce se arată mai sus, că s'au hotărît de Domnia-Mea, cât și pentru milele ce are biserica, ca să le aibă și de acum înainte nestrămutat, am dat hrisovul acesta întărit cu însăși Domnăscă Noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei-Mele fii Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și d-lor cinstiți și credincioși veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele, pan Constantin Filipescu Vel Vistier, pan Radu Gulescu Vel Ban, pan Constantin Vlăhuț Vel Postelnic, pan Isac Ralet Vel Logofet de țera de sus, pan Barbu Văcărescu Vel Vornic de țera de jos, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al patrulea, pan Grigorie Băleanu Vel Logofet de țera de sus, pan Iordache Slătineanu Vel Logofet de țera de jos, pan Constantin Suțul Vel Spătar, pan Mihalache Manul Vel Vornic al politiei, pan Atanasie Hristopolu Vel Logofet al străinelor pricinii, pan Nestor Vel Clucer, pan Alexandru Mavrocordat Vel Căminar, pan Iordache Scanavi Vel Comis și Ispravnic, pan Grigorie Băleanu Vel Logofet de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la anul de la Hristos 1813 Septembrie 10, de Manolache Logofet de Divan.

Cod. LXXVII, fila 158.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Biv Vel Clucere Scarlat Mihăilescule, Ispravnic ot sud Dâmbovița, vei vedé arătarea ce ne face printr'acastă anaforă dumné-lui biv Vel Dvornicul Isaac Ralet, pentru care îți poruncim, ca vedënd cuprinderea Domnescului Nostru hrisov, ce am dat domniei-sale, pentru hărăzirea acelu loc, să faci măsurătoare, atât pentru lățimea acestui hărăzit loc, cât și pentru lungimea lui, ca să se vadă cât este și apoi să se cerceteze cine sunt aceia ce arată că au făcut călcare sau impresurare? de au făcut niscaî binale asupra acelu loc hărăzit și ca de ce preț sunt? precum și pe ce vreme le-au făcut, cu voe sau poruncă dată? și să înștiințezi Domniei-Mele. — 1814 August 3.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXI, pag. 172.

noû amenințată de resmeriță. *Monitorul Universal* al Franciei, (1) publică, la 4 Ianuarie 1813, o scrisóre din Iași cu data de 2 Decembre, prin care se vorbește, că din Turcia aû venit sciri «qui menacent le repos de la Valachie et de la Moldavie...» Numirea lui Pehlivan-Aga la postul de Pașă de Rumelia (la care se numără și Bulgaria) a ațifăt mari nemulțumiri în Turcia. Illire-Oglu, rivalul lui Pehlivan-Aga, a isbutit să fugă cu 350 de persoane, cari îi erau credincioase, din vecinătatea Rusciucului în Basarabia, trecând prin țerile române.

Molah-Pașa, guvernatorul Vidinului, a imitat exemplul predecesorului său Pasvan-Oglu și s'a răsculat contra Porții și contra lui Pehlivan-Aga, sub ordinele caruia eră pus. Molah-Pașa a concentrat o óste de 20.000 de ómenî. Pehlivan-Aga și el a trimis contra lui pre Havis-Ali-Pașa, cu care se vor unî 8.000 de ómenî, trupe cari revin din Rusia, unde erau prisionieri. Acest răsboiú intestine nu póte avé loc fără ca Muntenia să nu fie devastată.

Asemenea sciri sosind și în Bucuresci, spaîma și grija se întinseră din noû. Zadarnic Caragea asigurà pre boeri, că nu aû de ce să se témă, ei își puseră tótă averea în sipete și stăteaû gata mereû de a le încercà ca să fugă din Bucuresci.

Ceea ce contribuî și mai mult la lășirea grijei, fu evenimentul petrecut în Martie 1813.

La 12 Martie se scrià din Bucuresci *Monitorului Universal* (2), că

Prea Înălțate Dómnne,

Locul cu zidire ce din vechime aû fost Curte Domnescă ot Tîrgoviște, care prin luminat hrisovul Măriei Tale ni s'aû hărăzit încă din anul trecut, am înțeles, că de către unii alții s'ar fi făcând împresurat dintr'acel loc al meu; mă rog Măriei Tale, ca să fie luminată poruncă către dumne-lor boerii ispravnicî, să măsóre locul Curții până în apa Ialomiței căți stânenî aû fost din vechime, ca să se scie cine aû împresurat din loc și cu ce sinet? și să-mî facă carte de hotârnicie după orînduiala și cei ce se vor fi întins cu împresurare să se tragă, ca să-mî pot avé stăpânirea locului deplin fără de prigonire și cum va fi luminată porunca Măriei Tale.—1814 August 7.

Isaac Ralet.

(1) *Moniteur Universel*, 4 Janvier 1813.

(2) Ramiz-Pașa este așteptat acî, dans quelques jours avec sa suite; il a écrit au Pr. Caradja pour lui demander 52 maisons, qu'on s'occupe en ce moment à disposer. On dit que ce Pacha fera un long séjour en Valachie, ou présunie même qu'il commandera même un corps de troupe.»

Ledoulx către Maret. — Bucuresci, 17 Martie 1813.

Ramiz-Paşa, întorcându-se din Rusia, oră aşteptat să sosască din Iaşi, cu suita sa. Altă corespondenţă, cu 3 zile mai târziu, spune că s'a lăţit scirea, că Ramiz-Paşa nu putuse sosi la Bucuresci din cauza căleii rele şi că rămăsese în popas la Urziceni, de unde avea să plece spre Bucuresci numai la 13 Martie. Corespondentul frances observă totuşi, în ziua de 12 (24) Martie, o mişcare extra-ordinară în oraş: toute la garde du Prince était sous les armes; de nombreuses patrouilles d'Arnaoutes et de Turcs armés parcouraient les rues: ces derniers faisaient partie d'un détachement sous les ordres de Mahmud-Aga, bimpacha du Grand-Visir, et qui était arrivé ici avec le Prince Caradchia et mis en quartier à Wakarest. Enfin, tout annonçait qu'il y avait quelque évènement extraordinaire; tout le monde était en conséquence dans la plus grande attente, lorsque, vers deux heures de l'après-midi, la nouvelle se répandit que Ramiz-Pacha avait été décapité par ordre du Grand-Seigneur, à Kolentina, à un quart de lieue d'ici. Cet ordre a été exécuté par Mahmud-Aga et par le tuctefschi-baschi-taka du Prince. Comme les premiers coups qu'on porta à Ramiz-Pacha ne l'atteignirent pas, il se mit en défense avec sa suite, et il y eut dans cette occasion dix-sept personnes tuées ou blessées. Du nombre des premiers se trouve le capitaine du cercle du district de Jalomitza, qui avait par honnêteté accompagné le Pacha depuis Ursitzeni jusqu'à Bucarest, et qui fut tué dans cette malheureuse circonstance; il est généralement regretté. Aussitôt après l'exécution de cette scène tragique, Mahmud-Aga partit pour Constantinople avec la tête de Ramiz-Pacha. Ces troupes ne resteront ici que jusqu'au moment où les individus qui font partie de la suite du Pacha, et qui sont encore en arrière, auront été transportés au-delà du Danube. Cette mesure a déjà eu lieu pour ceux qui avaient précédé leur maître et qui ont été désarmés immédiatement après son supplice. On a envoyé à Rusthuck, pour y être enterré, le tronc du Pacha décapité (1).

(1) *Moniteur Universel*. No. 115. Dimanche, 25 Avril 1813. Corespondenţa e datată din Bucuresci.

Le Moniteur Universel. No. 141. Vendredi, 21 Mai 1813 (după Gazeta de Francfort), Constantinople, le 12 Avril. Un autre évènement qui occupe ici l'attention générale, est la mort de Ramiz-Pacha, qui a été décapité le 25 du mois dernier près de Bucarest. Ramiz-Pacha ancien favori du fameux Mustapha-Bairactar, qui l'avait fait Capitain-Pacha, avait pris une part très-active à la révolution de 1808, et s'était enfui en Russie, après la fin tragique de Mustapha. Il revenait de cet Empire (où il n'avait point été prisonnier de guerre, comme on l'a annoncé par erreur) et se rendait avec sécurité à Constantinople, après que la paix eut été conclue entre les deux

Asemenea făptuire nu erà de natură a potoli grijile și temerile Bucurescenilor. Mai mult decât orî când, boerii erau gata de a se încărcă și a plecà din oraș. Treptele mai de jos vèdènd pregătirile boerilor erau și ele gata a urmà pilda lor. Atunci Caragea, la 24 Iulie 1813, dete următórea publicațiune către tótă boerimea *haleà* și *mazîli*: (1)

«Cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, haleà și mazîli, cu cât Domnia-Mea se cuvine ca să îngrijim pentru liniștea și repaos i buna petrecerea locuitorilor, nu numai a celor de aici din politie, ci și celor de prin tótă Domnésca Nóstră țéră, după a stăpânirii datorie, cu atâta socotim, că și dumné-vóstră de sine-vè veți fi porniți după al *patriotismosulu* datorie, ca să o doriți acea bună petrecere a obștei norodului țerii; acea dar liniștită petrecere a pururea îngrijind Domnia-Mea de a se păzi întru tóte întru norod și necontentit chibzuind mijlócele câte sunt destoinice spre a păzi cu întregime și tot-déuna cercetând ca un părinte doritor pentru petrecerea norodului, aflat-am chiar de la unul din dumné-vóstră, că s'ar fi încuibat întru inimile norodului de aici din politie o frică pentru o bănuială neînființată, cu care acea bănuială tot aceia din dumné-vóstră ne-ați făcut arètare, că pe de o parte au început a se potoli și a se șterge din inimile lor, iar pe de altă parte frica nu contenéză de la ei din pricină că vèd pe la casele unora din dumné-vóstră *cară aduse într'adins*. Nu ne mirăm dar Domnia-Mea de acest fel de bănuială și frică a prostimei, pentru că cu drept cuvint o au, vèdènd acest fel de gătire pe la obraze mari; iarăși cu drept cuvint socotesece prostimea

puissances, lorsqu'il fut arrêté tout-à-coup dans les environs de Bucarest et mis à mort.

Acest eveniment este povestit de Dionisie Fotino. (Tom. II, pag. 261, trad. de G. Sion). Ramis-Pacha bine primit la Curtea Impèratului Alexandru se întorceà aducènd o scrisóre autografă a aceluia pentru Sultanul. Dar tocmai această recomandațiune erà contrarie politicei turcesci și fatală pentru recomandat: Sultanul, cunoscènd caracterul și valórea lui Ramis-Pașa și mai ales antipatia ce aveau în contra lui ienicerii, pe cari el îi răsboise în timpul revoltei lor, îndată ce au auđit de eșirea lui din Rusia, au trimis un funcționar Deli-bașa cu căți-va Turci în Țera-Românescă, cu ordin ca să-i aducă capul. Ramis-Pașa, sosind în Iași, fu tratat cu tóte onorurile cuvenite de Domnul Moldovei Scarlat Vodă Calimach; și apoi, după petrecere de câte-va zile, a plecat spre Bucuresci. Deli-bașa cu Turcii sèi sta de pândă la mănăstirea Cotroceni, sub felurite pretexte, fără a sci nimeni scopul sèu; cum au auđit însă de apropierea lui Ramis-Pașa, i-au eșit înainte ca spre întâmpinare din partea Domnului. Atuncea folosindu-se de un moment, când ómenii lui Ramis-Pașa se afla în urmă, s'au repeđit asupra lui și l-au ucis chiar în caretă cu câte-va lovituri de pistóle, după care luându-i capul, au plecat.

Sultanul a rēsplătit acest asasinat săvîrșit cu ajutorul lui Caragea, trimițèndu-i dar un cal arăbesc, la 16 (28) Aprilie 1813. (Veđi *Hurm.*, Supl. I, vol. II, p. 747).

(1) Cum nu erà să se témă lumea de nou răsboi?

Ledoulx scrie lui Maret din Bucuresci, 25 Mars 1813:

«E vorba de sosirea de trupe turcesci în curând. Se aprovizionéză Brăila și Giurguiul. Consulul Rusiei a ordonat supușilor sèi să plece îndărăt în Rusia. Nu toți au primit.»

că urmază a avé mai multă sciință decât ei pentru ori-ce lucruri întimplătoare, ci împotrivă avem mirare sciind că și acele obraze, precum toți de obște din politie, sunt bine încredințați, că de a li se da voe de la Domnia-Mea ca să scôță afară la țéră măcar un ac din ale casei este prin neputință, și acéstă pliroforie avënd-o, cu totul de prisos este ținerea carelor aici, și în potrivă pricinuitoare de o acest fel de obștésză turburare, când, precum mai sus am đis, înși-vé dumné-vóstră sunteți aceia carí se cuvine a fi de sinc-vé porniți spre dorirea linișței locuitorilor patriei dumné-vóstră; de aceea dar domnesce vé poruncini și părintesce vé sfátuim, ca îndată după primirea acestui Domnescului Nostru pitac, fără de a face cătuși de puțină zăbavă, acele obraze printr'ale căror case se vor fi aflând care, să le deă drumul trimitându-le afară, de unde le-au adus, căci când de astăzi înainte, după cercările ce avem a face, se va găsi vre-un car de acestea în vre-o casă, acel stăpân al casei să scie cu încredințare și fără de părere de rău, că se va căi, fără a se puté ajutoră. Tolco pisah gpd.—1813 Iulie 24.

Cod. LXXIV, fila 71.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofët.

Ca să arête că în adevér nu este de ce să se îngrijésză nimeni, că lucrurile s'au liniștit și la Vidin și peste tot, Caragea merse cu tótă Curtea, în 26 Iulie, a doua đi după circulara mai sus adusă, la Sf. Pantelimon, cu un alaiú, cu o pompă mai extraordinară decât merseră acolo în alți ani, alți Domnitori. (1)

(1) Iacă pitacul de constituire a alaiului și programul alaiului:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Poruncim Domnia-Mea, vatașe de păharnici, ca mâne Sâmbătă, la șepte césuri din đi, să îngrijitide a fi a cest alaiú gata și venit în Curtea Domnéscă, spre a merge cu Noi la Sf. Pantilimon, atât la ducere cât și la întórcere, păzind însă de a merge fieș-care la rind și întocmirea ce sunt așeđați mai sus, făr de a se face cătuși de puțin cusur.—1813 Iulie 25.

(Cod. LXXIX, fila 74.)

Orînduiala biniș-alaiului la eșirea Domniei afară, la sfintul Panteleimon.

Catanele de țéră cu căpitaniú lor, toți călări și înarmați.

Brésła agiască.

Călăreții polcovnicesci, toți călări și înarmați.

Vel căpitan de cazaí

Talpoși dorobánțesci pedestri

Vel căpitan de dorobanți cu zapcii sêi înainte.

Cazacii agiesci pedestri.

Vînătoriú, asemenea.

Căpitaniú agiesci, înarmați, cu tacâm curat.

Céușul agiei, cu polcovnicul de ciocli.

Eră un fond de adevăr în asigurările pacifice ale lui Vodă Caragea.

Polcovnicul de vînători, cu logofătul agiesc.
 Polcovnicul de seimeni, cu baș-bulucbașa.
 Vel căpitan de Mizil cu logofătul spătăresc.
 Vel aga, cu podóbă, după obiceiü.
 Buciucl i călăreții cu prapurile după d-lui.

Brésla spătărescă.

Lefegii călări.
 Vel căpitan de lefegii cu zapcii se i buciucl după dînsul.
 Scutelnicii spătăresci înarmați.
 Poterașii, toți înarmați.
 Delii călări, toți înarmați cu sulite în mîni, cu odobașii lor.
 Seimenii buluc-bășesci, înarmați, cu haine roșii și cu moțuri galbene.
 Căpitanii spătăresci, înarmați, cu tacâm curat.
 Polcovnicul de poteră, cu céușul spătăresc.
 Vel Spătarul, cu podóba după obiceiü.
 Buciucl lefegiu cu prapore după d-lui.
 Copii din casă cu păhărniceii.
 Vătaful de Vistierie cu vătaful de păhărniceii.
 Aprođii vătășesci cu aprođii céușesci.
 Vătaful de aprođi cu céușii de aprođi.

Brésla portărescă.

Portăreii, rînd, pe jos, cu sennele în mîni.
 II portar cu III portar.
 Vel Portar.

Brésla armășescă.

Arinășeii cu pușcașii.
 II armaș cu III armaș.
 Vel armaș cu podóba după obiceiü, slugerul Nișescu în locul lui.
 Sacagii, după orînduială, cu sacalele
 Salahorii călări, cu bețele în mîni.
 Caii Domnesci împodobiți,
 trăgându-î comișei câte unul.

Toți călărașii cu vătaful lor.

II comis	Rahtivan
Șése postelnici cu capoduri i tacâm curat	Șése postelniceii, asemenea
III logofăt	III postelnic
Vel pitar	II postelnic
II logofăt	II logofăt
Vel postelnic	Vel comis.
Beizadea cu ciohodari.	Beizadea cu ciohodari.

Toți hipanii cu odobașa lor.

În adevăr că încă din primele zile din Maiu 1813, Mollah-Paşa, rebelul de la Vidin, se supusese Porţii. (1)

6 fustaşi cu darde.

Un satâr
Un satâr
Un satâr
Mataragi iamac
Saraciü iamas

Un cavaz
Delibaşa cu chehaiaua
cu toţi ciohodarii

Ciohodarii

Vătaful de Divan înarmat
cu caidanuri.

Vel cămăraş
Vel ispravnic za curte

Copii din casă cu prapure

Vel cupar
II cămăraş
III vistier
Mulurdar
Cafegi baş
Tutungi baş.

şi alţi idiclii

Careta gpd.

Alt satâr
Alt satâr
Alt satâr

alaiü-céuş matargi baş
icioglan céuş saraci baş

alt cavaz
baş ciohodar, tufecci başa
cu toţi ciohodarii.

Ciohodarii

Sennul Domniei

II spătar cu sabie
i topuz.

vel grămătic
II vistier.

Copii din casă cu prapure

iş ciohodar
II grămătic
vătaf za curte
divictar
caftangi başa
şârbecci başa

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 135, Samedi, 15 Mai 1813. Valachie. Bucarest, le 14 Avril.

Les nouvelles qui arrivent à l'instant nous apprennent la soumission à la Porte Ottomane de la ville et de la forteresse de Widdin. Dris-Mollah-Pacha s'est rendu à discrétion avec tous les siens; il est actuellement entre les mains du sérasquier Hasis-Aly-Pacha; il attend qu'on prononce sur son sort.

(Gazette de France).

Un eveniment întîmplat la Constantinopole p rea un moment,  n luna Aprilie, a fi nelini tit  i pe  nsu i Caragea: Aianul sa  Kapukehaia lu , Bibic  Rosetti (1), a fost exilat la Angora  n 4 Mai  (stil nou). Nelini tea lu  Caragea-Vodă nu fu reală, căci P rta dete locotenen a Kapukihaiatulu , p n  ce Domnitorul va numi alt titular, lu   nsu i Dragomanul Por ii (2). Se sci  rela iunile bune de  ncu-screre ale acestu  Dragoman Iacovache Arghiropol cu Domnitorul Caragea. Inlocuirea momentană a lu  Bibic  Rosetti (surgunit, crede-se, chiar după  n elegerea cu Caragea) prin Arghiropulo er  ca să facă loc la Kapuchiat altu  ginere al său, lu  Michai Suțu. Asemenea schimbări a  trebuit să liniștescă însă pe boeri, cari un moment putuseră crede că s rtea lu  Bibic  Rosetti va fi cur nd  i aceea a lu  Vodă Caragea.

Lini tirea fu deplină c te-va zile apoi, c nd veni în Bucuresci o delega iune a Sultanuluĭ, care aduse lu  Vodă Caragea daruri onor tore din partea Padi ahulu .

La 18 Mai  1813 sosi cu daruri pentru Domnitor trimisul Sultanuluĭ, care fu primit cu alaiuri strălucite (3).

(1) Despre acest Bibic  Rosetti iacă ce se scrie Regelui Prusian  n 12 Aprilie 1813: *Bosghiovici c tr  Rege*. Constantinopole, 12 Aprilie 1813

«L'agent de l'Hospodar actuel de la Valachie, nommé Bibicka, qui avait  t  premier-drogman avant les Moruzi, a été disgracié et envoyé en exil   Angora. On dit qu'il s'était avis  d'intriguer dans les affaires du Patriarche. *Les Français perdent en lui un partisan très chaud*. (Iorga, Acte  i fragmente, II, p. 493).

(2) Le 4 de ce mois (Mai), le premier Kapi-kiaja, ou l'ayant du Prince de Valachie près de cette Cour, Bibika-Rosetty, a été envoyé en exil   Angora; on l'a transport  directement de la Porte sur la côte d'Asie, et il a été oblig , sans autres formes, de continuer son voyage pour sa destination. En attendant, la nomination d'un nouveau Kapi-kiaja de la part du prince Ianko Caradschia, le drogman de la Porte a été chargé d'office de faire les affaires de ce Prince à la Cour du Grand-Seigneur.

(Gazette de Francfort).

(3) Iac  alaiul ordonat:

Orinduiala alaiulu  la aducerea pe he ulu  Măriei Sale.

Stegarul agiesc pe jos înaintea dumn -lu  vel Ag .

Dumn -lu  vel ag .

Dumn -lu  ba  beșlégă cu tac mul său.

50 de v n tori i
zapci mici agiesci.

50 de v n tori i
zapci mici agiesci.

Caragea putù ast-fel a-și manifesta în mod strălucit alipirea lui de Turcia. Trimisul Sultanului aduse scirea, că Meca și Medina au fost în fine cucerite de Pórtă și că ele au reintrat în posesiunea ei. Acest fapt și supunerea rebelului de la Vidin, după o rebeliune de 20 de ani, fură cu mare pompă serbate de Caragea Vodă. Strălucite festi-

Dumné-lui vel spătarul asemenea cu stegarul înainte, i cu zapciî mici și cu alți ómeni ai spătăriei înainte, i în urmă și pe de lături.

Vel portar cu tacâmul sêu.

25 de seimeni.

25 de delii.

25 călărași.

10 căpitani agliesci.

III logofêt de jos.

II logofêt de jos.

II portar.

Vătaf de comișei înainte
dumné-lui vel comis.

Dumné-lui comis.

Beizadea mică.

Cu ciohodari i un sârăciü.

Beizade

cu ciohodari i un saraciü.

III logofêt de sus.

II logofêt de sus.

vel pitar.

Vătaf de călărași i odobași de
lipcani, cu stegarul asemenea.

Dumné-lui vel portar.

Dumné-lui divan efendisă

cu ciohodari i un saraciü.

25 de seimeni.

25 de delii.

25 călărași.

10 căpitani agliesci.

Un căpitan, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt căpitan.
Un căpitan, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt căpitan.
Un fustaș Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt fustaș.
Un fustaș, III portar, III armaș, II portar, II armaș, Alt fustaș.
Un fustaș, Un céuș agiesc, Céuș spătăresc, Polc. de ciocli, Polc. de pod, Alt fustaș.
Un fustaș, Polc. de seimeni, Polc. de vinăt, Polc. de poteră, Baș-buluc-baș, Alt fustaș.
Un fustaș, Polc. za târg, Vel căp. za dor., Vel căp. za lefegii, Vel căp. za seimeni, Fustaș.
Un fust., Văt. za curte, Văt. za păh., Văt. za vist., Văt. za div., Céuș za apr., Văt. de apr. fus.

Un satâr.

Un satâr.

Un satâr.

Alt satâr.

Alt satâr.

Alt satâr.

vități dete Vodă la Herăstrău, la care asistă trimisul Sultanului, consuli străini și boerii de toate treptele (1).

In locul lui Bibică Rosetti, Caragea, repetim, numi Kapukihaiia la Constantinopole, pe Michai Suțu, care îi eră alt ginere. La 10 August

Mataragi iamac	alaiū-céuș	mataragi bașa.
Saraciū iamac	icioglanī céuș	saraciū bașa.
un gavaz		alt gavaz
Delibașa, răhtivanul, chehaiaua,	Baș ciohodar, II comis, tufecci bașa	ciohodari, ciohodari,
ciohodari, ciohodari,		iar ciohodari.
iar ciohodari.	Calari	
		Tufecii
	Vel spătar.	
Vel grămatic.		Vel cămărăș.
II vistier.		Vel ispravnic za curte.
Izciohodar.		Vel cupar
II grămatic.		II cămărăș.
Muhurdar.		Divictar.
Caftangi bașa.		Cafegi bașa.
Șerbecci bașa.		Tutungi bașa.
	Și cei-lalți idiclii.	

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Vătașe de aproți, iată te orînduim zapciū să puī acest alaiū la orînduială ca mâne . . . la . . . să fie gata, îngrijind de a nu se face vre-un cusur.—1813 Maiū 18 Cod. LXXV, fila 65.

(1) *Moniteur Universel*. No. 195, Mercredi, 14 Juillet 1813. Valachie-Bucarest, le 15 Juin.

La Mecque et Médine ont été conquises et sont rentrées sous la domination otomane. Le rebelle Idris-Mola, pacha de Widin, a été renversé et cette forteresse, dont la garnison était révoltée depuis 20 ans contre la Porte et inquiétait sans cesse la Valachie par ses incursions, s'est enfin soumise, avec tout son territoire, à la domination turque. On a ordonné des fêtes dans tout l'Empire à cet occasion; le Prince régnant de Valachie Ianko-Karasca en a donné une des plus brillantes à Kerestreu (Herăstrău) près de Bucarest, à laquelle ont assisté l'envoyé de la Sublime Porte, qui a apporté à ce Prince un présent en récompense des services qu'il a rendus dans différentes occasions, plusieurs étrangers et tous les boyards, sans distinction de rang.

(Journal de l'Empire).

st. nou se scrie, din Constantinopole, Gazetei de Francfort, că în acele zile și sosise la postul său noul Kapukihaia. (1)

Vara anului 1813, după toate acele evenimente ce mai sus le memorarăm, se părea că va aduce pace, liniște și belșug în nenorocitele țări române. Iarna gróznică din acest an încetase și câmpiile promiteau recolte îmbelșugate. Cum se ertase tributul țării pre 2 ani, lumea speră să răsuflă mai liber.

De puțină durată fură asemenea speranțe, căci din primele măsuri luate de Domnitor, și mai ales după isgonirea lui Gr. Brâncoveanu de la Visterie, țera înțelese cugetul lui Caragea-Vodă, cunoscut de iubitor de bani încă de pe când eră boer în serviciul unor Domni anteriori. De aceea nici este de mirare, că în anul 1813 se găsiră boeri, cari să lucreze în secret în contra lui Caragea.

De nemulțumirile boerilor nu se puteau folosi Moruzescii, în urma uciderii capilor acestei familii, acușați de trădare (2) la ocasiunea negoțierilor tratatului de la Bucuresci din 1812. Suțescii nu erau de asemenea periculoși, mai ales că intraseră prin Michai Suțu în rudenie cu Domnitorul Caragea. Incă în Ianuarie 1813, noul Domnitor se silă să ajute cu bani pe fostul Domn Alex. Vodă Suțu, după ce Michai Suțu va fi ginerile său. Negreșit că ajutorul de dat lui Alex. Suțu nu eră să iasă din cassetă privată a lui Caragea, ci tot din Visteria biete țării!

Am arătat cum la 1806 Pórta numise în locul lui Constantin Ipsilant, Domnul Țării-Muntenesci pe Alex. Suțu. Obligat de invasiunea musulăscă și de revenirea lui Const. Ipsilant la Domnia Țării-Muntenesci, Alex. Suțu se retrase în pripă din efemerul său scaun. Acum

(1) Le gendre du Prince de Valachie, Michel Sutzo, est revenu ici ces jours derniers avec sa famille de Bucarest, pour occuper le poste de Kapu-kiaya ou d'agent de son Prince près la Porte.

(Gazette de Francfort). Apud *Moniteur Universel*, du 15 Sept. 1813. No. 258.

(2) *Moniteur Universel*. No. 255. Jeudi 22 Août 1816.

Constantinople, le 10 Juillet.

Le Prince Alexandre Moruzi, connu par ses richesses et les emplois qu'il a occupés, est mort le 5 d'un coup d'apoplexie. On se rappelle que ses deux frères puinés, le Prince Dimitrasko et Panajottaki Moruzi furent, par Ordre du Grand Seigneur, décapités en 1812, à leur arrivée à Schoumla, pour avoir eu des intelligences secrètes avec la Russie. M. Deval, premier drogman de l'ambassade française ici, a été également enlevé par une attaque d'apoplexie.

(Gazette de Francfort).

la 1813, A. Suțu reclamă de la amicul și înscrisitul cu el Caragea Vodă răfuirea socotelilor Domniei sale. Caragea scrie la 14 Ianuarie 1813:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele i dumné-ta Vel Visternice, vrënd Domnia-Mea să luăm pliroforie de socotéla iraturilor și cheltuelilor Domniei Sale fratelui Alexandru Vodă Suțul, adecă cât irat i s'aú cuvenit să ieà de aci din țară și câte cheltueli s'aú făcut în diastima vremei oblăduirii sale din urma Domnului Constantin Vodă Ipsilant ot let 1806, poruncim Domnia-Mea ca adunându-vé cu toții la un loc, unde aducënd față și pe cel de atunci sameș al Visteriei Stolnicul Aleco Nenciulescu și cerënd de la Visterie tóte socotélile dintr'acea vreme să teorisiți cu de-aménuntul și cu bună luare aminte acéstă socotéla a Domniei Sale fratelui Alexandru Vodă Suțul ca să vé pliroforisiți cât a luat Domnia-Sa fratele Alexandru Vodă Suțu din iratul ce aú eșit din țérá în vremea oblăduirii Domniei-Sale și cât i se mai cuvenià să ieà și nu l-aú luat, să arétați Domniei-Mele în scris întréga deslușire prin vâtaful de Visterie.—1813 Ianuarie 14.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 119.

La cât se ridicà suma ce Divanul binevoitor recunoscù că are drept să ieà Alex. Șuțu de la țérá, nu putem spune în mod documentat.

O altă familie din cele cu dreptul de a ajunge la Domnia țérilor române se păreà că nu mai este în stare să agite contra Domniei lui Caragea. Acesta petreceà acum liniștit în reședința sa de la Cotroceni, unde se mutase în Iulie 1813. (1)

Neașteptată fu decî scirea ce primi Caragea, că Alecu Hangeri a isbutit să-și facă o partidă și în Iași și în Bucuresci și că, ajutat negreșit de Francia, lucrà acum la Constantinopole să rěstórne saú pe Caragea orî pe Calimachi.

Erà însă prea tare situațiunea lui Caragea în Constantinopole și prea slăbită influența francesă, în urma încheerii triplei alianțe (Austria, Prusia, Rusia) de la 2 la 9 Septembre st. n., cu tótă isbânda de la

(1) Poruncim Domnia-Mea cuvioșiei vóstre epitropilor ai mânăstirii Cotroceni, ca îndată ce veți fi primit acest Domnescul Nostru pitac, numai decăt să puneți a me-remetisi casele Domnesci din năuntru din mânăstire, ca să nu aibă nici un cusur, cum și cele-lalte odăi să fie măturate, curățite și destoinice spre a se locul, fiind-că într'aceste zile avem a ne mutà Domnia-Mea acolo în mânăstire, și zăbavă cătuși de pușiná să nu faceți, ci să urmați negreșit întocmai precum mai sus se poruncesce. Tolco pisah gpd. — 1813 Iulie 10.

(Pecetea gpd).

Vel Logofët.

Cod. LXXIV, fila 66 v.

Lipsca de la 16—18 Octobrie st. n., pentru ca să isbutescă întreprinderea lui Alecu Hangeri. Energic lucrăză prin Kapukehaéua sa la Constantinopole contra acestuia, aşă că la 9 sau 10 Octobrie 1813 (st. nostru) Alecu Hangeri a fost surprins de agenţii Porţii în casa sa, condus la temniţă la Bostangi-başa şi surghiunit la Rodos, pe când amicul său, împreună lucrător, Samurcaş, fu exilat la Angola (1).

Norocul lui Caragea fû deplin, căci tot în acesteşi zile muri de ciumă la Constantinopole Molah-Paşa, faimosul rebel de la Vidin. Acesta, deşi trăiă retras, graţiat, nu mai puţin continuă să fie obiect de grijă şi de spaimă şi pentru Turci şi pentru Români.

Sbucnirea ciumei în cursul anului 1813 (2) vine să neliniştescă Domnia lui Caragea. O corespondenţă a *Monitorului Universal* frances (No. 329, din 25 Novembre 1813) afirmă, că ciuma a sbucnit mai întâi în Bucureşti, din cauză că nise persoane imprudente au fost isbite de această bôlă deschidând nise baloturi de marfă venite de la Constantinopole, fără de a luă prealabilele măsuri de precauţiune usitate în asemenea circumstanţe. Corespondentul guvernului frances recunoşce însă că, cu multă pricepere, Caragea a luat măsuri de combatere a bôlei şi că această bôlă a fost combătută cu succes şi în Moldova. (3) Ne-am ocu-

(1) Principele Alecu Hangeri, dovedit că a urzit—atât la Iaşi cât şi la Bucureşti—intrigă, ca să răstôrne pe unul ori pe altul din *des ci-devant Hospodars*, a fost surprins la 21 din luna acesta în casa sa, condus la temniţă la Bostangi-başa şi surghiunit în insula Rodos. Vechiul lui Kapukehaia, Samurcaş, avû aceeaşi sôrte şi este exilat la Angola. *Moniteur Univ.* No. 300, 27 Oct. 1813, din o corespondenţă de la Constantinopole, din 25 August.

(2) Se pare că ciuma a sbucnit la o mânăstire de lângă Bucureşti, probabil adusă de niscăi călugări greci, veniţi din Orient.

(3) *Le Moniteur Universel*, No. 329, Jeudi, 25 Novembre 1813.

— Il paraît, suivant des nouvelles de Vienne, que les bruits répandus sur les ravages exercés par la peste dans les provinces turques voisines du Bannat, de la Transylvanie et de la Servie, ont été exagérés. On pense même que les spéculateurs sur les cotons, guidés par des vues intéressées, n'ont pas été étrangers à la propagation de ces bruits. La vérité est que, dans la Servie, il n'existe aucune trace de cette maladie; que dans la Bulgarie la peste ne s'est manifestée que dans quelques villages, et qu'elle ne s'est pas étendue au-delà. La Valachie en a été exempte, à l'exception de la ville de Bucharest, où quelques personnes imprudentes en ont été atteintes en ouvrant des ballots de marchandises venant de Constantinople, sans prendre les précautions usitées en de pareilles circonstances. Heureusement on a pris aussitôt les moyens propres à prévenir la contagion. On espérait que ces mesures suffiraient. L'Hospodar de la Valachie a lui-même exercé une surveillance active et rendu des ordonnances très-sages à cet égard. Il est notoire que dans le cours de l'année dernière, la peste s'était manifestée dans quelques communes de la Moldavie, et qu'on a eu le bonheur d'en prévenir la contagion ultérieure.

pat în mod special de epidemia ciumei și de măsurile luate pentru combaterea ei. Nu vom reveni asupra acestui studiu.

Dar preocupățiunile despre ciumă, orî-cât de mari, erau mai puțin supărătoare pentru Caragea decât cele politice.

Pe tótă ȓiua consulul rusesc îl învâluesce mai mult în rețelele sale. Domnitorul s'a yęđut nevoit să intre în corespondență secretă cu Italinski, Fonton și chiar cu fostul Domn Ipsilanti. Deȓă partida rusescă domină în Bucuresci într'un mod scandalos. Divanul e compus numai de boeri, cari au funcționat pe timpul Muscalilor, pe când cei cari nu erau partisanî ai acestora sufer și astăȓi. Cunoscutul Varlaam, *boer, care după ce au trădat guvernul său, a fugit în Rusia, și cu cel mai mare intrigant Scufa, sprijiniți de consulul rusesc, capetă pe nedreptul bani de la Visteria țerii*. Scufa, ajutat de Fonton, reclamă de la Visterie 200.000 de lei sub pretext de despăgubiri pentru închipuite perderi ce ar fi avut ca arendaș al poștelor, sub regimul muscălesc, și totuși Scufa mai capetă în arendă vămile sub Caragea, măcar că fiind străin, după obiceiul țerii, n'avea dreptul să fie arendaș al vămilor. Consulul rusesc exercită o putere nelimitată. Justiția nu mai există; când e vorba de un proces între un supus rusesc și între un pămîntean, procesul e sigur căștigat de Muscal. Lui Napoleon îi displăceă acestă supunere la Ruși a lui Caragea și întrebă pe Ledoulx ce crede el despre Domnitor. Acesta ȓiceă către Maret, în scrisórea sa din Bucuresci, din 17 Martie 1813: «Nu-mi voiú permite să resolv problema asupra Principelui Caragea, dar privesc ca o datorie a mea *de a da sémă* E. V. de cele ce se petrec sub ochii mei.» (1)

O lună aprópe mai târȓiu, ministrul Maret întrebă pe Ledoulx, cari sunt corespondenții lui Caragea în Paris și în cele-lalte capitale, și în ce sens acești corespondenți îi fac raportul despre situațiunea Europei? (2)

S'a putut bănui un minut, că corespondent al lui Caragea la Paris putea să fie cunoscutul Gaspar Belleval. In adevěr acesta încă pe la finele anului 1812 a căpetat perinisiunea de a se reîntórce în Franța. (3)

(1) Veȓi nota lui Ledoulx între actele consulare de la archiva. M. af. Str. din Paris.

(2) Idem nota din 19 Martie 1813.

(3) Duc de Rovigo à Maret duc de Bassano, din Paris, 20 Oct. 1812.

Ministrul Poliției informă pe cel al Relaț. externe, că prin decisiunea de la 20 Sept. Gr. François Louis Joseph Gabriel Luce de Gaspari-Belleval, ancien secrétaire d'Etat dela P-té de Valachie, are dreptul de a reintră în Francia. Să i se vestescă acésta. Iacă nisce informațiuni relative la Belleval.

Ledoulx la 17 Aprilie 1813 scrie lui Maret, că n'a putut până astăzi află cine este corespondentul lui Caragea la Paris, dar că scie că cel de la Viena este un Grec numit *Belio*. (1)

Se vede de aci cu câtă iscusință Caragea păzi secretul relațiunilor sale politice cu cavalerul de Gentz. Acest secret îl pusese de Gentz ca condițiune sine qua non. «La seule condition sur laquelle je dois dès à présent insister, scrie de Gentz, est le secret le plus absolu, tant sur mon nom que sur la correspondance....; car si la chose venait d'être connue ici (Viena) ou ailleurs, adieu *l'indépendance* (?), à laquelle je tiens par principe et qui m'est indispensable pour bien répondre à l'attente de mon commétant.» (2) Auđi! *independența*, când el avea să fie *ecoul* lui Metternich!

Sub influența campaniei începute de Napoleon, Ledoulx se silește a aduce pe Caragea fățiș în partea Franciei. L-a sfătuit să nu ție cu Muscalii și Vodă «a paru frappé de toutes ces vérités. Il m'a fait comme à son ordinaire les plus grandes protestations d'attachement pour la France; mais je sais d'une manière à n'en plus douter, que ses correspondants gréco-russes égarent tout-à-fait ses principes. Conduita sa privată e parțială.» (3)

Nu isbutesc silințele lui cătră Caragea în acastă direcțiune. În aceeași notă a sa recunoște, că influența muscălescă este covirșitoare.

«Caradgea est faible de caractère. Il voit les Russes gouverner à

De Gaspary Belleval cătră Afacerile străine Prusiane.

Bucuresci, 7 Septembre 1813.

Cere a i se primi serviciile în Turcia, că-i este cunoscută prin 16 ani de locuință acolo. *Iorga, Acte și frag. II*, pag. 494.

La 27 Septembre 1813 Belleval scrie direct Regelui. Arată că a primit indigenatul în Prusia.

A servit pe lângă Domni Moldovei și Valachiei ca «secrétaire d'Etat ayant le départ. des Affaires étrangères,—cet emploi uniquement créé pour moi fut supprimé, quand je cessai de l'exercer.»

Își propune serviciile, pag. 495.

Afacerile străine resping cererile lui Belleval la 4 Novembre, 1813. *Ibid.*, pag. 495.

Belleval nu se descuragiază și în 8 Ianuarie 1814 răspunde ministrului Afacerilor străine, spuind că o să-i trâmiiță raporturi politice cu sciri mai răpeși decât cele ce-i vor veni de la Constantinopole. Pag. 496.

(1) Veși nota lui Ledoulx cătră Maret din Bucuresci, 17 Aprilie 1813. Aceste acte nu vor întârși a se publica în colecțiunea Hurmuzachi, de aceea nici le aducem aici integral.

(2) Apud Challemeil-Lacour in *Revue des deux mondes*, 1868, 1 Iunie.

(3) Nota lui Ledoulx cătră Maret, din 3 Aprilie 1813.

Berlin; il a des correspondants mal intentionnés qui augmentent sa pusillanimité...» Caragea va fi scăpat numai dacă Francia va câștiga noue victorii.

Asemenea constatare împinge pe consulul frances să amintescă, că «numai Principele Suțu este actualmente devotat Impăratului Napoleon, dintre toți Grecii: șese ani de adversitate nu l-a schimbat..... bine eră să fie fost el acum Domn.....»

Iată cum cu 6 ani mai înainte se pregătiă Domnia Suțescilor.

Caragea se răcesce cu atât mai mult în relațiunile sale cu Ledoulx, cu cât de Gentz, în depeșa sa din 2 Februarie 1813, îi demonstră că Austria singură pôte ajunge să aducă pacea în lume. (1)

Intr'altă depeșă de la 11 Martie 1813, de Gentz pune în relațiune faptul, că însăși Rusia se arată dispusă a nu mai urmări politica sa veche, egoistă, turbulentă, avidă de cuceriri și de dominațiuni.....

Tóte aceste informațiuni erau de natură a îndepărtă pe Caragea de Francia, în loc de a-l apropiă.

Când la 1813, Martie 29, Austria deveni aliata Rusiei și când apoi, în primele zile din Aprilie, Rușii intrară la Hamburg, Caragea nu mai avu reserve față de Ledoulx. Fleischackel și cu consulul rusesc sunt stăpâni pe situațiune. Ledoulx scrie lui Maret în 17 Aprilie:

.....L'entrée des Russes à Hambourg a achevé de faire perdre la raison à la Cour de Caradjă; tout ce que je dis actuellement à ce Hespodar n'est écouté qu'avec cette froide politesse qui caractérise si bien la duplicité des Grecs. Les ministres font les conjectures les plus malveillantes.

La 25 Aprilie Ledoulx adăogă a scrie:

Les succès des Russes rendent ma position tout à fait pénible (au milieu de ces Grecs). De când óstea neamică e la Dresda, Lipsca, Hamburg... le crédit du consul de Russie est monté au pont de rendre toutes mes démarches presque nulles.

Sucesele neașteptate ale Francesilor de la 2 Maiu (Lutzen), de la Bautzen, Wurtchen și Hoch-kirschen (19-22 Maiu) schimbă însă, după cum eră de prevăduț, direcțiunea giruetei de la Bucuresci. Dejà după victoria de la Lutzen, Ledoulx scria lui Maret:

Victoria de la Lutzen a fost publicată la Bucuresci.

«Il me serait difficile de rendre avec assez de vérité à V. E. l'effet que cette victoire a produit dans ces contrées. Le Prince... semblait n'être plus le même homme. Il a été jusqu'à me dire qu'il respirait enfin!

Când *Monitorul Universal* frances sosi în Bucuresci, aducând de-

(1) Veđi pag. 6 din cartea Comitelui Prokesch Osten fiu.

tăliile bătăliei de la Lutzen, revirimentul la Curtea lui Caragea se făcù și mai pronunțat:

Ledoulx scrie (1) la *Moniteur Univ.*, aducând scirea afacerii de la 2 Maiu: Les partisans russes en Valachie sont consternés et je puis déjà annoncer à V.E. que l'esprit public commence, dans ces contrées, à être en harmonie avec les aigles victorieuses de notre grande nation. Le Prince Caradja reçoit très freq-t des estafettes de Vienne... Le trimate îndată la Constantinopole. L'entrée de S. M. à Dresde a frappé ici tout le monde d'étonnement. Le Prince m'a dit que le grand visir en le remerciant du soin qu'il a de le tenir au courant des événements de la guerre, lui exprime tout le plaisir qu'il a ressenti én apprenant la victoire remportée par S. M..... sur l'ennemi naturel de l'Empire Ottoman.

La 16 Iunie 1813 Ledoulx adaogă:

Spiritul public în Valachia... commence à revenir en faveur du vainqueur. Les partisans russes se taisent; le Prince prend des formes plus amicales vis-à-vis de nous; les sujets de S. M. sont déjà traités avec plus de douceur.

Ne mai venind la București câte-va zile vești favorabile Muscalilor, Caragea, pe care Ledoulx nu uită de a-l numi, «*notre faux ami*», a isbutit să-l facă a dori împăcarea cu Francia și l-a îndemnat să scrie însuși o scrisóre ministrului Maret. (2)

Le Prince Caradja paraît désirer aujourd'hui la bienveillance de notre gouvernement; que ce désir soit sincère ou non, j'ai cru devoir pour le bieu du service lui laisser entrevoir l'espérance de l'obtenir. Il me remet aujourd'hui une lettre pour V.-E. en me priant de la faire parvenir sûrement.

(1) București, 1 Iunie 1813.

(2) Nu-î de mirare că Caragea se decide a adresă lui Maret următórea epistolă:

Bucarest, 26 Juin 1813.

Les qualités éminentes de V. E. et la haute réputation, dont elle jouit à si juste titre, m'avaient depuis longtemps inspiré le désir de prétendre à l'honneur de sa connaissance directe.

Le passage par Bucarest du courrier se rendant près de V. E. m'en fournit l'occasion et je la saisis avec empressement pour faire hommage à V. E. des sentiments dont je suis animé.

Je suis flatté, Mr., que le Consul de S. M. Impériale et Royale en Valachie, aura déjà porté à la connaissance de V. E. l'attachement que j'ai voué à la nation française, alliée de temps immémorial et toujours amie de la Sublime Porte Ottomane et la part que je prends aux intérêts des sujets de S. M., qui se trouvent dans le pays.

Je m'estimerai heureux si V. E. veut bien croire aux témoignages qu'on aurait pu donner en ma faveur et si elle daigne me fournir l'occasion de faire preuve de mon dévouement et je la supplie d'agréer la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être, etc.

Prince de Caradja.

Ledoulx îndemnă pro șeful său Maret să nu refuze de a răspunde lui Caragea, căci «o simplă scrisoare produce câte odată efecte foarte salutare asupra spiritului unui Gospodar». Armistițiul de 40 de zile acordat de Napoleon, după ultimele lui victorii, arată pe acest suveran din nou stăpân situațiunii.

Ca să-și mănifeste apoi apropierea de Muscali, sau cel puțin de tripla alianță, ori de puterile cari aveau s'o semneze neîntârziat, Caragea, la momentul psihologic, când înțelese că Napoleon e pe ducă (la 14 Aprilie st. n., se făcuse coalițiunea Puterilor europene la Gand și la 18 Iunie se întâmplase învingerea de la Vaterloo), începù a se purta foarte rău cu reprezentantul Franciei la Bucuresci, Ledoulx.

Acesta, la 28 Iunie, scrie din Bucuresci către Principele de Benevent, ministrul Afacerilor străine din Paris, că pe cât timp Caragea sciù pe Napoleon în picioare, s'a purtat bine cu dînsul, a fost imparțial cu reprezentanții tuturor Puterilor, iar după ce regalitatea s'a înființat în Francia, închipuindu-și că Francia nu va mai avé înrîurire pe lângă imperiul otoman, ori că Rusia singură este de temut și de respectat, ca una ce singură are înrîurire la numirea și la mazilirea Domnilor Români, pe totă ziua își manifestă rea voință pentru Ledoulx, pentru supușii franceși.

Restul anului 1813, cu alternativele de succese și de pierderi ale lui

Maret, după povățuirea consulului Ledoulx, nu întârzie a răspunde lui Caragea în modul următor:

Maret către Prințul Caragea.

Dresda, 11 Iulie 1813.

Principe,

Scrisoarea ce Excelența Vóstră mi-a făcut onórea de a-mi adresà la 26 Iunie, mi-a fost remisă la Dresda, unde se întórse Maiestatea Sa, în timpul armistițiunii care a urmat primele sale victorii. Eù sunt cu atât mai mult simțitor la dorința ce voi exprimați, Principe, de a avé relațiuni cu mine, cu cât eù împărtășesc sentimentele ce vè îndemnă să le formați. Maiestatea Sa va lipsi câte-và zile pentru a visità novele armate cari vin să se rennescă cu forțele, cu cari ea a deschis așa de glorios campania. Eù îl voi înțrejiné la reîntórcerea sa despre dispozițiunea ce voi ați binevoit a-mi exprima. Maiestatea Sa vè va fi mulțumitoare pentru protecțiunea, de care supușii săi vor continuà să se bucure în Principatul ce vè este încredințat, și ea va vedé cu plăcere că sistemul de aniciție, ce-l uesce cu Sublima Pórtă, este exact urmat de noul din oficerii Înălțimei Sale, care se bucură de favórea ei cea mai mare și de înalta sa încredere.

Am onóre de a oferì Excelenței Vóstre asigurările înaltei mele considerațiunii.

(S.) *Maret duc de Bassano.*

Napoleon, face și pe Curtea din Bucuresci să nu mai scie încotro să-și mai întorcă vîntrelele. Din luna lui Iunie, de când cabinetul de la Viena deveni centrul tuturor negociațiunilor, Austria, și deci agentul ei Fleischhackel este cu deosebire omul zilei pe lângă Caragea. La începutul lui Iulie 1813, se lătesce în Bucuresci și Iași ba și la Constantinopole svonul că, dacă pacea nu se va face, Austria va fi aliata Rușilor. Acastă scire o confirmă «Gazeta de Petersburg . Deci girueta de la Curtea din Bucuresci se mișcă violent între cele două curente— Austro-Rusesc. (1)

Intre aceste, la 10 Iulie 1813 sbucnesce ciuma. Ledoulx raportéază lui Maret, că acastă epidemie a izbucnit într'o mănăstire la o mică leghe depărtată de Bucuresci și că terórea este mare în capitala țerii. Ceii cu dare de mână fug din Bucuresci care în cotro. Până la 15 27 August 1813 muriră 92 de Bucurescenii, în 8 zile, isbiți de acastă bôlă. Cu tótă gróza bôlei, Caragea retras din Bucuresci la Cotroceni, ne scăpînd din vedere declarațiunea de răsboiú făcută de Austria contra lui Napoleon la 3/15 August și apoi încheerea Triplei-Alianțe de la 2—9 Septembrie st. n.; cunoscînd rezultatele bătăliei de la Lipsca (16—19 Octobre); luarea Danțigului de Muscali după un an de asediú; intrarea Prusienilor la Amsterdam, în 24 Novembre... pe tótă ziua mai mult își întorcea fața de la Ledoulx.

Încă înainte de finele anului 1813, Caragea profită de prezența lui Talleyrand la Viena, ca să stăruescă pe lângă dînsul să recheme pe Ledoulx.

În așa împrejurări înțelegem cele ce Ledoulx scrie:

«Consulul Rusiei este singurul ascultat. Supușii și protejații ruși sunt singurii cari obțin dreptate. Acastă atențiune mică este împinsă așa de departe, în cât considerațiunea noastră a cădut cu totul într'o stare de nesuferit. La Iași, Francesii au fost maltratați, fără ca să fi putut obținé reparațiune. Aici, uitînd că pavilionul regal fâlfâie de-a-supra casei consulare, uitînd respectul datorit florilor de crin și cocardei albe, mai mulți Francesi au fost insultați de Greci. Am reclamat cu căldură, împins chiar de a duce plîngerii la Constantinopole, fără ca D. Principele Caragea să fi vrut a aruncă o privire asupra capitulațiunilor noastre. În sfîrșit, Domnule, acum în urmă, o insultă gravă fiind făcută consulatului, eu m'am hotărît de a expediá printr'un curier plîngerile mele la Ambasada Maiestății Sale, la Constantinopole. Eu nu voiú întreținé aici pe Alteța Vóstră cu tóte amănunțimile plicticóse

(1) Veđi nota lui Ledoulx către Maret, din 9 Iulie 1813.

ale acestei insulte, sperând că d-l ambasador va obține cu ușurință reparațiunea care ni se datoresce. Voiți cită numai o singură frasă pronunțată de D. Principele Caragea, și aceea pentru a da Alteței Văstre măsura opiniunilor sale actuale.

«Asupra dreptelor observațiunii ce eu îi făcuți, el a îndrăsnit să-mi spună:

«Nu mai este ca în timpul lui Napoleon; acumă eu pot scrie direct Regelui Vostru și să-l fac să te recheme, dacă acésta m'ar conveni.»

El a adăogat cu ironie o mulțime de lucruri așa de ridicule, ca și modul său de a vedé.

.....
 «Am tot dreptul de a speră, că Ambasada va luă în considerațiune dreptele mele plângeri și că Pórta nu va face nici o dificultate de a ordonă Prințului Caragea de a avé pentru consulatul Maiestății sale prea creștin aceleași considerațiunii ce le are pentru acei ai altor Puteri.»

Nu avem anume detalii asupra scandalului întîmplat contra căruia reclamă Ledoulx. Din notele acestuia rezultă, că au fost insultate drapelul și scutul regal frances de la pórta consulatului de nisce Greci din ómenii Curții și că la una din petrecerile de pehlivăni de la Curte au închipuit un manechin îmbrăcat în haine de ofițer frances, avénd și panglica legiunii de onóre la pept, și servitorii palatului îl aruncau de la unul la altul spre marele chef al spectatorilor, între cari însuși Domnitorul. În Hurmuzaki se pot vedé protestul și raportul, cari au motivat plecarea din Bucuresci a lui Ledoulx.

Talleyrand, la 6 Ianuarie 1814, scrie colegului său Jocourt cum că Domnul Muntean i-a adresat mai multe tânguirii contra lui Ledoulx și că i-a satisfăcut cererea. Talleyrand vestise în adevér lui Caragea, că Ledoulx fusese îndepărtat. În faptă, în ultimele luni ale anului 1813, nu mai găsim pe Ledoulx la Bucuresci și pare că e dus la Constantinopole. La finele anului însă, Ledoulx se întórce la Bucuresci. Caragea reclamă din nou la Talleyrand și acesta scrie ministrului Jocourt în 6 Ianuarie, că întórcerea lui Ledoulx în Țera-Românescă, după ce Talleyrand a fost vestit lui Caragea rechemarea acestui consul, este necuviinciosă și deci cerea Talleyrand, ca Jocourt să trimită ordine lui Ledoulx de a plecá din Bucuresci imediat la noul său post de consul, la Rodos.

Marile evenimente din centrul și apusul Europei, din 1814, au exercitat de sigur influența și asupra Principatelor. Partidul anti-muscălesc primesce o lovitură grea, din faptul căderii Impératului Napoleon.

Italinski devine iar omnipotent la Constantinople. (1) La București și Iași reveniaș consulii rusești.

Campania lui Caragea contra reprezentantului frances din București eră de sigur încurajată de consulul rusec. Neîndoios, că ambasadorul rusec din Constantinople ajută pe cât mai bine pe Caragea în reclamațiunile lui la Pórtă contra lui Ledoulx. De sigur că a măsurat, că cu cât se îmbogățise mai mult, pe atâta crescuse și înruierea lui Caragea la Constantinople, așa că nici acușările ce acolo străbăteau din țeră în contra stórcerii ei de către Domnitor, ne cum reclamațiunile lui Ledoulx nu puteau să-l înspăiminte. Departe de a-și perde trecerea pe lângă Vizirul, la finele lui Maiu 1814, Sultanul trimite lui Caragea, prin unul din boerii partisanii ai lui, un noú *hat* plin de laude și însoțit de un inel împodobit cu diamante, ca dovadă a buneii opiniunii de care Caragea se bucură în Turcia. (2)

La acéstă dată, Pórtă permite lui Caragea să invoéscă exportarea de grâne în Ardeal, unde eră fómete. (3)

Acéstă distincțiune o vede cu propriii săi ochi Ledoulx, care, cu tóte ordinile primite de plecare, rămăsese în București. Se pare că avú chiar și asupra lui Ledoulx óre-care influență solemnitatea primirii de către Caragea a firmanului însoțit de daruri de la Sultanul, la 5 Iunie, căci printr'o notă a lui către Talleyrand, din 13 (25) Iunie, se arată mai puțin dușman Domnitorului Muntean (4).

(1) *Moniteur Universel*. No. 129, Lună, 9 Maiu 1814.

Din Constantinople, de la 26 Martie se sună că Italinski, ambasadorul Rusiei, care eră acolo de 2 anii, a fost primit în audiență de Sultanul și de Vizirul «avec toutes les marques de distinction dues à un personnage de son rang et au représentant d'une puissance voisine aussi considérable.»

Acéstă recepțiune făcută lui Italinski eră în legătură cu scirile ce începeau a veni la Constantinople despre concentrări de trupe rusești.

Din Valachia se primesc în Iunie și Iulie 1814 sciri, că Rusia concentră oștiri la fruntaria Poloniei.

(2) *Moniteur Universel*. No. 197, Jendi, 16 Juillet 1814. *Constantinople, 10 Juin*.

Le 5 du même mois (Juin), un boyard a été expédié à Bucharest pour porter au Prince Karadscha un hatt très flatteur du Grand Seigneur avec une bague garnie de diamants, comme une preuve évidente de la satisfaction de ses services.

(3) *Borghiovici către Rege*. Constantinople, 10 Iunie 1814.

Sultanul a permis exportul a 50.000 kile de grâu din Valachia în Transilvania, unde e fómete. Pag. 497, *Iorga*.

(4)

Bucarest, 25 Juin, 1814.

Le Prince Caradja, dont la conduite dans ces derniers temps a été très mesurée, jouit un moment d'une très grande confiance; il vient d'en recevoir un témoignage rare dans l'empire Ottoman: c'est une lettre autographe du Sultan avec un superbe poignard, cadeau très honorable pour les Princes Grecs.

Maî tenace Caragea în ura lui contra lui Ledoulx. Acum maî cu sémă, când Napoleon nu maî erà şi când Ludovic al XVIII-a intrase la Paris, Caragea adreséză din nou scrisóre lui Talleyrand şi reclamă din nou în contra lui Ledoulx «cel maî incomod domnişor care vr'o dată a fost adversarul meu».

«Vice-consulul naţiunii franceze, d-l Ledoulx, cu uniformă de mareşal de Francia, şi cu pretenţiuni de ambasador, s'a făcut în Bucuresci corifeul tuturilor intrigilor».

Cauza ocaională a ultimelor supărări ale lui Ledoulx, Caragea o pune pe séma unei bătăi dintre un cihodar Domnesc şi vizitiul d-nei Ledoulx. Acesta voiă să trecă în góna cailor într'o stradă, unde erà adunare de lume. Cihodarul Domnesc apucă caii de frâne şi-î opresce. De aci cértă şi bătăe între vizitiu şi cihodar. Ledoulx declară, că s'a insultat pavilionul frances şi vechia neînţelegere dintre consulul frances şi Domnitorul Caragea ia din acel moment faţa unui conflict diplomatic. Acestea le arată scrisórea lui Caragea din 7 Iulie cătră Talleyrand, în cuprinderea următoare :

Principele meu,

Absenţa Alteţei Vóstre din scena politică fu epoca celor maî mari nenorociri ale Europei şi reîntórcerea sa însémnă pacea. Cel dintâiu om de stat al secolului sèu, ministru al celei maî puternice Monarchii a creştinătăţii, pe lângă un Monarch pe care virtuţile, luminile şi nenorocirile sale îl fac obiectul a tuturor respectelor şi speranţa lumii civilisate. Ast-fel este tabelul consolator, ce acéstă Francie, altă dată arbitra naţiunilor, maî apoi mlăciul lor, presintă astăzi tuturor speranţe pentru repaosul şi prosperitatea popórelor. Decí, Principe, cu o plină încredere vin în acest moment a cere asistenţa Vóstră contra celui maî incomod domn, care vr'o dată a fost adversarul meu. Vice-consulul naţiunii franceze, d-l Ledoulx, cu uniforma de mareşal de Francia, şi cu pretenţiuni de ambasador, s'a făcut aici corifeul tuturor intrigilor, protejéză partidele, se răsboesce contra altora, onoréză pe cine-î place, aruncă disgrajia sa celui care n'are noroc să-î convină; şi réul meu noroc mă pune în primul rang al acestora. Eú nu fac de loc Alteţei Vóstre istoricul tuturor gravaminelor, de cari am avut a mă plânge. Odată numai am făcut acésta

Acésta fu în luna lui Februarie 1813. Ocasiunea fusese neînsemnată, şi E. S. D. Anibasador imi făcù dreptate. Acésta va fi a doua şi îndrăsnesc să sper, cel puţin eú o doresc cu căldură, că acésta va fi ultima. Sunt câte-va zile de când un albanes al d-nei Lodoulx avù o cértă cu unul din cihodarii mei, sau pajl. El primi câte-va lovituri, cari nu lăsară urme de loc. Causa fu că trăsura acestei dame fiind oprită în o stradă de o îngrămădelă, vizitiul sèu vroí să forţeze trecerea, cu cea maî mare iuţélă, într'un loc fórte strîmt, împedical de o mulţime de trecători. Pajul meu, care erà acolo de serviciu, temându-se ca cine-va să nu fie călcat, pentru a moderà iuţéla cailor, se aruncă înainte şi-î oprí de frâne. Albanesul d-nei Ledoulx se dete atunci jos de după trăsura şi bătù pe pajul meu. Apoi d-l Ledoulx imi trimite plângerea sa prin chiar albanesul sèu. Din partea mea, eú vroii să ascult şi

pe paj. Nicî unul din doi nu voiaŭ să fie provocătorul. Pentru mai multă convingere, d-l Ledoulx hotărî să facă o anchetă la fața locului; tot așa am făcut și eu și amândouă rezultatele se găsiră însă contradictorii. În fine ca la nisce agenți de asemenea specie, se pôte presupune o educațiune fôrte neglijată și greșeli din ambele; părți eu am trimes; să se propună d-lui vice-consul de a împărți și pedépsa, pentru că în definitiv el cerea una. La acéstă propunere el alergă la mine plin de mânie, amenințându-mă că se va duce să se plângă însuși și-mî ceru un pasaport. Mirarea mea fu extremă și eu fî răspunsei: d-le, nu mai este timpul lui Napoleon. Ludovic al XVIII-a are alte principii. Tot ceea ce el a vrut să riposteze este nedemn de un frances, și eu nu îndrăsnesc s'o scriu Alteței Vóstre. Ast-fel este, Principe, detaliul acestei miserabile, dar ciudate afaceri. Dacă Alteța Vóstră a fost informată de insolenta cea peste mēsnră a d-lui Ledoulx în purtarea sa; dacă ea a fost încunoscințată de discordiile și scandalurile cauate de acest caracter cu totul îndrăsnet; ea va binevoî a ajutā contra lui pe supuși unui stat care, de trei secole, fu cel mai intim și cel mai fidel aliat al Augustei și glorióseî case a Francieî, și care nu pôte decât să voescă cu multă ardóre a reînol legăturile sale cu Monarchul așa de just dorit, pe care cerul ni l-a redat de curēnd.

Am onórea de a fi...

Nu scim dacă Talleyrand a răspuns la scrisórea lui Caragea. E probabil că nu, de óre-ce el trimete o a doua scrisóre la 20 August 1814, prin care revine asupra cestiunii numind-o cértă de slugi (*querelle de valets*). În acéstă a doua scrisóre mai mult ca în cea dintăi, Caragea face paradă de sentimente filo-francese.

Iată și acéstă a doua scrisóre :

Principele Caragea către Talleyrand.

Bucuresci, 20 August 1814.

Principe,

Atașamentul meu cunoscut pentru Francia, amica și aliata naturală a Sublimeî Porti și, pot s'o spun, opiniunea stabilită despre constanța principiilor mele, probéză în destul, că la vârsta la care am ajuns, bănniala, că mî-am schimbat sentimentele, n'ar puté să fie primită; dar sunt și mai afectat de întreprinderile reutăji de a mă pune rēu cu Francia. Din astă pricină, am onóre de a mai vorbi iarăși cu Alteța Vóstră despre tracaseria ce mî-a făcut și pe care o urmēză cu înverșunare vice-consulul națiunii francese.

Am avut, Principe, onórea de a vă face cunoscute, în tótă veracitatea lor, amēnuntele certeî de valeji (*querelle de valets*), din care d-l Ledoulx face manifestul declarațiunii de răsboiú contra mea. Ceea ce nu sciam atunci, e că făcú la fața locului sceneî un proces-verbal de informațiunii semnat de căți-va indiviđi din drojdia poporului, devotați lui. Acești indiviđi sunt cei mai mulți ómeni făr' de căpătăiú. Am probă la acéstă în tribunalele Principatului meu, prin reclamațiunii đilnice, ale căror motive sunt următórele :

Căți-va scăpați din insulele Ionice, din provinciile de pe țermul drept al Dunării și din alte țeri ale Turciei, carî nu prea sciú biue ce e Francia, dar carî din faimă

añ aflat că se află în acest oraş un consul frances, care își permite de a protege, la trebuință chiar contra poliției și drepturilor țării, se grăbește de a se pune sub sentința lui. Dar în adevăr, căința nrméză după órba încredere, iată că tânguirii repețite înii spun, că, din cauza cinmei, mulți din tipuri de acest fel de ai d-lui Ledonlx añ murit anul trecut, și că clironomiï lor legitimi n'añ găsit după ei decât păreții goi și nemișcătoarele; și până astăzi reclamațiunile de mobile și de bani se urcă la suma de 150.000 lei. Așa dar sigiliile puse de el (Ledonlx), după mórtea acelora, se vęd că n'añ fost decât formalitățile ilusorii și din depozitele încredințate în mâinile lui nu s'a ales mai multă realitate.

Asupra acestor fapte puteam autorisă și primii reclamațiunii serióse. Póte că eram dator, dar scandalul ar fi fost neplăcut națiunii francese; am preferat deci mijlocele tăcute ale conciliațiunii. Unul din primii boeri ai Valachiei, d-l Vornic Slătineann, magistratul însărcinat cu afacerile de această natră, a fost trimis de mine la el, ca să trateze de aceste trebii, și a fost insultat de el. În scrisórea, ce avusei onórea de a scrie Alteței Vóstre, în luna lui Inlie trecut, ea a vędut tăcerea mea asupra acestor gravamine, și dacă astăzi nu mai perseverez în aceeași moderațiune, este pentru că d-l Ledonlx mă silește să probez, că e cel puțin fórte distras și că aserțiunile și procesele sale verbale nu merită mai multă credință, de cum sigiliile și depozitele sale n'añ realitate.

Dacă e adevărat că spiritul de conciliațiune este calitatea necesară orî-cărni agent politic, repet, d-l Ledonlx este de caracterul cel mai antidiplomatic, și mai că este cu neputință de a avé de tratat cu el, fără de a primii de la el insulte. Suprim numeróse probe despre acesta. Tótă nobilimea țării se jălnesce de el.

Dar ceea ce e și mai funest, este acea aviditate de intrigi, care duce discordia în familii, silindn-se în același timp s'o aprinđă între autorități. El a aruncat în desolare pe nna din cele mai întâi, din cele mai puternice și mai numeróse case din Valachia; surprins de un june boer din această familie, într'o circumstanță în care tinerul boer primia cel mai mare ultragiu, a fost (Ledonlx) maltratat și bătut. Această aventnră, ajunsă la cunoscința publică, fű de un mare scandal și consternă mult pe cei-lalți agenți străini aflători aci. De astă dată nu i-a trecut prin minte să se jălnescă despre cele întâmplare, la Ambasadorul sęd.

Jălnirea ce a dat contra mea de curënd a ocasionat din partea Ex. Sale o notă către Înalta Pórtă; și eu am fost silit să-mi fac raportul meu, și M. Sa Imperatorul, stăpânul meu, găsinđ că sunt în tot dreptul meu (*irrépprochable*) în această afacere, m'a oprit de a consumși să dañ satisfacerea ce d-l vice-consul prelindeă de la mine. Totuși Ex. Sa, d-l Ambasador i-a scris să mi-o cêră, și, la refusul meu, să închidă Consulatul și să plece. Conformându-mă ordinelor ce aveam, am refusat, și d-l Ledonlx a plecat, ca să asculte de acele ale Ex. S. d-l Andréossy.

Intemeiat tare pe «*ma droiture*», mă rezim, Principe, pe conduita mea și esențialmente pe justiția și interesul Alt. V., dacă vei binevoi a mi le acordă.

Am onóre, etc.

Principele I. de Caradja.

De astă-dată reclamațiunea lui Caragea este ascultată: Andréossy chemă la Constantinopole pe Ledoulx, sub pretext ca să sprijine mai bine și mai direct reclamațiunile Ambasadorului la Înalta Pórtă, de satisfacțiune pentru insulta adusă de Caragea pavilionului Franciei.

Ledoulx vestesce lui Talleyrand în 23 August plecarea din Bucuresci, adăugând că speră că va avea în curând satisfacțiunea de a-i anunța, că s'a întors la postul său din Bucuresci și că considerațiunea Franței la această Curte grecă e complet restabilă.

Numai la 13 Septembre 1814, cu toate acestea Talleyrand răspunde lui Caragea în mod evasiv, apelând numai la bunele relațiuni ce trebuie să existe între el și Franța.

Ledoulx nu pare cu toate acestea să fi fost mulțumit de mersul afacerii, de ore-ce-l vedem căutând a dispune bine în favoarea sa pe Directorul general al cancelariei ministeriului Relațiunilor externe din Paris. Se pune bine cu sfinții mai mici. Prin ei cercă a-și asigura pozițiunea de la Bucuresci și a explica din nou conflictul, legitimându-și purtarea. (1)

Intre acestea se întâmplă înlocuirea ambasadorului francez Andréossy de la Constantinople. Andréossy ia cu dînsul pe Ledoulx și

(1) Scrisoarea lui Ledoulx către d-l Reinhard, Director general al cancelariei la ministeriul Relațiunilor externe din Constantinople, 25 Septembre 1814.

Arată că de la suirea pe tron a lui Ludovic XVIII, Grecii se poartă ostil către Franța. Principele Caragea, în loc de a repara insulta ne mai aușită, care a fost făcută sub ochii lui consulatului Regelui, a decis prin ultragii continue plecarea sa la Constantinople. Nu vă voi întreține eu cu detaliile unei afaceri care interesază atât de direct considerațiunea noastră. Notele oficiale ale Ex. Sale d-lui Ambasador; rapoartele amănunțite ce i-am prezentat; totul a fost trimis ministeriului și în aceste acte veți găsi convingerea ultragiilor, de cari ne acoper Grecii, ultragii, cari puteau nimici pentru tot-deuna creditul nostru în provinciile Valache și Moldave, dacă d-l Ambasador n'ar fi arătat în această împrejurare, ca în multe altele, acest caracter de tărie, această demnitate ce-l caracterisă și cari impun tuturor inimiilor secreți ai Franței.

Ledoulx și-a părăsit la Bucuresci nevasta și copiii, numai ca să nu se scadă considerațiunea Franței! În Orient, la începutul noului regim din Franța, trebuie ținută sus această considerare! Laudă mult pe Andréossy din acest punct de vedere, căci lucrăază energie și în cestiunea lui, ca să fie de pildă și pentru alți consuli. Caragea și el, simțind cu tot partidul său, că și-a atras o cestiune periculoasă, răspândește aurul cu amândouă mâinile, face să umble toate resorturile unei intrigii gróznice: false avertisări, calomnii, corupțiunii de toate felurile; el întrebuintează toate mijlocele, cari fac a nu isbuti demersurile d-lui Ambasador. Nu ne îndoim, că Al. Sa Principele Benevent, vedând raportul d-lui Ambasador în cestiune, se va rosti în favoarea mea. Dar fiind-că Principele Caragea se razimă pe vechi legături, ce are cu unul din primii slujbași ai Ambasadei franceze; încredințat că acești oameni, cari neconsiderând decât interesul lor personal ar pute să presinte lucrul sub un fals punct de vedere și acesta pentru a atenua ceea ce e culpabil în conduita Principei Valachiei, în privința noastră; știind de asemenea că nu sunt lipsit de invidioși, neamici, chiar printre subordinații mei, cari, cred, ar pute să profite de ocaziunea de a mă pune rău la biurouri; am recurs, d-le, la inapreciabila dv. amiciție ...

ajungând la Bucuresci, în trecerea sa spre Francia, cărcă, nici mai mult nici mai puțin, de a-l impune Domnitorului, măcar că eră înlocuit prin Foresta.

Din Bucuresci, cu data de 3 Decembre 1814, Ledoulx scrie lui Talleyrand, alăturând pe lângă nota sa un lung memoriu, prin care cărcă a explică și a legitimă purtarea sa și face istoricul cestiunii. Prin acest memoriu acuză de trădare a intereselor Franciei pe un impiegat de la Ambasada din Constantinopole, pe Devale, dîcînd că acesta a conspirat împreună cu agenții Domnitorului Muntean, ca amic declarat al lui Caragea. Ledoulx, în sprijinul memoriului, alipesce la nota sa și alte acte justificative, între cari și copii după raporturile sale anteriore către ambasadorii din Constantinopole și mai cu sémă copia declarațiunii d-lui Ruffin consilier la Ambasada francesă, însărcinatul de afaceri din Constantinopole. (1)

Ruffin, ca să apere purtarea lui Ledoulx, face biografia lui Caragea înainte de a ajunge Domn, ținînd să probeze că acesta fusese trecut fățiș neamic al Franciei.

Domnitorul Muntean, vîdînd că în mod neașteptat s'a întors la Bucuresci *incomodul consul* frances, nu mai găsesce alt mijloc de a se apără contra lui decât de a cere intervenirea amicului său de Gentz din Viena printr'o lungă scrisore, în care se tînguesce de purtarea acestuia și de modalitatea, prin care fostul Ambasador al Franciei la Constantinopole, comitele Andréossy, a cercat să impună pe Ledoulx,

(1) Ledoulx către Talleyrand. Bucuresci, 3 Decembre 1814.

Domnule,

Am onóra de a aduce la cunoscînța Alteței Vóstre o amintire istorică, care a fost între Principele Caragea și mine; de la restabilirea Prinților noștri legitimi pe tronul Franciei, conduita mea a fost dictată de cel mai profund devotament; a fost aprobată de Excelența Sa d-l Ambasador și în ultimul loc de d-l Ruffin, a căruia atestațiune trebuie să fixeze o judecată exactă asupra sentimentelor Principelui Caragea în privința Franciei.

M'am întors la postul meu și Excelența Sa d-l Ambasador va aveà bunătate să informeze pe Alteța Vóstră de tóte împrejurările ulterioare acestei afaceri. Grecii aflând că eram înlocuit aici prin d-l Foresta și merit la postul de la Rodos, care este privit în Levant ca un loc de exil, pentru că cea mai mare parte din pașale sau ministrii depuși acolo sunt surghiuniți, spun în public, că Principele Caragea a isbutit să facă asemenea schimbare prin puternica sa influență și că mi s'a vestit acésta printr'o scrisore a Alteței Vóstre trimisă imediat de Caragea la Inalta Pórtă. Totuși serviciile mele, devotamentul meu și justiția, care caracterisă pe Alteța Vóstră îmi oferă garanția liniștitoare, că intrigile grecesci nu m'aũ făcut să demerit.

să-l oblige a-l recunoșce din nou. Caragea respinge cu tărie această recunoșcere și declară că va avé de aprópe priveghere pentru interesele supușilor francesi el însuși, până ce Francia va trimite un alt consul, agreat de dînsul. De Gentz este rugat să stăruescă pe lângă Talleyrand ca să-l debaraseze «de acest óspe incomod» (1).

(1) Iată întréga scrisóre a lui Caragea către de Gentz. Buc., 4 Novembre 1814.

Mon cher Monsieur Gentz,

Il y a trois jours depuis S. E. Monsieur le Comte Andréossy ci-devant Ambassadeur de France près la S. P. est arrivé ici de retour de son ambassade; il a ramené avec lui ce Monsieur Ledoulx au sujet duquel j'ai pris la liberté d'écrire deux fois à S. Altesse Monsieur le Prince de Talleyrand et que S. A. avait nommé par S. M. très-chrétienne à un autre consulat, comme Elle a bien voulu vous l'écrire, et il insiste à me le faire connaître comme consul de France à Bucarest, sans avoir égard à tout ce que j'ai eu l'honneur de lui communiquer.

Je lui ai répondu que puisque Mr. Ledoulx a fermé publiquement le consulat et est parti d'ici d'une manière très-choquante; que j'ai pris la liberté de porter mes griefs contre lui à la connaissance de S. Altesse Mr. le Prince de Talleyrand, qui a bien voulu me faire savoir par le canal d'un ami, que Mr. Ledoulx est nommé à un autre consulat; que j'ai vu dans les papiers la nomination d'un autre à sa place et que j'ai été obligé de porter toute cette affaire à la connaissance de mon gouvernement; il ne m'était plus permis de reconnaître Mr. Ledoulx comme Consul de France en Valachie, de mon chef. J'ai prié S. E. de vouloir bien faire grâce non seulement à moi, mais encore à toute la noblesse Valaque, à laquelle Mr. Ledoulx a causé tant de scandales, et de nommer, s'il est autorisé à cela, telle autre personne qu'il lui plairait pour gérer les affaires du Consulat français *ad interim*, mais S. E. n'a nullement voulu démordre et persiste à réinstaller Mr. Ledoulx. Consul de France en Valachie.

J'ai promis à la fin à Son Altesse Mr. le Prince de Talleyrand d'une part, et à mon gouvernement de l'autre, de me conformer aux instructions que je recevrai, que je respecterai dans cette intervalle, comme j'ai fait toujours, la nation et son consulat, mais que je ne saurais me résoudre à être en relation avec Mr. Ledoulx. Pour toute réponse S. E. m'a fait dire, que Mr. Ledoulx est le véritable Consul de France à Bucarest; que malgré tout ce que S. A. Mr. le Prince Talleyrand écrit ou voudrait écrire, Mr. Ledoulx sera toujours Consul en Valachie, excepté s'il reçoit un ordre formel de la Cour, qui l'en destitue. Que Mr. de Jaucourt lui écrit en chargeant Mr. Ledoulx de quelques affaires qui regardent son poste actuel, et que si même il y a eu nomination d'un autre Consul en Valachie, ces sortes de nominations deviennent très-souvent nulles dans les nouveaux gouvernements et que leur changement est très fréquent; que pour cette raison il autorise Mr. Ledoulx à reprendre ses fonctions.

Voilà, mon cher Mr. Gentz, où nous en sommes. Je ne saurais vous dire combien j'en suis peiné et quel affront serait pour moi d'être forcé d'avoir affaire à une personne qui m'a insulté et qui est odieuse à la Principauté que je gouverne. J'ai donc recours à votre amitié et vous supplie de vouloir bien interposer vos bons

În afacerea dintre Ledoulx și Caragea colecțiunea Hurmuzaki, supplément I, volum II, aduce diverse acte.

În toată această afacere dintre Caragea și Ledoulx, repetim că Consulul rusesc a fost un resort de acțiune. Ledoulx nu eră *persona grata* pentru Muscali, de multă vreme. Se știe că Ledoulx a fost nevoit, în 1812, să abandone postul din Bucuresci din ordinul Muscalilor (1)

Afacerea această se întâmplă când în Bucuresci sosise vestitul Consul engles Wilkinson, autorul cărții: «*Tabel istoric, geografic și politic al Moldovei și Valachiei.*» El nu amintesc nimic despre acest conflict, care urmă să intereseze pe toți consuli, dacă cu adevărat culpa eră numai a lui Caragea. (2)

La 1 Novembre 1814 se deschide Congresul de la Viena. Turcia nu este chemată să participe la acest Congres. Această dată ocaziune de bănueli: se știe că la Congres se va pune pe tapet și cestiunea Orientului. Se publică broșuri în acest sens. Chiar însuși Wilkinson, reprezentantul Angliei din Bucuresci, exprimă părerea, că cel puțin Principatele ar fi trebuit împărțite între Austria și Rusia, susținând că numai așa s'ar pute împiedica întinderea mai departe a Rusiei asupra Turciei!...

Totuși Austria și Rusia pândindu-se una pe alta, cestiunea fù evi-

offices et de supplier de ma part S. Al. Mr. le Prince de Talleyrand, de vouloir bien m'accorder sa protection contre cette manière impérieuse de Mr. Andréossy. Vous connaissez facilement les fumées qui doivent monter à la tête du petit Monsieur Ledoulx, qui a raison de devenir intraitable, en se voyant appuyé, en dépit de toutes les raisons du monde. Si S. A. Mr. le Prince de Talleyrand daigne s'intéresser à moi et veut bien me débarrasser d'un hôte aussi incommode que Mr. Ledoulx, je remerciera cette bonté de S. A. comme un bienfait insigne, qui m'inspirera une vive et éternelle gratitude.

J'attends avec la plus grande impatience votre réponse, mon cher Mr. Gentz, et vous prie d'agréer mes excuses pour cette importunité et la liberté que je prends de vous charger d'une telle commission. Je sais que vous voulez bien vous intéresser à moi et c'est pourquoi je serai pour la vie etc.

Prince Jean de Caradja.

P. S. Jusqu'à ce que l'ordre formel pour Mr. Ledoulx arrive ici, je m'impose le devoir de faciliter toutes les affaires qui regardent les Français et le Consulat de France à Bucarest, avec toute la faveur et la justice possible, comme j'ai fait pendant l'absence de Mr. Ledoulx, sans toute fois traiter directement avec lui.

(1) Veți documentele DCCCCVIII și DCCCCX din Hurmuzaki, Sup. I, vol. II, pag. 697 și 698.

(2) Veți documentul DCCCCLXXXIV, Supl. I, vol. II. Hurm., pag. 751.

tată pe cât posibil. Turcia însă, până la care străbătură sgomotele de împărțire a ei, încă din 1813, începù, după sfatul Franciei, a se pregăti din nou de război, și în 1814 se adresează la Viena, prin inter-nunciul Austriac Stürmer, întrebând ce este adevărat din asemenea sgomote? Ea declară energic, *că se va apăsă.*

De aci o desfășurare mai mare în mijlocele de apărare. Reîntărirea și reaprovisionarea cetăților de la Dunăre se face cu energie, dar și cu adaus de greutate pentru ambele Principate. (1)

Și cu toate aceste greutăți, se pare că la Iași se serbeză cu mare pompă ultimele evenimente și schimbări din Europa, de mai înainte de adunarea Congresului la Viena. (2)

Aceste manifestațiuni sporesc numărul partisanilor Muscalilor. O corespondență datată de la fruntariile ungare, din 2 Novembre 1814, și publicată în *Moniteur Universel* din 19 Novembre 1814, No. 555, afirmă că «*Les Russes conservent encore un grand nombre de partisans dans ces deux provinces*», cu toate că le régime des Hospodars actuels de la Valachie et de la Moldavie est assez doux (??) și că locuitorii nu mai manifestă în privirea lor aceeași nemulțumire, ca și altă dată. (3).

Cum să nu sporască din nou influența rusescă în Principate, când toate succesele politiceii rusescei erau cu mare zel trâmbițate?

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 344, Samedi, 10 Décembre 1814.

S'a publicat o broșură: Sur le Congrès de Vienne de Lips.

Le projet de partage de la Turquie, qu'on a l'air d'attribuer aux souverains assemblés à Vienne, a excité l'attention du Divan, qui a fait demander des éclaircissements à Mr. Sturmer, l'internonce Autrichien. Acesta naturalmente a desavuat broșura... mais l'impression est restée et les Turcs ont déclaré à Mr. Sturmer qu'ils étaient prêts à se défendre. (Gazeta de Nürnberg).

(2) *Le Moniteur Universel*. No. 177, de Duminecă, 26 Iunie 1814. —

Moldavie, Iassy, le 1-er Juin.

«Les grands événements qui viennent de rendre la paix à l'Europe ont causé ici une joie universelle et très-vive, soit parmi les boyards, soit dans toutes les classes des habitants. Les consuls d'Autriche et de Russie ont illuminé leurs maisons et donné de fort belles fêtes.»

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 555, Lundi, 19 Décembre 1814.

De la fruntariile Ungariei în 2 Decembre. — Spunc că nu mai este ciumă nici în Bulgaria, nici în Moldova, nici în Valachia, apoi adaogă:

«Le régime des Hospodars actuels de la Valachie et de la Moldavie est assez doux, les habitants ne manifestent plus à leur égard le même mécontentement qu'autrefois. Malgré cet état de choses, les Russes conservent encore un grand nombre de partisans dans ces deux provinces.»

În 1815, mai mult decât în 1814, se colportă scirea, că suveranii Europei au intențiunii ostile Turciei. (1)

În luna Ianuarie 1815 nouă nenorociri și greutăți s'au năpustit asupra unei părți a Țării-Românești, anume asupra județelor Oltene. Turcii din insula Adacali, sub pretext că Țera-Românească nu dă și cetății lor provisiuni, zaherele și sare, precum se dă cetății Vidinului, au invadat județele Mehedinți și Jiul-de-sus și le-au luat în stăpânire, puind ei ispravnicii și zapcii, cu îndatorirea să le strângă zaherea și s'o transporte în cetatea din insulă. La ce tristă stare ajunsese țera, pentru ca o mână de oșteni să pôtă așa impune voia lor! Iată rezultatele desființării oștirii de cătră Muscali.

Turcii invadatori aveau de gând, după ce vor prădă la Strihaia mânăstirea, să atace și Craiova. Caimacamul Craiovei vestesce acesta lui

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 7. Samedi, 7 Janvier 1815.

Nos lettres de Vienne nous informent du fait important qui suit: Non-obstant la déclaration positive de l'Empereur Alexandre, que rien ne pourrait le faire désister de son plan de prendre la couronne de Pologne, et qu'il était prêt à soutenir ses prétentions par la force des armes, la réponse des Cours d'Autriche et d'Angleterre a fait changer cette résolution. Cette réponse était que ces Puissances étaient prêtes à consentir à ce qu'il retint la partie de la Pologne qu'il occupe, l'infortuné duché de Varsovie, mais qu'elles ne pouvaient le reconnaître comme roi de Pologne. Telle est la manière véritablement curieuse dont cette violente discussion s'est terminée! Ainsi cette partie de la Pologne se trouve remise à la Russie sans constitution et sans conditions. Il est à présumer que la même réponse sera faite pour la Saxe, et que *beatus qui tenet*, heureux celui qui tient. *Cette tournure soudaine des affaires corrobore, dans l'opinion de notre correspondant, la vérité du bruit qui avait circulé, qu'une intelligence secrète régnait entre les Empereurs pour effectuer le partage de la Turquie.*

On croit que l'Autriche a demandé les îles Ioniennes, comme préliminaire de ce nouveau projet de violence; mais elle ne pourrait l'avoir fait sans renoncer à son ancien système de ne pas permettre que le beau plan qui aurait réconcilié le cabinet de Vienne avec ce partage, c'est ce que nous ne savons pas; mais il est certain que toutes les lettres du congrès font mention que cette matière est sur le tapis. Il y a d'autres personnes qui pensent que ce n'est qu'un moyen de motiver la continuation des discussions, jusqu'à ce qu'on ait pu convenir de quelque acte plausible d'une balance nominale qui offre quelque chance de paix, afin qu'il ne soit pas dit que les principaux potentats de l'Europe se sont réunis et séparés sans avoir fait quelque chose de semblable.

Le Moniteur Universel, 6 Janvier 1815.

Din Veneția, la 19 Novembre.

«Nous apprenons d'un bâtiment venu en peu de temps des côtes de la Turquie, que le Divan est très-alarmé des projets des souverains qui forment la coalition européenne. On assure qu'il a ordonné de grandes levées de troupes.

Caragea și îndemnă pe locuitorii din județele invadate să fugă care în cotro. Din vechea óste desființată, mai multe cete de pandurii se reorganizează de la sine-le cu dorul de răsbumare contra Grecilor apăsătorii. Ei sunt acușați în actele timpului, că s'aũ apucat să prade județele de munte. Dacă e să credem afirmațiunea lui Dionise Eclesiarchul, (1) apoi pandurii români se purtară mai rău decât Turcii, căci «omoră și ardeă ómenii și-ı prădă și aũ prădat și mânăstirile muntelui.» Vom vedé, că alta e semnificațiunea acestei răsmirițe. Și de Tudor Vladimirescu s'a dis, că el și cu ai lui jăfuiăũ țera!

Caragea, față cu aceste împrejurări, lipsit de oștire pămînténă, nu puté decât să scrie lui Pașa de la Vidin și Aianului de la Oreava, ca să trimită grabnic oștiri turcesci pentru apărarea Olteniei, și pe de altă parte a vestit fapta de rebeliune a Turcilor din insulă la Pórtă Otomană. Sosiră oștirile turcesci de apărare, dar acestea erau o nouă greutate pentru țéră, căci în mijlocul unei ierni cumplite țéránimea eră nevoită să ducă după oștirea turcésă care cu zahereă la Mehedinți și la Craiova. Sultanul trimise firman unui Aian devotat al seũ, să mai vină cu altă óste, ca o parte să stea în Craiova, ca garnisonă apărătoare, și altă parte de óste să apere la Dunăre și să opréscă noué încercări de invasiune a rebelilor Turci din insulă.

Temerea de invasiune la Craiova se potolí; o parte din pandurii fură prinși și pedepsiți, dar nu mai puțin țera avé pe grumajii seii mai tot anul 1815 greutatea întreținerii oștirii turcesci. Caragea cu multă abilitate negoțá pe lângă capii rebeli Turci din Adacali, ca să-și facă supunerea cătră Pórtă și să-și céră ertare de la Sultan, promițénd că vor lăsá pe Români în pace. Istețul Domnitor isbutesce în planul seũ și el mai întâiũ vestesce la Constantinopole, că rebelii Adacalii s'aũ supus. Sultanul, bucuros de acéstă scire, trimete lui Caragea firman de laudă și daruri: un cal arăbesc înșelat prețios și o blană scumpă.

«Lauda Domnilor ai némului creștinesc, rézitul celor mai mari din seminția lui Isus, Domnule al Valahiei Ischerlet zade Caragea Iancule, fie-ți bune sffrșiturile! Printr'acéstă a noastră Împărătésă poruncă îți facem cunoscut, că otcárnuitorul Tricalilor și căpetenie celui despre Vidin, trup al oștirilor nóstre, luminatul sfetnic și al nostru Vizir velaiũ Binbașa (a căruia slavă păzescă-o în veci pré înalta Tărie) prin scrisorile sale aũ însciințat deunăđi cătră Înalta noastră Curte, cum că Adema Isalih și Bechir, frații mortului Regep, ce aũ fost închiși în cetatea Adali, aũ căđu cerénd de la noi ertarea celor greșite și milostivire, pentru care după prea înțeleptul Împărătesc al nostru cuget ce avem spre a ne milostivi și a milui pe cei cari se apucá de pulpánile milostivirii nóstre, am dat Înaltă a noastră poruncă scrisă

(1) Veđi *Tesaur de Monumente*. Vol. II, pag. 233.

cu însăși Împărătesca noastră mână către luminatul Vizir al nostru, dăruindu-le acestora ertarea ce au cerut; iar în cele după urmă au sosit și ale tale către noi scrisori vestitoare, cun că după cupriunderea Împărătescii noastre porunci, și după a noastră Împărătescă voință, numitul Vizir al nostru au adus pe nuniții frați ai Regepului afară din cetatea Adali și i-au trimis cu totă familia lor, iar cetatea Adalii au dat-o în mâna Capugi-bașii Curții noastre, cinstitul Derviș-Beiü; de care acesta ne-am încredințat și din scrisorile nunitului Vizir al nostru, ce în urmă au venit, și așa cu ajutorul lui Dumnezeu au luat sfârșit și această grijă a lucrurilor despre Adacii; iar tu fiind-că ești din slugile cele credincioase ale prea puternice, neclintite și vecinicele noastre Împărății și din cele care urmază pe calea cea dreaptă, ridicat de însăși a noastră mână și ramură de de-a-dreapta noastră sădită, care după firésca ta dreptate, înțelepciune și credință te-ai arătat cu osîrdie spre cea după plăcere săvîrsire a tuturor trebilor la care te-ai orînduit, și de când ți s'au încredințat Domnia Valahiei ai otcârmuit intru dreptate, cu mare silință și privighere, toate trebile câte privesc asupra ta, sau ți s'au poruncit de prea puternica noastră Împărăție, întocmai după înaltul și prea dreptul cuget al nostru și după trebuința întîmplărilor vremii, iar mai virtos cele la pricina Adalii te-ai arătat cu credincioasă râvnă și silință de a înscința mai naintea tuturorora de sfârșitul acestei pricinii, și toate acestea s'au arătat foarte plăcute și laudate de către a noastră Mărire și nu puțin ne-am bucurat, căci și intru acesta te-ai silit de a-ți arăta către noi credința cea cu supunere-fii trăind a pururea și te împărtășesce de masa cea iubelșugată a Împărătescilor noastre milii; fiind însă că după doveșile ce până acum avem de a ta multă sciință și înțelepciune și după cea din adâncul inimii plămădă a credinței și a dreptății tale, nădăjduim și de acum înainte prea multe slujbe următoare Împărătescii noastre voințe și dragoste deosebită către tine, laudând cele diutăi și mai din urmă după plăcere slujbe ale tale, și le răsplatim spre facere de bine cu Împărătesci ale noastre daruri, trimițându-ți o blană de samur și un cal iute, cu podobe de aur, împreună și cu această înaltă poruncă, care s'au scris spre lauda celor trecute slujbe ale tale după cea de mai nainte scrisă cu a noastră sfîntă slovă. Ci dar îndată ce va sosi aci Împărătesca noastră poruncă, vei primi-o cu întîmpinare luminosă, și blana după ce vei săruta-o cu cășuta supunere o vei îmbrăcă, și asemenea sărutând și scările calului, îl vei încălecă, și după săvîrsirea obiceiuitului alaiü, vei urmă de a face cășutele rugăciuni către cel prea înalt, pentru a noastră îndelungată viețuire, strălucită stare și întemeere intru prea înaltul Împărătescul scaun; și către acesta, după datoria multei sciințe și a dreptății tale, vei îngrijii ca și de aci înainte otcârmuind cu vrednicie Împărătescul pămînt, ce ți s'au încredințat, după cea slobodă stăpânire care ți s'au dat, a legă și a deslegă, sa mângăi în tot chipul pe supușii noștri, găsiți sub umbrirea milelor noastre, tot asemenea să săvîrșesci și să puși în lucrare cu mijlocul înțelept și vrednic de laudă câte privesc la Domnia Valahiei, ce ți s'au încredințat și într'acești chip să adaugi la trecutele tale slujbe și alte fapte laudate, să te vedem încă mai cu adaus, că te silești de acum înainte a face lucruri plăcute și vrednice de laudă, și să aręți în faptă la ori-ce tręba rívna și credința ce o nădăjduim de la tine. Această Împărătescă a noastră poruncă care o vei păzi far' de strămutare, cunoscënd semnul cel sfînt al nostru, s'au scris pe la jumătatea lui Muhareni, let 1231.—1815 Decembre 26. (1)

(1) Cod 77, fila 230.

Cu deosebită plăcere va fi sărutat Caragea scara șelei și blana oferită de Sultan, după cum însuși firmanul îi recomandă să facă, dar de la acestea puțin folos trăgea țera. Ea cerea, că de orice ce s'a făcut pacea cu Adaclii, să se ridice oștirile turcesci din Oltenia. Numai pentru a se face acésta, Turcii cereau spese de războiū aprópe de jumătate milion. Visteria erà sécă. Divanul Domnesc propune lui Caragea, în Novembre 1815, să se facă un împrumut de 420.000 lei, de la neguțitorul grec Gheorghe Sachelarie. Domnitorul aprobă acest împrumut la 19 Novembre. Împrumutul se face, dar până în 1816 ajunge la suma de un milion! Împrumutul e garantat cu veniturile țerii de la oerit, dijmărit, etc.

În timpul Muscalilor, Manuc-Bey erà împrumutătorul Vistieriei și nu este îndoială că șefii Muscali se folosiau din împrumuturi împreună cu Manuc. Tot asemenea încape bănuială, că Caragea și mulți boeri din Divan se folosiră din împrumuturile lui kir Gh. Sachelarie.

E probabil că banii împrumutați de la Sachelarie stropiră multe consciinți și în Constantinople, căci firmanul de laudă și darurile mai sus amintite de la Sultanul sosesc la Bucuresci numai după contractarea împrumutului. (1)

Nu toți pandurii necredincioși Domniei, aliați ai Adaliilor fură răpuși de oștirile turcesci. Mai multe cete se supuseră de bună voe lui Caragea. Încă în 30 Aprilie 1815, după mijlocirea Episcopului de Rîmnic, a Divanului Craiovei și a vechilului de caimacam Costache Samurcaș, trei cete de panduri sub căpetenia lui Haidul, Păunul și Timpa, fură grațiați de Domnitor și învoiți să se întórcă la vetrele lor în județul Jiul-de-Sus. (2)

(1) *Jurnalul de Francfort* vestese acéstă distincțiune acordată de Sultan lui Caragea, prin care declară șisul jurnal, că *S. A. est adorée de tous ses sujets*.

Scrie în acest jurnal un corespondent din Bucuresci, la 10 Decembre 1815:

On vient de recevoir de Constantinople un ordre autographe du Grand Seigneur, par lequel S. H. confirme S. A. notre Hospodar dans la Principauté. Le grand Seigneur en témoignage de Sa satisfaction particulière, lui envoie une pelisse d'honneur de très grand prix, ainsi qu'un très bel étalon, caparaconné avec tout le luxe asiatique; les harnais tout ornés de pierres précieuses. Cette distinction, qui n'a jamais été accordée à aucun des prédécesseurs de notre Prince, a fait ici une sensation d'autant plus agréable, que S. A. est adorée de tous ses sujets.

Le Moniteur Universel. No. 30, Mardi, 30 Janvier 1816. Bucarest, le 10 Décembre 1815.

(2) Zenli Vlahiscoie.— Cu tóle că Haidul buluc-baș i Păun căpitan și Timpa căpitan, dinpreună și cu ceta lor, fiind locuitori ai Domnescii noastre țeri în sud. Gorju și de acolo trăgându-se s'au unit cu hoții Adalái făcând și porniri tâlhăresci împreună cu ei asupra țerii și a locuitorilor, sint supuși la englimaticésca învinováfire, ca unii

În Decembrie 1815 mai grațiază și pe alți șefi de bande din cei cari luaseră parte la prădăciuni cu *Adaliîi*.

Mult contribuî la supunerea *Adaliilor* către Pórtă împrejurarea că aceia fură abandonăți de aceste diverse cete de Români. Data firmanului de laudă, mai sus adus, alăturată la data ultimelor grațieri, din 16 Decembrie 1815, justifică afirmațiunea noastră. (1).

Răscóla acésta a pandurilor din Mehedinți și Jiul-de-Sus are în istoria noastră o însemnătate, care nu a cunoscut-o istoricii noștri. Adevărat că Dionisie Eclesiarchul a calificat pe pandurii răsculați cu numele de hoți și a afirmat cum că omorau, ardeau și prădau, dar n'a calificat alt-mintrelea chiar unii scriitori contemporani mișcarea lui Tudor Vladimirescu? Cetele acestuia n'a fost și ele numite cete

ce s'a arătat vrăjmași chiar ai patriei lor, dar fiind-că acum cunoscându-și acésta a lor greșală, de sinele a cădut cu rugăciune către Domnia-Mea, prin mijlocirea iubitorului de Dumneșeu Sfinției Sale Episcopului Rîmnicului i a dumné-lui ve, chilului căimăcămiei ot Craiova și a dumné-lor boerilor Divanului nostru de acolo ca să-î ertăm și să fie primiți a se întórce la urmă în patria lor, milostivire făcând asupra lor, iată printr'acést Domnesc al nostru sinet le hărăzim ertarea lor și neșinerea de minte a necuvióselor fapte ce a urmat până acum; pentru care și poruncim domniei-tale cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv vel dvornic Costine Samurcaș, vechilule al căimăcămiei Craiovei, și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să aibă voie mai sus numiții împreună și cu cetele lor de a se întórce la casele și locașurile lor făr'de nici o băntuială. I saam recheh gpd. — 1815 Aprilie 30

Cod. LXXIV, fila 196.

(1) Zemli Vlahisocie.— Cu tóte că acești de mai jos arătați, în trecută răzvrătire a Adaliî, pribegind din patria lor și unindu-se cu Adalái, s'a arătat cu urmări vrăjmașesci în potriua patriei și celor-lalți patrioți ai lor, pentru care li se conveniă pedépsa după măsura vinei lor, dar cădénd la Domnia-Mea cu rugăciune, ca să le ertăm greșala și să le dăm slobođenie a se întórce la patria lor, ne-am milostivit asupră-le și-î ertăm de tóte greșelile trecute, dându-le și slobođenie a se întórce iarăși la patria lor; de care facem sciut domniei-tale cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv vel vornice Costache Samurcaș, vechilule al căimăcămiei Craiovei, i dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo și dumné-vóstră ispravnicilor ai județelor, că mai sus numiții s'a ertat de Domnia-Mea și sunt slobođi a se întórce la patria lor și de aceea li s'a dat la mánile lor acésta carte a Domniei-Mele de ertăciune, i saam recheh gpd.

Păun Nicolicescu bim-bașa.

Barbu Rogabet bim-bașa.

Pátru Grecu bim-bașa.

Adecă trei împreună cu buluc-bașa lor. — 1815. Decembrie 16.

{Pecetea gpd).

Vel logofét.

Cod. LXXIV, fila 232.

de hoji, de cătră boerime și Greci? Și Ungurii n'aũ calificat de cete de hoji pe vitejii lui Iancu de la 1848?

Da, pandurii de la 1815 aũ prădat, aũ ars, aũ omorit, însă pe cine? Eră sosită ora răsbunării! Pandurii de la 1815 sunt predecesorii pandurilor lui Vladimirescu și numai când ai sciință că țera, de peste Olt, s'a manifestat dejă în contra regimului, fie acela cu numele de Caragea, saũ de Suțu; numai atunci poți avé filiațiunea revoluțiunii lui Tudor; numai atunci eroul de la 1821 nu apare în istorie, ca un inexplicabil *Deus ex machina*.

Dionisie Eclesiarchul și altă dată, la Domnia lui Mavrogheni, s'a arătat nepricepător de mișcările tainice ale țerii, de aspirațiunile ei. Nu putem, întemeiați pe cuvîntul lui, să calificăm de hoji pandurii rebeli lui Caragea în 1815. Chiar faptul că Episcopul de Rîmnice și înșiși boerii Craioveni intervin pentru grațiarea acestor cete de pandurii, ne arată, o dată mai mult, că în țeră și mai cu sémă peste Olt, creșceă mereu curentul, care aveă să devină șivoiũ impetuos la 1821.

Acest curent îl întețesc miseriile și spornicele biruri. Jurnalul german de la Francfort, mai sus citat, afirmă că Domnitorul Caragea eră *adorat* de supușii săi. Rebeliunea pandurilor din Mehedinți și Jiul-de-Sus, de la 1815 și o nouă rēscólă de la 1816, de care mai departe vom avé a vorbi, sunt de natură a desminți afirmațiunea de sigur plătită a gazetei de la Francfort.

Departe de a fi adorat de țeră, Caragea se făceă tot mai nesuferit de ea prin stórcerile și lăcomia lui. Nu putem negă deșteptăciunea acestui Grec, saũ cel puțin grecisat de mai multe generațiuni. Acéstă deșteptăciune i-a servit ca să se pună bine pe lângă suveranii cei mai puternici din Europa.

Cu puține zile înainte de deschiderea Congresului de la Viena, de Gentz scriă lui Caragea, cu privință la Pórta Otomană. Corespondentul Domnitorului Țerii-Românescei diceă că: «Mi se pare de necesitate urgentă, ca Pórta să facă un demers, de nu solemn, cel puțin fórte pozitiv și fórte pronunțat, pentru a angagiă principalele puteri să garanteze drepturile și posesiunile ei prin un act formal.» De Gentz vedeă eșind din Congres Rusia «neamicul cel mai periculos al Porții, singurul de care dînsa are a se teme astăđi», cu enorme avantagie, cari vor face pozițiunea Porții mai amenințată decăt ori-când.

De sigur că asemenea propunerii comunicate Porții Otomane de Caragea, pe cât contribuiau a face plăcut pre Domnitor înaintea Divanului turcesc, pe atâta întețiau mēsurile de apărare ale Turciei și deci greutățile pentru Principate.

Şese zile după deschiderea Congresului din 1814, Metternich, prin de Gentz, comunică lui Caragea scirea, că Austria consideră Imperiul Otoman nu numai ca pe un aliat util şi fidel, dar încă ca pe o putere, de conservăţiunea şi prosperitatea căreia este esenţial şi în mod ne-separabil legată mântuirea sa proprie.

Turcia prin Caragea cercase pe lângă Austria, să se aducă în Congres cestiunea retrocesiunii Basarabiei. Metternich, la 7 Novembre 1814, informeză, prin de Gentz, că această cestiune nu se poate aduce în Congres, căci limbajul verităţii şi al justiţiei, nu-l mai înţelege astăzi Rusia; remonstranţele cele mai energice, dacă nu sunt imediat însoţite de ameninţări serioase, sau de demonstraţiuni ostile, nu mai fac nici un efect asupra acestei Puteri; şi conduita Impăratului Alexandru, de când a intrat în Paris şi mai cu sémă de la sosirea lui la Viena, a probat cu abundenţă că nu va mai ascultă de aci înainte decât consiliile cari nutresc ambiţiunea lui, ori linguşesc ideile lui favorite. (1)

Aprecierile acestea, cu referinţă la Rusia, arată limpede, că de astădată Austria eră siucera aliată secretă a Turciei. Acesta, repet, explică pentru ce Rusia nu va cercă să aducă cestiunea orientală în Congres, în 1814.

În 1815 cestiunea garanţiei integrităţii Turciei de înscris în instrumentul de pacificaţiune generală, care va fi redactat la finele Congresului, e sprijinită şi de Anglia (2).

Caragea scria adesea şi direct Principelui Metternich, îmboldit de Divanul Otoman. De Gentz, în depeşa sa de la 23 Aprilie 1815, asigură pe Caragea, că Principele de Metternich are bună opinie despre dînsul şi-i este ataşat.

Evenimentele petrecute în Franca, după fuga lui Napoleon din insula Elba, activează Congresul, care se termină cu actul final la 9 Iunie 1815, după 9 luni de desbateri. Cestiunea garanţiei posesiunilor tuturor Puterilor Europene, propusă Congresului, fu înlăturată din desbateri, din cauza opoziţiunii Rusiei, care prin acesta vedeă, că Pórta otomană aveă să beneficieze şi dînsa de asemenea garanţii.

Ast-fel pentru Imperiul Otoman şi pentru Principate, tractatul celor patru Puteri Europene nu aduse nici o schimbare.

Desastrul neîntârziat însă al lui Napoleon la Vaterloo, urmat de abdicăţiunea lui (22 Iunie), au însă pentru Bucureşti şi Iaşi tristul efect al sporirii şi mai mult a influenţii rusesce şi a tiraniei consulilor

(1) Cavalerul de Gentz, pag. 120.

(2) Veđi depeşa lui de Gentz, din 24 Februarie 1815, pag. 143

acestei țări. Politica Austriei față cu Pórta a rămas aceeași, precum afirmă și de Gentz (depeșa de la 15 Octobree 1815).

Cu împlinirea anului al 3-lea al Domniei, Pórta așteptă ca Ioan Caragea să se țină de legămîntul secret de a-și da demisiunea. Orî că aveă dorință Pórta să-l înlocuască, pentru a avé ocasiune de un nou câștig, saũ că l-ar fi reîntărit pe Caragea, plătind din nou bune bacșișuri ómenilor Porții, demisiunea lui Caragea puteă să fie dorită de cei cari sciaũ, că la 1812 Halat-Efendi câștigase de la Caragea nu mai puțin de 4 milióne de lei.

Acéstă demisiune nu se dete, cu tótă supěrarea tăinuită a Porții; dar din cauza acestei purtări, se pare că unii din principalii Turciei se cam concertaũ cu noii pretendenți la Domnie, cu neamicii lui Caragea. Cu tóte acestea, precum đice Aron Florian, prin bani Caragea a împedicat mai de multe orî furtunele ce se pregătiaũ să se spargă asupra capului lui și tot-deauna a triumfat despre viclenele uneltiri ale vrășmașilor săi (1). Triumful lui Caragea de astă dată il datoresce mai mult intervenirii lui Italinski, solul Rusiei la Constantinopole (2).

Orî-cât Metternich, prin de Gentz, căută să țină sub influența Austriei

(1) Manual de Istoria Principatului României. 1 vol. in-8°. București, 1859, pag. 184

(2) Despre intențiunea Porții de a înlocui pe Caragea la finele a trei ani de Domnie scrie Senfft de Pilsach cătră Regele Prusiei, din Constantinopole, în 25 Octobree 1815. Vestindu-ı că Turcia trîmite trupe spre Dunăre, Ambasadorul adaugă: Circumstanța sporesce crisa: sunt tocmai trei ani de când Principele Caragea guvernă Valachia, și Pórta se pare dispusă a-l mazili, ca să deă Domnia la altul. On nomme même les candidats, qui sont le vieux Arghiropolo, interprête de la Porte, le Prince Suzzo, gendre du Prince actuel de Valachie et le Prince Hangerli, odieux à la Russie, qui n'ignore pas ses anciennes menées avec les agents de Bonaparte à Constantinople. La versalité des Turcs est connue; ils ont de la peine à se tenir au traité fait avec la Russie, qui leur impose de conserver les Hospodars de Valachie et de Moldavie pendant 7 ans, dans une place qu'ils aiment à mettre à l'encan le plus souvent que possible. Cette disposition du Divan est augmentée par les Grecs du Fanal, qui intriguent sans cesse, l'argent à la main, pour obtenir une de ces places qui font l'objet de leurs désirs et pour lesquelles ils ne se font aucun scrupule de commettre des crimes et de trahir leurs plus proches parents. Le Comte d'Italinski est parfaitement informé des mesures guerrières qui occupent la Porte et des intrigues qui la poussent à déposer le Prince Caradja; il en paraît très mécontent et il déclare hautement que la déposition du Prince Caradja équivaldrait à une déclaration de guerre contre la Russie. Il me l'a dit encore hier, à l'occasion d'un officier qui a commandé mon escorte en voyage et qui m'a fait prier de lui accorder une lettre de recommandation pour le Prince Caradja.

(Oficerul n'a plecat, așteptând să vadă ce se alege cu Domnia lui Caragea.)

pre Domnitorul Muntean, evenimentele se însărcinau mereu să influențeze Curtea Munteană în folosul Rusiei.

De așa natură a trebuit să fie și încunoscințarea ce Caragea primi, în Iulie 1815, despre încorporarea ducatului Varșoviei la Imperiul rusesc. (1)

Relațiunile lui Caragea cu reprezentantul Rusiei îl îndemnă să promită foarte bine, în trecerea lui prin București, pe trinisul Regelui Prusiei la Constantinople, d-l Senfft de Pilsach.

Acesta scrie din București către Regele său, la 14 Septembrie 1815, cu laudă despre Domnitor.

Rescóla pandurilor deși reprimată, Caragea simți că trebuiesc să liniștescă și reclamațiunile din țară, cari reclamațiunii puteau influența la Constantinople. Caragea prin urmare se preocupă de finanțele țării — de care mai la vale vom vorbi — și reduce birul direct al țărâniei. La finele anului 1815 casa răsurilor, adică a lefilor, având de nazir pe fostul Mare Ban Gr. Brâncoveanu, constată că din cauza scăderii birului, casa acesta este în deficit până la finele viitorului Ianuarie 1816, cu 213.000 taleri. Divanul propune să se acopere deficitul acesta prin un împrumut de 223.650 de taleri, iar împrumutul să fie garantat în vinăriciul viitor care se va sporî. Domnitorul aprobă facerea acestui nou împrumut, care se contractează la fostul mare Vistier Ioan Moscu, cu taleri 7 și jumătate la pungă pe lună. Acești bani cu dobânda lor se vor plăti din adaosul vinăriciului din 1816.

Scăderea veniturilor țării pe o parte, și pe de alta urcarea cheltuelilor, au nevoit pe Domn să ia o măsură care nemulțumesc boerimea. Amintim această măsură și aici, când facem istoria Domniei lui

(1) Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud.... sănătate, vė facem Domnia-Mea în scire, că Excelența Sa Elciul rusesc din Tarigrad, prin notă făcend arėtare către Inalta Pórtă a prea puternicei nóstre Împărății pentru ducatul Varșoviei, cum că prin obșteasca priimire a tuturor Evropienescilor Împărății s'au unit cu Imperiul Rusiei, au făcut rugăciune de a se vesti tuturor acelora căți vor fi din ținutul numitului ducat și se vor fi aflând în ținutul stăpânirii prea puternicei Împărății, însă Leși desertori, să se arėte către consulatură, ca să li se deă cea desăvırșită ertare și uitarea celor urmate, care li s'au hărăzit de către Împărăția Rusiei; de aceea poruncim Domnia-Mea, ca prin publicație să o faceți acėsta sciută prin tot județul, ca veri-căți Leși desertori sau neguțatori se vor fi aflând în oricare parte de loc a județului să vie să se arėte aici la cinstitul consulat al Rusiei, cu tóte documenturile lor ce vor fi avėnd, spre dovadă că sunt de la Lehia, ca să dobândescă ocrotirea Împărăției lor, și fiți sănătoși.—1815 Iulie 28.

Cod. LXXIV, fila 212.

Caragea, după ce de dînsa avem a vorbi la cap. finanțelor. S'au rînduit boerî, cari să cerceteze de aprópe: ce număr de scutelnici și poslușnici are fie-care boer? și s'au redus din numărul acestora, mai cu sémă de la cei cari nu se bucurau de vre-o influență mai deosebită. Cu acest mijloc Visteria speră să mai îmulțescă numărul contribuabililor, póte nu atât de redus din cauza ultimului răsboi și a ciumei, cât din cauza abuzivelor faceri de scutelnici și de poslușnici. În 1816 Ianuarie, numărul poslușnicilor «ce prin sfat de obște s'au hotărit» rămâne totuși de 10.737 de indiviși și în plus câți-va adaoși mai apoi prin resoluțiuni Domnesci, iar cei-lalți sunt dați venit Visteriei. Așezămîntul poslușnicilor este din Maiu 1814, dar, la 25 Ianuarie 1816, Domnitorul îl reîntăresce, amintind că pe lângă boerii pămîntenî, se cade să aibă poslușnici și acei străini «sălășluiți și așezați aici în pămîntul țerii cu starea căsnicieii lor, după vremi, unii mai dinainte, alții mai din urmă, și aș rămas nestrămutați de aici, cari toți aceștia s'au cinstit după cuviință și cu cinul de boerî».

În 1816 se aruncă o dare extraordinară, cu care să se póta plăti 149.250 de taleri, prețul la 3.400 de salahori și a 580 de care, ce țera eră datóre să dea la cetățile turcesci pe fie-ce lună. Cei 16.000 de lude, cât mai rămăseseră în țeră, se îmbracă cu acéstă dare, așa că de lude vine câte 9 taleri și bani 40, «făr' de răsura și altă încărcătură. Darea acésta se plătesce de la 1 Aprilie 1816. (1)

Cu tóte sporirile de dări, Țera-Românescă e datóre, în Maiu 1816, pe împrumuturi diverse, 1.356.983 taleri și 65 bani. Ca să acopere acest gol, Domnitorul stăruesce la kir Gheorghe Sachelarie, să primescă asupra-și *huzmeturile* țerii, cu adaosul banilor necesari pentru dobândă și agiú.

Se póte bine înțelege cu cine împărțiă câștigurile, fie Sachelarie, fie Moscu, împrumutătorii Statului Românesc!

Nemulțămirea cresce mereú în țeră și în tóte clasele societății, pe măsura în care sporesc birurile și vexațiunile. În 1818 August, Caragea simte obligațiunea a mai ușurá dările. Vom aduce la capitolul finanțelor actele relative la aceste nouă «gheniki», întocmire a dărilor, împărțindu-le în trei categorii: în bani Visteriei din 6 semî pe an (în care intră și haraciul cătră Pórtă), în bani poștelor și în bani lefilor. Caragea suprimă în 1818 bani rásurilor.

Acéstă «gheniki», întocmire nouă de biruri, Caragea pune pe boerî

(1) Veđi *Tesaur de Monumente* de Papiu. Tom II, pagina 398.

să jure că nu o vor mai adăogi, ca să liniștescă agitațiunile sporinde din țără.

Cu începutul anului 1816, spiritele erau agitate peste tot în Principate și în Turcia de șgomotele răspândite despre o nouă invasiune rusescă, amenințând Principatele și Constantinopole. (1)

Maî mult decât orî-cînd, de Gentz regretă că Congresul n'a garantat integritatea Porții, căci această integritate n'o interesă numai pe dînsa, ci și pe tôte cele-lalte Curți, siguranța generală și stabilitatea păcii Europei. Pórta însăși nu primise să tracteze despre această garanție, dóră temîndu-se nu cum-va să aibă ca prim rezultat încorporarea Principatelor la Austria și la Rusia, amintindu-și, cum la un moment dat, Napoleon I, tot în interesul integrității restului Imperiului Otoman, fusese gata de a cedă Impăratului Alexandru I țările române. Anglia fusese dispusă să sprijine în Congresul de la Viena garantarea integrității Imperiului turcesc, prin formula *generalei garanții a integrității tuturor statelor*. Acesta neprimindu-se în programul desbaterilor nici numele Imperiului Otoman n'a fost de loc articulat.

Tractatul ulterior al sf. alianțe, din Septembrie 1815, de asemenea nu atinge de loc Pórta Otomană. D-l Gentz afirmă, că *«spiritul și tendința noului tractat de alianță sunt maî curînd îndirect favorabile Porții*. Acestă conclusiune o scóte de Gentz din faptul, că cei patru monarhi s'aũ legat de a nu tulbură pacea generală. D-l Gentz crede, că și Împăratul Alexandru a renunțat cu totul la planurile lui față cu Turcia.

De Gentz este însă îngrijat, căci vede, că tocmai Pórta Otomană manifestă sentimente răsboinice (pag. 209 și 210). Turcia se pregătesce energetic de răsboi și nu se preocupă de alianțe cu Europa, visînd la o ruptură cu tôte Puterile, persuadată că va triumfă de întreaga Europă.

De sigur asemenea acuzări aduse Porții își aveaũ sorgintea tot în intrigile rusesci. De Gentz îndemnă pe Turcia să se apropie de Austria și de Anglia, să le consulte și să profite de sfatul lor, maî ales acum în pređiua când vor veni iar la ordinea țilei desbaterile dintre

(1) Veđi depeșa de la 1 Ianuare 1816 a lui de Gentz, în care scrie: «Depuis que je suis de retour à Vienne, j'ai été frappé de tout ce que j'ai entendu sur l'état des choses, sur vos frontières, sur les alarmes qui règnent dans les Provinces ottomanes limitrophes de la Russie, sur la disposition des esprits de part et d'autre; et par un rapport officiel que j'ai vu ces derniers jours, j'ai appris avec étonnement que, d'après des avis d'Odessa, on s'attendait à une invasion prochaine, et que l'on croyait Constantinople directement menacée».

Pórtă și Rusia, pentru execuțiunea definitivă a tractatului de la Bucurescî și restituțiunea cetăților oprite de Rusia contra stipulațiunilor exprese ale aceluî tractat.

Ceea ce dorià de Gentz erà dorul lui Meternich, care cu drept cuvînt se temeà sã nu se începã un rãsboiî între Pórtã și Rusia, rãsboiî care puteã fi fatal Imperiului Otoman. Și se temeà Austria cu atãt mai mult, cã Impãratul Alexandru luase inițiativa neașteptatã a unei sf. alianțe, pe basã *religióasă creștinã*. Singurul fapt cã tractatul acesta era între creștinî puteã sã se interprete în defavórea Turciei. (1)

Scim însã, cã în definitiv altul erà scopul sf. Alianțe, încheiate la 26 Septembrie 1815. Pericolul pentru Pórtã Otomanã nu puteã veni dintr'acolo și mai cu sémã imediat. Afacerea relativã la insulele Ionice, puse sub protectoratul Angliei, displace Porții cu tóte îndemnurile Austriei de a vedé evenimentul cu ochi bunî. Se spuneã Porții, cã întãrirea Angliei în Mediterana erà o garanție a integritãții Imperiului Otoman mai cu sémã fașã cu eventualitatea rãsboiului ce s'ar puté nasce din reclamațiunile Turciei contra neexecutãrii de Rusia a tractatului de la Bucurescî.

Prin faptul cã însuși Impãratul Alexandru comunicã la Constantinopole, prin Italinski, tractatul sf. Alianțe cu explicațiunea, cã numai împrejurarea cum cã toți semnatarîi acestuî act sunt creștinî a împedecat cererea adesiunii și a Sultanului, se aduce óre-care liniștiro în Constantinopole și în Principate. Și cu tóte acestea, pe când tóte Puterile Europene aũ desarmat și desarmézã, singurã Rusia conservã întréga sa oștire. Acesta erà un punct negru la orizontul Europei. Adevérat cã din Petersburg se explicã întãrđierea licoñțierii oștirii și mai cu sémã se explicã pãstrarea oștirii, pe șermii Nistrului și în apropiere de Turcia, cu împrejurarea, cã magazinele de provisiuni erau așezate într'aceste regiuni și cã oștirea urmã sã se foloséscã de aceste provisiuni înainte de a operã o schimbare în pozițiunile armatei. Netãgãduit aceste explicațiuni nu explicaũ nimic și principele Constantin Ipsilanti spuneã, la Petersburg, orî cui voiã sã-l asculte, cã rãsboiul nu póte fi înlãturat.

(1) «Le premier mouvement de presque tous ceux qui apprirent l'existence de ce traité était de le regarder comme le précurseur d'un projet contre la Turquie. La religion chrétienne, disait-on, étant l'objet ostensible et le mot sacramental de cette pièce, il est clair qu'elle n'exclut point des entreprises contre les infidèles, et que le vœux secret de l'Empereur Alexandre a été celui de rallier les premières Puissances de la chrétienté, par un engagement solennel, pour leur proposer plus tard une espèce de nouvelle croisade.» (Dépêches du chevalier de Gentz, page 219).

Maî multe circumstanțe întăriaă acéastă aserțiune: se așteptă dintr'un moment într'altul o nouă răscólă în Serbia. Amiralul rusesc Gray a fost însărcinat să pregătéscă o flotă de 13 vase pe Marea-Négră și Italinski se manifestă maî recalcitrant la Constantinopole. Fusesse vorba să fie înlocuit prin alt ministru plenipotențiar, Strogonoff. Acum se lățise scirea, că Strogonoff nu va maî merge la Constantiuopole.... (1)

Cu tóte aceste simptome, de Gentz credeă, cu drept cuvînt, că pacea nu va puté fi imediat conturbată. Acéastă convingere resultă și din lungile conversațiuni ale generalului Austriac Steigentesch, trimisului la Petersburg, cu Impératul Alexandru (2).

Aprecierile optimiste ale generalului Steigentesch nu împedicaă ca îndată după sosirea lui Strogonoff la Constantinopole, negociațiunile cunoscute dintro Pórtă și Rusia, cu referință la execuțiunea unor articole din tractatul de la Bucuresci, să ieă un caracter tot maî iritant. Strogonoff se siliă să probeze, că Pórtă este vinovată într'acéastă privință. El susțineă, între altele, că stipulațiunile tractatului, întru cât privesce Principatele Valachia și Moldova, aă fost rée executate și că aă fost cu totul eludate și răsturnate, în ceea ce privesce pe Serbia. In loc de a restitui cetățile de pe Marea Négră, cari se cuveniaă Turciei Rusia cereă din contră insula Șerpilor la gurile Dunării.

Asemenea reclamațiuni și dintr'o parte și dintr'alta nu vor avé ne-greșit consecințe grave, decât cu câți-va anî maî târđiū.

Așă fel de negociațiunii împlu anii următorî din Domnia lui Caragea.

Negociațiunile dintre Rusia și Turcia pe la jumătatea anului 1818, ieă un caracter amenințător și în tot casul penibil. In Londra se credeă chiar că o mare explosiune eră de așteptat. La Viena lucrul se presintă ceva maî puțin amenințător.

Intre punctele negociate acum intră și afacerea ambelor Principate. După de Gentz aceste afaceri vor formă un punct esențial. (3)

In anul 1816 se svonesce din noū vorba de mazilirea lui Caragea. Scrie despre acésta Senfft cătră Regele sée, în 10 Iunie, 1816, dar adaugă a dice că el nu crede lucrul.

Din corespondența reprezentantului Prusian cu Regele sée, culegem o informațiune surprinđetőre: conspirațiunea de la 1816 din Bucuresci să fi fost urzită de consulul Austriac Fleischhackel, care avusese o neînțelegere fórte vie cu Domnitorul. Baronul de Stürmer, internunțiu

(1) De Gentz (Depêches inédites), pag. 256—257.

(2) Dépêches inédites de Gentz, pag. 270.

(3) Depeșa lui de Gentz din Viena, 30 Iunie 1818.

Austriac, dintr'un mare interes pecuniar (de sigur vre-un candidat la Domnie îi promisese bani) ajută pe Fleischhackel în reclamațiunile lui la Viena. Conspirațiunea acésta de a doua nu isbuti, dar internunțiul Austriac nu mai puțin lucră pentru mazilirea lui Caragea.

Despre conspirațiunea din 1816 în contra lui Caragea nu pomenesc scriitorii noștri. Că ea a existat, ba că s'a încercat în două rînduri, ne pôte sta de dovadă corespondența lui Pilsach cătră Regele Prusiei. La 25 Iunie 1816, Pilsach négă, ce e drept, că a urmat o a doua conspirațiune în Bucuresci, dar nu mai puțin constată trista situațiune a țerii din cauza lăcomiei Turcilor, a Domnitorului și a intrigilor diverșilor candidați de Domnie, printre cari citéză pe Hangeri, omul «cel plin de spirit, de îndrăsnélă și de datorii».

Pe la începutul lui Iunie 1816, se descopere în Bucuresci conspirațiunea contra lui Caragea și în contra boerimii. În acéstă conspirațiune intrau ómenii din trépta cea mai de jos și de sigur și din pandurii, cari în anul trecut se revoltaseră în Oltenia (1).

Ca acéstă rěscólă să fi fost inspirată, dacă nu înjghebată în taină, de consulul austriac Fleischhackel, noi nu posedăm documente și nicăiri nu aflarăm informațiuni așa positive și afirmative ca în corespondența lui Senfft, mai sus adusă. Adevérat că în conspirațiune ieau parte și câți-va sudiți Austriaci, dar acésta nu explică în mod lămurit interesul ce putea să aibă Austria de a rěsturnă pe Caragea, prin care tocmăi ținea firele politice la Constantinopole. Condicele Domnesci ale lui Caragea nu păstréză amintiri directe despre acéstă încercare de rebeliune. De Pilsach însă, într'o notă a lui de la 24 August 1816, spune că: «procesul acusaților de conspirațiune de la Bucuresci s'a terminat. Ceii doi Austriaci implicați au fost condamnați la spânzurătoare și fiind-că art. 8 din pacea de la Carlovitz autorisă executarea pedepsii supușilor Austriaci chiar în Turcia, vor suferi pedépsă de mórte la Bucuresci, afară numai dacă internunțiul nu va obținé să fie predați autorităților austriace, ca să fie pedepsiți cu mórte în Transilvania (2).

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 170. Mardi, 18 Juin 1816.— Valachie—Bucarest, 1 Mai.

On a découvert ici, il y a quelques jours, une conspiration, *tramée* par quelques séditieux de la plus basse classe du peuple contre la vie de notre Prince et tendant à renverser notre gouvernement. On a déjà emprisonné *cinq* des principaux séditieux, qui attendent la juste punition de leur crime.

(2) *Senfft de Pilsach cătră Rege*. Constantinopole, 24 August 1816.

... Le procès des coupables de conspiration à Bukarest est fini. Les deux Autrichiens impliqués ont été condamnés à être pendus, et, comme le huitième article

Cun că rolul atribuit de Senfft lui Fleischhaker în această conspirațiune nu este întemeiat, se pôte vedé și din faptul, că cancelarul Metternich, în cursul lui Iulie 1816, trimite consulului Austriac din Bucuresci o scrisóre, prin care îi mulțumesc de purtarea lui în împrejurarea tulburărilor din Bucuresci și-î trimite ca răsplătire o tabachere de aur împodobită cu diamante (1).

Suntem înclinați de a bănuî, că această conspirațiune erà pe placul Muscalilor amicii Prusiei, pe care o representà de Pilsach la Constantinopole. Tocmai Rusia, urmărind reclamațiunile ei față cu Pórta Otomană, ordonase oștirilor sale să se apropie de Principate. Acestă sciure o comunică Porții Domnitorii țerilor române, dar îndată apoi tot ei o desmințesc, atribuind mișcările de trupe la simple manevre. (2)

Din următorul an 1817 avem a aminti fapte importante. Mai întâi cãlëtoria Impëratului Austriei prin Ardél și Bucovina dà ocaziune Domnitorilor Români să-l curtenescă. Caragea trimite spre a salutà pre Impëratul, pre ginerele sãu Banul Arghiropulo. La 8 Septembre st. n., acesta e primit cu distincțiune în audiență, la Sibiiu. (3)

de la paix de Carlovitz autorise l'exécution des sentences portées contre les individus de cette nation, en Turquie même, ils doivent subir la peine de mort à Bukarest, à moins que l'internonce n'obtienne qu'ils soient livrés aux Autrichiens, pour être mis à mort en Transylvanie... (*Iorga*, Acte și fragm. II).

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 214. Jeudi 1-er Août 1816. Vienne, le 20 Juillet.

M. Fleischhaker, agent d'Autriche à Bucarest, a reçu du prince de Metternich une lettre par laquelle ce ministre lui témoigne sa satisfaction sur la conduite qu'il a tenue lors des troubles qui ont éclaté contre le hospodar et les nobles du pays, et lui envoie en même temps une tabatière d'or garnie de diamans.

(2) Senfft de Pilsach către Rege. Constantinopole, 25 Novembre 1816.

.... Les Princes de Moldavie et de Valachie ayant informé la Porte Ottomane que les troupes russes, sous les ordres du général Benigson, se concentraient de plus en plus dans le voisinage des confins de l'Empire turc, le gouvernement avait envoyé en hâte des ordres pour mettre en état de défense les forteresses du Danube et pour préparer tout ce qui est nécessaire pour s'opposer à une invasion. A peine que ces ordres étaient partis, la Porte Ottomane s'est entièrement rassurée par les mêmes Princes-Hospodars sur le mouvement de l'armée russe, qui n'avait été motivé que par des manoeuvres d'exercices, que le général Benigson lui avait fait exécuter.... (*Iorga*, Acte și fragm. II).

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 275, Mardi, 30 Septembre 1817.

Autriche. Vienne, le 18 Septembrie

D'après les dernières nouvelles d'Hermanstadt l'Empereur a parcouru le 7 et le 8 tous les environs de cette ville. S. M. a présidé le 9 un conseil sur les finances de la province. L'Empereur se proposait de se rendre le lendemain sur les frontières de Valachie pour examiner les établissements de quarantaine, ainsi que les superbes restes de la *Voie Julienne*, ouvrage des Romains. La Cour devait partir le 12 pour

Al 2-lea fapt este mórtea violentă a lui Cerni George, capul insurecțiunii sêrbescî. Acéstă se întîmplă în August 1817, la Belgrad, unde se întorsese din Chișineu, cu ocasiunea negociațiunilor pentru fruntariile Serbiei. Acéstă împrejurare vine și ea să mărescă conflictul latent dintre Rusia și Turcia. Cerni George a fost ucis de comandantul turc din Belgrad, care-î trimise capul la Constantinopole (1).

Acéstă împrejurare obligă pe Pórta la concesiuni față cu reclamațiunile rusesci, în cursul lunei lui Septembre, cât privesce regularea fruntariilor despre Moldova. Pórta primesce ca acéstă frontieră să trecă la Dunăre, pe țermul drept al brațului Sulinei, până la punctul unde se întrunesc cu brațul Chilieî, mai sus de Ismail. (2)

Luî Andréossy la Constantinopole succedase, ca ministru plenipotențiar al Regatului frances, marchisul de Rivier. Acest ambasador nu mai continuă față cu Rusia, față cu Strogonoff, acțiunea predecesorului său. De aceea nici nu se mai ocupă Franța de sórtea Principatelor. Intréga jumătate de an din 1817, *Monitorul Universal* frances nu mai aduce decât rare notițe cu referință la țêrile nóstre. Nu așa se petreceau lucrurile sub Napoleon I-iú!

Singurile notițe ce găsım în *Monitorul Universal*, în jumătatea din

Kronstadt. Le gendre du Prince de Valachie, Ban Arghiropulo, que ce Prince avait envoyé à Hermanstadt pour complimenter LL. MM. a eu, le 8, l'honneur de leur être présenté.

Le Moniteur du 5 Septembre 1817.

La August 1817 aú călătorit MM. LL. Austriace în Bucovina (dans le beau pays de Buckowine (!), où la végétation est magnifique. Les derniers points sur ces frontières, que LL. MM. avaient parcouru, sont le passage de la Porte de fer de Trajan et celui de la Tour Rouge sur le fleuve de l'Aluta.

(1) Veđi *Le Moniteur Universel*, de la 21 August 1817.

(2) *Le Moniteur Universel*. No 280. Mardi, 7 Octobre 1817.

Vienne, le 25 Septembre.

M. le baron de Strogonoff a eu, le 22 du mois passé, une conférence avec le Reiss-effendi, concernant le règlement définitif des frontières. Cette conférence s'est tenue avec le plus de solennité possible, et le ministre avait donné ordre a un courrier de se tenir prêt à partir le 26 pour Saint-Petersbourg.

Le Moniteur Universel. No. 298. Samedi, 25 Octobre 1817.

Constantinople, le 10 Septembre.

Les négociations avec la Russie ont pris une tournure très-heureuse. Dans une conférence tenue le 2 de ce mois avec le baron de Strogonoff, la Porte a adopté les propositions de l'Empereur Alexandre pour les nouvelles frontières de la Besarabie. La nouvelle ligne de démarcation entre les deux Empires passe sur la rive droite du Danube connue sous le nom de Sulina, et suit jusqu'à l'endroit où il se réunit avec le Kili, au-dessus d'Ismail. M. Bogdanovich, le commissaire de démarcation pour la Russie, est déjà retourné à Péttersbourg.

urmă a anului 1817, sunt în număr de două. Prin acea d'întâia se vorbesce de o mișcare, care s'ar fi întimplat la Bucuresci, în urma căreia Domnitorul Caragea ar fi fost silit să părăsescă capitala. (1)

A doua desminte scirea despre mișcarea arătată mai sus și apoi cu mult optimism laudă domnia lui Caragea și dă scire despre un cutremur întimplat și despre mersul timpului. (2)

În anul 1818 negociațiunile cu Rusia continuă. În fond sunt tot aceleași din anii anteriori. În formă, ele ieaă alt demers. Strogonoff nu mai desparte cele patru puncte *sub lite*: a) Execuțiunea tractatului de pace cât privesce pre Sêrbî, cărora Pôrta s'a angajat să le recunoscă dreptul de autonomie civilă și religiósă; b) Partea acordată Rusiei în administrațiunea Principatelor Moldovei și Valachiei și dificultățile, cari s'aă ridicat asupra execuțiunii acestui articol; c) Diverse cestiuni relative la fixarea fruntarielor și la indemnitățile stipulate; d) Restituirea unor cetățî în Asia, cerute de Pôrta și nestipulate prin ultimul tractat. (3)

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 302. Mercredi, 29 Octobre 1817. Vienne, le 17 Octobre.

Les lettres de commerce annoncent qu'il y a eu à Bucarest un mouvement, à la suite duquel l'Hospodar a été, dit-on, obligé de quitter cette capitale.

(2) *Le Moniteur Universel*. No. 320. Dimanche, 16 Novembre 1817. Vienne, le 1-er Novembre.

Nous avons reçu ici des lettres de Bucarest, du 14 Octobre. Il en résulte que la plus parfaite tranquillité règne dans la Valachie; que l'état sanitaire des habitants de cette province est très satisfaisant; qu'on n'y découvre plus la moindre trace d'une maladie contagieuse, etc. Les symptômes de la peste, qui s'étaient manifestés, l'été dernier, dans quelques communes de la Moldavie, ont disparu entièrement. Les mêmes lettres rapportent, qu'on a ressenti le 12 Octobre, à Bucarest, trois secousses assez fortes de tremblement de terre. La dernière était assez violente; mais elle n'a causé aucun dommage. Le temps était pluvieux, et il y avait un brouillard assez épais toute la journée du 12 Octobre.

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 213. Samedi, 1-er Août 1818. Constantinople, le 20 Juin.

Les négociations entre la Sublime-Porte et le ministre de Russie, M. le baron de Strogonoff, ne paraissent offrir rien de nouveau quant au fond; c'est seulement sous le rapport de la forme qu'elles ont, à ce qu'on assure, pris une autre marche. La Russie, dit-on, a ordonné à son ministre de ne point séparer les quatre objets de la négociation. On prétend que ces objets sont: 1) l'exécution du traité de paix pour ce qui concerne les Serbes, auxquels la Porte a promis l'exercice libre de tous les droits civils et religieux; 2) la part accordée à la Russie dans l'administration des Principautés de Moldavie et de Valachie, et les difficultés qui se sont élevées sur l'exécution de cet article; 3) diverses questions relatives à la fixation des frontières, et aux indemnités stipulées, qui sont restées indéçises lors de la dernière convention; 4) la remise de quelques forteresses en Asie, que la Porte demande, et qui,

Asupra acestor puncte, Rusia admite negociațiunile imediat, saŭ la un alt moment, după cum va plăcé Porții. Acéstă concesiune o face Impăratul Alexandru, fiind-că se pregătiaŭ suveranii mari ai Europei să se întâlnească la o nouă conferință saŭ congres, la Aix-la-Chapelle și de sigur, că voiă ca Europa să nu fie indispusă în contra lui și să-l considere ca pregătitor de tulburări nouă a păcii universale.

Pe când la Constantinople, în anii al 6-lea și al 7-lea al Domniei lui Caragea, continuaŭ asemenea negociațiuni, la Bucuresci, pe totă ziua, se făcea mai grea acéstă domnie. Dionisie Eclesiarchul, a căruia lucrare se termină cu anul 1815, nu ne mai pôte servi pentru istoria Domniei lui Caragea din acești ani. Zilot Românul (Fănuță) amintescă însă de intrigile boerilor din anul al 5-lea al Domniei lui Caragea. Constantin Filipescu, care simția că se innécă corabia lui Caragea, acum «prin ipochimene rusesci la Tarigrad» provócă reclamațiuni ale consulului rusesc în contra jafurilor țării, de cari eră acusat Domnitorul, jafuri de cari se folosise, este sciut, și însuși marele Vistier Constantin Filipescu.

E probabil că mișcarea boerescă provocată de Const. Filipescu este aceea, de care pomeniă *Monitorul Universal* frances din 29 Octobre 1817. Domnitorul înăbuși lesne asemenea mișcare, făcând surghiun pe Filipescu la moșia sa Bucovul.

Asemenea sórtă avură și alți doi boeri înțeleși cu Filipescu, anume Vornicul Const. Bălăceanu și marele Logofăt Grig. Ghica. Acest succes nu asigură totuși triumful definitiv al lui Caragea și împlinirea celor 7 ani de domnie. Averile lui mari, cunoscute la Constantinople, erau tocmai un pericol pentru capul lui. Cu boerii răsvrătiți tot se putea împacă el și la nevoie se putea cotorosi de ei chiar și prin otravă, cum a fost acusat de public la mórtea lui Const. Filipescu, căruia îi dete voie, din causă de bôlă, să se întórcă la Bucuresci, după câte-va luni de exil și care muri neîntârđiat, dând loc la asemenea bănuială de otrăvire. Dar nu eră tot asemenea de ușor să-și asigure impunitatea la Constantinople și mai cu sémă să-și apere acolo averile, după ce se va fi dus în urma împlinirii celor 7 ani de domnie.

Insciințat de amicul său de Gentz, că între punctele în desbatero dintre Strogonoff și Pórtă va fi și întrebarea dăinuirii domniei sale, (1)

n'est pas stipulée dans le dernier traité. On ajoute que la Russie laisse à la Porte l'alternative de négocier actuellement sur tout l'ensemble de ces questions, ou bien de remettre toute négociation à un autre moment.

(*Journal de Francfort*).

(1) Depeșa din 30 Iunie 1818.

Caragea preferă să-și ieșă măsurile de precauțiune înainte de orice soluțiune s'ar fi dat unei asemenea întrebări, cu atât mai mult că nu putea să spere una bună, din moment ce o parte din boerii țării lucra acuma împreună cu Rusia contra lui.

Așa fiind împrejurările, Caragea se hotărî să abandone tronul și țera. La 29 Septembrie, Domnitorul asistă la înmormântarea lui Radu Golescu. După aceea prânzi la curtea Sa și în urmă simulă o promenadă afară din Bucuresci, după ce-și luase, negreșit, toate dispozițiunile pentru fugă, ducând cu sine familia Sa, ba și pe ginerii săi, Banul Arghiropulo, Postelnicul Vlahuță și pe Mavrocordat. După 4 ore de călătorie, sosi în Bucuresci un trimis al lui Vodă cu însărcinări de căimăcămie pe numele Banului Brâncoveanu, Vornicului Barbu Văcărescu, Logofătului Samurcaș și boerului Vistier Ghica. Se adună îndată Divanul întreg și se hotărîse a se comunica la Constantinopole scirea fugei lui Caragea. Iată arzul boerilor din 29 Sept. 1818 către Pôrta Otomană:

Arzul către Împărăție, când a fugit Domnul țării Ioan Gheorghe Caragea Vodă, 1818 Septembrie 29.

Noi, robii prea puternicii Împărăției, mitropolitul, episcopii, egumenii i boerii mari și mici, căpitani și totă săraca raiaua, din cea neapărată datorie îndemnându-ne, ca nise supuși ai prea puternicii și a noastră hrănitore Împărăție și cu cele până în pământ închinăciuni către prea Înălțatul împărătesc prag, arătându-ne printr'acest prea plecat al nostru obștesc arzul-mahzar, însciințăm prea blândului auș al prea puternicii Împărăției, că Domnia-Sa Ioan Vodă Caragea, Domnul acestei țări, *astăzi, la 29 ale acestei luni Septembrie, pe la zece ciasuri din zi, lăsând scaunul Domniei, a plecat, eșind afară din politie întocmai cu același chip ce obiceiuiă de eșia afară la plimbare*, iar peste prea puțină trecere de vreme, ca de vre-o patru ciasuri, ne-am pomenit că din urmarea drumului Domniei-Sale ne trimite câte-vă porunci în scris, care iarăși după a supunerii datorie și povățuire socotim că se cuvine a se face sciut și la împărătescul auș al prea puternicii Împărăției. Iată trimetem și copii după dinsele adevrite cu iscăliturile noastre mitropolitului, episcopilor și boerilor, trimițând osebit și copie după o notă ce în urmă ni s'a trimis de către cinstitul general consulat al Rusiei de aici, spre a se face cunoscută către împărătescul auș și cererea ce face prin numita notă Excelenția Sa generalul consul rusesc. Și tocmai după primirea acestor porunci ale Domniei-Sale ce s'a ăis mai sus, încredințându-ne cu bună-sémă de a sa pribegire de aici din țeră, cu totă familia sa, numai decăt pe de o parte noi boerii am îmbrățışat cu toții străjuirea politiei și otcărnuirea țării, priveghind din totă virtutea de a se pune în lucrare și a se urmă ori-câte mijloce privesc la întregimea acestui împărătesc cheler, după a supunerii strămoșescii noastre fierbinte râvne și credință, ca unli ce de la a sa împărătescă milă așteptăm totă hrana și mângâerea, iar pe de altă parte pentru nizamul mărginei n'am lipsit de a însciință fără de zăbavă și pe luminații i slăviții muhafizi ai serhaturilor de acéstă fără de veste întâmplare, până când ne vom învrednici a sosi și a se arătă acéstă vrednică de jale a noastră însciințare la împē-

rătescul prea înalt prag, înaintea căruia, aşternând cele până la pământ ale noastre închinăciuni, să ne tânguim de această fără de veste şi nenădăjduită întâmplare a pribegirii Domnului, care nu puţin spaimă şi turburare a pricinuit la obştea supuşilor raele de aici ale prea puternicii Împărăţii, întocmai ca şi *la alte trecute întâmplări de pribegiri ale acelor Domni, cari, arătându-se în pământul ţării cu desăvîrşită stăpânire şi putere, au pus în lucrare fără de stială toate cugetările i voinţele lor, când nu puţine răutăţi şi pagube am suferit, în cât din nisce urmări ca acestea ale Domnilor am ajuns a ni se turburâ a pururea liniştirea ţării* (care este cheler împărătesc), şi în vreme ce noi tot-deauna suntem şi în totă viaţa noastră vom fi supuşi şi credincioşi, ne vedem încungiuraţi de asemenea supărătoare turburări. Dar cu toate acestea, împlinind datoria supunerii şi a credinţei noastre către prea puternica Împărăţie, am odihnit cu cele mai blânde şi cuviincioase mijloce pe supusele raele, am pus în bună orînduială curgătoarele trebî ale ţării, şi toate câte am socotit că privesc la nizamul cel obştesc al pământului le-am întocmit cât ne este prin putinţă, spre înlesnirea sfintelor împărătesci porunci, spre săvîrşirea curgătorilor trebî şi spre întocmirea liniştirii ceî obştesci. De aceea dar, alergând totă obştea supuşilor locuitori de la acest împărătesc şi nouă de hrană dătător cheler al prea puternicii Împărăţii, ne rugăm cu cele până la pământ închinăciuni, ca să-şi reverse prea puternica împărăţie cea cu blândeţe părintescă şi împărătescă mila sa, către ceî ce cu nesăţioasă dorire aşteptă şi privesc la aceeaşi împărătescă a sa milostivire, şi precum apurarea de la moşii strămoşii noştri am dobândit mângâere de la a sa nemărginită milă, ce privesc către toţi supuşii prea puternicii Împărăţii, asemenea şi acum să ne învrednicim a dobândi ceea-ce a sa stăpânescă, părintescă şi împărătescă privighere, cu ochi milostiv privind asupra supuşilor săi, va binechibzuî spre a li se păzi cinstea, dreptăţile i privileghiurile, care prin împărătescile şi vrednicile de închinăciuni hatîşerifurî ni s'au hărăzit, cum şi liniştita petrecere i odihna, atât a părţii bisericesci i a neamului boerilor pămîntenî, cât şi a tótei obşteî supuşilor raele a chelerului împărătesc, căci noi a pururea cu totă obştea înălţăm mâni de rugăciune către înaltul Dumnezeu, pentru prea puternicul şi prea dreptul al nostru făcător de bine şi ştiitorul dreptăţii stăpân al nostru, spre îndelungirea anilor vieţii Împărăţiei sale şi spre întărirea şi starea împărătescului său scaun până în veci.

Prin acest arz boerii foarte timid se mărginesc abiã de a rugã Pórta Otomanã «a li se păzi cinstea, dreptăţile i privileghiurile, cari prin împărătescile şi vrednicile de închinăciune hatîşerifurî li s'au hărăzit. (1)

(1) Von Schladen, în raportul său către Regele Prusiei, din Constantinopole, 24 Novembre 1818, amintescã cã boerii Muntenî au profitat de înteregn ca să revendice des certains droits, usurpés ou éludés depuis nombre d'années par les Hospodars. Les Kaimacams nommés par le Prince fugitif, au moment de son départ, après avoir recueilli les différentes représentations des principaux boyards, ont adressé une requête au Grand Seigneur, en réclamant :

1. Le droit de nommer aux places vacantes du clergé.
2. Celui de remplir exclusivement par des indigènes toutes les charges dans la Principauté, excepté celles de la Cour.

Boeriinea nu profită măcar de ocaziune ca să cêră înapoerea drep-
tului țerii, de a-și alege însăși pre Domnitorul său.

Ca răspuns la arzul boerilor nu întârzie a le veni din Constanti-
nople firman, prin care Pôrta se arată mulțumită de devotamentul
boerilor și le vestese înlocuirea lui Caragea, prin Alexandru Suțu.

Iată acest firman după traducere grecescă :

*Tălmăcirea acestui firman grecesc al Vizirului, răspuns la arzul ce au trimis
boerii pentru fuga Domnului Caragea și pentru Măria Sa Alexandru Suțu, ce s'a
făcut Domn.*

Laudele celor mai aleși din norodul Mesiei, boeri ai Țerii-Românesce, înmul-
țescă-se supunerea vóstră. In scurt vi se face știut, că am primit și cu de-ameruntul
am înțeles cele diutâi și mai în urmă trimise armalzarurile vóstre, împreună și
cu alte hârții, adeveritóre de cea în faptă dintru început plecăciune de slugă și
dreptatea vóstră, și cuprinđetóre, că la 10 ale lunei lui Zilulge, în ți Duminecă, Domnul
Valachiei Caragea Iancu, fugind cu ai casei și cu copiii lui, au trinis scrisori din
cale de 4 césuri de la Bucuresce și că cel din Bucuresce consul Rusesc a trimis
notă franțuzescă, ale căroră scrisori cum și ale notei ați trimis copii; că urmând
după vreme și după întâmplare cu tóte puterile vė nevoiți spre nimerirea mijlócelor
celor ce privesc spre odihna și aducerea la stare a memlechetului împératec și
spre liniștita și neclătita stare a sáracei raele, că vė aflați nevoindu-vė spre osird-
nică împlinirea înaltelor porunci ce sunt date, așezându-vė spre înaltă bună plă-
cere, cunoscënd acésta de netăgăduită datorie de slugă și de laudă avėndu-vė și că,
într'acestea aflându-vė, așteptați arėtarea înaltei milostivei împératecși hotăriri,
dintr'acestea s'au arėtat bine primită și bine plăcută prea puternicului Devlet silința
vóstră spre a vesti înaltei Porți lucrul cum s'a urmat spre supunere și sadacat,
îndreptându-vė neabaterea vóstră din calea supunerii și a dreptății, și punerea
îndeletnicirii vóstre ce ce are sfirșit bun spre păzirea nizamului raelei și spre paza
liniștei ei. Iar acum, fiind-că cel ce a fost Domn Moldovei, Alecu Suțul Voevod.
orinduindu-se Domn Valachiei, a îmbrăcat caftan și s'a trimis din partea numi-
tului Domn Caimacam, pentru care s'a dat după obicei înaltă poruncă de Căină-
cămie, și fiind-că numitul Domn s'a incredințat de la cei ce merg și vin de pornirile
vóstre cele spre bună plăcere și de punerea silinței spre economia memlechetului
Împératului, a înștiințat de acésta unele ca aceste fapte bine plăcute și doveđi de

3. Celui d'exiger que les Hospodars soient tenus à ramener, à l'expiration de leur
règne, tous les Grecs qu'ils auraient introduits dans la Principauté.»

140 de boeri s'au învoit să revendice aceste drepturi. Acești boeri, după Schladen,
ar fi voit să detroneze imediat și pre Metropolitul Nectarie, căci eră grec.. (Veđi
Hurm., Supl. I. 311—2.—Veđi *N. Iorga, Acte și fragm., pag. 539*). Boerii nu s'au
putut înțelege în privința Metropolitului Nectarie.

Copie după arzmagzarul boerilor s'a trimis și noului Domn Alex. Suțu. Acesta
consultă pre Strogonoff, de este legală jalba boerimeii. Strogonoff respunse că da,
de óre-cc este anterióră venirii lui Suțu la domnie.

E de cređut că boeriinea Munteană nu trimisese arzul, fără a consultă prealabil
pre vestitul consul Rusesc Pini.

credință au îndoit mulțumirea. Decî până va sosi aci mai sus dîsul Domn, spre bună plăcere și dreptate, așezându-vă veți silii și veți nevoi dimpreună cu sfatul celor ce s'au trimis Caimacamî, spre nimerirea mijloccelor ce privesc spre a nu se întimplă turburare la nizamul iconomieî memlechetului, și ca să vă siliți spre arătarea dreptății întru care vă lăudați, arătând cea desăvîrșită destoinicie, spre dovedirea cuviincioșelor fapte ale dreptății, vi s'a scris acastă scrisoare, care, cu dumneșeesc ajutor sosind, veți urmâ după chipul ce vi se scrie, și pe a celui ce urmază povățuirii. (1)

In Țarigrad.

Derviș Mehmet.

Caragea pregătise pe îndeletele fuga lui din țeră. De mai multe luni își trimisese banii în Elveția, Anglia și Rusia. Acăsta o spune și o corespondență a *Monitorului Universal*, din Constantinopole, cu data de 14 (26) Octobre. (2)

(1) *Cod. 77, fila 341 v. și 342.*

(2) Iată diversele corespondențe din *Monitorul Universal*, relative la fuga lui Caragea: *Le Moniteur Universel*. No. 215 du 11 Nov. 1818. Din Viena, la 1 Novembre.

Des lettres arrivées hier de Bucarest en Valachie annoncent que le Prince régnant de ce pays, Jean Caragia, vient de partir secrètement avec toute sa famille et toute sa Cour. Ce Prince avait acquis dans la Valachie une fortune immense en fort peu de temps. Il était devenu si puissant auprès de la Porte, qu'il a exilé plusieurs boyards de premier ordre qui s'opposaient à son ambition. Il paraît certain que le Grand Seigneur avait l'intention de le perdre pour s'emparer de ses trésors. Mais celui-ci a eu le temps d'imiter son prédécesseur, le Prince Ypsylanti. On a établi aussitôt, après la fuite du Prince Caragia, un gouvernement provisoire. On craint beaucoup que cet événement n'occasionne des troubles.

Le Moniteur Universel. No. 317. Vendredi, 13 Novembre 1818. Vienne, le 31 Octobre.

D'après des lettres authentiques de Temeswar, de la date du 13 de ce mois (Voir le *Moniteur* du 11), le Prince Caragia, Hospodar de la Valachie, y était arrivé avec sa famille, et a demandé au gouvernement la permission de fixer son domicile en Transylvanie. Il avait appris, par un correspondant affidé de Constantinople, que son beau-fils, qui est chargé de la fonction de Dragoman de la Porte, et qui depuis longtemps intriguait contre son beau-père, avait enfin réussi à faire décréter sa destitution et probablement sa mort. Le prince Caragia convoqua sur-le-champ le Divan de Bucarest, lui remit les rênes du gouvernement, et partit dans la nuit pour les frontières de l'Autriche. Quelques heures après son départ, le firman du Grand-Seigneur, ordonnant de le déposer et de lui couper la tête, arriva à Bucharest.

Le Moniteur Universel. No. 324. Vendredi, 20 Novembre 1818. Vienne, le 8 Novembre

L'Hospodar de la Valachie, Janko Caradscha, n'est pas arrivé à Temeswar, comme on avait dit, mais à Cronstadt en Transylvanie. Il arriva sous l'escorte de 600 Arnאות, qui s'en retournèrent en Valachie. Le temps de son règne, qui devait être de sept ans, en vertu du dernier traité avec la Russie, était sur le point de s'écouler. Les boyards de la Valachie ont pris les rênes de l'administration jusqu'à ce que son successeur arrive de Constantinople. Le Prince émigré a invoqué la protection de l'Empereur de Russie. Le prince Czetwertinski, attaché à l'ambassade russe à Vienne, est parti pour porter cette nouvelle à son Souverain à Aix-la-Chapelle.

Ca să nu afle boerii, cari l-ar fi putut opri de a fugi, Caragea se ocupă cu trebile țerii până la ultimul moment și chiar în ziua fugii sale. Din această zi posedem decretul lui, prin care acordă Dómnei Ruxandra Hangeri, sora răposatului Beizadea Grig. Ghica, o pensiune de 2,000 de taleri pe an și alți taleri 3,000 pe an clironomilor răposatului Beizadea Gr. Ghica, din veniturile mănăstirii Ghiculescilor, sf. Spiridon nouă. (1)

Le Moniteur Universel. Samedi, 12 Decembre 1818. Constantinople, le 28 Octobre.

La Porte a reçu, relativement à l'évasion de l'Hospodar de Valachie, Prince Karadja, les détails suivants:

«Il était accompagné de son épouse, son fils, ses deux gendres, Arghiropulo et Vlahutzky, et du bojar Mauro Cordato. Il paraît qu'il avait préparé de longue main son évasion, car il avait depuis plusieurs mois fait passer des capitaux considérables en Suisse, en Angleterre et en Russie. La Porte a donné amicalement connaissance au ministre de Russie de l'évasion de l'Hospodar, et elle lui a représenté la nécessité de nommer à ce poste, qui était devenu vacant. M. le baron de Strogonoff a reconnu avec la Porte cette nécessité; mais il a observé que, jusqu'à ce que le terme de sept années de régence stipulé par le traité fût écoulé, la place d'Hospodar ne pouvait être remplie qu'*ad interim* par un kaïmacam.»

Le Moniteur Universel. No. 353. Samedi, 19 Décembre 1818. Pétersbourg, le 24 Novembre.

Des lettres de Bucharest racontent de la manière suivante les circonstances de l'évasion du Prince Caradja, Hospodar de Valachie:

«Le 10 Octobre à midi, le Prince Caradja se trouvait encore à Bucharest; il assista à la cérémonie funèbre du feu Ban Golesko. Après avoir dîné dans son palais, il feignit de faire une promenade vers le faubourg Bayor (?) et exécuta par ce moyen le projet de fuite qu'il avait médité. Réuni à son épouse, son fils, ses filles et ses gendres, accompagné de *Ban* d'Arguiropulo et du *Postelnich* Vlahoutzky, et pourvu d'équipages de voyage, il prit la route de Cronstadt. Environ trois cents *Arnautes*, sur la fidélité desquels il ne pouvait cependant pas compter avec certitude, composent son cortège. Pour empêcher toute poursuite, il a fait rompre derrière lui les ponts jetés ça et là sur les marais et les rivières: c'est ainsi qu'il atteint sans obstacle la frontière d'Autriche. Le lendemain matin, il a envoyé des dépêches aux boyards qu'il avait nommés gouverneurs; savoir: au *Ban* Brankovan, au *Vornik* Barbo Varkesko, au *Logothète* Samour-Kache, et au boyard *Vistier* Ghica.»

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Cinstit și credincios boerule al Dómnei-Mele biv vel căminare Iancule, epitrópe mănăstirii sfintului Spiridon Nouă, fiind-că prin hrisovul Dómnei-Mele, ce am dat, am hotărît și am orînduit ca taleri 2.000 ce aveă răposatul Bezdadea Grigorie Ghica, fiul răposatului Domn, ctitorul al acestei mănăstiri, ajutor la cheltuelile sale din veniturile mănăstirii, afară din taleri 3.000 ce s'aũ aflat vechi orînduiți, acești taleri 2.000 ce aũ fost orînduiți pe obrazul răposatului Beizadea și cu alți taleri 100 adaos din veniturile mănăstirii, am orînduit ca să se deă Luminăției Sale Dómnei Lucsandrei Hangearli, sora răposatului Beizadea Grigorie Ghica, ca să-ı ieă pe tot anul prin

Dejà în ¹⁶/₂₈ August 1818, erà la Curțile ambilor Domni agitațiune, temere despre mazilirea lor înainte de cei 7 ani deplin. Pagé, gerantul Consulatului frances, în timpul concediului lui Formont (care înlocuise pe Ledoulx), scrie de acésta o notă Ducelui Richelieu.

Șapte zile după acéstă notă, Pagé adreséză ministrului său Richelieu alta, în care îi dă detaliile fugei lui I. Caragea în modul următor:

Pagé à Richelien. Buc. 17 Octobre 1818.

Vesteste că la 11 ale luui a fugit Caragea.

Après avoir assemblé tous les boyards du pays pour les rassurer sur les craintes qu'ils avaient, il eu a nommé de suite plusieurs aux places tant du Divan que de la police et il est parti pour Croustadt avec toute sa famille, dans la même journée, accompagné de 500 Arnaoutes. Ce départ a paru d'autant plus précipité qu'on supposait qu'il attendrait le retour du tartare expédié, il y a quelques jours, à Constantinople, pour, dit-on, porter au Bezadey George, son fils, des instructions sur la conduite qu'il devait tenir. Du reste, tout s'est passé paisiblement, d'autant plus que l'administration de ce Prince est peu regrettée; c'était un homme sans mœurs et très avare, qui a dépouillé tous les malheureux habitants de cette Province.... Ou est aujourd'hui dans la plus vive impatience de savoir quel Prince sera nommé ici. Tous les vœux semblaient se tourner vers le bon et malheureux Prince Soutzo, dont l'administration a toujours été fort douce.

Consulul Austriac și Rusesc au favorisat mult fuga lui Caragea. Le Prince de Moldavie a demandé son rappel, ca să-și vadă pe tatăl său.

Nicolae Filimon, în «*Ciocoii vechi și noi*», aduce următorul pitac-afipt al lui Iă Ioan Gheorghe Caragea, din 29 Septembrie 1818, prin care Domnitorul ar fi anunțat țerii abandonarea domniei:

«Cu mila lui Dumnezeu Iă Ioan Gheorghe Caragea V. V., etc.

«Dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele.

«Cum veți primi acest pitac al Domniei-Mele, să vă adunați la Mitropolie și să faceți cunoscut tuturor boerilor Halè și Mazilî, că eu am lăsat scaunul domniei pentru scoposuri ce numai mie mi se cade a le sci; iar după aceea să alcătuiți Căimăcămia și să căutați trebile țerii cu osârdie și dreptate; și pentru o mai bună pază a liniștei locuitorilor, să faceți *mehdup* (raport, arătate) către *muhafizii* sârhatu-

dumné-lui cinstit și credincios boerul Domniei-Mele Grigorie Ghica vel Vistier, în cât va avé Luminata Dómnă Haugearli viêtă, iar talerî 3.000 ce sunt vechi urméză a se da pe tot anul la clironomii rēposatului Beizade Grigorie Ghica. Ci dar într'aces-ășî chip să urmezî cu darea acestor bauî din veniturile mănăstirii. Tolco pisah gpd. — 1818, Septembrie 29.

Cod LXXVII, fila 340, v.

rilor după marginea Dunării, ca să vă dea ajutorul trebuincios. Tolco pisah gospodsvomi.» (1)

Este acesta un pitac ce în adevăr a existat, și ce s'a lipit pe toate zidurile Bucurescilor, cum afirmă minunatul romanțier al Domniei lui Caragea, orî e o închipuire a lui, ca scriitor? Nu putem spune, dar, de ôre-ce nu am aflat în nici o Condică Domnescă asemenea act și de ôre-ce despre el nu se face mențiune de boeri în arz-magzarul lor către Pórtă și nicăiri, noi îl bănuim neautentic.

Un punct care ne autoriză să credem acésta este și căci *pitacul* îndemnă pe boeri să *alcătuéscă* ei *Căimăcămia*. Apoi «*Căimăcămiile*», după obicei, nu le organizașu boerii, ci noi Domni, până la venirea lor din Constantinopole. Chiar de va fi ordonat Caragea să se facă o Căimăcămie, boerimea preferă să stea țera pe mâna ei și de aceea titlul noiei administrațiunii interimare este: *Noi boerii țerii*. În cod. LXXXVII (pag. 93 verso), întilnim pitace date de «*Noi boerii Țerii-Românesci*», de la începutul lunii Octobree 1818 până la 20 Octobree, când boerimea se decide a restrînge administrațiunea în mâinile a câtor-vă boeri. Aceștia își dic: *Noi boerii otcârmuitori Țerii-Românesci*. (2) Numai la 12 Novembre 1818, când Alexandru Nicolae Suțu este numit Domn, se institue «*Căimăcămia*» (Cod. LXXXVII, pag. 105.) Repetăm mai întâi administréază țera «*Noi boerii Țerii-Românesci*», apoi «*Noi boerii otcârmuitori*.»

Caragea stătù cât-vă timp în Transilvania la Brașov și în alte părți după care se duse în Italia, unde rămase până la sfîrșitul vieții sale.

Wilkinson, raportând în scrierea sa evenimentul fugei lui Caragea, dă cu totul alte informațiuni decât cele de mai sus; el dice următoarele: «Hospodarul Caragea strîngend o imensă bogăție în cursul, celor 6 ani de ședere în Valachia, și temenduse ca să nu i se cêră compt la întórcerea sa la Constantinopole, de acéstă acumulare de bogății aplicată în profitul său, creșù convenabil de a face o retragere prudentă, și de a se stabili într'o țeră creștină ôre-care din

(1) *Ciocoii vechi și noi*, ediția Müller. Bucuresci, pag. 132. No. 82 și 83.

(2) O carte deschisă din 20 Octobree 1818 vine să ne lămuréscă în mod neîndoios, că după *fugirea* Domnului din scaun, pentru buna petrecere a tuturor pentru nizam, i pentru ferire de rău, i pentru a dreptății pază și pentru orînduelile cele bune cari se află întocmite a se păzi, spre a nu se întimplă vre-un cusur, sașu vre-o ataxie, iar mai virtos pentru datorile țerii cele netăgăduite, cari merg la P. In. Pórtă a Impărăției și pentru îndestularea celor trebuincioșe ale prea vestitei cetăți Țarigradului, ce merg de aci, după întocmirile ce se află făcute încă de când eră Domn în scaun, *ne-ai ales obștea*.

Europa, în afară de atingerea puterii turcesci. El trimese toate fondurile sale la bănci europene; și în luna Octombrie 1818, întrunind pe câți-vă din principalii boeri, le încredință frânele guvernământului și părăsi Bucurescii, pentru a se duce cu totă familia sa la Kronstadt, în posesiunile austriace, unde el sosi fără accident. Resultă din această informațiune a lui Wilkinson, că Domnitorul nu părăsi Bucurescii, fără de a fi înștiințat prealabil pe câți-vă din boeri. Această informațiune este din nou și cu mai multe amănunțimi adusă mai departe de Wilkinson, în *apendicele No. III, pag. 255.* (1)

(1) Iată întrăgă această informațiune, care venită de la un martor ocular, e foarte prețioasă. Ea este extrasă din două scrisori adresate din Bucuresci la Londra. La 7 Octombrie curent (1818), un mesager pentru Principele sosi în 3 zile din Constantinopole, și în aceeași zi sgomotul circulă în oraș, că Principele se gătia de ducă. A doua zi dimineața, se vădă postelnicul Vlăhuță, cu femeea sa (fiica Principelui) și familia sa, eșind din oraș într'o trăsură de călătorie; și în timp ce mari preparative de depărtare se continuau la Curte, sgomotele se măriră, și poporul începă să fie alarmat.

Duminecă 11, după ce ceremonia obișnuită a Baeramului turcesc fusese făcută la Curte, Principele conferi titluri la diferite persoane și făcă câte-vă schimbări în afacerile publice. După masă, el însoți convoiul bătrânului Banul Golescu, și, la întorcerea sa, el chiamă în cabinetul său pe Spătarul Băleanu, pe Aga Văcărescu, și pe alți câți-vă, și îi informă că fiind în pericol de a perde viața, dacă ar rămâne mai mult timp în țară, se află în momentul plecării lui. El le recomandă de a-și da toate silințele pentru a menține ordinea și liniștea, și numi un guvern provisoriu, compus din Metropolit, Brâncoveanu și Samurcaș, cărora el le dădă instrucțiuni, pentru a dirigi afacerile în timpul absenței sale, și până când Pôrta va lua măsuri, pentru a regulă noua administrațiune. El trimise de asemenea să caute pe d-l Pini, consulul general al Rusiei, și după ce l-a decis de a avé grijă de afacerile particulare, pe cari el n'ar fi avut timpul să le reguleze, își luă în mod amical concediu de la ei toți, și plecă în calășca sa ordinară, urmată numai de doi servitori, ca și cum ar merge să-și facă obișnuita sa plimbare de sëră. El se duse la Bănésa, unde se întâlni cu Princesa femeea sa, cu Princesa Ralu, fiica sa și bărbatul ei Banul Arghirovulo, tînărul Principe Constantin, postelnicul Mavrocordat, aga Vlangali, și un mic număr de servitori, cari îi așteptau toți cu trăsuri de călătorie, cu cai de poștă, cu bagage, etc. Ei merșeră împreună, și la o mică distanță de Bănésa, ei se uniră cu 400 de Albanesi (garda corpului Principelui) bine montați și armați. Ei se îndreptară spre Kronstadt, în Transilvania, unde sosiră în siguranță, după o călătorie de 4 zile; ei fură perfect de bine primiți de generalul austriac, care comandă la frontiere.

Cei 400 de garzi fură trimiși înapoi și Principele, pe când el se află încă pe drum trimise diferite ordine guvernului provisoriu, ca și cum el ar fi continuat de a fi singurul șef al țării.

Se dice, că nu va stă mult timp la Brașov, dar că se va duce în Elveția, unde are intențiunea de a-și fixă locuința.

Imediat după depărtarea sa, consulul rus puse pecetea Imperială pe toate aparta-

Pe la jumătatea anului 1817 în Constantinople erau două curente: unul în fruntea căruia eră Vizirul, sub influența corespondențelor lui Caragea cu de Gentz, nu eră favorabil pretențiunilor muscălesci. Călalt curent, cu totul pacific, eră condus de însuși Sultanul. Acesta or-

mentele Curții, dintre cari multe conțineau efecte de mare valóre; după ce puse un secevestru formal pe proprietățile particulare ale Principelui, sub pretextul că nu plătise mai multe sume, ce eră dator față de nisce supuși ruși.

Toți boerii se întruniră la 12 și scriseră Porții particularitățile acestui eveniment neașteptat. Ei avură, după acésta, mai multe conferințe și se decise în fine de a trimite o petițiune Sultanului, pentru a-l expune calamitățile la cari ei erau supuși sub administrațiunea Principilor greci, și a-l rugă să încredințeze pe viitor guvernămintul Principatului Divanului singur; ei se angagiau în cazul acesta de a observă cu credință toate condițiunile, cari fuseseră până atunci impuse Hospodarilor. Noi așteptăm acum cu frică măsurile ce Pórta va crede convenabil să adopte, și acéastă rezoluțiune nu este de o mică importanță pentru sórtea țării. În așteptare noi trăim în temeri continue, nu cum-vă Pașalele turcesci din vecinătate, să nu ieă asupra-le de a trimite trupe pentru a ocupă țera, circumstanțe cari, în loc de a produce efectele bune ale unei măsurii prudente, vor pune totul în confusiune și desordine, și înspăimântă la un așa grad un mare număr de familii, în cât fac dejă preparative pentru a se retrage în Transilvania și în Moldova.

10 Decembre. Totul s'a petrecut fórte liniștit. Sultanul, după ce a deliberat în consiliul său asupra petițiunii boerilor, a refusat de a primii cererea lor, și a numit pe Principele Alexandru Suțu nou Hospodar al Valachiei. Caimacamii săi sunt dejă sosiți și au luat administrațiunea provisoriu a afacerilor publice. Noi scim acum într'un mod óre-care, că Principele Caragea a părăsit Kronstadtul și-și va fixă reședința sa la Geneva.»

Veđi în ce mod este narată întâmplarea fugei din Bucuresci a lui Caragea și consecințele ei de către von Schladen, represintantul Prusiei la Constantinople, în 14 (26) Octobree 1818, în nota sa cătră Regele său. (*Iorga, Fragm. II*).

O altă variantă, care resultă din informațiunea lui Wilkinson, este următórea: După Wilkinson boerii, prin arzul lor cătră Pórta, ar fi cerut încetarea domnicii fanariotice și să fie ei însărcinați cu administrarea țării. Arzul nu cuprinde în mod explicit cererea boerilor de a administră ei țera pe tot-deauna, dar este un document precursoriu mișcării de la 1821, în acel sens, că critică și desaprobă domniile Fanarioșilor, în pasagiul unde dice, că asemenea pribegii, s'au întâmplat și din partea altori Domni, cari arătându-se în pămîntul țării cu desevârșită stăpânire și putere au pus în lucrare făr' de sfielă toate cugetările, voințele lor, de la cari nu puține răutăți și pagube am suferit, în cât din nisce urmări ca acestea ale Domnilor, am ajuns de a ni se tulbură de-apururea liniștea țării..... în vreme ce noi tot-deauna suntem și în totă vieța noastră vom fi supuși și credincioși.....».

Boerii se recomandă în locul Domnilor greci, dar ezită de a pune punctul pe z..... Totuși lui Wilkinson i se scrie din Bucuresci, că boerii erau hotărâți să cêră Sultanului, ca pe viitor guvernul țării să fie lăsat pe séma Divanului singur (*Apendice III, pag. 257—258*).

În tot cazul, chiar dacă cererea acésta de încetare a Domniei Fanarioșilor nu s'a

donă în Iunie 1817 Vizirului, ca neîntârziat să se înțelegă cu Rusia (1).

făcut în 1818, măcar cu curagiul cu care a fost formulată la 1774, nu mă puțin probă că curentul anti-fanariotic există în țără și că, uereu spornic, pregătesce naționala mișcare a lui Tudor Vladimirescu.

Von Schladen spune în notele către Regele Prusiei, că cererile din arzul boerilor (140 de boeri) se mărginiau la mai puțin decât ce a scris Wilkinson și că la numirea lui Suțu, acele cereri boerii le comunicară și noului Domn.

În notele, încă inedite la ora când scriem aceste șiruri (1890, 6 Septembre) ale lui von Schladen către Regele Prusiei, din Octobree-Novembre 1818, se văd dificultățile ridicade de Strogonoff, carele susținū tesa, că fuga lui Caragea nu e un delict atrăgând mazilirea lui. Peripețiile acestei ciudate controversse le lăsăm la o parte, de ôre-ce finalmente modul de a vedē al Porții triumfă, cum von Schladen anunță Regelui său, prin nota sa din 28 Novembre 1818.

(1) Le *Moniteur Universel*. No. 211. Mercredi 30 Juillet 1817. Constantinople, le 20 Juin.

«Jusqu'à présent le Divan, ou Conseil du Grand Seigneur, n'avait pris aucune délibération décisive sur les représentations de M. le Comte de Strogonoff, ministre de Russie, relatives aux prétentions les plus justes et les mieux fondées de cette Puissance. Les obstacles à cet égard provenaient de l'influence du grand-Vișir sur le Tetterdar (ministre des finances) et le Reis-Effendi (ministre des affaires étrangères). Le Sultan, qui avait au contraire extrêmement à cœur une réunion avec la Russie, adressa de son propre mouvement, le 3 Mars, au grand-Visir, le *Hatti-Schérif* ou rescrit ci-dessus, remarquable par l'énergie avec laquelle il est conçu.

«Il y a eu jusqu'à présent plusieurs discussions très-longues sur la note qu'a remise le ministre de Russie, cependant on ne nous a encore remis aucun protocole de vos séances. Il y a déjà plus de quarante jours que cette affaire a été soumise à votre délibération. Pourquoi n'avez-vous rendu aucune décision à cet égard? Nous devons croire d'après ce délai, que vous ne vous occupez dans vos séances que de choses inutiles. Voulez-vous donc attendre jusqu'à ce que le ministre de Russie se fâche et en vienne aux menaces? Si vous croyez que la guerre soit inévitable, pensez aux moyens de défense. Exposez-nous en détail les motifs suffisants pour donner lieu à cette guerre, et l'étendue des ressources dont vous ferez usage. Mais si le temps, où nous sommes, et les circonstances ne nous permettent pas d'entreprendre la guerre, prévenez le plutôt possible par une réponse convenable le mécontentement du ministre de Russie.»

«L'impression que ce rescrit a faite sur le Divan était facile à prévoir. Elle a donné lieu à un second *Hatti-Schérif*, qui est conçu en ces termes:

«Mes ministres, après avoir mûrement tout exauiné, ayant recouu la nécessité de renouer à tout projet de guerre, et de prendre le sage parti d'un accommodement, il est absolument indispensable que les conférences s'ouvrent incessamment, et que la note, dont il s'agit, soit remise sans délai par le Reis-Effendi au ministre de Russie. Mais il faut mettre le plus grand soin à ce que cette note soit bien faite et clairement rédigée, et non comme la première qui n'avait point de sens, afin de faire connaître à la Russie que notre intention est d'arranger les choses à l'amiable.»

«Les dispositions pacifiques du Sultan et son langage décisif ont suffi pour amener la chute du parti opposé. Le grand-Visir a été vivement réprimandé; mais

Cap. III.

Finanțele.

Nicăirea mai plastic nu se pôte face icóna unei Domniî, ca în studiul finanțelor ei.

Să vedem dar, cum se presintă finanțele sub I. Caragea.

În urma răsboiului și a grelei ocupațiunii muscălescî dintre 1806—1812, Visteria țerii ajunsese la fôrte mare lipsă, din cauză mai cu sémă că numărul contribuabililor erà fôrte redus, prin ciumă, prin emigrațiune și prin faptul că nenorociții țeranî își lăsaũ ósele pe drumurî, ducênd, în depărtare și chiar peste hotare, în toiul erniî, proviant pentru oștirea rusescă. Apoi abuserile de tot felul și cu deosebire abuserile cu poslușnicîi, cu scutelnicîi, acordați boerimeî, pe la mânăstiri și pe la tot felul de persóne, făcuse fôrte grea cîsla, adecă repartițiunea birurilor.

Prima preocupătiune a lui Caragea a fost, o recunóscem, de a reorganisã finanțele. Încã cu începutul anului 1813, Caragea a cerut Divanului, mai nainte de tóte, să chibzuéscã asupra îmbunătățirii *calemurilor* Visteriei, fie la centru, fie în județe. Marele Vistier Const. Filipescu i-a arêtat Domnitorului, că *«din pricina rãsvrătirii trecutei vremi, sameșii de pe la județe aũ ajuns la o mare schimonosire și pânã la cel mai desãvîrsit catakrisis, depãrtându-se și buna orîndu-élã și liniștirea obștei și înlîmplându-se și multe zãticniri la curgêlórele trebuințe ale Vistieriei și ale țerii, urmându-se și lucruri în potrivã»*. Caragea găsesce că rêul vine mai înainte de tóte din cauza nestabilității funcționarilor Visteriei și decî dispune, ca sã fie ca și din vechime *«nestrãmutatã statornicie a calemurilor Visteriei și sã se întemeze în stare neclintitã, împodobindu-se cei ce se vor alege destoinici și practicoși calemgiî dupã credința și vrednicia cu care se vor arêtà, cu milã și cu cinste de la Domnia-Mea»*.

Prin hrisovul sêu din Iunie 1813, Caragea împarte cancelaria Visteriei în 16 calemuri, fie-care cu câte un sameș, un *«extractar»*, un logofêt de bresle, un logofêt al havalelelor, altul de scutelnicî, unul asemenea de slujitorî și câte un logofêt la rêmășițurî, la capan, la rêsponsurî,

le Reis-Effendi. qui lui servait d'instrument, à été destitué et remplacé par le Dzanil-Effendi, qui a déjà occupé plusieurs fois ce poste.

(*Journal de Francfort*).

un logofăt de posluşnici, unul de jălbî, unul al răsurilor, prin care să se dea lefile, un condicar şi trei logofeţi, cari să aibă «găzdiile» judeţelor, şi şese zarafi. După recomandarea Vistierului Const. Filipescu, Caragea numesce funcţionarii la toate aceste posturi, declarându-le inamovibile şi scutindu-i de orî-ce dare saŭ havaet, afară de casul când vre unul va căde în «*vină vedită şi cercetată*» şi atunci încă cu hotărîre Domnescă. Pentru sameşii de la judeţe încă dispune Caragea, prin acelaşi hrisov, *ca să fie ômeni de cinste, cu sciinţă de socotela şi cu praxis de ale judeţului, unde se va rîndui, şi să li se dea de la Visterie cărţile Domniei-Mele cu ponturi arătătoare, ca să scie fiecare cuviincioasa lui datorie*».

Intre obligaţiunile sameşilor, Caragea pune următoarele :

- 1). Să aibă în totă vremea catagrafie adevărată a stării judeţului ;
- 2). Să aibă *extractari* de lude pentru toate împlinirile din judeţ ;
- 3). Să ţină catastişe curate pentru încheerea socotelilor, pentru breslele judeţelor, de scutelnici, de posluşnici, de slujitori şi de verî-ce orîndueli ale Visteriei ;
- 4). Să ţină în regule poruncile Domnesci, ce se vor trimite la judeţe, fără de a se amestecă la trebile condicării ;
- 5). Să stea sub ascultarea ispravnicilor şi să îndeplinescă poruncile Domnesci şi ale Visteriei ;
- 6). Să dea la Vistierul cel mare ca «*flodorimă*», când se numesce în funcţiune, numai câte taleri 1.500, iar nu mai mult ; şi
- 7). Să fie inamovibili, pe cât timp nu vor căde în vină veghiată şi cercetată. (1)

(1) *Hrisov pentru orînduela şi întocmirea calemurilor Visteriei şi sameşilor de pe la judeţe, ca să fie nestrămutaţi din slujbă.*

Fiind cu mila lui Dumnezeu din început, de când ni s'a încredinţat Domnia şi oblăduirea aceştii pravoslavnice Domnesci Nostre ţeri, mai întâiu am îngrijit pentru a norodului obştească răsufare, punend în lucrare câte cuviinţa a cerut, ca să petrecă fieş-care cu acea vieţuire, după care, aflându-şi îndestulare, să ne hrănescă cu ale mulţumitei sale semne, şi nu am lăsat după acesta nici un cés măcar să trecă fără de a nu socoti chipurile şi mijlôcele cele bune ale verî-căreia în liniştită petrecere, şi am întocmit întru întemeere câte nizamuri s'aŭ cuvenit, găsind la multe starea ţerii cu schimbarea neîntocmirii şi depărtată din cuviincioasa ei alcătuire ; aşă dar, după cercetările ce am făcut Domnia-Mea, dându-mi-se o desăvîrşită încredinţare şi pentru tagma Visteriei, adecă calemurile ce sunt însărcinate fieş care în parte cu tréba, scăđută cu totul din întocmire statornicieii de mai înainte, asemenea şi pentru sameşii de pe la judeţe din pricina răsvrătirii trecutei vremi aŭ ajuns la o mare schimonosire şi până la cel mai desăvîrşit catahrisis depărtându-se şi buna

Incă înainte de darea hrisovului pentru organizarea calemurilor Visteriei, Caragea s'a preocupat cu drept cuvînt de abuzurile făcute

orînduială și liniștirea obștei și întimplându-se și multe zăcineri la curgătoarele trebuințe ale Visteriei și ale țerii, urmându-se și lucruri împotrivă. Deci, ca pentru o neapărată trebuință și ca un lucru ce statornicia este un temelîu întru care razimă în totă vremea cele mai bune alcătuirii și de folosire și de laudă, spre întocmirea orînduialilor, și spre . . . tuturor mădulărilor ca să se urnescă veri-ce trebă atât de bine, în cât fieș-carele, cunoscînd fapta adevărului, să o pôtă numi după cuviință isvor al întemeerii nizamului. De aceea, binevoind Domnia-Mea, am hătărit, ca să întărim cu accst Domnescul Nostru hrisov, ce s'a dat cinstitului și credinciosului boer al Domniei-Mele dumné-lui vel Visterul Constantin Filipescu și tuturor celorlalți boeri dregători ai Visteriei Domniei-Mele, acea de mai înainte și din vechime nestrănutată statornicie a calemurilor Visteriei, și să se întemeeze în stare neclintită, împodobindu-se cei ce se vor alege destoînici și prahiticoși calemgii, după credința și vrednicia cu care se vor arêta, cu milă și cu cinste de la Domnia-Mea, am orînduit a fi în cancelaria Visteriei 16 calemuri, adecă sameși ai Visteriei, extractar, logofet de bresle, logofet al havalelelor, logofet de scutelnicii, logofet de slujitori, logofet de rămășițuri, logofet de capan, logofet de răspunsuri, logofet de poslușnicii, logofet de jălbi, logofet al răsurilor, prin care să se deă lefile, i condicar și trei logofeți să aibă găzdiile județelor și 6 zarafi, numindu-le aceste dregătorii ale Visteriei Domniei-Mele, cu care am însărcinat pe cei ce s'au arêtat de dumné-lui vel Visterul de credincioși și de destoînici de aceste slujbe, cărora să li se deă și deosebite cărți ale Domniei-Mele, cuprinđetore de trêba fieș-căruia, cum și pentru datoria supunerii ce se cade a avé către dumné-lui vel Visterul și de privilegiul ce ne-am milostivit a li se hărăzi, pentru ca să slujescă fieș-care cu credință, cu osîrdie și nici unuia să nu i se mai facă nici o dată schimbare de la calemul la care se va află, nici să fie supuși calemgii sub vre-o numire de dare, cu cuvînt de havaet, pentru ca să nu înconteneze sciința Visteriei, nici odată strămutându-se hărțile calemurilor de la o mână la alta, cu adesea schimbări ce făr' de orînduială se urmază până acum, în cât nici odată stăpânirea nu putea să-și afle întrégă îndestulare la întrebările ce făcea, și așa să fie neclintiți și nestrămutați acești dregători slujbași ai Visteriei Domniei-Mele în totă curgerea vicții lor, fără numai când se va găsi vre-unul căđut în vre-o vină vedită și cercetată și va fi cu cuviință a lipsi, după scumpă cercetare ce se va face de către dumné-lui Vel Visterul, arêtându-i-se învinovățirea cu anafora la Domnia-Mea, atunci să se lipsescă, să-și ieă și căđuta, rêsplătire, făcendu-se alegere de alt obraz prahiticos și cu sciința de acca meserie și se va orîndui în jocul celui ce se va lipsi de însine Domnia-Mea a fi la acel calem, și după starea ce va avé, va fi cinstit și prin caftan, precum a fost obiceiul de mai înainte întocmit. Așijderea și pentru sameșii de la județe, făcendu-se de către dumné-lui Vel Visterul cu scumpătate alegere, ca să fie ómeni de cinste, cu sciința de socotelă și cu prahis de ale județului, unde se va orîndui, să li se deă de la Visterie cărțile Domniei-Mele cu ponturi arêtătore, ca să scie fieș-care cuviincioasa lui datorie și urmarea ce are să facă, și să fie și ei de-apurarea nelipsiți și nestrămutați, când vor slujii cu dreptate, cu silința la meseria lor, a-și avé în totă vremea catagrafie adevărată a stării județului, extracturi de lude pentru tôte împlinirile din județ și pentru încheerca socotelilor, catastișe curate pentru breslele județului,

prin excesiva acordare de poslușnici, cu paguba Visteriei și spre încărcarea cislei satelor. Așă, cu acest scop Caragea provocă, prin pitacul său, Divanul Domnesc, să chibzuască un cuviincios nizam pentru poslușnici. În Martie 1813, Divanul se adună la Metropolie, sub președința Metropolitului Nectarie și cere marelui Vistier catastișe de câți postelnici are fieș-cine? Marele Vistier nu pôte da asemenea catastișe, di-

de scutelnicî, de poslușnicî, de slujitori și de veri-ce orîndueli ale Visteriei și tôte poruncile Domnescî ce se vor trimite la județ, să le aiba în păstrare, neamestecându-se la trebile condicării, ce sunt pricinî ale Divanului Domniei-Mele, îndatorat sa fie sub ascultarca dumné-lor ispravnicilor a se sili spre săvîrsirea Domnescilor porunci și ale Visteriei, ca să ieă săvîrsire la vreme și fără cusur, ferindu-se de urmările cele împotrivă, să li se păzescă privilegiul pe deplin, a se află la tréba sameșici neclintîți și nestrămutați, afară numai când vor arêta dumné-lor ispravnicii pentru vre-unul din sameși, că a cădut în vre-o vină, acela să se ccretze la judecata Visteriei, și vèdindu-se vina lui, cu anaforaua d-lui Vel Vistierului să se arête Domniei-Mele, ca nu numai să lipsescă din sămeșie, ci să se și pedepsescă, spre pilda altora, orînduindu-se altul în loc, care se va alege de destoinic și cu sciință, păzindu-se nestrămutat întocmirea cea mai sus arêtată. Dar fiind-că sameșii după cuviincioasa orînduială din început s'au legat la Visterie, care de la o vreme încóce s'au cunoscut ca un chip de irat al Vistierului celui mare și dintr'acésta a venit lucru supus sub catahrisî, hotărîm Domnia-Mea, ca sameșii ce se vor alege și se vor orîndui de acum înainte să deă la Vistierul cel mare, ca o filodorimă, numai câte taleri 1.500, iar nu mai mult. Acéstă bună întocmire și așezămîntul ce l-am hotărît Domnia-Mea, atât pentru calmurile dregătorilor Visteriei, cât și pentru sameșii județelor, este o statornicie a orînduelilor țerii celor bine întocmite de la Visterie, poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Vistiere și dumné-vóstră altor boeri, ce după vremi vè veți află în acéstă dregătorie, să o păziți cu tótă scumpétatea și să fiți următori întocmai după cum se cuprinde, căci dintr'acésta isvorésc odihna și folosul obștei și înlesnirea săvîrsirii tuturor orînduelilor țerii și trebuințelor Visteriei, și spre întemeerca acestei bune orîndueli, rugăm și pe cei-lalți frați Domni, ce în urma nóstră îi va învrednicî milostivul Dumneđcú, oblăduitori acestui pămînt, să se păzescă nestrămutată, ca să se învrednicescă și dumné-lor a li se păzi hotărîrile întocmai și acest Domnesc al Nostru hrisov, trecéndu-se la condicile Divanului și ale Visteriei Domniei-Mele, să se deă la sf. Mitropolie întru păstrare, care s'a adeverit cu însăși credința Domniei-Mele, Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod, punénd mărturie pre prea sfințitul duhovnicescul nostru părinte Mitropolitul țerii chir Nectarie, pre prea iubiții noștri fii, Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod și pe toți cinstiții și credincioși boerii veliți dregători ai Divanului Domniei-Mele: pan Constantin Filipescu Vel Vistier, pan Radu Golescu Vel Ban, pan Isaac Ralet Vel Vornic de Țera de-sus, pan Grigorie Ghica Vel Logofêt de Țera-de-sus, pan Radu Văcărescu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al 4-lea, pan Iordache Slătineanu Vel Logofêt de Țera-de-jos, pan Constantin Suțu Vel Hatman, pan Mihalache Manu Vel Vornic de politie, pan Mihalache Suțu Vel Spătar, pan Constantin Vlăhuț Vel Postelnic, pan Atanasie Hristopol Vel Logofêt al străinilor pricinî, pan Nestor Vel Clucer, pan Aleco

când, că aşteptă să se facă catastişele pe judeţe. Divanul amână deci redactarea nizamului cerut de Vodă, iar de o cam dată, pentru a înlesni Visteria, dispune, că «*câţi posluşnicii va fi având veri-cine străin, să se ieă pe sēma Visteriei afară de vieri de pe la vii, pescari şi vînători, cari şed pe moşii străini şi afară de posluşnicii mânăstirilor şi ai boerilor din oraşul Bucuresci şi Craiova, unde le sunt casele şi starea*. Să lase posluşnici şi văduvelor boerilor, (1) tocmai ca sentinţa

Mavroordat Vel Căminar, pan Constantin Creţulescu Vel Paharnic. pan Iordache Tufeanu Vel Stolnic, pan Scanavi Vel Comis, pan Costache Caracaş Vel Sluger, pan Mihail Vel Pitar şi Ispravnic, pan Constantin Filipescu Vel Vistier, scriindu-se Irisovul acesta la întâiul an dintru întâia Domnie a Domniei-Mele, aici în oraşul scaunului Domniei-Mele Bucuresci, la anii de la zidirea lumei let 7321, iar de la nascerea Domnului Nostru Isus Christos let 1813 Iunie, de Nicolae Logofăt za Vistiere.

(Pecetea gpd.)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlakischoie.*

Dumné-ta vel Vistiere, primită fiind Domniei-Mele acéstă anaforă a părinţilor arherei şi a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea, spre a-şi avé urmarea întocmai şi numai acéstă osebite facem ca: la vremea când se va face întocmirea pentru câţi posluşnici se cuvine a avé fieş-care, să li se deă negreşit adeverinţă cu pecetea Visteriei, ca să fie sciut de a nu se mai urmă vre-o catahrisis de adaos, pentru care adeverinţi poruncim, ca nimenea să nu îndrăsnescă a luă o para ca avae saŭ de alt cevaşi, când se vor da posluşnicilor.—1813 Aprilie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea înălţate Dōmne,

După luminata porunca Măriei Tale ce prin pitac ni s'a dat spre a chibzui un cuviincios nizam pentru posluşnici, adunându-ne cu toţii la sf. Mitropolie, am cerut de la dumné-lui vel Vistierul să ne arête catastihul de câţi posluşnici are fieş-care şi dişe, că nu sunt cunoscuţi Visteriei toţi posluşnicii, căci încă până acum n'aŭ venit catastişe de la tōte judeţele, de aceea n'aŭ avut după ce face chibzuire, ci vor rămâné posluşnicii tot în orînduiala ce sunt, ca pe o vreme ce este şi ne daşnică, până vor veni catastişe de la tōte judeţele şi atunci vom chibzui câţi posluşnici se cuvine să aibă fieş-care obraz după starea sa, şi vom arētă Măriei Tale prin deosebită anaforă şi catastih, iar acum de o cam dată câţi posluşnici va fi având veri-cine pe moşie, străini, să se ieă pe sēma Visteriei, afară însă din vierii de pe la vii i din pescari şi vînători cari şed pe moşii străine i din posluşnicii ce aŭ mânăstirile i boerii în oraşul Bucurescilor şi în oraşul Craiovei, unde le sunt casele şi starea, şi afară din politie nici jupănesele văduve ce nu aŭ moşii şi ţin câte câţi-vă posluşnici orî aici saŭ afară pe moşii străine şi prin oraşe unde le sunt casele lor, aceştia ne rugăm Măriei Tale să nu se supere şi când se va face întocmire pentru câţi posluşnici să aibă fieş-care, se vor socoti şi aceştia din numărul acelora căroră posluşnici să rămâné a fi buni, măcar că dişe dumné-lui vel Vistierul ca să li se deă adeverinţă cu pecetea Visteriei, dar acest fel de adeverinţă ne rugăm Măriei Tale să se poruncescă dumné-lui vel Vistierului a nu se da, că ei cu vreme

din fabula, când lupului nu i se dă voe să ieă mai mult decât câte o pelceă de fie-care ôie.

Cu tôte aceste întocmiri din anul 1813, boerii fiind interesați a-și păstră câți mai mulți poslușnici și scutelnicî, nu se grăbesc a da nizanul cerut de Domnitor și a întorce Visteriei ca dajnicî poslușnicîi și scutelnicîi abusiv luați de fie-care.

În Maiu 1814, Divanul face o nouă așezare a dărilor. După provocarea prin pitac Domnesc, de la 21 Aprilie, cheltuelile Visteriei se declară la 2.558.660 taleri, afară de spesele întreținerii menzilorilor, adecă ale poștelor țerii, care după socotela boerilor taie suma de 1.515.176 taleri, pe lângă care se mai adaogă 1.990.253 taleri, datoria țerii, până la 1 August 1814 și încă un plus de 382.048 taleri, împrumutați de la spătarul Mihalache Suțu, de la Ioan Moscu și de la «Kir» Const. Bellu. Aceste sume urcă budgetul țerii, în 1814, la 8.476.137 taleri. Suma acêsta boerii o găsesc exagerată și «nici, cum dic ei, nu pôte a se analoghisî cu cea de acum stare a țerii».

Mai înainte de tôte, Divanul ridică într'un mod nedocumentat suma ludelor dajnice, care eră redusă din 40.620 lude, cât eră la 1804, la 13.434; acum o urcă la 25.000 lude, câte 5 indiviđi la un lude, ceea-ce dă o poporațiune dajnică de abiă 125.000 suflete. La acêstă sumă de 25 miș lude speră boerii să ajungă, când se va face alegerea definitivă a poslușnicilor și când se vor adăogă familiile ce nu se vor fi scris în anterióra catagrafie. Acești 25.000 lude vor avé să plătescă câte taleri 200 de lude, începând de la August, însă în 5 sferturi, câte 24 taleri, un hărăciu de 30 și două orîndueli câte de 25 pentru menzilorî, și grajdul Domnesc.

Prin urmare dajdia ludelor va produce taleri 5 milióne pe an. La acêstă sumă se va adăogi taleri 150.000 dajdia breslelor, plătibilă în trei tetrameniî, din care prima pentru haraciul Împărătesc.

Se mai adaoe 80.000 taleri de la 2 isprăvnicaturî de străini, ceea-ce urcă în total cifra venitului țerii la 5.230.000 taleri.

Boerii divaniți reduc și cheltuelile la 4.588.660, ceea-ce le dă mijlocul

catandisesce lucrul la catahrisis, ca să se ieă banî pentru acele adeverințe, ci atunci la vremea când se va întocmi orînduiala poslușnicilor, să deă fieș-care boer fôe în Visterie de câți poslușnici i se va lăsă, după care să se facă luminate poruncile Măriei Tale către dumné-lor ispravnicîi județului spre a fi cunoscuți că au rēmas bunî poslușnici. 1813 Martie 30.

Nectarie Mitropolit, Iosif Argeș Episcop, Constantin Filipescu vel Ban, Rădu Golesecu vel Vornic, . . . vel Logofêt.

Cod. LXXVI, fila 104.

de a echilibra budgetul și a avea un excendent de 641.340 taleri, sumă ce o destină pentru întreținerea poștelor.

Dar țera era datăre... Datoria Visteriei de 1.990.253 taleri Divanul vrea să o acopere cu adăogire la dijmărit, oerit și vinăriciū, a câteva parale peste banii cămărei a listei civile. Asemenea și altă datorie de 382.048 taleri Divanul speră a o pute plăti în anul viitor tot din *adaosul la huzmeturile cămărei «spre a se vedé odată țera limpede de tot și să-și pótă purtă cele de peste an obișnuite cheltueli.* (1)

Decât echilibrul budgetar este ilusoriū. Chiar boerii din Divanul care a făcut această regulare se indoesc, că se vor pute găsi în țera 25 mii lude, de aceea ca să ajungă la această cifră exagerată, boerii

(1) 17 cărți la 17 județe pentru prostichiul de trei parale la vinăriciū i la oerit.

Zemli Vlahisioie. Fiind-că dumné-lor veliții boeri prin anaforaua ce ne-au făcut pentru datoria veche a țerii, ca să se plătescă, au găsit cu cale a se pune la trei huzmeturi, însă la dijmărit și oerit câte parale trei și la vinăriciū câte parale două de vadră peste ceea-ce este orînduit prin ponturile Donniet-Mele a se lua, care și acest vinăriciū și oerit, ce prin ponturi s'au vindut la cei dintâi cumpărători este orînduit iarăși cu sfat de obște, prin anaforaua dumné-lor boerilor, dar Donnia-Mea nilostivire asupra locuitorilor făcend, am ridicat de la dijmărit această dare, iar la vinăriciū și la oerit am hotărit și am orînduit ca să se ieă câte parale trei prostichiū peste ponturile cele orînduite pentru plata datoriei țerii, care acest prostichiū de parale trei cumpărându-se de cătră dumné-lui biv vel Vornicul Mihalache Manul, am dat această Domnăscă noastră carte ce s'a orînduit de către dumné-lui la sud. . . . carele prin scirea și ajutorul dumné-vóstră ispravnicilor județului, să aibă voe să umble în județ cu taxildarii cumpărătorilor acestor două huzmeturi, fiind împreună la scris, la măsuralul vinurilor și la număratal i catagrafia oilor, ca strîngend banii într'un loc de odată ai prostichiului acestuia cu cei orînduiți prin ponturi la vremea cea orînduită, iar nu despărțiți, ci într'o casă, să-și ieă fieș-care analogon al părții sale, adecă cei dintâi cumpărători după ponturile ce au cumpărat, iar ómenii dumné-lui Vornicului acest prostichiū de trei parale ce se arată mai sus, fără de altă cea mai mică cerere și făcend catastife după orînduială asemenea de amândoué părțile iscălite cu catastifele ce vor rămâne la taxildarul, care catastife dimpreună cu banii să fie datorii a le aduce aici ca să le deă la gâzdia acesui huzmet al prostichiului, cu care acesta nu are să ne facă vre-o cheltuială locuitorilor sau supărare cu cerere de poclone, sau încărcături, sau plată de răvașe, căci de odată au să se strîngă și aceste parale ale prostichiului dimpreună cu ale huzmeturilor și un răvaș are să se deă de plată, cuprinđetor pe tótă suma huzmetului și al prostichiului, iscălit de amândoué părțile; de care poruncim și îndatorim pe taxildarii acestor huzmeturi, ca întocmai să fiți următori și să nu faceți vre-o zăticnire sau supărare în vre-un chip cu a se păguți dumné-lui boerul cumpărător al acestui prostichiū, i saam roceh gpd.—1814 August 13. (*)

Çod. LXXV, fila 114 v.

(*) A se vedé în Tomul X, partea II-a a Istoriei Românilor de V. A. U., tóte schimbările urmate apoi în vinăriciū, oerit, dijmărit, de la 1814—1818.

își pórta în fine iar atențiunea asupra poslușnicilor și scutelnicilor. În catastișele Visteriei o comisiune de doi boeri rînduită de Divan (Barbu Văcărescu vel Vornic și Gr. Băleanu vel Logofăt) aũ făcut alegerea poslușnicilor de la vel Clucer la vale pînă la cea din urmă stare, fieș-care cãți poslușnici sã aibã. Pentru eparhiile și boerii cei mari a facut alegerea însuși Divanul «*jertfind din cei ce aveaũ pe cei mai mulți spre ajutorința satelor și poprind pe sêma nôstrã mai pușini decãt ne-a fost trebuința*». Divanul lasã Domnitorului sã hotãrascã numêrul de poslușnici a 3 beizadele, ce locuesc în țerã, și a cãtor-vã din cocónele vèduve. Numêrul poslușnicilor cunoscuți la Visterie erã de 14.346. Divanul dã în bir 3.609 și rêmãn bunii poslușnicii 10.737 stãtãtori pe moșii stãpãnesci, «*cãci cei dupã moșii strãine se dau la dajdie dupã vechile legi ale țerii*».

Boerii mai propun și un fel de regulament în 7 articole și anume:

Cele trei huzmeturii, adecã dijmãritul împreunã cu tutunãritul și pogonãritul strãinilor, vinãriciul și oeritul, aũ fost arendate în 1814 pe suma de un milion. (1)

(1) Vinãrea acestor 3 huzmeturii, adecã dijmãritul, împreunã cu tutunãritul și pogonãritul strãinilor, i vinãriciul și oerit pe acest urmãtor an 1814 pentru taleri 1.000.000, adecã un milion, cari bani ai cumpãrãturii sã-i rãspundã cumpãrãtorul la sorócele ce se aratã, însã :

taleri

146.000 întâiul cãștiu al dijmãritului la 15 Iunie.

146.000 al doilea cãștiu la 15 Iulie.

100.000 întâiul cãștiu al vinãriciului la 10 ale lui August.

100.000 al doilea » » la 10 Septembrie.

230.000 întâiul cãștiu al oeritului la 10 Octobrie.

230.000 al doilea » » la 10 Novembre.

50.000 ipac, al treilea cãștiu al oeritului pentru oile Ungurenilor, la sfirșitul lui Decembrie.

1.000.000, și așijderea sã se pãzescã la fieș-care din cele mai sus arãtate huzmeturii întregi și nesmințite cu aceste mai jos arãtate ponturii.

La dijmãrit

1). Sã se icã de la obște la fieș-care litrã peci i sfini, cãte parale 10, pentru nume-rãtóre, de fieș-care nume cãte parale 4 și pentru rãvaș cãte parale douë, și cãti din locuitorii vor avé litre mai multe de ðece sã plãtescã și plocon po taleri unul, re-mãind în urmã nebãntuiți de orii-ce alte cereri, iar slujbașii sã aibã a da de pri-mirea banilor rãvașe cuprinðetóre, cã cutare a dat atãția bani pentru atãtea litre, și care va plãti și plocon, precum mai sus se aratã, sã se cuprinðã într'acel rãvaș, așijderea și let și luna și ðiua în care va plãti.

2). Pentru pogonãritul strãinilor sã se ieã de fieș-care pogon cãte taleri patru și parale 16.

1. Scutelnicii după cărți și chrisóve să rămăe bunî pe câtă vreme vor fi făcuți din ómenî străînî, iar nu din birnicîi țerii.

3). De la tutunărit să se ieă câte parale 10 de la stînjîn, care se socotesce stînjînul de opt palme Domnescî, cu stînjînul ce li se va da de la Visteria Domniei-Mele cu damgal, iar măsurrătórea să fie atăta : slujbașul să fie dator să măsóre lungul și latul a unei marginî a fieș-căruia pogon și pentru căți stînjînî va găsî într'aceste două trăsuri să ieă câte parale de cece fără de plocon, și câte parale două pentru răvaș al fieș-căruia nume.

4). Căți vor avé privileghiuri ca să scutésă dijmărit, orî cu hrisóve, aũ prin cărți Domnescî, să nu plătésă nimica, iar cei-lalți toți de obște să plătésă cum mai sus se arată, și pandurii să plătésă tot precum mai sus se arată, fără deosebire de cei-lalți.

5). De va căută însuși cumpărătorul huzmetul, să fie cu îngrijire ca să nu se facă cel mai mic catahrisis, sau năpăstuire locuitorilor, iar de-l va vinde la alții, să ieă și de la aceia strașnice, chezășii că vor păzi cu îngrijire și nesmintit cea mai sus aretată rinduělă.

La vinăriciũ.

1). Locuitorii împreună și cu pandurii din cele cincî județe ot preste Olt să plătésă vinăriciũ, de vadră câte parale 5 și cu obiceiuitul părpăr, și câte două parale la vadră de fieș-care nume, iar plata de cramă și altele, ce se urmă mai înainte, cu totul să lipsésă și afară din cele mai sus arătate, de nimenî să nu se ieă un ban mai mult.

2). Să nu fie slobodă năsurătórea la tóte popórele, așijderea și câte vor fi inclinate fiind-că milile aũ să iésă dreptul lor numai la cei din vechime orînduiți taleri ai vinăriciului, împreună și cu părpărul lor după vechiul obicei și după Domnescile hrisóve și cărți Domnescî ce vor avé în mână, iar prostichiul are să rămăe pe séma cumpărătorului.

3). Tóte vasele de obște să se măsóre cu cotul cel dangalisit ce li se va da de la Domnescă Visterie și vinul să se măsóre orî-când va fi fiert și așezat în buți, sau până a nu începe să fierbă și în marginea fieș-căreia buți să fie dator slujbașul să lipésă țidulă cuprinđetóre de suma vedrelor ce va eși la năsurătóre.

4). Căți privileghiați vor avé la mánile lor hrisóve și cărți Domnescî, intru nimic să nu se supere de cătră taxildar și slujbași, fiind-că aceia n'aũ să plătésă vinăriciũ; iar căți sudiți ai altor stăpániri vor avé vii, să plătésă vinăriciũ după cel dintăiũ pont fără osebire și ei împreună cu cei-lalți locuitori și dacă cine-vași dintr'acei sudiți vor avé sineturi Domnescî la mánile lor, cu cari vor vré să scutésă vinăriciul, să fie datorî slujbașii să le ieă de la mánile lor, acele sineturi să le trimiță la Domnescă Visterie, iar pe dînșii să-i supue să plătésă vinăriciũ întocmai ca și cei-lalți locuitori ai țerii.

5). Slujbașul să fie dator să deă fieș-căruia stăpân de vie răvaș de primirea banilor în care să se cuprinđă: «cutare om, pentru atâtea vedre de vin a plătit atăția lei,» și tot într'acel răvaș să se cuprinđă velétul, luna și țiuva în care va plăti.

6). De va căută însuși cumpărătorul huzmetul, să îngrijésă a nu se face cel mai mic catahrisis sau năpăstuire locuitorilor. Așijderea de-l va vinde la alții, să îngri-

2. Să se cerceteze actele privilegiaților: némuri, postelniceii, mazilii, breslași, cumpaniști și câți se vor găsi că au fost birnici și prin abus

jêscă fôrte bine, ca să nu facă nici aceia catahrisis, iar când vre-unul se va abate din datoria sa, să fie dator îndată să-l arête stăpânirii spre a-și lua pedêpsa.

L a o e r i t .

1). Toți locuitorii de obște să aibă a plăti oerit de fieș-care ôie câte parale 10 și taleri doi poclon; câți vor avé mai mult de dece câte parale 4 de numărătoare, și câte parale douê de răvaș pentru fieș-care răvaș de nume.

2). Câți se numesc sudiți și se află ședători în politie și satele aceștii țeri și au oi să plătescă oerit întocmai precum și cei-lalți locuitori pentru câte oi se vor găsi la catagrafie, fiind-că și aceștia întocmai își fac neguțătoriile lor prin țeră.

3). Câți sunt sudiți străini, a căror sălășluire este înlăuntru, și vin numai cu oile lor spre pășune în țeră și pe urmă iarăși se întorc, au să plătescă, după vechiul obicei, oerit la luna lui Decembre, precum s'a urmat în trecuții ani. Aceștia să plătescă și obiceiuitul văcărit al străinilor, adecă câte 33 pentru vita mare și pe jumătate acestor bani pentru cea mică vită; așijderea și câți alții vor fi străini să plătescă văcăritul străinilor câte bani 66 pentru vită, după obicei; să se păzescă însă într'acastă veche rînduială întocmai, precum cuprind ponturile Domnesci, fără de a se face cea mai mică catahrisis din partea slujbașilor.

4). Sf. mitropolie, episcopiiile, mănăstirile, metocele și schiturile după Domnescile hrisôve, așijderea și boerii de la trêpta Băniei cei mari și până la Clucer de arie, așijderea și jupănesele vêduve ai aceștii stări, n'au să plătescă oerit, precum s'a urmat și în trecuții ani.

5). Câte oi se cumpără din țeră de către casap-bașa prin saigi pentru trebuința miriei, așijderea de cătră neguțătorii gelepi pentru mumbaéua Țarigradului, să rămăe ne-superați de oerit până la sfirșitul viitorului Novembre, să fie datorî însă slujbașii să le scrie și acestea și asteruënd catastife, anume câte sunt ale fieș-căruia gelep și sub a căruia vâtaf și îngrijire sunt, să le trimiță ca să deă la Domnêscă Visterie, iar pentru câte oi se vor găsi după sfirșitul lui Novembre, ale saigiilor și gelepilor, să se ieă oerit, întocmai ca și de la cei-lalți locuitori, fiind-că acele oi rămân pe sêma neguțătoriei numiților.

6). Pentru câte capre vor cumpără zallhanagii ca să le taie la zallhanale, până la sf. Dimitrie, adecă la 26 Octobre, să nu plătescă oerit, iar pentru câte după sf. Dimitrie se vor găsi în natură să plătescă întocmai ca și cei-lalți locuitori.

7). De va căută însuși cumpărătorul huzmetului, să îngrijescă ca să nu se facă cel mai puțin catahrisis, sau năpăstuire locuitorilor, așijderea și de-l va vinde la alții, să îngrijescă fôrte ca să nu facă nici aceia catahrisis, iar când vre-unul va îndrăzni să se abată din datoria sa, pe dată să-l arête stăpânirii, ca să-și ieă pedêpsa.

Și pentru tôte aceste trei huzmeturi să se deă poruncii către ispravnicii județului cuprindătore, ca să-î deă mână de ajutor cu slujitorî îndestui; așijderea și către zabiții județelor: a nu i se pricinui nici cel mai puțin cheder; către acestea să fie dator afară din đisa simfonie a vîndării acestor trei huzmeturi, să plătescă și aceste mai jos însemnate havaeturî a fieș-căruia huzmet, la întâiul soroc al numărătorii banilor a fieș-căruia huzmet, după următorul chip, adecă la dijnărit la doi boeri, cei mari logofeți, și doi al doilea logofeți, câte taleri 5 bani 60 la pungă, la tôte suma

aŭ căpătat sineturi de privilegiați, să li se ieă sineturile și să se deă pe la sate în bir, scutindu-se numai cei bătrini și infirmii, orî căduși în grele datorii. Toți cei-lalți să se deă la bir.

3. Breslele slujitoresci de pe la județe: seimenii, vinătorii, lefegii, talpoșii, aprodi, copii din casă, afară de slujitorii polcovnicilor și ai căpitanilor de pe la județe și ai isprăvnicaturilor și plășilor, să se deă în bir la sate.

4. Să lipsescă scutirea de dăjdi a unor sate și să se deă la dajdie.

5. Să nu se admită siliște mai jos de trei lude.

6. Numărul scutelnicilor și al poslușnicilor din fie-care județ să nu fie mai mare decât suma birnicilor.

Cu asemenea chip Divanul speră, că numărul ludelor se va urcă la 25 mi. Domnitorul promulgă noua așezare a Divanului la 24 Iulie 1814, însă cu ôre-care modificări, reducând darea unei lude la taleri 163 din 200 propuși, ceea-ce reduce suma veniturilor de la lude la 4.075.000 taleri. La acastă sumă adăogându-se cele-lalte suni prevă-

vinđării; așjderea și dumné-lui logofetul za obiceiuri cu logofetul al doilea câte taleri 2 bani 65 la pungă; la cutia milosteniei taleri 500; pentru spitalul străinilor câte taleri 2 la pungă, și cișmelelor taleri 850; la mânăstirea Arnota după hrisov taleri 100, la mânăstirea Stavrodrom câte taleri 10 de fieș-care județ; divictarului și muhurdarului taleri 100 la tótă suma vinđării; câte taleri 50 ai extractorului pentru fieș-care județ și câte taleri 40 ai logofétului de havalele, asemenea de fieș-care județ.

La vinăriciū, la doi boeri mari logofeți și al doilea logofeți câte taleri 5 bani 60 la pungă, la tótă suma vinđării; așjderea și dumné-lui logofétului de obiceiuri cu logofétul al doilea câte taleri 2 bani 65 la pungă; la cutia de milostenii taleri 500; pentru spitalul străinilor câte taleri 2 la pungă; la cișinele taleri 850; ai dohtorului Craiovei taleri 350; la mânăstirea Arnota după hrisov taleri 100; la mânăstirea Stavrodrom câte taleri 10 pentru fieș-care județ, divictarului și muhurdarului la tótă suma taleri 100; câte taleri 30 ai extractorului de fieș-care județ și câte taleri 40 așjderea de fieș-care județ ai logofétului de havalele.

Și la oerit, la doi cei mari logofeți și doi al doilea logofeți câte taleri 5 bani 60 la pungă la tótă suma vinđării; așjderea și dumné-lui logofétului de obiceiuri cu logofétul al doilea câte taleri 2 bani 65 la pungă și la cutia de milostenii taleri 1.250; pentru spitalul străinilor câte taleri 2 la pungă; ai cișinelelor taleri 1.700; ai dohtorului Craiovei taleri 350; la mânăstirea Arnota după hrisov taleri 100; la mânăstirea Stavrodrom câte taleri 10 de fieș-care județ; divictarului și muhurdarului taleri 100 la tótă suma vinđării; câte taleri 30 de fieș-care județ ai extractorului; asemenea de fieș-cara județ câte taleri 40 ai logofétului de havalele.

Iar după acestea, tótă dobânda sau paguba să fie pe sémă cumpărătorului.

1.000 000, adecă un milion taleri aŭ rēmas aceste trei huzmeturi din tótă țera asupra dumné-lui vel Ban Radu Golescu cu ponturile ce mai sus se arată. — 1814 Iulie 14.

Proin vel Vist.

(Pecetea gpd.)

đute în lucrarea Divanului, se ajunge la suma totală de 4.305.000 taleri, la care împlinindu-se și răsura, câte 8 parale la leu, pentru lefile slujbașilor, suma totală a veniturilor ajunge la 5.166.000 taleri. Cheltuelile Domnitorul le aprobă în sumă de 4.588.000 taleri. Excedentul îl destină, ca și Divanul, pentru poște (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i gosgodar zemle Vlahscoie.*

De vreme ce Prea Sfiuția Sa păriutele Mitropolit i sfiuția lor iubitorii de Dumneđeň păriuții episcopi și dumue-lor ciustiți și credincioși veliții boeri halea și mazăli printr'această auafora ue fac arêtare, că temeiu întru care urmêză să razime veniturile Visteriei Domuiei-Mele, ce trebuie să se agouiescă în curgere de uu au, spre a se puté întîmpiuă cele de peste au uetăgăduite cheltueli și arêtate cu socoteli, aume în vilégul obștei adunării, este ca negreșit suma ludelor biruici diu totă țera Domuiei-Mele să se urce până la 25.000 (căci pe acest număr de lude s'a făcut și socotela baulor) și ca să se pôtă alcătui această sumă de 25.000 lude chibzuesc toți de obște mijlôcele ce îulantru se arată în șepte pouturi, tôte urmări folositoare spre ajutoriuța satelor și sporirea cislașilor, primite sunt Domuiei-Mele părerile ce întru această auafora se cuprind și le întărim Domuia-Mea și hotărîm, ca la începutul așezămîntului să se pue tôte în lucrare întocmai precum s'au chibzuit și s'au găsit cu cale, fiind învederată dovada că sunt tôte spre folosul obștei locuitorilor, dar suma baulor ce s'au chibzuit a se răspunde de fieș-care lude po taleri 200 pe au în 5 sferturi, fieș-care sfert po taleri 24 i uu araciū po taleri 30 și doue riudueli ale meuzilurilor țerii, asemenea fieș-care po taleri 25, fiind că după multe necazuri și ueuorociri ce a avut țera în totă vremea răsboiului trecut, când fieș-care diu locuitori și-au perdut dobitôcele și alte agouiselē ce au avut în prēja casei sale diu priciua urmatelor răzvrătiri, cum și după răsboiū întâmplându-se diu urgia Dumueđeescă împrăstierea năprasuicei bôle a ciumei, mai priu tôte județele au poprit pe fieș-care diu alișverișurile ce puteau să facă spre întemeerea și bivșugarea părlejului sêu, am chibzuit Domuia-Mea, că se va judecă sarcină simțitoare și va căde cu greū locuitorilor. Decī și hotărîm Domuia-Mea răspunderea de bani peste au de fieș-care lude po taleri 163, numai împărțindu-se această sumă iarăși după chipul cupriuderii acestei auaforale, adecă cincī sferturi po taleri 22 la uu sfert. uu haraciū po taleri 29 și doue oriudueli ale meuzilurilor po taleri 12 de lude fie-care, și aceștia socotiindu-se pe 25.000 de lude fac într'un au taleri 4.075.000 și cu taleri 150.000 ai breslelor i cu taleri 80.000 a doue isprăuicaturī străine, se aduă taleri 4.305.000, la care împlinindu-se și răsura po parale 8 la leu în socotela lefilor ce se răspund slujbașilor, taleri 861.000, să se facă peste tot totă suma veniturilor 5.166.000, iar diuț'aceștia taleri 4.588.000 să se cheltuiescă în trebuințele țerii după socotela ce s'a vêđut de către Obștesca Adunare în sf. mitropolie, și cei-lalți ce mai rămău, adecă taleri 578.000, să se cheltuiescă în trebuința meuzilurilor țerii, cu chipul ce mai jos se arată, însă taleri 2.538.000 în plata de 3.384 cai, po taleri 75 de cal pe au, i taleri 231.840 în plata de 640 surugii po taleri 30 pe lună fieș-cărnia, adecă 87 diu sud Slam-Râmuic i 47 diu sud Buzêu i 171 diu sud Ialomița, i 167 diu sud Ilfov, i 45 ai poștei Bucurescilor și 118 diu sud Vlașca, diu lude 192, care va să đică pe la nuele diu județe, numai ude fiind meuzilhauel multe, uu sunt satele în destoinicie să fie atăta sumă de surugii și toți cei-lalți bi-

Așezarea acésta, din Maiü 1814, nu dăinuesce. Caragea simte că ne-mulțumirea țării sporesce pe fie-ce ți, din cauza dajdiilor. El se decide

cigași din cele-lalte județe. cum și rotarii i dârvarii să se deă în natură cu scă-
dēmînt de câte o jumătate de lude fieș-care după caidul și orînduiala Visteriei. și
cei-l-alți bani ce mai rēmân până la îndeplinirea de taleri 578.000, să se cheltuésă
în socotela inamurilor, judecându-se însă acéstă reformă a poștelor nu vre-o zmin-
tělă sau schimbare contractului ce s'a încheiat cu dumné-lor epistații, la Decembre
let 1812, ci numai ôreș-care schimbare celui de al doilea așezămînt ce s'a făcut cu
numiții, la luna lui Maiü let 1813, fiind vreme de asidosie și dajdiile țării nepuse în
orînduială și mai virtos că o acéstă schimbare nu dör că voim Domnia-Mea să o
facem pentru vre-un folos Visteriei Domniei-Mele. fiind cunoscut și învederat, că
făcându-se socotela banilor minzilhanelor po taleri 24 de lude la 25.000 lude, se
adună într'un an toți banii venitudi. taleri 600.000, în potriua cărora puindu-se chel-
tuelile după chipul de mai sus, se dovedesce cu îndestulă înțelegere. că banii ce au
să se împlinescă din țără cu numirea minzilurilor au să se cheltuésă iarăși în
trebuința minzilurilor, ci râvnind Domnia-Mea la repaosul obștei și la întemeierea
stării fieș-căruia, am chibzuit cu totă întregimea părerea dulhovnicescilor noștri pă-
rinți și a dumné-lor veliților boeri. după care am dat și inșine acéstă întărire; iar
când dumné-lor epistații nu vor primi a li se da numai po taleri 30 pe lună de su-
rugiu și vor cere ori po taleri 40, precum li s'a plătit până acum, sau șurugi în
natură pe la toate minzilhanele. după legătura contractului. care este și dréptă ce-
rere a numiților, din care nu pot fi depărtați nici odată. atunci iarăși pe la mai sus
arătatele județe. unde nu este mijloc a se da surugi în natură, vor fi îndatorați
ispravnicii a găsi surugi cu plată și a-i da în slujba poștelor, scădendu-se cu plata
lor în socotelile ce vor trimite la Visterie și le va finé în sēmă, păzindu-se cu
acésta și tărimea contractului cu împlinirea trebuinții surugiilor poștei și repaosul
locuitorilor. nefiind îndatorați la atăta răspundere de bani numai pentru acéstă
madeă, iar pentru finul și orzul minzilhanelor, cu toate că într'acéstă anaforă se
cuprinde a se plăti în bani, dar fiind că și acésta urméză a fi îndestulă sarcină
pentru locuitori, adăogându-se răspunderea banilor, am chibzuit Domnia-Mea, că mai
bine se cuvine să se deă în natură, cu ori-ce chip se va găsi cu cale și se va da
carar din Visteria Domniei-Mele, sau de se va chibzui vre-un mijloc. ca să se alcă-
tuésă și pentru acéstă madeă vre-un venit, se va da de iznövă hotărîre. Intr'acestași
chip. judecând Domnia-Mea întocmirea ce se cuvine a se face, întărim câte mai sus
se arată și poruncim dumi-tale Vel Vistiere, ca la începerea așezămîntului să se
pue toate în lucrare cu bună orînduélă și să se facă cunoscute locuitorilor cu bună
deslușire, ca să înțelégă fieș-care mila Domniei-Mele și părintesca rîvnă și dorire
ce avem pentru dânșii.—1814 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea înălțate Dömne.

După luminată porunca Măriei Tale strîngendu-ne cu toții la sf. Mitropolie, am
cetit cu înțelegere luminat pitacul Măriei Tale. scris de la 21 ale trecutului Aprilie
și cuprinďetor, că apropiindu-se vremea de a se pune în orînduélă dajdiile țării și
după arătarea ce s'a făcut Înălțimiî Tale, de cătră dumié-lui fratele vel Vistier. că
trebuința cheltuelilor Domnescii Visterii este până la 2.588.660, bez cheltuela min-

dar a-și dà aerul că e preocupat de fericirea țării și, în prima ȕi a anului 1815, adreséză Divanului un pitac, prin care propune unele scã-

zilurilor țării, s'a dat întru a nóstră cercetare, ca să facem o hotărîre: în ce chip s'ar cuveni ca să punem acésta în orînduélă? și că făcendu-se și de cătră Măria Ta óreși-care perierglie asupra aceștiu de acum stare a țării, s'a vëđut, că suma ludelor Visteriei a ajuns la o fórte mare ímpușinare, care acésta a odrăslit și din întîmplările trecutei rásnirițe, măcinându-se mulți diu locuitorî, dar mai cu deosebire din catalrisis ce se urméză la stările obștei, ne pázindu-se cele după vremi întocmite prin testamenturi obștesci și hotărîre i hrisóve a multor luminași Domni ce s'aú învrednicit oblăduirii acestui pămînt, și cu tóte că spre a se păzi nizamul țării s'aú făcut Măriei-Tale feluri de provline, între care una cu a se strămúta cu totul cele de acum întocmiri la otcármuirea țării, prin care și de se vede, că ar fi spre folosul Visteriei. arétându-se osebiręa ce se urméză la negoșierî de la o vreme încóce în tóte felurimile, adecă la vite, zaherele, cherestele și alte producturi ale țării, dar cugetul Înălțîinii Tale depártat fiind cu totul de alcătuirî noue și neobícnuite pánă acuni, pe de o parte a îndemnat pe Măria Ta a nu primi nici unele dintr'acestea, iar pe de alta rázimând la arétarea cheltuelilor dumné-luî vel Vistierul, aí dat întru a nóstră alegere și hotărîre și trebuița cheltuelilor Visteriei și ale țării și repaosul obștei locuitorilor. Intru adevër, prea Înălțate Dómnne, se cunósce nila și párintescul cuget ce hrănesci Măria Ta asupra acestui norod, ce dintru a sa norocire prin buna-voință a milostivului Dumneđeú s'a încredințat oblăduirii Măriei Tale, de vreme ce și interesul Visteriei și repaosul obștei locuitorilor le-ai dat sub alegerea și hotărîrea nóstră, îngrijind ca nimeni întru nimic să nu cerce supërare și năpástuire, iar noi și de avem datorie a fi cu ferbințelá și dorire cătră tótă obștea, ca nisce pămîntenî ce suntem, dar cunoscënd că și cheltuelile Visteriei sunt netăgăduite și după orînduélă, de odată cu toții întru o glásuire ne-am aflat silitori a face o întocmirę asupra aceștiu pricinî, cu cât este prin puțință mai folositóre și cu mulțunită tuturor, avënd însă mai întáiú înainte ochilor nepotrivirea stării de mai înainte cu a celei de acuni, după care am cerut să ni se arête sunia ludelor ce sunt astăđi în țérá și am vëđut.că abià se aduná pánă la 13.434 lude; asemenea ni s'aú arétat și catagrafiile ce sunt în Visterie venite după la județe și ne-an pliroforisit, că tótă suma familiilor birnicii abià se aduná la 91.400; deosebit am cerut să ni se arête și cheltuelile ce are țera în trebuița minzilurilor și ni s'a arétat o socotélă vrednică de mirare, care nici odată nu s'a mai pomenit aici în țera nóstră. adecă că peste an tae pánă la talerî 935.796 plata cailor i a bi cigășilor și a inaniurilor, bez altele ce se daú în naturá, adecă rotari, dárvari, fîn și orz care și acésta socotindu-se în bani, rotarii i dárvariî po talerî 40, finul și orzul chila i carul po talerî 20 fac talerî 579.380, care va să ȕicá peste tot, după socotéla ce vëđurám, se urcă cheltuelile poštelor într'un an pánă la talerî 1.515.176 bez meremeturile poštelor, cari și acelea aú destulá greutate, cad pe sarcina locuitorilor; ni s'aú mai arétat încá doue catastise, unul cuprinđetor de talerî 1.990.253, ce sunt a se da în cheltueli și alte mărunte datorii ale Visteriei, pánă la ȕi 'ntáiú de August, când are să se pue în orînduélă dăđiile țării, trecënd peste sorocul asidosiei, și altul de talerî 382.048, datorii ale Visteriei din socotelile ce s'aú teorisit, care aceste condee adunându-se peste tot, se cunósce învederat că chibzuirea urméză să se facá pentru talerî 8.476.137, după socotéla ce mai jos anume se arată, însă:

deri, imediat compensate prin adăogirea celor trei huzmeturi: oeritul, vinăriciul și dijmăritul. Iacă acest pitac :

Ioan G. Caragea Stăpân și Domnitor întregii Ungro-Vlahie.

Prea Sfințite și de Dumnegeu înainte puse Sfinte Mitropolit al Ungro-Vlahiei, prea iubitori de Dumnegeu Episcopi și prea cinstiți și prea nobili și prea iubiții noștri boeri

2.588.660 catastihul ce s'a arătat Măriei Tale de către dumné-lui fratele vel Vistier pentru trebuincioșele cheltueli de peste an.

1.515.176 cheltuelile poștelor, ce se adună într'un an, precum se urmază astăzi.

1.990.253 cei ce sunt trebuincioși până la ți'ntăiu de August, în cheltueli și alte mărunte datorii ale Visteriei.

382.048 alte împrumutări ce s'aă făcut la trebuințele Visteriei și s'aă trecut la datorii în socotelile ce s'aă teorisit, însă :

92.048 de la dumné-lui vel spătarul Mihalache Suțul, în socotéla Cămării Domnesci, diu taleri 212,048.

140.000 de la dumné-lui biv vel Vistierul Ioan Moscu.

150.000 de la dumné-lui chir Constantin Belu.

382.048

8.476.137 și aceștia încă bez banii ce se cer în plata proviantului, pentru a căroră răspundere arătându-ni-se luminat pitac al Măriei Tale, facem arătare cu deosebită anaforă, iar acești bani ce se arată mai sus, însă taleri 8.476.137, fiind o sumă foarte mare, care și de este după trebuință, dar nici cum nu pôte analoghisi cu cea de acum stare a țerii, am chibzuit ca să facem alegere mai întâiu de cele de peste an trebuincioșe cheltueli, ce aă să se cheltuască de la viitorul August și apoi să vorbim de cele trebuincioșe până la alcătuirea dăjdiilor i de la datorii ce mai sunt; așa dar socotim, că la luna lui August spre Septembrie, de va fi vremea cu îndeletnicire și se va găsi cu cale, să se întocmască așezămîntul întru a căruia razim ce va luă Visteria în tôte stările obștiei, să se alcătuească cel puțin și negreșit suma dajnicilor în 25.000 lude birnici, socotindu-se aici drept matcă a Visteriei cincî la un lude, adăogându-se însă în suma catagrafiilor la țece două, adecă familiile ce nu se vor fi scris pentru feluri de pricinî ce urmază, când se fac catagrafiile i prisósele ce se vor găsi la tôte cele-lalte stări, când se va face scumpă alegere și poslușnicii ce s'aă găsit cu cale a se da în dajdie, precum în jos pe larg se arată, și asupra acestor 25.000 lude să se orînduească pe an răspundere de bani po taleri 200 noi de lude, începându-se de la August cu acéstă închipuire adecă 5 sferturi i un haraciú și două orîndueli pentru cheltuelile menzilurilor i a grajdului gpd, precum se arată, însă :

De lude po taleri 24 sfertul ot August și Septembrie.

24 sfertul ot Octobre și Novembre.

30 haraciul de Decembrie și Ianuarie.

24 sfertul lui Februarie și Martie.

24 sfertul lui Aprilie și Maiú.

24 sfertul lui Iunie și Iulie.

25 orînduéla meazilurilor i a grajdului gpd. de primăvară, socotindu-se pe 6 luni.

25 orînduéla menzilurilor de tómnă.

200

haleă și mazilă, nu e unul din dumné-vóstră care să nu cunoască câte și câte trude suferim neîncetat pentru a asigură în tóte chipurile și întru cât ne stă prin puțință buna stare a supușilor încredințați noué; nici e nevoie de vorbe ca să dovedim că nimic nu cruțăm și de bună-voie și cu plăcere primim ori-ce cheltuelă și pagubă, când e vorba să ușurăm sarcinele, ce cu greú suportă nenorociții locuitorii și să aducem o mângăere mai mult sau mai puțin eficace la multele suferinți ce le apasă inimile. Acésta fiind ținta nóstră, am desființat atâtea și atâtea orînduéli, cari, și

și cei câte 24 taleri la sfert să se socotéscă cheltuelile Domniei, ale Că-mării, ale isprăvniciei Curții gpd, ale bellicului, ale serhaturilor i alte mărunte cheltueli și plata lefilor celor ce slujesc țerii, adecă dregători și zabiți ai județelor, neferi ai Spătăriei, ai Agiei și alte ogécuri; în cei câte taleri 30 este haraciú împé-rătesc, în cei câte taleri 25, ce sunt să se împlinéscă de doué orînduéli pe an, să între și cheltuelile poștelor, însă plata cailor, a inamurilor i a finului și a orzului cel trebuincios, adecă cu închipuirea ce mai jos vom aréta și finul i orzul grajdur-ilor Domnesci, dându-se bani cu pecetluituri gpd din Visteria Măriei Tale, drept natură, și dumné-lui vel Comisului și dumné-lui vel Pitarului și într'acést chip al-cătuindu-se acéstă întocmire peste suma venitului de 25,000 lude, care după orîndu-ela de mai sus, po taleri 200 de lude, împreună tocmai taleri 5,000,000, să se adaoge și dajdia breslelor, așezându-se de la Visterie în taleri 150,000, iarăși pre-cun a fost în trei tetraminii de peste an, din cari cea de Ianuarie să fie în socotéla și cu numirea haraciului împé-rătesc și cele-lalte doué pentru arétatele cheltueli ale Visteriei, și să se adaoge și dajdiile de peste an a doué isprăvnicaturii străine, ce sunt după întocmirea ce au în sumă și acelea de taleri 80,000, precum cu tahmios ni se arată de la Visterie și să se facă peste tot tótă suma veniturilor dajdiilor taleri 5.230.000, din care scăđându-se taleri 4.588.660 cei din socotéla ce s'au aréat Măriei Tale de cătră dumné-lui fratele vel Vistier, să rămăe taleri 641.340, cari să fie pentru cheltuelile poștelor țerii, schimbându-se tertipul ce se urméză astăzi la madéua poștelor, fiind-că învederat se cunoște, că este o mare dărăpănare a țerii și nici odată nu se va puté ținé într'acéstă curgere, dar spre mai bună pliroforie a Măriei Tale, atât de veniturile și cheltuelile ce mai sus arétăm, cum și de tertipul cu care socotim că s'ar cuveni să se pue poștele în orînduélă, făcurăm mai jos acéstă în-chipuire de socotéla, adecă:

3.000.000 fac 5 sferturi peste an, po taleri 24 de lude la 25.000 lude.

750.000 haraciul în Decembre și Ianuarie.

1.280.000 doué orînduéli cu numirea menzilor țerii și grajdurilor gpd., însă :

625.000 orînduéla de primăvară po taleri 25 de lude, la 25.000 lude.

625.000 orînduéla de tómnă.

1.250.000

3.000.000

230.000 se adaogă, însă:

150.000 breslele, un haraciú și doué tetraminii.

80.000 dajdiile de la doué isprăvnicaturii străine.

230 000

5.230.000

4.588.660 se scad în suma cheltuelilor pe un an.

641.340 rămăne pentru cheltuelile minzilor țerii, însă :

prin natura lor și mai ales prin abuzurile blamabile a celor prepuși la executarea lor, aduceau greutăți, sau mai bine zis causeră ruina locuitorilor. Și această ușurare le-ar fi fost mai simțitoare, dacă alte împrejurări diverse, pe cari nu le puteam nici prevedea nici întîmpina, nu-i slăbiau în continuu, când prin lipsa de rîde și produse așteptate, cauzată din sterilitatea anului, când prin contribuțiunile comune la nevoi ivite pentru patrie, așa că în sfîrșit vedem curat și spre mîlînirea noastră, că starea lor financiară slăbește din zî în zî și reclamă neapărat ajutorul părintesc și asistența noastră, ca să pótă și ei să se ridice întru cât-va și să se mîngăe. Ludii

253.800	pentru plata de 3.384 cai po talerî 75.
169.200	> > > 8.460 care fin po talerî 20.
126.900	> > > 8.460 chile orz > > 15.
91.440	ce mai rêmân, ca să fie pentru plata inamurilor.
<u>641.340</u>	

și surugiul cum și rotariul i dârvariul căți vor fi de trebuință, să se dea în natură, precum au fost și mai înainte, cu scădemint de câte o jumătate de lude și să nu se mai plătescă în bani, precum se urmază acum, fiind-că starea întru care se află țera nu este destoinică a răspunde atîta sumă de bani și nici locuitorilor nu pôte să le fie cu greu, fiind lucru obicinuit pe la sate din vechine a da bicigașii în slujba poștei, când însă se va urcă suma ludelor birnicî peste 25.000 să se scaadă din suma de talerî 200 la lude, precum va analoghisî sporul cel peste 25.000 lude, ca să nu rês-punđă birnicii mai mult decăt acești talerî 5.000.000, ce se arată mai sus, iar pentru condeiu de talerî 1.990.253, ce sunt trebuincioși până la zî 'ntâiu de August, în chel-tuelile Visteriei și alte multe datorii, dându-ni-se făgăduelă de cătră dumné-lui fra-telne Vel Vistier, că cu ajutorul banilor ce s'au scos acum pe Maiu, Iunie și Iulie, va iconomisî dumné-lui ca la vre-o talerî 400.000 pentru cei ce mai rêmân, adecă talerî 1.590.253, am socolit să facem rugăciune Măriei Tale ca să binevoesci a da în Visterie și unele din veniturile Cămării Domnesci, adecă dijmărit, oerit și vină-riciul și dându-se în Visterie, după multă trebuință ce este, să se vinđă, nu după ve-chiul obicei, ci cu adaose, și socotim că nu va fi năpăstuire locuitorilor, fiind-că au să plătescă din roduri și lucruri cu cari se neguțătoresc și se folosesc, mai vîrtos că și prețurile acestor producturi s'au înmulțit la vinđările lor și nu se po-trivesc cu cele ce erau atunci în vremile trecute, când s'a întocmit de cătră stăpă-nire prețul datoriei rêsponderii; însă adaosul să se alcătuească în vinđarea, la câte trele aceste huzmeturi cu chipul ce se arată, adecă : dijmăritul de litră parale 10, oeritul de oie po parale 10 și vinăriciul de vadră po parale 5, alăturându-se la tôte acestea ponturile ce s'au urmat în anul trecut, și înt'acest chip vinđându-se, soco-tim că vor prinde aprópe tôte de talerî 1.000.000; acești bani să se hotărască pentru rêsponderea de talerî 1.590.253 ce mai rêmâne datorie până la viitorul August, și pentru cei ce nu se ajung spre exoflisis, cum și pentru suma de talerî 382.048 ce mai sunt datorii, după socotelile Visteriei, ce s'au înclieiat, să se urmeze acest adaos la aceste huzmeturi și pe anul viitor, și stringându-se pe séma Visteriei să se dea negreșit în rêsponderea acestor datorii, spre a se vedé o dată țera limpede de tot și să-și pótă purtă cele de peste an obicinuite cheltueli cu liniște; acestea tôte ca să se pótă pune în bună orînduelă și să rêmîne nestrămutate cu îndelungată ținere, urmază fără tăgăduire să se întocmescă hotare fără nici un fel de schimbare, și fiind-că țera nu e în vre-o stare bogată, ci putem zice mai mult săracă după analo-

țerii noastre Domnesci, după ce au scăzut succesiv până la șese-spre-zece mii și lipsesc în fie-care an câte două mii lude din cei opt-spre-zece mii, pe basa cărora s'a stabilit proporțiunea generală a neapăratelor cheltueli ale Stăpânirii, de acū doi ani dejă, rămâne la același punct și nici e speranță să crească pe viitor. Față cu starea a Domnescii noastre Visterii, paguba provenită din lipsa celor două mii lude este foarte simțitoare, nu e însă timpul present să ne gândim la completarea lor; mai curînd necesitatea reclamă de la părintésca noastră prevedere să remediăm nevoii

ghia rodurilor ce are și a negoțurilor ce urmază, care acésta firesce se înțelege, că s'a pricinuit și din vremea răsvrătirilor trecute și din urgia Dumneđească, ce s'a întîmplat cu acéstă năprasnică bôlă a ciumei, și de ȳicem că cel puțin să se întocmescă suma ludelor birnicii la 25.000 de lude, dar după împușinarea întru care se află astăđi, am socotit că numai din birnicii cei de acum nici odată nu se va pute da atâta spor, și așa vędënd că și suma poslușnicilor după sporirea catahrisisului ce s'a urmat într'acești ani trecuți, s'a ajuns să fie numai cei sciuți în catastișele Visteriei, peste 14.000 lude, s'au orînduit iarăși dintre noi doi boeri, adecă dumne-lui fratele Barbu Văcărescul Vel Vornic, și dumne-lui fratele Grigorie Băleanu Vel Logofët, care s'a făcut alegere de la Vel Clucer la vale până la cea din urmă stare, fieș-care cât se cuvîne să aibă și pentru eparhii și boerii cei mari, ne-am făcut însuși noi alegerea, jertfind din cei ce aveau pe cei mai mulți, spre ajutorința satelor și poprind pe sêma noastră mai puțin decăt ne-a fost trebuința, fiind că cunoscem întru adevër prôsta stare a satelor; am lăsat și întru alegerea și hotărîrea Măriei-Tale puține obraze, adecă trei luminate beizadele, ce sălășluesc aici în jêră și vre-o câte-vă din cocónele văduve, și după tóte acestea alegeri trágënd cinurile catastihului, vedem că din tótă suma poslușnicilor cea sciută Visteriei, din 14.346 se hotărăsc de dajnici 3.609 lude și rămân bunî poslușnici 10.737 lude, fiind însă și aceștia pe moșii stăpânesci, căci căți se vor găsi pe moșii străine, după canónele oblăduirii acestei țeri și după caidul Visteriei, cu un cuvînt, trebuie să se deă în dajdie, bez morari și vieri; dar cu acest ajutor numai a alegerii poslușnicilor nu este din destul a se sporî ludele, ca să nu cerce greulate la răspunderea banilor, ci de se va găsi cu se, ne rugăm Măriei-Tale cu osebit testament, să se întocmescă cu întregime câte mai jos arêtam :

1). Scutelnicii după cărți și hrisóve este un dar al stăpânirii, hărăzit către cei ce li s'au cuvenit a se împărtășî, de aceea se și cuvîne a se păzi înlocmai câte cărți sau hrisóve vor avé cuprindere de ómeni fără pricină, prin cercetarea ce se va face, fiind încredințări date pentru cei ce sunt făcuți din adeverințele isprăvnicatului, arêtându-i că nu sunt din dajnicii Visteriei, ci din cei fără pricină, cărora li s'au dat de la Visterie și pecetluituri Domnesci, să fie bună-voința Măriei-Tale, ca să rămăe nesupêrați, iar pentru cărțile și hrisóvele ce vor fi cu cuprindere de ómeni străini, unii ca aceia, dovedin lu-se prin scumpă cercetare, că sunt făcuți scutelnici din pămîntenî și birnicii țerii prin hatîruri și iconomiile dregătorilor de pe la județe, să se arête la Visterie de așezămînturi cu catastih anume ai cui sunt, făcëndu-și cunoscut și pricinile lor i mijlócele prin cari s'au făcut, și de aici se va da hotărîre în ce chip să se urmeze și când după hotărîrea ce se va da, se va lua de la cine-vași, acela ca nu împărtășit de acéstă hărăzire, prin mijlocirile ce va putea avé, aducënd din părțile străine ómeni fără să cunoscă cea mai puțină împotrîvire de cătră dregătorii județelor, să i se deă din acei ómeni străini scutelnici în

supușilor chiar din deficit și să le aducem mângâere ușurându-i pe cât permit împrejurările și cheltuelile Stăpânirii. Acastă ușurare am găsit cu cale să o orînduim în modul următor.

a). Orînduêla pentru carele cu sare de la Ocne, deși de mult stabilită și din capul locului aplicată, să lipsescă de aci înainte pentru tot-deauna, iar paguba ce va rezultă din această să o suferă Camara noastră Domnescă, precum și orînduêla actual în vigóre pentru unt.

b). Cele două-spre-dece în total (*nedescifrabil*) ale țerii noastre Domnesci, provenind din această orînduêlă, să lipsescă asemenea și ele pentru tot-deauna în

locul celor ce i se vor luâ, păzindu-se neclintită cuprinderea hrisóvelor și a cărților ce va avé fieș-care, și dregătorii isprăvnicaturilor să-și urmeze datoriei și credinței, ea să nu se mai ieâ dintre birnicii satelor a se da unora și altora scutelnicii după cărți și hrisóve, cu numire că sunt ómeni fără pricină, sau să-i numescă că sunt străini; iar carii se vor dovedí cu vre-o urmare împotrívă, ispravnicii să-și ieâ căđuta rêsplătire și cei ce vor această hărăzire, de vor cercă vre-un chip păgubitor cătră Domnesca Visterie, ca nisce necunoscători darului stăpânirii, să-și pérđă pèri-vileghiul acesta, spre pildă și altora.

2). Asemenea să se cerceteze și tóte sineturile privileghiaților: némuri, postelniceii, mazilii, breslași, cumpaniști căți vor fi făcuți de la . . . și până acum, și de vor fi după orînduêlă și caidul Visteriei, adecă din feciori și némuri de privileghiați, să rămâe buní fieș-care la orînduêla întru care se va găsi, iar căți se vor dovedí că au fost birnici ai satelor și prin înșelăciuni și mijlóce de catahrisis s'au făcut între privileghiați, să li se ieâ sineturile și să se deâ pe la sate cu adaos de lude, a fi în rîndul dajnicilor, după cum au fost și mai înainte; asemenea și pentru cei ce se ocrotesc cu cărți de apărare, să li se facă cercetare și numai cei trecuți în vârsta bătrînețelor și cei bolnavi și sacafsiți, cum și cei ce vor fi căđuți în grele datorii și mare sárăcie, la aceia se cade să se păzescă această apărare, iar de la cei-lalți toți să se ieâ cărțile de la mânilor și să se deâ pe la sate în cisma dajnicilor.

3). Breslele slujitoresci ce sunt pe afară pe la județe, adecă seimeni, vînători, lefegii, talpoșii, aprođii, copiii din casă și alții, bez slujitorii polcovnicilor i ai căpitanilor de pe la județe și ai isprăvnicaturilor i ai plășilor, de obște și fără osebite să se deâ pe la sate, încărându-se cu lude după starea și puterea lor, și în locul acelor să se deâ alții pe la tóte stégurile din politia Bucuresilor.

4). Satele cele ridicare să lipsescă cu totul din ocrotirea unuia și altuia, fiind-că ocrotindu-se cu chipul acesta ce s'a urmat până acum și se urméză pe alocurea și astăđi, nu numai pricinuesc scăderea ludelor Visteriei, ne fiind încercate după starea și puterea lor, plătindu-se răspunderile lor de cătră stăpânii ce au și acelor stăpâni se fac hatăruri de către dregătorii județelor, ci încă și de se întâmplă vre-o orînduêlă de la Visterie, cu ocrotirea ce se face acelor sate apărându-se de acea orînduêlă, cade tótă sarcina pe cele-lalte sate și pe alocurea dintr'acastă pricină, și nu mai cercă îndestulă greutate locuitorii la verice angarale vin după trebuință; de aceea fiind bună-voința Măriei Tale asupra îndreptării tuturor stărilor, să fie luminată porunca Măriei Tale către cine se cuvine, ca acelor sate fără de sfielă să li se facă catagrafie pe față și după suma ómenilor i după starea ce vor avé să se așeze cu ludele, ce se va cuveni, dându-se în zaptul isprăvnicaturilor ca și tóte cele-lalte sate.

viitor; iar untul necesar pentru trebuințele orașului să se cumpere de stăpăuire cu prețurile curente la țără.

e). Din cele cinci sferturi ce sunt a se percepe de la 1 Februarie anul curent 1815, până la finele lui Novembre: cinci dimini, formând un total de 2.112.000 lei, să se erte locuitorilor birnici 1.112.000 lei și să se încassese numai un milion lei în acest interval de zece luni ale anului curent; iar fiind-că din abrogarea orînduelilor de mai sus rezultă pentru stăpănire o pagubă de peste 200.000 mii lei pe an, pe care

5). În vremile trecute pe la unele sate s'a urmat un nesuferit catahrisis, scă-đându-se un sat cu o sumă de scutelnici și rămăind o bagatelă de lude a respundo dajdia la Visterie, care și acea bagatelă se rădică de către unul altul și rămănea sate a posluși d'avalma fără a se sci care este scutelnic și care este birnic, lucru cu totul în potriiva caidului Visteriei. De se vor mai află și astăđi acest fel do sate, să se cerceteze cu scumpătate și să se alégă dintr'inșii scutelnici anume din mijlocași, după orînduēla ce este, și birnici iarăși de o parte, cari să se așeze după starea și puterea lor, și pe cei ce vor alege scutelnici, de nu îi vor lăsă satele afară din cislele lor, să nu rămăe scutelnici, ci să se încarce satele și cu dînșii cu ludele pecefluiturilor ce vor fi purtat, fiind-că celui ce va fi avut acești scutelnici într'acel sat va să i se deă alții în loc din alte sate, iarăși cu scăđemint de lude, după sumia pecefluiturilor ce va avé; să fie sciută și în catastihul Visteriei, dar și Visteria să fie volnică a da scutelnicii ce vor lipsi fieș-căruia din suma ce are a ținé după catastih.

6). Să nu fie siliște mai jos de 5 lude, saū fiind-că satele acum se află în próstă stare, pe unde nu va fi prin puțință a se legă siliștea de 5 lude, să nu fie mai jos de patru lude saū cel puțin trei lude; asemenea să fie și mare luare aminte, ca la fieș-care județ suma scutelnicilor și a poslușnicilor să nu fie mai sus decât suma birnicilor, precum vėđurăm pe la unele județe că se urméză acum, de va fi acēsta însă cu îndeletnicire la tóte județele.

7). De se va găsi cu cale și se va primi de cătră Înălțimea Ta, să lipséscă cele în parte orîndueli ce se fac pe la județe, adecă de grău, de fin, de orz și de lemne, și cel ce va avé trebuință de acelea să le cumpere cu bani, și să-și împlinésă trebuința, că cu chipul acestor orîndueli mare zmăcinare se face locuitorilor, păgubindu-se și năpăstuindu-se de tóte părțile.

Acestea tóte puindu-le în lucrare, cu pe deplină hotărîre, și la întocmirea așeză-mintului orînduindu-se așezămintari boeri vrednici, cinstiți, cu frica lui Dumnezeu și cu sciință de acēstă meserie, cari să fie cu dorire și de cătră Domnēscă Visterie și cătră stările locuitorilor, năđajduind că nu numai suma birnicilor va ajunge la numėrul de 25,000 lude, ce s'aū đis mai sus, și rėspunderea dăđdiilor după închi-puirea ce s'a arėtat nu va fi vre-o sarcină simđitóre, păzindu-se drėpta cumpėnire, ci încă și în tot cuprinsul țerii Măriei Tale se va ținé nizamul oblăduirii cu în-tregime, și nimenea intru nimic nu va cercă cea mai puțină năpăstuire saū nedrep-tate; asemenea este a nóstră plecată părere, iar hotărîrea desăvirșită rămăne a se face de Măria Ta. — Maiū 10. 1814.

Filipescu vel Vistier, Radu Golescu vel Ban, Grigorie Brăncoveanu biv vel Ban, Isaac Ralet vel Vornic, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu vel Vornic, Iordache Slă-tineanu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu vel Logofėt. Fotache Știrbeiu vel Logofėt, Constantin Crețulescu, Alexandru Nenciulescu vel Vornic.

din propria voință și inițiativă o luăm asupra-ne pentru tot-deauna, spre ușurarea și liniștea locuitorilor și scăparea lor de exacțiunile ce li se fac mereu din cauza sus țiselor două orîndueli; iar din ertarea acelor 1.112.000 lei pe anul curent se cauzează o paguba prea mare și foarte simțitoare Visteriei noastre Domnesci, mai ales față cu speșele enorme ordinare și extraordinare ale Stăpînirii, spre a aduce o mediocră aranjare și a lucrului, socotim să se vîndă cele trei huzmeturi: dijmăritul, vinăriciul și oeritul, după orînduēla făcută anul trecut, nu numai pentru anul trecut dar și pentru cel următor; ast-fel că prin acēsta, afară de paguba anuală de 200.000 lei ce se va aduce Stăpînirii din cauza desființării celor două orîndueli a untului și a carelor de la ocne și din ertarea acelor 1.112.000 lei birnicilor pe anul curent, paguba se atenuēză pînă la patru sute două-spre-șepte mii lei, și totalul perderii Stăpînirii consistă la 612.000. Intr'un cuvînt, prin modul acesta Visteria suferă o pagubă simțitoare, nu e vorba, față cu starea actuală a lucrurilor și enormității speșelor, suportabilă însă de alt-fel și mediocră, iar locuitorii birnici obțin un folos foarte simțitor beneficiind de ceî 1.112.000 lei în intervalul de șepte luni ale anului curent; iar cele luate prin adăogirea huzmeturilor spre atenuare întru cât-vă a pagubei Visteriei noastre Domnesci, se ieaū de la locuitori de felurite clase, adecă de la acei avēnd, sau vii, sau stuparii de albine, sau vite și nu de la acei lipsiți și în sārăcie, precum se întîmplă adese ori la percepția birului de la locuitorii birnici. Intrunindu-vē dar cu toții, prea Sfințiți, și cercetānd cu atențiune și îngrijită chibzuire cele încuviințate de noi, spre îmbunătățirea stării și mângăarea generală a locuitorilor, să-mi faceți cunoscut prin adresă opiniunea dumnē-vōstră asupra lor, adăogānd și cele ce veți gāsi dumnē-vōstră de cuviință. — 1815 Ianuare 1. (1)

Vel Logofēt.

Cu tōte aceste adaose și scāderi, propuse, ori realizate de Divan și de Vodă, nu mai puțin cifra veniturilor erā încārcată, de ore-ce budgetul se făcuse pe basa a mai multor lude decāt eraū în realitate.

Divanul gāsesce că totuși cheltuelile puțin se mai pot scādē, și la 12 Februarie 1815, în loc de a reduce cheltuelile țerii în proporțiune cu venitul, Divanul află cu cale, s.ū se adaoge dājdiile celor 18 miū de lude, cari vor plătī birul lor nu în 5, ci în 6 sferturi, fără rāsura (cāte 27 talerī banī 60 pe sfert), în cari sferturi intră și haraciul Impērātesc. După socotēla Visteriei, acēstā dajdie, începēnd cu Aprilie 1815, va da 2.970.000 talerī. Se va mai adăogi la acēstā sumă talerī 276.000, dājdiile breslelor, cu rāsura cu tot, și talerī 76.000 dājdiile străinilor. Peste tot venitul Visteriei în 1815 se urcă decī la 3.446.000, iar speșele se reduc la 3.103.960, în care sumă intră și finul și orzul grajdului Domnesc și al pităriei, cari socotindu-se tōte în banī, se speră în 1816 un excedent de 142.040 talerī, la care se va adăogā 95.425, ce, după contract, întreprinderea poștelor are să plătēscă pe orzul și finul ce i se aduce. Acest excedent urmēzā a fi întrebuiințat pentru poște, pentru grajdu-

(1) Tradus din grecesce. Se vede că originalul a fost scris de chiar Domnitorul.

rile, pităria și isprăvnicia de Curte Domnăscă. Se mai adaogă la birul ludelor două sferturi de câte taleri 17, bani 60 fie-care, dare pentru poște și alți tal. 78 de fie-care lude în 6 diuinii (adecă la fie care două luni), decî câte 13 taleri la fie-care 2 luni, începînd de la Februarie 1815, cari să servescă pentru plata lefilor slujbașilor țerii. Acești bani ai lefilor, Divanul cere să se concentreze într'o cassă specială, ȕisă *Cassa lefilor*, precum eră organizată de C. Ipsilante. Acéstă Cassă va fi administrată de un boer pămîntean simandicos, cu léfă, avînd un sameș pentru împărțirea și primirea banilor lefiî. Ispravnicii vor primi ordine să percépă separat banii lefilor și să-î trămită direct la Cassă. Lefile funcționarilor să se plătescă la fie-care 2 luni, și boerul nazir al Cassei să deă socotelî înaintea velișilor boeri din 6 în 6 luni.

Cu tótă acéstă chibzuire a boerilor, datoria țerii se constată a fi, la finele lui Ianuarie 1815, în sumă de 1.320.304 taleri, plus deficitelile de la diferența dintre 25.000 luđi, când în realitate aũ fost numai 18.000. Pentru acéstă datorie a țerii, Divanul dispune, ca și pe anul acesta să se arendeze tot cu adaos, ca în trecutul an, dijmăritul, oeritul, vinăriciul, și adaosul să fie pentru datoria publică, iar huzmetul, ca din vechi, pentru Cămara Domnăscă. Deacă nu, se va acoperi în acest adaos suma datoriei, boerii se angajéză a chibzuî din nou.

Prin urmare, de fie-care lude se va percepe în 1815 nu mai puțin de taleri 278. Ca mângăere pentru nenorocișii birnici, li se promite, că nu vor fi obligați la alte orîndueli și havalele și că se va face dréptă cum-pănire tuturor satelor, ca nu unele să fie ocrotite, și că vor lipsi catahrisisul ispravnicilor și jafurile zapciilor, polcovnicilor și căpitanilor. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Cu tóte că prea sfinția sa părintele Mitropolitul i iubitorii de dumneđeu sfinția lor episcopii și tótă obștea dumné-lor velișilor boeri ne fac arétare printr'acéstă anaforă, că ajungînd suma ludelor țerii numai *numărul de 18.000 iar nu de 25.000, precum socotise la trecuta luna lui Maiu let 1814*, nici că este prin puțință să se împlinescă cheltuelile Visteriei Domniei-Mele și găsesc cu cale a se împlini din țéră numai pentru trebuința Visteriei și a menzilurilor țerii po taleri 200 de lude toc-mai pe an, fără răsura, împărțindu-se acești bani în 5 ciferturi i un haraciũ și două orîndueli de minzilhanele, fieș-care cifert i haraciũ po taleri 27 bani 60 de lude, cum și fieș-care orînduelă de menzilhanele po taleri 17 bani 60 asemenea de lude, iar pentru neajungerea banilor să se mai adaoge pe lângă aceștia alți taleri 78 de lude pe an, împărțindu-se și aceștia de la ȕi'ntăiũ a următorului Februarie în 6 diuinii po taleri 13 noi de lude la fieș-care diuinie și acești bani făcîndu-se taxil prin dumné-lor ispravnicii județului, să se deă negreșit în lefile slujbașilor țerii prin orînduit într'adins boer Nazir al Cassei lefilor, ce se va întocmi deosebit, dar

Domnitorul aprobă aședarea acésta cu rezoluțiunea următoare:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Pré Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeū Sfinția Vóstră Episcopilor și toți dumné-vóstră velișilor boeri, halea și mazili, precum apururea de când am sosit Domnia-Mea aici la Domnescul Nostru scaun, am făcut și suntem por-

Domnia-Mea socotind acéstă schimonosire de obște la tóte dăjdiile, ȓicem, că făcându-se acum, va pricinui locuitorilor mai virtos turburare decát folos, pentru că unindu-se tóte dăjdiile de peste an (însă numai cele ce sunt întocmite pentru chel-tuelile Visteriei) și analoghisindu-se pe 5 ciferturi i un haraciú, una peste alta po talerí 27 bani 60 de lude, vine pe fieș-care douē luní mai mult de lude talerí 1 bani 12 decát ceea-ce s'a hotărít la aședámint, adecá po talerí 221 și rásura po parale 8 la leú, care acest prisos și de se îmbracă în câte 5 sferturile cu anologhie din adaosul ce se urméză la séma haraciului, de lude po talerí 29 și parale 8 la leú rásurá, dar negreșit vine mai cu ușurare locuitorilor să plátéscă de lude la fieș-care douē luní po talerí 22 și rásura cea íntomită și tocmái la suma haraciului po talerí 29 i rásura, pentru că acéstă sumă se urméză tocmái la luna lui Decembre și Ianuarie, când locuitorii se află dupá sávírșirea a tot lucrului de peste an și își pot face negoțuri și alișveriș cu cel mai bun preț, aflându-se fieș-care ímprejmuit cu tóte cele trebuincióse, atât pentru hrana casei sale, cât și pentru nutrețul vitelor ce are, și mai virtos că sciind fieș-care o sumă mai cu osebite la luní hotăríte, cu ínlesnire să *căpucesc* din vreme să-și ímplinéscă datoria, fără de a simți vre-o greutate saú strímtorare. De aceea și hotărím Domnia-Mea: cât pentru sferturile i haraciul să se urmeze ímplinirea banilor în tótă țera, íntocmai și nestrámutat, precum s'a hotărít și s'a publicarisit locuitorilor la aședámint, prin cărțile Domniei-Mele, adecá la fieș-care sfert po talerí 22 de lude i la séma haraciului po talerí 29 și la toți acești bani rásurá po parale 8 la leú, care rásurá să se socotéscă pe séma socotelilor Visteriei Domniei-Mele, iar nu în socotéla lefilor țerii, precum s'a fost hotărít atunci când se nádájduia suma ludelor țerii că vor ajunge la 25.000, asemenea urmându-se și la dăjdiile breslelor i a străinilor și când se vor adăogá ludele peste suma ce acum sunt, atunci se va face de Domnia-Mea chibzuire pentru a se scádé locuitorii dajnicii din banii ce s'a hotărít a răspunde pe fieș-care sfert i haraciú iar pentru banii mizilhanelelor, fiind-cá dupá suma ludelor ce s'aú alcátuit acum nu se ajung acei câte talerí 12 și rásurile ce s'aú fost hotărít la fieș-care orínduelá de 6 luní, hotărím, să se ímplinéscă de la lude po talerí 13 bani 90 i rásura ce s'a arétat po parale 8 la leú, care va să ȓică din ceea-ce ni se arată acum, mai puțin de lude cu talerí 2 peste an și toți acești bani să se deá în primirea epistașilor, precum s'a hotărít și cu tóte că cu aceștia, dupá suma ludelor nu se vor poté exflisí epistașii minzilurilor până la un ban, dar puțin cusur ce le vor mai rămáné se va pláti din banii Visteriei, ca să nu cerce locuitorii adaos simțitor, nici vre-o schimbare de chipul dăjdiilor, ce li s'a arétat; pentru care și poruncim Domnia-Mea așá să se urmeze negreșit, iar pentru talerí 78 ce se găsesc cu cale să se adaoge la lude peste an în 6 dimíni, începându-se de la următorul Februarie, po talerí 13 noi de lude, carí bani stríngându-se în osebitá Cassá să se deá în plata lefilor slujbașilor țerii, cu tóte că este índestulá sumá peste ceea-ce s'a hotărít a se da, dar cunoscénd și Domnia-Mea ființa neputinței, din pricina neajungerii ludelor la ceea-

niși nu numai ascultare de a da la acest fel de cuviincioase și obșteie folositoare rugăciuni, ci încă și în faptă de a arăta nemărginita dorire ce avem, ca să vedem fără de contenire petrecerea tuturor supușilor noștri, întru cea mai bună, fericită și

ce s'a fost nădăjduit, primim chibzuirca acésta, ce ni se arată printr'acéstă anafora și poruncim, dumi-tale cinstite și credincios boer al Domniei-Mele vel Vistiere, să se scađă acéstă diminie arătându-se și locuitorilor prin cărți slobode ale Domniei-Mele chibzuirca ce prin sfat de obște s'a făcut și să faci și hrisov al Domniei-Mele pentru osebirea lefilor țerii din Visteria Domniei-Mele, ca să se orînduiescă osebita Cassă și să orînduim Domnia-Mea și osebite boer otcârmuitor Nazir al ei, căruia i se vor da și catastișe pecetluite de către Domnia-Mea, pe ficș-care diminie, ca să scie în ce chip să urmeze cu darca lefilor. Așijderea poruncim dumi-tale, să publicuescă, pe unde vei socoti și va fi trebuință, împlinirea sorocului contractului dumné-lor epistașilor menzilurilor la viitorul August, ca să se găsescă mușterii de va fi prin puțință să se îmbrace și cu finul i orzul poștelor, dându-li-se banii ce prisosesc din cheltuelile Visteriei, și să lipsescă natura, precum ni se arată mai jos într'acéstă anafora, spre a lipsi mijlocul de năpăstuire ce încape la primirea acelor iraturi, și către acésta poruncim ca să lipsescă cu totul și felurimea orînduieilor în natură cu urinare întocmai după cum mai jos se arată.—1815 Februarie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin pitac ni s'a dat, adunându-ne cu toții la sf. Mitropolie, am văduț lipsa ce are Visteria, ne puténd să întâmpine trebuincioșle de peste an cheltueli, din pricină căci la întocmirea dăjdiilor țerii, ce s'a fost făcut prin obșteșca noastră anafora de la Maiu din anul trecut și la August, când s'a așeđat dăjdiile. ce socotise că la așeđămînt se va sui suma ludelor dajniei până la 25.000, iar acum isprăvindu-se așeđămîntul, de abia a ajuns suma ludelor la 18.000, pentru care fiind-că cheltuelile țerii de peste an ce s'a fost îmbrăcat de 25.000 lude sînt neapărate și mijloc de împutinare nu este, cu sfat de obște am găsit cu cale, să se adaoe dăjdiile după suma de 18.000 lude ce s'a putut întocmi acum la așeđămînt, adecă să dea de lude pe an po taleri 200 drepti fără de răsura în 6 sferturi, la sfert de lude po taleri 27 bani 60, în cari sferturi intră și haraciul Impărătesc și se fac pe an la lude taleri 165, începéndu-se aceste dăjdi de la viitorul Aprilie întâiu și la lude 18.000 fac pe an 2.970.000, lângă cari adăogând și taleri 276.000, însă 180.000 ce sunt dăjdiile breslelor cu răsura cu tot, și au a-i răspunde și de acum înainte fără de a se pomeni nume de răsura, fiind obiceiuite breslele a da aceste dăjdi i taleri 96.000 dăjdiile străinilor asemenea, fac taleri 3.246.000, din care scăđénd taleri 3.103.960 cheltuelile Visteriei de peste an, în care sumă intră și finul i orzul grajdului gpd i al pităriei, socotindu-se toate în bani, rămân prisos taleri 142.040 și cu taleri 95.425 ce sunt legați prin contract epistașii poștelor ca să plătescă orzul și finul ce se aduce la poște, însă carul de fin po taleri 5 și chila de orz po taleri 6, fac taleri 237.465; cu acești bani să îngrijescă Visteria a face contract ori cu însuși epistașii poștelor, sau cu alții, în vreme cuviincioasă, să le dea și banii din vreme spre a cumpăra finul și orzul cel trebuincios, cum și comișia i pităria, și isprăvnicia de Curte, toate naturile ce sunt trebuincioșe pentru Curtea Domnăscă să le cum-

îmbelșugată stare; asemenea și rugăciunea ce ni se face printr'această obștească anaforă, găsind-o a fi în adevăr în tot chipul pricinuitoare de învederată fericire, lăudăm această rivnă și îmbrățișare a îngrijirii de acest obșteșc folos ce ni se arată mai jos, pentru care și, primind rugăciunea ce ni se face, poruncim, ca adunându-vă cu

pere cu rizapazar din banii ce li se vor da de la Visterie, iar din țără să nu se ieă nimic cu orînduélă în natură, nici pentru aceste trebuințe, nici pentru alte obraze, verî-cine va fi orînduélă să nu se facă nimului, măcar decât de puțină natură saū alte augarii, să mai deă țera, și pentru caî i alte cheltueli ale poștelor de lude pe an po taleri 35 în două sferturi, unul primă-vara și altul tòmna, la fieș-care sfert de lude po taleri 17 bani 60, însă sfertul din primă-vara de estimp a poștelor să se începă de la 15 ale viitorului Martie spre a nu veni cu greu locuitorilor, dar să se socotéscă de la Februarie 1; iar pentru tótă suma lefilor celor ce slujesc țerii, să se ieă deosebiți bani din țără, de lude po taleri 78, din cari să nu ieă Visteria nici un ban cu nume de avaeț și să se răspundă acești bani ai lefilor în șese diminii, în fieș-care diminie' de lude po taleri 13, care răspundere să se începă de la ți'ntăiū a aceștii lunī Februarie, și fiind-că de multe ori numai se zăticieniă plata lor, din vremea lor, din vremea cea hotărită, ci încă se întimplă de rămâneă și păgubași unii de câte două triminii întregi, din care nu puțină mahnire li se pricinuiă, păgubindu-se din dreptă simbria lor, alte ori luând Visteria bani dintr'ai lefilor cu numire de împrumut și neîmpărlejindu-se a-i răspunde în vremea ce se plătiă lefile, ce se pricinuiă aceeași mahnire și pagubă. De aceea, cu toții de obște ne rugăm Măriei Tale, să se întocmescă o deosebită Cassă pentru lefi, unde să se rînduescă de cătră Măria Ta unul din dumné-lor boerii pămîntenī simandichi și efnastatichi cu léfă, după cum se va găsi de cătră Măria Ta cu cale, a fi Nazir Cassei, avénd și un sameș pentru primirea și împărțirea banilor lefiū, îndatorindu-se ispravnicii de la tôte judefele, prin luminate poruncile Măriei Tale, ca banii lefilor să-i stringă deosebiți și să nu-i amestece în banii Visteriei, nici să-i lase în rămășișuri ci pe tótă diminia să-i istovescă și să-i trimiță drept la Cassă, unde să deă și Visteria extract, ca să scie Cassa câtă este suma ludelor la fieș-care diminie, binevoind Măria Ta a se face pentru această Cassă a lefilor și lumat hrisovul Măriei Tale, după hrisovul Măriei Sale Constantin Vodă Ipsilant, cu hotărire, ca de acum înainte să nu se mai amestece întru nimic Visteria la banii lefilor, ci de la ispravnicaturī să se tramiță drept la Cassă, de unde pe fieș-care două luni să se plătescă lefile cele orînduite de cătră Măria Ta, avénd datorie boerul Nazir al Cassei la fieș-care șese luni a-și da socotéla la obșteea dumné-lor velișilor boeri; iar pentru taleri 1320.304 bani 96 ce se véd că lipsesc spre plata datoriilor țerii i a cheltuelilor Visteriei până la sfirșitul lui Ianuarie let 1815, i pentru taleri 60.642 din taleri 180.642 lipsa a lude 6.842 pe sfertul lui Februarie și Martie, bez taleri 120.000 ai lefilor ce se împlinesc pe acest sfert, în ușurarea acestor datorit, găsim cu cale, ca și într'acest următor an să se vîndă huzmetele Cămării, tot cu adaosul ce s'au vindut în trecutul an, adecă dijmăritul po parale 10 i oeritul po parale 10 și vinăriciul po parale 5, din care să-și ieă Cămara numai banii drepti ce au fost obicînuiți dia vechime de luă, adecă de la dijmărit po bani 13 i de la oerit po bani 10 și de la vinăriciū po bani 5, iar prisosul să se deă în plata numitelor datorii și apoi pe anul viitor să rămăe slujbele acestea a se urmă tot cu plata cea obicînuită din vechime, făr' de vre-un adaos, și pentru cusurul lefilor ce va rămâne neplătit, după ce se va da

toții la un loc, împreună și cu toți dumné-lor boerii câți vor *fi cinstiți cu cinul cluceriei* cei mari, să faceți lóte cuviinósele chibzuirii asupra acestui folositor uizam și să arétați Domniei-Mele priu obștésză anaforă, pentru care oriinduem și zapciú pe Ceaușul de aprođi.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

(Anaforaua scrisă grecesce).

Cod. LXXVIII, pag. 401.

Ca o consecință a acestei noué așezări a birurilor, Marele Vistier adreséză Domnitorului următórea anaforă :

Prea Înălțate Dómne,

Fiind-că pe la unele județe sauesii ce astăzi se află, după sciința și pliroforia ce au, nu sunt destoinici a săvırși tréba meseriei ce li s'a încredințat, întocmai după cupriuderea luuminatelel cārți ale Măriei-Tale, spre paza bunei oriindueli a corespondenței și socotelilor județelor, am găsit cu cale să se oriindésză alții în locul

adaosul măi sus numitelor slujbe, vom chibzui de unde să se deă. Aceste întocmiri se socotiră de cătră noi și se hotărîră că se cuvin a se urmă, cari de se vor găsi și de cătră Măria Ta cu cale, se vor întări și se va da poruncă a se pune în lucrare și a se urmă până când, prin cea vrednică de laudă și dorire de țéră ce ai Măria Ta, se va măi adăogă suma ludelor peste 18.000 ce sunt acum, iar atuncî să se scađă ceea-ce se va cuveui, după analoghie, diu taleri 278 ce đicem să deă peste tot ludele pe au; atăta numai ferbiute ue rugăui Măriei Tale, ca naturile i oriinduelile și havalelele să lipsésză cu totul a nu se cere nici de cum de la țéră (afară numai diu havalelele ce se cer cu porunci împératesci); așjderea ue rugăm a se da de catră Măria Ta strașnice porunci, spre a se face o dréptă cuupăuire tuturor satelor fieș-căruia județ, ca nu unele să fie ocrotite și altele năpăstuite, ci tóte de o potrivă, după suma biruicilor ce au să-și pórte sarcina dăjdiilor și unul la altul priviud, să cunóscă în faptă, că se păzesce dreptatea făr'de osebire, să lipsésză și catahrisis ale ispravnicilor i jafurile zapciilor i a polcovnicilor și a căpitanilor ce au suit avaturile la prețuri mari, pe cari le impliuesc de la sërmanii locuitorî cu feluri de iftirale și pricinî nedrepte, cum și al slujbașilor huzmeturilor, căci s'au nărăvit rēu a asupri și a încără pe ticăloșii locuitorî, pe cari noi ca nisce pămînteuî îi dorim și Măria Ta, ca Douu drept și milostiv, se cuvine a-i ocroti de tóte hăpîrile, căci de se și adăogă suna de bani a dăjdiilor, după cum arétăm măi sus, dar lipsiud naturile și oriinduelile de havalele i catahrisis și jafurile slujbașilor după afară, cari pricinuesc mare stingere și sārăcie locuitorilor, socotim că nu vor simți atăta greutate și vom remăné și noi cu toții pururea rugători cătră milostivul Dumneđeu pentru buna stare și iutărirea Măriei Tale în prea luumiat scaun, păuă la adăuci bătrînețe.—1815 Februarie 12.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeș, Costandie Buzău, Constantiu Filipescu Vistier, Grigorie Brăucoveanu, Constantiu Crețulescu Vel Bau, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantiu Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigore Băleanu Vel Vornic, Tudorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorgache Filipescu Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Știrbeiu Vel Logofet.

acelora, cu praxis, cu sciință de acéstă trébă și cinstiți, în cari să se pótă răzimă Visteria și să fie încredințată, că nu se face vre-un sfeterisinos, sau încarcătură la vre-o socotélă; pentru care mă rog Măriei-Tale să ne deă luminată întărire la acéstă plecată a mea anaforă, spre a fi oriuduiți cei ce se vor alege, ca să nu stea bata-lisite hârtille județelor, iar hotărîrea cea desăvirșită se va da de cătră Inălțimea Ta—1815 Iulie 19.

Vel Vistier.

Domnitorul aprobă raportul prin următóarele cuvinte :

Dumné-ta Vel Vistiere, după arétarea ce ne faci printr'acéstă anaforă, dăm Domnia-Mea voie de a se orîndui alți sameși în locul acelor nedestoinici, alegéndu-i însă ca să fie cinstiți, vrednici și cu destoinicie la trebile județului și la săvirșirea poruncilor Domnescii Nóstre Visterii. — 1815 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXIV, pag. 413.

După propunerea Divanului, măi sus adusă, s'a reorganizat separat Cassa lefilor și, în 15 Februarie 1815, fostul Mare Ban Gr. Brâncoveanu este numit de Caragea Capziman sau Nazir al acesteï Casse și i se dă un sameș și doi logofeți scriitorî. (1)

(1) *Pitac cătră Banul Brâncoveanu ce-l orînduesce Capziman al Casseï lefilor.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Bane Grigorie Brâncovene, după chibzuirea ce prin sfat de obște s'a făcut, ca să se deosebescă darea lefilor slujbașilor țerii și a altor obraze, după cuviință, din Visteria Domniei-Mele, și orînduindu-se boer mare într'adins ocârmuitor aceștii Casse, să împlinescă banii din țeră cu osebită numire a lefilor, trâmîțându-se prin dregétorii județelor în primirea aceluî orînduit boer, carele să aibă a împărți lefașilor după cataștișele ce i se va da de la Visterie, încredințate cu pecetea Domniei-Mele, fiind trebuință a se face și alegerea de un boer iscusit, cu sciință de trebile țerii și de stările lefașilor, i cu blândețe și cu frica lui Dumneđeū, ca să-și afle fieș-care îndestulare de dreptul său, am făcut Domnia-Mea acéstă alegere asupra dumi-tale, cunoscéndu-te de tóte acestea măi sus arétate și încă însoțit cu multe alte asemenea bunătăți; deci te orînduim printr'acest al Nostru pitac ocârmuitor al Casseï lefilor de la și 'ntăiu a următóruî Februarie, pe care primindu-l dimpreună și cu cataștișele lefilor pe aceste două luni, Februarie și Martie, pecetluite de Domnia-Mea, vei ceti și hrisovul ce am întocmit pentru Cassa lefilor și intocmai vei fi următor întru tóte, păzind buua orînduelă ce se cuvine la acest memuriet, după care vei face alegere de sameș și de doi logofeți scriitorî și arétându-i, îi vom așeđă Domnia-Mea la Cassa lefilor, cu osebite cărți ale Domniei-Mele. Tolco pisah gpd.—1815 Februarie 15.

Cod. LXXIV, fila 118.

Carte de sameș la Cassa lefilor.

Zemli Vlahisocioe. Prin hrisovul Domniei-Mele deosebindu-se de la Visterie darea efilor celor ce se află slujind țerii, și a altor obraze, după cuviință s'a făcut Cassă osebită asupra căroră lefi însărcinându-se de cătră Domnia-Mea ocârmuitor dumné-lui

În Martie 1815, după intervenirea nazirului Cassei răsurilor, se găsesce mijlocul de a se mai adăogi 8 parale ca răsură peste cei 13 taleri de lude pe diminie pentru plata lefilor. Noua dispozițiune aveă aparența de a fi o scădere în favórea ludelor, pe când în realitate eră o mică sporire, justificată pe necesitatea Cassei lefilor, care amenință să aibă deficit (1).

cinstit și credinciosul boerul Domniei-Mele Grigorie Brâncoveanu biv Vel Ban și făcând trebuință a se orîndui și un sameș pentru primirea banilor de pe la județe și darea lefilor, i pentru întâmplătórea corespondenție ce va avé boerul otcârmuitor, după alegerea dumné-lui am orînduit Domnia-Mea la acéstă trebă, pe credinciosul Domniei-Mele Constantin Biv Vel Medelnicer, cu léfă pe lună câte taleri 250, precum se cuprinde în hrisov, și în câtă vreme se va află cu slujbă plăcută și făr' de vrednică învinovățire, să nu se lipséscă dintr'acéstă trebă; căruia pentru ajutorul Cassei sale i-am orînduit Domnia-Mea a ține și lude 10 scutelnică cu pecetluirile Domniei-Mele, precum aū și calcimurile Visteriei, cu scăđēmînt însă numai de câte lude jumătate, pe cari să-ı aibă întru a sa poslușanie în câtă vreme se va află slujind la Cassa lefilor; decı, să fie și numitul îndatorat ca să se afle nelipsit de lângă dumné-lui boerul otcârmuitor și să se pórte cu tótă supunerea și credința, la câte de dumné-lui i se va porunci, fiind și catastișe curate de primire, de dat, iar când la datoria sa se va arétă împotrívă următor și cu vină destoinică de a fi lipsit, atunci făcendu-se prin anafórau dumné-lui vina sa cunoscută Domniei-Mele, să se lipséscă din trebă. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 6.

Cod. LXXV, fila 118.

Carte de logofét orînduit la Cassa lefilor.

Zemli Vlahiscoie. Davat gospodvami lui Dumitrache sîn pitarul Dragomir, pe carele după alegerea dumné-lui cinstitului și credinciosului boerului Domniei-Mele Grigorie Brâncoveanu biv Vel Ban otcârmuitorul Cassei lefilor, i-am orînduit Domnia-Mea logofét la Cassa lefilor, cu taleri pe lună câte 100, după cuprinderea hrisovului, și în câtă vreme se va află cu slujbă plăcută, să fie nestrămutat de la acéstă trebă și făr' de vrednică învinovățire să nu se lipséscă. Să scutéscă și drepte bucatele lui de dijinărit i vinăriciū și, în câtă vreme se va află slujind, să ție pentru ajutorul casei sale și lude doi scutelnică cu scăđēmînt din dajnică Visteriei, cu pecetluitarile Domniei-Mele, apărați de rîndul dajdiilor Visteriei i de alte podveđi, și poruncim Domnia-Mea tuturor de obște dregétóri, ce veți fi orînduiți cu verice slujbe, nimeni întru nimic supérare peste cartea Domniei-Mele să nu-i facă. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 6.

Asemenea carte s'a făcut și lui Ioniță Lăceanu, ce s'a orînduit logofét la Cassa lefilor.

(Cod. LXXV, fila 118 v.)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

De vreme ce și părinții arhieriei dimpreună cu dumné-lor boerii printr'acéstă anafórá aū găsit cu cale chibzuirea dumné-lui biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu Nazírul Cassei răsurilor, ce se arată în dos, făcendu-ne rugăciune a se pune și în

În Decembre 1815. Brâncoveanul nazirul Cassei lefilor constată, că acéastă Cassă la sfîrșitul viitorului Ianuarie 1816 va avé un deficit de 213.000 taleri. Divanul propune acoperirea acestuî deficit din arendărea vinăriciului pe anul 1816, cu un adaos de 9 parale la vadră, iar până când să se încasseze venitul acesta, Cassa să facă un împrumut, ca să se pótă plăti lefile slujbașilor, plătindu-se dobânda de $7\frac{1}{2}$ la punga pe lună. Divanul crede, că se va puté plăti împrumutul cu sporul de la vinăriciū, iar dacā va mai rămāné vre-o *bagatelă*, se va face de Visterie chibzuire nouă (1).

lucrare, primită este Domniei-Mele și poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se facă domnescile nōstre porunci cătră ispravnicii județelor, cuprinđetōre întocmai precum mai jos cu deslușire se arată.—1815 Martie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXIV, pag. 172.

Prea Înălțate Dōmne,

După luminată porunca Măriei Tale de la acéastă anaforă a dumné-luî biv Vel Banuluî Grigorie Brâncoveanul Nazirul Cassei rāsurilor, adunāndu-ne la un loc am vęțut arătarea ce face dumné-luî, că fiind întocmite dăjdiile Visteriei Domnesci cu rāsura lor se cuvine să se întocmescă asemenea și baniî lefilor, adecă dintr'acei taleri 13 noi ce s'au orînduit a da țera de lude pe dininie pentru plata lefilor, să se scađă taleri 2 și să rămāe a răspunde câte taleri 11 vechi cu rāsura rāsurilor spre a nu găsi mijloc zapcii să facă catahrisis la împlinirea acestor taleri 13, a-î luà cu rāsura și a se năpăstui săracii locuitori; care acéastă chibzuire a dumné-luî fiind cu bună orînduélă, ne rugăm să fie primită Înălțimii Tale, făcēndu-se luminate porunci cătră boerii ispravnici, spre a urmā cu împlinirea acestor bani ai lefilor într'acestași chip, adecă să ieā de lude po taleri 11 cu rāsura lor po parale opt la leū, ce face peste tot taleri 13 parale 8, cu care acel adaos de parale 8 de lude să se ajutoreze óreși-ce lipsă ce urmēzā a cercā Cassa acum în vremea primă-verii, la scađēmēntul ce va fi să se facă negreșit județelor, iar hotărîrea rămāne la Măria Ta. — 1815 Martie 14

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeș, Costandie Buzēu, Constantin Filipescu Vistier, Barbu Văcărescu Vornic, Vel Vornic, Teodoraclie Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofēt.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Vistiere, primită fiind Domniei Mele acéastă anaforă, poruncim să se pue în lucrare cu urmare întocmai precum mai jos se cuprinde.—1815 Decembre 5.
(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXII, fila 168.

Prea Înălțate Dōmne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin pitac ni s'a dat, pentru madéua lipsei lefilor, ce a arētat Înălțimii Tale dumné-luî biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu Nazirul Cassei lefilor, că lipsesc Cassei până la sfîrșitul viitorului Ianuarie ta-

Se vede că Brâncoveanu nu-î mulțămît cu rezultatele ce da Cassa lefilor, căci el în 1816 se demite de la postul de Nazir al Cassei și e

lerî 213.000, cum că nu pôte fi suferită la părintésca îngrijire ce ai Inălțimea Ta pentru locuitorî cu a fi supărați cătuși de puțin la acéstă lipsă, ci să găsim mijlocul împlinirii din altă parte și să arêtam Măriei Tale prin anaforă, ne-am adunat aici la Domnésca Măriei Tale Curte și alt mijloc nu puturăm găsi, decât să se vîndă vinăriciul anului viitor 1816, cu adaos de 22 de bani peste cei canonisiți din vechime cinci bani de vadră, adecă din bani 31 ce au fost estimp de vadră să se scață bani 4, ca să cunóscă locuitorii ușurința, și la anul viitor să se vîndă peste tot pe bani 27 de vadră, care fac parale 9 i pârparul după obiceiü și vîndêndu-se într'acestași chip după asemănarea vîndării acestui an, urméză să prinđă adaosul talerî 225.831 bani 40, precum se arată în socotélă mai jos :

talerî	bani	
335.833	40	s'au vîndut estimp po parale 10 și un ban.
43.333	40	cei ce analoghiesc po patru bani de vadră.
292.500	—	rêmâne vîndêndu-se po bani 27, adecă 9 parale.
66.668	80	se scad cei ce se cuvine pe cinci bani și rêmân pe séma Doumiei și a milelor ce sunt hărăzite prin hrisóve Domnesci.
225.831	40	rêmân ai adaosului.
213.000	—	se scad dintr'aceștia, cererea Cassei lefilor ce are la sfîrșitul lui Ianuarie.
12.831	40	mai prisosesc.

Dar fiind-că până la numărătórea banilor viitorului vinăriciü este îndestulă zăbavă și Cassa lefilor nu pôte să aibă acéstă adăstare, fiind îndatorată a face răspunderea lefilor la orînduita vreme, mai virtos că între lefași sunt mulți ómeni sărmanî, cari numai la acéstă léfă nădăjduesc, am socotit că se cuvine să se facă iarăși *obstésca împrumutare cu zapis adevérit* prin iscăliturile nóstre, puindu-se și drept amanet, pentru siguranța împrumutătorului. adaosul acestui vinăriciü, ce mai sus se arată, întocmai precum s'a urmat și la trebuința cheltuelilor Adalei, la cele-lalte huzmeturi al dijmăritului și al oeritului, cari bani să se răspundă toți în naht la Cassa lefilor, ca să pótă dumné-lui fratele biv Vel Ban Grigorie Brâncoveanu să întîmpine trebuința și să mulțumescă pe toți lefași de drépta léfă ce au a luă până la sfîrșitul viitorului Ianuarie, pentru care am poftit cu toți pe dumné-lui fratele Vel Vistier ca să găsească vre-un neguțător să împrumute Cassa lefilor cu talerî 213.000 ce are lipsă, încredințându-l cu chipul ce mai sus arêtam și fiind-că împrumutătorul, după pilda ce avem și după canónele neguțătoriei, urinéză să céră și agio și dobânda po talerî 7 și jumătate la pungă pe lună până la vremea vinăriciului, cari bani pôte să se urce până la talerî 40.000 și prisosul din adaos nu este mai mult decât talerî 12.831 bani 40, precum se arată la socotélă mai sus și lipsesc aprópe de talerî 28.000, đicem că de se va vinde vinăriciul cu preț mai mare decât într'acest următor an, să se deă și acel adaos tot într'acéstă socotélă de agio și dobândă, iar de va lipsi óreși-ce după vîndare, fiind o *bagatelă*, să se facă de cătră Visterie cuviincióasă chibzuire, după chipul ce se va socoti și se va găsi cu cale de cătră Inălțimea Ta.—1815 Decembre 2.

Constantin Filipescu Vel Ban, Radu Golescu biv Vel Ban, Constantin Crețulescu Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie

înlocuit cu fostul mare Vornic Constantin Samurcaș. Acesta constată pe 1816 un deficit de 41.321 taleri, având un budget de 1.497.600 taleri, pe când lefii tăiau suma de 1.615.872. Divanul, în Ianuarie 1817, propune urcarea birului, de lude, pentru lefi, la 14 taleri 60 bani, ca să se pótă acoperi deficitul. (1)

Filipescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Șirbei Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

Vedându-se și de cătră noi acest obștesc zăpis al părinților arhieriei și al obștei dumné-lor boerilor, următor întru tóte anaforalei ce iarăși de cătră părinții arhieriei și obștea dumné-lor boerilor mi s'a făcut de la 20 ale trecutei luni Novembre, îl întărim Domnia-Mea, spre a-și avé ființa și urmarea sa nestrămutată întru tóte, întocmai precum mai jos se arată.—1815 Decembre 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

După netăgăduita datoric ce arc țera a se împrumutá taleri 223.650, adecă doué sute doué-đeci și trei de mii și șése sute cincí-đeci, spre întâmpinarea lipsei lefilor, ce este să se plătescă celor ce slujesc țerii, până la sfirșitul viitorului Ianuarie, găsindu-se mai întâi mijloce de răspunderea acestor bani, din adaosul vinăriciului anului viitor, cu let 1816, precum mai pe larg cu deslușire se arată prin anaforaua ce am făcut-o cătră Măria-Sa Vodă, încredințăm cu acest obștesc zăpis, adevérit prin iscăliturile nóstre, că la acéstă trebuință s'a împrumutat țera taleri 223.650, adecă doué sute doué-đeci și trei de mii șése sute cincí-đeci, de la dumné-lui biv Vel Vistiierul Ioan Moscu, cari bani să se răspundă dumi-salc, din adaosul vinăriciului din tótă țera, a anului viitor, cu let 1816, precum mai sus s'a đis, împreună cu do-bănda lor câte taleri șapte și jumătate la pungă pe lună, până la cea mai desăvîrșită răspundere, iar de nu se va ajunge suma adaosului vinăriciului spre desăvîrșită răfuire a acestui zăpis, sigurifsim pe dumné-lui împrumutătorul printr'acest zăpis, că de se va întâmplă la anul viitor scădere la rodirea viilor și nu va cuprinde adaosul vinăriciului suma ce va avé să ică împrumutătorul, lipsa ce va fi, să se adaogc orí la același vinăriciú, saú la oeritul din anul viitor, spre mai bună încredințare i se dá dumné-lui zălog mai sus numitul adaos de vinăriciú, ca să fie plătit și ră-fuit de acéstă împrumutare, cu chipul ce se arată, fără cătuși de puțină pricinuire. —1815 Decembre.

Nectarie al Ungro-Vlahiei, Constandie Buză, Radu Goleșcu biv Vel Ban, Constan-tin Crețulescu Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Mihalai Racoviță Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Șir-bei Vel Logofet, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Primită fiindu-ne acéstă obștescă anaforă, a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale vel Vistiere, să se facă porun-cile Domniei-Mele cuprinđetóre întocmai precum mai jos se arată. 1817 Ianuarie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXVI, pag. 11.

La 1813 Februarie 1 dejă, Caragea adresază următórea carte deschisă:
Publicații la tóte județele i la Caimacam și la Mitropolit pitac.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Vě facem în scire, că fiind trebuință de a scî Doimnia-Mea scutelnicii și alte mili ce aũ fieș-care mănăstiri metóșe și schiturile cum și alții cu hrisóve și cărțile fraților Domni de mai nainte, căci de la Divan nu se póte luá pliroforie întrégă, fiind unele condici din a rásmiriții întâmplare rēpuse, vē poruncim dar ca să arētați egumenilor de ștepe la mănăs-

Prea Înălțate Dómnne,

După luminata poruncă Măriei Tale am vēđut anaforaua ce aũ făcut cătră Înălțimea Ta dumné-luı biv vel Dvornic Constantin Samurcaș Nazirul Cassei lefilor, cum că cercetând socotelile acestei Casse pe anul trecut 1816, de la Februarie întâiu până la sfirșitul luı Ianuarie 1817, după suma ludelor ce sunt sciuți Visteriei Măriei Tale, se vede că lipsesc taleri 41.321 din suma lefilor ce sunt orînduite a se plăti prin catastișele cele pecetluite de Măria Ta și prin pitace, osebit de lipsa ce urméză a avé Cassa pe următóru an de la Februarie înainte, de nu se va face îndreptare, cerēnd ca să se deă luminată poruncă Măriei Tale, să se facă chibzuire: de unde să se împlinescă atāt baniı ce lipsesc până la sfirșitul următóru luı Ianuarie, cât și de atuncı înainte? și fiind-că ni se poruncesce de către Înălțimea Ta, ca să facem chibzuire și să arētăm Înălțimii Tale în scris, am urmat luminatei Măriei Tale poruncă și întrebând pe dumné-luı Vornicul Samurcaș cât este lipsa ce are Cassa de la Februarie înainte pe curgētorul an, până la sfirșitul luı Ianuarie cu let 1818, ne arată prin socotēla în scris, că venitul Cassei lefilor cel orînduit pe lude 16.000, ce este suma birnicilor pe 6 diminii ale anuluı, de lude po taleri 13 i rásura la lei po parale opt, fac taleri 1.497.600, iar suma lefilor iarăși pe 6 diminii, precum sunt până acum întocmite, este taleri 1.615.872, din care scăđēndu-se taleri 1.497.600 suma venituluı, lipsesc până la împlinirea sumei lefilor taleri 118.272 și cu taleri 41.321, ce lipsesc din anul trecut, se adună acēstă lipsă peste tot taleri 159.593. Decı fiind-că plata lefilor dintr'untăiași dată este canonisită a se rēspunde de locuitorii birnici ai țerii, căci cei ce ieau lei se ostenesc în slujbele i trebile țerii, găsım cu cale ca pe lângă taleri 13 cu rásura lor, ce da până acum ludele birnici, să deă de acun înainte câte taleri 14.60 iarăși cu rásura lor la leu po parale 8, adecă cu adaos de taleri 1,60 cu rásura lor peste aceea ce da până acum, începēndu-se acest adaos de la viitorul Februarie, cu care adaos se împlinesce lipsa lefilor din anul trecut, este deplin și suma lefilor de la Februarie înainte și mai prisosesc la Cassă taleri 13.207 a-ı avé pentru vre-o întâmplătóre trebuință și se va da luminata poruncă Măriei Tale cătră dumné-luı vel Vistierul, ca la viitórele diininii, ce se încep de la Februarie înainte să se întocmescă rēspunderea lefilor de cătră locuitorii birnici la diminie de lude câte taleri 14,60 cu rásura lor, iar întremāndu-se locuitorii și sporindu-se udele, atuncı analogon se vor scădé și baniı lefilor — 1817 Ianuarie 4.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, episcopul Buzēu, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Isaac Ralet Vel Vornic, Mihalache Marin Vel Logofet, Grigorie Băleanu, Constantin Caliarh Vel Vornic, Iordache Golescu Vel Logofēt.

tiri i schituri și metoțe, cum și ori-cine alții vor fi având hrisoave i cărți Domnesci, atât de scutelnicii cât și de alte mili ca să fie nici să se arête cu ele fără zăbavă, că cel neurmător își va perde mila ce are.—1813 Februarie 1.

Cod. LXXV, fila 50 v.

Cestiunea scăderii poslușnicilor nu face mulți pași înainte. Boerii interesați în cestiune nu se grăbiau să-și ștergă dintre venituri poslușnicii și scutelnicii. Totuși îmboldiți de Vodă i-am vădut cum în Maiu 1814 au făcut o primă regulare, scădend ore-care sumă din poslușnicii arêtați în catastihul Visteriei. În Ianuarie 1816, boerii din Divan mai adaog un număr de poslușnici peste întocmirea din Maiu 1814, și Domnitorul aprobă aceste adaosuri, ba încă găsesce cu cale să recunoscă și boerilor Greci dreptul de a avê poslușnici, deși Divanul găsisse cu cale să le tăgăduescă asemenea privilegiu. (1)

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Măcar că peste suma poslușnicilor ce se cuprind în obștesca anaforă ot let 1814 Maiu 7, peste adaosul ce s'a mai lăsat la unele obraze, în urma acestei întocmiri (bez vierii celor ce au numai vii, i pescarii deosebitelor obraze) se mai face acum și osebit adaos de poslușnici, ce găsesce cu cale sfinția lor părinții arhieriei și dum-nê-lor boerii printr'acastă obștescă anaforă, dar find-că în rîndul boerilor pămîntenii sunt și alții sălășluiți și aședați aici în pămîntul țerii cu starea căsnicieii lor după vremi, unii însă mai dinainte, alții mai din urmă, și au rēmas nestrămutați de aici, cari toți aceștia s'au cinstit după cuviința și cu cinuri de boerii, avend aici și case i moșii (precum sunt chiar din cei trecuți în catastih) și unii ca aceștia ce nu s'au trecut în catastih și au moșii ca nisce pămînteni, avend dar trebuința și cu dare de poslușnici, primită este Domniei-Mele de a se împărtași și aceia de acest Domnesc al Nostru har de poslușnici, după întocmirea poslușnicilor ce s'au hărăzit prin obștescă anaforă ot let 1814 Maiu a părinților arhieriei și a dum-nê-lor veliților boeri haleă și mazili înaintea aședămîntului. Drept aceea împreună și cu adaosul de mai sus arêtat, întărim Domnia-Mea și acastă de acum obștescă anaforă, și poruncim dumi-tale vel Vistiere, ca întocmai să se urmeze. — 1816 Ianuarie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dômne,

După luminata porunca Măriei Tale, adunându-ne cu toții aici la Domnêscă Curte, am vădut arêtarea ce a făcut Măriei Tale, printr'acastă anaforă, dum-nê-lui vel Vistierul, pentru rîndul poslușnicilor, la care făcend și noi viuincioșa chibzuire, arêtăm Înălțimii Tale, că suma poslușnicilor, ce prin sfat de obște s'au hotărît a fi 10.737 și s'au arêtat Măriei Tale prin obștesca noastră anaforă, care s'a întărit și cu luminata pecetea Măriei Tale, se cuvine să rēmăe tot-deauna a se păzi nestrămutată, dimpreună însă și cu adaosul de poslușnici ce s'au mai lăsat în urma acei întocmiri, la unele obraze, fieș-căruia câte cât s'a socotit, după starea și trebuința moșilor ce au, i vierii celor ce au numai vii, iar nu și moșie, și pescarii unora deo-

Nu erà tocmai nimerit mijlocul de a echilibrà budgetul și a plăti datoria țerii, care, în 1816 Maiù, este de 1.256.983, afarà de dobândi și *agio*, căci de câți-và anî nici *agio* nu lipsià de la argint la aur.

Pentru plata acestor datorii ce materie imposabilă află boerii? De sigur tot pe țeran, sub forma celor trei huzmeturi: oerit, dijmărit și vinăriciù. Boerii nu erau scutiți de ele? Eî propun decî, în 8 Maiù 1816, lui Vodă Caragea, arendarea celor trei *huzmeturi*, cu adaosuri și îndatorire, ca întreprindătorii să plătescă quota-parteà convenită Cămării Domnesci, iar adaosul să servescă pentru lichidarea datoriei țerii, cu tôte dobândile și agiul. *Chir Gheorghe Sachelari, înduplecat*, de însuși Vodă, oferă să plătescă 1.363.357 taleri pe cele trei huzmeturi, adecă un excedent de 6.374 taleri peste suma datorită. (1)

sebite obraze, fiind o *bagatelă*, și obicînit din vechime a avé acele obraze pescari i poslușnici de aici din orașul București, ce s'aù lăsat iarăși pe séma obrazelor ce-i aù, și osebit de aceștia, fiind-că unele obraze din boerii pînîntenî, ce li se cuvine să aibă poslușnici și la întocmirea catastihului sumei ce-i hotărîtà din 10.737, s'aù uitat de nu s'aù pus, să se deà acum și acelora trebuincioșii poslușnici, după starea fieș-căruia, iar cei-l-alți câți prisosesc din suma adaosului ce arată dumné-lui Vel Vistierul că s'aù găsit, după catastișele bocrilor așeqămîntari, să se facă venit Visteriei, cum și nizamul ce a chibzuit dumné-lui Vel Vistierul a se urmà de acum ȳnainte la acéstă madeà a poslușnicilor l-am găsit și noi cu cale și se va da luminatã porunca Măriei Tale de a se pune în lucrare și a se urmà întocmai, iar hotărîrea rămâne la Maria Ta.—1816 Ianuarie 17.

Nectarie Ungrovlahias Mitropolit, Constandie Buzëu, Constantin Filipescu Vistier, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vornic, Istratè Crețulescu, Constantin Bălăceanu Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigore Filipescu Vel Vornic, Grigore Băleanu, Dumitrașco Racoviță Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Ioan Știrbeiù biv Vel Logofët, Constantin Caliarhi, Constantin Filipescu Logofët, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Matache Știrbeiù biv Vel Logofët, Grigorie Romanitis Vistier, Ștefan Belu biv Vel Vistier, Grigore Rali Vel Hatman, Nicola Golescu biv Vel Hatman, Toma Crețulescu Vel Logofët, Alexandru Filipescu Vornic, Ioan Moscu, Costache Samurcaș, Alexandru Nenciulescu Vornic.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscoie.*

Vêdendu-se și de cătră Domnia-Mea cuprinderea de mai jos, că de se va găsi muștereù să răfuescă socotéla ce se arată, să se deà, iar de nu, să se vîndă fieș-care huzmet în vreme, și primită fiindu-ne arëtarea ce ni se face asupra acesteï vîndëri, am *înduplecat însi-ne* pe chir Gheorghe Sachelarie, să le ieà într'acest preț încã cu taleri 6.374 mai mult peste acéstă socotélă, adecă peste tot taleri 1.363.357, din cari acești taleri 6.374 sunt adăogiri de dobândi până la facerea zapisului de vîndare, pentru care și poruncim Domnia-Mea dumi-tale Vel Vistier, să se facă zapisul vîndării pe acest preț, pe numele numitului neguțator și răspunderea banilor să fie, precum se arată mai jos, adecă cei legiuți bani din vechime ai fieș-căruia

Abusul cu poslușnicii și scutelnicii este tot *mai mare*. Caragea dă în 1814 Octobre 3 următorul pitac:

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu sfinția vóstră Episcop și dumné-vóstră cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, împreună cu dumné-ta Vel Vistier, din ȕiua ce ni s'a încredințat oblăduirea și Domnia acestei țeri, fiind-că cea mai de folos și mai dulce cătră noi din cele bune fapte domnesci este facerea de bine, făr' de trebuință socotim a fi și lucru în po-triva haractirului nostru de a vorbi cele de laudă pentru sine-ne, în vreme ce chiar faptele vestesc, cum că adecă nici am contenit, nici vom contenit, cu ajutorul lui Dumneșeu, de a face bine supușilor noștri, în cât este prin puțință, și precum noi mărturisim, cum că fieș-care tréptă și fieș-care bréslă a supușilor noștri din întim-

huzmet să se răspundă la obicînuitele soróce, în căștiurile cele sciute, iar banii adaosului de la tóte să se răspundă la facerea contractului, priu care răspundere să îngrijesci dumné-ta a se luă obștescile zapise de împrumutări răfuite cu dobânda lor desăvîrșit și căutarea fieș-cărui huzmet să se urmeze în vremi, precum s'a urmat și anii trecuți. — 1816 Maiu 10.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, pag. 17.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale ce prin pitac ni s'a dat, ca să ne adunăm la un loc și să facem chibzuire pentru datoria ce ni se arată, că mai este țera datóre taleri 1.356.983 capete i dobândi și agiile amândoué, spre a se exsoflisi tótă acéstă datorie, ce o arétăm mai jos în condee anume, în care sună a datoriei intră și dreptul Cămării Domnesci, ce are a luă de la aceste trei huzmeturi și se găsi cu cale, ca oeritul, pe acest an 1816, să se răspundă de óie po parale 26 i dijmăritul po parale 17 de litră, și vinăriciul de vadră po parale 10, și găsindu-se mușterii pe acest preț drept tótă răfuirea și plata datoriei i a dreptului Măriei Tale. la vreme, cum și tóte cheltuelile și avaturile cele canonisite, așa se vor da de acum huzmeturile și va rămâne țera slobodă de datorie, fără a mai avé datornicii a mai cere de la țera vre-o dobândă, cât de puțină cerere, iar când nu se va găsi mușterii a cumpără huzmeturile cu aceste adăogiri spre răfuirea a tótă datoria țerii, urméză a fi îngăduitori datornicii, până se vor vinde huzmeturile la vremea lor, și atunci li se va plăti datoria cum și dobânda câtă se va face până se vor vinde câte trele răspunderea cea din vechime obicînuită, să se facă numai pe acest an, ca să scape țera odată de datorie, iar de aici înainte să se urmeze după vechiul obicei, însă dijmăritul po bani 12, vinăriciul po bani 5, și oeritul po bani 10. Acéstă chibzuire am făcut și nu lipsim a o arétă Măriei Tale. — 1816 Maiu 8.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Iosif Argeșiu, Constandie Buzéu, Constantin Filipescu, Radu Goleșcu, Grigore Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Vă-

plărilor vremii a ajuns a avea neapărată trebuință de Domnăscă noastră îmbrățișare și ajutor, cu atât buna cunoștință a norodului, ce ni s'a încredințat, nu poate tăgădui, că decât toate celelalte am îngrijit mai întâiu pentru cea către dinșii putincioasă facere de bine. Acastă dar bună faptă a unui adevărat Domn și oblăduitor și știind-o și împlinind-o, de o potrivă scim iarăși, că pe lângă orî-ce faptă bună sunt alăturate pe de amândouă părțile atât lipsa din cât se cuvine, cât și adaosul cel pentru cuviință, și de aceea facerile de bine ale Domnului, când se săvîrșesc fără de întregă cunoștință, sunt folositoare fără de vreme, slăbesc fără de cuvînt ființa supușilor și păgubindu-se de lucrarea mulțimii mânilor ale locuitorilor dajnici, care este cea mai de trebuință, se socotesce întocmai ca un primitor al acestei catahrisis. Cei ce au domnit aici înaintea noastră, une-orî din milă și milostivire porniți fiind către cei săraci și scăpătați, alte orî îndemnându-se spre răsplătirea lor de slujbe, pe lângă cei orînduiți și cu cuvînt de privilegiu legiuiri slujbași, le dăruia poslușnici,

cărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Crețulescu Vel Logofăt, Pană Costescu Vel Vornic.

Socotela de banii ce este țera datore.

taleri	banii	
400.000	—	Imprumutarea ce s'a făcut de la chir Sachelarie.
20.000	—	Agio după așezămîntul ce a fost.
420.000	—	Novembre 13 ot lét 1815.
37.800	—	Dobânda acestor banii socotindu-se pe 6 luni.
202.219	—	Ipac luați cu împrumutare de la numitul neguțător spre răfuirea socotelilor celor până la 15 Novembre, cari s'au arătat la sfînta Metropolie.
15.166,51		Dobânda acestor banii pe 5 luni, de la 13 Decembre până la 13 Maiu.
675.185,51		Dați în trebuința cheltuelilor Adalei.
235.503,54		Ipac în trebuința lipsei lefilor, însă:
	213.000	— cei luați la Cassa lefilor cu împrumutare.
	10.650	— agio al lor po taleri 5 la sută.
	223.650	—
	11.853	54 dobânda acestor banii de la 2 Decembre lét 1815 până la 13 Maiu.
	235.503	54
910.688,105		
309.001, 80		Se adaogă banii Domnesci, cari intră în suma hotărîrii, însă
	120.000	— dijmăritul, po banii 13.
	122 333	— oeritul po banii 10.
	66.668, 80	vinăriciul po banii 5, în cari intră și milele.
	309.001, 80	
1.219.690,65		
137.293 --		s'au mai cheltuit în trebuința Adalei de la 15 Novembre până la 25 Decembre 1815, în urma arătării socotelilor.
1.356.983,65		Adecă un milion trei sute cincî-șeci și șese de mii nouă sute opt-șeci și trei, banii 65. — Biv-vel Paharnic.

adecă omeni pentru slujbă la cele ce aveaŭ trebuință cei ce se miluiaŭ, sau se resplătiaŭ cu felul acestui har, cu trecerea vremii și cu schimbarea Domnilor, ajungând la o nemărginită catahrisis, în adevăr cu totul și-a schimbat firea sa, și cele din-tăiŭ izvóre al acestui din bună-voință har curgere a celor de bună-voie și cuviinciose răsplătiri, cu tóte împreună făcându-se un fórté mare păriŭ, s'aŭ revérsat peste tótă Domnésca noastră țeră, dar atunci, de și mergea spre crescere, acéstă catahrisis nu ajunsese însă la covârșirea ei, și de aceea și ludele Visteriei (precum tuturor este sciut) erau une-orí ciuci-đeci, alte-orí patru-đeci și cincí de mii, și íu cele după urmă, înaintea rásmiriții, în Domnia lui Constantin Vodă Ipsilant, se adună la patru-đeci și trei de mii. atunci adecă când și cheltuelile erau cu mult mai puține și mai ușóre decât cele de acum; iar acum, când Domnésca noastră țeră, din cumplitele întimplări ale vremii cu totul a obosit și a dat în brânci, ajungând și la datorie, care cu greŭ o va puté plăti, și când are trebuință de răsufare și de a noastră părintescă și Domnescă mângâere mai mult decât din orí-ce altă vreme, óre nu suntem datori, ímplinind cu orí-ce mijloc datoria unui Domn îngrijitor, să presărăm după puțină asupra raelor lor leucitórele balsame? precum și orînduitele dăđii, și sarcina celor-l-alte cheltueli ale Domnescii noastre Visterii, cât va fi prin puțință priu mijlocul cel mai ușor să le íconomisim? Cum dar este prin puțință și o așa sumă mare a țerii să o íconomisim și orînduitele dăđii să le strîngem și cele din tóte ڃilele ale Domnescii noastre Visterii (carí s'aŭ índoit) să le íntîmpinăm, de nu vom încarcă tóte acele sarcini, cu dréptă cumpânire, pe ale multora spinări? Adevér, ínvederat este, că cu cât greutatea se ímparte la mulți, cu atâta se face mai ușoră și mai lesne purtátóre. Cum se póte însă a se pune în faptă acéstă dréptă ușurare a greutății prin mulțimea spinărilor, când cea mai multă parte din cei ce ar puté să pórté greutățile, prin catahrisis prefăcându-se în poslușnici, abia se adună ludele Domnescii noastre Visterii până la trei-spre-đece-mii? Suma locuitorilor Domnescii noastre țeri este de o potrivă (ca să nu ڃicem mai mult) cu suma locuitorilor din vremea celui dinaintea noastră Domn; íată dar unde a ajuns réul catahrisisului poslușnicilor, în cât din cincí-đeci mii de lude numai trei-spre-đece mii aŭ rēmas, iar 31.000, unii aŭ sárăcit, alții s'aŭ făcut poslușnici. Este dar al poslușnicilor catahrisis, care a ajuns la cel din urmă punct al necuviinței și al obștescii stricăciuni. Neapérată datorie avēnd Domnia-Mea a o oprí ca un obștesc părinte al norodului ce ni s'a íncredințat și cu mâna cea dréptă, țiind cumpēna dreptății, iar cea stângă avēnd-o íntinsă spre facerea de bine și atât ca un Domn, cât și ca un părinte chibzuindu-ne, Domnesce hotărím și poruncim, ca la fieș-care după ríndul și trépta sa să rēmāe suma poslușnicilor ce s'aŭ găsít cu cale și s'aŭ orînduit prin obștescă chibzuire a Prea-sfinției Tale și a dumné-vóstră, iar suma ce va prisosi peste cuviință, în dreptate să se așede la ludele Domnescii noastre Visterii, fiind bine íncredințați, că cu acest mijloc și catahrisis ímpuținându-se și darul într'ale sale firesci hotare ocolindu-l, ímpărțim greutatea prin adăogirea ludelor. și cu tóte că cei de mai înainte aŭ schimbat acest dar făcându-l catahrisis și obștescă stricăciune, acum iarăși dobândesc Domnescile noastre daruri prin cât este cu cuviință și cu atâta índestulare, în cât măcar că se cuveniă să suim ludele Domnescii noastre Visterii la suma celor dinaintea noastră Domni, dar ne-am mulțamít numai, ca să le adăogăm cu acele 12.000 de lude ce s'aŭ găsít cu cale prin obștescă anaforă și adunându-se peste tot lude 20.000, bine-voinđ și atunci a ímpărți din prisos, iarăși cu cuvîntul facerii de bine, haruri de poslușnici fieș-căruia după cuviință și trebuință,

de ne vor îndeletnici trebuințele Domnescii noastre Visterii ; într'acestași chip dar fiind Domnésca noastră hotărîre, iată printr'acest al Nostru pitac Domnesc o și facem cunoscută. — 1814 Octobrè 13.

Cod. LXXIV, fila 146.

În loc de a găsi mijlocul de a scăde numărul poslușnicilor boerescî, Marele Vistier dă culpa spornicului lor număr pe existența unui biuroû special cu «*logofêtul de poslușnicî*», cel organizat de Vistierul Brâncoveanu. Prin anaforaua din Aprilie 1818, Vistierul cel Mare propune desființarea aceluî nou biuroû și trecerea atributelor lui la vechiul biuroû al «*extractoriei*». Tot-odată propune și un Nizam, după care să se urmeze de acest *calem* în afacerile relative la poslușnicî. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.*

Primită fiindu-ne acéstă anaforă a dumné-lui Vel Vistierul o întărim Domnia-Mea și hotărîm să-și aibă urmarea în ființa sa întocmai fără cătuși de puțină strămutare, după care poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se dea de scire la Cassa lefilor de la qi'ntăiū a viitorului Maiū.— 1818 Aprilie 28.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

Arêt Înălțimii Tale cu acéstă a mea anaforă, că pe lângă alte înnoiri și prefaceri ce s'aũ urmat la Cassa lefilor Visteriei, încă din anul dintăiū al Domniei Măriei Tale, aflându-se Visteria sub otcărmuirea dumné-lui banului Brâncoveanu, s'aũ desglinat și de la calemul extractării catastișele poslușnicilor și s'a orînduit osebit calemgiū cu acéstă purtare de grije, numindu-se logofêt de poslușnicî, care acéstă încă de atunci a fost primită și Măriei Tale, fiind întru adevër și lucru ca acela, care de ar fi fost mijloc de a se aduce în starea ce se silesce Visteria a-l întocmi, ar fi putut aduce ôreși-care folos și nu s'ar plăti întru zadar léfa ce se dă acum acestuî osebit logofêt, dar fiind-că din vreme în vreme schimbându-se logofêtul acestuî calem și mai virtos că, de sunt vre-o trei ani încóce, s'a făcut, pot đice, obiceiū a se orîndui la acest calem logofêtul ce-l va fi avënd după vreniū dumné-lui Vel Vistierul, precum și eũ însumi sluga Măriei Tale am uruat, și acest logofêt al celui după vreniū Vistier, sciind, că are să fie la acéstă meserie numai pentru un an, nu numai că nici un fel de îngrijire nu are pentru folosul Visteriei, năzuind și privind mai mult la al său interes, ci încă împismuindu-se cu cel fost înainte, iarăși pentru în parte-le interesuri vâtenătóre Visteriei și nefolositóre, intră la acéstă trébă cu totul orb și fără nici un fel de sciință, pentru că cel dinainte-î, și spre a-l dărăpână din ipolipsis și spre a-și ascunde ale sale, lasă drept matcă în Visterie un catastih încărcaț, care nu are nici asemănare cu ființa ce este pe la județe și până să-l descurce cel haleă și să-l pue în orînduélă se isprăvesce și anul Visteriei, când urmeză și acesta ca cel niai dinainte-î și întru acéstă stare de neorînduélă aflându-se acéstă trébă a poslușnicilor, nu numai că a pricinuit un deosebit catahrosis, ajungându-se cei cu poslușnicî, cu ispravnicîi județelor și cu calemgiul întru așternerea

Este adevărat că noul nizam dă mai multe garanții, că abuzul va fi mai mult stavilit decât prin desființatul calem.

măteii și trecând suma de poslușnicii, alții iarăși lăsându-i pe din afară, în deosebite foi, ca la vremea de întrebare să-i trecă, ci se află și Visteria într-o neștiință, în cât nu poate să dea un nizam cuviincios, și osebit de acesta se perde din zi în zi un simțitor ajutor, ce ar pute să cunoască birnicii locuitori pe alocurea, ajutându-se unele sate mai neputincioase și prin alte părți făcându-se și oșeși-care sporire, care o să fie pentru îndeletnicirea dării scutelicilor la obrazele ce vor fi având lipsă și ce se cuvine; de aceea și părerea mea este, ca să se strice acest vătămător Visteriei calem și să se dea poslușnicii iarăși la extractarie, precum au fost mai înainte, asupra cărora să urmeze extractarul după cuprinderea de mai jos.

1). Prin toate mijlocele corespondenței Visteriei și prin ori câte chipuri de iscodire va pute face, să dovedească ființa poslușnicilor de pe la județe, după care să așternă matcă asemănătoare ceii de obște, alegere, ce s'a făcut la chibzuirea întocmirii aședământului trecut, iar pentru acele obraze ce nu se vor fi cuprinzând într'această alegere, să facă un deosebit catastih, care va rămâne într-o chibzuire și alegerea celui după vremei Vel Vistier.

2). Să înceteze cu totul trecerea în catastihul Visteriei a poslușnicilor celor neștiuți Visteriei și alcătuiți numai prin hotărârile dumné-lor ispravnicilor, căci una ca acesta se cuvine a se face numai prin poruncile cele mai mari.

3). După ce se va alege matca poslușnicilor cea adevărată și primită Visteriei, așternându-se catastih anume și pe obraze i pe județe, să se adevereze de către d-lui cel după vremei Vel Vistier și să stea în Visterie; asemenea să se scotă dintr'aceea matcă 17 catastișe pe 17 județe îndoite și să se trimită către dumné-lor ispravnicii, din care unul, iscălindu-se de către dumné-lui Vel Vistierul, să stea la zărăfia județului spre întemeerea nizamului, și altul neiscălit să se iscălescă de către dumné-lor ispravnicii și să se trimită la Visterie, drept sinet al dumné-lor, că vor fi întocmai următorii hotărârii Visteriei.

4). Ori-ce îndreptare se va face după trebuință în urmă acestor catastișe, să se îndrepteze în josul catastihului, prin arătare cu deslușire și să se adevereze iarăși de către dumné-lui Vel Vistierul ce va fi după vremei, după care să se scrie de la Visterie iarăși cu deslușire și către ispravnicii acelor județe îndreptarea ce s'a făcut, ca asemenea să se urmeze și de dumné-lor cu catastihul ce vor ave și să fie știința Visteriei cu a județelor într-o asemănată, fără cătuși de puțină schimbare.

5). Toți poslușnicii ce vor fi pe moșii străine și primiți Visteriei, după căderile ce sunt alcătuite într-o acesta, cari sunt vieri, pescari și vînători, să se trecă în sfirșitul catastihului cu osebite sume fieș-care la tagma sa, cu numele, cinul i satul și cu obrazul stăpânului unde poslușește, ca să fie și pentru aceștia o deslușită știință în Visterie, iar pentru poslușnicii ce vor fi prin orașe, să se facă osebite catastișe, neamestecându-se nici cum în suma celor de pe la județe, fiind-că sunt dintre rup-tași, iar nu dintre ludele birnicilor, și apoi lămurindu-se se vor da pentru aceștia osebite povățuiri.

Intr'acest chip nădăjduesc că se va îndrepta catalhrisul ce s'a clădit în Visterie, luându-și cu totul o altă închipuire; și în să se alătoreze poslușnicii iarăși la calemul extractăriei, precum au fost și mai înainte, pentru două cuvinte: unul căci acest calem nu se poate schimba așa lesne, fiind din cele mai alese, și cu cât se în-

Departate de a renunță la poslușnici, scutelnici, (1) boerii mai re-

vechesce cu atât se întemează sciința Visteriei mai mult, fiind mai virtos hrisov al Măriei Tale a nu se strică nici unul din calemgii, fără pricină vădită și cercetare, care s'a alcătuit numai pentru acest interes al Visteriei, și alt cuvînt, căci poslușnicii ne fiind ca alte bresle a se face și a se lepădă în dajdie numai prin poruncile Visteriei, ce rămân și la alegerea dumné-lor ispravnicilor județelor, mai virtos cei nesciuși Visteriei, când se trimit extracturile ludelor birnici, se dau drept la extractar a se căută, și numitul vîdînd osebiră și îndreptări, orî prin sporire, sau prin întemeerea unor sate cu acest fel de ómeni, nu mai are trebuință a năzui și la ajutorul altui calem, din care pricină să zăticnescă prin osebită zăbavă încheerea socotelilor județelor, ce fiind însărcinat singur cu catașișele poslușnicilor și cu sciința tólei corespondenței ce se cuvine a se urmă într'acéstă pricină, pôte să așternă o adevărată matcă, carea întru adevăr să se asemene cu ființa adevărului; acésta este plecata-mî părere; iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1818 Aprilie.

Vel Vistier.

Cod. LXXXIX, fila 373.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Vistiére, pe lângă 28 poslușnici ce ne arēți printr'acéstă anaforă, că s'a lăsat jăluitorului, bine-voind Domnia-Mea, poruncim să i se mai deă alți doi poslușnici, ca să aibă peste tot jăluitorul 20 poslușnici.--1814 August 13.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dómne,

Dumné-lui Paharnicul Constantin Crețulescu, jăluitorul, la catastihul de poslușnici s'a găsit cu lude 38, și după alegerea ce au făcut dumné-lor boerii cei orînduiși, s'a lăsat pe séma dumné-lui, ca să aibă 28 poslușnici, iar 10 s'a dat la dajdie, ce rămâne precum se va hotărî de cătră Măria-Ta.—1814 August 17.

Vel Vistier.

Cod. LXXIX, pag. 269.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vistiére, de vreme ce atât din mărturia calemgului havalelelor, cât și din catastihul Visteriei de scutelnici, se face dovadă că a avut jăluitorul Aleco, Slugerul sineturi Domnesci pentru aceste privileghiuri, bine-voind Domnia-Mea, poruncim să se facă cartea Domniei-Mele de înoirea acestor privileghiuri ce se arată mai jos, în anaforaua duni-tale.--1813 Martie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce ni se dă la alăturata jalbă a slugerului Alexandru Mincu, cuprinđetóre că prin sineturi gpd., după slujbele sale, este miluit de

reclamă nouă restituiri de privilegii pierdute de ei sub Mavrogheni-Vodă. Așă, Divanul, la 30 Aprilie 1816, intră cu anafora la Domnitor, dicându-i că: «arătăm M.-Tale, că tótă nădejdea chiverniselii boerilor pămîntenii rézimă în veniturile moșiilor și al viilor, în vreme ce de a intră în alte slujbe și chiverniseli ale țerii, așteptă câte 2—3 ani, până le vine rîndul, și de nu vor avé ajutor de la acareturile sale, rămân în ticăloșie și în próstă stare». Ei cer să nu plătescă vamă pe bucatele lor, zahereă și vite ce le vînd prin tînguri ori prin sate. Mai cer să fie scutiți pogonașii, cari lucréză la viile lor, de podvedî și beilicuri, că li se împedică lucrarea viilor și să nu se îngădue importul de vin din Țera-Turcésca. Se mai tînguesc și că de la arendașii și ispravnicii de pe la moșiile lor nu aleg nimica, căci arendașii lépădă moșiile, din caúsă că li se ieă zaheréua pentru Țarigrad.

Domnitorul respinge cererea de vamă, căci ar aduce o prea simțitoare pagubă *la venitul Domnescii Cămării*, căci scăderea va trece peste 30—50 de pungî de bani. Cât pentru supărările ce se fac arendașilor pentru zaheréua de Țarigrad, cu care boerii dic, că se păgubesc arendașii, de le lépădă moșiile, Vodă răspunde, că nu pôte împlini zaheréua numai de la locuitorii birnicii. Când se va puté acésta, vor fi scutiți arendașii, numai și ei să nu cum-vă să apere zahereă de a locuitorilor, dicînd că este a lor, că vor fi pedepsiți. În privința pogonașilor, Caragea hotărésce să fie scutiți de podvedî și angarale numai vieriî paznicii ai viilor mănăstirescii și boerescii, iar pogonașii vor fi scutiți numai când nu va fi vre-o grabnică trebuință

țineă Țece ómenii fără pricină de dajdie i o prăvălie și o cărciumă scutită, cari sineturii le-a dat în Visterie la II Vistier Aleco Carabulea, de la calemul havalelelor, ca să se înnoéscă și s'aú rēpus, rugându-se la mila Măriei-Tale, a i se înnoi și de cătră Înălțimea Ta, fiind că ómenii îi are și până acum, am cercetat, și întru adevăr este că i s'aú rēpus după mărturia ce a dat-o în scris numitul calemgii, arătătoare, că doué sineturii ale numitului jăluitor, unul al rēposatului întru fericire Mihaiú Vodă Suțul dintru al doilea Domnie și áltul al Măriei-Sale Alexandru Moruz dintru întâia Domnie, ce cuprindeă pentru Țece scutelnici, i o pivniță și o prăvălie, ca să aibă jăluitorul, i le-a dat în Domnia a treia, tot a Măriei-Sale rēposatului Mihaiú Vodă Suțul, ca să se înnoéscă și, la fuga Bucurescilor, de atunci aú rēmas în ladă la Visterie și s'aú răpit cu alte hărții; așijderea mai adeverez și de la calemul scutelnicilor, că acești Țece ómenii scutelnici, după sineturile ce a avut jăluitorul, îi are și până acum. Ci cât pentru cererea de rugăciune ce face, ca să i se înnoéscă acésta milă și de cătră Măria-Ta, rămâne la hotărîrea milostivirii Înălțimii Tale. 1813 Februarie 27.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 273.

împăratăescă și în timpul lucrării viilor. În fine, importul vinurilor străine este din nou prohibit în 1815 și 23 Maiu 1816. (1)

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu Episcopilor și dumné-vóstră veliților boeri, câteși patru cereri de rugăciune, ce ne faceți printr'acéstă obștésă anaforă, chibzuind Domnia-Mea, la cea dintâi, a vămii, răspundem Sfințiilor Vóstre și dumné-vóstră, că precum și altele multe rugăciuni ce ați făcut Domniei-Mele, după vremi, spre niângăerea părții boeresci și mănăstiresci, nu le-am trecut cu vederea, după cum și în faptă ați cunoscut, asemenea am fi primit-o și acésta, cu jertfirea interesului Domnescii Nóstre Cămări, când ar fi pricinuitoare de o pagubă numai ca de trei-șeci, patru-șeci, sau cel mult de cinci-șeci pungă de bani, iar când scăderea venitului, ce urmază a se pricinui din rădicarea sau lipsirea acesteii vămi, se va sui și va trece suma banilor ce se vor sui mai sus (precum și nu este îndoelă, fiind mai tótă țera alcătuită de moși mănăstiresci și boeresci), nu putem prinți într'alt chip o așa simțitoare pagubă la venitul Domnescii Nóstre Cămări, afară numai când iarăși cu toții împreună veți face chibzuire, ca să găsiți alt mijloc de o potrivă și cuviincios spre împlinirea sumei ce se urmază a se scăde din ridicarea acesteii vămi. Iar pentru cea de a doua a arendașilor, șicem că nici înși-vé nu puteți tăgădui neapărata datorie a supunerii și a buneii cunoscinți ce se cuvine a avé către prea puternica și noué tuturor datătore de hrană Împărăție, ca să ne arătăm din tótă virtutea osirduitor spre împlinirea poruncilor și trebuințelor sale, dintre care una și cea mai delicată, fiind și madéua zaherelei, când este trebuință și nu se va puté împlini numai de la locuitorii birnici i de la cele-l-alte bresle suma ce va fi cerută pentru trebuința împăratăescă, atunci numai să fie datori și arendașii boeresci i mănăstiresci a da zaherea în natură cei ce vor avé, iar nu în bani, și să li se plătescă aceea zaherea, după fiatul cu care se va plăti locuitorilor i celor-l-alte bresle, iar când ceruta zaherea se va puté împlini numai de la locuitorii birnici i cele-l-alte bresle, atunci numiții arendași să nu fie cătuși de puțin supărați; să se ferescă însă și ei, ca nu cum-vași, cu pricina acesteii apărări, să primescă zaherele de ale locuitorilor birnici i a celor-l-alte bresle și să le numescă că sunt ale lor, ca să le apere, căci dovedindu-se vre-unul în vre-o acest fel de urmare, să scie, că nu numai se va pedepsi cu strășnicie, ci încă după ce se va luă acea zaherea, se va îndatoră apoi a da și de la sine-și indoită peste acea sumă făr' de nici o plată. I pentru cea de a treia, a pogonașilor, hotărîm, ca nu numai vierii paznici ai viilor mănăstiresci și boeresci să fie apururea apărați și ocrotiți de orî-ce podvadă și angară, iar pogonașii, atunci numai să fie și ei asemenea ocrotiți, când nu va fi vre-o grabnică trebuință împăratăescă, sau când acea trebuință se va întâmplă a se cere asupra lucrului viilor, iar când trebuința va fi grabnică, sau nu se va întâmplă pe vremea lucrului viilor, atunci și acești pogonași să fie datori, tot pentru cuvintele de mai sus arătate, de a săvirși acele angarale și podveđi împăratăesci; pentru care amândoué aceste madele, adecă a arendașilor și pogonașilor, poruncim dumi-tale Vel Vistiére, să se păzescă întocmai nizamul de mai sus arătat, iar pentru vinurile străine, hotărîm să se păzescă nizamul popririlor, precum a fost poprit de mai înainte, pentru care și poruncim dumné-vóstră Veliților Logofeți, să se

Caragea continuă a prohibi importul vinurilor și spirtoselor, spre a

facea cuviinčiosele porunci, atât cătră dumné-lui Vel Spătarul de a serie căpitanilor de margini, cât și cătră ispravnicii acelor județe. — 1816 Maiu 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, fila 56.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecata noastră obștescă anaforă, arătăm Mărioî-Tale, că totă nădejdea chiverniselii boerilor pămîntenî rézimă în veniturile moșiilor și al viilor, în vreme ce de a intră în alte slujbe și chiverniselii ale țerii, *astăptă câte 2—3 ani, până îi vine rîndul*, și de nu va avé ajutor de la acareturile sale, rămâne în ticăloșie și în próstă stare, neavënd cu ce să-și ție rinduêla și haractirul sêu, după cinstea ce s'au învrednicit 'atât de la alți luminați Domni, cât și de la Măria-Ta; aceste venituri dintru început și-au avut privileghiurile lor păzite pe deplin, fără a se vătămă cu vre-o pagubă și scădere, iar de la o vreme încóce s'au stricat acele privileghiuri, întâiū că mai înainte de răsmerița ot let 1787, mănăstirile și boerii de la drepte bucatele lor ce vindeau, zahereă și vite, orî prin sate sau prin țîrguri, vamă nu plătiaū, iar de atunci încóce au rămas lipsiți de acest privilehiū, pentru care, cu tóte că se pune în ponturile vămilor, că, de va fi vinđătorul boer sau mănăstire, să plătescă vama cumpărătorul, iar de va fi cumpărătorul mănăstire sau boer, să plătescă vinđătorul, dar orî-cum va fi, tot mănăstirea și boerul plătesce vamă, pentru că cel ce cumpără de la aceste două tagme, sciind că are a plăti vamă, nu-î dă prețul ce i-ar fi dat, când ar fi sciut că lucrul acela ce-l cumpără este făr'de vamă, și scade vama din preț, cum și cel ce vinde la mai sus numitele tagme, iarășî asemenea încarcă prețul lucrului, că sa nu rămăe vama plătită de el, ci de cumpărător, și așa s'a perdut cu totul acest privilehiū, ce dintru început l-au avut mănăstirile și boerii.

Al doilea, arendașii ce cumpără veniturile moșiilor mănăstirescî și boerescî se îndatoréză de daū zahereă orî în natură sau în bani, și nefiind acésta pagubă din nerodirea timpului, care este în norocul lui, o trage și perde însuși stăpânul moșiei, fiind-că se tocmesce pentru dreptățile și privileghiurile ce are asupra moșiilor sale și volnicesce obrazul sêu asupra cumpărătorului arendeî, pătimind și aceî arendașî supărare de necaz, în cât dintr'acéstă pricină mulți dintr'înșii s'au tras și s'au lăsat de a nu se mai amestecă la arendî, iar și care dintr'înșii ar vré să ieă arendă, să o ieă cu preț pe jumătate, de care unii din stăpânii moșiilor, pentru felurimi de pricinî, neputënd a merge însi-și să-și caute moșiile lor, și rămăind pe mâna ispravnicilor, nu puțină pagubă li se pricinuesce din furțișagul ce fac și scăderea necăutării venitului, precum se cade, și așa nealegëndu-se mai cu nimic și nici alt mijloc de chiverniselă neavënd, este silit a o vinde cu totul.

Al treilea, că pogonașii cei orînduiți de le lucréză viile, luându-se la podveđi de cărat cherestea și alte angarii în vremea lucrului, se zăticnesc viile din lucru și se pricinuesce și de la acésta mare pagubă, în cât nici cheltuêla nu o pot scóte, necum să se foloséscă de cevași, iar și când scapă din podvadă și pot de lucréză viile la vreme și este și timpul rodos, atuncea iurudisesc vinuri din Țera-Turcésă, ce sunt poprite printr'atâtea luminate Domnescî hrisóve a nu veni nici de cum în țerà, și rămăin vinurile pămîntenilor la preț de nimic și le este cheltuêla și oste-nêla în zadar, ci ne milostivim milostivirii Măriei-Tale ca un Domn milostiv și pă-

favorisă viile boeresci. Eră o concesiune cu scăderea venitului vămilor, dar nu putu să o refuze, căci eră din vechiū practicată. (1)

rinite doritor, să reversi nulă asupra némului boeresc și asupra mănăstirilor, a face părintésca și Domnésca Măriei-Tale îndreptare la aceste privileghiuri ale némului boeresc și părții mănăstiresci cu scădere și vătémare din vreme în vreme să se dărapene de tot, și să rămăe la cea desăvîrșită ticăloșie.—1816 Aprilie 30.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeșiū, Constandie Buzēū, Constantin Filipescu, Radu Goleșcu biv Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, ... Vel Vistier, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Mihalache Racoviță Vel Logofēt, Iordache Goleșcu Vel Logofēt, Ioan Știrbeiū Logofēt, Toma Crețulescu Vel Logofēt, Pauă Costescu Vel Vornic.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

De vreme ce Părinții Arhiereī, dimpreună cu duuné-lor boerī, ne arată prin tr'acéstă anaforă, cum că vinurile i rachiurile străine din vechime sunt oprite prin hrisóvele fraților Domni de mai înainte, cum și prin ponturile vămilor, ce se fac în toți ani, a nu veni nici de cum în țeră, ca să se pótă vinde ale pămîntului, primită este Domniei-Mele cererea și rugăciunea ce ne fac, poruncim dumī-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, Vel Logofete de Țera-de-sus, să se facă Domnescul Nostru hrisov și porunci, cu cuprinderea ce li se arată mai jos, în care să li se deă și acéstă poruncă, ca să trimiță la Douunia-Mea catastih de câte vinuri și rachiuri aū venit din părțile străine împotriva opririi, făr' de porunca Nóstră. — 1815 Februarie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arētăm Măriei-Tale, că din vechime, prin hrisóvele luminațiilor Domni i prin ponturile vămilor, ce se află pe tot anul, cum și chiar acum în prea fericite ȳilele Măriei-Tale, sunt oprite cu totul vinurile și rachiurile de peste Dunăre i holirca din Țera-Leșésacă, a nu veni nici de cum aici în țeră, ca să se pótă vinde al pămîntenilor, iar estimp vedem că aū adus unii alții mulțime de vinuri i rachiuri străine prin țeră, din care pricină, nu puțină pagubă aū pămîntenii, cum și chiar Visteria Măriei-Tale, pentru că vędënd locuitorii pămîntenii ce aū vii și liveđi de pruni, năvălirea vinurilor și a rachiurilor străine, mulți dintr'inșii le-aū părăsit și le-aū lăsat nelucrate și înțelenite, în vreme ce munca și strădania lor este mare, cum și plata lucrului viilor scumpă, ajungënd până la parale 50 pe ȳi, după care nu póte să fie cuvint de pricinuire pentru óreș-care adaos al prețului vinđării, căci în alt chip munca lor remăne în zadar, neputënd să-și scóță cheltuéla, mai vîrtos când se întâmplă timp cu rod puțin, după cum aū fost an-țert. Decī fiind-că nădejdea pămîntenilor într'acest venit al viilor și al liveđilor razimă, căci zaheréua și vitele sunt pentru alte trebuințe ale datoriei țerii și de a perde acest folos, suntem încredințați că nu este suferit luminatului aūđ al Măriei-Tale, fiind ferbintea rîvnă și părintésca dorire ce ai Măria-Ta cătră țeră, cu neadormită siguranță a se

După ce așa sporiră dările sub toate denumirile, apoi gróznică erà perceperea lor. Caznele cele mai nepomenite se aplicau la țeranî, ca să-și plătescă sfertul. În Jiul-de-Sus s'au văduț perceptori greci cari, ca să oblige țeranul a plăti birul, îi luà copilașul și, în toiul erniî, băgându-l în apă, îl atîrnà pe o cracă în puterea gerului, de cădeau cãrnurile după corp.....

Asemenea orori nu puțin contribuiră la sbucnirea de rěscóle.

Rěscólele pandurilor din 1815 și 1816 și nemulțămirea chiar și ale boerilor, pe lângă a țărănimii, în aședarea birurilor din 1815, silesc pe Caragea să facă o nouă aședare a dărilor, cu atât mai mult că nemulțămirea străbătuseră până la Pórtă Otomană.

Și pe lângă dările după întocmirea din 1815, câte alte dări extra ordinare nu mai apasă țera, de la 1816—1818! În 1816 bună óră, Caragea aruncă o dare extraordinară, cu care să pótă plăti 149.250 taleri, prețul a 3.400 de salahori, ce țera-î obligată să dea la cetățile turcesci pe fie-șare lună. Cei 16 miî de lude, cât mai rămăseseră în țeră, se îmbracă cu acéstă dare, nunaî ei, dar nu și boeriî, așa că de la lude vin câte 9 taleri bani 40, fără de răsura. Darea se plătesce de la 1 Aprilie 1816. (1) Totuși Caragea emite, în Ianuarie 1817, un hrisov, prin care, cu multă emfasă, desființeză darea *untului* și mai desființeză, cu nu mai puțină emfasă, și alt beilic orî podvadă, anume aceea, ce-î dreptul dând loc la multe abuzuri, a carelor de transpor-

oeroti de toate cele împotrivotóre și a nu se vătămà obștescul folos, ne rugăm milostivirii Măriei-Tale, să se înnoéscă acest privilegiu al țerii și prin luminat hrisovul Măriei-Tale, următor celor de mai înainte Domnesci hrisóve, și să se facă luminate porunci cătră toate isprăvnicile, ca să întărescă paza marginilor cu totă strășnicia și să nu îngăduéscă a veni în țeră cât de puțin vin sau rachiu din alte țeri, fiind acésta, după cum đicem, și spre paguba Visteriei, publicând în tot județul, ca să scie toți cu hotărîre, că cel ce se va îndrăsnî la o urmare ca acésta împotriva poruncii, nu numai vinul și rachiul acela i se va luà pe séma Domniei, ci încă i se va face și grea pedépsă, asemenea porunci făcendu-se și aici către dumné-lui Vel Spătarul, ca să facă prin pristavi tuturor sciută hotărîrea, i la Craiova cătră dumné-lui Caimacamul și cătră dumné-lor boeriî Divanului de acolo, spre a se face asemenea urmare.— 1815 Februarie 7.

Nectarie Mitropolit, Iosif Argeș, Constandie Buzeu, Constantin Filipescu Vistier, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Știrbeiu Vel Logofet, Nestor Vel Clucer.

Cod. LXXVIII, pag. 338.

(1) Veđi *Tesaur de Monumente*, T. II, pag. 329.

tat sarea la porturi. Mare scădere totuși nu se făcă cu acésta la grelele biruri. (1) Țera continuă a cere scăderi mai reale.

(1) *Hrisovul ce s'a făcut pentru ertarea untului și a carelor de sare, a nu mai fi.*

Este netăgăduit și mărturisit de totă obștea înțelepților, că între părinți și fii, însoțindu-se îngrijirea cu supunere, săvîrșesc o datorie între dînșii, prin care se înalță, întru podoba înțelepciunii și de o potrivă se hrănesc întru dorirea mângâerii, acésta falnică zidire a omenirii, care s'a clădit de către Mântuitorul nostru mai cu osebire simțitoare decât ori-ce altă ființă ce avem întru vedere, pentru că părinții îngrijitori aflându-se pentru înălțarea și creșterea fiilor lor, privesc cu totă rîvna la ceea-ce ar puté să le aducă rodirile fericirilor, iar fiii cunoscători fiind de căderile supunerii, hrănesc simțirile părinților prin fapte și dorirea mângâerii ce au cătră ai lor firești ocrotitori și prin aceste, legate de cătră fire răsplătiri, se săvîrșese cea vecinică datorie. întocmai după sfînta poruncă. După acésta dar firéscă asemănare, părinte se pote numi verî-carele din dumneđeasca bună-voință s'a învrednicit a fi oblăduitor de norod, cum așijderea și fiii, verî-carele s'au născut a fi supt umbrire de oblăduitor, pentru că aceluî dintăiū este îngrijirea odihnei supușilor lui, descoperirea dreptăților și în scurt aplecarea a tot felurilor de mijlôce spre a lor fericită petrecere, iar a aceluî de al doilea supunere, credință și săvîrșirea celor după trebuință, și după trebuință întocmite hotăriri, și acestea tôte se asemănă cu urmările datoriilor ce mijlocesc între cei firești părinți și fii. Deci și Domnia-Mea, din césul ce ne-au învrednicit milostivul Dumneđeū, să oblăduim asupra acestuî pravoslavnic norod, cunoscénd asupra-ne datoria oblăduirii întocmai ca o părintéscă îngrijire, nu am încetat cu a săvîrși către supușii noștri locuitori, câte faceri de bine ne-au fost prin puțină și ne-a îndeletnicit îndemănarea vremilor; și judecând între altele, că răspunderile naturilor ce din vechime erau obiceinuiți locuitorii să deă prin feluri de orîndueli, nu numai că trebuia să fie sarcină simțitoare pentru dînșii și mai virtos pentru cei ce se întimplă să nu aibă felurimea cererii, siliți fiind unii ca aceia, de cătră ai lor cislăși, să le săvîrșéscă prin cumpărătore de bani, ci și prilej de hrăpire a acestor cislăși, cari, cugețând la al lor în parte folos și cu totul mântuire de o asemenea răspundere, împovărau pe cei nemernici ai satelor, adăogând la acest fel de cheltueli, am hotărît și Domnia-Mea, să aplicăm un mijloc prin care să înceteze unele ca acestea și încă din vremea așeșămîntuluî ot lét 1814 de odată cu așeșarea satelor, s'a publicat la toți de obște, că au lipsit cu totul și din tot cuprinsul țerii Domniei-Mele, orînduelile de mai jos, adecă: grăul și lemnele isprăvniciei Curții gpd, și orînduela fînuluî și a orzului grajdurilor Domnesci și a minzilhanelor țerii, rămăind datoria Visteriei Domniei-Mele îndatorată ca să împlinéscă asemenea trebuințe prin numărătore de bani, precum se și urméză de atunci și până acum. Asemenea dar și acum voinđ Domnia-Mea, să arétăm în faptă lucrările milostivirii Domniei-Mele cătră obștea locuitorilor, cari odrăslesc din părintéscă îngrijire ce avem asupra supușilor oblăduirii nôstre, la đîntăiū de Ianuarie a următoruluî an cu lét 1817, am arădicat cu totul și pentru tot-deauna și alte douē orîndueli ce se urmaū în țeră, adecă orînduela carelor de sare, ce din vechime eră obiceinuit aici, și orînduela untuluî Țarigraduluî, ce se împliniă din șese județe din aceste 12 de dincóre de Olt, care acésta orînduela se presêră și asupra tuturor breslelor, ce se află șe-

Reclamațiunile țării în 1816 silesc pe Caragea să scrie Divanului, îndemnându-l să-și porțe atențiunea asupra așezării birurilor. El îndemná să se mai reducă greutatea d'asupra țăranilor, nu numai prin desființarea orînduelii carelor de sare și a orînduelii untului din cele 12 județe de dincóce de Olt, dar și asupra scăderii dăjdiilor cătră Visterie, de la Februarie 1817 până la Novembre același an, cu suma de 1.112.000 talerî din 2.112 000.

La 5 Ianuarie 1817, Divanul supune Domnitorului Caragea anaforă, prin care îl iaudă pentru bunul său cuget de a ușură pe dajnici! Sumele scădute Divanul le înlocuesce *adaögându-le la dijmărit, vinăriciū și oerit*, cari cine altul decât țăranul le plătia?

đetóre întru aceste județe, iar spre a lor împlinire am hotărît Domnia-Mea paguba Cămării, prin scăderea venitului din vinđarea ocnelor, și osebită cheltuělă a Visteriei prin cumpărátore de unt, de unde se va puté și cu prețul ce se va găsi, ca să se teslimalisécă după cuviință la locul ce se va cuveni, încredințat fiind Domnia-Mea, că prin ridicarea și acestor două orîndueli, nu puțină mângăere vor cunósce supuși noștri locuitori și vor rămăné întru desăvîrșită veselie. cunoscându-se apărați de asemenea răspunderi pricinuitóre de hrăpiri și deosebit și cunoscute cheltueli, dar pentru ca să aibă tot-deauna putere și tărime aridicarea acestor orîndueli din țeră, adecă atât acelor ce de la aședămînt s'aũ lipsit, cum și celor din urmă două, după care, cunoscënd cu toții ușurare din bună-voință a Domniei-Mele, să ne fie și noué vecinică pomenire întru vécul de apoi, am hotărît Domnia-Mea, să încredințăm acéstă aridicare prin hrisov al Domniei-Mele, și iată alcătuim acest Domnesc al Nostru hrisov, întăritor aridicării numitelor orîndueli din țeră, întru al cincilea an a întâia Domnie a Domniei-Mele, carele s'a dat să steă în păstrare la sf. Mitropolie, spre vecinică laudă a acestei bune hotăriri, care este întru desăvîrșită soglăsuire a obștei părinților arherei și a dumné-lor veliților boeri haleă și mazili, și l-am adevérit Domnia-Mea chiar cu credința și pecetea Domniei-Mele, martor puind pe prea-sfinția sa duhovnicul nostru părintele Mitropolitul țării cliir Nectarie i pre prea iubiții noștri fii Gheorghe Voevod și Constantin Voevod și pe tótă obștea dumné-lor cinstiților și credincioșilor veliți boeri dregători ai Divanului Domniei-Mele, pan Radu Golescu vel Ban, pan Grigorie Brâncoveanu Vel Spătar, pan Constantin Vlăhuța Vel Postelnic, pan Isaac Ralet Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Grigorie Ghica Vel Vistier, pan Eustatie Crețulescu Vel Vornic al Obștirilor, pan Mihalache Manu Vel Logofét de Țera-de-sus, pan Grigorie Băleanu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Constantin Caliarh Vel Vornic al treilea, pan Gheorgache Golescu Vel Logofét de Țera-de-jos, pan Toma Crețulescu Vel Logofét de obiceiuri, și ispravnic fiind pan Grigorie Ghica Vel Vistier, și s'a scris hrisovul acesta aici în orașul Bucuresilor, scaunul Domniei-Mele, de Nicolae Logofét za Visterie, în anul de la mântuirea lumii cu lét 1817.

Cod. LXXVII, fila 257 v.

Ciudată scădere ! Se înlocuiaă dóră birurile unele cu altele. (1)

(1) Pitac catră Părintele Mitropolit i catră dumné-lor veliții boeri, haleà și mazili, ca să se strîngă la Mitropolie, pentru a face chibzuire a trei huzmeturi: vinăriciul, oeritul și dijmăritul.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Prea Sfinția Ta Sfinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeū Sfinția Vóstră Episcopilor și dumné-vóstră veliților boeri, haleà și mazili, măcar că plata vinăriciului și a dijmăritului încă dinaintea venirii nóstre aici, după ale vremurilor întimplări și ale țerii neapérate trebuințe, aū început a se adăogă (precum vė este sciut), ajungēnd la prețul ce se urmēză acum ; dar precum pentru altele am îngrijit Domnia-Mea, de am făcut bune și folositoare întocmiri, asemenea și pentru acēsta îngrijind a se face o cuviincióșă întocmire, poruncind ca adunāndu-vė cu toții la un loc și privind cu bună cumpēnire asupra osebirii ce are acun prețul vîndării lucrurilor celor supuse la plata numirilor acestor trei huzmeturi, din prețul ce aveă, pe cānd se uruă plata ce eră orînduită de mai înainte, să faceți chibzuire, ca câtă scădere s'ar cuveni să se facă din plata ce acum se urmēză, și să arētați Domniei-Mele prin auforă. Tolco pisah gpd.—1817 Septembre 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXVII, fila 45.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne și acēstă obștēscă părere a părinților arhieriei și a dumné-lor veliților, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale cinstite și credincios boerile al Domniei-Mele Vel Vistiere Grigorie Ghica, ca pentru vîndarea huzmeturilor sau împrumutarea Visteriei, să se facă urmare întocmai după cuprinderea de mai jos arētată, asemenea și pentru scăderea dăjdiilor Domnescii nóstre Visteriei să se facă cārți slobode ale Domniei-Mele cātră locuitorii, arētătore de acēstă milostivnică hotărffe a Domniei-Mele și cuprinđētore, ca pentru a lor desăvirșită liniștită petrecere în sfertul de Februarie și Martie i în sfertul de Aprilie și Maiū, nici pe acei câte taleri 5 și jumătate i răsura lor de lude la un sfert, ce rēmān după scăđēmîntul ce le-a făcut din taleri 26 și parale 16 ce plătiă pānă acum fieș-care lude la un sfert, dinîpreună cu răsura, să nu-i rēspunđă, fiind-că cei mai mulți se află cumpērători de nutrețuri pentru vitele lor și mulți iarăși cumpērători chiar de bucate pentru hrana lor din pricina nerodirii timpului ce s'a urmat pe alocurea, iar cu toții se află asupra primăverii silitorii și sîrguitorii în lucrul pāmîntului, ci întru aceste mai sus numite patru luni să rēspunđă numai banii lefilor i o parte din banii minzilhanelor și la sfertul de Iunie și Iulie vor rēspunde dimpreună cu banii acestui sfert și pe cei de Februarie și Martie, cum și la August i Septembrie pe cei de Aprilie și Maiū, rēmāind la cel de al 5-lea sfert, adecă la viitorul Octobre și Novembre slobođi a rēspunde numai pe cei câte taleri 10 și jumătate de lude i răsura lor po parale 8 la leū și intr'acēstă curgere de patru luni se va strîmtoară Visteria la ale sale netăgăduite cheltueli și să orînduēscă cetitori prin tóte județele, ca să le cetēscă din sat în sat, în auđul tuturor și să lase și pe la tóte bisericile câte o asemenea carte slobodă a Domniei-Mele, ca și cel ce nu i s'a cetit în auđul sēu să pótă ceti în orice vreme va avē indeletnicire și printr'acest mijloc să rēmāe

Asemenea reduceri de biruri și havalele erau departe de a mulțami țera, cu tótă cetirea pitacului Domnesc pe la biserică! Caragea se vede silit a cere în 1818 Divanului o nouă așezare de biruri.

În Iunie 1818, Divanul supune Domnitorului o *ghenichi întocmire a dăjdiilor*, propunând clasificarea dăjdiilor în 3 categorii:

a) Bani Visteriei, b) bani poștelor și c) bani lefilor. Bani Viste-

cu toții încredințați de buna-voință a Domniei-Mele; cătră acestea primită fiind Domniei-Mele și rugăciunea ce ni se face printr'acéstă anaforă de a se face, adecă și Domnesc al nostru hrisov pentru aridicarea orînduelilor de carele de sare și de untul Țarigradului, poruncim dumi-tale, ca să se alcătuască un asemenea hrisov de la Visteria Domniei-Mele, cuprinđetor însă și legiutor nu numai de aridicarea acestor două orîndueli a carelor de sare și a untului Țarigradului, ce și de câte alte orîndueli din vechime obicinuite în țéră am bine-voit Domnia Mea de le-am ridicat cu totul spe odihna și repaosul obștei locuitorilor, adecă orînduêla grăului și a lemmelor isprăvniciei Curții gpd, orînduêla finului și a orzului grajdurilor comisie și a pităriei, i altor tainaturi și orînduêla finului și orzul minzilhanelor, hotărînd după acêsta ca. tôte aceste orîndueli să se răspundă în bani de la Visteria Domniei-Mele și să scape ticăloșii locuitori, nu numai de greutatea acestor răspunderi, ci și de hrăpirile ce făceau prin mijlocul acestor orîndueli, și săvîrșindu-se hrisovul acesta, să se trecă mai întâi în condica logofeției Divanului Domniei-Mele, apoi să se trecă și în condica Visteriei, și pe urmă să se dea în păstrare la sf. Mitropolie spre a sta drept lege mântuitoare de multele sarcini și greutăți ce au fost cercat ticăloșii locuitori. — 1817 Ianuarie 8.

(Pecetea gpd)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dòmne,

La ȝi'ntâi de anul nou a urmatorului Ianuarie cu lét 1817, cetindu-se în postelnicia Măriei Tale, luminatul pitac al Înălțimii Tale cuprinđetor de milostivul cuget și buna-voință, ce și întru acéstă fericită ȝi ai aretat Măria Ta cătră obștea locuitorilor ai acesteï pravoslavnice țeri, ce s'a încredințat din mila lui Dumnezeu sub drépta oblăduire a Înălțimii Tale, cu a se aridică de-asupra lor cu totul și pentru tót-deauna mai întâi orînduêla carelor de sare, prin paguba Cămării Domnesci, cu tôte că este răspundere a țerii din vechime canonisită, al doilea orînduêla untului din ceste 12 județe de dincóce de Olt, asemenea cu totul și pentru tot-deauna, iar răspunderea acestui unt să se facă prin cheltuêla Domniei la locul ce se va cuveni, și cea de al treilea și mai simțitoare facere de bine cătră locuitorii birnici de a se scăde într'acest următor an dăjdiile Visteriei ce se urméză în curgere de ȝece luni, începându-se de la Februarie până la sfirșitul lui Novembre cu taleri 1.112.000 din 2.112.000 ce analoghiesc a respunde după suma ludelor țerii de acum, rămîind asupra lor curați de respundere taleri 1.000.000, care va să ȝică, că se cunoște înființat folosul locuitorilor birnici mai mult decât cu suma jumătate din ceea-ce a fost întocmit a respunde; alt nu putem ȝice decât, cunoscênd în faptă osebită rîvnă, cum și părănêscă îngrijire ce ai Măria Ta pentru liniștita petrecere a acestui norod, să aduceni mulțumită din parte-i cătră Măria Ta, aflându-ne pururea rugători cătră milostivul Dumnezeu, ca să învrednicêscă pe Măria Ta la asemenea facere de bine, întâ-

riei se vor percepe în șese rînduri pe an. Intr'aceștia intră și haraciul. Se suprimă răsura de la toate trele categoriile. Boerii mai cerură și adăogirea de scutelnici și poslușnici și ore-cari scăderi la lefură. Domnitorul primind anafora în Iunie, nu-î dă în parte aprobarea decât la 3 Septembrie 1818, ȳicînd că atunci, «c nd e vorba de asemenea treb  și intocmiri, datoria n str  neap rat  și sfintă o socotim de a  mbl  cu

rind slava și puterea Măriei Tale în prea luminat scaun întru mulți și fericiți ani; osebit de ac sta v ȳur m tot în cuprinderea acestui luminat pitac, că după ac st  bună intocmire a Măriei Tale, care și de este simțitor folos al obștei locuitorilor și mai cu osebite al birnicilor, dar se aduce pagubă mai mult  de 1.312.000, însă peste 200 000, din ardicarea a două numitelor orîndueli și 1.112.000 din scăderea dăjdiilor, și ac st  pagubă ne fiind în stare Visteria Măriei Tale ca să o suferă de odată, av nd netăgăduite cheltueli pe t t  luna, s'a găsit cu cale ca trei slujbe, a dijm ritului, vin riciului, oeritului, să se v nd  și pentru estimp numai după alcătuirea anului trecut, ca cu adaosul acestor v nd ri să se mai p t  int mpin , r m ind pagubă curat  taler  412.000, iar locuitorii și birnicii cunosc în prea ființă folos de 1.112.000, judec ndu-se acest adaos ca un ce folositor în t te chipurile, mai int iu adecă că int mpin  o simțitoare sarcină a locuitorilor birnici, precum s'a ȳis, simțind cu toții folosul din ridicarea orînduelilor și din scăderea dăjdiilor, și al doilea că și de este o răspundere cu adaos peste ce s'a fost urmat în vremile trecute, dar nu numai se  mp rtesce pe t te treptele bez a privilegiaților, dar și cei ce răspund da  din ceea-ce  u, adecă din vii, stupi, rîmători și oi, cu cari se folosesc și se neguțatoresc, și poruncesci Măria Ta, ca adun ndu-ne cu toții la un loc să ar t m Măriei Tale și plecata n str  părere după t te chibzuirile ce am făcut, găsim ac st  părere cu desăvirșire temeinică, și întru adev r prin simțit rea pagubă a Măriei Tale, m ng ere a s racilor, prin care ȳicem și noi cu de obște priință și ogl suire, ca să se v nd  aceste trei slujbe după intocmirea anului trecut și încă fiind-că Visteria, lipsindu-se de ale sale alcătuite venituri de acum de la Februarie, firesce nu se p te iconomisi la ale sale cheltueli, fiind or nduite și necontenite pe t t  luna, ȳicem să se v nd  de acum c te trele, de se va găsi mușterii, iar cautarea lor să se urmeze la orînduitele sor ce cu așezămint, însă ca banii adaosului să-i răspundă pe luni după analoghie în trebuință Visteriei, iar cei legiuiri la banii cei drepti în orînduitele vremi a fieș-căreia dintr'aceste slujbe, să c nd nu se va găsi mușterii cu prețul ce se va cuveni, se va găsi cu cale de c tr  Măria Ta, atunci spre int mpinarea curg t relor cheltueli, să se împrumute Visteria cu zapisele dumn -lui Vel Vistierul, puindu-se emanet la  mprumutatori adaosul acestor slujbe și acele zapise se vor socoti încredințate și adeverate din partea n str  tuturor, fiind urm tore parerii ce ar t m Măriei Tale, să se împrumute însă Visteria pe fieș-care lună din banii adaosului acestor huzmeturi cu suma ce se va analoghisi pe fieș-care lun , socotindu-se acest adaos venit al Visteriei, în curgerea de ȳece luni, spre int mpinarea banilor ce lipsesc din scăderea sferturilor; asemenea și dob nșile i agio ce se vor plăti la aceste împrumuturi  u să se de  tot din prețul v nd rii prostichiului ce se urm z  estimp la aceste trei huzmeturi; ci c t pentru scăderea dăjdiilor și v nd rea huzmeturilor să împrumutarea Visteriei, se va porunci dumn -lui Vel Vistierul, ca să urmeze celor ce se vor găsi cu cale de c tr  Măria Ta, iar pentru ardicarea numitelor dou  orîndueli, ne ru-

orînduélă și cu întrégă chibzuire și cu cea desăvirșită luare aminte. > Caragea nu aprobă deplin lucrarea Divanului și ordonă, să se adune din noū, ca să desbată asupra punctelor neaprobate. (1)

găm Măriei Tale să se facă luminat hrisov domnesc, spre a fi vecinică pomenire a Înălțimii Tale cătră supușii locuitorii ai țerii. — 1817 Ianuarie 5

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Constandie Buzcū, Constantin Filăpescu, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brăncoveanu, Constantin Crețulescu, Isac Ralet Vel Vornic. . . Vel Vistier, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu Vel Logofăt, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Constantin Samurcaș, Iordache Slătineanu Vornic, Dumitrache Racoviță, Teodor Văcărescu, Constantin Caliarh Vel Vornic, Mihalache Racoviță Logofăt, Constantin Dudescu Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Crețulescu Vel Logofăt, Pană Costescu Vel Vornic. Ștefan Belu biv Vel Logofăt, Ioan Știrbeiū Logofăt.

Cod. LXXXVI, pag. 12.

(1) *Iū Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolite, iubitorilor de Dumneđeu Sfinția Vóstră Episcopilor și dumne-vóstră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, haleă și mazili, cetindu-se de cătră Domnia-Mea cu destulă luare aminte anaforaua ce ne-aū făcut de la. . . ale trecutului Iunie, am înțeles câte printr'însa în ponturi ați găsit cu cale pentru cea ghenichi întocmire a dăjdiilor, împărțind-o în trei, adecă în banii Visteriei din șese semă de peste tot anul (în care intră și haraciul), în banii minzillhanelor și în banii lefilor, lipsind răsura cu totul din tóte aceste felurimi de dări, precum așa am și dat îndată trebuinciósele porunci ale Domniei-Mele în următórea diminie a lui August și Septembrie, cuprinđetóre întocmai după chibzuirea și întocmirea ce este arătată în mai sus đisa anaforă, iar întărirea. ce ați cerut a da Domnia-Mea la acea anaforă. s'a prelungit până acum din pricină căci, când este vorba pentru asemenea trebă și întocmiri, datoria nóstră neapărată și sfință, socotim de a umblă cu orînduélă și cu întrégă chibzuire și cu cea desăvirșită luare aminte, făr' de a lăsă nimic nechibzuit, ci încă și pentru cele mai mici să îngrijim; de aceea și până a nu dá ceruta întărire prin Domnescile Nóstre hotăriri și legiuiri, cari aū a se păzi în urmă nestrămutate, de mare trebuință am socotit a vă arêta acéstă a nóstre băgare de sémă, adecă măcar că anaforaua Prea Sfinției Vóstre și a dumne-voastră are cuprindere de multe câte invederat privesc spre ușurarea locuitorilor și chibzuirea ce ați făcut asemenea tot la acest sfînt sfirșit privesce, la pontul însă al lefilor ni se pare a nu fi prin neputință de a se face un simțitor scăđemînt din taleri 14, ce ați găsit cu cale, precum mai pe larg vă veți pliroforisi din catastihul ce vi se va arêta de cătră dumne-lui cinstitul și credincios boerul Domniei-Mele biv Vel Dvornicul Costache Samurcaș, epistatul Cassei lefilor, așa și la cele-l-alte ponturi póte nu vă va fi trecut prin gînd niscari-va mijlóce de ușurare mai bine întocmite și repaos al locuitorilor, precum acésta se dovedește și din arêtarea i rugăciunea ce ne faceți la sfirșitul anaforalei pentru scutelnicii i poslușnici, care se vede a fi lipsă și se cuvine a se face mai cu întregime; de aceea dar, iarăși poruncim, ca de al doilea adunându-vă la un loc, prea sfinția vóstră și dumne-vóstră și mai chibzuind aceste ponturi, să întocmiți pontul

Boerii se adună și până în Septembrie întocnesc noua aședare de biruri. Prin această aședare de la 8 Septembrie se dispune:

lefilor, și în scurt tóte câte sunt arătate in mai sus đisa anaforà, de iznóvã, chibzuindu-le cu mai multã cercetare și iscodind orî-ce privesce spre cea dorită și noue și inși-vê ușurare a locuitorilor, mai întâiũ să ne arătați fãr' de zabavã prin obștescã anaforã cele ce veți gãsi cu cale pentru întregimea acesteĩ întocmiri a felurimii dãrilor țerii, iar chibzuirea pentru scutelnici și poslușnici, ce o veți face cu întregimea și cea desãvîrșitã ființă, cât va fi prin puțință, sã o arătați Domniei-Mele, prin osebitã anaforã, îngrijind ca și dintr'acesta sã-i facã mai simțitoare cât va fi prin puțință cugetatã ușurință cu lipsirea a orî-ce fel de catalhrisis s'ar fi urmând. Tolco pisah gpd.—1818 Septembrie 4.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët

Cod. LXXXVII, fila 89.

Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Fiind-cã întru sãvîrșirea bunãtãților rezimã polivala a verii-cãruia sãvîrșitor și mai virtos când este soglãsuitã cu lucrãrile celor ce privesc spre binele obștesc, de aceea toți cei ce s'aũ învrednicit dupã vreni sã li se încredințeze oblãduiri de noróde, nu numai aũ cugetat întru asemenea bune cugetãri, ci încã s'aũ sîrguit cu dinadinsul întru a lor întemeere, prin testamenturi, ca sã li se pãzescã fapta și ființa întru vecinicã neclintire și statornicie; unce ca acestea aũ lãsat pãnã astãđi nemuritor numele celor ce aũ îmbrãșișat mai înainte de tóte iubirea de dreptate și urmarea facerilor de bine, carii prin fapte vrednice de laudã aũ statornicit organele bunãtãților, cu ale cãrora mișcãri s'aũ clãdit urmãrile și s'aũ ivit cunoscința dreptãții, cel mai dinlãiu temeiu întru pornirea lucrãrilor și pentru care se cuvine a ne sîrgui cu neîncetare tot onul ce s'a învrednicit sã înțelégã cuvintul pentru care s'a zidit de cãtrã fãcãtorul a tuturor ființelor, aceste chibzuiri, iscodind în cugetul Domniei-Mele, feluri de pãrerii spre binele obștei și mai cu osebite din césul ce prin bunã-voință a milostivului Dumneđeu, ne-am însãrcinat cu oblãduirea acestui pravoslavnic norod, am mișcat tóte mijlócele acele ce ne-aũ fost prin puțință și nu am încetat din sãvîrșirea facerilor-de-bine, atãt în parte, cât și în obștea locuitorilor, îndreptãnd și lucrãnd tóte cele întru inđeletnicirea Domniei-Mele și încã la mai multe cu prisos peste ceea-ce s'ar fi cuvenit, dupã asemienarea vremelnicelor întimplãri, din césul ce am domnit, tóte mijlócele spre încetarea urmãrii mumbalelor, zaherelelor Țarigradului, rãmãind de atuncĩ și pãnã acuma cu toții ca sã-și vîndã zaherelele la reizi pe la schele și pe la alți neguțãtori, pe la tîrguri și chiar dintru ale lor sãlãșuirii, prin așezãminturi de rizapazar, nuniaĩ pentru ale lor folosuri, privind cu acesta la inlesnirea negoșului; dupã care sã cunóscã fieș-care liniștita petrecere întru care se aflã și cãderea stãpãnirii, ce se cuvine sã aibã asupra rodurilor muncii sale. Dupã tótã cererea cuviinței, am innoit aridicarea orînduelii finului și a orzului poștelor și a grajdurilor Donnesci, întocmind osebit hrisov al Domniei-Mele și am primit sã sãvîrșim acestã netãgãduitã trebuință prin dare de bani, fiind-cã ne-am fost indestulat de nãpãstuirile ce se fãceau; asemenea urnare am facut iarãși prin osebit hrisov al Domniei-Mele și cu orînduele de untul Țarigradului și a carelor de sare, privind paguba Cãmãrii Domniei-Mele, ca sã nu cerce locuitorii și acestã povarã întru lucrarea cetãților de pe la serhaturile împãrãtesci,

Ca numărul ludelor dajnici pe 1818 va fi socotit la 17 mii ;

am făcut toate mijlocele spre înlesnirea răspunderii lăcuitoților, osîrduindu-ne cu cât ne-a fost prin puțință a le înpuțina datorile după trebuințele ce au fost, am pus la orînduělă ce a fost prin puțință mumbaéua oilor din țeră, scăđend și din suma luării și adăogând și la banii fiatului, spre a cunoșce locuitorii și la acesta osebire din ceea-ce au în vremile trecute; am căutat dreptate fieș-căruia cu de-amăruntul, avënd deschise ușile Divanului Domniei-Mele pentru jălbile fieș-căruia, și nu am putut suferi nici odinióră năpăstuirea săracilor, trimițend feluri de cercetători spre ale lor despăgubiri și pedepsind pe cei năpăstuitori, spre încetarea acestora, și în scurt orî-ce bine pentru obște a trecut prin cugetul Domniei-Mele, le-am săvîrșit cu mare bucurie pre cât ne-au fost prin puțință, hărăzind și milă pe la spitaluri chiar din venitul Cămării Domniei-Mele și adăogând venitul atât la școlile politiei, cât și la Cutia de milostenie, spre împărțășirea săracilor. Așa dar, învitat fiind de rîvnirea ce avem spre faceri de bine, la trecutul cifert de Iunie și Iulie, am mângaiat pe locuitori, scăđendu-î cu răsura ce obiceiuaș la banii cifertului po parale 8 la leu, după care dându-ni-se anafora obștei părinților arherei și a dumnélor cinstiților și credincioși veliților boeri, halea și mazili, scrisă de la a trecutului Iunie, cuprinđetóre atât de mulțămirea acestui bine, cât și de rugăciunea ce ni s'a făcut ca să bine-voim a scăde răsura, nu numai la acest următor cifert, ci la câte șese peste an, între cari eră unul hotărît mai cu adaos pentru banii haraciului, sau să chibzuim a se mângaiă locuitorii la vre-un alt chip de ușurare, Domnia-Mea îndată la amândoué ne-am înduplecat, și nu numai am scăđut răsura, după rugăciunea ce ni s'a făcut, ci încă și din banii ce rămâneă să răspundă pe an fieș-care lude, bez răsura. Taleri 139, am mai scăđut atunci alți taleri patru, rămîind a se răspunde de lude în socotela semilor Visteriei taleri 135 numai, între cari să fie și banii haraciului, și împărțindu-se acei taleri 135 în șese părți de o potrivă, spre a nu se mai urmă neasemănare la răspunderea dăjdillor, precum a fost mai înainte, fiind banii haraciului mai cu adaos decât cele-l-alte semii, am hotărît să se răspundă de lude pe fieș-care doué luni în socotela semilor Visteriei po taleri 22 bani 60 și printr'acéstă hotărîre a Domniei-Mele am dat-o întru chibzuirea obștei și banii minzilhanelilor, după asemănarea cheltuelilor poștelor ce sunt întru legătura contractului, asemenea și banii lefilor, voind ca și la aceia să se faca mângăere locuitorilor prin scădere, după asemănarea catastihului lefilor, pe care l-am dat a se chibzui și a se așterne după dréptă părerea obștei, alăturând cum că acești bani fiind întru osebite trebuințe, precum și numirile îi arată, nu au nici un amestec cu banii semilor Visteriei, după care stringendu-se cu toții la un loc. atât părinții arherei, cât și obștea dumnélor veliților boeri, halea și mazili, la 20 ale trecutului Iulie, au făcut cuviincioșă chibzuire și ne-au arêtat prin acéstă anafora, atât mulțumirea pentru buna voință a Domniei-Mele, cât și chibzuirea ce au făcut, ca pentru banii poștelor să se împlinescă din țeră, la orînduělă, adecă în curgere de șese luni, de lude po taleri 17 bani 60, fără nici un fel de răsura, i pentru banii lefilor po taleri 14 de lude tocmai la fieș-care doué luni, asemenea fără răsura, făcënd socotelă pe 17.000 lude ce se află țera acum, și adăogând pentru amândoué aceste doué păreri destoinice cuvinte și arêtatóre de bunele chibzuirii ce au făcut. Asemenea așternënd și catastihul lefașilor asemênat acestor câte taleri 14 de lude la o diminie, la acéstă anafora ne-au cerut și întărirea Domniei-Mele spre mai bună întemeere și stator-

Că fie-care lude să aibă a plăti pe fie-ce lună câte 19 taleri, fără

nicie; am zăbovit cu darea acestei cerute întăriri, nu döră că nu ne-au fost primite chibzuirile ce s'au fost făcut, ci pentru că de atunci și până acum nu am încetat din socotința ce s'a cuvenit să aplecăm spre mai desăvârșită ușurare a locuitorilor, judecând a noastră sfintă datorie la asemenea obștesci alcătuirii, să ämbilăm cu totă orânduela și cu întrögă chibzuire și cu cea desăvârșită luare aminte, fără de a lăsä nimic nechibzuit, și așa puind mai întâiu înaintea vederilor Domniei-Mele catastihul lefilor ce a fost alcătuit prin sfatul obștei, ca să mai ușurez răspunderea locuitorilor, am făcut un simțitor scădemint chiar la lefile slujbașilor Domniei-Mele, ädö-gând și la acësta buna-voință a Domniei-Mele, cu a nu scädë vre-un ban măcar din lefile cinurilor pämintului, ci läsându-le töte, precum s'au găsit cu cale și ni s'au arëtat prin așternerea catastihului întru acëstä urmare, cunoscënd mijlocul de mângäere al locuitorilor, la 4 ale urinätörei, prin Domnesc al Nostru pitac, am vestit de iznövä pärinșilor arherei și tuturor dumnë-lor cinstiți și credincioși boeri, haleä și mazili, acëstä hotärire a Domniei-Mele, arëtându-le, că precum la acëstä răspun-dere a lefilor s'a găsit mijlocul de scädere, asemenea pöte să fie și alte indemnäri, cari socotindu-le mai bine să se chibzuească cu de-amăruntul binele obștei și să ne arete iaräși prin anaförä, dupä acest Domnesc al Nostru pitac, strängându-se cu toți la Domnesca Nösträ Curte, äü făcut sfat de obște și cugetänd cu de-amăruntul întru ușurarea locuitorilor, äü chibzuit, că se cuvine să urmeze cu hotärireä dupä asemënarea așeđämintului din let 1804, fiind acel așeđämint dupä sogläsuirea prea înaltului împërätösc hatisherif, dupä care făcënd töte cercärire ce privesc la binele locuitorilor, ne-äü aretat prin anaförä, scrisä de la 8 ale urmätörei, că pentru rindul semilor Visteriei gäsesc cu cale să se ämplinescă de lude la o sëmä, ädecä în curgere de douë luni po taleri 19, cari fac într'un an taleri 1.938.000, socotindu-se la 17.000 lude și aceștia ämpreunându-se la primirile Visteriei cu taleri 300 000 din banii breslelor, iaräși într'un an sa fie pe sëmä cheltuelilor Domniei și ale țerii; pentru banii minzillanelor cunoscënd inlesnirea contractului ce urmözä acum, dupä aseme-narea cheltuelilor ce äü sa respunđä, dupä legäturile ce staü într'acest contract, făcënd și socotëla banilor iaräși pe 17.000 de lude, gäsesc cu cale să se röspunđa de lude pe an po taleri 35 în doue orindueli, fieș-care po taleri 17 bani 60 de lude, cari fac pe an taleri 595.000, ämpreunându-se într'aceștia și obicinuitele ävaeturä i aridi-cäturi ce sunt și la acești bani, dupä vechiul obiceiü, și pentru banii lefilor, făcënd socotëla dupä suma catastihului ce s'a ändreplat cu scädere de cätträ Domnia-Mea, tot pe 17.000 lude, a äjuns de lude po taleri 10 bani 60 la o äminie, cari fac pe an taleri 1.071.000, și așa ämpreunänd banii semilor Visteriei ce se ädunä, de cätë taleri 19 de lude la o sëmä cu banii de mai sus arëtați ai lefilor, potrivesc răspun-derea locuitorilor lude 17.000 asemenea cu sëmä din let 1804, care se luä de la 40.620 lude ce erä țera atunci, äfarä numäi diu banii minzillanelor fiind mai cu ädaos de-cät cei de atunci, dar äic și pentru acësta, că acest de acum contract, cu tot ädaosul banilor, este märturisit, cum că este mai folositor pentru țerä, fiind că lipsesc ändestule havalele din cele de atunci, pe cari änume le aratä, și la töte äcëste däü änderate și netagäduite arëtarä pentru binele obștei; ösebät de acësta tot într'acësta anaförä la pontul al 4-lea vorbesc și pentru isprävnicatul sträinilor ca să se strice, și toți cei ce sunt legați la ötcärmuirea acestor isprävnicaturä sub numire de straini, să se așeđe äntre birnici cu lude, dupä starea și puterea ce vor ävë arëtänd pentru

de nici un fel de răsură, din două luni în două luni, plus câte 14 tal. la două luni baniŃ lefilor, asemenea fără de răsură ;

aceste două lucruri bune, unul că au să prisosescă lude al căroră folos au să aducă iarăși scădere dăjdiei, și altul că încetěză dăjglinarea celor adeverați birnici dintre ai lor cislăși, alăturându-se pe la slobođiile străinilor prin mijloce de dosire, după care întru adevăr se cuvine a se pricinui mânăhrire satelor. Asemenea și la pontul de al cincilea ȃic, cum că urcându-se ludele într'un an până la 18.000, să se facă asemenea scădere din dăjdiŃ cu analogon ce va cădē pe 1.000 lude peste cea de acum chibzuire și pe lângă acesta mai arată, cum că fiind că întru o asemenea curgere de un an urměză să prisosescă vre-o câți-vă bani peste cei de mai sus arētați, cu sumele lor găsesc cu cale ca să se alcătuescă o osebită Cassă sub numire de *Cassă a țerii*, numai pentru întîmplătore și netăgăduite trebuințe ale țerii, la care orînduindu-se otcărmuitori, unul din arhierii și trei boeri din cei mari și cu ipolipsis, să se primescă la această Cassă, prin socotelŃ de Visterie, ori-ce prisos va fi peste venitul de 17.000 lude la baniŃ semilor, asemenea și din baniŃ minzillhanelor ori-ce prisos va fi peste cheltuelile contractului, cum și din baniŃ breslelor câți se vor dovedŃ, că prisosesc peste taleri 300 000 ai Visteriei (înțelegându-se însă acest prisos peste taleri 300.000, bez obicnutele pricinŃ și avaturŃ și simbrŃ ce se dau și din baniŃ breslelor, precum este sciută orînduēla la Visterie, iar de la Cassa lefilor așiderea ori câți bani vor prisosi peste venitul de 17.000 lude, și să nu fie volnici acești orînduiți a cheltui un ban măcar din aceste prisosuri, cu vre-o poruncă în parte, ci să-Ń potă da numai prin anaforale ce se vor face cu sfat de obște pentru vre-o întîmplătore și întru adevăr netăgăduită trebuința a țerii, căci la ori-ce împotrivă urmare vor fi răspundētori despăgubirii de la sine-și, aflându-se după acesta și îngrijitori ca să-și deă socotelă întocmai ca Visteria i tōte cele-lalte Casse; și ȃic cum că această Cassă și după scăderea ce se va face dăjdiilor din prisosul de 1.000 lude, precum mai sus se arată, să-și urmeze asemenea acești datorii până la alt adaos de alte 1.000 lude peste 18.000, cum și de acolea înainte cu asemenea chip de-apurarea. Acestea tōte chibzundu-se prin sfat de obște, precum s'au ȃis, și cătră acesta hotărîndu-se cu legătură prin blăstem și afurisenie asupra verŃ-căruia va cugetă vre-odată la vre-o schimbare spre paguba țerii, ni s'a cerut întărirea Domniei-Mele, cum și spre întemeere și statornicie osebit hrisov, prin care, pe lângă cele de mai nainte bine întocmite, să se statornicescă și aceste de acum bune chibzuirŃ, întru folosirea locuitorilor, vorbindu-se și pentru dijmărit i vinăriciŃ și oerit, ca să fie răspunderea lor după vechiul obiceiŃ, iar nu cu vre-un adaos, asemenea tot și pentru oerit, ca să fie căutarea tot-deauna tōmna după osebit Domnesc hrisov, ce este și pentru acesta; așă dar vȃdēnd Domnia-Mea această alcătuire a răspunderii lor, cum că este soglăsuată prea înălțatului Împărătesc hatișerif și cu mare mângăere pentru locuitori, asemenea și arētarea ce ni s'a făcut pentru așezarea străinilor între birnici, cum și pentru întocmirea osebitei Casse a țerii, cum că privesc la binele obștei și a locuitorilor, ne-am înduplicat cu mare bucurie și am dat a Nōstră Domnescă întărire la numita anaforă la tōte cele de mai sus arētate, întocmai după cererea ce ni s'a făcut, hotărînd răspunderea fieș-căruia lude într'un an pentru semile Visteriei po taleri 114, adecă câte taleri 19 la o sēmă, în care aceștia intră și răspunderile naturilor ce se da mai nainte din țeră cu orîndueli, adecă grăul la isprăvnicia curții gpd., lemne de foc i finul i orzul grajdurilor Domnesci, pentru baniŃ minzillhanelor po taleri 35, în cari intră plata

Să se facă scădere la lefile slujbașilor Domniei ;

Să se facă așezarea birurilor în conformitate cu hatîșeriful din 1804 ;

Să se răspundă de fie-care lude pe an taleri 35 în două rate, banii poștelor ;

cailor și inamurilor, i a unora din surugii ce se dau în bani, cum și a finului i a orzului poștelor, rămîind tot pe sîma epistașilor și meremeturilor minzilhanelor, iar țera cu totul apêrată de ori-ce asemenea cereri și pentru banii lefilor po taleri 63 iarăși într'un an, adecă cîte taleri 10 bani 60 la o diminie, și aceștia adunându-se peste tot într'un an la taleri 212, bani drepți, făr' de nici un fel de răsura, precum s'au hotărît mai dinainte, sunt cu taleri 92 bani 24 mai jos din taleri 304 bani 24, ce s'au fost chibzuit mai dinainte iarăși prin sfat de obște, precum se face acêstă băgare de sîmă și în numita anaforă. Am făcut însă și deosebită hotărîre, ca ajungînd suma ludelor în curgere de un an pînă la 18.000, adecă cu 1.000 adaos peste 17.000 asupra cărora s'a făcut acum chibzuirea, să se scadă iarăși dăjdiile cu analogon ce va cădê spre ușurarea locuitorilor, căci acêsta este folosirea lor și tot-deauna folosul locuitorilor se cuvine a fi căutat mai nainte din tôte; dar ca să se pîzescă tôte aceste arêtate și cuprinse în țisa obștêscă anaforă, la care l-au dat și Domnêscă nîstră întărîre, după chipul de mai sus, vecînice, neclintite și nestrămutate, pe lângă legăturile ce s'au făcut cu voința a tuturor priu blăstem cu afurisenie, și pe lângă a nîstră întărîre, asemênată rugămînte ce ni s'a făcut, am dat și acest Domnesc al nostru hrisov, prin care nu numai întemeie cele mai nainte bine întocmite și spre ușurarea locuitorilor alcătuite cu tîtă orînduêla, adecă aridicarea orînduêlilor de finul i orzul grajdurilor Domnesci i poștilor, cum și a untului Țarigradului i a carelor de sare, cari le avem hotărîte cu osebite testamenturi ale Domniei-Mele. Dar întărîm și leguim și tôte acestea ce s'au chibzuit acum prin obștêscă anaforă, care și într'acel hrisov al Domniei-Mele se arată anume, spre a fi sciute în veci și mărturisit chipul, după care s'au alcătuit; asemenea leguim și dijmăritul să se urmeze după vechiul obicei, po bani 14 de litră, de la cei făr'de plocon, iar de la cei cu plocon po bani 13 și ploconul po bani 80 și de la toți cîte 4 parale de numêrătore și cîte două parale de nume pentru ravaș; întocmai de o potrivă urmare să se facă și la tutunărit, adecă să ieă cîte 14 bani de stînje, făcînd mîsurătore stîjenilor pe două margini ale locului ce va avê tutun, în lung și în lat, și cîți stîjenii vor eșl într'acel două margini, să se facă o sumă și să se ieă tutunărit pe dînele cîte bani 14, după cum s'a țis, făr' de nici un plocon și cîte două parale de nume pentru ravaș, fiind-că acêstă mîsurătore s'a găsît cu cale prin sfat de obște, de sunt vre-o cîți-vă ani, spre încetarea catahrisisului ce se urmă mai nainte într'u mîsurătore pogónelor, la care trîgîndu-se și socotêla banilor. s'a dovedit că nu este nici un fel de asuprire pentru locuitori, ci încă cu a lor mulțumire, pentru că se domiresc fôrte cu înlesuire cu acêstă mîsurătore ; iar pogonăritul străinilor să fie precum s'a urinat. de pogon po taleri 4 și 16 parale; asemenea și vinăriciul să se urmeze po bani 5 de vadră i obicînuitul pîrpăr, adecă cîte 4 parale de vasul de stejar, și cîte parale două de vasul de brad, i cîte două parale de nume pentru ravaș; și oeritul avîndu-și tot-deauna căutarea tîmna, precum este leguim și prin

Să se strice isprăvnicatele străinilor și sudiții să plătescă cu ludele, după starea și puterea ce vor avé;

Să se înființeze o *Cassă a Țării*, unde să se verse darea de la ludele ce vor trece peste 17 miî și excedentele chiar de la 17 miî, pentru ca banii din această Cassă să servescă la *întîmplătore și netăgăduite trebuințe ale țării*. Acastă Cassă va fi administrată de unul din archerei și de 3 boeri din cei mari cu *ipolipsis*. În această Cassă să se verse și excedentul și economiile de la Cassa lefilor. Nicî un ban să nu se pótă cheltui de la această Cassă decât prin anaforă cu sfat de obște, pentru vre-o întîmplătore și în adevăr netăgăduită trebuință a țării.

După această întocmire, dajnicul în aparență numai e scăđut și neîn-cărcat cu darea, iar cifrele dărilor se însemnaū ast-fel:

alt Domnesc hrisov, să se urmeze de óe i de capră po banı 11 de la cei făr' de plocon, și po banı 10 la cei cu plocon, și po banı 80 ploconul și de la toți câte 4 parale de numărătoare și câte două parale de nume pentru răvaș. Rugăm dar și pe toți cei din urma noastră frați Domni, ce-i va învrednici milostivul Dumneđu obla-duitori acestui pravoslavnic pămînt, să păzescă tóte aceste hotăriri ale Domniei-Mele, ce sunt asemenate sfatului obștesc întocmai, precum anume se arată, ca să se păzescă și hotăririle Domniei-Lor asemenea de cătră cei din urmă oblăduitori. Acest hrisov al Domniei-Mele s'a alcătuit întru al șéptelea an al întăei Domnii a Domniei-Mele, aici în cinstitul oraș al Bucurescilor, scaunul Domniei-Mele, întărindu-se chiar cu credința și pecetea Domniei-Mele, și după ce s'a trecut din cuvînt în cuvînt în condica Divanului și a Visteriei și s'aū scos și 21 copii după dînsul, cari adevărindu-se s'aū trimes 3 la trei episcopii, 1 la Divanul Craiovei, și 17 la 17 județe, acesta, care este cel adevărat, s'a dat în păstrare la sfînta Mitropolie, martori puind Domnia-Mea pe prea sfînția sa duhovnicescul nostru părinte Mitropolit al țării, i pe prea iubiții noștri fii Gheorghe Voevod și Constantin Voevod, și pe toți cinstiții și credincioșii veliții boeri dregători ai Divanului Domniei-Mele pan Radu Goleșcu Vel Ban, pan Grigorie Ghica Vel Vistier, Gheorghe Arghiropolu Vel Spătar, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Constantin Bălăceanu Vel Logofăt de Țera-de-sus, pan Gheorghe Slatineanu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Constantin Dudescu Vel Vornic, pan Alexandru Mavrocordat Vel Postelnic, pan Ioan Știrbeiu Vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Ghica Vel Logofet de Țera-de-jos, pan Grigorie Ralea Vel Logofăt za Obiceiuri, pan Ștefan Bălăceanu Vel Hatman, pan Mihalache Cornescu Vel Vornic al politiei, și Ispravnic fiind pan Grigorie Ghica Vel Vistier, și s'a scris hrisovul acesta de Nicolae Logofăt za Visterie, în anul de la Mântuitorul nostru Isus Christos, cu let 1818. în luna lui Septembrie.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Grigorie Ghica Vel Vistier.

Cod. LXXVII, fila 332.

Taleri 1.938.000 de la 17.000 lude câte 19 taleri,
 » 300.000 din banii breslelor pe an,
 » 2.238.000 total, bani pe séma cheltuelilor Domniei și a țerii
 595.000 » » poștelor, de la 17.000 lude, câte 35 ta-
 leri pe an.
2.833.000
 La suma 2.833.000
 Se adaogă: 1.071.000 banii leflor, câte 10 taleri 60 bani la diminie.
3.904.000 taleri.

După acésta aședare, dajdia de lude pe an se urcà la 212 cu o scă-
 dere de 92 taleri 24 bani, din taleri 304 bani 24 ce s'aũ fost chibzuit
 mai înainte, iar prin sfat de obște.

Boerii mai propun, că dacă se va adăogi numărul ludelor de la
 17 la 18 mii, să se scadă dăjdiile cu analogie spre ușurarea locuito-
 rilor. Mai cer ca să se ridice de-asupra acestora rînduelile de fin și
 orz la grajdurile Domnesci, de unt pentru Țarigrad, de care de trans-
 portarea sării, și de rechisiții în natură pentru poște.

În fine se propune lui Caragea, ca dijmăritul să fie după vechiul
 obicei, câte 14 bani de litră de la ceii fără de plocon și câte 13 bani
 de la ceii cu plocon și ploconul bani 80 și plus de la toți câte 4 pa-
 rale de numărătoare și câte 2 parale de nume pentru rēvaș.

De la tutunărit câte 14 bani de stîngen, făcënd măsurătorea stînje-
 nilor pe două margini a locuitorilor cu tutun în lung și în lat. Plocon
 să nu se ieă, ci numai câte 2 parale de nume pentru rēvaș.

Pogonăritul străinilor va fi de 4 taleri, 16 parale de pogon.

Vinăriciul 5 bani de vadră și obișnuitul pãrpãr, adecã câte 4 pa-
 rale de vasul de stejar și câte 2 de cel de brad, plus câte 2 parale
 de nume pentru rēvaș.

Oeritul ce se va cănta numai tómnă, de óe și de capră câte 11 bani
 de la ceii fără de plocon și câte 10 bani de la ceii cu plocon. Ploconul
 va fi de 80 bani și de la toți câte 4 parale de numărătoare și câte 2
 de nume pentru rēvaș.

Domnitorul nu numai încuviințeză acésta întocmire de dări, dar
 încă și dă chrisov, tot în Septembrie 1818, de întocmai urmare, în care
 se laudă însuși cu multe vorbe bune, că a fost el Domnitorul cel mai
 milostiv ce a avut țera! . . .

Și încă la 12 Septembrie, după cererea Divanului, scrie Metropolitului,
 să deă carte de blăstem și gróznică afurisenie pentru desăvîrșita țî-
 nere și statornicie a noului aședămînt al dăjdiilor:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, fiind-că după obștësca anaforă de la ale acestei luni ce ni s'a făcut, bine-voind Domnia-Mea, am hotărît a se pune în lucrare și a rămâne legiuite întru statornicie toate câte pe anume le arătăm în Domnesca noastră întărire de la ale acestei luni, am dat la anaforaua de mai sus arătată, ca unele ce privesc spre folosul țerii și simțitoare ușurință i fericire a locuitorilor săi, am poruncit dumné-lui Vel Vistierului, de s'a alcătuit și hrisov al Domniei-Mele, cuprinďetor nu numai de cele ce de acun s'aŭ legiuit prin sfat de obște, ci și de cele de mai nainte lucrări, ce am întocmit Domnia-Mea pentru binele obștei, ca cu toate împreună să se păzescă și să urmeze aici într'această de Dumneďeŭ păzită țeră, pururea neclintite și nestrămutate, cari aceste bune întocmiri, cum că sunt desăvîrșit folositore și bine primite obștei și de înși-vă prea osfinția vastră i de obștea dumné-lor boerilor, într'o unire se glăsuesce prin mai sus arătată obștësca anaforă, în cât și rugăciune printr'însa ne-ași făcut de a se hotărî și blăstem i afurisenie pentru a lor desăvîrșită ținere și statornicie, care acastă obștESCă rugăciune închipuitoare fiind de rîvna ce o potrivă hrăniți spre al țerii obștESC folos și bine fu primită Domniei-Mele, și iată printr'acest Domnesc al nostru pitac, poruncim să se facă o carte de blestem și gróznică afurisenie asupra verî-căruia din trepta bisericESCă ori politicESCă va cugetă vre-odinióră după vremi la verî-ce întimplări, ca să iscălescă ori va iscăli saŭ pre altul măcar va îndemnă de a se porni saŭ a iscăli spre cătuși de puțină schimbare saŭ strămutare (spre paguba țerii) celor întocmite prin Domnescul nostru hrisov de mai sus arătat, unul ca acela să fie sub osînda aceluî blăstem și afurisenie, care acastă carte după ce se va iscali de prea osfinția ta i de sfinția lor episcopii, să se iscălescă apoi și de toți cei-l-alți arherei căți se află aici și trecendu-se atât în condica Mitropoliei, cât și a Domnescului nostru Divan, cât și într'a Visteriei, să se păstreze apoi la sf. Mitropolie, împreună cu acest pitac i cu hrisovul Domniei-Mele, ce s'a đis mai sus; tolco pisali gpd.—1818 Septembre 12.

(Pecetea gpd).

Vel Logofet.

A doua-đi după primirea pitacului Domnesc, Metropolitul dă următorea carte de blăstem:

Nectarie Milostiiŭ Bojiu Arhiepiscop i Mitropolit al Ungro-Vlahiei și exarh plaiurilor. Fiind-că după obștESCă anaforă ce de la acești luni s'a făcut către prea Luminatul nostru, Domn, bine-voind și Înălțimea Sa a hotărît a se pune în lucrare și a rămâne legiuite întru statornicie toate câte pe anume se arată în Domnesca Măriei Sale înlărire de la acești luni, ce s'a dat la anaforaua de mai sus arătată, ca unele ce privesc spre folosul țerii și simțitoare ușurări i fericire a locuitorilor săi, s'a poruncit dumné-lui Vel Vistierului, de s'a alcătuit și hrisovul Înălțimii Sale, cuprinďetor nu numai de cele ce acum s'aŭ legiuit prin sfat de obște, ci și de cele de mai nainte lucrări ce s'aŭ mai întocmit de cătră Măria Sa pentru binele obștei, ca cu toate împreună să se păzescă și să se urmeze aici într'această de Dumneďeŭ păzită țeră, pururea neclătite și nestrămutate, cari aceste bune întocmiri, cum că sunt desăvîrșit folositore și bine primite obștei, cum și de cătră smerenia i de obștea dumné-lor boerilor, într'o unire se glăsuesce prin mai sus arătată obștESCă

anaforă, în cât și rugăciune printr'însa s'a făcut de a se hotări și blestem i afurisenie pentru a lor desăvîrșită ținere și statornicie, care acéstă obștăscă rugăciune închipuitore fiind de rîvna ce de o potrivă se hrănesce spre al țerii obștesc folos, s'a bine primit și de cătră prea Luminatul nostru Domn, și prin luminat pitac se poruncesce, ca să se facă o carte de blestem cu gróznică și înfricoșată afurisenie, atât asupra verî-cărora din trépta bisericescă, cât și politicăscă, cari vor cuteză vre-o dinióră după vremi la verî-ce întîmplări, ca să se iscălescă orî va iscăli, sau pe altul măcar va îndemnă de a se porni sau strămutare (spre paguba țerii) cele întocmite prin Domnescul Măriei Sale Irlisov de mai sus arêtat, unul ca acela să fie sub osânda acestui greū și nedeslegat blestem și afurisenie. Decî, pentru ca să scie și pentru ca să se legiu-escă aceste hotăriri nestrămutate și neclintite de cătră verî-cari, după vremi, sobornicesce scriem acéstă carte cu înfricoșate blestemuri și gróznice neertate afurisenii, asupra verî-cărora, după vremi, parte bisericescă și politicăscă, cari, de le vor ține întocmai și nestrămutate, vor fi ertați și blagosloviți, iar când ori-cari dintr'aceia se vor abate, vrênd a strică cu vre-o scădere dintr'aceste obștești și Domnesci hotăriri, unii ca aceia ca nisce netemători de Dumneđeū și de ale lor suflete, procliți și afurisiți să fie de Domnul Nostru Isus Christos și de 318 Sfinți Părinți de la soborul Nicheii i de tóte sfiutele sobóre, asemenea și de cătră smerenia nóstră i de cătră toți frații arherei ce mai jos se arată iscăliți; parte și lăcaș să aibă la un loc cu Iuda vîndêtorul și cu afurisitul Aria, să-î lovescă cutremurul lui Cain și să-î moștenescă bubele lui Ghezi, să se deschidă pămîntul și de vii să-î înghiță ca pre Datan și Aviron, gemênd și tremurând să fie pe fața a tot pămîntul, și să intre ca untul-de-lemn blestemul în mațele lui, să nu vadă fața lui Christos, și când se va judecă, să se pue de-a stînga cu pécătoșii, și în vieța acesta de tóte ostenele și trudele lui să nu se alégă ca praful în fața vîntului, acêste scriem, amin, amin, amin. —

Nectarie Mitropolit, Costandie Buzeū, Sevastis Dionisie, Dionisie Pogonianis, Ieropoleos Neofit, Acachie Laudichias, Hrisopoleo Lavrentie, Ioanichie Stratonichia. —1818 Septembrie 13.

Cod. LXXVII, fila 335.

Nu eraū numai cele de sus dările impuse dajnicilor locuitorî, câte adecă s'aū legat cu jurămînt în 1818. Continuă vechile și cunoscutele dări, despre cari menționéză actele următóre, cu date anterióre:

1). Fumăritul de Bucuresci:

Carte de fumăritul Bucurescilor. Zemle Vlakiscoie. S'a dat acéstă carte a Domniei-Mele carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpêrat fumăritul Bucurescilor, ca să aibă a căută acéstă slujbă afară din sf. Mitropolie, episcopiile i mănăstirile cele mari, dumné-lor veliți cele după vechiul obiceiū sunt de a scuti câte o pivniță și afară din cei ce aū Irlisove și cărți de a scuti fumărit, iar cei-lalți toți cei ce vor avé prăvălii i cărciume să aibă a plăti fumăritul după obiceiū, însă de prăvălie sau cărciumă mare po talerî 5, bani 66, iar de prăvălie sau cărciumă mică de a doua mână po talerî 2 și jumătate bani 36, iar de la prăvălie sau cărciumă mai mică de a treia mână, po talerî 1 bani 48 și nu mai mult, căci se va pedepsi, iar câți sudiți ai străinelor curți țin cu chirie prăvălii să și-l ieă fumăritul acelor prăvălii, să și-l ieă fumarul de la stăpînul prăvăliilor, urmându-se după obiceiul ce s'a urmat și în anii trecuți, pentru care poruncim Domnia-Mea dumné-

văstră zabiților Bucureștilor, pe care îl va arêta mai sus numitul, că nu se supune a-și plăti fumăritul, pe unii ca aceia să-i faceți a plăti și făr' de voia lor; i saam recheș gpd.— 1813 Ianuarie 1.

Cod. LXXV. fila 24.

2). Sărăritul munților :

Carte de sărăritul munților.

Zemli Vlahscoie. S'a dat acêștă carte a Domniei-Mele . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpărat slujba sărăritului munților, să aibă a umblă prin tôte satele cele sciute din sud. Saac, Buzëu și Slam-Rîmnic, să caute acêștă slujbă, și de la toți ômenii ce se îndestulăză cu sare din munți făr' de bani, să aibă a luă de la ômenii casnici de om po bani 66, după obicei, iar mai mult nu, că se va pedepsi. Însă acêștă slujbă să fie volnic a o căută până la Sfinții Apostoli și numai o luare de bani să fie, iar de la Sfinții Apostoli înainte să nu se cuteze a mai umblă. Poruncam Domnia-Mea și dumné-văstră ispravnicilor de la aceste județe, pe cari îl va arêta mai sus numitul, că nu se supune a-și plăti sărăritul, pe unii ca aceia să-i faceți și făr' de voia lor a plăti după obicei, i saam recheș gpd. — 1813 Ianuarie 1.

Cod. LXXV, fila 24 v.

3). *Iratul cazanelor de poverne.* La 1814 s'a înființat acest irat în folosul celor doi Vornici : de politie și al Obștirilor, cu actele următoare :

Cărți la tôte județele pentru iratul cazanelor.

Zemli Vlahscoie. Fiind-că între alte bune întocmiri la iratul boerilor, care cu sfat de obște, prin hrisovul Domniei-Mele, ce am dat, se cuprinde și acêștă, că doi din dumné-lor veliți Dvornici, al treilea și al patrulea, cari nu aveaș până acum nici un irat, să aibă de aci înainte a luă de la tôte povernele saș velnițe neguțătoreșcî verî-câte cazane se vor află, făcând rachiș de neguțatorie în tôte țera Domniei-Mele, de fieș-care cazan po taleri 15, din cari taleri 7 parale 20 să se ieă de cătră dumné-lui Vel Dvornicul al treilea și taleri șapte și jumătate de cătră dumné-lui Vel Dvornicul al patrulea, iar velnițele i povernele i cazanele verî-câte vor fi în tôte țera, mănăstirescî i boerescî, de la Vel Ban până la Clucer de arie, asemenea și jupănesele cele vèduve de acêștă tréptă, acelea să fie apërate și nedajnice întru nimic, iar când se vor da și acestea în arendă, să plătescă arendașii acei po taleri 15 de cazan, ca unul ce se neguțătoreșce cu povarnă, precum se urmăză și la vama grăului, și cazanele cele mici ale locuitorilor țeranî, ce le aș pentru folosul și negoșul lor, să fie cu totul apërate de acêștă răspundere; decî după cuprinderea hrisovului Domniei-Mele s'a dat Dumnéșca Nôștră carte la sud . . . lui . . . ce s'a orînduit de cătră dumné-lor veliți Dvornici, ca să aibă volnicie a umblă în tot judeșul acesta și de la acei ce se cuvine a luă după cuprinderea de mai sus, să ieă de fieș-care po taleri 15; pentru care poruncim dumné-văstră ispravnicilor ai judeșului, să dați tôte mâna de ajutor orînduitului, ca să pôta strînge acest venit fără cusur, cum și împotrivă să nu îngăduiți a cere și a supëra pe aceia, cari nu sunt datorați la acêștă dare. I saam recheș gpd.—1814 Octobre 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Contra acestui avaeș se ridică mari reclamații. Atunci Vodă scrie ispravnicilor :

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. sănătate, din multele jâlbî ce aũ venit la auđul Domniei Mele din partea locuitorilor, ne-am înscințat Donnia Mea, cã slujbașii ce sunt orinduiți pentru strînsul și cãutarea slujbei cazanelor, ce este irat al dumné-lor veliđilor Vornici al treilea și al patrulea, urmând în potriua cuprinderii Domnescului nostru hrisov, fac nãpãstuirii locuitorilor în feluri de cli-purii, ci dar ca sã lipsescã acest fel de nãpãstuitóre urmare și sã nu se îndrãznescã slujbașii a se abate cãtuși de puțin din cuprinderea hrisovului, iatã într'adins cu deslușire vi se scrie și vi se poruncesce în ce chip aũ sã urmeze slujbașii en strîngerea acestuĩ avaet:

1). De la velnișele i povernile saũ cazanele ce lucrézã rachiũ orĩ mănãstirescĩ saũ boerescĩ, de vor fi pãnã la vel Clucer de arie, nu aũ a cere slujbașii nici un ban, ci sã fie apãrați, iar cãnd acei stãpãni ai lor le vor da în arendã și va lucrã cu dînsele arendaș pentru neguțãtoria sa, sã plãtescã acel arendaș cãte talerĩ 15 de cazan.

2). De la vel Clucer de arie, între carĩ sunt și privileghiații, în jos pãnã la locuitorii țeranĩ, adecã birnicii cãți vor avé velnișe, poverii saũ cazane, lucrând într'insele rachiurii pentru neguțãtorie, iar nu pentru trebuința caselor lor (care acea trebuință nu pôte fi de mãi multã sumã decãt pãnã la cincĩ-spre-đece, mult douẽ-đeci vedre), toți aceia sã plãtescã cãte talerĩ 15 de cazan.

3). Toți locuitorii birnicii, de vor lucrã cu cazane micĩ rachiurii, fie mãcar și pentru neguțãtorie, sã nu fie supãrați cãtuși de puțin; iar cãți și din locuitorii birnicii vor avé orĩ poverni, orĩ velnișe. orĩ cazane mari, lucrând într'insele rachiurii pentru neguțãtorie, și aceia sã fie datorii a plãti cãte talerĩ 15 de cazan ca și cei-lãlți.

Sã se ferescã însă slujbașii a face cãtuși de puțin catalhrisis în vre-un fel de chip, saũ sã cãrã avaet de la dajnicii acestuĩ venit, numai cãți se va întãmplã sã gãsescã prin casele lor vre-un cazan mare saũ mic în care sã fie lucrat în anii trecuți rachiũ, iar nu și într'acest au, cãci cãnd și acum în urma acestii porunci a Domniei-Mele, ce cu deslușire se aratã mãi sus, se va dovedĩ vre-unul din slujbași cã aũ urmat în potrivã, sã scie unul ca acela, cã dupã ce il vom îndatorã de va întorce indoit ceea-ce va luã rãu, apoi il vom și pedepsi cu strãșnicie, chiar acolo la fața locului, ca sã se facã pildã și altora, și ca sã fie sciutã acestã poruncã tuturor de obște, numai de cãt sã puneți a se scõte copii întocmai și sã orinduiți a se ceti prin tõte satele în auđul obștei, care acele copii đupã ce se vor ceti, sã le și iscãlescã în dos preoții, pãrcãlabii i caimacamii satelor, prin incredințare cã le-aũ auđit și le-aũ ințeles și sã le trimiți aici la Divanul Domniei-Mele. I saam receh gpd.

1814 Novembre 6.

Cod. LXXIV, fila 154 v.

Contra acesteĩ taxe puse pe rachiurii și *țuicĩ* (cãci țeranii la munte nu făceaũ rachiurii, ci țuicã din prune, deși nu erã cu acest nume în comerciũ, ci cu cel de rachiũ), se agitaũ, pe lãngã țeranii, și cãrciumarii din Bucurescĩ. Vodã și Divanul, emoționați de acestã agitare, rãstãlmãcesc pitacele anteriore, đicend, în 1816, cã n'aũ fost cuprinse cãrciumile din Bucurescĩ în noul avaet și deci le scutesc. (1)

(1) *Iũ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

De vreme ce în hrisovul saũ poruncile Domniei-Mele ce s'aũ dat pentru acest irat al cazanelor, nimic nu se cuprinde pentru politia Bucurescilor și nici cã aũ

Iată și un act relativ la abuzuri în perceperea dării cazanelor :

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Intocmai după această anaforă a dumné-lor veliților Vornici, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare, neîngăduind nici într'un chip pe pârâții slujbași a face jăluitorilor câtuși de puțină supărare mai mult peste orînduēla și cuprinderea Domnescului nostru hrisov, după care poruncim și dumi-tale Vel Logofete de Țera-de-sus, să se dea jăluitorilor și copie a acei perióde de hrisov, adeverită cu iscălitura dumi-tale, ca să o aibă la mâinile lor, spre a nu puté slujbași să le facă în potrivă supărări.—1814 Octobre 12.

(Pecetea gpd.).

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Înălțimii Tale ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor i preoților din satul Crângul de jos ot sud Vlașca, luând sénia am vędut arătarea

avut vre-o supărare de plată rachierii, nici de la Cămara gpd., de când s'a întocmit acest irat și până acum, după pliroforia ce ne dă dumné-luī Vel Logofétul printr'acéstă anaforă; pentru acel dar cuvînt și pentru cele-l-alte câte mai jos se arată, nici o dreptate nu sū cumpărătorii acestuī irat la cererea ce fac, ci poruncim Domnia-Mea ca jăluitorii să fie apérați de plata acestuī avaeť.—1816 Ianuarie 17.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale ce ni se dă la această jalbă a rachierilor și cărciumarilor de aici din politia Bucurescilor, făcend cercetare vędūi cuprinđendu-se în Luminat hrisovul Măriei Tale, unde este orînduit acest irat al cazanelor, că scrie a luă de la tóte povernile saū velnițele neguțătoresci, veri-câte cazane se vor află, făcend rachiū de neguțătorie în tótă țera, să dea pe fieș-care cazan po taleri 15, iar boerii i mănăstirile până la Clucer de arie, să nu se supere, cum și cel-l-alți locuitori ce vor face de trebuința caselor lor, după care s'aū dat și luminate cărțile Măriei Tale, pe 17 județe, poruncitóre cătră ispravnici, atât în anul trecut cât și într'acest următor an, la cei ce aū cumpărat iratul acesta de la dumné-lor veliții Vornic al treilea și al patrulea, iar pentru cărciumari saū rachieri, cari țin prāvālii în politie de fac vutcă și alte rachiuri osebite, nu se cuprinde nimic, precum se vede și urméză că nu s'a făcut vre-o poruncă pe Bucuresci, care este osebită de isprāvnicaturī, iar mai virtos că politia Bucurescilor are fumărit, căminărit, vamă și alte ajutorințe ce fac isnafurile i cheltueli grele, cumpărând lemnele scumpe, iar velnițele pe afară nu aū nici unele de acestea, mai virtos că până acum n'aū fost supérați, că acum li se cere făr' de a avé poruncă de la Măria Ta, dată pe Bucuresci, ci de va fi primit Măriei Tale, cu cuviință ar fi, ca să aibă osebite rachierii și cărciumarii din politia Bucurescilor pentru alte dări și havalele ce aū, saū precum mai bine se va chibzui de înaltă înțelepciunea Înălțimii Tale, se va da poruncă de urmare. — 1816 Ianuarie 16.

Vel Logofét.

Cod. LXXXII, fila 251.

ce fac, cât și cuprinderea luminatului hrisov al Măriei Tale, după care s'au dat și luminate cărți la mâna celor orînduiți cu stringerea acestui irat al cazanelor și de va fi precum arată, se vede că sunt supărați în potrivă; și ca să nu se facă luare nedreptă, nici să cêră de acolo de unde nu se cuvine, găsim cu cale, să fie luminată poruncă, atât cătră dumné-lui Vel Logofêtul, ca să le deă copie de periodis al cuprinderii luminatului hrisov pentru iratul acesta al cazanelor, cât și deosebit să se poruncescă și dumné-lor ispravnicilor județului, ca să nu îngăduescă slujbașii a supêră pe locuitorii împotriva hrisovului și a luminatei cărți a Măriei Tale, ce are slujbașii la mână, ci numai de acolo, de unde i se orînduesce a luă, de acolo să se facă și împlinire, de care arêtăm Înălțimii Tale.—1814 Octobre 7.

Grigorie Bălăceanu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vel Vornic.

1815 Ianuarie 12. S'a făcut carte deschisă la mâna Șêtrarului Petre, ce se află la sud. Saac, cu îndreptarea așezămîntului cuprinđetor ponturilor ce s'au dat către ispravnicii județelor pentru avaetul cazanelor, ca să cerceteze și aicea și, unde va găsi luare în potrivă poruncii, să pue să întórcă înapoi. (1)

Cod. LXXIV, fila 170.

Reclamațiunilor țêranilor de la munte, Vodă le face ôre-care conce-siune prin actul de mai jos :

Cărțile ce s'au dat pe acest următor an pentru cazane, 1815 Octobre 12, iratul Vornicieș.

Zemli Vlahscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vê facem în scire că pentru iratul dumné-lor velișilor Dvornici, al treilea și al patrulea, care cu sfat de obște prin hrisovul Domniei-Mele, încă din anul trecut s'a întocmit a se luă de la povernile său velnițe neguțătoresci, care se vor află făcênd rachiū de neguțătorie în tótă țera Domniei-Mele, să ieă de fieș-care cazan po talerî 15, și pentru mai buna întocmire după multele jălbî ce au venit la auđul Domniei-Mele, iarăși din anul trecut, la Novembre 6, am făcut Domnia-Mea ponturi cu deslușire cum are să se urmeze și s'au trâmîs la tóte județele, carî ponturi se arată mai jos, spre a se urmă și a se păzi și acum am dat dar acêstă carte a Domniei-Mele la mâna. . . . ce s'a orînduit de dumné-lor velișii Dvornici al treilea și al patrulea, ce prin scirea dumné-lor ispravnicilor să caute acest huzmet, cu urmare după cum mai jos se cuprinde întocmai, însă :

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Credincios boerule al Domniei-Mele Biv Vel Șêtrare Petre, fiind că din madéua huzmetului cazanelor au rēmas asupra Serdarului Iancu Cătuneanu talerî 10,125, fiind fost orînduit primitor banilor acestui huzmet, bez talerî 3000 ce s'au rēspuns la dumné-lui Stolnicul Aleco Vilara huzmet iar, după chiar socotéla cea iscălită de numitul Cătuneanu, care se vêđu și de cătră noi, strașnic poruncim Domnia-Mea, să faci taxil acești banî negreșit de la mai sus numitul, și fiind-că tot în acea socotéla arêtă Cătuneanul, că el a rēspuns banii la Căminarul Cocorēscul, își va căută deosebit cu Cocorēscul. Tolco pisah gpd.—1815 Februarie 8.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 174 v.

Vel Logofêt.

1). De la velnițele sau povernile sau cazanele ce lucrăză rachiul, orî mănăstirescî sau boerescî de vor fi, până la Vel Clucer de arie, nu aû a cere slujbaşii nici un ban, ci să fie apërate, iar când acei stăpâni ai lor le vor dă în arendă şi va lucră cu dînsele arendaşii pentru neguţătoria sa, să plătescă acel arendaş câte taleri 15 de cazan.

2). De la Vel Clucer de arie, între cari sunt şi toţi privileghiaşii în jos până la locuitorii țëranî, adecă birnicî câți vor avé velnițe, povernî sau cazane, lucrând într'insele rachiuri pentru neguţătorie, iar nu pentru trebuința caselor lor (care acea trebuință nu pôte a fi de mai multă sumă decăt până la 15 mult 20 vedre), toți aceia să plătescă câte taleri 15 de cazan.

3). Toți locuitorii birnicî de vor lucră cu *cazane micî, fie măcar și pentru neguţătorie*, să nu fie supërași cătuși de puțin, iar câți și din locuitorii birnicî vor avé orî velnițe orî povernî, orî cazane mari, lucrând într'insele rachiuri pentru neguţătorie, și aceia să fie datorî a plăti câte taleri 15 cum cei-l-alți.

Să se ferescă însă slujbaşii a nu face cătuși de puțin catahrisis în vre-un chip sau să cëră avaet de la dajnicii acestui venit, numai căci se va întâmplă să găsescă prin casele lor vre-un cazan mare sau mic, în care să fi lucrat în anii trecuți rachiû, iar nu și într'acest an, căci când și acum în urma aceştii porunci a Domniei-Mele, ce cu desluşire se arată mai sus, se va dovedî vre unul din slujbași, că a urmat împotrivă, să scie unul ca acela că, după ce-l voin îndatoră a plăti îndoit ceea-ce va luă rëu, apoi îl vom și pedepsi cu străşnicie chiar acolo la fața locului, ca să se facă pildă și altora, i saam rezech gpd.—1815 Octobre 12.

Cod. LXXV, fila 135.

Țëranii din județele muntene nu vëd, pentru ce cărciumarilor din Bucurescî Vodă le-a putut ardică darea pe rachiuri și nu și lor, cari produceau mai mult pentru propria lor casă. Ei se opun și chiar resping forța publică venită în favorul taxildarilor iratului cazanelor. Cum anul 1816 fû și acel al unei agitațiuni de o natură mai periculoasă, aceea a unor cete de pandurî din județele Oltene, Caragea simți că e prudent pentru domnia lui a suprimă peste tot avaetul acesta supëratör al velnițelor și cazanelor. El dete decî următorul pitac:

Îo Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Prea osfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeû episcopî și dumnévóstră cinstișilor și credincioși velișilor boeri ai Divanului Domniei-Mele, binele nu este bun când are sfirșituri rele, adecă cugetând cine-vași a face bine cătră altul și apoi cu pricinuirea acelui bine, isvodindu-se de cătră alții rëutăți, acea faptă buuă nu mai are ființă de bine; ca când am đice Domnia-Mea (precum avem pururea Domnescă și părintescă îngrijire pentru locuitorii Domnescii nóstre țëri de a-i mângâia și a-i ocroti spre a lor odihnă și bună petrecere), asemenea îngrijind și pentru trépta boerescă (iar mai ales a celor ce se află slujind) de a-i ajutoră cu facere de bine, îngrijit-am și pentru dumné-lor veliși Dvornicî al treilea și al patrulea de a le face un irat al dregëtoriei dumné-lor și așă, prin Domnescul nostru hrisov, încă de la let 1814, am întocmit pe séma acestor doué dregëtorii, precum vë este sciut, de a plăti cei ce lucrăză rachiuri cu velnițe i cazane un avaet hotărît, care cătră aceia nu ar

fi fost simțitor, iar cătră dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea de folos și ajutor; n'a apucat însă a se uscă bine cernéla scrisorii hrisovului și au început cumpărătorii și slujbașii acestui irat a urmă prin țără asupra locuitorilor feluri de catahrisis, de hrăpire și năpăstuiră cu numirea acestui avaet, în cât de multe ori și cercetători am trimis prin județe de au împlinit acele nedrepte luări, dar nimic n'am folosit, căci unde așteptam a vedé, de nu desăvirșită contine, măcar scădere ôreși-care a aceștii felurimi de jafuri, împotrivă, din neconținutele jălbi ale locuitorilor, ce pe tôte țilele ni se dau, vedem în ființă o creștere și adaos al acestui rău cătră obștea locuitorilor, care obștesc rău și pagubă fiind cu neasemănare mai mare și mai simțitor decât folosul ce dobândesc doué obraze și ne mai putându-l suferi, iată hotărîm: ca de acum înainte să se ridice cu totul darea acestui avaet și vom chibzui Domnia-Mea ce alt irat să orînduim; dar pentru că dumné-lor veliții Dvornici au apucat de l-au vîndut pe acest an, și fiind-că de la vinđare până acum a trecut îndestulă vreme, în care au avut cumpărătorii pas a strînge acest venit în cât vor fi apropiind a-l istovi, ca unul ce se strînge din velnițe i cazane, ce nu se pot tănui, iar mai virtos materiile din cari se lucréză rachiul și nu este nd oélă că nu trebuesc multe luni spre a le puté face catagrafia slujbașii fie-căruia iudeț și a strînge venitul lor, a căruia strîngere și căutare putem đice, că se asemănă cu căutatul dijmăritului său al oeritului, de aceea dăm Domnia-Mea cumpărătorilor soroc hotărît până la sfirșitul viitorului Februarie, ca până atunci să împlinescă a strînge și a istovi acest avaet, cu urmare întocmai după Domnescile nôstre porunci, ce sunt date mai dinainte prin publicație și apoi să conteneze cu totul; pentru care și poruncim dumné-vóstră veliților logoféți de Țera-de-sus și de jos, ca într'aceștii chip să se facă Domnescile porunci de publicație prin tôte județele cătră ispravnică, poruncindu-li-se strașnic de a priveghia fôrte, ca să nu se abată cum-vași slujbașii acestui irat în luare de un ban mai mult peste chipul și cuprinderea Domnescilor nôstre porunci, căci ori-ce în potrivă urmare se va dovedî, înși-și ispravnică vor fi pedepsiți și sub grea răspundere. Tolco pisah gpd. — 1816 Ianuarie 26.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofét.

Cod. LXXIV, fila 236.

Publicații la tôte județele cătră ispravnică pentru ertarea iratului cazanelor, a nu mai fi.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Vě facem Domnia-Mea în scire, că după cum am avut și avem pururea Domnescă și părintescă îngrijire pentru locuitori, de a-i mângăia și a-i ocroti, spre a lor bună odihnă și petrecere, asemenea am îngrijit și pentru trépta boerescă, iar mai ales pentru cei ce se află slujind, de a-i ajutoră cu facere de bine; îngrijit-am dar și pentru dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea, de a le face un irat al dregătoriei dumné-lor și așa prin Domnescul nostru hrisov, încă din let 1814 am întocmit pe séma acestor doué dregătorii, precum vē este sciut și dumné-vóstră, de a plăti cei ce lucréză rachiuri cu velnițe i cazane un avaet hotărît, care cătră aceia nu ar fi fost simțitor, iar cătră dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea de folos și ajutor, dar n'a apucat a se

uscă biue ceruêla scrisorii hrisovului și aũ început cumpăratorii și slujbașii acestuĩ irat a urmă priu țeră asupra locuitorilor feluri de catahrisis și uăpăstuirĩ cu hrăpirĩ în uumirea acestuĩ avaeț, în cât de multe ori și cercetători am trimis priu județe de aũ împluit acele uedrepte luări, dar uiuic uu am folosit, căci uude așteptam a vedé, de uu desăvîrșită couteuire aceștii felurimĩ de jafuri, în potrivă, diu ue couteuitele jãlbĩ ale locuitorilor, ce pe tóte țilele ui se daũ, vedem în fiiuță o crescere și adaos al acestuĩ rēũ cãtră obștea locuitorilor, care acest obștesc rēũ și pagubă fiiud cu ueasemēuare mai uare și mai simțitor decăt folosul ce dobândesc douē obraze, și ue mai putēudu-l suferi, am hotărĩt, ca de acum înaiute sã se ridice cu totul darea acestuĩ avaeț; dar pentru cã dumné-lor veliții Dvoruici aũ apucat de l-aũ vĩndut pe acest an și fiiud-cã de la viuđare și pãuã acum aũ trecut iudestulă vreme, în care aũ avut cumpăratorii pas a strĩnge acest venit, în cât vor fi apropiud a-l și isprãvi, ca uuul ce se strĩnge diu veluțe i cazaue ce nu se pot tãiuuĩ, iar mai vĩrtos materiile diu cari se lucrézã rachiul și uu este iudoelã, cã uu trebuesc multe luuĩ spre a le puté face catagrafia slujbașii fieș-cãruia județ și a strĩnge venitul lor, a cãruia strĩngere și cãutare putem đice, cã se asēmēuã cu cãutatul dijmãrituluĩ saũ al oerituluĩ; de aceea dãm Domuia-Mea cumpăratorilor soroc hotărĩt pãuã la sfĩrșitul uiceștii urmãtore luuĩ Februarie, ca pãuã atuuci sã iugriješcã a-și strĩnge și a-și istovĩ acest avaeț cu urmare iutocmai dupã Domuescile Nóstre poruuci, ce suut date de mai înaiute priu publicație, și apoĩ sã couteueze cu totul; pentru care și poruucim dumuē-vóstrã ispravuicilor aĩ județuluĩ, sã priveghiași fórte spre a uu se abate slujbașii acestuĩ irat în luare de bauĩ mai mulți peste chipul și cupriuderea Domuescilor Nóstre poruuci, căci ori-ce în potrivă urmare se va dovedĩ, iuși-și dumuē-vóstrã veți fi pedepsiți și sub grea rēspuudere; și spre a fi sciutã ridicarea acestuĩ irat în tótã vremea, sã se trecã acéstã Domuescã a Nóstrã carte în coudica județuluĩ, dupã care și scoțēudu-se copii, sã se trimiță pe la zapciiĩ plãșilor, spre a le ceti priu tóte satele, ca sã scie și ei, și fiți saũãtoși. —1816 Februarie 2.

Cod. LXXIV, fila 327 v.

Publicațiunile ce s'aũ fãcut la 9 județe, adccã la Focșauĩ, la Buzēũ, la Prahova, la Olt, la Teleorman, la Ilfov, la Ialomița, la Vlașca și la Dãmbovița, pentru rēmãșița cazaueilor.

Milostivũ Bojiũ Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoie

Dumuē-vóstrã ispravuicilor ot sud. saũãtate. Vē facem în scire, cã sfĩrșitul și cuviutul soroculuĩ ce am dat Domuia-Mea priu publicații pãuã la sfĩrșitul trecutuluĩ Februarie, pentru couteuirea venitulũ huzmetuluĩ cazaueilor uu a fost ca sã pãgubim cumpăratorii huzmetuluĩ de dreptul lor (precum se face acéstã dovadã tot diu cupriuderea acelor poruuci, uude đicem, cã aũ iudestulă vreme pãuã la sfĩrșitul trecutuluĩ Februarie sã istovēscã strĩngerea acestuĩ venit), ci ca sã scape odatã locuitorii de smãciunãrile slujbașilor; cãud dar ori diu iudãrãtuicia celor ce aũ fost datorĩ la plata acestuĩ avaeț, dupã ce aũ vęđut Domuescile nóstre poruuci, saũ diu uelugrișirea dumuē-vóstrã, uu vor fi putut în adevēr cumpăratorii acestuĩ huzmet, precum mai sus aũ jãluit, a-și strĩnge și a-și istovĩ acest drept și cauouisit irat, uu este cu cuviuțã pentru ale altora greșeli sã rēmãe ei pãgubași acestuĩ huzmet, diutr'acel județ, fãr' de a se mai iucungiurã ei priu județ, sã-i aduceți înaiutea dumne-vóstrã, uude sã deã foĩ de numele celor ce suut datorĩ a plãti și u'aũ plãtit,

carî foi cercetându-le, câți vor fi după cuprinderea ponturilor îndatorați la această plată, să aveți a face dumné-vóstră împlinire cu urmare întocmai după poruncile de publicații ce am dat Domnia-Mea, făr' de a vă abate cătuși de puțin în vre-o catahrisis, adecă orî mai mult a împlinî de la cei datorî, peste cuprinderea numitelor porunci ale Domniei-Mele, sau slujbașilor a le cere rușfaturi, căci avem a face într'adins cercetare pe sub cumpêt. și dovedindu-vê în cătuși de puțină împotriva urmare, veți fi înși-vê dumné-vóstră sub grea răspundere și învinovățire. I saam rezech gpd.— 1816 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXIV, fila 240.

Chiar din primele zile s'aũ făcut abusurî cu darea, cum probéză și aceste acte:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Intocmai după această anaforă a dumné-lor veliților Vornici, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare, neîngăduind nici într'un chip pe pîrâții slujbași a face jăluitorilor cătuși de puțină supărare mai mult peste orînduêla și cuprinderea Domnescului nostru hrisov, după care poruncim și dumi-tale, Vel Logofete de Tera-de-sus, să se deă jăluitorilor și copie a acei periodos din hrisov, adeverită cu iscălitura dumi-tale, ca să o aibă la mânilor lor, spre a nu puté slujbașii să le facă în potrivă supărări.— 1814 Octobre 19.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei Tale ce ni se dă la această jalbă a locuitorilor din plaiul despre Buzêu sud Saac, luând séma am vēțut arêtarea ce fac, cât și cuprinderea luminatului hrisov al Măriei Tale, după care s'aũ dat și luminate cărți la mâna celor orînduiți cu strîngerea acestui irat al cazanelor, și de va fi, precum arată, se vede că sunt supérați în potrivă, ci ca să nu se facă luare nedréptă, nici să se céră de acolo de unde nu se cuvine, găsim cu cale, să fie luminată poruncă, atât cătră dumné-lui Vel Logofêtul, ca să le deă copie de periodos al cuprinderii luminatului hrisov pentru iratul acesta al cazanelor, cât și deosebit să se poruncéscă și dumné-lor ispravnicilor ai județului, ca să nu îngăduéscă pe slujbași a supêră pe locuitorî în potrivă hrisovului și a luminatei cărți a Măriei Tale, ce aũ slujbașii la mână, ce numai de acolo de unde i se orînduesce a luă, de acolo să se facă și împlinire; de care arêtăm Înălțimii Tele. --- 1814 Octobre 14.

Vel Vornic.

Tutunăritul (1) se arendă în primul timp deosebit, așa în 1813 până la 1816. În anul acesta s'a luat de un stînjén de cultură câte 17 parale fără de plocon și numai câte 2 parale de răvaș de nume. Culturile privilegiaților sunt scutite de această taxă. Nici chiar panduriî

(1) *Carte de slujba tutunăritului.*

Zemle Vlahiscoie Vîndarea tutunăritului pe anul acesta cu let 1813, după trebuințele cele învederate, s'a hotărît, cu sfat de obște, să se ieă de un stînjén câte șee parale și măsurătórea să se facă cu stînjénul ce se va da de la Vistierie înfierat, mē-

din județele oltene nu sunt scutiți, ceea-ce nu puțin îi supără și contribuie la agitațiunile lor.

surându-se locurile de tutun în lat și în lung și pe câți stinjenii va eși, să plătescă de stinjen, cum s'a ȝis mai sus, câte ȝece parale făr' de plocon, numai câte douē parale de răvaș de nume, și slujbașii tutunari să fie datori a da răvașe de plată iarăși cu suma banilor și cu suma stinjenilor, căci măsurătoarea cu cotul ce se urmă din vechime, se făcea cu catahrisis, făcându-se multe năpăstuirii locuitorilor, iar măsurătoarea cu stinjenul s'a gasit mai dréptă; de aceea s'a hotărit a se urmă măsurătoarea cu stinjenul. Vinȝarea însă a tutunăritului este afară de cei privilegiați și cei ce au hrisóve i cărți Domnesci de scutelă, iar cei-lalți toți, cum și pandurii din patru județe ot peste Olt, au să plătescă tutunăritul, precum mai sus se cuprinde, și de va fi ca să se caute slujba de cumpărătorul județului, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor, cu luare de bani mai mult peste suma hotărită, că apoi ceea-ce se va dovedî, prin cercetările ce sunt a se face, că au luat mai mult prin catahrisis, va fi silit, nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei, iar de va fi să se vinȝă huzmetul la altul, îndatorat să fie a se chezașul cu acel cumpărător, ca să nu se facă cătuși de puțină năpăstuire locuitorilor, că nici acela nu va scăpa de pedépsă. Decî cu acéstă orînduélă s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele ce s'a orînduit de dumné-lor boerii cumpărători cu tutunăritul la sud să aibă volnicie a căută slujba și cu stinjenul ce i se va da pecetluit de la Visterie să măsóre și să ieă și banii, cu urmare precum se cuprinde mai sus, să nu îndrăznescă însă a pune în măsurătoare și loc fără tutun, cu cuvînt că ar fi avut tutun seménat și nu s'a făcut, ci numai loc în care va fi tutun și mai mult să nu se îndrăsnescă a cere ce-vași cu nici un fel de numire, nici conace făr' de plată să nu facă, ci orî ce le va trebui, să le cumpere cu bani gata, că dovedindu-se în potrivă următor, se va pedepsi. Și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să îngrijiți a se urmă întocmai, precum poruncim, dându-le și ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele; i saam receh gpd.—1813 Maii 20.

Cod. LXXV, fila 68.

Cărți de tutunărit pe județe, la let 1816.

Zemli Vlahiscoie. Vinȝarea tutunăritului pe anul acesta cu let 1816, după trebuințele cele învederate, cu sfat de obște s'a hotărit, să se ieă de un stinjen câte parale 17 și măsurătoarea să se facă cu stinjenul ce se va da de la Visterie înhierat, măsurându-se locurile de tutun în lat și în lung și pe câți stinjenii va eși, să plătescă de stinjen, cum s'a ȝis mai sus, câte parale 17 făr' de plocon, numai câte douē parale de răvaș de nume să ieă, și slujbașii tutunari să fie datori a da răvașe de plată iarăși pe suma banilor și cu suma stinjenilor, căci măsurătoarea cu cotul, ce se urmă din vechime, se făcea cu catahrisis, făcându-se multe năpăstuirii locuitorilor, iar măsurătoarea cu stinjenul s'a găsit mai dréptă; de aceea s'a hotărit a se urmă măsurătoarea cu stinjenul; vinȝarea însă a tutunăritului este afară din cei privilegiați și cei ce au hrisóve i cărți Domnesci de scutelă, iar cei-lalți toți, cum și pandurii din patru județe ot peste Olt, au să plătescă tutunăritul, cum mai sus se cuprinde, și de va fi ca să se caute slujba de cumpărătorul județului, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor cu luare de bani mai mult peste suma

Pogonăritul străinilor continuă a se arendă cu taxa de 4 tal. 16 parale de tot pogonul. (1)

Fumăritul bălților, adecă taxa pe dreptul de a pescui fără de plată în bălțile statului, peste Olt se plătesce 66 bani de fie-ce casă. (2)

hotărîță, că apoi ceea-ce se va dovedî prin cercetările ce sunt a se face, că aū luat mai mult prin catalrîsis, va fi silit nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei; iar de va fi ca să vîndă huzmetul la altul, îndatorat să fie a se chezășul cu acel cumpărător ca să nu facă cătuși de puțină năpăstuire locuitorilor, căci în potrivă urmând, nici acela nu va scăpa de pedepsă; deci cu acéstă orînduélă s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele ce s'a orînduit de cumpărătorul acestui huzmet cu tutunăritul la sud Dolj, să aibă volnicie a căută slujba și cu stînjenu ce i se va da pecetluit de la Visterie să măsore și să ieă și banii, cu urmare precum se cuprinde mai sus; să nu îndrăsnescă însă a pune în măsurătoare și loc fără tutun, cu cuvînt că ar fi avut tutun semēnat și nu s'a făcut, ci numai loc în care va fi tutun, și mai mult să nu se îndrăznescă a cere ce-vași cu nici un fel de numiri, nici conace fără de plată să nu facă, ci ori-ce le va trebui să le cumpere cu bani gata, că dovedindu-se în potrivă următori, se vor pedepsi, și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului să îngrijîți a se urmă întocmai, precum poruncim, dându-le și ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele, i saam rezech gpd. (precum și ruptași ce noi să plătescă). — 1816 Iunie 1.

1817 Iunie 1, asemenea s'a făcut.

Cod. LXXV, fila 156 v.—159.

(1) *Carte de pogonăritul străinilor.*

Zemli Vlahiscoie. S'a dat acéstă carte a Domniei-Mele carele pe anul acesta cu lét 1813 aū cumpărat slujba pogonăritului străinilor la sud să aibă volnicie printr'acéstă carte a orîndui ómeni, să caute slujba și măsurându-le viile ce aū aici în pămîntul țerii, de la străinii cari nu sunt legați cu dajdie la Visterie, drept, după obiceiū cu stînjenu cel pecetluit, ce i se va da de la Visterie, să aibă a luă de tot pogonul po talerî 4 parale 16, iar mai mult să nu se îndrăznescă a luă, că se va pedepsi; și slujbași ce vor umblă cu acéstă slujbă pentru mîncarea lor și a cailor lor supărare saū cheltuélă locuitorilor să nu facă, ci tóte, ori-ce le va trebui, cu tocmélă și cu bani gata să aibă a le cumpără, iar fără plată să nu se îndrăznescă a luă, că se va pedepsi, urmând însă cu căutatul acestei slujbe după obiceiul ce va fi urmat și în alți ani mai dinainte. Pentru care poruncim Domnia-Mea și dumné-vóstră ispravnicilor, să îngrijîți de a nu se face urmări în potrivă, i saam rezech gpd. — 1813 Maiū 20.

211.000, adecă douē sute un-spre-șcece miū s'a vîndut dijmăritul la dumné-lui Vel Spătarul și Vel Postelnic.

Cod. LXXV, fila 68, v.

(2) *Carte de fumăritul bălților.*

Zemli Vlahscoie. După obiceiū s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele carele pe anul acesta cu lét 1813 aū cumpărat fumăritul bălților, ca să aibă a căută acest venit și a luă de la ómenii ce sunt șeđetori la satele cele sciute de lăngă bălți în

Goștinăritul din totă țera. În 1813 de la rîmătorii exportați, taxa este de 8 bani de rîmător, dacă exportatorul e pămîntean. Exportatorul sudit e scutit de această taxă, plătind numai vama de 3 la sută. (1)

Acești 8 bani este taxa în favoarea Căimăcămiei Craiovei, dar exportatorul mai are de plătit 4 parale de rîmător, havaet al ispravnicilor județului respectiv de peste Olt, dar nu și pentru ispravnicii din celelalte 12 județe de dincóce de Olt. Adevărata taxă însă de trecere este de 4 taleri de pärechea de rîmători și în plus vama. Sudiiții fiind scutiți de aceste taxe, fie-cine înțelege lesne, cât eră ea de odiósă pentru pămîntenii și cum sudiiții, înțelesi cu pămîntenii, frustraü fiscul de această taxă, trecënd oile ca oi sudețesci. (2)

5 județe ot preste Olt, care se îndestuléză cu pescele bălții fär' de bani, de totă casa po bani 66, iar mai mult să nu se îndrăznescă a luà, că dovedindu-se se va pedepsi; însă această slujbă după obiceiü are să o caute numai până la sfinții Apostoli; înainte nu are a mai umblă. Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor de prin județe, să dați mână de ajutor mai sus numitului, ca să pótă strînge venitul acesta; i saam rezech gpd.—1812 Ianuarie 1.

Asemenea douë cărți ca acestea s'aü făcut pe 12 județe de dincóce de Olt.

(1) *Carte de goștinărit.*

Zemli Vlahscoie. Dat-am Domnésca Nóstră carte carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpërat slujba goștinăritului din totă țera, ca să aibă volnicie a căută această slujbă în cinci județe ot preste Olt, urmând întocmai după mijlocul ce se cuprinde mai jos, ca să ieà goștinărit numai de la rîmătorii ce es afară din țeră, iar de la rîmătorii ce nu es afară din țeră n'are a cere goștinărit; decî dar, câți, ori din neguțători, ori din străinii cari strîng rîmători de neguțătorie și vor vré a-i scóte afară din țeră, ori la ce parte, de la acei rîmători ce vor eși din țeră, să ieà goștinăritul deplin, după vechiul obiceiü, de un rîmător bani opt, iar de va fi sudit adevërat acel ce scóte rîmătorii din țeră și vor fi vitele adevërate ale suditului, cumpërate de el, iar nu alt meșteșug, de la acel sudit nu are să ieà goștinărit, plătind însă suditul vama la sută trei, la vameșul schelei. Poruncim Domnia-Mea și dumné-vóstră ispravnicilor de prin județe, pe cari îi va arëtă mai sus numitul, că nu se supune a plăti, să-i supuneți a plăti și färă voia lor a da goștinărit, după cum se cuprinde mai sus; i saam rezech gpd.—1813 Ianuarie 1.

Asemenea douë cărți s'aü făcut pe 12 județe de dincóce de Olt, bez schela Căinenilor Cod. LXXV, fila 25 v.

(2) Ponturile cu cari se dà în vinđare pe acest următor an, socotindu-se de la Aprilie 1 cu let 1813 până la sfirșitul lui Martie cu let 1814, slobodenia trecerii rîmătorilor în Transilvania, prin schelele din tot cuprinsul țerii, adecă Vălenii, Cămpina, Vâlcanul și Mehadia.

1). Cel ce se va arëtă de cumpërător, să deà mai întâiü chezășie vrednică de credință pentru răspunderea banilor în vreme și apoi să ieà asupra-i acest huzmet.

2). Slobod este veri-cine va voi să trecă în Transilvania rîmători, prin scirea vameșului din partea locului și a cumpërătorului acestui contract.

3). Cumpërătorul are să ieà havaet de la toți cei ce vor țreçe rîmători în Trañ-

Dijmăritul a fost sporit în Maiu 1813 pe cuvînt că este deficit la Visterie. Acéastă dare n'o plătesc Metropolia, Episcopiile, boerii cu caf-

silvauiă, de păreche po talerî 4, și trecătorul are voe să răspundă uumitului acești baui, bez vaiua ce este îndatorat să plătescă vameșului diu partea locului, pe la tôte schelele, după catalogul vămilor și bez parale, opt de uu rîmător ale Caimăcămiei Craiovei i parale patru tot de la uu rîmător ale ispravuicilor județului, pentru rîmătorii ce vor trece pe la schelele diu județele ot peste Olt, care aceste căte parale opt și căte parale patru aũ să se răspundă de cătră trecători, uumai pentru rîmătorii ce vor trece diu județele ot peste Olt, iar uu și pentru cei ce vor trece pe la schelele acestor 12 județe de diucóce.

4). Cumpărătorul să uu se îndrăzuéscă a luà uicî uu bau mai mult peste orînduitul avaeť și diu tótă suma ce va trece, fieș-care luându-și avaeťul, să deà și cărțile în mâna trecătorului, cupriuđetóre atăt de suma rîmătorilor ce vor trece peste hotar, cât și de suma bauilor ce aũ plătiť, uumiudu-se tot într'acea cărțilie și uumele trecătorului.

5). Toți cei ce vor trece rîmători în Trausilvauiă, afară diuńr'aceste mai sus numite dărî a trecătorii, a vămii i a Caimacamului și a ispravuicilor de la județe ot peste Olt, uu aũ să mai răspundă la uimeuea nimic.

6). Cumpărătorul, diu điuă ce i se va întări contractul viuđării, să i se deà tot ajutorul priu cărți Domuesci de la Logofeția Divauului Domuiei-Mele, spre căutatul și strîusul acestui irat.

7). Suma bauilor să o răspundă cumpărătorul în trei căștiuri, la începerea de fieș-care patru luui, adecă căștiul diutâiu la Aprilie întâiu, cel de al doilea la August întâiu, și cel de al 3-lea la întâiu Decembrie.

8). Afară din prețul cumpărătorei uu are să mai deà nimic cu uicî uu fel de uumire.

9). Veri ce risico-pericolon se va întimplă la acest huzmet în curgerea acestui au, să fie pe séua cumpărătorului, căci Domuia-Mea uu se amestecă la acésta.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Cod. LXXV, fila 58.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Dumué-vóstră ispravuicilor diu sud. Mehediui, săuătate. Dumué-lui paharuicul Pauă Costescu cumpărătorul trecetórei rîmătorilor a șchelei diuńr'acel județ în Țera-Nemțescă, priu jalbă a făcut arétare Domuiei-Mele, că omul ce l-a avut orînduit la acea șchelă, auume Gheuache, a aflat că ar fi murit, și fiuđ-că are băuuélă că l-ar fi omorit alții, avéud asupra sa și baui de-aí huzmetului, într'adius triuute pe acest om al séu spre cercetare; de aceea vė poruucim Domuia-Mea, ca îndată după priuuierea acestii poruuci, să faceți scumpă cercetare acolo în fața locului, atăt priu alte doveđi, cât și priu carte de blestem, mai întâiu pentru mórtea lui, căud și din ce priciuă i s'a întimplat? al doilea, cătă sumă de rîmători a trecut în Țera Nemțescă? de căud s'a orînduit uumitul Gheuache și pâuă acum? al treilea, căți baui a strîus diu socotéla acestui huzmet? căci paharuicul arată priu jalba sa, că uicî uu bau uu i-a trâmisi de căud l-a orînduit, și căți baui se vor găsi strîuși, să-i faceți teslim în mâna acestui trimis al paharuicului, după cum íusuși în jalba sa a făcut cerere; și

tan, feciorii de boeri și văduvele de boer. Asemenea nu plătesc postelniceii, némurile și mazilii, dar plătesc dijmăritul pe stupi și rimători pandurii. (1)

al patrulea, pentru lucrurile mortului, câte a avut și câte se află acum? și pentru toate acestea să însciințați Domniei-Mele, cu întrégă pliroforie. Tolco pisah gpd. — 1813 Maiu 14.

Cod. LXXIV, fila 46.

(1) *Cărți de slujba dijmăritului*, pe lét 1813 Maiu 20.

Zemli Vlahiscoie. Vinđarea dijmăritului pe auul acesta cu lét 1813, măcar că nu se cuveniă a se adăogă la plata acestei slujbe, dar după cunoscuta lipsă întru care se află Visteria și după curgătoarele cheltueli ce urmază neconținut în feluri de trebuințe ale țerii, cu sfat de obște s'a găsit cu cale, ca estimp, numai la această trebuință să se ieă dijmărit de la una păuă la deuce de sfini i de peci câte deuce parale de litră făr' de plocon, iar de la deuce în sus iarăși câte deuce parale de litră și plocon, câte taleri unul de nume, i patru parale de numărătoare și două parale pentru răvașul de nume, iar alt ciuruc saă vre-o altă încărcătură cu totul să lipsescă, și această luare are să se urmeze numai în anul acesta. Slujbașii dijmari, la toți cei ce vor plăti dijmărit să deă răvașe de plată într'acestași chip, adecă: atâția bani a plătit cutare, din satul cutare, banii dijmăritului pe atâția peci și pe atâția sfini, de litră câte parale deuce, și cari vor plăti și plocon, să-i trecă și plocon în răvaș, căci oricarele se va îndrăsnî a da răvaș fără sumă de bani și fără sumă de litre, se va pedepsi făr' de milostivire; vinđarea însă este afară din privileghiați, precum la vale mai pe larg se arată; cu acest dar mijloc vinđându-se la cochii-vechi slujba dijmăritului pe acest an la dumné-lui s'a dat această carte a Domniei-Mele ce s'a orînduit taxildar, carele să aibă volnicie a orîndui slujbași, să caute slujba la numitul județ, precum poruncim mai sus, și precum prin ponturile de la vale se orînduesce, adecă :

1). Mitropolia, Episcopiile, mânăstirile cele mari, cu metoșele lor cele sciute, dijmărit să nu plătescă, după vechiul obicei.

2). Dumné-lor beorii i jupănesele văduve, ce le-aă stătat boerii dumné-lor în boerii cu caftan, i feciorii de boer ce sunt sciuți, iarăși să nu plătescă dijmărit, precum a fost obiceiul.

3). Postelniceii, némurile i mazilii și alții, ce aă sineturi de scuteli, să li se păzescă privileghiul ce aă.

4). Toți cei-l-alți, atât pămîntenii i Sârbii, cât și pandurii din patru județe ot preste Olt, ce vor avé stupi i rimători, să aibă a-și plăti dijmăritul pe deplin, precum mai sus se cuprinde, și slujba să aibă a o căută cu cercătură cu tot până la Septembrie în 10.

5). Cei-ce scutesc dijmărit forte să se ferescă de a nu amestecă stupii i rimătorii, cu ai acelora ce plătesc dijmărit în bucatele lor, cu gând ca să păgubescă slujba, că apoi unii ca aceia dovedindu-se, nu numai că pe acele litre ce se vor dovedi ascunse va plăti dijmărit indoit, ci încă și pe ale lui drepte bucate va plăti dijmărit, în rînd cu țerani și i se va strică de tot privileghiul scuteli.

6). Boerii ce scutesc dijmărit pe drepte bucatele ce vor avé de tamazlic, de dijmărit, să nu se supere, iar pentru cele ce va avé cumpărate de neguțatorie, pe acelea să plătescă dijmărit.

Cântarul Domnesc în 1813 s'a arendat cu dreptul de a lua la suta de oca 15 bani. (1)

Țiganiū daū iratul armășiei, dar în 1817 Cămara Domnescă îl ieă în folosul ei. Armășia încetěză de a-l strînge și Caragea dispune ca să-l adune Cămara Domnescă și să se deă Dómnei analogia ce i se cuvine. Până la 1817 marele Armaș eră și judecătorul pricinilor cri-

7). Toți cei ce veți avé stupării și rimători, să aveți a vă arêtă bucatele vóstre la orînduiții slujbași, căci ori-care își va dosi bucatele sale, dovedindu-se va plăti dij-mărit îndoit.

8). Cumpărătorul de județ, de va fi să caute slujba însuși, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor, cu luare de bani mai mult peste suma cea hotărîtă, că apoi ceea-ce se va dovedi din cercetările ce sunt a se face, că aū luat mai mult prin catahrosis, va fi silit nu numai ca să întórcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei, iar de va fi ca să vinđă huzhmetul la altul, îndatorat să fie a se chezăsuī acel cumpărător, ca să nu facă cătușl de puțină năpăstuire locuitorilor, ci să urmeze întocmai după cuprinderea ponturilor, căci împotrivă urmând, nici acela nu va scăpă de pedépsă

9). Poruncim Domnia-Mea și voué slujbașilor ce veți umblă cu acéstă slujbă și a cailor voștri, supărare sau cheltuélă locuitorilor să nu faceți, ci tóte, ori-ce va trebui, cu tocmélă și cu bani gata să luați, iar făr' de plată să nu vă îndrăsniți a lua, precum nici puī de găină sau alt-ce-vași să nu cereți ca obiceiū, că ori-care se va cutezà a lua mai mult peste poruncă, sau va face supărare, sau cheltuélă locuitorilor, unul ca acela dovedindu-se, nu numai ceea-ce va lua va plăti îndoit, ci încă se va și pedepsi, poruncim și dumné-vóstră ispravnicilor să căutați să fiți cu privighere de a nu îngădui pe slujbași a face urmări mai mult peste aceste ponturi, că veți fi răspunđători. Ci după aceste ponturi, poruncim ca și dumné-vóstră să le dați tot ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele, i saam receh gpd. — 1813 Maiū 20.

Cod. LXXV, fila 66.

(1) *Carte de slujba cântarului Domnesc.*

Zemle Vlahischoie. După obiceiū s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpărat slujba cântarului Domnesc de aici din orașul Bucuresci, ca să aibă a căută acéstă slujbă și să fie dator a ținé cântar drept, și alt nimeni să nu aibă voe a ținé cântar sau a cântări marfa ce este de vinđare, ci numai el, și de tot omul ce vor aduce ori-ce fel de marfă de vinđare și ar avé să cântărăscă, să aibă a o cântări și a lua la suta de oca bani 15, iar nu mai mult, numai să aibă a se ferì, ca ori ce fel de marfă se va cântări, să o cântărăscă cu cântar drept, iar nu cântar mai mic, ca să facă la vre-o parte nedreptate, că dovedindu-se se va pedepsi, i saam receh gpd.—1813 Ianuarie 1.

Asemenea doué cărți s'aū făcut, una pe 12 județe și alta pe Craiova și pe 5 județe ot peste Olt.

Çod. LXXV, fila 26.

minale ale țiganilor Domnesci, iară de la data acésta marele Cămăraș rămâne desărcinat de asemenea judecăți. (1)

Mănăstirile (2), cari în timpul ocupațiunii rusesci au fost obligate, pre-

(1) Carte prin care se dă eforia strîngerii iratului și a cercetării pricinilor Armășiei la dumné-lui vel Cămărașul.

Zemle Vlahiscoie. Cu tôte că birul țiganilor Domnesci i cele-lalte orînduite dări ale lor din vechime, până acum s'au obicinuit a se strînge de cătră cei după vremi dregători ai Armășiei, dar fiind-că și acest venit ca unul ce se adună de la acești țigani, cari sunt buni și drepti ai Domniei, se socotese și este al Cămării Domnesci, precum sunt și huzmeturile, după cuviință urmază a fi legat și acesta împreună cu cele-lalte la Cămara gpd; de aceea iată printr'acéstă Domnésca noastră carte, întocmind Domnia-Mea acéstă cuviinciosă orînduélă, ridicăm de acum înainte Armășiei strîngerea acestui venit și hotărîm să fie sub îngrijirea și eforia celui după vremi vel Cămăraș și strîngendu-se la Cămara gpd., de acolo să se dea și Luminăției Sale Dómnei analogon ce i se cuvine dintr'acést venit, după orînduéla ce se urmă până acum; și cătră acésta, fiind-că cel după vremi vel Armaș pe lângă strîngerea acestui venit al birului țiganilor Domnesci, cu care eră însărcinat, aveă și îngrijirea cercetărilor pricinilor englimaticesci, ce se caută la Departamentul criminalion de cătră judecătorii aceluî Depertament, de aceea pe lângă eforia și îngrijirea strîngerii acestui venit, cu care am însărcinat de acum înainte pe cel după vremi vel Cămăraș, îl însărcinăm lot pe dumné-lui și cu îngrijirea i eforia cercetării englimaticescilor pricinii, ce se caută la mai sus numitul Depertament, că să fie și de acum înainte iarăși unite amândoué aceste eforii, i saam receh gpd.—1817 Iunie.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXV, fila 182.

(2) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vahischoie.*

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele acéstă anaforă a dumné-lor veliților boeri și făcënd și noi chibzuire, n'am găsit cu cuviință a se împlini condeiul rămășițelor ce ni se arată că sunt asupra mănăstirilor, în vreme ce mănăstirile îndestul au fost împovorate cu alte dări de ajutore la ale țerii trebuințe, ce s'au întimplat, fără numai cele de mai jos arătate trei condee: însă taleri 3.896 ce prisosesc din banii proviantului asupra Mitropoliei i taleri 3.635 ce mai sunt asupra Mitropoliei din cei câte taleri 5 luați de la preoți i diaconi, poruncim dumi-tale vel Logofete de Țera-de-sus, să-i împlinesci de la prea osfinția sa părintele Mitropolitul; așijderea și pentru cel de al treilea condei de câte taleri 3 până la taleri 8 de la preoți i diaconi, pe suma ludelor 8.138, ce s'au găsit în anul trecut, să se facă Domnescile noastre porunci cătră ispravnicii județelor, ca prin protopopi strîngendu-se de la tagma preoțescă, să se trimită aici la cancelaria Divanului Domniei-Mele, ca și acei bani, împreună cu suma banilor mai sus arătatelor condee, să se dea pitarului Velcei, spre cea desăvîrșită despăgubire a sa.—1816 Septembre 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale de la acéstă jalbă a pitarului Velcei, am făcut chibzuire pentru taleri 49.431 parale 30, ce cu luminată hotărîrea Măriei Tale are să

cum vădурăm, să contribuеască cu sume importante pentru proviantul rusec, continuă a fi învăluite cu cererea de rămășițe. Totuși la 1816, Domnitorul le scutesce pe cele mai multe de aceste rămășițe.

ieă numitul pitar de la câte patru eparhiile țării, preoți și mănăstiri din madéua proviantului rusec, și fiind-că prea osfinția sa părintele Mitropolitul arată, că Mitropolia a primit pentru acest proviant taleri 153.896, însă 75.491 din cislă mănăstirilor de taleri 96.000, i 37.055 din cislă preoților i a diaconilor, lude 7.411 a câte patru eparhiile, de lude po taleri 8 și s'aū împlinit numai po taleri 5 (iar cei-lalți 3 arată prea sfinția sa, că nu s'aū împlinit) i 33.850 a primit de la pitarul Velcea din vinđarea de proviant și 7.500 de la pitarul Ioniță, iar după proviant, iar la Visterie s'aū dat numai taleri 150.000 și prisosesc asupra Mitropoliei taleri 3.896, fără a se ținé în sémă alte condee ce mai arată prea sfinția sa; s'aū dat însă taleri 3.216 părintelui Mitropolit Dositeiū; fiind-că acești bani sunt dați din léfa ce aveă a luă prea osfinția sa de la Mitropolie, nu se cuvine a se scăde din banii proviantului, ce urmэză a fi dați din iraturile Mitropoliei i taleri 15.000 ce arată pitarul Ioniță logofétul Mitropoliei, că s'ar fi plătit dobândă câte taleri 7 și $\frac{1}{2}$, și câte taleri 8 pe lună la bani ce s'aū ridicat în galbeni mai nainte până a se luă din eparhiї, de s'aū dat la Visterie, i taleri 8.000 ce arată iar pitarul Ioniță că s'aū păgubit de la cursul galbenilor, nici aceste douэ condee nu se țin în sémă de nu va încredința pitarul Ioniță prin jurămint evanghelicesc față fiind și pitarul Velcea, că sunt adevэrate aceste condee douэ cum le arată el, cum și taleri 17.000 capete și dobândă ce arată prea osfinția sa părintele Mitropolitul, că i-a fost luat împrumut părintele proin Mitropolit Ignatie, tot pentru acest proviant, și i-a răspuns în urmă Mitropolia, iarăși nu se țin în sémă căci ne-am pliroforisit, că acei bani s'aū dat în vremea răsmiriții pentru altă contribuție, iar nu pentru proviant, ci găsim cu cale ca acei taleri 3.896 ce prisosesc asupra Mitropoliei din banii proviantului, după cum arétăm mai sus, să-i răspundă prea sfinția sa părintele Mitropolitul, așiderea să răspundă prea sfinția sa și alți taleri 3.635 ce se vэд că aū rэmas asupra Mitropoliei din cei câte taleri 5 ce s'aū luat de la preoți și diaconi și, împlinindu-se aceste douэ condee, ce fac taleri 7.531, de dumnэ-lui vel Logofétul de Țэra-de-sus, ce din luminată porunca Măriei Tale este orînduit mumbașir asupra acestei madele, să se deă pitarului Velcei, căci cislă preoților din banii proviantului se vede pe lude 7.411, iar la cislă de ajutorul școlei din trecutul an s'aū găsit că sunt lude 8.138 și de aceea prisosesc acești bani asupra Mitropoliei și deosebit de aceste douэ condee să fie luminată porunca Măriei Tale cătră dumnэ-lor ispravnicii județelor, ca prin protopopi să se împlinэască și acea rămășită de câte taleri 4 de la cэta preoțэască și să-i trimiță drept aici la dumnэ-lui vel Logofétul, ca să-i deă pitarului Velcei, cum și taleri 20.509 ce arată iarăși prea sfinția sa prin anaforă cătră Măria Ta, că sunt rămășită tot din cislă proviantului la unele mănăstiri, să trimiță dumnэ-lui vel Logofétul Logofeției de Divan mumbașiri cu luminate poruncile Măriei Tale, ca să-i împlinэască și să se deă și dintr'aceia căți vor trebui până a se împlini banii pitarului Velcei, iar prisosind ce-vași se va face chibzuire, unde să se deă acel prisos și vom arétă Măriei Tale prin osebită anaforă, iar hotărîrea rămэne la Măria Ta. — 1816 Maiū 17.

. Radu Golescu Biv vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodor Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofét.

Mănăstirile perd adese-orî vinăriciul, care se dă de cătră Caragea, pentru întreținerea lazareturilor de ciumă. (1)

La 1813 Ianuarie, Caragea reînființază *apaltul* cărților de joc, desti-nând venitul lui pentru apanajul Dómnei, fiind-că i se scăduse unele venituri din ale vămilor. (2)

(1) Publicații la tóte județele, ca milele de vinăriciú să le trimită la Cassa nazírilor lazareturilor.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Pentru milele mănăstiresci, după hotărîrea ce s'a făcut a se luá în tóma trecută pe séma Cassei spitalurilor și a lă-zăreturilor de náprasnica bólă, și de cătră Domnia-Mea ați fost dumné-vóstră însăr-cinați prin poruncile ce am dat, încă de la trecuta lună a lui Novembre în 16, ca banii aceștia să-l strîngeți dumné-vóstră și cu catastih să-i trimiteți la dumné-lor boerii nazíri ai lăzăreturilor, făcendu-se exeresis de milele de vinăriciú ce nu aú a se su-pără, precum cu îndestulare se cuprinde într'aceeași poruncă; acum dar cu mirare ne fuse, când am auđit de la dumné-lor boerii nazíri ai Cassei spitalurilor, că n'ați trimis nici catastih, nici bani, după care urmare a dumné-vóstră se cădeá a vi se face și osândă spre respălăire la nebăgarea în sémă, după porunca ce vi s'a dat, și vi s'a fost poruncit, ca în grabă să trimiteți banii. și căci acum vi s'a trecut cu vederea greșala și iată de iznóvă vė poruncim strașnic, ca cum mai fără de ză-bavă să trimiteți banii milelor de vinăriciú cu catastih iscălit, căci ne urmând și acum, și viindu-ne însciințarea, că iarăși n'ați urmat nici aceștii de al doilea porunci, să sciți cu hotărîre, că veți căde în urgia Domniei-Mele. — 1814 Februarie 16.

(2) *Apaltul cărților de joc.*

Fiind-că din vîndarea vămilor vre-o câte-va venituri scădendu-se se dau în ira-turile Luminăției-Sale Domniței, și pintr'acele iraturi ale Luminăției Sale, unele rē-măind atât de mai înainte, cum și după vremi, cât și acum tot în vîndarea veni-tului vămilor, iar altele ridicându-se cu totul pentru obștescul bine și folos, a rēmas Luminăția Sa în desăvîrșită lipsă de acele drepte căderi iraturi; deci ca să se facă óreși-care îndestulare la acea lipsă, care s'a făcut pentru obștescul bine, am hotărît Domnia-Mea, că vîndarea cărților de joc să se deá prin apalt, și să se vîndă în tótă țera Domniei-Mele, adecá atât în poliția Bucurescilor, cum și prin tóte orașele i țirgurile județelor de pe afară de la unul numai ce se va încarcá cu acéstă vîndare, iar acel vîndător cumpărând huzmetul acestui apalt de la cochii-vechi cu prețul ce se va tocmí, să aibă a face zapt tótă tréba apaltului, arătându-i-se că de la o ți hotărîță are să vîndă cărți de joc numai el prin tóte locurile, precum s'a đis mai sus, și acei bani ce va vinde huzmetul să fie irat al Luminăției Sale prea iubitei nóstre Dómne, în locul celor ce s'aú aridicat din venitul vămilor și ca să se întocmescă acest tertíp, porun-cim Domnia-Mea, cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv Vel Vistiere Ioane Moscu, ca îndată ce veți primi acest Domnesc al Nostru pitac, numindu-te Cassá al acestui huzmet, să faci cunoscută hotărîrea Domniei-Mele la cei ce vor arētá muș-terii și să vîndă acest huzmet al apaltului cărților de joc cu strigare de cochii-vechi, sub ponturile ce mai jos se arată:

1). Cumpărătorul peste cincí ȓile după vîndarea huzmetului să aibă a începe la vîndarea cărților de joc în poliția Bucurescilor, iar tótă țera în curgere de 15 ȓile.

Venitul oeritului de la ciobanii ardeleni continuă a da ocaziuni la multe reclamațiuni. In interesul acoperirii datoriei vechi a țerii, acest venit se menține cu toate reclamațiunile primite și cu totă greutatea ce întimpină vama, care aveă obligațiunea să vegheze, ca ciobanii să nu se întorcă în Ardél cu vite mari altele decât pe cari le-au adus la păscut în munți. (1) De la vitele mari aduse pentru păscut în munți

2). Din ȕiua ce se va vinde huzmetul, cumpărătorul, împreună cu om orînduit din partea Cassei, să aibă a face catagrafie de toate cărțile de joc ce se vor găsi prin toate prăvăliile din Bucuresci, asemenea catagrafie să facă și pe la toate tirgurile și orașele de prin județele de afară, prin marifetul dumné-lor ispravnicilor, dându-se cărți Domnesci deschise de la Logofeția Divanului Domniei-Mele și împreună cu catagrafia ce se va face, atât aici în politie, cât și pe afară, pe care să pue pecetea, ca să nu aibă voe a vinde cărți de joc neguțatorii ce le vor fi avënd, socotindu-se această po-prire din ȕiua ce se va face catagrafia.

3). Cumpărătorul huzmetului să fie îndatorat a luă asupra-i câte cărți se vor găsi în țeră, adecă atât în politie, cât și pe afară, pe care să aibă a le plăti celor ce le vor fi avënd cu prețul ce se va găsi cu cale de cătră orînduitul cu Cassa boer al Domniei-Mele, carele are a hotări acest preț după socotéla ce va face, atât al costului cărților de totă felurimea, cât și a interesurilor, și tot acest boer are să hotărăscă după chibzuirea ce va face și prețul cu care are să vinđă cumpărătorul apaltului cărțile iarăși de totă felurimea, făcându-i socotéla, atât după prețul cumpărătoarei celor de aici cărți și celor ce va aduce din lăuntru, cum și de alte cheltueli i interesuri.

4). Cel ce se va dovedi, că a îndrăznit să vinđă cărți din ȕiua ce se va publicul vinđarea acestui apalt, să se facă controbont totă felurimea cărților și pentru câte cărți se va dovedi că a vîndut, să plătescă apaltorului duzina cu preț îndoit de cel ce se va hotări să vinđă el, iar la Cassa apaltului să plătescă geremea pentru un duzin po taleri 50, și acela să se și pedepsescă ca un nesupus hotăriri Domniei-Mele.

5). Banii vinđării să aibă a-i numără cumpărătorul la Cassa apaltului în trei căștiuri, adecă la fieș-care începere de patru luni, socotindu-se acesta din ȕiua ce i se va vinde huzmetul la cochii-vechi.

Cu aceste ponturi vinđându-se huzmetul, poruncim, orînduitule boer al Domniei-Mele, pe cel ce se va hotări de cumpărător să ni-l faci cunoscut prin anaforă în scris, arătându-ne și prețul cu care se va întocmi vinđarea huzmetului, ca să i se deă și cartea Domniei-Mele spre a fi sciut de apaltador la toți de obște, iar banii luându-i, să aibi a-i da în socotéla Luminăției Sale Dómnei, sub adeverință de primire.— 1813 Ianuarie 18.

Cod. IX, fila 30.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.*

Vătașe de la plaiul Prahovei sud. Prahova. Cinstita chesarocrăescă aghenție prin notă ne-a făcut arătare, că de la sudiiții chesaricesci ce acum, pe vară, es cu vite mari din lăuntru la munții țerii pentru pășune și iar se întorc înapoi plătind la stăpânii munților prin învoire pășunea, le-ai fi cerënd și tu osebit avaeet cu nume

nu se luă nici o taxă. Pentru ele se plătiă numai proprietății pășunatul după învoelă.

de erbărit; ci fiind-că în cartea de vătășie ce ți se dă nu se cuprinde a luă de la acest fel de vite vre-un erbărit, precum nici vameșilor în ponturile vămilor iarășii nu se cuprinde o orînduélă ca acésta și datorie ai a îngriji fórte tare, ca numai cu vitele acelea ce au eșit din lăuntru la pășune să se întórcă, iar să nu amestece altele de aici din țéră, căci acelea nu sunt slobode a eșii nici într'un chip din țéră, ci daș îi poruncim ca de la acest fel de vite mari ce vin numai pentru pășune, cari sunt adevărate ale sudțiilor, nu numai să nu îndrăznesci a cere ceva, ci să și însciințezi Domniei-Mele cu ce cuvînt ai făcut acésta cerere, acésta îți poruncim. — 1814 Iunie 13.

Cod. LXXIV, fila 127.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vistiére, de vreme ce jăluitorii aceștia au dovedit, că au plătit bir între străini în diastimă de 2 ani, după pliroforia ce ne dai printr'acésta anafora, poruncim, că de nu voesc a mai plăti bir și de acum înainte, să se ridice cu vitele lor de aici a trece în Țéra-Nemțescă. — 1818 Martie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXIX, pag. 297.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale ce ni se dă la nota cinstitei Aghenții pentru Ioan Secal i Stoica Iarteși de la Bran și Ioan Gherman de la Fisarași, pentru cari arată că ar fi eșit cu obicinuite reghii și pașaporturi la oile lor ce le au în județul Buzelui, și cum că în pămîntul acesta nici o namestie nu au, iar zapciul străinilor de la acel județ le-ar fi luat taleri 100 de la fieș-care asupra căruia se aduce pără pentru acésta pricină, făcend cercetare. mai întâiu mî-a arătăt, că el se află numai cu oile aici și cei din sus doi inși făcend pe toți ai lui, iar nevasta îi este înlăuntru la Bran, și cum că doi ani plătesce bir la străini, pentru care mi s'au arătăt și răvașele zapciului de le-am vėđut, arătand și sameșul de străini carele a venit înaintea mea trimis de dumné-lui Stolnicul Iacovache, întimplându-se a fi bolnav, cum că sunt așezați în catastihul străinilor de doi ani, apoi l-am întrebat când s'a sciut că este sudit și numai cu oile se află aici, cum de s'a suferit de a plătit de rînd doi ani dajdie între străini și nu a mers să arate cinstitei Aghenții, răspunse că nefiind statornic aici ci călător, când înlăuntru la casa lui, când aici, dînșii vede numai oile, nu au avut vreme să vie până aici să se arate, și așa plătiaș omenii lui, nesocotind că o să i se cėră pentru vreme, din care se cunósce că a fost cu primirea lor, i-am cerut reghiele ca să le vėđ, și mi-a arătăt o reghie din lét 1817 a nepotu-sėu, iar a lui đise că o are la oi și de cercetarea ce am făcut nu lipsii (a arėtă) Înălțimii Tale. — 1818 Martie 12.

Vel Vistier.

CAP. IV.

Țăranul sub Caragea.

Țăranul încă este un factor din societate, orî cât fie el de cădut și de neconsiderat sub domnia lui Ioan Caragea. Care este dar situațiunea țăranului sub această domnie?

În manifestul adresat țării la începutul domniei, Caragea ordonase ispravnicilor să adune pe toți bătrînii și fruntașii din sat, la anumită zi, să le cetască acel manifest în care promitea locuitorilor în genere, de a nu îngădui cea mai mică năpăstuire nici cel mai ușor jaf. (1)

Ca toate programele politice minția și manifestul noului Domn, căci în practică altmintrelea eși lucrul decât el promisese în manifest. Ce-i dreptul, în primul an de domnie, țărănimea, luând în serios manifestul, ce cu multă solemnitate li se cetise într'o anumită zi în fie-ce sat, începe a se jăluî noului Domn în contra mănăstirilor, arendașilor sau moșierilor, pe moșiile cărora își dau claca.

Dintre primele procese de această natură, din 1813, sunt acelea în cari țărani după moșii mănăstiresci, reclamă să nu li se aplice *pontul* în totalitatea lui, ci ei să dea zilele de muncă și dijmă, după speciale învoeli anterioare. Așa sunt procesele următoare :

a). Locuitorii din satul Cozia, cari se jăluiesc în contra egumenului schitului Coziei, că le ia dijmă peste obiceiul ce ei au avut. Ei cer să dea numai deciuélă din porumb după vechiul lor obicei, dar Domnitorul, pentru că dînșii nu presintă o învoelă anterioară, în scris, îi obligă la pontul legiuit, adecă la claca de 12 zile pe an, în 4 anotimpuri câte 3 zile, la dijma porumbului de pogon câte 8 banițe cocolôșe, orî 4 banițe grăunțe, iar pentru dijma finului, din livețile curățite de locuitorii, să dea din dece una și să nu fie egumenul volnic de a le lua de sub stăpânirea țăranilor. Asemenea să fie datorii țărani din 10 pruni a da 1 mănăstirii și câte 2 oca de fasole la pogon, după cuprinderea aședămîntului ce au făcut cu egumenul în anul trecut. (2)

b). Nu numai proprietății erau țărani datorii clacă, ci și la unii funcționari: așa la vătăfii de plai :

Trei cărți legate cătră ispravnicii Vâlcei i Gorj și Mehedinți, a supune și pe bresle i némurî, mazilî, scutelnicî și poslușnicî a da claca cea obișnuită pe an acelor vătăfi de plai, bez tagma bisericescă și boerescă.

(1) Veđi tom. X, partea A., pag. 455 din Ist. Rom. de V. A. U.

(2) Veđi actele în tom. X, partea II, din Ist. Rom. de V. A. U.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud..., sănătate. Fiind-că locuitorii casnici de prin plaiuri sunt datorî a da la vătăși pe fieș-care an obicînuita și legiuita clacă, și dumné-lui Vel Vornicul de Țera-de-sus a făcut arêtare Domniei-Mele că breslele de prin plaiuri, adecă némurî, mazîli, scutelnici și poslușnici și preoți nu s'ar fi supuind a răspunde la vătăși acéstă clacă, de aceea poruncim Domnia-Mea, ca să îndatorați pe tóte breslele de mai sus arêtate de a răspunde la vătăși orînduita clacă, ca un drept al lor urmat din vechiine și păzit, afară numai din tagma boeréscă și a preoților după anaforaua ce ne-ău făcut părinții arhieriei i dumné-lor veliți boeri și s'a întărit de Domnia-Mea, care apêrare a preoților să bine facă cunoscut că este musaadea cătră dînșii, și de urmarea poruncii să însciințați Domniei-Mele, și fiți sănătoși. — 1817, Iulie 31.

Cod. LXXXVII, fila 39 v.

Jalba lui State Pardalis, vataful plaiului Hurezului din sud Vâlcea.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să îndatorați pe pîrâții de a fi următori cu răspunderea dreptului jăluitarului întocmai după co-prinderea Domnescilor nóstre ponturî, ce sunt arêtate în cărțile vătășilor de plaiu — (Pecetea gpd.) Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arêt Înălțimii-Tale, că din vechime s'a obicînuit ca toți locuitorii plaiurilor țării, atât birnici cât și bresle, să deă claca cea obicînuită la cei după vremi vătăși ai plaiurilor, și jăluitarul dreptate avênd la cererea ce face, se va da luminată porunca Înălțimii-Tale cătră dumné-lor boerii ispravnici ai județului, să îndatoreze pe locuitorii numitului plaiu, birnici și bresle, să deă clacă la vataful lor. iar anii Măriei-Tale să fie mulți și norociți întru fericire. — 1815 Februarie 19.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXVIII, pag. 415.

c). In Martie 1813, e judecata Divanului între mănăstirea Arnota din Vâlcea și țeranii ședători pe moșia mănăstirii. Egumenul se jălucesce că țeranii nu se supun a-și face claca și a-și da dijma, nepăzind nici legăturile zapisurilor lor, nici obiceiul pămîntului, atât la altele, cât și la livețile de pruni din cari fac rachiu pentru alișveris. Domnitorul rînduesce afacerea în cercetarea ispravnicilor (1).

d). Locuitorii din 3 sate: Copăcenii, Călinescii și Brătenii, din jud.

(1) Veți actele în vol. X, partea B.

Argeș, refuză de a plăti 12 țile pentru mănăstirea Cornetul, proprietara moșiei, căci obiceiul lor a fost să dea numai 6 țile de clacă. Domnitorul Caragea obligă aceste 3 sate la clacă și dijmă, după pontul legiuit, de ore-ce ele n'au la mână o învoelă în scris pentru mai puțin (1).

e). După tânguirea consulului rusesc Luca de Chiricov, că locuitorii din Zimnicea nu se supun a răspunde *adeturile* moșiei la epistatul ei, Caragea dă ordin la 5 August 1813, să fie supuși la pont locuitorii cu forța (2).

f). Locuitorii din satul Domnești jud. Muscel cer ca episcopul de Argeș să nu le schimbe învoela, care o au din vechi cu mănăstirea, de a nu plăti decât câte 6 țile pe an, fiind acesta așezământul de la 1793 și neschimbat mai mulți ani. Representantul mănăstirii pretinde că înșiși locuitorii au primit să dea 8 țile de clacă. Domnitorul curmă procesul hotărînd aceste 8 țile de clacă, iar cele-lalte obiceiuri ale pămîntului să se urmeze întocmai după vechia învoelă.

Să amintim că scăderea numărului de țile de clacă la țărăniile de pe moșiile mănăstirii a ordonat-o la finele secolului trecut Domnitorul Mavrogheni, care ținea să-și facă partizanii în popor, în țărăniile, în contra boerimii lui necuviincioase (3).

g). Țărăniile după moșia Ciolăneșca și Slăvesca a Mitropoliei (jud. Teleorman) se tânguesc că li se cere de arendaș mai multe încărcături la obiceiurile pămîntului, ce din vechime le-au avut. Ei cer să fie apăsări de clacă, care n'au avut-o nici o dată și au plătit numai câte un zlot de vatră și că, dacă sunt obligați la clacă, satul se risipește. În tot cazul țărăniile cer să aibă *protimis* la arendarea moșiei. În 28 Aprilie 1814, Caragea recomandă ispravnicilor de județ afacerea împreună cu cererea de protimis.

h). Din documentul de la 12 Mai 1814 se poate înprospăta în mintea lectorului tot șirul de îndatoriri, cari la data acesta se consideră ca legiuite pe spinarea țeranului, în privința proprietății moșiei.

i). Procesul dintre epitropul casei Vornicului Varlam cu locuitorii de la moșia Ulmenii din jud. Teleorman, că nu se supun la obiceiurile pămîntului. Locuitorii nu vor clacă, ci să dea câte un zlot de vatră. Domnitorul chemă pe locuitori la judecata Divanului în 3 Iunie 1814.

(1) Vezi actele în vol. X, partea B.

(2) Idem.

(3) Tote actele relative la acest Capitol se vor ceti la finea acestui volum al nostru.

Infățișarea se face la 2 Iulie 1814, iar la 10 Iulie Domnitorul dă pe locuitorii rămași de judecată, obligându-i la tot *pontul*, de óre-ce n'aú o deosebită învoélă cu proprietatea.

j). Locuitorii din satul Grecii din Vlașca, în proces cu arendașii moșiei, refusă de a transformă cele 12 țile de clacă în bani. Urméză detalii și despre cele-lalte obligațiuni. Domnitorul îi obligă la cele 12 țile de clacă și la diversele datorii după pont, în 9 Iunie 1815.

k). Locuitorii din 3 sate: Chirnoșii, Stupinele și Clătescii din Ilfov, în proces cu mânăstirea Pantelimon, cer scădere din țilele de clacă. Domnitorul îi obligă la cele 12 țile și de a da câte o vadržă la 20 vedre din vin, însă nu în bani.

l). Mai mulți podgorenii din Dealul-mare se învoesc prin zăpis, ca vierii lor să nu țină vite, cari strică prin vii, afară de o vacă și doi boi, cari și acestea să le aibă sub pază de văcari, căci întimplându-se vre-o vită să trecă în vre-o vie streină, proprietarul viei are dreptul să o tae. Toț-odată ei cer să nu mai sălășluescă țeraniii printre vii. Domnitorul, la 8 Iulie 1816, întăresce zăpisul și aprobă îndepărtarea de prin vii a locuitorilor de la popórele din Dealul-Mare. Aceștia însă, la 20 Aprilie, același an, dejă primiseră prin zăpis a se strămută pe la sate până la finele lui Maiú și se învoiseră, că orí-ce vită de a lor va intră prin vii, proprietarul viei să o pótă tăia fără nici o despăgubire.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele acest zăpis, ni s'a citit împreună și însciințarea ce ni s'a trimis de dumné-lor ispravnicii ot sud Buzetu, de la 4 ale trecutului Maiú arétând că atât podgorenii cei cu vii dintr'aceste popóre ce se ved iscăliți într'acest zăpis, cât și locuitorii din mai jos numitele popóre, ce sunt cu vitele lor acolo, fac cerere a li se întări acest zăpis, după care isprăvnicescă însciințare ceretând Domnia-Mea prin dumné-lor Vel Vistierul, de se pôte pricinui vre-o pagubă Domnescei nóstre Visterii, cu mutarea acestor locuitori din numitele popóre, ne-a pliroforisit anaforaua ce ne-a făcut de la 3 ale acesteii luni, că acei locuitori nefiind dajnicii ai satelor, ei mazili și alte bresle, nu pôte avé Visteria, din mutarea lor, nici pagubă nici folos, iar huzmetul vinăriciului va rămâne folosit, lipsind stricăciunea ce fac vitele lor la acele vii. Drept aceea dar, după pliroforia ce ni s'a dat de cătră dumné-lui Vel Vistierul, și după cererea amândorora părților, întărim Domnia-Mea zăpisul acesta spre a-și avé ființa și urmarea sa nestrărutat. — 1816 Iulie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXV, pag. 167.

De vreme ce locuitorii ce s'aú încuibat cu șederea printre vii, și în préjma viilor de la popórele Mircescii, Zorescii, Valea-Téncului și Săsenii, infățișându-ne la cinstitul isprăvnicat, după porunca Măriei-Sale lui Vodă, au provalisit, că însiși cu-

nose stricăciunea ce se pricinuesce cu locuința prin déluri din pricina vitelor ce aũ, dar la această stricăciune se împărtășesc și vierii boerescî avênd multe vite, cerênd ca acea legătură ce daũ ei, cu a se tăia vitele acele ce se vor prinde prin vii făr'de nici o bântuire ce să fie bune tăiate, să fim și noi datorî a sigurifsi cu aceeași osândă pentru vitele vierilor noștri, adecă cine va ține vier, să nu aibă voe a ține acel vier vite în deal, ce să le cobóre unde-vași, iar pentru o vacă și doi boi de va ține [pentru trebuința viei, să le păzescă cu atâta privighere în cât să nu scape în vre-o vie, iar când se va prinde vre-o vită de ale vierilor noștri în vie streină, să aibă voe acel cu via să o tae și să nu fie întru nimic supêrat și stăpânul aceluï vier ce i se va tăia vita, de nu se va fi sigurifsit cu vierul sêu, să fie rêspondêtor vierului, pentru că asemenea adeverința cu asemenea cuprindere am luat și noi de la numiții, și ca să se păzescă această legătura întocmai, am iscălit cu inșeși iscăliturile nôstre la mâna numiților, ca să se cređă. — 1816 Aprilie 24.

Ioan Șoimescu, Sandu Căpitanul, Petrache Slugerul, Frangulea Vernescu, Panaitache Medelnicerul, Mihalache Vernescu, Savastița Cârlova, Ioan Logofêt.

Sud Buzêu.

Aretându-se dumnê-lor boerii și boerinașii cei în dos iscăliți cu zapis la isprăvnicat și dicênd, că cu voia și cu primirea dumnê-lor l-au dat, după rugăciunea ce ne-aũ făcut, l-am adevêrit cu iscăliturile.

Alexandru Vilara, Nicolae Greceanu. — 1816 Aprilie 24.

Adeverința nôstră la mâna domnê-lor boerilor i boerinașilor și tuturor podgorenilor ce aũ vii din poporul Săsenii și până în poporul Mircescilor, precum să se scie [că după luminată porunca gospod, ce s'a dat la anaforaua dumnê-lui vel Logofêtul, pentru stricăciunea și paguba ce până acum am pricinuit cu felurimea dobitócelor nôstre la viile dumnê-lor, că de va fi jalba ce aũ dat adevêrată, să avem a ne ridică cu locuința de prin préjma délurilor cu viile și a ne mută pe la sate, de a nu mai pricinui supêrări și pagube la vii, înfățișându-ne dumnê-lor boerii ispravnicî, și după cercetările ce ni s'aũ făcut, neputênd nici însine a tăgădui că nu aducem stricăciune și pagubă la rodul viei, iar mai vîrtos și din noi cunoscênd, că ne aflăm păgubiți cu șederea prin déluri, și fiind-că la înfățișarea ce am mai avut tot la cinstitul isprăvnicat, la trecuta luna lui Noemvrie, când dedesem legătură că acum într'acastă primă-vară ne vom mută, și că de atunci și până ne vom mută, vom face străjuire vitelor și depărtare din préjma viilor, ca să nu facă stricăciunî și nepăzind nici una nici alta, nu am mai avut acum nici un cuvînt de prelungire. Drept aceea am dat acest zapis cu această legătură cerută de noi și ce privesce la folosul și al dumnê-lor și al nostru, puindu-ne soroc ca până la sfîrșitul lunei lui Maiu, să avem a ne mută cu toții pe la satele ce vom vré, și ne legăm cu acest zapis ca, când la acest soroc nu vom fi următori a ne mută cu toții pe la satele ce vom vré și ne vom află iarăși cu șederea prin délurile cu vii, atunci să fie volnicî a ne tăia casele orî căruia se va găsi nemutat, fără să mai avem vre-un cuvînt de rêspondere, și până atunci orî-ce vită se va găsi prin vii să fie volnic a o tăia stăpânul viei, după cum și cei cu viile asemenea adeverința ne-aũ dat, ca orî-ce vită a vierilor celor ce aũ vite vom găsi în viile nôstre, asemenea să avem voe a le tăia, fiind măcar boerescă, orî a altuia, și ca să se cunoscă acest zapis, că este adevêrat și cu primirea nôstră, s'a trecut și în condica județului și s'a adevêrit de cătră cinstitul isprăvnicat.

Constantin Chiriscă, Barbu Logofăt, Stancu Logofăt, Iordache Manu, Dinicu Chelaru, Manole Forfesche, Cosma ot Zoaresci, Nedelco, Iordache Logofăt, Mihaiu, Barbul sin Constandin, Lefter Holdobanu, Nicolae sin Manu. — 1816 Aprilie 20.

Sud Buzău.

Viind cei în dos iscăliți cu zapisul la isprăvnicat și arătându-ne că cu voia și primirea numiților l-au dat, după rugăciunea ce ne-au făcut, spre a fi temeinic și a se păzi întocmai, l-am adevărit cu iscăliturile.

Alexandru Vilara Căminar. — 1816 Aprilie 2.

m). Se continuă sub Caragea vechiul monopol al proprietăților asupra cârciumilor și băcăniilor pe la sate, precum se poate vedea din aceste acte :

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforaua acésta a d-lor veliților boeri, poruncim d-vóstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să se facă urmare.— 1817 Aprilie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Pricina acești moși, în anul trecut, a fost intrat în judecata dumné-lor boerilor divaniți și a rămas a se cercetă la fața locului, care cercetare nu s'a făcut acum, dice jăluitorul, că piriții au făcut cârciumă pe acea moșie de pricină, unde altă dată n'a mai fost, nici au avut piriții stăpânire la acea moșie, ci să fie luminată porunca Măriei-Tale către dumné-lor ispravnicii județului, ca să cerceteze, și de n'au mai avut piriții cârciumă acolo, nici acum să nu aibă ci să i se tae cepul și să fie oprit a nu vinde vin și rachiū până li se va hotărî judecata, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta. — 1813 Aprilie 9.

Radu Golesecu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Vel Vornic, Vel Clucer.

Cod. LXXIII, pag. 517.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lui Vel Logofétului de Téra-de-jos, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare.— 1813 Aprilie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Următor fiind luminatei porunci a Înălțimii Tale, ce mi se dă la acésta jalbă a locuitorilor din satul Vălenii-de-munte sud Saac, am făcut cercetare și mă pliroforisii, că totă plângerea jăluitorului este pentru un Gheorghe, arendașul moșiei Vălenii-de-munte a sf. mânăstiri Cotroceni, și că piritul nu-i îngăduesce a vinde rachiū cu mărunțéua numai Duminecă la tîrgul Văleni, după obiceiū, care obiceiū dice că l-au avut jăluitorii de la moși strămoșii lor, cum și câți arendași după vremi au ținut în arendă acésta moșie Vălenii, de nici unul jăluitorii popriți n'au fost, decât nu-

mai pîritul în silnicie voesce să le strice acest obicei, silindu-î ca să ieă rachiul de la pîritul ocaua po talerî unul; ci fiind că pîritul arendaș nu se află de față ca să vedem ce are a răspunde în potrivă, găsec cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor boerii ispravnicî, ca să aducă față înaintea dumné-lor pe amândouă părțile să le cerceteze pricina prin judecată, și asupra dreptății urmând să facă jăluitorilor îndestulare la dreptatea ce vor avé, și când vor fi avut acest obicei jăluitorii, a vinde rachiul lor cu mărunțéua în tîrgul Vălenii, numai Dumineca, pentru hrana și alișverișul lor, care obicei de li se va fi păzit și li se va fi urmat din vechime și până acum, atunci să fie slobodî de cătră pîritul arendaș a-și vinde rachiul la acel tîrg Vălenii, sau când pîritul arendaș va fi avénd vre-o simfonie în scris cu mănăstirea Cotroceni, cuprinđetóre a nu fi slobodî locuitorii din satul Văleni a vinde în tîrg Dumineca numai rachiū cu mărunțéua și jăluitorii vor đice că aū în potrivă a răspunde, atunci dumné-lor boerii ispravnicî, cu carte de judecată și cu đî orînduită de soroc în scris, să-î sorocéscă aici la luminat Divanul Înălțimii Tale, spre a se înfățișă cu pîritul arendaș înaintea dumné-lor veliđilor boerî, iar hotărîrea rămăne a se face de Măria Ta. — 1813 Martie 29.

Iordache Sătineanu Vel Logofăt.

Cod. LXXVI, pag. 79.

Anaforaua veliđilor boerî în pricina ce are Rizu dascălul cu Stolnicésa Elena Lupoianca pentru clacă, a nu vinde vin și rachiū la alișverișul unei băcănii.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Pe acéstă alăturată anaforă a d-lor veliđilor boerî, ne rămăind odihnit Rizea dascălul d-luî Vel Hatman al Divannluî, l-aū înfățișat la Divan înaintea Domniei-Mele, cu Costache fiul și vechilul Stolnicesei Elenii Lupoencei, unde intrănd și Domnia-Mea în cercetarea pricinei, am cerut de la Rizea de ne-a arătat zapisul Stolniculuî Lupoianu soțul Stolnicéi, care cetindu-se în Divan și ne fiind tăgăduit nici de vechilul Stolnicesei, îl vēđuî scris din let 1793 Iunie 30 și cuprinđetör, că i-a dat Rizei o pereche de case ce le aveă Stolnicul în Cămpina luate de la un Năstase Cojocarul, i casele de feciori, cuhnie șindrilită, care acestea cu tóte că îl țineă preț mai mult, dar i le-a dat numitului Rizea în talerî 200, iar locul casei cu curte cu tot i le-a dărui, arătănd și cuprinsul loculuî cu cine se vecinesce, care loc, đice să-l stăpănéscă Rizea și tot némul luî în pace, fără numai vin sau rachiū să nu aibă voe a vinde, după care acéstă cuprindere a zapisuluî, făcēnd și Domnia-Mea cuviinciósa chibzuire asupra pricinei, măcar că băcănia este facere de alișveriș ca și cărciuma, precum se arată în anaforaua d-lor veliđilor boerî, dar đicēndu-se în zapis, că numai vin și rachiū să nu aibă voe Rizea a vinde și nepomenindu-se nimic pentru băcănie sau pentru vre-un astfel de alișveriș, curat se dovedesce una dintr'aceste două, adecă ori că pe moșia Stolnicesei numai vinul și rachiul este poprit a nu vinde altul strein, iar altfel de alișveriș este volnic veri-cine a face, și de aceea n'a pomenit nimic Stolnicul Lupoianu în zapisul său, nici pentru băcănie nici pentru altfel de alișveriș sciindu-le slobode, bez vinđarea vinuluî și a rachiuluî, și așa fiind urméză a fi și Rizea slobod și nepoprit de a ține băcănie, sau de sunt poprite tóte felurile de alișverișuri pe acéstă moșie a nu le face altul decăt stăpănul moșiei, precum a poprit Stolnicul prin zapisul său pe Rizea din vinđarea

vinului i a rachiului, asemenea putea să-l proprăscă și de băcănie i de ori-ce altfel de alișveriș și acesta nepomenind-o în zapis, ci în potrivă ȳicend că numai vin și rachiū să nu vinȳă însuși Stolnicul Lupoianu, cu acestă noimă a zapisului a volnicit pe Rizea ca să facă ori-ce alt alișveriș, afară din vin și din rachiū, și măcar că vechilul Stolnicesei a pricinuit, ȳicend că însuși Stolnicul Lupoianu tată-sēu trăind i-a surpat Rizei acea băcăniōră, poprindu-l de acest alișveriș, dar nici acēsta i s'a ȳis că nu vatămă dreptatea Rizei, pentru că după ce odată i s'a dat voe a avē băcănie, rēu a urmat Lupoianul de i-a surpat-o. Drept aceea în puterea zapisului Stolnicului Lupoianu, hotărīm Domnia-Mea să aibă voe Rizea a ținē acolo băcănie cum și ori-ce alt alișveriș să facă, afară numai vin și rachiū să nu fie volnic a vinde, după cum chiar așā se cupriude în zapis. — 1814 Maiū 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Inălțate Dōmne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acestă jalbă a Rizei dascălului, dumnē-luī Vel Hatmanul al Divanului înfățișându-l înaintea nōstră cu Costache fiul și vechilul dumnē-ei Stolnicesei Elenii Lupoencei, am făcut cercetare pīrei lui ce aduce, cum că pentru căci a învățat copiii rēposatului soțului dumnē-ei și a epistasit la facerea caselor, și a împrumutat cu talerī 3.000 fără dobândă la facerea casei și i-a dat 7.300 ocă porumb la vremea fōmetei și douē șirī de fin, și a epistasit la moșia sa; drept aceste slujbe ale lui i-a dat rēposatul o casă drept talerī 200 cu puțină curte, prin zapis, unde făcend și o prāvāliōră cu cheltuēla lui, avēnd și marfă într'insa, ca de talerī 600, i-a surpat-o Stolnicul în trecuta rāzmeriță și a păgubit acea marfă, pentru care ne arată jăluitorul zapisul ce i-a dat rēposatul Stolnic Lupoianu, cu let 1793 Iulie 30, cuprinȳetor, că la trebile ce a avut la moșia sa Cāmpina, cum și la învățatura copiilor sēi, îndatorindu-l jăluitorul cu slujba ce s'a arētat și se arată, i-a făcut și dumnē-luī căȳuta mulțumită și i-a dat casele ce le-a avut Stolnicul luate de la Anastase Cojocarul, care case fiind de tot dāră-pānate, le făcuse Stolnicul de iznōvā, asemenea și casele de feciorī cu cuhnie și ndri-litā, care acestea țineau pe Stolnicul peste talerī 300, dar jăluitorului le-a dat numai drept talerī 200, asemenea și locul casei cu curte cu tot i-l dāruesce, ca să-l stăpī-nēscă cu pace el, copiii, nepoții și strānepoții lui, fără numai vin sau rachiū să nu aibă voe a vinde. Întrebāndu-se și vechilul pīritei ce rēspunde? ne arētā o anaforā a departamentului ot let 1810 Iunie 23, alta a boerilor divaniți tot dintr'acel let Iulie 9 și o hotărīre a comitetului, iar dintr'acel let Iulie 30, de asemenea pirā ce a fost pornit jăluitorul și atunci, când s'a hotărīt că băcănia este întocmai ca și cārciuma și când nu face cine-vași într'adins așezāmīnt cu stăpānul moșiei, ca să ție prāvālie sau băcănie de alte alișverișuri, nu pōte fi slobod, în vreme ce acestea sunt folosul stăpīnului moșiei, nici se pōte întōrce jăluitorul a cere de la Stolnicēsa platā pentru slujbele ce a făcut rēposatului, căci drept tōte acele slujbe ale lui s'a mulțumit cu acestă casă ce i-a dat-o în talerī 200 dimpreună cu locul ei, ca să șēȳă într'insa și să se odihnēscă, precum nici pentru stricarea de băcănie și paguba mārfei ce ȳice Rizea că a vindut-o cu scāȳēmīnt din ceea ce-l țineā, din pricinā căci îi oprise rēposatul băcănia, nu are dreptate a o cere de la Stolnicēsa. Decī fiind-că acestă casă s'a dat Rizei cu șart, că vin și rachiū să nu vinȳă, și băcănia este ca și cārciuma, după cum nici l-a îngāduit Stolnicul Lupoianul trăind a deschide băcănie, ci i-a stricat chepengul ce-l făcuse și l-a oprīt. Drepte sunt mai sus numitele,

judecăți și asemenea găsim și noi cu cale, să aibă Stolnicésa pace de pîrile Rizei, carele să fie oprit a nu face nici băcănie, nici cărciumă cu vințare de vin și rachiū nici alt alișveriș, ci să-și aibă casa numai spre șederea și odihna sa, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta. — 1814 Maiu 11.

Radu Golescu Vel Ban, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Nestor Clucer (1).

Cod. LXXX, pag. 207.

Țăranii de la Nucet sunt opriți de a vinde vin și rachiū, nu numai fiind-că acesta este un monopol al proprietății, care este mănăstirea, ci și pentru că, prin chrisov de la Michaiū Racoviță Vodă, mănăstirea a dobîndit acest monopol, mai ales la ocasiunea sborurilor.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, ca de nu vor avé acei vințetori ai vinului și ai rachiului vre-un cuvînt de împotrivire, să-i popriți din vințare, iar avênd în potrivă a răspunde, cu cercetarea ce veți face în scris, după 15 ale viitorului Maiu, să-i sorociți la Divanul Domniei-Mele. — 1816 Aprilie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 11.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a cuviosului egumen ot Nucet, următor fiind, i-am luat séma arêtării și cererii ce face, cu a i se înnoi un

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Anaforaua acéstă a dumné-lui Vel Logofêtului de Țera-de-sus, ca o următore a pravilnicescii condicii și obiceiului pămîntului, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, să dați cuviinciosul nizam de a se face urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde. — 1815 Maiu 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXIV, pag. 177.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a dumné-ei Cluceresei Elencăi Crețulésca, făcênd cercetare arêt Înălțimii Tale, că după pravilnicesca condică, după obiceiul pămîntului, vințarea vinului i a rachiului este a fi a stăpînului moșiei, și fiind-că dumné-ei Clucerésa arată cum că la tîrgurile ce se fac pe moșia dumné-ei Cămpul-mare din sud Argeș, vind unii alții vin și rachiū în silă, păgubindu-se dumné-ei de folosul vințării, și cererea dumné-ei fiind cuviinciosă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale, să nu îngăduescă pe nimeni a face vințare de vin și rachiū pe moșia dumné-ei, nici la țilele de tîrguri nici în altă vreme, ca să se vință numai vinul dumné-ei și rachiū, de care arêt Înălțimii Tale. — 1815 Maiu 10.

Gheorghe Filipescu Vel Logofêt.

privileghiū ce-l are mănăstirea asupra vîndării vinului, când se face acolo sbor, care privileghiū se vîdū și de sluga Măriei-Tale cu lét 7252 al Domnului întru fericire Mihaiū Racoviță Voevod, cuprinđător, ca să fie volnic la hramul mănăstirii, la sfîntul marele mucenic Gheorghe, când se face sbor, numai vinul mănăstirii să se vîndă, iar altul nimeni să nu fie volnic, dar de la o vreme încōce ăice că s'ar fi obicinuit fie-care în ăiua sborului de a aduce vin și rachiū de vînd, unde și de va fi îngăduit cei mai dinainte egumeni, dar acest de acum egumen fiind-că s'a arêtat cu jalbă cerênd a-și avê mănăstirea vîndarea vinului și a rachiului, după pravilnicêsa condică, care ăice curat că vîndarea vinului și a rachiului are să fie a stăpînului moșiei, cât și după sinetul domnesc, dreptate are la cererea ce face a nu mai fi slobođi de acum înainte a mai vinde vin și rachiū alți streini acolo decăt numai mănăstirea; care acêsta fiind drept al stăpînului moșiei, găsesc cu cale cu luminată porunca Măriei-Tale, dumné-lor Ispravnicii județului să nu mai îngăduescă acêstă nedreptate a se face mănăstirii, ci după condica Divanului urmând, să deă cuviinciosul nizam, iar hotărîrea cea desăvîrșită rêmâne la Măria-Ta. — 1816 Martie 8.

Iordache Golescu Vel Logofêt (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele biv Vel Spătare Costache Suțu. Caimacamule al Craiovei și dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo, ca întocmai după pravilnicêsa condică și obiceiul pămîntului, să dați nizam de a se face urmare asupra pricinei, saū fiind pricina într'alt chip să însciințați Domniei-Mele. — 1816 Iulie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 278.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce ni se dă la acêstă alăturată jalbă a cuviosului Lavrentie Protosinghelul, egumenul sfîntului schit Țințăreni din sud Mehedinți, făcênd cercetarea vîdui pentru rînduêla acestui țîrg aceste sineturi, însă:

1793 Martie 21. Poruncă a dumné-lui postelnicul Caragea, ce eră Caimacam Craiovei, cuprinđetóre ca să nu vîndă vin și rachiū la bilciul schitului alții decăt numai schitul după obiceiul pămîntului și după hrisovul domnesc ce a avut.

1793 Septemvrie 16. Carte domnescă a Măriei Sale Alexandru Vodă Moruz, prin care se orînduesce a se face țîrg pe fieș-care sêptêmănă Dumineca.

Pe acêstă moșie Țințăreni este obiceiul din vechime de se face și bilciū odată pe an, la 25 Maiū.

1793 Octomvrie 20. Poruncă a dumné-lui Hatmanului Costache Caragea Caimacamul, în dosul jălbii egumenului Țințăreanu, prin care scrie locuitorilor ce vor fi împrejurul moșiei Țințărenii, că după porunca domnescă vin și rachiū este să se vîndă numai al mănăstirii, iar alții nu sunt slobođi; așijderea și neguțătorii ce vor veni la acel țîrg cu marfă de vîndare, să-și deă avaetul la egumenul mănăstirii după vechiul obiceiū.

1799 August 8. Jalba egumenului că umblă unii din alăturașii moșiei, ca să mute

n). Dreptul țăranilor la pădure mărginit pentru trebuințele casei, continuă și sub Caragea. Acésta se pôte constată din actele ce dăm în notă. Din aceste acte se vede că proprietarii de moșii puteau să-și apere dumbrăvile, pădurile în creștere, dar nu puteau refușă țăranilor lemnul pentru casele lor.

Carte de pădure poprită.

Zemle Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Vlașca și Teleorman, sănătate. Fiind-că la Domnia-Mea a dat jalbă biv vel Pitarul Iancu Perdicar, că pe moșia

tîrgul și alții ca să strice obiceiul să vîndă vin și rachiū, la care după orînduélă s'a dat porunca Măriei Sale Moruz Vodă cătră ispravnicii.

1803 Martie 2. Carte a dumné-luī Postelnicul Caragea iscălită și de cei-lalți boeri divaniți ot Craiova, prin care se arată că din peristasis al vremilor și-a perdut schitul hrisóvele ce a avut și a ajuns și la dērăpănare, iar din privileghiul ce a avut, care aū fost sciute Divanuluī fiind și bîlciul ce se face la ȕiua Bunei-Vestiri cu vîndarea vinuluī și a rachiuluī, să fie numai al schituluī și de la tóte prāváliile mari să ieā câte 20 parale i de la cele de mijloc parale 10 și de la cele mici parale 5, cum și de la vite ce se vînd în tîrg la neguțatori să ieā câte 2 parale pentru călcarea moșiei ce se face.

1805 Martie 13. Altă carte a dumné-luī Caimacamuluī și a boerilor divaniți în dosul cei mai de sus asemenea cuprinđetőre.

1810 Ianuarie 17. Zapis al prāvăliașilor din Țințăreni, când se pornise în judecată cu schitul făcut la divanul Craiovei înainte luī II Vistier Vasile Lăcusteanu, ce a fost orînduit de Divan să-i impace, și printr'acest zapis ce se vede adevérit și de numitul boer împăciuitor, se légă ca să-și păzescă fieș-care așezămînturile lor ce aū făcut cu schitul prin zapise pentru obiceiurile pămîntuluī și îndatorirea lor ce sunt cătră schit. Decī, nu numai după aceste sineturi și după hrisovul ce se cuprinde că l-aū avut, ci și după pravilnicésca condică, și după obiceiul pămîntuluī, vîndarea vinuluī i a rachiuluī este a stăpînuluī moșiei, cum și paralele de la prāválii i de la vite iarăși sunt obicînuite și drepte pentru călcarea moșiei ce i se face și pentru îngrijirea ce are, iar mai vîrtos că i se cuvine a avé irat de la moșia sa, precum și vîndarea de pîne i tăerea de carne, iarăși se obișnuesce pe la alte moșii de se face de cătră stăpîni moșiiilor și nu pot locuitorii a luā iratul stăpînuluī moșiei, ca să-l facă ei după cum tot în pravilnicésca condică se cuprinde, că și bęcănie și alte alișverisuri, precum și vinul i rachiul nu pot nimeni să le facă făr' de slobođenie de la stăpîn, găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălținiī Tale cătră dumné-luī vechilul Căimăcămiei Craiovei i cătră cei-lalți boeri divaniți, ca să deā nizam de a se păzi și a se urmā obiceiul tîrguluī acestuia ce se arată mai sus, precum s'a urmat și pînă acum, iar simfoniile prāvăliașilor, ce șed peste an, să se urmeze după zapisele lor, supuind pe cei împotrivorii la datoria lor, ca să nu se pągubescă schitul de dreptul seū, saū fiind pricina într'alt chip, să însciințeze Măriei-Tale, iar hotărîirea cea desāvîrșită rēmâne a se face de cătră Inălțimea Ta. — 1816 Maiū 13.

Mihalache Racoviță Vel Logofăt.

sa Isvorul ot sud Vlaşca, ce trece şi în judeţul Teleormanului, având pădure cu copaci roditori de ghindă, care acum de curind a adus-o la această stare, locuitorii de prin prejur o tae şi o faramă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerând porunca Domniei-Mele a o avé apêrată, pentru care poruncim Domnia-Mea să cercetaţi şi păzind orînduêla pădurilor, să daţi acelor locuitori nizamul cel cuviincios după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt şeđetori, adecă pe această moşie, carî clăcuesc şi daū dijma, de la carî se folosece stăpînul moşiei, să aibă voe a tăia numai pentru trebuinţa caselor lor fără de plată lemne de foc pentru încălđitul caselor lor, i nuele şi pari, şi alte mărunţişuri pentru trebuinţa caselor lor, iar nu pentru vîndare şi alişverişul lor, căci pentru cherestele şi lemne de vîndare aū datorie a plăti adetul pămîntului şi aşă vor avé voe de la stăpînul moşiei, ferindu-se însă ca nici cu pricina lemnelor pentru trebuinţa caselor lor să nu sfărîme şi să stăr-pescă copacii ceî roditori de ghindă, iar alţi streini locuitori şeđetori pe altă moşie, carî clăcuesc şi daū dijma la stăpînul moşiei unde locuiesc, sunt popriţi şi nu pot fără de voe de la stăpînul acelei păduri tăia lemnele saū chereşteua moşiei sale. I saam rekeh gpd. — 1813 Martie 8 (1)

Vel Logofêt.

Cod. LXXV, pag. 57.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dă asupra pricinii printr'această anaforă de cătră dumné-luî Vel Logofêt de Têra-de-jos, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor aî judeţului să faceţi cercetare cu urmare întocmai şi să însciinţaţi Domniei-Mele cu întrégă pliroforie dreptul adevêr. — 1813 Martie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată poruncă ce mi se dă la această jalbă a Tarsiţei sîn Clucerul Vasile, făcênd cercetare că jăluitoREA avênd moşie la Dragodana în sud Vlaşca, pe care avênd şi dumbravă păzită cu copaci, đice că locuitorii de acolo de pe această moşie şi de prin prejur i-ar fi tăiat mulţime de copaci pentru a lor trebuinţă, când făcêndu-se cercetare la faţa locului, s'aū şi dovedit copaci tăiaţi peste 2.500, pentru care vêđui din condica Divanului şi o poruncă dată de la Divanul țerii din 1808 poruncitóre cătră ispravnicii Vlaşcei, răspuns la însciinţarea ispravniciei, ce se făcuse cătră Divan, prin care se arată, că cercetând atunci la faţa locului s'aū dovedit tăeji copaci 2.500 şi pentru căci nu s'a putut dovedî tótă această sumă de cătră cine s'a tăiat, precum şi grosimea copacilor de ce stare este, de aceea se poruncesce ispravnicilor, ca de iznóvă să facă şi această cercetare, prin carte de blestem; am đis jăluitoREI să-mi arate ce urmare s'a făcut atunci după această poruncă şi răspunse, că făcêndu-se atunci cercetare s'a şi dovedit atât tăerea copacilor de cătră numiţi locuitori, cât şi de grosimea lor, însă acea însciinţare nu o avū să mi-o arête, đicênd că i s'a rêpus de un Vistier Hristache, ce-l aveà rînduit vechil şi de atunci zăcênd la bôla n'a putut să umble într'această pricină, iar de la trecutul No-emvrie let 1812, dând jalbă la dumné-lor boerii Caimacamî aî Măriei-Tale, vêđui porunca ce s'a dat cu mumbaşir orînduit cătră dumné-lor ispravnicii, să cerceteze

o). Țăranii nu se pot strămută, după vechiul pont, decât cu mari

de iznăvă, atât prin alte dovezi, cât și prin carte de blestem, și dovedindu-se copacii tăiați de locuitorii pentru trebuința lor, să-i apuce a împlini de fieș-care copaciū po taler unul, iar nici după această poruncă țise jăluitoarea, că nu i s'a făcut nici o urmare, pentru căci dumné-lor ispravnicii nu s'aū îndeletnicit a intră în cercetare, având alte trebii ale județului; deci cât pentru că s'a tăiat o sumă de copaci din pădurea jăluitoarei de cătră ai cui locuitorii, atât în vremea Rușilor, cât și în urmă după ducerea oștirilor, făcându-se dovadă din multe porunci ale Divanului, ce se vęd date pentru această madeă și pentru căci nu s'a făcut împlinire jăluitoare. de dreptul ei, căci piriții locuitorii se apără, țicând că acei copaci toți s'aū tăiat pentru trebuința oștirilor din silnicia ce le-aū făcut, iar nu doar pentru a lor trebuință și alișveriș, precum jăluitoarea arată; de aceea dar, spre a se puté descoperi dreptul adevăr, găsesc cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lor ispravnicii, să facă scumpă cercetare în fața locului, atât prin alte vrednice dovezi, cât și prin carte de blestenu de va fi trebuință, când se va descoperi că în adevăr tăerea copacilor s'a făcut de cătră acei locuitorii chiar pentru al lor interes, iar nu pentru neapărata trebuință a Rușilor, atunci să se împlinescă dreptul jăluitoarei de la dînșii pe suma copacilor ce se va dovedi tăiați. cu prețul acela ce se va hotări de cătră Înălțimea Ta, însciințând dumné-lor boerii ispravnicii și grosimea copacilor ca cât va fi fost, și de va luă această prigonire a pricinui săvirșirea se cuvine a se orîndui și mumbașir, iar hotărîrea cea desăvirșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.

Iordache Slătineanu Vel Logofét. — 1813 Martie 23.

Carte de pădure poprită.

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Ilfov, sănătate. Fiind-că dumné-lui cinstit și credincios boerul Domniei-Mele Constantin Crețulescu biv Vel Vornic ne-a făcut arătate, cum că pe moșia dumné-lui ce se numesce una Popescii și alta Crețulescii. dintr'acel județ, având păduri cu copaci roditori de ghindă, locuitorii ce sunt șețetorii pe aceste moșii i alții după în prejur și de prin alte părți le taie și le sfărîmă pentru folosul și trebuința lor, cerând porunca Domniei-Mele a le avé apérate, pentru care vę poruncim Domnia-Mea să cercetați și, păzind orînduela pădurilor, să dați și nizamul cel cuviincios, după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt șețetorii pe aceste moșii cu pădure, cari clăcuiesc stăpînului moșiei și-și dau dijma. de la care se folosesc stăpînul moșiei, să aibă voe a tăia, adecă numai pentru trebuința caselor lor făr'de plată, cum lemne de foc pentru încălțitul caselor lor, nuele, pari, și alte mărunțisuri pentru casele lor, iar nu pentru vîndare și alișveriș, căci pentru chereștele și lemne de vîndare aū datorie a plăti adetul pămîntului și așa vor avé voe de la stăpînul moșiei. Nici pentru tréba de alișveriș să nu sfărîme și să stîrpescă copacii cei roditori de ghindă. Iar alții streinii locuitorii pe alte moșii, cari clăcuiesc și-și dau dijma la stăpînul moșiei unde locuiesc, sunt popriți și nu pot făr'de voe de la stăpînul pădurilor a tăia lemne sau chereștea moșiei domniei-sale. I saam receh gpd — 1813 Martie 28.

Cod. LXXV, fila 58 v.

greutăți, ba sunt aduși îndărăt la urma lor. În interesul fiscului, țe-

Poruncă de pădure a Ghinea Speteanului a o avé apêrată.

Zemli Vlahiscoie. La Domnia-Mea a dat jalbă boerul Domniei-Mele Ghinea Speteanul biv Ceauș agiesc, cum că dimpreună cu alți părtași ai lui pe moșia lor Spetenii ot sud. Ialomîța aŭ pădure poprită pentru trebuința caselor lor, cu cărți domnesci, și ômenii ce sunt ședători alătura pe alte moșii, în silă și fără de a luă voe de la dînșii se pun de le-o tae și le fac stricăciune, pentru care li se pricinuesce pagubă. Drept aceea. am dat Domnia-Mea acéstă carte la mâna numiților jăluitori, cu care să aibă a apêră acéstă pădure, ne îngăduind pre nimeni să le-o tae. Pentru care poruncim Domnia-Mea și dumné-vôstră ispravnicilor de județ pe cei ce se vor arêta cu împotrivire să-i faceți și fără de voia lor să se supue. I saam recheh gpd.—1813 Maiü 7.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXIV, fila 47 v.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

După arêtarea ce ni se face printr'acéstă anaforă de cătră dumné-lui Vel Logofêtul de Țera-de-jos, orinduim pe sluga Domniei-Mele, aprod vătășesc, carele prin scirea dumné-lor ispravnicilor ai județului luând pe pîrîitul să-l aducă aici.—1813 Maiü 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXVI, pag. 265.

Prea Înălțate Dômne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a dumné-lui Pitariului Ioan Perdicularu, următor fiind am făcut cercetare pricinii ce are cu acel Pană sîn Unchiașul Mirică i Radu sîn Dumitrescu și Nêcșu sîn Idita Văduva ot Strâmbeni, din sud Teleorman, cari împreună cu alți săteni tovaroși ai lor i-ar fi stricat de la moșia dumi-sale Isvorul, cerênd a-l aduce aici după isprăvnicésca anaforă ce are la mână, de cercetarea pricinii în fața locului, care anaforă o vêuți și eŭ, cu lét 1813 Aprilie 17, cuprinđetóre, că după alegerea ce aŭ făcut acolo, aŭ găsit cu cale dumné-lor ispravnicii, că acea stricăciune de pădure să o plătésca numitului pitar cu taleri 771 bani 60, însă o parte satul Strâmbeni și alta Râca-nouă cu Palanga, pe care sumă de bani nemulțumindu-se jăluitorul, nici pîrîții și-aŭ pus soroc amândouê părțile, că la 15 ale următorei luni să se afle aici; ci fiind-că jăluitorul se află așteptându-se, iar pîrîții de mai sus numiți n'aŭ urmat a veni, să fie luminată porunca Măriei-Tale, cu mumbașir a se aduce, și cu isprăvnicésca anaforă, și cu jalba acêta să-i înfățișeze la judecată, unde se vor orindui de cătră Măria Ta, iar desăvîrșita hotărîre rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1813 Maiü 19.

Iordache Stătineanu Vel Logofêt.

raniî fiind legați cu lude la Visterie, se aplică mai cu rigóre acéstă netoleranță de strămutare a țéranilor

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

După pliroforia ce ni se dă asupra pricinei de cătră dumné-luî Vel Vistierul, cu cale fiind anaforaua acésta, o întăriu Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră

Zemli Vlahiscaoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . Ialomița, sănătate. Fiind-că dumné-luî cinstit și credincios boerul Domniei-Mele Iordache Tufeanu Vel Stolnic, prin jalbă ne-a făcut arétare, cum că pe moșia dumné-luî ce se numesce Tufenii dintr'acel județ, avénd pădure poprită de ghindă, locuitorii ce sunt șețetóri pe acéstă moșie i alții după în prejur și de prin alte părți o tae și o sfăramă pentru folosul și trebuința lor, cerénd porunca Domniei-Mele a o avé apêrată, pentru carele Vê poruncim Domnia-Mea, să cercetați și păzind orinduéla pădurilor, să dați nizamul cel cuviincios după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt șețetóri pe acéstă moșie cu pădure, cari clăcuesc stăpínului moșiei, să aibă voe a tăia adecă numai pentru trebuința caselor lor făr'de plată, cum lemne de foc pentru încălđitul caselor lor, nuele, parî și alte mărunțișuri pentru casele lor, iar nu pentru vîndare și alișveris, căci pentru cherestele și lemne de vîndare aú datorie a plăti adetul pămîntului și așa vor avé voe de la stăpínul moșiei, nici pentru tréba de alișveris să nu sfărame și să stirpescă copacii cei roditori de ghindă, iar alții streini locuitori după alte moșii, cari clăcuesc și-și daú dijma la stăpínul moșiei unde locuesc, sunt popriți, și nu pot făr'de voe de la stăpínul pădurii a tăia lemne sau cherestea după moșia numitului boer. I saam receh gpd. — 1813 Maiú 9.

Carte de dumbravă poprită.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. . . Ilfov, sănătate. Vê facem în scire, că la Domnia-Mea a dat jalbă credincios boerul Domniei-Mele Costache Micșunescu, cum că la vale pe Mostiște, unde se află lipsă de păduri, avénd dumbravă păzită cu multă ostenedă și cheltuélă, locuitorii împrejurenî o tae și o sfăramă pentru folosul și trebuința lor, cerénd poruncă Domniei-Mele a o avé apêrată, cum a fost și până acum; pentru care vê poruncim Domnia-Mea să cercetați și păzind orinduéla pădurilor după obiceiul locului, să dați nizamul cel cuviincios, spre a o puté avé păzită și apêrată de cătră locuitorii împrejurenî și alții streini să nu o tae și să o sfărame făr'de voe de la stăpín sau de la onul sêu, ca să se pótă cresce, spre a veni în stare bună, după cum și mai înainte a fost apêrată. I saam receh gpd. — 1813 Iulie 21.

Cod. LXXV, fila 70.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Pe acéstă anaforă a departamentului câte trele părțile rămâind mulțumiți și odihniți aú dat și adeverință în scris sub iscăliturile lor la cancelaria Divanului Domniei-Mele, mărturisită și de zapisul cel orînduit, care s'a vêđut și de cătră noi. Drept

ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare, ne îngăduind însă și pe stăpînul moșiei de a nu le face jăluitorilor vre-o supărare întru nimic la dreptu-

aceea, după a lor primire și mulțumire, o întărim Domnia-Mea, și hotărîm ca întocmai să se urmeze. — 1813 Iunie 24.

(Pecetea gpd.)

Cod LXXVI, fila 446.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la această jalbă a locuitorilor birnicii ot satul Râca-Nouă și Palanga, i-a înfățișat orînduitul zapciú înaintea noastră cu dumné-luí Pitarul Iancu Perdicaru, și făcënd cercetare, nu avú dumné-luí Pitarul vre-o altă dovadă că ar fi tăiat și jăluitorii 148 tufani și copaci, decât numai ȕice că sătenii Strâmbeni i-au arêtat și pe ei cu acea sumă tăiată, iar sătenii Strâmbeni în potrivă ȕiseră, că jăluitorii n'au tăiat lemne pentru trebuința caselor lor, ci numai pentru sărăria de la Zimnicea, de bellic, precum și jăluitorii ȕiseră tot prin blestem, că n'au tăiat nici un lemn pentru casele lor, ci numai bellicul din poruncă, care nu se cuvine a plăti; așa dar dintr'acestea eșind dovadă de nevinovăția jăluitorilor, rēú s'au adus cu mumbașir, și găsım cu cale, cu luminată porunca Măriei-Tale, să fie sloboȕi a merge la casele lor, și dumné-luí Pitarul își va căută paguba copacilor de la Strâmbeni, cari n'au tăgăduit că au tăiat pentru trebuința caselor lor, precum cuprinde anaforaua ce am făcut între Strâmbeni cu dumné-luí Pitarul, iar hotărîrea rămâne a se face de cătră Măria-Ta. Ioan Greceanu Paharnic, Nicolae Medelnicer, Ianache Medelnicer, Scarlat Lambrino. — 1813 Iunie 16.

Ponturile ce s'au dat prin carte gpd, pentru apărarea pădurilor Lapoșul și Salcia a dumné-luí Vorniculuí Barbu Văcărescu.

Zemle Vlahisocie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Vê facem în scire, că dumné-luí Vel Vornicul Barbu Văcărescu, prin anaforă a făcut arêtare Domniei-Mele, cum că la moșii d-séle Lapoșul și Salcia dintr'acest județ, avënd păduri oprite și păzite cu grea cheltuélă, de le-a adus în starea cea mai bună, și la trebuința ce a fost de tăiat cherestele pentru meremetul cetăților, s'a tăiat dintr'aceste păduri o sumă mare de cheresteă, ca peste trei mii copaci roditori, cari în multă sumă de ani nu se pot aduce în starea lor, și pentru această învederată pagubă și stricăciune ce s'a făcut la pădurile dumné-luí, pentru folosul și datoria patriei a cerut porunca Domniei-Mele, ca de acum înainte să fie apërate aceste păduri despre tóte trebuințele locului ce vor eși pentru tăiat de cherestele domnesci, i pentru trebuința țerii și altele, care cerere a d-sale primind-o Domnia-Mea, poruncim dumné-vóstră ca de acum înainte la orice trebuință de cherestele se va întîmplă a se cere, aceste păduri să fie cu totul apërate și nesupërate întru nimic, și ca să se păzescă apururea apërarea pădurilor, s'a dat această carte a Domniei-Mele păzitorilor acestor păduri, prin care poruncim la toți de obște, ca întocmai să fiți următori, pentru nici un fel de trebuință a tăia și a strică pădurile aceste. I saam recheh gpd. — 1814 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVII, fila 191 v.

Vel Logofët.

rile moșiei peste cuprinderea pravilnicescii condicii și obiceiul pământului. — 1813
 Aprilie 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Ascultând luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la această jalbă, am adus pe jăluitoři înaintea mea și mai întâiu făcându-le cercetare, nici unul nu s'aŭ dovedit streinî, ci toți strămutați de prin satele județului Vlășcei, încă unii și slujitorî de la căpitănia Hodivăi, numai trei dintr'înșii s'aŭ dovedit a fi din hazul Giurguiului, dar nu streinî, ci și aceștia după vremî fugiți de aici din țeră, și cererea ce fac de a fi sloboqi a merge la pământurile lor, nu este alt decât să se strămute din loc, să se împrăștieze prin satele Vlășcei, să se apropie de margine, ca să se căcirdisască în hazurî. Ci de vreme ce ei sunt legați cu lude în Visterie, să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, să-i deă cu chezășie, ca să nu se strămute din locul lor, și să-i îndemneze a se apucă și de munca pământului, slobođindu-se și vitele de jug ce ȃic că le aŭ ispravnicii în pază, pentru ca să-și facă seménăturile de primă-veră, iar căți aŭ apucat de s'aŭ strămutat dintr'înșii și și-aŭ făcut seménăturile de tómnă împrejurul satului, de vor fi strămutați în cuprinsul acestui județ, să trimiță să-i aducă la urmă-le, iar de se vor fi strămutat mai cu depărtare, să facă fôe de tóte acele seménături cu numele stăpînului și să o trimiță la Visterie, ca să fie sciut, și când nu vor veni la urmă-le până la vremea secerișului, ca să se azeze cu locuința în siliștea lor, de unde s'aŭ strămutat, să se ieă acele seménături pe séma Domniei, cum și jăluitořilor să nu li se facă de cătră ispravnicî vre-o supărare mai mult peste starea și puterea lor, nici stăpînul moșiei să nu-i supere întru nimic la clacă și alte dreptăți ale moșiei, peste obiceiul pământului, iar peste cele ce ȃic că aŭ răspuns în vremea trecută în bani la stăpînul moșiei, din cercetarea ce am făcut, m'am adevărit că într'acestași chip le-a fost așeđămîntul ce a avut cu dînșii, ci pentru acésta rămâne la hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Aprilie 19.

Vel Vistier.

Carte deslegată de ferirea dumbrăvii dumné-lui Vel Căminar Nicolae Văcărescu, ce o are dincóce de Colentina pe moșia dumi-sale.

Zemle Vlahiscoie. Fiind că dumné-lui Căminarul Nicolae Văcărescu prin jalbă a făcut arătare Domniei-Mele, cum că dumbrava *ce are la Bănésa*, dincóce de Colentina, pe moșia părintéscă a dumné-lui, sădită și păzită cu multă ostenélă și cheltuélă, care este și ca o podóbă politiiei, ar fi mergénd unii cu pricină că este trebă domnescă, o sfăramă și o tae, cerénd porunca Domniei-Mele de a o avé apérală. Decî acésta dumbravă mică, ce este și podóbă politiiei în ochii tuturor, cunoscut este că s'a făcut și s'a păzit cu îndestulă cheltuélă și ostenélă, care de nu va avé și de acum înainte aceeași pază și ferire, în adevăr este că îndată se va sfirși; dăm dar acésta domnescă noastră carte la mâna omului ce-l are păzitor, prin care poruncim atât domniei-vóstre ispravnicilor ot sud Ilfov, cât și la toți alții căți se cuvine, ca să dați mână de ajutor orînduitului spre a fi ferită și păzită acésta dumbravă de cătră toți, să nu tae nici să strice dintr'acésta dumbravă cu nici un fel de numire saŭ trebuință, ci să fie tot-deauna apérate. I saam receh gpd.—1814 Iunie 24.

Cod. LXXV, fila 95 v.

p). Țeraniî cari răsvrățiau pe consătenii lor în contra statului, ori a proprietății, erau cel puțin strămutați prin alte sate de o depărtare de 6 ore de la al lor.

Iw Ion Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

După cum a găsit cu cale dumné-lui Vel Vistierul printr'acéstă anaforă, o întărim și Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județelor, ca întocmai să faceți urmare, precum mai jos se cuprinde.—1816 Iulie 21.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofët.

Cod. LXXXV, pag. 185.

Prea Înălțate Dómne,

Arët Înălțimii Tale că plângerea locuitorilor satului Poenari din sud Ilfov, după multe cercetări ce a făcut Visteria, nu este alta fără numai trei frați dintre sătenii lor anume: Dumitru Ciungul, Năstase și Niculae, uniți fiind întru răutate, patru ani sunt de când feluri de chipuri răsvrătitóre metahirisesc, nu numai că nu se supun a-și plăti dăjdiile lor, ci sunt și dătători de rele pilde celor-l-alți locuitori ai satelor, aprópe fiind în multe rînduri dintr'a pîrîșilor pricină a se sărgăluși siliștea fără de a fi altă pricină cât de mică; ci, de se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta, pentru desăvîrșita odihnă a locuitorilor, pe de oparte dumné-lor ispravnicii județului, prin într'adins credincios al isprăvnicatului, mai întâi să cerceteze la fața locului și câtă rēnășiță vor dovedi din dăjdiî i alte orîndueli asupra pîrîșilor trei frați, să împlinescă de la dînșii și să o deă jăluitorilor, ca să plătescă și numiții de pe unde s'au împrumutat pentru dînșii, iar pe de altă parte să-i ardice pe câte trei cu tóte ale lor și cu lude ce se va cuveni după a lor putere să-i așeđe cu dajdia, împărțiți prin alte sate depărtate de jăluitorî, cale de șese césuri, ca să nu mai pótă avé chinonie unii cu alții. Părerea mea într'acest chip este, iar hotărîrea cea desăvîrșită rēmane a se face de cătră Înălțimea Ta.—1816 Iulie 8.

Vel Vistier.

Țeraniî sunt obligați a se strămută la alt loc, în interesul proprietății.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lor velișilor boeri, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră isprăvniceilor ai județului, ca să faceți cercetarea de mai jos arētată, cu urmare întocmai precum într'acéstă anaforă se cuprinde și să insciunțați Domniei-Mele.—1816 Iulie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea Înălțate Dómne,

Pe acéstă alăturată alegere isprăvnicescă și a departamentului, nerēmăind odihniți locuitorii ce șed în luncă la Pitești sud Vlașca, din luminată porunca Măriei-Tale orînduitul zapciü Vătaf de aproși, i-a adus înaintea nóstră pre trei din-

tr'inșii, anume: Petre Bobirică, i Dinu frate-său și Șerban ot Popesci, față cu Petrache biv III Logofet stăpînul moșiei, ȋicend acești locuitori prin apelația ce au dat, că din vechime s'au aflat acolo ședători moșiei și părinții lor, cum și ei, unde au case, ogrădi și alte nămestii și că le este cu neputință a se mută în deal, căci sunt ómenii scăpătați, cu case grele și cu slujbă domnescă, dîrvari, cãrbunari ai luminatei Curtii Măriei-Tale și alți dajnici ai Visteriei și că în deal nu se pot face nici puțuri, fiind locul înalt, unde ridicând pîritul câte-vă case din satul lor de le-a adus în deal, s'au cãsnit vre-o trei ani de ȋile să facă puțuri și vȋdend că nu pot, eră să se întorcă înapoi și neprimindu-i pîritul nici într'un chip, le-a plătit casele cu bani și le-a îngrădit cu garduri și acei ómenii au fugit, și că atăt Popesca ce ținea moșia mai 'nainte, cât și pîritul, după ce a cumpărat-o în doi ani, nu i-a supărat a se mută, iar pîritul rȋspunse, că tóte satele din partea locului sunt puse pe deal iar lunca Argeșului o au pentru arături de bucate și liveȋi de fin, fiind locul rodos, cum și pe moșia lui în deal sunt 28 de case, cari se îndestulȋză cu apă de puțuri, după cum și jãluitoarii mutându-se acolo să le deă povîrnit spre vale, unde pot să-și facă puțuri, iar a mai ședé acolo în luncă nu-i primesce, căci în toți anii fac stricăciune vitele lor la bucate și se pãgubesc atăt cei cu bucatele, cât și el de dijmă și că nici cei de mai 'nainte stăpînitorii nu i-au primit a fi în luncă, dar ei au ședut în silnicie, după cum ne arată un rãvaș al Șetrarului Mateiș Popescu, fiind cãtră un Pană, că n'are voe să se mute în vale, asemenea și vȋduva fiica Popescului, de la care a cumpărat el moșia, în multe rînduri s'a judecat cu jãluitoarii, cari au dat și zăpis că se vor mută în deal și următorii n'au fost, ci șed în silnicie de fac stricăciune bucatelor și când se orînduiesc ispășitori, dosesc și rȋmân cei cu bucatele stricate, pãgubași, după care arată pîritul spre dovadă o jalbă a Vãlafului de cãrbunari, că câți-vă locuitori din deal, ce au dat-o cãtre ispravnicatul Vlasei, în anul trecut, și de la ispravnicat s'au trimis cu însciințare cãtră Măria Ta, în care jalbă se plãngea, că din pricina jãluitoarilor, câți se află cu locuința în luncă, nu numai lor li se face pagubă la bucate și legumi, ci și stăpînului moșiei la rodul pomilor ce are în luncă, unde unii și-au făcut locuința cu vicleșug, iar alții în silnicie de vre-o câți-vă ani încóce, cu cari în doué rînduri s'a judecat stăpîna moșiei cea mai dinainte și au dat și zăpis la ispravnicat, că se vor mută în deal și următorii n'au fost, rezemându-se la silnicia lor, căci sunt cãrbunari domnesci, pentru care cerend acei jãluitoari să li se orînduiesc ispășitor la fața locului, a le ispăși paguba și a le face împlinire, au rînduit ispravnicii slujitori, ca luând pe preotul satului, să mȋrgă să ispășescă stricăciunea și să aducă fóe iscalită de preot i pe cei ce au făcut paguba, spre a o împlini și au însciințat zăpciul plășii, că toți locuitorii din luncă au fugit nestând de față a se face ispășania, iar un Mateiș Cãrbunaru s'a împotrivit cu înjurături, ȋicend că nu voesc să facă ispășania, așij-derea scrie în alegerea ispravnicescă, că a făcut arȋtare și Medelnicerul Nicolae, vameșul județului, cum că chiar unul din locuitorii din luncă, anume Mateiș Budureanu, a arȋtat că s'a judecat stăpîna moșiei cu dînșii la ispravnicat și i-a îndatorat judecata a-și mută casele din vale în deal și urmare n'au făcut. Deci, fiind că atăt stăpînul moșiei, cât și locuitorii din deal se jãluiesc, că cei ce șed în luncă le pricinuesc stricăciune și pagubă cu vitele lor la bucate și liveȋi și apoi când este să se facă ispășanie, ca să plătescă paguba dosesc, și fiind-că acei locuitori din luncă pricinuesc, că acolo în deal nu pot face puțuri, iar Petrache stăpînul moșiei ȋice, că are loc să le deă în deal povîrnit spre vale, unde pot să-și facă puțuri

acolo unde le dă Petrache loc, ca să se mute și să însciințeze Măriei Tale și atunci se va da izbănire pricinii, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta.—1816 Maiu 26.

Radu Golescu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, Dumitrache Racovița Vel Vornic, Grigorie Filpescu Vel Vornic, Mihalache Racovița Vel Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Crețulescu Vel Logofăt (1).

Cod. LXXXV, fila 164.

q). Caragea face și din brutării un monopol al proprietarilor de moșii (1).

r). Neînțelegerile dintre proprietari sau arendași cu țeranii, proveniaut adesea și din cauza nedreptei măsurători cu stînjenu și cu banița, ceea-ce va ocasionă procese diverse și trimitere de stînjeni și de banițe cu pecetea Visteriei (2).

Numerose sunt, cum se vede, procesele de la dreptul de cărciumă dintre țeranii și proprietate (3).

Un act extraordinar cunoscem din domnia lui Caragea. Acela este chrisovul dat locuitorilor Slătioareni din Romanați, ca să-și aibă privilegiul vîndării rachiului peste tot anul, iar al vinului numai până la 6 Decemvrie. Asemenea claca să o plătescă în bani, câte un zlot de casă pe an și dijma să se ieă ca la alte moșii. Domnitorul le mai acordă și alte privilegii și scutiri, pentru că satul Slătioara fusese sat de moșnenii până ce Alex. Ipsilant, în întăia lui domnie, îl dăduse Vornicului Pârșcoveanu. Iată chrisovul:

Hrisovul locuitorilor Slătioareni de privilegiurile ce au cătră stăpînul moșiei și cu anafora întărită s'a hotărît în urmă, căți să fie la acest privilegiu, adecă cei vechi.

Dat-am Domnescul nostru hrisov locuitorilor birnici din satul Slătioara sud Romanați, ca să aibă privilegiul ce l-au avut până acum, adecă vîndarea rachiului să fie slobodă la toți locuitorii pentru tot anul în totă vremea, cum și la vîndarea vinului să aibă slobodenie, numai de la culesul viilor până la ziua de Sf. Nicolae, Decemvrie 6, a se vinde vinul locuitorilor făr'de poprire și făr'de nici o dare la stăpînul moșiei, iar de la Sf. Nicolae înainte să se vîndă vinul stăpînului moșiei; așijderea și claca să o plătescă de casă câte un zlot pe an, nesupărându-se de lucru, iar la dijmurii să se urmeze, cum se urmază și la alte moșii; asemenea și podul de la trecătorea apeii Oltului să-l aibă locuitorii pe sēma lor tot-deauna și să deă locuitorii la stăpînul moșiei pentru venitul podului, pe fie-care an câte taleri 150, deosebit să fie și apēja de vamă la vitele ce vor cumpără de la sātenu lor și le vor tăia la scaune în satul lor, pentru alișveriușul lor, pentru că acēstă moșie din vechime fiind fost slobodă domnescă, rēposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant întru

(1) Veđi anexa din vol. acesta X, partea B.,

(2) Veđi anexa relativă mai departe în acest Tom. X, partea B.

(3) Idem, idem.

întâia Domnie a hărăzit-o la răposatul Vornicul Pârșcoveanu, dar iarăși Domnia-Sa și cu alți răposați Domni din urmă au împărțit și pe locuitorii ce sunt ședători pe această moșie cu privilegiurile ce se arată mai sus, ca să fie adecă aperați de clacă, dând numai câte un zlot pe an, i slobozenia vinării rachiului să o aibă pe tot anul, și slobozenia vinării vinului de la culesul viilor până la Sf. Nicolae, și stăpînirea podului la trecerea apei Oltului să fie pe serna lor, cu dare de taleri 150 pe an la stăpînul moșiei și apărarea de vamă la vitele ce vor cumpără de la sâtenii lor și le vor tăia la scaune în satul lor, cari toate acestea li s'au dat, nu ca un obicei al pămîntului, ci ca o milă și hărăzire Domnăscă, pentru care am vădit la mâna lor și sineturi Domnăscă, însă carte a răposatului Domn Alexandru Vodă Moruz cu let 1794 Iunie 20, i hotărîre a răposatului Alexandru Vodă Ipsilant cu let 1797 Februarie 15, i carte de judecată ce s'a urmat din let 1804 între acești locuitori cu răposatul Medelnicer Radu Bengescu, ce eră stăpîn prin zestre aceștii moși Slătioarei, și hotărîre cu Divan a răposatului Constantin Vodă Ipsilant, tot dintr'aceiași let 1804 Iunie 30, prin care toate acestea li se întăresc privilegiurile ce se arată mai sus; pentru cari privilegiuri viind cu jalbă și cătră Domnia-Mea, numiții locuitori Slătioarei, arătând aceste sineturi și țicînd dumné-ei Ecaterina Fărfăraia, stăpînă acestei moșii, vinđend-o statornică la Sărdarul Polihronie, ca să nu li se smintescă mila ce o au prin sineturi Domnăscă, au cerut să li se întărescă și de către Domnia-Mea privilegiurile ce au avut, a căror jalbă rînduind-o la dumné-lui Vel Logofătul de Țera-de-sus, ne-a făcut arătare prin anaforă de la 7 ale trecutei lunii lui Aprilie atît de cuprinderea privilegiurilor ce se arată mai sus, cît și de numita moșie, că dumné-ei Ecaterina Fărfăraia, care a avut această moșie coborîtă prin zestre de la răposatul Vornic Pârșcoveanu, întăiu la mâna dumné-ei, apoi dumné-ei a vindut-o statornică la Sărdarul Polihronie și cum că cumpărătorul are să stăpînescă dreptatea ce a avut-o dumné-ei Ecaterina Fărfăroia, iar privilegiul locuitorilor are să păzescă cu ori-cine va fi stăpîn, care anaforă de la trecuta lună a lui Iulie 11, cu milostivire cătră locuitori am întărit și Domnia-Mea, ca să se păzescă privilegiul locuitorilor, ce au avut. Drept aceea, pentru mai buna întemeere a acestor privilegiuri ale lor, ce se arată mai sus, ca să se păzescă tot-deauna cu nestrămurare, am întărit acest Domnescul nostru hrisov cu însăși Domnăscă Năstră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubiților Domniei-Mele fii: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și dumné-lor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei-Mele: pan Radu Goleșcu Vel Ban, pan Grigorie Brâncoveanu Vel Spătar, pan Barbu Văcărescu Vel Vistier, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Mihalache Manu Vel Logofăt de Țera-de-sus, pan Grigorie Băleanu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Alexandru Mavrocordat Vel Postelnic, pan Constantin Dudescu Vel Vornic al treilea, pan Petrache Ritoridis Vel Logofăt al streinelor pricină, pan Iordache Știrbei Vel Vornic al Obștirilor, pan Nicolae Goleșcu Vel Logofăt de obiceiri, pan Alexandru Filipescu Vel Logofăt de Țera-de-jos, și Ispravnic pan Mihalache Manu Vel Logofăt de Țera-de-sus; și s'a scris hrisovul acesta întru al șeselea an dintru întăia Domnie a Domniei Mele, aici în orașul scaunului Domniei-Mele, Bucureșci, la anii de la nascerea Domnului Dumneđeș și Mântuitorul nostru Isus Hristos 1817 Octomvrie 6, de Mihaï Logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.).

Mihalache Manu Vel Logofăt procitoh.

Cod. LXXVII, fila 276 v.

s). Locuitorii de la Gherghița se jăluesc asupra epistaților Mitropoliei proprietară, că aceștia îi asupresc îndatoririle ce au, primind unii carte de blestem la afirmațiunea lor. Se face anchetă din ordinul Domnitorului. Se aleg nenorociții cu bătae câte 200 toege fie-care, ca răsvrătorii și mincinoși și ca *stricătorii ai pădurilor Mitropoliei*. (1)

(1) *Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Cât pentru pricina pădurii, cu cale fiind anafora a dumné-lor veliților boeri, o întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca întocmai să se urneze, iar pentru urmările acestor locuitori, de vreme ce prin cercetarea de la fața locului a orînduitului nostru s'a dovedit, precum mai jos se arată, că sunt adecă mincinoși și călcători de jurămînt și că cei răsvrătorii dintre ei sunt aceștia ce pe anume se arată mai jos, adecă: Cărstian Cojocarul ot Merii Petchii și Négu sîn Stan ot Ciumați, precum orînduitul cercetător în insciințarea sa ce a făcut cătră Domnia-Mea îi arată pe anume, de aceea atît pentru a lor înfrinare și înțeleptire, cât și ca să fie pildă altora asemenea ca ei, volnicim pe credinciosul boerul Domniei-Mele, Slugerul Ionița Chirișescu, orînduitul cercetător, să mērgă și prin ajutorul ispravnicilor județului, aducēnd pe mai sus numiții răsvrătorii, chiar acolo în fața locului să-i pue în falangă în vileag, și să le deă câte 200 toege fieș-căruia, căroră să le deă apoi a înțelege că, de se vor mai purtă și de acum înainte cu asemenea urmări de nesupunere și răsvrătitore, pedēpsa lor va fi spānzurătoreă. — 1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXII, fila 416.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce ni s'a dat la alăturatul tacrir al Slugerului Ioan Chirișescu, cercetătorul ce a fost orînduit de cătră Măria Ta, a cercetă prigonia ce au locuitorii ot Gherghița cu epistații moșiei sfintei Mitropolii de acolo, am făcut cercetare, și atît din cele scrise în tacrir, cât și din cele ce ne arată prin graiū, luarăm înțelegere, că după arătarea ce a fost făcut de acei locuitori de dijma porumbului i a finului, cum că li s'a luat de epistații moșiei, primind unii și carte de blestem, li s'a făcut socotelă și găsindu-se óreși-care năpăstuire, a fost trimis orînduitul cercetător insciințare cătră Măria Ta, de la 30 ale trecutului Martie, cum că li se face acelor năpăstuiți împlinire, prin care insciințare cerēnd numitul Sluger povățuire, cum să urneze la madéua finului și la măsurătoreă pogónelor de porumb și orînduind Măria-Ta acea insciințare a sa în cercetarea noastră, am făcut Măriei-Tale anaforă, de la 5 ale acestei următore luni, în ce chip am găsit cu cale a se face urmare la aceste două madele, i pentru pricina gâlcevii, a se vedé de cătră Măria-Ta în ce chip a dovedit cercetătorul și a se da poruncă cum să urneze, iar cum arată Slugerul că pîrile locuitorilor, cum că i-ar fi încărcat epistații la dijma porumbului și a finului, s'a dovedit mincinoșe, căci măsurându-se pogónele de porumb de astă tómnă ale unora din davagii și ale altora din sudiți ungurenii, s'a găsit mai multe decât pe câte diceau ei că au plătit dijma, și că cei mai mulți ce au primit carte de blestem nu sunt pravoslavnicii, ci unii de la satul Merii-Petcăi sudiți, iar vre-o 5 de la Gherghița nu sunt ómenii vred-

t). Satele plăeșesci din Rucăr și Dragoslavele capătă de la Caragea o

nică de credință și nise desnădăjduiți și becisnici, din cari unii au primit blestem în zadar fără de a avea porumb arat, și cum că, după cum aceștia s'au dovedit mincinoși din măsurătoarea pogonelor de astă toamnă i la baniță nepotrivite arăturile lor, se dovedește că și cele-lalte pîri ce au făcut pentru doi ani mai înainte, cum că i-au năpăstuit epistații la dijma porumbului și a finului, sunt mincinoși și numai din reutatea unor turburători ce i-au arătat prin altă înscințare a sa, vrînd aceia să păgubescă sfînta Mitropolie, ca să-și potă dobîndi alt cuget al lor, au rădicat și pe alți mulți săteni cu feluri de pîri și categorii mincinoase asupra epistaților, pricinuind pagubă și cheltuélă săracilor săteni, în vreme ce însuși unul dintr'aceia ce venia la cercetător a se scrie de năpăstuirii, țicea că sunt siliți să vie ca să se arête nume multe de davagii, căci, de nu vor veni, le țicea zurbagiții, că au să pătîmescă reutate și încărcături de cheltueli, după cum arată cercetătorul, că și însuși el a avut pe un Ioniță Giura, țicînd cătră unii din săteni că, de nu vor veni a se scrie, au să plătescă totă cheltuéla, făcîndu-le și alte înfricoșări. Decî după acéști arătare ce face acum orînduitul cercetător, că cei ce au primit blestem nu sunt pravoslavnici ci uniați, cari s'au dovedit și călcători de jurămînt, cum și pîrile lor fără cuvînt și mincinoase, se cuvine a rămîne epistații apêrați de pîrile lor și a se face și căduta cercetare răsvrăitorilor ce le-au dat pricină de s'au pornit cu pîri mincinoase, i zurbagiilor ce au făcut gâlceevă și s'au arătat cu obrăsnicie, după cum se va găsi de cătră Măria-Ta cu cale, iar pentru stricăciunea ce s'a făcut la pădurea Mitropoliei, care o aveă poprită, bez cea-l-altă parte de pădure, ce este lăsată slobodă pentru trebuința locuitorilor ce șed acolo pe moșie, fiind-că pădurile poprite se păzesc cu pădurari într'adins nelipsiți din pădure pentru pază, iar acolo ne arată însuși Slugerul Ioan, că pădurarul nu ședeă în pădure să păzescă, ci ședeă în sat, și nu se scie cine cîtă stricăciune a făcut, de aceea nu se pot îndatoră la plată, iar de acum înainte vor orîndui epistații pădurarii a păzi napristan în pădurea cea poprită, să nu se tae de nimeni, iar în pădurea nepoprită să aibă voie locuitorii ce șed pe însăși acea moșie și clăcuesc Mitropoliei, ca să-și tae lemnele ce le vor fi trebuincioase pentru casele lor, iar hotărîrea rămîne la Măria-Ta.—Radu Golescu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrașco Racovița Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Mihalache Racovița Vel Logofet, Iordache Golescu Vel Logofet, Nestor Clucer.—1816 Aprilie 21,

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voievod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Fiind-că din osebita anaforă ce ne-au făcut dumné-lor veliții boeri, de la 21 ale acéștii luni, pentru urmările acestor locuitori, ce s'au arătat pîriși ai sfîntei Mitropolii, asupra madelei obiceiurilor pămîntului, ne-am pliroforisit, că numiții s'au dovedit în fața locului, prin cercetarea orînduitului nostru, mincinoși, răsvrăitori și călcători de jurămînt, hotărîm ca sf. Mitropolie să rămîne cu totul în pace și nebîntuită de aceste pîri ale lor, ce făceaă până acum.—1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. LXXXII, pag. 417.

nouă recunoșcere a situațiunii lor privilegiate, ca unele ce dau plăeșii

Prea Înălțate Dómnne,

Am văđut alăturata înscuințare ce a trimis cătră Măria-Ta, Slugerul Ioan ce este orînduit de Măria-Ta cercetător la prigonirile ce au locuitorii clăcași ot Gherghița, cu epistații aceeași moșii a sfintei Mitropolii, prin care la unele madele, ce ție ce sunt întunecate și nu se pricepe cum să urmeze, cere povățuire și făcend chibzuire la întrebările sale, după cum ni se poruncesce, arătăm Înălțimii Tale în ce chip se cuvine a se urmă, adecă:

Pentru madéua finului ce arată cercetătorul, că unii diu locuitorii au avut obiceiū, să deă din cinci copii una, alții, adecă streinii sudiți cei cu zapisul, din trei una și alții, cari n'au avut liveđi și avend trebuință de fin s'ar fi învoit a cosi în liveđile Mitropoliei și a luă ei finul jumătate și Mitropolia jumătate, iar la vremea dijmei avend trebuință de tot acel fin pentru vitele lor, s'au rugat de epistați de li s'a lăsat tot finul pe sēma lor, și după socotēlă pe câte care au pus epistații, cu tahmin au și plătit epistaților, de car po parale 60, și în urmă, cărând finul la casele lor cu care mari cu câte patru și șese boi, cari ei singuri au arētat la cercetător că puteă să vie un car de acelea opt și nouē stinjenī, și unde erā pus de epistați un om ție care, acel om arată acum, că a dus la casa lui cu mijlocul ce s'a đis mai sus numai 5 sau 6 care și pe acēsta a și primit carte de blestem, la acēsta se cuvine să urmeze cercetătorul într'acestași chip, adecă să nu se facă socotēla după numărul carelor mari cu câte 4 și 6 boi, cu care au cărat locuitorii finul la casele lor, ci să se facă pe numărul de care de cele obiceiuite cu câte doi boi, și pentru câte acest fel de care cu doi boi vor primi locuitorii carte de blestem, că a fost într'acel fin cosit din liveđile Mitropoliei, să li se socotēscă plata de car po parale 60, după cum s'au învoit cu epistații și de li se va fi luat ce-vă mai mult, să li se întorcă înapoi, iar de vor fi dat mai puțin, să împlinēscă și rēmășița tot în bani, după învoēla ce au făcut.

Pentru măsurătoarea pogónelor de porumb, în anaforaua nóstră după care s'a dat și luminată întărirea Măriei-Tale a se face urmare, scrie, ca măsurătoarea acēsta să se facă cu prăjina cea obiceiuită; acea prăjină obiceiuită noi scim că este de 18 palme Domnesci și un pumn, precum scrie cercetătorul că s'a adevērit și de la alții streinii, i de la chiar unii din locuitorii adiafori, iar nu este de palme 24, precum arată cercetătorul, că cu acest fel de prăjină mare și ne-obiceiuită cer locuitorii să se facă măsurătoarea pogónelor, care cerere a lor fiind nedrēptă, nu se cuvine a primi, ci să se deă luminată porunca Măriei-Tale cătră orînduitul cercetător, ca cu prăjina cea obiceiuită de 18 palme Domnesci și un pumn, să se facă măsurătoarea pogónelor de porumb.

Iar pentru pricina gâlcevii, fiind-că în luminată buiurdizma Măriei-Tale se poruncesce cercetătorului, ca să facă cercetare atât prin alte dovedī, cât și prin carte de blestem, și în ce chip va dovedī adevērul să înscuințeze Măriei-Tale, ca să dai apoi Măria-Ta cuviincioșa poruncă de urmare, și fiind-că arată cercetătorul prin înscuințarea sa, în ce chip a cercetat și a dovedit, rēmāne a se vedē de cătră Înălțimea Ta cele ce scrie cercetătorul pentru acēsta, și a se da poruncă cum se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta.--1816 Aprilie 5.

Radu Golescu biv Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcăreșcu Vel Vornic, Nestor Clucer.

de paza marginei și a potecelor din munte. Actele de scutire și de privilegii sunt cele următoare:

Hrisovul sătenilor ot Dragoslavele.

Dat-am cartea Domniei-Mele la mâna pârcălabilor de la satul Rucăr-Dragoslavele din sud Muscel, cari prin jalbă, întru cea dintâi luminată domnie a răposatului întru fericire Domn Alexandru Vodă Ipsilant, arătând că în vremea răsămirei Rușilor ot let..., cel de atunci vătaf al plaiului Dâmboviței, s'a fost întins de a luat și aceste sate în cuprinsul satului Plăeșescii, cu care mijloc le făcea multe cereri, luându-le câte o lână și câte un miel și câte un caș de fiesce-care stână, și altele asemenea, și cerea să se deosebescă de plaiu, să fie supuși ispravnicilor județului, și sub ascultarea vameșilor de Dragoslavele, cum și mai nainte ar fi fost, arătând la acesta drept dovadă câte-vă hrisove vechi ale multor răposași frași Domni cu care îi deosebiă de plauri; în protivă atunci a arătat vătaful de plaiu o carte a Domniei-Sale răposatului întru fericire Domn Alexandru Vodă Ghica, cu care da aceste sate vătafului de plaiu a le avé plăeșesci. Decî Măria-Sa, orînduindu-î la dumné-lor veliși boeri spre cercetare, a ales a fi mai de folos la interesurile țării cu a fi osebite, însă mai întâi să dea zapisele la Visterie, că vor păzi și vor străjui drumul și potecile din plaiul lor forte cu privighere și când se va pricinui ori-ce întimplare înotriva orînduelilor țării și a marginei, să aibă a da séna pentru care prin anaforă arătând Măriei-Tale, și cu cale găsind-o acea alegere a dumné-lor velișilor boeri, a orînduit pe dumné-lui vel Vistierul de a primit zapise cu aceste legături la Visteria gospod, după care a și dat cartea Măriei-Sale la mâinile lor cu cuprindere, ca să fie osebiți de satele plăeșesci, nici un fel de amestec cu dinși să nu aibă vătaful de plaiu, să fie aperași de lâna i de mielul și cașul ce luă de la stină și de toate alte cereri, fără numai să fie supuși ispravnicilor județului la orînduelile Visteriei, și să aibă a păzi drumul și potecile forte cu privighere a nu se întimplă cât de mică pricinuire înotriva orînduelilor țării sau spre paguba vâni, că atunci după zapisul ce au fost dat ei, vor avé a răspunde și la pricinile ce se vor face în satele lor, cum și la pripasuri, vătaful de plaiu să nu se amestece, ci cei ce vor avé Vornicia, fiind-că acestea sunt la Vornicie, care carte a Măriei-Sale fratelui Constantin Vodă Ipsilant scrisă cu let 1775 Iulie 10, cum și altă carte a Măriei-Sale fratelui Constantin Vodă Ipsilant, fiul răposatului întru fericire mai sus arătatului Domn, cu let 1807 Maiu 15, prin care întăresce și înnoesce acest privilegiu, veldându-se și de cătră Domnia-Mea, am binevoit, de vreme ce milostivul Dumneșeu ne-a învrednicit și pre noi cu domnia acesti pravoslavnice creștinesci țeri, de am înnoit și am întărit, și printr'această carte a Domniei-Mele privilegiul acesta, ca să li se păzescă întocmai și întru toate, precum se cuprinde mai sus. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea dumné-vostră ispravnicilor ai județului, vameșilor și ție vătașe de plaiul Dîmboviței, nici un fel de supărare să nu vè cutezați a face numitelor sate de acum înainte înotriva poruncii Domniei-Mele.

Scris de II Vistier Eftimie Logofet calemului jălbilor Visteriei, la anul de la Hristos 1813 Octomvrie 27.

Cod. LXXVII, fila 347 v.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.

Anaforaua acésta a dumné-lor Vel Logofeți de Țera-de-jos și de-sus, cu cale fiind ca următore ponturilor și catalogului vămilor, întru tôte o întărim Domnia-Mea și poruncim dumné-vôstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare și după ce veți împlini de la pîritul vameș, tôte câte va fi luat de la jăluitori în potriua acestei anaforă, pentru fieș-care pont să însciuințați apoi Domniei-Mele, de sunt adevărate aceste în potrivă urmări ale pîritului? ce om este? și de unde se trage de felul lui? ca să dăm cuviincioșa poruncă, și de vor fi adevărate aceste urmări ale lui, să împliniți de la dînsul și câte cheltueli jăluitorilor s'aũ pricinuit, cu venirea aici și întorcerea lor înapoi. — 1813 Maiu 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce mi se dă la acésta alăturată jalbă a locuitorilor de la satul Rucăr sud Mușcel, făcend cercetare, vèquî la mâna lor aceste sineturi, însă:

7184, de ani 136, hrisov al răposatului Domn Duca Vodă, ce-l dă locuitorilor din satul Rucăru, ca să fie în pace de vama pânei și a mălaiului și alte bucate ce aduc din țeră pentru hrana caselor lor, i de miel de turmă i de cîrduri de cătră schelerî, veri-carî ar fi schelerîi la Dragoslavele și de cătră călugării carî sunt puși de mănăstirea Câmpu-lungului la schelă, de nimeni superași să nu fie.

7215 Septemvrie 9, de ani 106, carte a răposatului Constantin Vodă, prin care iarăși poruncese a nu se supera de vamă pentru cele ce duc de hrana caselor lor.

1760 Aprilie 14, de ani 53, cartea răposatului Scarlat Vodă Ghica, prin care arată că a vèdut asemenea carte și a răposatului Nicolae Mavrocordat, ca să fie aperași de vamă și le-a dat și Măria-Sa acésta carte prin cercetare de judecată înainte dumné-lor velișilor boeri, căci caută vameșii a le luă vamă câte doue sute de bani de butea cu vin, cum eră cel ce îl scôte peste hotar și prin sate, nefiind fost obiceiũ a se luă vamă, le dă apărăre, ca pentru vinul ce-l vor duce în satul Rucăru i Dragoslavele, pentru trebuința locuitorilor, să nu se supere de vamă și la catalógele i ponturile vămilor ce aũ dat după vremi, fiind orînduit ca cele ce vînd și cumpăra locuitorii între ei, ori vite saũ semănături pentru hrana lor, să nu se supere de vamă, acésta se păzese în tótă țera Măriei-Tale, și acum iar la jăluitori, căci sunt aprópe de hotar, și este vameș acolo în satul lor, al schelei Dragoslavelor, care vămuesce lucrurile ce sunt slobode și es din țeră, nu numai ale altora, ci și chiar ale acestor locuitori Rucăreni, la cele ce scot afară peste hotar, plătesc și ei vama ca și cei-l-alți; așjderea privighéză numitul vameș și pentru cei ce vin de dincóce, la care este orînduit a luă vama, iar la Câmpu-lung fiind din vechime ridicată vama cu totul, nici de cum vameșii Domnesci nu intraũ, ci numai de la cei streini ce veniaũ cu lucruri de vîndare, luă mănăstirea vamă, și acum cu prostichiul ce s'a făcut, cu tôte că Câmpu-lungul nu este pus în cele-l-alte vămî, dar vameșii Piteșcilor pentru streini carî nu sunt locuitori în orașul Câmpu-lung, intră vameșii de ieă vama prostichiului, iar pentru locuitorii orașeni din Câmpu-lung se păzesc și acum hrisóvele ce aũ, de nu plătesc vamă nici de cum la ori-ce alișverisuri vor face cu lucruri de ale pămîntului; mai vèquî la mâna jăluitorilor și o anaforă a

Logofeției cu lét 1805 Iunie 7, întărită de Măria-Sa Constantin Vodă Ipsilant, cu cuprindere după ponturi i catalog și după sineturile lor. Acum jăluitoarii arată, că un vameș ce se află în satul Dragoslavele, îmbrăcat strimt, ȳicându-ı Muscal, le face aceste supărări, ci în 7 ponturi se arată, însă :

1). Pentru rımătorii ce se cumpără de la vale de prin județe, plătesc o vamă la județ și trecându-ı înlăuntru îi apucă vameșii Dragoslavelor: peste vama trecătoarei și peste avatul slobođeniei care il plătesc, le mai iea și câte 2 taleri la perechea de rımătorii.

La acesta căutându-se catalogul vămii, vėđui scriind că rımătorii de alișveris, ori unde se vor vinde, să plătescă vındătorul de unul 40 bani, iar cei ce vor scóte peste hotar afară să plătescă la vameșii schelei trei la sută și de va fi raiă, cel ce scóte rımătorii, să mai plătescă goștinărit 8 bani de unul, așjiderea și slobođenia trecătoarei este hotărită într'acest an la o pereche de rımătorii taleri patru.

Ci pentru acesta dumné-lor ispravnicii județului să deă nizam, ca la cumpărătórea lor de prin județe să nu se supere jăluitoarii cumpărătorii întru nimic, căci 40 de bani de un rımător este rınduit să o deă vındătorul, iar scoțendu-ı peste hotar, să plătescă vamă trei la sută, bani 8 goștinărit, și taleri 4 de pereche ai slobođeniei.

2). Vitele mari ale lor ce le vınd la tırguri prin județe îi apucă vameșii pe drum de le iea la o păreche taleri 3, și la obor unde se vinde plătesc al doilea vamă; după catalog i ponturi sunt datorii a plăti numai o vamă acolo unde le vinde și dumné-lor ispravnicii județului, cercetând și dovedind pe acei ce le-aũ luat vamă pe drumuri, unde nu se vınd, fiind-că acesta este urmare de jaf, să-ı pue pe aceia să plătescă ındoit și să li se arête că de vor mai face așa, nu numai plata le va fi mai grea, ci încă se vor și pedepsi.

3). Vitele ce le aũ la ernatic la fin mai la vale, cale de trei-patru césurii, și primă-véra, când le ieaũ la munte, îi apucă vameșii de le iea vama.

Rea este urmarea vameșilor la acesta și să urmeze dumné-lor ispravnicii, ca și la pontul al doilea de din sus.

4). Pentru vinul și rachiul ce aduc în satul lor, de-l vınd cu amăruntul pentru trebuința lor și îi supără vameșii de vamă, și că ceea-ce găsesce mai mult le iea controbont.

Rea este urmarea vameșului, căci nu numai după mai sus num itele sineturi vechi, ce aũ, este apărat acest sat, ci și chiar după catalog vămilor de estımp nu sunt slobođii vameșii a vămii vin sau rachiũ prin sate, fiind pe larg și cu ındestulare cuprindere la rachiũ în ponturi de la cap. 34, cum și în catalog scrie, ca butea cu vin ce se vinde prin tırguri, să deă de bute bani 51, și pentru acesta să urmeze dumné-lor ispravnicii a cercetă și cu ce va fi jăfuit locuitorii, să le ımplinésă

5). Pentru pâne sau opinci, slănină și alte lucruri ale mănării ce aduc la casele lor, le iea vamă nu numai în potriva sineturilor domnesci ce aũ, ci și chiar în potriva ponturilor, a catalogului și a obiceiului vechiũ ce se urmază și acum este acéstă urmare, fiind-că în tótă țera, de va cumpără cine-vă acest fel de lucruri pentru casa luı, nu are vamă, cu cât mai vırtos acest sat, care are aceste privileghiuri; rămâne dar ca dumné-lor ispravnicii județului să urmeze și pentru acesta, după cum s'a ȳis mai sus la cele-lalte ponturi.

6). Când merge om slobod ori de la casele lor la odăi sau de la odăi vin a casă séra după sfințitul sórelui, și diminéța până când se scólă el tărđiũ, îi opresce și care ındrăznesce a trece il ıchide, il bate și-l globesce.

Pentru acésta dumné-lor ispravnicii să cerceteze și de va fi vre-o urmare ca acésta, nu numai să facă îndestulare jăluitorilor și să deă și nizam de îndreptare, ci încă să și însciințeze a i se face și altă pedépsă, de va fi vinovat.

7). Pentru cele ce scot din lăuntru în satul lor, cum îmbrăcăminte i bumbac tors-glugi, cisme, lână și altele asemenea și de ale mâncării pentru casele lor, n'aū avut obiceiū să plătescă vamă, iar acest vameș îi apucă de le iea vamă, iar ceea-ce le vor aduce de prisos a le duce la tîrg pentru vinđare, la acelea nu se împotrivesc a plăti vama; cum și pentru alte supărări ce le face cu felurî de mijlôce, când își aduc cele trebuinciose de la orașul Câmpu-lung, cer a se da nizam.

Pentru acésta să cerceteze dumné-lor ispravnicii, cum s'a urmat obiceiul din vechime și precum se va fi urmat mai nainte să deă nizam și acum a nu se supără pentru cele ce aduc de trebuința caselor lor de peste hotar, lucruri prôste țărănesci de îmbrăcăminte și de purtare, carî vor fi pentru trebuința caselor lor.

Vêđui și însciințarea dumné-lor ispravnicilor ce fac Măriei-Tale, de la 30 ale trecutului Aprilie, prin care arată, că cu asemenea jalbă aū mers și cătră dumné-lor și cercetând pe alți vameși ce aū stătut la numita schelă înaintea acestuî de acum, s'a adeverit, că n'aū fost supărate aceste sate de vamă la lucrurile de hrană și de trebuința lor, de care scriind numitului vameș în două-trei rindurî a despăgubi pe jăluitorî cu ceea-ce le va luă mai mult peste obiceiū și a se părâsi de a le mai face supărări în potrivă, și ne dând nici o ascultare la poruncile ispravnicesci, siliți aū fost jăluitorii a veni la luminatul Divanul Măriei-Tale și de aceea și dumné-lor însciințeză Măriei-Tale, spre a-și dobânbi jăluitorii îndestularea lor. Deci cu tôte că dumné-lor ispravnicii îl arată pe numitul vameș de nesupus, dar acésta aū urmat-o cu mijloc blând, ca să nu pricinuescă în urmă că dór i s'a făcut vre-o pagubă, iar acum cu luminată porunca Măriei-Tale să trimiță dumné-lor ispravnicii județului mumbașir strașnic asupra-i, ca să-l aducă și fără de voie înaintea dumné-lor, ca să cerceteze tôte madelele ce se arată mai sus, și cu ceea-ce se va găsi vinovat, să facă îndestulare și despăgubire jăluitorilor, dându-i nizam a se părâsi de urmări împotrivotore, încă cu cale ar fi să le plătescă și cheltuēla jăluitorilor, ce le-a pricinuit, și peste acestea să cerceteze și pentru politia numitului vameș: de unde este? și ce ipochimen se află? ca de va fi vre-un om netrebnic, să însciințeze, ca prin scirea capzimanilor vămii să se isgonescă și să se orinduescă altul, sau precum va lumina Dumneđeū pe Măria-Ta, se va da hotărîre și poruncă de urmare și de îndreptare, și hotărîrea rămâne la Înălțimea Ta.— 1813 Maiū 8.

Vel Logofăt.

u). Inregistrăm aci în note o serie de acte relative la neînțelegerile dintre țeranî și moșierî sau arendași. În 17 Fevruarie 1817, Domnitorul ordonă oprirea stăpînilor de moșii de la abusurî în contra așeđării pontului. Multe reclamațiuni țărănesci sunt în contra încărcării la dijmă. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Fiind-că pîrîții locuitorî ot moșia Albescii a dumné-luî Vel Vorniculuî Barbu Văcărescu în cele după urmă aū dat adeverința în scris, de la 20 ale luî August, sub

v). Pe lângă necazurile ce țeranul aveà ca să îndure de la proprietate

iscăliturile și punerea degetelor lor, adeverită fiind și de ispravnicii din sud Prahova, de la 21 tot ale trecutului August, care s'a vècut și de către Noï, următore fiind pravitnicescii condici, că se mulțumesc adecă a clăcui câte 12 țile pe an, răspundënd și lóte adeturile moșiei după obiceiul pămîntului, hotărîm dar Domnia-Mea, și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să-i îndatoriți a fi întocmai urnători. (Pecetea gpd.).

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce s'a dat la anaforaua dumné-lui Vel Vornicului Barbu Văcărescu, arëtând că locuitorii clăcași după moșia dumné-lui Albescii dintr'acest județ Prahova nu se supun a face clacă câte 12 țile pe an după obiceiul pămîntului și după condica Divanului, următor fiind luminatei porunci, am adus înainte noastră pe piriții locuitorii, față fiind și Gheorghe Cernovici, vechilul din partea dumné-lui Vornicului, și întrebându-se pentru ce nu sunt următori a clăcui câte 12 țile după obicei, răspunseră dîcînd, că sunt acum 20 de ani de când au plătit fieș-care clăcaș numai câte taleri 2 și jumătate, iar mai multă supărare, n'au avut, arëtând și acesta, că vitele lor pasc pe moșie streină și plătesc erbărit, cum și lemne de foc i nuele și mărăcini pentru trebuința caselor lor iarăși după moșie streină le cumpără, nefiind pe moșia dumné-lui Vornicului, unde se află ședători, și pentru acesta ar fi plătit numai câte taleri 2 parale 20, iar vre-un deosebit aședămînt al stăpînului moșiei Albescii în scris n'au avut, ca să nu clăcuască câte țile 12 pe an, sau să plătescă numai câte taleri 2 parale 20, ce prin graiū nu mai arëtară, că supărare mai mult peste răspunderea acestor câte taleri 2 parale 20 ce au avut obiceiū nu li s'a mai făcut până acum, ci fiind-că piriții clăcași nu au rēmas odihniți cu a clăcui de acu înainte după obiceiū, cerënd a veni la Divanul Măriei-Tale a se infățîșă, se sorociră că la 20 ale următorei luni se vor afla la luminatul Divan, de unde se va da cea desăvirșită hotărîre.—1814 Maiū 12.

Alexandru Ruset Spătar.

Cod. LXXXIV, fila 12.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acesta a dumné-lui Vel Logofëtului de Țera-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare. — 1815 Iulie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca a Înălțimii Tale ce mi se dă la acéstă jalbă a locuitorilor ot satul Muerésca de Sus sud Vâlcea, făcënd cercetare, arët Înălțimii Tale, că atât cu acești locuitorii de la Muerésca-de-sus cât și cu locuitorii de la Muerésca-de-jos, a avut multe judecări sf. Episcopie a Râmnicului, pentru clacă pentru dijma bucatelor, i pentru dijma din pruni ce au de neguțatorie și mărturisind

și de la arendaș și mai grósnice erau acele din partea administra-

chiar ei, că moșia este dréptă a sfintei Episcopii, dar că ar fi și ei din némul vîn-
 țătorilor, și neavënd vre-un așezămînt în scris în potriua obiceiului pămîntului,
 care se urméză la tóte moșile de obște, s'aũ îndatorat claca sã o facã 12 țile,
 cum și dijmã sã deã din tóte semênaturile și din pruni din 10 una, iar la fin
 dupã obiceiul ce se urmézã în partea locului a da dreptul stãpînului moșiei; cãci
 arêtãrile lor sunt pricinui ri deserte și neprimite la dreptate, iar pentru móra ce
 aratã cã aũ prefãcut-o ei, sã fie luminatã porunca Inãlțimii Tale cãtrã dumné-lor
 boerii ispravnicii din sud Vâlcea, ca înfãțisãndu-i cu iconomul sf. Episcopii, sã cer-
 ceteze pricina morei: cu ce așezãmînt aũ fãcut? de aũ acel așezãmînt în scris saũ
 nu? și prin judecatã fãcënd alegere dreptãții, ori sã le facã îndestulare saũ sã în-
 sciunțeze Mãriei Tale pricina.—1815 Iulie 22.

Vel Logofët.

Cod. LXXXIV, pag. 12.

Iũ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intocmai precum mai jos se aratã într'acéstã anaforã a dumné-lui Vel Logofëtul
 de Tãra-de-sus, poruncim dumné-vóstrã ispravnicilor ai județului sã faceți urmare
 saũ neodihnindu-se de acolo vre-o parte, cu cercetarea ce veți face în scris sã-i
 sorociți la Divanul Domniei-Mele.—1815 Iunie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea Înãlțate Dómne,

Dupã luminatã porunca Inãlțimii Tale, ce mi se dã la acéstã jalbã a dumné-lui
 Cãmînarului Costache Manu, fãcënd cercetare, vëdui hotãrirea Mãriei-Sale Ale-
 xandru Vodã Moruz ot let 1798 Iunie 19, când s'a judecat Sãrdarul Nicolae Cuzi,
 stãpânul moșiei Rasa, adecã socrul jãluitarului, cu locuitorii satului Suhatul dupã
 moșia mănãstirii Plãtãrescii, pricinã avënd pentru pãșunea vitelor aceluï sat cã,
 neavënd loc pe moșia mănãstirii, trec vitele pe moșia Sãrdarului și locuitorii țì-
 cënd cã nici pe moșia Sãrdarului n'aũ loc de pãșune, ci numai trec pe moșia Mi-
 tropoliei, de și le pasc acolo, iar Sãrdarul arêtãnd, cã pãșunea și-o fac pe moșia sa,
 a orînduit Mãria-Sa pe rãposatul Medelnicer Alexandru la fața locului, sã vațã de
 este pe moșia Sãrdarului și locuitorii sã plãtescã suhatul pãșunii, dupã condica Di-
 vanului, cu care platã vor fi scãțuți din obiceinutele țile ale clãcii de la stãpînul
 moșiei pe care șeț, iar de nu va fi loc de ajuns de pãșune, saũ ei nu se vor în-
 duplecã a plãti Sãrdarului suhatul, sã fie popriți cu totul a nu calcã mai mult mo-
 șia Sãrdarului, pentru care se volnicesce vornicelul ce va fi la acea plasã, cum și
 Sãrdarul Nicolae, ca când dupã acéstã se vor gãsì vite de ale locuitorilor în moșia
 Rasa, sã le prințã, sã le ducã la ispravnicii județului și ispravnicii sã însciunțeze,
 ca sã se ieã pe sãma Domniei, dupã cam s'aũ legat însiși ei la Divanul Domnesci;
 acum dumné-lui Cãmînarul țice, cã acei locuitori în urma hotãririi domnesci s'aũ
 învoit cu socrul sãu și i-aũ dat zapis, ca sã clãcuescã, și cã acum nu urmézã nici
 dupã legãtura aceluï zapis. Decì, fiind-cã prin hotãrirea domnescã, ce se aratã mai
 sus, cã s'aũ îndatorat a pãzi locuitorii, se cuprinde, cã este legatã și dupã a lor prin-

țiunii. Țăranul din plaiuri, precum și némurile: maziliș, scutelnicii și

sóre și legătură ce au dat la Divanul Domnesc, se cuvine ca acea hotărîre să o păzescă și pîrîții. cum și dumné-lui Căminarul în locul socru-sëu, iar de va fi și zapis de învoire, precum arată, se va urmà zapisul lor. Găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, să cerceteze față cu amândouë părțile și de vor tãgădul pîrîții zapisul ce arată de învoire, să pue în faptă hotărîrea domnescă de a se urmà și a se păzi întocmai. iar fiind măturisit zapisul învuirii, să-î îndatoreze a face țiilele clăcii ce vor fi legați pentru călcarea moșiei jăluitorului cu vitele lor, sau fiind pricina într'alt chip, să însciințeze Măriei-Tale.—1815 Iunie 26.

Vel Logofët.

Cod. LXXXV, fila 325.

Carte legată către Ispravnicii ot sud Saac de a îndatorà pe arendașii moșiiilor a luà avaețul pãmîntului întocmai după condica Divanului.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Am vëđut Domnia-Mea însciințarea ce ne faceți, pentru locuitorii aceluși județ, că pătinesc asupra și nedreptăți de cătră arendași la adeturile moșiiilor, pentru care poruncim să cercetați și câți din locuitorii nu vor fi avënd vre-un deosebit asezămînt în scris cu stăpînii moșiiilor, să-î îndatorați a fi următorii întocmai după condica Divanului, cu răspunderea adeturilor moșiei, și la ceea-ce vor fi năpăstuiți să le faceți cuviincioasa îndestulare, iar carii vor fi avënd așezămînt în scris cu stăpînii moșiiilor, să-î îndatorați a fi următorii după același așezămînt, iar cei ce nu vor rămâné odihniți de acolea, să-î trimiteți la Divanul Domniei-Mele, cu însciințarea dumné-vóstră în scris și fiți sănătoși. — 1817 Fevruarie 17.

Cod. LXXXVII, fila 16 v.

Porunca ce s'a făcut în dosul însciințării orînduitului cercetător Ioniță Chirițescu Medelnicer, ce a mers la locuitorii ot satul Cojasca i Cornescii cu Mihalache arendașul dumné-ei Bănesei Ecaterinei Cornescăi, pentru dreptățile ce le-au făcut la adeturile moșiei.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Cu tóte că pîrîțul arendaș a luat arenda acetei moșii de la dumné-ei Vornicésa, Ecaterina Greceanca, cu simfonia ce se arată într'acéstă însciințare, cu acésta însă nu se îndatoréză și jăluitorii locuitorii de a fi și ei următorii acetei simfonii, fiind în potriua condicei Divanului și fiind-că după deosebita arêtare ce ne-a mai făcut, în urma acetei însciințări, orînduitul cercetător de năpăstuirile ce le-a făcut jăluitorilor pîrîțul arendaș, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că la dijmuirea porumbului a încercat numitul arendaș pe jăluitorii la 500 pogóne de porumb .câte oca 62 de pogon, care fac peste tot oca 31.000. De aceea poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca fără de altă prelungire să împliniți negreșit jăluitorilor de la pîrîțul arendaș orii în natură suma porumbului de mai sus arêtată, sau în bani, socotin-

poslușnicii erau, cum vădурăm, datorî a da o ȃi de clacă Vătafului

du-se ocă po parale 4, după cum ne-am pliroforisit că se urmază acum în partea locului porumbul, dându-î și cuviinciosul nizam, că de acum înainte să nu îndrăznescă a le dijmul porumbul cu baniță mai mare decât ceea-ce este orînduit în condica Divanului, adecă de ocă 22 grăunțe și de ocă 44 ștulefi, saū a le luā de pogon mai mult decăt patru banițe din cele mai sus arătate, și măsurătorea pogonelor să se facă cu prājina de 18 palme domnesci și un pumn, căci în potrivă dovedindu-se, atuncî să scie, că se va și pedepsi, și apoi el după osebita simfonie, cu care arată că a luat arenda acestei moșii, își va căutā cu dumnē-ei Vornicēsa, precum și pe jăluitoarii locuitorî poruncim să-î îndatoriți a-și rēspunde și ei claca cāte 12 ȃile pe an, după pravilnicēsa condicā, afarā numai de vor avē vre-un deosebit așeȃmînt în scris de la stāpînul moșiei, căci atuncî are a se urmā după acel așeȃmînt. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt..... biv Vel Cāminar.

Cod. LXXXVI, pag. 133.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pe acēstā anaforā a dumnē-lor veliȃilor boeri, amāndouē părȃile, rēmāind mulȃu-miȃi și odihniȃi, aū dat și adeverinȃā în scris sub iscāliturile lor la cauȃleria Divanului Domniei-Mele, adeveritā și de dumnē-luī vel Hatman al Divanului, care s'a vȃȃut și de cātrā Nol. Drept aceea, după a lor primire și mulȃumire întārim Domnia-Mea și poruncim dumnē-vōstrā ispravnicilor ai judeȃului, ca întocmai să se facā urmare prin sluga Domniei-Mele..... aprod hātmanesc. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Inālȃate Dōmne,

Dupā luminatā porunca Māriei-Tale, ce s'a dat la jalba cuviosului arhimandrit, Sofronie, egumenul mânăstirii Nucetul, dumnē-luī vel Hatman al Divanului, prin cēuș de aproȃi, înfāȃșindu-l înaintea nōstrā cu locuitorii din treī sate ce șed pe moșiiile mânăstirii, prin 12 dintr'înșii, anume: Stan sîn Mateiū, Dumitru Lăzuroiū Gheorghe sîn Nicolae, Dumitrașco Unchiașul ot Nucet i Paraschiva sîn Iordache, Dumitru sîn Mārinicā, Iordan Slujitorul, Ioan Ciobanul ot Movila-tāiatā, i Florea sîn Florea, Dinul Pārcālabul, Radul Minea ot Olari și Ioan Scurtul ot Șuȃa, am făcut cercetare piriī ce aduce egumenul asupra locuitorilor acestora, cum că nu sunt urmātorî a împlinî la mânăstire cele drepte adeturi ale moșiei, și vȃȃu la mână cuviosiei-sale o anaforā a Logofēȃiei ot lēt 1805 Martie 12, întāritā și de rēposatul Domn Constantin Vodā Ipsilant, într'același lēt Martie 15, poruncind dumnē-lor ispravnicilor judeȃului, ca să urmeze după cuprinderea acestei anaforale, iar ȃicēnd vre-unii din locuitorî, că aū a rēspunde ce-vași în protivā cu cercetarea dumnē-lor în scris, să-î sorocēscā aici la Divan, în care acēstā anaforā se arată datoriiile ce aū locuitorii cātrā stāpînul moșiei am întrebat dar pe piriȃii locuitorî: cu ce cuvînt se împotrivesc, de nu daū dreptul mânăstirii după obiceiul pāmîntului și rēspunserā, că pānā acum clācuiaū mânăstirii cāte 9 ȃile pe an, iar acum le cere egumenul cāte 12 ȃile pe an; i-am întrebat de aū vre-un așeȃmînt în scris de la egumenul

plaiului pe fie-ce an. In loc de această ȕi, ȕeraniĭ erau obligaĭi la multe ȕile ŝi multe havalele ŝi beilicuri. Un vataf din plaiul Vâlcanului de

de mai nainte pe mai puĕine ȕile? ŝi ȕiseră că nu aũ, ŝi neavând, datori sunt după pravilnicésca condică să clăcuéscă 12 ȕile pe an în patru vremĭ ale anului, precum se cuprinde în mai sus numita anaforă a Logofeĕiei; pentru dijma finului ȕiseră locuitorĭi, că daũ până acum câte 10 saũ 12 parale de car, iar acum le cere egumenul dijmă în natură din cinci una. De aũ vrut egumenii de mai nainte să le ieă parale, a fost în voia lor, iar dreptatea mânăstirii după obiceiul pământului, care sunt datori piriĕii a-l urmă, este într'acestaŝi chip, adecă: din liveȕile ce vor fi având locuitorĭi. curăĕite de dĭnŝii cu toporul ŝi cu tirnăcopul, aũ să deă mânăstirii dijmă din ȕece care de fin unul ŝi până nu-ŝi vor da dijma, să nu ridice finul de pe loc, ca să-l facă clăi, iar pentru liveȕile mânăstiresci, cari nu sunt curăĕite de dĭnŝii, aũ să deă dijmă, după cum se vor puté învoi cu egumenul ŝi după cum daũ ŝi locuitorĭi de pe alte moŝii dimprejur; pentru dijma prunilor aũ să deă mânăstirii din ȕece pruni unul, însă să nu alégă egumenul prunii ceĭ mai bunĭ, ci să ieă de rĭnd ŝi din bunĭ ŝi din proŝti; dijma porumbului să o deă după pravilnicésca condică, de pogon, baniȕe patru, baniȕa za ocă 22 grăunȕe, ŝi pentru că ȕic locuitorii, că le-ar fi luat egumenul dijmă cu baniȕă mai mare za ocă 30, să pue dumné-lor ispravnicĭi judeȕului, ca să cumpénescă baniȕa cu grăunȕe spre a fi de ocă 22 ŝi să o însemneze, ca cu aceea să le ieă egumenul dijma, iar nu cu alta mai mare, ŝi de va fi luat de la vre-unul cu baniȕa mai mare, să-ĭ întórcă înapoi, iar ceĭ ce vor fi rĕmăŝiȕă, să rĕspundă dreptul mânăstirii, cum ŝi prăjina pentru mĕsuratul pogónelor de porumb să se facă la ispravnicat, de 18 palme donnescĭ ŝi un pumn, precum este obicinuită ŝi cu acea prăjină să li se mĕsóre pogónele; pentru care să fie luminată porunca Măriei-Tale, cu mumbaŝir de la zapciul cel orinduit cãtra dumné-lor ispravnicĭi judeȕului, ca alegĕndu-se dreptul mânăstirii ce va avé a luă, să i se facă ŝi împlinire, atăt de acésta ce arĕtăm mai sus, cãt ŝi de alte adeturĭ ce sunt obicinuite, iar pentru puȕul ce ȕic locuitorĭi că l-aũ făcut de pomană ŝi egumenul l-a stricat, fiind-că dumné-lor ispravnicĭi judeȕului, prin înŝciinȕarea ce fac de la 6 ale acesteĭ luni, arată, că aũ trimis într'adins om credincios, de aũ vĕȕut acel puȕ, unde ĭl făcuse, ŝi le-aũ adus rĕspuns, că nu este făcut lângă drumul cel mare, precum ȕiceaũ locuitorĭi, ce mai înăuntru moŝiei, lângă o lésă de mărăcinĭ; unde sunt ŝi se fac arături pe lângă dĭnsul ŝi că cu adevĕrat se pricinuesce pagubă la arături, cu adăparea dobitoȕelor celor ce trec pe acel drum, să rĕmăe stricat ca un pricinuitor de pagubă ŝi stricăciune semănăturilor ŝi de vor vré locuitorĭi a-ŝi face puȕ de pomană. să-l facă prin scirea egumenului ŝi la drum mare, unde nu aduce vătĕmare bucatelor, însă dijmurile sunt datori locuitorĭi după obiceiul pământului să le care cu carele lor la aria ŝi finăria ŝi pătulul stăpĭnului moŝiei, iar hotărĕirea rĕmăne la Măria-Ta. 1817 Ianuarie 21.

Radu Golescu Vel Ban, Isac Ralet Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Logofĕt, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Constantin Dudescu biv Vel Logofĕt.

Iũ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lui Vel Logofĕtul de ȕera-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeȕului, să faceĕi urmare întocmai, precum mai

la Jiul-de-sus căsniã și închideã pe țeranî în butuci și în temnițe, precum se pôte vedé în actele urmãtore:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acêsta a dumné-luî Vel Vornicul de Țera-de-sus, poruncim Domnia-Mea, credincios boer al Domniei-Mele, biv Vel Sêrdare Rãducane Dîmbovițene, mergênd la fața locului sã aibî a face urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde.—1818 Iunie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înãlțate Dòmne,

Luând séma jãlbii și cererii ce fac Măriei-Tale locuitorii ot plaiul Vâlcanuluî sud Gorj, vêđuî cã plângerea lor este pentru Sêrdarul Iancu, ce este Vătaf, cã-i cãsnesc și-i închide în butuci și în temniță și alte nãpãstuirî le face, cerênd a se scôte din vătășie și sã se cerceteze arêțările lor, pentru care fiind-cã mē pliroforisii, cã într'acel județ este rînduit de Măria-Ta dumné-luî Serdarul Rãducanel Dîmbovițeanu, găsesc cu cale sã fie luminatã poruncã cãtrã numitul, sã cerceteze tôte arêțările lor și de le va fi fãcut vre-un jaf, sã-i despãgubescã, aducênd Măriei-Tale pliroforie pentru tôte, ca apoi sã se deã hotãrire desãvîrșitã—1818 Iunie 20.

Dumitrache Racoviță Vel Vornic.

Cod. LXXXII, fila 449.

Insuși Domnitorul Caragea afirmã într'un pitac al sêu din 24 Iunie

jos se cuprinde, iar fiind pricina într'alt chip și neodihnindu-se vre-o parte de acolo cu cercetarea dumné-vôstrã, în scris sã-i trimiteți la Divanul Domniei-Mele. — 1817 Maiu 11.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înãlțate Dòmne,

Dupã luminatã porunca Înãlțimii Tale, ce ni se dã la acêstã jalbã a cuviosuluî Antim, egumenul sf. mănăstirî Comanei, fãcênd cercetare vêđuî, cã cererea îi este pentru locuitorii de la Ciolănesci sud Teleorman, cari sunt șeđetori pe moșia mănăstirî, cã nu vor sã facã clacã cãte 12 țile pe an, cum se urmêzã și la moșile vecinilor, ci fiind-cã dupã obiceiul pãmîntuluî i dupã pravilnicésca condicã și dupã a Măriei-Tale hotãrire, datori sunt locuitorii a face clacã stãpînuluî moșiei cãte 12 țile pe an, care are sã se pãzescã, găsesc cu cale sã fie luminatã porunca Înãlțimii Tale cãtrã dumné-lor ispravnicii județuluî, sã cerceteze și de nu vor fi avênd vre-un așezãmînt în scris cu stãpînul moșiei, sã-i îndatoreze a face claca cãte 12 țile pe an, de care arêț Înãlțimii Tale, și rêmãne la luminata Măriei-Tale poruncã. — 1817 Maiu 5.

Vel Logofêt.

Cod. LXXXVI, fila 266.

1818, că pînă și puterile trimise pentru urmărirea de hoți și făcători de rele, peste Olt, «înșiși ei au ajuns a fi hoți»:

Cărțile legate la 5 județe ot preste Olt de a priveghiă ispravnicii la ômenii Sêrdarului Diamandi și cât îi va dovedî făcend jafurî locuitorilor, să-i trimiță în fiere la Caimacam.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vôstră Ispravnicilor ot sud sănătate. Am luat Domnia-Mea însciințare că ômenii Sêrdarului Diamandi, încunjurându-se prin județe, cu pricinuire că sunt gonaci ai hoților, pradă și jăfuesc în felurî de chipurî pe locuitorî, născocind și scormonind asupra unora din ei pricinî de hoții urmate de câte 5, 10 și 15 ani, iar asupra altora numai bănueli neînființate, cu care acest mijloc, în loc de a fi ocrotitorii locuitorilor despre hoți și făcători de rele, înșiși ei au ajuns a fi hoți, și măcar că i s'a trimis numitului Sêrdar osebită poruncă a Domniei-Mele prin dumné-lui Caimacamul Craiovei, dar vă poruncim și dumné-vôstră, ca după ce i se va arêta Sêrdarului acêstă poruncă și va da înscris, că a vêdut-o și a înțeles-o, să priveghiați apoi cu mare luare aminte și pe orî-carele din ômenii lui îi veți află de acun înainte într'acest fel de fapte ce arêtăm mai sus, numai decăt, ridicându-l în fiere ca pe un hoț, să-l trimiteți la dumné-lui Caimacamul Craiovei, ca să urmeze după cum este poruncit de Domnia-Mea, și fiți sănătoși. — 1818 Iunie 24.

Asemenea carte s'a făcut și cătră dumné-lui Caimacamul Craiovei, tot pentru asemenea pricină și cuprindere.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că locuitorii ot satul Rîncăciouul din sud Dîmbovița, prin alăturatele lor jălbî, fac plângere cătră Domnia-Mea, că li s'au făcut nedrepte luări în multe chipurî, cu dări în felurimî de chereștele și altele de cătră obrazele ce sunt arêtate în jalbele lor, iar mai virtos tot de cătră Slugerul Iamandi, ce a fost Sameș la numitul județ, de aceea orînduim pe credincios boernl Domniei-Mele biv Vel Serdarul Petre și poruncim să mérgă la mai sus numitul județ, unde să facă scmpă și amăruntă cercetare de tôte câte se cuprind în jălbile mai sus numiților locuitorî, și osebit și de orî-ce alte catahrisis va fi făcut prin județ numitul Slinger Diamandi, și orî câte luări nedrepte va dovedî că s'au făcut acestor locuitorî de cătră cei arêtați în jălbî, iar de Slugerul Iamandi și altor măcar dintr'acel județ câte li se va fi făcut, împlinindu-le până la un ban celor păgubiți, de la aceia asupra cărora se vor găsi, să ieă apoi adeverință de la toți cei păgubiți și năpăstuiți și să le aducă aici la Domnia-Mea spre dovada despăgubirii lor. I saam rezech gpd.—1818 Iulie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 83 v.

Din cauza abuzurilor vătafilor de plaiurî emigréză mulți țeranî în

Moldova. În Iulie 1815, unii din fugarii sunt readuși la urma lor și urmază proces între ei și între vătafii denunțați ca provaricatori.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

După arătarea ce ne face dumné-lui Vel Vornicul de Țera-de-jos printr'acéstă anaforă, poruncim credincios boerule al Domniei-Mele biv vel Pitare Marco, ca mergând în partea locului, să mergi la acest plaiu și să faci și cercetarea de mai jos arătată cu urmare întocmai.—1815 Iulie 18.

(Pecetea gpd)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Vătaful Dimitrie din plaiul Slănicului sud Buzeu mă înștiințeză că, ridicându-se câți-vași locuitori ot satul Mânzălesci dintr'acel plaiu, au fugit în Moldova, după care ducându-se însuși i-a adus la urma lor, și la cercetarea ce le-au făcut dumné-lor ispravnicii, au arătat că au fugit din pricina greutăților și din supărările slugilor lui Petrache i a nepotului său Aleco Logofetelul, ce sun t cu locuința în plaiu, și fiindcă el a âmblat o lună după fugari și dumné-lor ispravnicii au avut orînduit vechil, acel vechil nu-î dă nici un analogon al avaetului ce au luat, nici ceea-ce a luat el din plaiu; osebit scrie, că pe un mocan borfaș dovedindu-l, l-a luat Aleco Logofetelul cu zorul de la poprela Vătășiei; au și necinstit pe vătaf. Ci fiindcă la acel plaiu, după jâlbile unora din locuitori, este orînduit de către Înălțimea Ta cercetător dumné-lui Pitarul Marco, mă rog Măriei-Tale să se poruncescă Pitarului a cerceta și aceste pricinii și ceea-ce va dovedî că a luat vechilul din plaiu, în lipsa vătafului după fugari, să împlinescă vătafului, cum și călcarea Vătășiei de către acel Aleco și necinstea, ce a făcut vătafului, dovedindu-se adevărată, să înștiințeze Măriei-Tale spre a-și lua căduta pedepsă.—1815 Iulie 18.

Constantin Bălăceanu Vel Vornic.

Cod. LXXXIV, pag. 431.

Dajnicii către Visterie se împuținaseră mult și prin abusiva trecere a numeroși țărani și neguțatori ca sudiți Austriaci. Caragea reînnoesce ancheta în 1815, cu hotărîre de a da la bir pre toți acei, cari nu vor pute proba că sunt cu adevărat sudiți. Iată un raport adresat Domnitorului în Martie 1815 de Alex. Filipescu, Vornicul orașului :

Prea Înaltul și binevoitorul meu stăpîn,

Supus raportez Înălțimii Tale de Dumneșeu păzită, că la anchetarea sudiților la care servitorul Măriei-Tale am fost orînduit prin Dumneșeescul și prea strălucitul Măriei-Tale pitac, se presintară supuși austriaci din cari unii, cei mai mulți, chiar îndrăsnesc a dice, că nu au pasporțe din țera lor și întrebați: pentru ce? răspund unii, că li s'au luat de Vornicia de pe timpul predecesorilor servitori ai Înălțimii Tale, iar alții de către servitorii Agenției; care le este patria? un glas: Transilvania; de câți ani locuesc aci? unii nu știu, alții dic, că de mai mulți ani, alții iar, că aci au veșut lumina țilei, dar că părinții lor erau Transilvăneni, pe când parte au alte pas-

pörte noi, posed și ecarete și sunt și căsătoriți. Ca să afe dar ancheta de unde sunt ? de câți ani staü acü ? dacă aü ecarete saü nu ? întrebă pe vechii zapcii ai oraşului, neavënd alt mod de orientare la cunoşterea adevăraţilor supuşü saü nu. Zapcii însä declarä ceea-ce sciü, *cä nu sunt din Transilvania, ci din Turcia, că sunt localnici* și unii din ei foşti posluşnici ai boerilor. Asistenţii, din partea Agenţiei alégä contrariul și că aü plätit și plätesc și actual bir la Braşov, exhibând spre credinţă un fel de catastif necertificat de nici o semnăturä și susţinënd energic, că zapcii de hatir depun contrariul. De acü, prea Înalte Stäpâne, discuţiuni, amünări și zäbavä. Rog dar, Înältimea Ta de Dumnedeşü päzitä, sä deä prea strălucit ordin în scris, cum sä urmeze ancheta:

- a) pentru cei ce aü ecarete, deşi originari din Transilvania;
- b) pentru cei neavënd actual ecarete, dar înzestraţi și de ani locuind acü și originari din Transilvania;
- c) pentru cei fără pasapörte;
- d) pentru cei din Rumelia avënd pasapörte și
- e) pentru cei necäsătoriți näsçuți în Valachia, dar de pärinți Transilvăneni. Dacă Înältimea-Ta de Dumnedeşü päzitä ar încuviinţă sä deä Domnësca Ei hotärire în privinţa lor, sper că servitorul Märiei-Tale va terminä în curünd ancheta Austriacilor supuşü, căci a rëmas sä se cerceteze numai vre-o douë sute și sä se folosescä cel puţin cu acësta Visteria Domnësca, căci din cei *şese-sute-opt-deci cercetați* până acum, abiä o sutä s'aü trimis la bir, și acëştia cu multä trudä. (1)

Al Înältimei Vöstre de Dumnedeşü päzite

Servitor infim.

1815 Martie.

Alex. Filipescu,

Vornicul oraşului.

Cod. LXXXIV, pag. 13. (Traducere din grecesce)

Intre rarele acte umanitare ale lui Caragea este acel din 11 Aprilie 1815, ce-vä mai în favórea ţëranilor. Aceştia sunt mereü încärcați cu datorii de căträ proprietari și arendaşii de moşii. Caragea ordonä ispravnicilor din judeţele Olteniei, unde manifestaţiunea nemulţämirilor erä mai fäţişä, sä cheme pe arendaşi și moşieri la räfuëla socotelilor și sä nu se primescä condeele de bani nejustificate, din *cele puse pe spetele ţëranilor* (1).

(1) Şese cärți, una la Caimacanul, cinci la ispravnicii acelor judeţe, pentru locuitorii ce se aflä datori la arendaşii moşiiilor, și cu soroc de opt luni sä plätescä datoria ce va fi bunä sä deä.

Zemle Vlahisicoie. Dumné-vósträ ispravnicilor ot sud sănätate. Fiind-cä ne-am însciinţat Domnia-Mea, cum că locuitorii ce sunt şëdeşori pe moşii boeresci, mänästiresci și veri a cui, cari se daü de căträ stäpiniü lor la arendaşi, se fac näpästuirü și asuprirü la töte adeturile moşiei ce sunt datori a da, după întocmirea ce este făcutä, ne urmänd condicilor Divanului și dintr'acëstä pricinä rëmân datori pe la acei arendaşi și apoi arendaşii le fac mari asuprirü și siluirü, cu a-şi pläti rëmäşiturile cu cari îi însärcinözä, care acësta fiind urmare cu catahrisis asupra locuitorilor necäjindu-i și supërändu-i peste oründuelä, poruncim dumné-vósträ sä

Intențiunea eră bună, dar când scim cine erau însărcinați a o realisă, scim că ea nu dete rezultate, ca și altă circulară din 24 August 1814, ca să nu fie zăboviți țerani în procesele lor. (1)

chemați pe acei arendași, și cari dintr'înșii vor arêta că au să ieă rêmășițuri dijmă, clacă și altele, și nn vor fi tăgăduite nici de locuitori și după ce veți alege cât are să ieă, să dați strașnice porunci, ca de acum înainte, cu soroc de opt luni să plătescă locnitorii cu încetul rêmășița ce vor fi datorî, îngrijind dumné-vôstră apururea acêsta a nu se face smăcinări locuitorilor cu trageri prin judecăți și supărări de cătră arendași, că așa este porunca Domniei-Mele.—1815 Aprilie 11.

Cod. LXXIV, fila 195 v.

(1) Carte legată la 5 județe ot preste Olt, ca să nu zăbovescă pe locuitorii ce au pricinî de judecăți la acele isprăvnicaturî.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vôstră ispravnicilor ot sud. sănătate Am luat Domnia-Mea înscințare, că dumné-vôstră găsiți pricină, enprinderea unui pont din cele trimise la Divanul Nostru ot Craiova, pentru nizamul ce am hotărît a se urmă, unde țice să nu se orînduască de la Căimăcămie mumbașir pentru împliniri ale locuitorilor birnicî, ați început a vè abate la izvodiri de alte catahrisis, adecă pe cei ce se orîndnesc la aceste isprăvnicaturî, ori cu poruncile Domniei-Mele, sau cu ale Căimăcămiei buiurdizme, ca să-i judecați pentru felurimi de prigoniți, rezemându-se în pontul de mai sus arêtat, că este poprită Căimăcămia de a trimite mumbașir, pentru acele pricinî, pe ipotesiarî prelungindu-se, în cât de câte patru și cincî ori siliți sunt a merge de la acel județ pe la Craiova, ca să jăluască Divanului nostru de acolo pentru prelungirile ce pătinesc, cu cari acele mergeri, osebit de trépêd și perdere de vreme ce cêrcă acei ipotesiarî, apoi firesce urméză a face cu călêtoria lor atâtea cheltueli, cât adăogându-se pe lângă perderea lor de vreme, covîrșesc făr'de îndoelă cheltuêla ce ar fi putut face cu mergerea și întôrcerea unui mumbașir trimis de cătră Căimăcămie, ca să grăbescă săvîrșirea acei pricinî și să aducă pe cei neodihniți la Divanul Nostru ot Craiova (urmare cu totul în potriva bunului sfișit, pentru care am întocmit ponturile de mai sus arêtate); iată dar cu strășnicie vè poruncim Domnia-Mea, ca de acum înainte să vè părăsiți de a mai metahirisî înțelegerea bunelor nôstre întocmiri întru izvodire de catahrisis și pricinile de judecăți ce se orîndnesc la acest isprăvnicat, ori cu porunci ale Domniei-Mele, sau cu buiurdizmele Căimăcămiei date la jălbile ipotesiarilor, să le săvîrșiți în scris, fără cea mai puțină zăbavă și să dați carte de judecată la mâna celui ce va avé dreptate, iar celor neodihniți să li se deă soroc în scris, ca să mérgă la Divanul Nostru ot Craiova, căci câte din amelia dumné-vôstră, sau din vre-o altă pricină pârtnitóre, în vre-un fel de chip, va fi silit vre-unul din ipotesiarî a merge să jăluască la Căimăcămie, din prelungirea ce i se face, și Căimăcămia va trimite mumbașir, atunci trimiterea mumbașirului se va socoti chiar a dumné-vôstră în potriva urmare, iar nu a Căimăcămiei, precum se vede că o tilmăciți și înși-vè veți fi căduți întru aceeași osîndă a celor următori în potriva Domnescilor nôstre porunci, și fiți sănătoși. — 1814 Octomvrie 14.

Cod. LXXXVII, fila 46 v.

La o revendicare curioasă se dă drept de Caragea locuitorilor, în 24 August 1814, în actul următor:

Publicații la toate județele pentru locuitorii ce li s'au luat, în vremea trecută, cu năpăstuirii moșii, acareturii și altele.

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud sănătate; vè facem în scire, că dumné-lor boerii prin obșteasca anaforă au făcut arêtare Domniei-Mele, cum că în trecuta vreme a rêmiriței, din pricina grelelor patimii, s'au adus săracii locuitorii ai țerii la ticăloșie, în cât unii dintr'inșii siliți au fost de multa lor nevoie a-și vinde lucrurile ce aveau mișcătore și nemișcătore, când atunci cei ce se aflau în slujbe afară pe la județe, cum sameși, polcovnici, vâtași de plaiu, căpitanii și zapeii, găsind vreme cu pîrlej ca să dobîndescă moșii, acareturii și altele asemenea cu multe și nedrepte mijlôce, încercând și năpăstuind pe săracii locuitorii în nume de cumpărătore, numai și numai pe încercătura și năpăstuirea ce li se făcea de hrăpitori la dădii și angarii, li se lua moșile și acareturile lor, de aceea fac arêtare dumné-lor boerii pentru unii ca aceștia, ce s'au năpăstuit într'acea vreme cu hrăpirea acareturilor lor, ca prin cercetare să și le dobîndescă. Decî, fiind-că din cercetările ce am făcut și Domnia-Mea și din multe pricinii de acestea ce s'au înfățișat la Domnesul Nostru Divan, pliroforisindu-ne cu îndestulare că s'au urmat unele ca acestea, am hotărît de a se pune în faptă; pentru care și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să orînduiești om vrednic a cetii această poruncă a Domniei-Mele în toate orașele și satele acestui județ, spre a o face știută și cunoscută la toți locuitorii de obște, ca verii-care în vremea trecută a rêmiriței li se vor fi hrăpit lucrurile lor cu mijloc de vîndare, prin încercături și năpăstuirii de către sameș, polcovnici, vâtași de plaiu, căpitanii și zapeii, să vie la Divanul Domniei-Mele cu îndrăznélă și să fie bine încredințați, că prin amăruntă cercetare ce are a se face, dovedindu-se hrăpitate în nume de cumpărătore, după mijlocul ce se arată mai sus, li se vor întorce înapoi la stăpînirea lor toate acelea; care poruncă a Domniei-Mele, după ce se va face știută și cunoscută, să o iscălescă în dos și preotul i pîrcălabul și fruntașii fieș-căruia sat, că au înțeles și au auzit porunca și hotărîrea acesta a Domniei-Mele, și apoi fără de zăbavă să o trîmitești cu înștiințarea dumné-vóstră la Domnesul nostru Divan, spre încredințare. I saam receh gpd. — 1814 August 24.

Cod. LXXIV, fila 138 v.

Se ieau de către Caragea, în 30 Aprilie 1816, trei dispozițiuni importante în privința țeranilor. Aceste sunt cele următoare:

I). Se recunósce țeranilor dreptul de protimisis la arendarea moșiei, pe care se află, însă cu același preț și condițiuni, cari le oferă și alții.

II). Nu se vor puté lua de la țeranii curăturile ce au făcut de tufă și de crâng gros, chiar dacă întinderea curăturii este mai mare decât trebuințele lui. Pe viitor însă țeranii nu vor mai puté curăți locuri decât cu invoirea și în întinderea acordată de proprietari.

III). Țeranii cari vor avé speciale alcătuirii în privința pontului, conform pravilniceșcii condice să le păstreze, iar alte noué învoeli, re-

ducând claca, cu gând ca ast-fel proprietarii să-și înmulțescă locuitorii pe moșie, nu mai sunt învoite (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Cetindu-se inaintea Domniei-Mele această obștescă anaforă a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor și chibzuind cele de cuviință asupra fieș-căreia madeă, ȳicem întâiu pentru pontul de protimisis, că atunci când s'a făcut această întocmire în pravilnicésca condică, fiind veniturile moșiiilor mult mai eftine decât acum, adecă analoghisite cu starea și puterea locuitorilor spre a puté să le cumpere, a avut cuvînt acel rēposat Domn a hărăzi locuitorilor acest pronomion de protimisis, iar acum ajungēnd arendile moșiiilor la un mult mai mare preț decât cel de atunci, precum este vēđut, nu este cătuși de puțină îndoélă, că prea puțini din locuitori ar puté să aibă stare și pîrlej de a cumpără arenda chiar pentru trebuința sa și chiar în norocul sēu de pagubă sau căștig, iar cei-l-alți toți de se și arată cumpărători de arendi, în puterea acestui pronomion de protimisis, negreșit că nu le ieaū pe séma lor, ci pentru alții streini, pornindu-se într'această cerere numai pentru vre-o părătinire cătră cel nou arendaș și pentru vre-o pismuire cătră cel vechiu, precum de multe ori cercetāndu-se chiar în Divanul Domniei-Mele acest fel de prigonire de protimisis între cei vechi arendași și între locuitori, s'a dovedit cererea locuitorilor de protimisis pornită nu pentru sine-le, ci pentru alții streini, cu care această a lor urmare se pricinuesce în adevēr numai stăpînilor moșiiilor pagubă, iar locuitorilor nu numai nici un folos, ci încă și trepede i perdere de vreme și cheltueli, āmblānd prin judecăți, și așā acest pronomion, în loc de a le fi folositor, are a le fi pāgubitor și de prigoniri i de trepede pricinuitor. De aceea și hotărīm, ca de acum inainte stăpînii de moșii, când vor vré a-și vinde veniturile moșiiilor, ori pe un an sau pe mai mulți, să deă de scire prin Ispravnicii județului locuitorilor acei moșii, arētāndu-le prețul venitului și chipul simfoniei ca, de vor voi să-l cumpere cu acel preț și simfonie, să vie numai decât la stăpînul moșiei, ca să săvîrșescă cumpărătoarea, fără a puté să céră cătuși de puțin soroc, măcar cu pricinuire de a-și luā séma sau în vre-un alt chip, dar și stăpînul moșiei primind acei locuitori de a cumpără venitul cu acel preț și simfonie, și viind cătră dînsul de a săvîrși cumpărătoarea, sa nu fie volnic a-ī depărtā pe ei și a da venitul altuia tot cu același preț și simfonie, iar când acei locuitori nu vor voi să cumpere venitul, după mijlocul ce s'a ȳis mai sus, să deā rēspuns prin Ispravnicii județului numai decât, ca și Ispravnicii să insciințeze pe stăpînul moșiei, ca să-și caute alt muștereū. Al doilea pentru pontul curăturilor de tufă și de alt crāng gros, măcar că unii din locuitori cu pronomion al acestui pont aū cuprins locuri mai multe peste ceea-ce le este trebuincios pentru hrana lor și a dobitócelor lor, dar de vreme ce ei aū apucat de aū făcut acele curături de prisos și stăpînii moșiiilor, avēnd dicheomă de a-ī poprī, n'aū îngrijit, nu se invinovățesc acei locuitori, nici este cu dreptate a li se luā inapoī acele curături, al cărorā rod l-aū dobîndit în puterea pravilnicescii condici, ci hotărīm, ca ori-care locuitor, câte curături de tufă sau de alt crāng gros va fi apucat de aū făcut până acum pe moșia în care locuesce, să rēmāe a fi bune tot ale aceluia, și atunci numai să pótā luā stăpînul moșiei curătura de fin sau de arătură a locuitorului, când acel locuitor de acum încolo nu o va cosi și nu 'o va arā în diastimă de trei ani în rind, iar de acum inainte să nu fie volnic un locuitor

Ast-fel tratați țeranii, dacă se agită în contra celor cari îi maltratéză și-i nedreptățesc, regimul îi declară răsvrătitori și atunci grópa ocnei, bătaia și une-orî uciderea îi așteptă. Asemenea făptuirii au provocat mișcarea pandurilor — și ei tot țeranii — de care aiurea am vorbit.

În noul său codice de legi, promulgat la 1817, Caragea găsesce cu cale a introduce, la cap. 6, legea relativă la țeran, nu îmbunătățindu-i sórtea, ci făcându-i-o mai grea, de cum erà în Cod. lui Alex. Ipsilant, și cu mult mai rea decât erà sub N. Mavrogheni.

Prin art. 1 din acest cap. 6, legiuirea lui Caragea definind claca, recunósce că proprietarul moșiei are dreptul de a primi saú a nu primi pe clăcaș să ședă pe moșia sa. Acéstă ședere pe moșie a clăcașului nu

de a curăți loc de fin saú de arături făr'de scirea stăpînului moșiei, ci să fie dator a merge la acel stăpîn, să-i cêră locuri și, de va avé, să-i deă câte îi vor fi trebuinciose pentru hrana sa și a dobitócelor sale, saú și mai mult, de se va învoi cu stăpînul moșiei, pe cari măsurându-le și însemnându-le, să nu fie volnic acel locuitor a se întinde mai mult peste acele semne, iar în potrivă urmând, să i se ieă de stăpînul moșiei acel prisos de curătură peste ceea-ce i se va da, făr'de a puté cere acel locuitor vre-o chetuélă pentru curățit, precum și când locuitorul își va avé curăturile sale pentru liveđile de fin și arături ale stăpînului moșiei, și va voi acel stăpîn, ca să deosibescă la o parte locurile de finețe și arături ale locuitorilor de cătră ale sale și să le deă tot acolo în prejma locului alte locuri de o potrivă atât la mărime cât și la felurimea pămîntului, să fie volnic la acésta făr'de a puté locuitorii să se împotrivescă cătuși de puțin, ca să pôta cu acest mijloc stăpînul moșiei a-și avé ferite locurile sale, avéndu-le deosebite. Al treilea, pentru pontul clăcii, fiind-că pravilnicésca condică deosibesce pe cei ce vor avé vre-un deosebit așeđămînt în scris cu stăpînul moșiei, de aceea orî-câte acest fel de așeđămînturi vor fi apucat, de s'aú făcut până acum în scris între stăpînii moșiei și între locuitorii, acelea hotărîm să le păzescă Vistierii cu dréptă cumpénire, atunci nu pot găsi locuitorii pricină a umblă fugari din sat în sat, și orî-cine saú boer saú mânăstire va face vre-o urmare cu scăderea clăcii, ca să-și îmmulțescă satul, să pêrđă cu totul și acest privileghiú, ca un máglisitor și împotrivor așeđămîntului țerii, ce de obște se cuvine a se păzi nestrămutat. — 1816 Aprilie 30.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeșii, Costandie Buzeú, Costantin Filipescu, Radu Golescu biv Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban Barbu Văcărescu Vornic,.... Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofêt, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Iordache Golescu Vel Logofêt, Ioan Știrbeii Vel Logofêt, Tomiță Crețulescu Vel Logofêt, Pană Costescu Vel Vornic.

Cod. LXXXV, pagina 8.

este aşà dar un drept al lui, ci rezultatul unei îngăduinţe a proprietarului pământului.

Prin art. 2 se menţine cifra de 12 zile de *pont*, adecă zilele de lucru hotărâte să le facă un clăcaş pe an, în folosul moşierului. Decât legiuitorul adaogă, că «*pe viitor, de se va tocmî vre-unul din stăpînii moşiiilor cu clăcaşul pe mai puţine zile, tocméla aceea să nu aibă tãrie.*»

Inscrierea acestei reserve în legea lui Caragea, dà măsura relei voinţe a acestui Domnitor şi a boerilor lui, faţă cu ţeranul român!

Singura explicare ce dà legiuitorul acestei *reserve*, care vătëmà egalmente dreptul proprietăţii, ca şi al ţeranului, erà că prin faptul împuţinării zilelor de clacă, se *momiaă* clăcaşii de pe alte moşii să se strămute acolo unde erau zile de clacă mai puţine. Dar erà acésta o scusă? Cum nu se puteà împedica *moméla*, punënd pedepse contra celui care *momia*? Art. 3 din cap. 6 prevede de ajuns asemenea pedépsă: Cel care trage clăcaşi pe moşia sa (prin împuţinarea zilelor de clacă) să pérđă privileghiul clăcii şi să plătescă şi stăpînului moşiei claca clăcaşilor ce au tras.

Dar nu erà de ajuns asemenea dispoziţiune rău voitóre pentru ţeran: Caragea mai adaogă (art. 4), ca clăcaşul, bez claca de 12 zile, să are stăpînului moşiei încă o zi primă-véra sau tómna, să-î deà şi un car de lemne la Crăciun, cărându-le orî la moşia lui, sau aiurea, unde are stăpînul trebuinţă de ele, până la un loc cu depãrtare de 6 césuri.

Atâtea nu sunt de ajuns!

Legea acordă proprietarului dreptul de a transformà zilele de clacă în bani (art. 5.)

Clăcaşul nu póte face *curãtura* fără voia *în scris* a stăpînului, cuprinđetóre: unde şi cât loc să cure, iar urmând în potrivă să-şi pérđă ostenéla şi să ieà curãtura stăpînului moşiei.

Care din clăcaşi, fără voia stăpînului (pe curãtura sa), va sădî vie pe locul lui, să o pérđă.

Când clăcaşul va lăsà via sa nelucrată în 3 ani, să fie tras la judecată şi atunci dându-î judecata încă un an soroc, de nu o va lucrà... s'o pérđă şi să o ieà stăpînul (10).

Clăcaşul să nu póta să vîndă vin sau rachiü pe moşie, de nu se va *tocmî* cu stăpînul (11).

Clăcaşul să nu póta deschide *băcãnie* pe moşie, de nu se va *tocmî* cu stăpînul.

Clăcaşul să nu póta face móră pe moşie.

Clăcașul să nu pótă să vîneze pesce în eleșteul stăpînului. Numai în bălțile Dunării, dând ȑeciuélă, și în riurile curgătoare prin moșie, fără ȑeciuélă, legea slobóde pescuitul. Va să ȑică și în acéstă pri-vință legea scurtéză un drept, acela al clăcașului.

Clăcașul fugind de pe moșia lui perde dreptul de proprietate a pămîntului său, care intră în stăpînirea proprietarului moșiei. Tot ase-menea se întîmplă de móre clăcașul fără clironomî: casa, grădina, curătura lui o ia în stăpînire proprietarul moșiei (15).

Dar ascultați art. 16, ce sarcini mai pune pe umerii clăcașului:

Clăcașul să deă stăpînului:

Din 20 de vedre din vinul său o vadră domnască.

Din 10 căpițe de fin una.

Din 10 clăi de grâu, de orz, de mei, una.

Din tot pogonul de porumb, 4 banițe porumb bătut sau 8 cocoloși, cu banița de 22 oca.

Din tóte cele-l-alte roduri, de la 10 una.

Tóte acestea să le care clăcașul *cu carul său*, la casa stăpînului moșiei.

Apoi de ține stupi, clăcașul să deă stăpînului moșiei câte 3 bani de fie-care (17). Asemenea de fie-ce capră (fie iarna fie vara) câte bani 2 (18). De fie-ce turmă de oi, de la Blagoveștenie până la Sf. Gheorghe, și fétare câte un miel și un leu și de fie-ce stână, brînză sau bani, după tocmelă.

Singura dispozițiune mai favorabilă țeranului clăcaș este defigerea «*paragrafiel*» la un an numai adecă a timpului, până când are proprietarul moșiei dreptul de a-și reclamă ȑilele de clacă. (Partea a 6, cap. I, articolul 7.)

Multe neajunsuri suferiă țeranul și de la măsurările cu *stînj*en orî prăjină, mărite orî scăđute după interesele moșierului sau arendașului.

*Stînj*enul de măsură. Caragea dă veliților boeri ai Divanului, următorul pitac:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiți și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, fiind-că pentru stînjenii cu cari se măsură moșiile, se întîmplă multe pricinî de judecări, atît că nu se găsesce un temeiu sau o măsură care să fie cunoscută de dréptă și pentru stînjenul rēposatului Domn Șerban-Vodă, și pentru stînjenul rēposatului Constantin Vodă Brâncoveanu, cari se véd că se obișnuesc, al doilea care dintr'acești doi stînjeni să se metahirisescă și unde unul și unde altul; poruncim dumné-vóstră, să faceți scumpă cercetare prin orî-ce doveđi veți socoti că sunt tre-

buinciose, ca să găsiți cea adevărată măsură a acestor stinjeni și mijlocul care se cuvine a se păstra măsura și a fi tot-deauna creșută și fără bănuelă, deosebit și pentru a se metahirisi unde se cuvine și care, și să faceți Domniei-Mele arătare prin anaforă. Tolco pisah gpd.—1815 Ianuarie 12.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 168.

Unul din cele mai grele beilicuri, la care eră supus bietul țeran român, eră salahoria cu carul și cu brațele la cetățile turcesci. De la extremitățile țării, țeranii erau duși cu miile în asemenea beilicuri.

Trebue să recunoscem lui Caragea un serviciu adus țeranului român : el isbuti să facă pe Turci a primi bani în loc de care și salahori. Evident, că și Turcilor le conveniă acésta, căci rămâneă în punga celor însărcinați cu lucrările la cetăți o parte din bani. Câte abusuri nu se făcură de slujbașii lui Caragea și cu acésta binefacere!

Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Primită fiind Domniei-Mele acésta obștească anaforă a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se facă domnescile noastre porunci cătră Ispravnicii județelor, cuprinđetóre întocmai precum mai jos se arată. — 1816 Martie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac mi s'a dat, că primită fiind Măriei-Tale rugăciunea ce am făcut prin anaforă de obște de la 2 ale următorei luni, cu cuprindere de a se bitirdisi în bani salahorii și carele ce urméză a se da de țeră în lucrul cetăților împărătesci și, într'acésta véră a următorului an, pentru destoinicile cuvinte ce arătăm într'aceeași anaforă a binevoit Măria-Ta să se indeletnicéscă și acésta strădanie a săracilor și scriind unde s'a cuvenit, s'a găsit mijloc de a se bitirdisi, ci să chibzuim în ce chip să se urmeze acésta împlinire de la țeră și să arătăm Măriei-Tale prin anaforă în scris, următori fiind, ne-am adunat cu toții aici la Domnesca Măriei-Tale curte, unde ne-a arétat dumné-lor fratele Vel Vistier, că la tóte cetățile sunt trebuincioși într'acest an 3.400 salahori și 580 care pe lună, pentru care ne arată dumné-lui fratele Vel Postelnic, că după osirdiósă silință ce ai pus Măria-Ta, s'a catortosit acésta bitirmeă de salahori și de care a se plăti de fieș-care salahor și car pe ți po taleri 1 bani 30, de care am și rémas cu toții mulțumiți și rugători cătră milostivul Dumneđeū pentru acésta mare facere de bine ce a arétat Măria-Ta cătră săraca țeră cu acésta mare ușurință ce i se face. Domnul Dumneđeū să te păzescă in prea luminat scaun până la adânci bătrînețe cu tóte cele de fericire, ca să aibă ticălósă țeră tot-deauna mîngăere și ușurință la acest fel de greutăți și nevoi ce se întimplă, ca de la un părinte doritor ce am cunoscut la Măria-Ta dintr'întâiași dată, și așa făcênd socotélă de trebuincioșii

banî, adecă adunând suma salahorilor și a carelor 3 980 po parale 50 pe ȕi, fac pe lună talerî 149.250 și analoghisindu-î la lude 16.000 ce se află astăđi țera, vine de lude po talerî 9 banî 40 pe lună și acéstă împlinire să se începă de la Āprilie întăiü, îndatorindu-se boerîi ispravnicî, ca după istovul banilor ai fieș-căreia lunî, să trimiță la Visterie contract și perilipsis de socotělă, poruncindu-se de cătră Măria-Ta boerilor ispravnicî, ca să înfrîneze pe zapcii a luă acești talerî 9 și banî 40, făr'de răsură și altă încărcătură, dând și răvașe zapcii iscălite de dînșii la mările pîrcălabilor pe fieș-care lună de primirea acestor banî. 1816 Martie 21.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Constandie Buzêü, Constantin Filipescu, Radu Golescu, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofêt, Iordache Golescu Vel Logofêt, Toma Crețulescu Vel Logofêt, Nestor Clucer.

O altă pacoste pe țeranî eraü *gelepîi*.

Insemnătatea pentru comerț a gelepilor am demonstrat-o în atâtea rîndurî. In 25 Iulie 1814, Caragea dă următorea carte luî Gelep-bașa, constituindu-î scutire și beneficiü.

Carte de bașul gelepilor.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că Bașul gelepilor pentru slujba cu care se orinduesce la oile cele de trebuință Țarigradului, atât aici până a se strînge, i la pornitul și chivernisitul mergerîi cu inlesnire la drum, cât și în Țarigrad, până a se face teslim la vremea cea orînduită suma deplin, a avut milă domnăscă prin cărțile fraților Domni de mai nainte, cari s'aü întărit și de Domnia-Mea de a scuti la vremea erbăritului oi 19.000, cu care acéstă epistasie aflându-se acum Dumitru Zaman încăr-cat cu acéstă trébă a oilor, pentru ca să-și pue dar silința de a nu se face vre-un cusur la acéstă trébă delicată, cu care este încărcat de cătră Domnia-Mea, spre a răspunde la vreme suma oilor cea orînduită, care cere de a se face teslim la Țari-grad, am binevoit și Domnia-Mea și am dat acéstă domnăscă a nôstră carte numi-tului Dumitru Zaman, Bașul gelepilor, ca în câtă vreme se va află într'acéstă epis-tasie, să aibă a scuti de erbărit oi 19.000 la vremea erbăritului din oile ce le strînge numitul Gelepi-bașa, precum aü avut și cei mai dinaintea lui. Pentru care porun-cim Domnia-Mea și vouë erbarilor, ca să nu faceți supărare de erbărit pe acéstă sumă de oi, ci să-î dați bună pace. I saam receh gpd.—1814 Iulie 25.

Cod. LXXVII, fila 192.

Jafurile suferite de țeranî nu se făceaü numai la țera, ci și în ca-pitală. Vodă e nevoit să deă în 1815 următorul pitac la Agă și Spătar:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta vel Agă, măcar că Domnia-Mea cea mai întăi datorie a Nôstră, socotind ocrotirea și repaosul locuitorilor Dom-

nescii Nóstre țeri, de cătră cei rău nărăviți jăfuitori, și jacăși, nu contenim prin feluri de mijlôce spre a desrădăcină cu totul urmările lor, ca să dobîndescă locuitorii o desăvîrșită liniștită petrecere și să se bucure folosindu-se înșiși ei cu rodurile muncii și strădaniei lor; dar fiind-că și d-lor cinstiții și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele ne-au făcut acum rugăciune prin obștesca anaforă, ca să se pue în lucrare aceste de mai sus arătate mai înlesnitor mijloc spre a se urmă același bun cuget și voință a Domniei-Mele pentru odihna și buna-petrecere a locuitorilor, adecă de acum înainte ispravnicii județelor, ca unii cesunt ocîrmuitori ai lor orînduiți de Domnia-Mea, să fie datori a da sêma pentru orî-ce jaf și năpăstuirii se va face locuitorilor de cătră veri-cine și să aibă napristan mare privighere și neadornită îngrijire asupra tuturor slujbașilor județelor, precum sameși, vâtași de plaiu, polcovnicii, căpitani, dijmarii, oerii, vinăricerii, vameșii, zapcii de plasă, și orî-cine alți slujbași după afară; așijderea și nedreptățile ce fac căpitani de la străjile de prin marginea politiei Bucurescilor, i căpitani de la străjile din năuntrul politiei, când vin ômenii de afară cu fin, lemne, rachiū, bucate, cherestele și altele ca acestea, cari pun mâna de iaū din tôte, după cum pot rupe, luându-le osebit și parale ca o vamă, în vreme ce vama de la aceste lucruri ce vin în politie este ridicată de mai înainte, cum și de cătră Domnia-Mea prin poruncile ce avem date pentru eftinătatea lor și îmbelșugarea norodului, de aceea că pentru cei de pe afară slujbași ce se arată mai sus, s'au făcut cuviincioșele porunci ale Domniei-Mele cătră ispravnicii județelor, iar pentru căpitani cei de prin rēspintinile semptului Agiei, poruncim Domniei-Tale, ca să li se deă strașnice porunci, a se părâsi cu totul de luări de mai sus arătate, îngrijind dumné-ta de acum înainte de a face adesea cercetări pe sub cumpēt, și pe cari din ei îi vei dovedi că fac ast-fel de netrebnicii, nu numai să le faci cuviincioșă pedēpsă, ci să-i și lipsesci din slujbă ca pe nisce hrăpitori, precum asemenea am poruncit Domnia-Mea prin osebit pitac și dumné-lui vel Spătarului pentru căpitani de la strejile dupe marginea politiei Bucurescilor. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Asemenea pitac s'a făcut și cătră Spătar.

Cod. LXXIV, fila 190.

Singurii locuitori ai țerii, cari se puteau dice fericiți, sub administrațiunea și cu justiția de sub Ioan Caragea, erau supuși streinii, mai cu sêmă ai Rusiei și ai Austriei. Aceștia beneficiaū de scăderi de vamă, de scutiri numeroșe și nu erau justițiabili de autoritățile judiciare ale țerii. O instanță specială «*Logofetia streinelor pricinii*» se ocupă de sudiți. Pe lângă acēstă autoritate erau tîlmaci de limbii streine. Până în 1817 eră dragoman francesul Maurice. După mórtea lui, tîlmaciul Rusesc este cel mai avantajat.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumné-ta biv Vel Vornic Costache Samurcaș, nazîrurile al Cassei lefilor, după arătarea ce ne face prinr'acēstă anaforă dumné-lui Vel Logofēt al streinelor pricinii,

milostivire făcând Domnia-Mea asupra acestui Teodor tilmaciul, poruncim ca de la ȕi'ntăiū a viitorului Noemvrie să i se adauge pe lângă léfa ce are pe lună încă taleri 50.—1817 Octomvrie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt

Cod. LXXXIX, pag. 45.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecăciune arēt Înălțimii Tale pentru Teodor, tilmaciul Rusesc, ce este orînduit la acest departament al Logofeției pricinelor străine, spre tilmăcirea notelor rusesci ce se trimit de cinstitul consulat al Rusiei, cu cuvînt că nu pôte a-și întîmpinā greutatea casei sale numai cu léfa ce are orînduită pe lună, aflāndu-se om familist, āmblā acum a se trage de la Departament, ca să-și caute hrana vieții sale la altă parte; ci fiind că omul acesta este de apururea trebuincios Departamentului, aflāndu-se cu bună sciință și cu scumpetate la tilmăcirile notelor rusesci, ce adesea vin de la cinstitul consulat, nu lipsesc, cu plecăciune, a arēt Înălțimii Tale, ca binevoind, cu cea obicînuită firēsa Măriei-Tale bunătate a revērsā milostivire asuprā-i, să i se orînduēscā léfa ce a avut-o Maurice franțezul, ce a murit, nefiind atāta trebuință de limba franțozescā la acest Departament, ca să pōtā și el cu acēsta a-și întîmpinā greutatea celtuelilor ce are, a împlinī datoria slujbei sale cu osirdie și a se aflā nelipsit de la Departament, fără de a-i mai rēmāné cuvînt de nemulțumire, care acēsta rēmāne la noianul milostivirii Măriei-Tale.—1817 August 24.

Vel Logofăt.

CAP. V.

Óstea.

In alaiurile domnesci, întocmite încă de la începutul Domniei, se mai vēd următóarele categorii de oštenī, orī de ómenī purtătóri de arme:

Arnăuți la Agie (1)

Lefegii cu un Vel Căpitan.

Neferi.

Fustași de Divan.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Agă Nicolae Filipescu, fiind-cā arnăuții ce se aflā în slujba Agiei, cari sunt la numēr 44, fiind trebuincioși de a se aflā nelipsiți de la Agie, de aceea poruncim dumi-tale, ca sa le dai imedlic la fieș-care pe tótā ȕiua, câte o pāne de o jumétate oca, și plata acestui imedlic veī îngriji dumné-ta, ca împreună cu lefile să ei de la Visteria Domniei-Mele. Tolco pisah gpd.—1815 Ianuarie 17.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXI, fila 167 v.

Seimeni polcovnicesci și bulucbășesci.

Poterași cu Polcovnic.

Dorobanți cu un Vel Căpitan.

Topcii (artilieriști) cu un Topci-Bașa.

Panduri (1).

Stégurile agiesci (2)

Slujitorii la căpitanii. (3)

Pentru paza teanniței continuă a fi armășei sub Vel Armașul și cu un al 2 lea armaș.

Armășei erau în număr de 150. Ei serviau pentru paza închisorilor

(1) Carte prin care se dau pandurii din cinci județe ot preste Olt asupra dumné-lui Caimacamului Craiovei. — Zemli Vlahiscoie. Se da acéstă domnescă carte dumné-lui cinstitului și credincios boerului Domniei-Mele, Caimacamului Craiovei, pe care l-am însărcinat și cu otcîrmuirea pandurilor din cele cinci județe ot preste Olt; vè poruncim dar Domnia-Mea și vouè căpitanilor de panduri, ca să cunósceți pe dumné-lui mai sus numitul boer intru tóte poruncile și povățuirile ce vi se va da de cătră dnmné-lui, căci așa este voința și pornca Domniei-Mele. I saam reche gosp.— 1812 Noemvrie 29.

Cod. LXXIV, fila 1 v.

(2) 1813 Fevruarie 19. S'a dat poruncă la anaforana Agiei cătră dnmné-lui Vel Vornicul al politieii, pentru ca să se dea una sută ómeni fără pricină de dajdie a se împlini stégurile de ómeni ce sunt lipsiți de la Agie.

Cod. LXXIII, fila 188.

(3) *Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

De vreme ce după arătarea ce ne faci printr'acéstă anaforă, nu este cu puțință a se împlini din ómenii făr' de pricină de dajdie lipsa acelor trebuincioși slujitori din cele cinci căpetenii ale marginei, ce se însemnéază în dos, poruncim dar, să se împlinéscă cu scăgemînt de prin sate, însă dintr'acest fel de stare de ómeni, ca pe lóta acéstă sumă ce se arată mai sus, abia să facă 15 lude. 1813 Martie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, am vèđut arătarea ce face printr'acéstă anaforă dumné-lui Vel Spătarul pentru trebuincioșii slujitori ce sunt lipsă pe la căpitanii de margine din județul Vlăscei, de care scint să fie Măriei-Tale, că într'atâtea rînduri s'a scris la acel ispravnicat, și mijloc nu a stătut cu a se face și a se împlini acea lipsă de ómeni făr' de pricină de dajdie, după cum dintr'acéstă alăturată însciințare a ispravnicilor județului, ce au trimis-o de la șepte ale acestei luni, pe larg se va da Măriei-Tale pliroforie; lipsa slujitorilor acestor căpitanii este mare, precum mai jos se arată și trebuința vèđută. Ci după cum se va găsì cu cale, se va da luminată pornca Măriei-Tale.—1813 Martie 19.

Vel Vistier.

și pe lângă ei erau și un număr de masalagii domnesci și din cari se dedeau și pe la boierime.

Încă din primele zile ale domniei, Caragea dă poruncă de oprire de port de arme de cătră alt cine-va decât de neferii domnesci ai Spătăriei și ai Agiei:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta epistatule al Agiei, îndată ce vei primi acest domnesc al nostru pitac, numai decât să publicarisesci în tot seimptul Agiei această poruncă a Domniei-Mele, că numai neferii domnescii noastre curți i ai Spătăriei și ai Agiei au să porțe de aici înainte port cu caefet arnăuțesc și cu armele asupra-le, iar alții toți verii de ce tréptă ar fi, să scie că sunt popriți a nu avé sau a ținé neferi cu ori-ce fel de caefet, nici a se îndrăzni cu un cuvînt nimeni să se porțe în caefetul acesta, dându-se tuturor să înțelégă, că peste cincî zile, când se va publicarisi această poruncă a Nôstră, ori-cine se va găsi purtând arme în caefet de nefer, afară din neferii domnescii noastre Curți i ai Spătăriei și ai Agiei, tuturor acelora li se vor luà de asupra-le armele i hainele li se vor rupe, și vor fi și ridicăți la domnesca Nôstră curte spre pedépsă, și dumné-ta, după împlinirea celor cincî zile în urma publicației, să îngrijesci a se urnă acest nizam întocmai, precum se arată mai sus, însă pentru ca să fie sciuți neferii aceștia ce sunt sloboși a purtă arme, celor ai domnescii Nôstre Curți, au ca să li se deà pe a înână adeverințele dumné-lui vel Cămăraș, iar la cei agiesci adeverințele dumi-tale și la cei spătăresci adeverințele dumné-lui vel Spătarului, spre a fi sciuți și cunoscuți de neferi (1).—1812 Decemvrie 13.

În 1 Maiu Ion Caragea desarméză și pe Ogeaclii Curții, lăsându-i să porțe numai câte un cuțit:

Pitac cătră dumné-lui Vel Postelnicul epistat Cămărășiei, ca să nu mai porțe nimeni din ogeaclii arme la briu.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit și credincios boerul Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Postelnice epistatule al Cămărășiei, îndată ce vei primi acest al Nostru domnesc pitac, poruncim ca numai decât aducând înaintea dumi-tale pe toți ogeaclii ai domnescei Nôstre Curți, să le dai strașnică poruncă, ca de astăzi nimenea din ei să nu mai porțe la briu arme decât numai un cuțit, căci așa este voința și porunca Domniei-Mele. Tolco pisah gosp.—1813 Maiu 1.

Cod. LXXIV, fila 45.

Se vede că acești Icioglanî erau nu prea de trébă ómeni, căci Vodă dă, cu referință la ei, următorul pitac:

(1) Veđi și alte acte relative în anexele din acest Tom. X, partea B.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstile și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Medelnicere Răducane Clincene, poruncim Domnia-Mea dumi-tale, din césul ce vei primi acest domnescul Nostru pitac, să aibi a face scumpă cercetare și perierghie ziua și nóptea, pe oricare din *icioglanii* Curții vei vedé pe ulițe, prin tîrg sau prin mahalale, numai decát să-l ridiși și să-l aduci drept la Domnia-Mea; întocmai poruncim strașnic să fii următor. Tolco pisah. — 1813 Noemvrie 9.

Cod. LXXIV, fila 920.

Nu mai bine se purtau Arnăuții :

Volnicie ca să ducă nisce arnăuți la ocnă, pentru că s'aũ purtat cu fapte rele aici în Bucuresci.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că arnăuții s'aũ purtat cu netrebnice fapte, cari nu sunt suferite aũdului Domniei-Mele, de acea volnicim pe ca luându-i de aici în fiere să-i duca surgun la ocnă . . . unde poruncim cămărașilor de acolo, ca îndată să-i băgați înăuntru în ocnă, făr' de a fi sloboși a eși până nu veți primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, iar orînduitului numbașir să se dea adeverință de primirea lor. I saam reche gpd.— 1815 Decemvrie 15.

Cod. LXXIV, fila 462 v.

Nici catanele spătăresci nu se deosebiaũ cu toții la purtare de Arnăuți și Icioglanii, cum se póte vedé în acest act :

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Spătare, ca negreșit fără de altă zăbavă să orînduiți a se prinde și a se aduce aici acești hoți împotrivorii, pe cari îndată să-i și facă teslim la judecata departamentului criminalion, ca să urmeze acea judecată a face cercetare după porunca Domniei-Mele ce este dată. — 1814 Sept. 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

Însciințez Înălțimii Tale, că cu alăturata Măriei-Tale volnicie orînduindu-se 6 armășei, pentru prinderea acelor furii de dobitoce, tovaroșii Stanciului Bălan, ce se află la închisórea pușcării, s'aũ întors fără de nici o ispravă, arétând că acești furii, din césul ce aũ simțit că s'aũ ridicat la închisóre Stanciul Bălan, toți s'aũ răspândit, tăinuindu-se prin păduri, și cum găsind numai pe unul dintr'înșii, anume *Tudor Căldărarul, catonă spătărescă*, cu alți doi tovaroși lângă dînsul, nu s'aũ supus nici într'un chip a se da în mânilor zapeilor, împotrivindu-se cu arme și răspunđend, că la nimenea alt nu se supune decát la zabitul lui, adecă la dumné-lui Vel Spătarul. Ci fiind-că cei mai mulți *dintr'acești furii sunt catane spătăresci, cum și ceilalți alăturasi de ai lor*, șicem să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lui Vel Spătarul. ca prin ómenii Spătăriei să-i prinđă pe toți aceștia, ca să-i triněță în cercetarea judecării, ca să-i desfacă pre ticăloșii păgubași ce cěrcă de atăta vreme cheltuelile Bucurescilor, sau cum bine va voi luminata Măriei-Tale înțelepciune. — 1814 Septemvrie 18.

Constantin Stolnic, Atanasie Sěrdar, Mateiũ Greceanu Medelnicer.

Cod. LXXII, pag. 326.

Zapcii plășilor din Bucuresci, sub cuvînt că au nevoie de slujitori, scutiau cîte 20—30 de birnici în plus peste numărul slujitorilor ce li se cuvenia, pe cînd Spătăria ducea lipsă de slujitori la stégurile ei. Propune deci Marele Spătar, ca din prisosul de pe la zapcii de plăși ale Bucurescilor (comisariate) să se împlinescă golurile de la stégurile de slujitori ale Spătăriei, iar restul să se dea la bir (1).

În ordine chronologică se vor afla în anexele relative (T. X. B) diverse liberări din ôste din timpul lui Caragea pentru motiv de bătrînețe, de bôlă, sau de pensionare. Asemenea și sentințe.

Seimeni sub domnia lui Caragea nu mai rămăseseră de cît 200 la 2 stéguri polcovnicesci și buluc-bășesci. Seimenii erau ședători pe la județe. Mai apoi, tot sub domnia lui Caragea, rămân numai 15 seimeni la jud. Dîmbovița și 54 la Bucuresci. În fie-ce an cîte 15 seimeni erau obligați a merge de 2 ori pe an să ducă la Constantinople zăvoii și șoimii. Restul de seimeni erau dați pe la vinăriceri, pe la locuri de străji și la carvasară. În Decembrie 1817, Domnitorul Ioan Caragea acordă o diurnă de 80 lei de fie-care seimen trimis la Constantinople (2).

Din tîtă bruma de ôste ce a mai rămas în țeră în domnia lui Caragea, singuri pandurii mai au o reală valoare. Obijduirile, nedreptățile ce aceștia au îndurat; neconsiderarea în care îi are Vodă; aruncarea unui număr însemnat din ei la bir prin desființarea lor ca panduri; prigonirile și jăfuirile ce sufer de la arendașii greci; toate aceste fac din panduri factorii mișcării ante-grecesci, înainte mergătorii revoluțiunii lui Tudor.

Am narat în urmă istoria *răsmirișii* pandurilor. Am văzut cum cu ajutor turcesc rebeliunea pandurilor fu potolită, cum o parte din ei fură prinși și pedepsiți cu mörte, cum o altă parte se supuse de bună-voe după mijlocirea Episcopului de Rîmnic; cum au fost ertați căpitani de panduri Păun, Tămpea, Haidul, Sfărîmă-țepă, cu toate cetele lor . . . Răsmirița acesta e cea din 1815 (3). În Decembrie acest an fură grațiați alți căpitani de panduri: Păun Nicolicescu, Barbu Bimbașa, Petru Aluneanu și Buluc-bașa, cu toate cetele lor.

În 1816 vedurăm o nouă conspirațiune a pandurilor și a țărănimii.

Unul din pandurii cari luară parte la această a doua încercare, a-

(1) Veđi anexa relativă în acest T. X, partea B.

(2) Idem, idem.

(3) Idem, idem.— *Le Moniteur Universel*, No. 170, din 18 Iunie 1816.

dus înaintea lui Caragea, acesta îl întreabă: Și tu ești din cei cari, în anul trecut, ai fost miluit cu ertarea noastră și iar ai început?

— Păi, Măria Ta, nu sécă pâraele cât plouă și nu se împacă omul cât nu se ostoesc nevoile.

— Dar ce nevoi ai tu?

— Eă n'am nevoi, Mărite Dómne, dar țera întrégă nu mai póte de Greci.

Nu pandurul răspundeă, ci *curentul*. Acest curent câștigă încetul cu încetul și pre unii din boeri. La rîndul lor încercă să dărîme pre Caragea, dar nu isbutesc. Totuși curentul cresce și când, în 1818, Caragea fuge din țără, ne mai putënd luptă contra intrigilor din Constantinopole, dar și contra curentului românesc, boerii ieaă administrațiunea țării și prin arz cătră Inalta Pórtă solicită pentru prima dată, în numele țării, încetarea Domniei fanariote. Timidă este solicitarea boerilor, în termenii încă nu destul de clari; ei s'ar mulțumi și numai să li se încuviințeze de Pórtă administrațiunea țării sub formă republicană, adecă cu un «sfat obștesc» compus din ei toți.

Dar orî cât de timidă este și acéstă încercare, ea ne arată *curentul* național sporind mereu. Făptuirile acestea nu erau de natură a descurajă pre autorii mișcărilor revoluționare din Oltenia. Pandurii deci staă la pândă, așa dîcënd, și mai puțin de trei ani după aceea, Sluge-rul Tudor, în fruntea unui curent țărănesc va ridică falnic drapelul revendicării *drepturilor țărănesce*, dar în cât-vă și al naționalismului.

Dar să urmăm a face istoria a ce mai rămăsese de semênă a oștire.

În Iunie 1817, printr'o anaforă la Domnitor a Marelui Vistier, se amintesce că în 1814 s'a redus numărul pandurilor de preste Olt numai la 500 și anume s'a lăsat un număr de slujitori domnesci și poterași: 100 pentru județul Vâlcea, 150 pentru Jiul-de-sus și 250 pentru Mehedinți, iar cei-lalți panduri, până la suma de 2.075, s'a dat *în bir ca ruptași* (1).

(1) *Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Dumné-ta Vel Vistiere, primită fiind Domniei-Mele acéstă anaforă a dumi-tale, o întăriu și hotărîm ca întocmai să se facă urmare. — 1817 Iunie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt

Prea Înălțate Dómne,

La așezămîntul ce s'a făcut anțerț la let 1814, s'aă fost întocmit și *pandurii ot peste Olt* ce erau întru numire de slujitori gospod și poterași, ca să rămăe lude 500 în slujbă, adecă 100 la sud Vâlcea, 150 la sud Gorj și 250 la Mehedinți, iar cei-lalți până la suma 2.075 lude s'aă fost îndatorat ca să plătescă pe fieș-care lună po ta-

Cu asemenea modalitate credeă Domnitorul și Grecii săi, că au potolit pe tot-deauna răscôla pandurilor. Intemeiat pe acéstă credință, Domnitorul grațieză pe toți pandurii de peste Olt prin următorul act :

Cărți ce s'au dat de ertăciune și pe la fieș-care pandurilor din cinci județe ot peste Olt—de a nu mai fi trași pentru greșelile ce vor fi făcut în vremea răsămiriței.

Zemle Vlahiscoie.

Fiind-că pandurilor ce au fost la regep și s'au prădat, întorcându-se aici în țeră la urma lor, li s'au ertat de Domnia-Mea tôte cele urmate de ei în răsămirița trecută, de aceea s'a dat la mânilor lor acéstă carte a Domniei-Mele, prin care poruncim dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Caimacamule al Craiovei i dumné-vóstră ispravnicilor ai județului și tuturor celor-lalți dregători și zabiți de la acele cinci județe ot peste Olt, ca ori-cine se va arêta cu piră asupra acelor pandurii de vre-o faptă urmată de ei din vremea trecutei răsămirițe, să fie neascultată și cu totul neprimită acea piră. I saam receh gpd.—1817 Octomvrie 23.

(Pecetea gpd.)

Asemenea carte legată s'a făcut și cătră Dîvanul Craiovei și cătră ispravnicii acelor 5 județe, lipsind numaî vorbele că «s'a dat la mânilor lor acéstă carte a Domniei-Mele».

lerii 4 de lude, iar la lét 1815 Fevruarie, după hotărîrea Măriei-Tale, ce s'a făcut prin lunatele porunci, ce s'au dat cătră dumné-lor ispravnicii ai acestor județe, s'a hotărît ca toți acei pandurii, adecă și cei ce au fost rēmași în slujbă și cei-lalți să se așeze într'o *numire de ruptășii*, dându-li-se și sineturi gospod și să plătescă pe fie-care lună câte taleri 4 și când va fi trebuință de slujbă, să se ieă dintr'inșii să se orînduască pe unde va cere trebuința, și în diastima ce se vor află slujind să fie apērași de acei câte taleri 4 pe lună, iar eșind din slujbă, să aibă a-i respunde. Acum, prin jalba ce au dat cătră Măria-Ta, acei lude 500 poterași fac arêtare, că ei aflându-se napristan slujind atât aici, cât și la județele ot peste Olt, neavând orînduélă pentru repaosul și odihna lor, căci după ce es din slujbă și merg pe la casele lor nu au odihnă în rîndul slobođeniei, spre a-și putē căutā și ei de hrana cea trebuinciosă, ci li apucă ispravnicii de plătesc acei câte taleri 4, fiind împovērași în douē chipuri, adecă și cu slujba și cu plata, rugându-se, ca să se pue acēsta la vre-o orînduélă, spre a-și putē și ei căutā de agonisita hranei lor, a căror jalbă fiind buiurdisită la Visterie spre cercetare, arêt Măriei-Tale, că după chibzuirea ce am făcut, ca și trebuința să se împlinescă și Visteria să nu păgubescă, găsesc cu cale ca acei lude 500 ce au fost lăsași de la așezămînt în slujbă pe la județele ce se arată mai sus, cărora li s'au dat atunci pecetluituri gospod de la Visteria Măriei-Tale, cu numire de poterași și slujitori, să rēmae tot aceia și de acum inainte cu aceeași numire prin slujbă și, unde va cere trebuința, să se orînduască numaî dintr'aceștia, cărora să nu li se deă nicī sineturi gospod de ruptășie, să facă cētă în chipul slujitorilor, ca să slujescă cu rîndul, adecă unii într'o lună și alții într'alta, și când va fi trebuință să se orînduască prin sciința Visteriei, ca unii ce sunt legași la Visterie, spre a nu li se face năpăstuire, iar cei-lalți până la suma ce se află, să se așeze în rîndul ruptășilor, după hotărîrea și poruncile Măriei-Tale, ce sunt date și să fie nesupērași de slujbă, remâind a-și rēspunde dajdia lor după așezămîntul

Spiritul de revoltă se lăția pe tótă ȕiua mai mult în țéră. Opozițiunea contra Grecilor și a Domniei de la 1812 o duceau peste Olt nu numai pandurii, ci și alte persoane private. Așă eră Apostolache Racoviceanu, care la 25 Septemvrie 1815 este alungat din județul Muscel, de unde eră :

Poruncă cu mumbașir la ispravnicii din sud Muscel, ca să isgonescă dintr'acel județ pe un Apostolache Racoviceanu, pentru netrebnicele lui urmări.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Dumné-vóstră ispravnicilor din sud Muscel, sănătate. Vě facem în scire, că un Apostolache Racoviceanu, ce se află cu șederea într'acel județ, pentru multele amestecături și zizănii ce făcea acolo, turburând liniștita petrecere a locuitorilor, încă de anțerț s'aũ fost trimis surgun la o mânăstire, apoi după rugăciunile ce ni s'aũ făcut de cătră unele obraze s'a fost ertat de surgunlic, cu hotărîre însă a nu se mai întórce cu locuința acolo în județ, acum dar am luat Domnia-Mea însciințare, că numitul, nu numai că locuesce tot la acel județ, ci încă nu încontenéză urmând tot cele de mai nainte rele fapte și năravuri ale sale, pricinuind asemenea turburări; de aceea iață într'adinsul se trimite acł acest mumbașir și poruncin dumné-vóstră, ca numai decât să-l ridicăți pe numitul Apostolache cu tóte ale sale, isgonindu-l de acolo din județ, unde să nu fie volnic a se mai întórce, că înși-vě dumné-vóstră veți fi învinovățiți, și mumbașirul are să stea acolo până îl veți ridică și îl veți isgoni, ca să aducă Domniei-Mele răspuns, că ați pus în lucrare acéstă poruncă și fiți sănătoși.—1815 Septemvrie 25.

Cod. LXXXVII, fila 45.

Tot de natură politică este și surghiunirea la mânăstire a lui Alecu Stănescu și a mamei sale din județul Dîmbovița :

Volnicie deschisă cu mumbașir, ca să mērgă în sud Dîmbovița să ridice pe Elena Stănescu și pe fiul ei Alecu, ca să-i ducă surgun la mânăstirea Snagov.

Zemli Vlahiscoe. Fiind-că Elena Stănescu și fiul ei Alecu s'aũ arētat cu urmări supērătóre odihnei locuitorilor și págubitóre asupra lor, de aceea, spre a lor înfrî-nare și părăsire, și spre pilda și altora asemenea următori, volnicim pe al nostru șerbecci-bașa Anastasie, să mērgă în sud Dîmbovița, unde se află numiții cu locuința și luându-i să-i ducă surgun la mânăstirea Snagov, ca să-i aibă în pază, și până nu veți primii al doilea poruncă a Domniei-Mele, slobođi să nu fie, iar orînduitului mumbașir să-i dai adeverință de primirea lor. I saam recheș gpd.—1815 Decemvrie 14.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Răsvrătirea o sēmēnă în județul Buzēu, la 1816, Bratul din Sibiciu-

ce aũ, cu care chip rēmâne mijloc și celor ce se vor află în slujbă a-și căutà de agonisita hranei lor, care de se va găsi cu cale și de cătră Înălțimea Ta, voiũ avē luminată poruncă de urmare.—1817 Iunie 7.

Vel Vistier.

Cod. LXXXV, pag. 105.

de-jos și Gheorghe Băscianu din Bâsca. Marele Vornic Grigorie Filipescu propune Domnitorului, ca acești capi de mișcare să fie bătuți prin satele plaiului și apoi strămutați prin plăși.

Domnitorul mai omenos, deși grec, se mulțumesc a aprobă numai strămutarea acușaiilor de răsvrătire și-i iartă de bătae.

Iată actele :

Prea Înălțate Dómnne,

Cu plecată anaforă arăt Înălțimii Tale că, în plaiul despre Buzeu sud Saac, aprópe nu-și pot avé locuitorii odihnă din pricina a doi răsvrătitori Bratul ot Sibiciu-de-jos și Gheorghe Băscianu ot Bâsca, cari rău nărăviți fiind, de sineși, făr'de scirea plaiului se pornesc la piri mincinóse, și umblă prin sate, făcând locuitorilor cheltueli și smăcinări, cum însucințeză dumné-lui Clucerul Mihalache ispravnicul, atât cătră Înălțimea Ta, cât și cătră mine plecată slugă, și osebit căți-vă locuitori au venit la mine cu alăturata jalbă, plângându-se pentru numiții și făcând rugaciune a se ridică din plaiul lor acei răsvrătitori, ca să-și pótă avé odihna, ei fiind-că aceștia sunt dovediti și sciuți de răsvrătitori și clevetitori plaiului, mă rog Mariei-Tale, să fie luminată poruncă cătră dumné-lor boerii ispravnicii judefului, cu numbașir, ca mai întâiu să bată pe acești răsvrătitori prin satele plaiului spre infrinarea și pildă a altora asemenea lor, apoi să-i rădice din plaiu cu tóte ale lor, și să-i așeze dumné-lor ispravnicii cu locuința în sate de plăși, că de vor rămâne aceștia în plaiu, plaiul apururea pătimesce și nici-odată odihnă nu póte avé, iar anii Înălțimii Tale să fie de la Dumneđeú mulți și fericiți. — 1816 Ianuarie 12.

Grigorie Filipescu Vel Dvornic.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Dupe arătarea ce ne face dumné-lui Vel Vornicul de Tera-de-jos printr'acéstă anaforă, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor din sud Saac, ca pe acești de mai jos arętați răsvrătitori, numai decăt ridicându-i cu tóte ale lor din plaiu, să-i mutați și să-i așezați în sate de ale plășilor, ca pe nisce turburatori liniștei locuitorilor acelu plaiu, iar de bătaie îi ertăm Domnia-Mea, fiindu-le îndestulă pedépsa mutării lor. — 1816 Ianuarie 13.

Cod. LXXXII, pag. 249.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

CAP. VI.

Țigani.

Mai jos de cât țeranul—de se póte mai jos—sta țiganul. Ar puté să-și explice un unanitar de astăđi, cum un cleric, un egumen de mânăstire cereă, în 1814, Domnitorului Caragea, pedepsirea cu temnița și cu baterea de 200 toiage la tâlpi a unor țigani, ómenii ca și el, pentru

că se revoltau în contra nedreptății cu care erau maltratați? Vodă Caragea rînduesce cercetări și iacă raportul comisiunii de anchetă :

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată poruncă înscințám Înălțimii Tale, că dintre țiganii mănăstirii Glavaciocul, ce se pirêsc de cătră jăluitarul egumen de zurbagii și împotrivorii și nesupuși la slujbele mănăstirii, fiindu-se aflați câți-vă dintre dînșii aici, s'aú înscințat cu zapcii armășesci, ca să vie să se înfățișeze la judecată, aú fugit din Bucuresci, ei fiind că țiganii aceștii mănăstiri sunt sciuși aceștii judecâți cu adevărat de zurbagii și împotrivorii egumenilor, pentru că și în let 1794, iarăși cu asemenea zurbalie și împotrivire sculându-se asupra celui de atunci egumen, aú fost aduși prin poruncă gpd cu mumbașir la temnița pușcării și după ce s'aú pedepsit îndestulă vreme la închisóre, li s'a făcut certare și cu bătae. Ci, ca nu din nesupunerea lor să pricinuéscă dērăpănarea lucrurilor mănăstirii, judecata găsesce cu cale, să fie luminată porunca Măriei-Tale, un mumbașir zapciú armășesc să mērgă la numita mănăstire și pe veri-câți din țiganii îi va arêta jaluitorul egumen de zurbagii și împotrivorii, să pue să-i bată cu câte douē sute de toege la talpe în vederea celorlalți țiganii, și cu acésta să-și părăsescă năravurile lor, supuinđu-i a da și zăpis cu legătură, că întru tóte slujbele sfintei mănăstiri vor fi supuși și ascultători, iar hotărîrea rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1814 Aprilie 16.

Costache Stolnicul, Atanasie Serdar, *Nedescifrabil* Medelnicer.

Insuși Domnitorul esită a aprobă asemenea bătăi, totuși aprobă după douē luni, mai târđiú :

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisocie.

După arêtarea ce ni se face printr'acéstă anaforă a judecâții departamentului Criminalion, volnicim pe sluga Domniei-Mele zapciú armășesc să mērgă la fața locului și, prin marifetul ispravnicilor județului, să facă urmare întocmai. — 1814 Iunie 25.

Nisce alți servitorii ai altarului, asociați cu funcționarii administrativi din județ, comit fapte nelegiuite asupra unor bieți țiganii ursari. Insuși Marele Armaș, sub care continuă a sta țiganii domnesci, năreză faptele în modul următor :

Prea Înălțate Dómnne,

Cu prea plecată anaforă se face arêtare Înălțimii Tale, că astađi veni la armășie un Ioan Trofin buluc-bașă de țiganii domnesci, ursari, împreună cu cetașii lui, făcênd arêtare cu mare plângere, că aflându-se locuind de marginea satului Negrescii din sud Muscel, aú venit la dînșii preoții satului, anume Popa Preda și popa Marin și provalisindu-le să schimbe cu dînșii vre-un cal, aú și primit bucuros, avênd mai virtos trebuință pentru răspunderea dijmei ce se urmêză și așa învoinđu-se între eiși să deă preoților o épă, cum și preoții să le deă lor un cal orb, i taleri 30 adaos, i-aú și tras numiții preoți în sat la casele lor, ca să săvirșescă schim-

bul și obicinuitul aldămaș, unde îndată, fără de altă prelungire ponosluindu-î că acea épă ar fi având-o de furat, i-au și legat, căznindu-î fără milostivire, și pe de o parte cu ômenî de ai lor i-au pornit la isprăvnicat, cu învinovățire de hoști, iar pe de alta, unindu-se numiții preoți cu un Ioniță Conțescul polcovnicul județului, nôptea au mers de le-au călcat corturile lor, și prindându-le femeile și pe alți țigani, ce mai rămăseseră la corturi, iarăși prin strașnice cazne fără milostivire le-au iagmalidisit avutul lor, le-au luat și taleri 95 geremea, fără a nu le descoperi învinovățirea, sau să le arête vre-un păgubaș. Dumné-lor ispravnicii iarăși fără de mai multă cercetare asupra celor ce i-au fost trimis preoții acolo, sau vre-o dovadă la pira ce li s'a fost adus, i-au geremetisit și dumné-lor pe aceștia cu taleri 140 și le-au dat drumul, *ajungând ticăloșii să-și zălogescă copiii și nevestele pe la împrumutători*; această plângere a numiților țigani la Armășie este foarte de creșut, căci are mai întâiu Armășia sciința de bun ipolipsisul lor, că nici odată nu s'au dovedit cu cătuși de nimic învinovățire; al doilea pentru acei preoți și polcovnic că sunt sciuți de toți ômenii jacăși, hrăpitori și nesupuși la bunele nizamuri ale Înălțimii Tale și al treilea, că urmările polcovnicilor și căpitanilor sunt nesuferite, pentru că neconținut vin ticăloșii țigani la Armășie cu plângere pentru dînșii de jafurile și nedreptățile ce le fac, socotindu-î întoamă ca pe nisce dobitoce, și măcar că îndestule publicații ale Înălțimii Tale s'au trimis, atât pe la isprăvnicatură, cât și pe la cei-lalți zabiți, ca nimeni fără curată dovadă de învinovățire să nu cuteze a-î bântui pe țigani domnesci, ci fiind vinovați să-î trimiță la Spătărie cu egzamenul lor, dar în zadar au fost tôte, pentru că nimenea nici o înțelegere n'a arêtat, din care pricină cădënd ticăloșii țigani la desnădăjduire au ajuns a se risipi prin țeri streine. Dumné-lor ispravnicii ot sud Muscel, de i-au dovedit pe acești țigani cu vre-o învinovățire, nu se cuveniă să-î geremetisescă cu atâta sumă de bani și să-î slobodă, ci să-î fi trimis aici cu egzamenul lor, ca să-și ieă cuviincioșa pedépsă, și dintr'acésta numai se pôte înțelege neînvinovățirea lor, ci spre mângâerea lor la nedreptatea ce li s'a făcut, și spre înfrînarea polcovnicilor și căpitanilor, face Armășia ferbinte rugăciune Înălțimii Tale, ca să arêți milostivire asupra acestor ticăloși și asupra tuturor celor-lalți țigani domnesci și prin osebit mumbașir de la chiar Curtea Înălțimii Tale, cu luminată volnicie, mai întâiu să li se împlinescă numiților de la dumné-lor ispravnicii acei taleri 140, cu cari i-au geremetisit, apoi să ridice atât pe acel polcovnic, cât și pe preoți, să-î aducă aici, ca prin cercetare de judecată, orî să-î dovedescă cu vre-o învinovățire asupra jafurilor ce le-au făcut, sau în priveliște de norod să-și ieă pedépsa ce li se va hotărî de cătră Înălțimea Ta, spre înfrînarea celor asemenea lor, iar hotărîrea rămâne la Înălțimea Ta.—1814 Noemvrie 6.

Matache Pitar.

Caragea nu stă de cât 9 zile la îndoelă, de trebuie să aprobe pedepsirea jăfuitorilor. La 15 Noemvrie 1814, el dă următorea rezoluțiune:

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Volnicim pe sluga Domniei-Mele ciododar, să mērgă la sud Muscel, unde mai întâiu să apuce pe ispravnicii județului a împlini de la dînșii taleri 140, ce se arată mai jos că au luat jaf de la jăluitarî, fără de a le primî ispravnicilor

nicî un cuvînt de pricinuire, și apoi ridicînd orînduitul mumbașir atît pe pîrîtul polcovnic, cît și pe pîrîții preoți, să-î aducă aici împreună și cu jăluitorii, ca să stea față la judecata ce-î vom orîndui Domnia-Mea (1).

Cod. LXXVIII, pag. 62.

Din cărțile de vătășie de țiganî de la Ianuarie 1813 se pot vedé și obligațiunile lor, mai cu sémă ale culegătorilor de nisip de aur, cum și drepturile ce Domnia le recunósce, de a petrece în stare nomadă, de a se așeză cu corturile orî unde vor voi și de a nu plăti nimic pentru suhaturî, nicî chiar pe moșii particulare (1).

Acte de protecțiune acordate țiganilor de cătră Caragea (2).

Din când în când se mai găsesec suflete creștine, cari iartă de robie pe nenorociții țiganî, precum făcù Vornicésa Ecaterina Știrbeiú la 1815 (3).

Nu mai puțin decăt pe țeranî îi jáfuesec și pre țiganî vătăfiî de plaiuri (4).

CAP. VII.

Neguțătorî, breslași, fabricanți, narturî, cășăriî. — Tirguri și bâlciurî. — Pécura.

Un interesant strat din Societate este acel constituit de comercianți, industriași, breslași, fabricanți.

Pe tótă ȕiua comerțul și meșteșugurile se înstreinéză din mânilor pămîntenilor, spre a trece în ale supușilor streinî. Cu mare rapiditate se însinuéză în orașe, mai ales în Bucuresci și Craiova, invasiunea acestora și în primul loc a Evreilor (5).

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Idem, idem.

(3) Idem, idem.

(4) Idem, idem. Se mai pot consultă în anexele acestui capitol din acest Tom. X B. diverse acte de cumpărări și vîndări de *suflete* de țiganî și de diverse donațiuni saú procese relative. Sunt de băgat în sémă *harurile* de țiganî făcute de Domnitor la diverse persóne și la diverse mănăstiri.

(5) Evreilor le recunósce și I. Caragea organizarea în bréslă separata. În 1813, Domnitorul învoesce capilor comunității jidovesci dreptul de gabela, adecă de a percepe o taxă de la vîndarea cárniî.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta biv vel Bane Gheorghe Arghiropole, Caimacamule al Craiovei, de vreme ce obiceiul legii ovreesce la prețul vîndării de carne este într'acestași chip, precum ni se dá pliroforie printr'acéstă

Breslele. Sub domnia lui Caragea mai continuă a există breslele, deși slăbite în organizațiunea lor, ba până în fine rău isbite, precum vom mai vedea și mai departe.

În 27 Ianuarie 1813, Caragea numesce direct Mai-mare-Bașa peste întrunitile bresle de lemnari, zidari, cărămidari, nisipari și timplari și reînnoesce chrisovul breslelor federate. Fie-care din aceste bresle stă sub un căuș și câte 4—5 fruntași «cari vor fi meșteri mai buni, mai bătrîni și mai de ispravă», constituind «longea», adecă loja.

Cu dispozițiunea de la art. 3 din chrisov, Caragea deschide mari porțile ei la meșteri lemnari și zidari streini, de peste Dunăre, mărginind obligațiunea lor de «a se arăta la numitul Mai-mare-Bașa spre a fi sciți lui» și la întorcere în patria lor, de asemenea să se arăte la același, ca să-i dea răvaș, că nu are nici o pricină cu cine-vași pentru vre-o lucrare. Numai presintând asemenea răvaș putea meșterul strein obține răvaș de drum de la Spătărie (1).

În 14 Maiu 1814, Caragea ridică pe Mai-marele-Staroste de la aceste întrinite bresle la demnitatea de *Caftanlıu* și la această ocaziune reînnoesce întreg chrisovul. Nu mai aducem aci decât preambulul, singura parte schimbată din anteriorul chrisov:

anaforă, de cătră dumné-lui Vel Cămărașul, poruncim dar, ca întocmai să se urmeze și aici prețul vîndării de carne între ovrei, precum și din alișverişurile lor, de nu va fi vre-o pricină destoinică, poruncim să nu fie popriți, iar de va fi la mijloc vre-o pricină, să însciințezi Domniei-Mele.—1813 Maiu 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin buiurdizma ce mi se dă la această jalbă a ovreilor locuitori din orașul Craiovei, ca să cerceteze și la cererea ce fac să arăt prin anaforă, următor fiind, după scumpa cercetare ce am făcut starostei de ovrei de aci din Bucuresei, m'am pliroforisit pentru prețul cărnii, că este ca un legiuit obicei, ori în ce loc se află locuitori ovrei, măcar și aici în Bucuresei și la Iași, ca să dea mai mult peste prețul, ce se politifsesce la cei-lalți locuitori, un prostichiu de o pară sau de două la ocaua de carne, și întocmai trebuie să se urmeze și la Craiova cu prostichiul de mai sus arătat, iar nu mai mult, iar pentru alișverişul lor ce se jăluiesc că sunt îmbodisiți, cu cuviință este a se da luminată poruncă cătră einstitul dumné-lui Caimacamul Craiovei, spre a fi slobođi de a-și face alișveriş lor nesupărați, pentru care nu lipsii a arăta Înălțimii Tale. — 1813 Maiu 17.

Megas Camarasis.

Cod. LXXVI, pag. 262.

(1) Veđi Anexa A.

Chrisovul Mai-mare-Başăi de lemnaři, i zidari, i cărămidari, nisipari și tîmplari.

Tóte acelea câte privesc spre trebuința și folosul de obște, nu numai datorie au Domni și oblăduitorii, ce s'au învrednicit de la Dumneđeș a avé stăpîniri de țeri și de noróde, a le pune în faptă, ci încă cu mijlócele cele mai bune a le întocmi, a le îmbunătăți și a le întări, între cari alte obștesci lucruri trebuincioșe fiind unul și nizamul breslelor de lemnaři, zidari, cărămidari, nisipari și tîmplari, cu cari se slujesc toți de obște între trebuințele ce au, de aceea, atât pentru întîmplările ce au fost mai nainte cu cutremurul și focul cel mare, trebuința a adus a se pune la o bună întocmire nu numai la întîmplările acelea, ci apururea și în tótă vremea să se păzescă bună orînduélă, ca cel ce va avé epistasia acestor bresle să fie nu numai cu sciința meșteșugului desăvîrșit și cu vrednicie, ci să aibă și un ipolipsis de a se puté încrede și a se nădăjdui cine-vași pentru binalele ce prin marifetul lui se vor lucră de meșterii lemnaři i zidari, spre a nu se face înșelăciuni și pagube, precum pătimiă și norodul mai nainte, și atunci, după anaforaua dumné-lor boerilor Divanului, se alesese un Lazăr Polcovnicul, om vrednic cu sciința, de s'a orînduit la epistasia acésta, pre carele l-a îmbrăcat și caftan numindu-l Mai-mare-Bașa, făcându-i lэфă și alte mili, precum din hrisovul Domniei-Sale fratelui Constantin Ipsilante Voevod ne-am pliorforisit. Decí învrednicindu-ne și pe Noi Domnul Dumneđeș cu domnia acéști pravoslavnice țeri și pliorforisindu-ne că, după trebuința ce este într'acéstă politie a scaunului Domniei-Mele Bucurescii, urméză a fi Mai-mare-Bașa om ales, cercat în slujbe, și că din vremea de mai sus arétată încóce s'a fost cinstit cu caftan acéstă trebă și slujbă a Mai-mare-bașa, am primit-o și Domnia-Mea și hotărîm, ca și de acum înainte, cel ce se va află cu acéstă epistasié să se cinstescă cu caftan și pentru că are de a fi cu osirdie și cu îngrijire a nu se face înșelăciuni și a se păzi buna orînduélă spre folosul obștesc, și pentru că se află slujind la poruncile Domnesci, când i se dă, și la ale obștei norodului ce au și are să fie și un logofetel i un om doî cu lэфă și cu cheltuélă. De aceea printr'acest Domnescul Nostru hrisov întărin privilegiurile și milele ce au avut cei mai dinainte Mai-mari-Bași, adecă să aibă lude 6 scutelnici, pentru care poruncim dumné-lui Vel Vistierul, să i se facă dintre pămîntenî și să li se deă pecetluiturile Domniei-Mele, să aibă și orînduélă de lэфă spre a i se da pe tótă luna câte taleri 50 de la Visteria Domniei-Mele, să fie dator însă acel ce se va cinsti cu caftan de Mai-mare-Bașa a pune osirdie și silința întru slujba acésta, ca prin îngrijirea sa să se păzescă o bună orînduélă a breslelor acestora, ca nu numai ei adecă să se folosescă și să se câștige din meșteșugurile lor, ci și norodul să-și aibă înlesnirea făr'de pagube și făr'de înșelăciuni întru trebuințele lucrului binalelor, luând sêma Mai-mare-Bașa și pentru unele binale ce sunt după pravili oprite, adecă care astupă și închide lumina vecinului, cum și cele ce ar căută să cuprinđă și să strîmtoreze ulițele obștei cu întinderea ce fac și altele asemenea vătămătóre, ca indată să deă de scire la Domnia-Mea, pentru care este orînduit și nizamul mai sus numitelor bresle, cu ponturile ce se cuprinde mai jos prin hrisóve Domnesci ale fraților Domni de mult, și după trebuința ce urméză și acum spre buna orînduélă. . . . (urméză cele 7 ponturi).

Cod. LXXXII, fila 177 v

La 25 Ianuarie 1813, Caragea reinnoesce chrisovul breslei zăbunarilor, cu óre-care «îndreptare la unele ponturi, după trebuința vremii de

acum», dice Vodă. Una din pretinsele îndreptări este aceea, că sunt admiși și meșterii streini de a deschide prăvălie și a lucra marfă de zăbunărie, destul să urmeze orînduelile breslei și să fie supus la Starostea de zăbunărie, care rămâne a fi ales de bréslă (1).

Din 16 Fevruarie 1813 este chrisovul reînnoit al breslei Croitorilor, dat întâiū de Alexandru Ipsilant la 59 croitori din Bucurescî, căci chrisóvele mai vechi le erau perdute din cauza răsboiului. Caragea face istoricul breslei în preambulul chrisovului său, de care ne ocupăm aci. Capul breslei este Terzi-Bașa aū 4 meșteri epitropi. Unul din epitropi va fi Starostele breslei. Un Céuș va mai avé brésla. Terzi-Bașa cu Starostea și Epitropii să caute socotelile și judecățile. Terzi-Bașa fără de «lonjă» nu are nici o putere de execuțiune (2).

Tot din Fevruarie 1813 este și chrisovul reînnoit al Bărbierilor. Starostele e ales de bréslă. Loja o constituesc 6 *Epitropi*. *Streini* sunt admiși în bréslă, destul să fie «cu ascultare de Starostea» și de lojă. Nepăzirea Duminice și a sêrbătorilor este pedepsită de Lojă (3).

La 25 Aprilie 1813, Caragea reînnoesce chrisovul breslei Șelarilor din Bucurescî. Streinii șelari nu aū voe să deschidă ei prăvălii, dar sunt admiși a lucra pe la prăvăliile meșterilor din bréslă, unde-i va rîndui starostele de șelari și curelari. Starostele este ales de bréslă și constituie loja împreună cu doi fruntași iarăși aleși (4).

La 1 Iulie 1814, Caragea reînnoesce chrisovul breslei boiangiilor din Bucurescî, chrisov dobîndit de ei în 1764 de la Racoviță Cehan V. V., și de atunci întărit și de alți Domnitori. La 1803 acéstă bréslă avu proces cu fabrica de șaluri și ghermesituri, din cauza menghinelei ce făcuseră și ei, deși eră un monopol al fabricei. Am amîntit despre acest proces la locul cuvenit. Chrisovul lui Caragea reînnoesce și el același chrisov. «Proestosul, adecă Starostele, este ales, dar rînduit prin scirea Marelui Cămăraș. Loja o constituie cu trei bătrîni ai rufetului și un Céuș. Apelul de la judecata lojei se va face la Cămărașul cel mare. Se admit acum în rufet și boiangii streini, dacă se supun la tóte regulele rufetului. Cele-lalte condițiuni se pot vedé în însuși chrisovul ce dăm în notă (5).

(1) Veđi anexa B.

(2) Veđi anexa C., ibidem.

(3) Veđi anexa în acest T. B. X., ibidem.

(4) Veđi anexa E ibidem.

(5) Veđi anexa F. F. ibidem.

La 1 Decemvrie 1815, Caragea aprobă următorul cartel făcut de săpunarii din Bucuresci:

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Primită fiindu-ne și nouă simfonia ce a făcut bresla săpunarilor înaintea dumnélor velișilor boeri, o întărim Donnina-Mea, ca să-și aibă urmarea sa întocmai, pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Țera-de-sus, ca zapisul ce au dat săpunarii pentru această simfonie să se poprască a sta în păstrare la cancelaria Divanului Domniei-Mele.—1815 Decemvrie 13.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Din luminată porunca Măriei-Tale, aducându-se înaintea Năstră isnaful breslei săpunarilor de aici din Bucuresci, cari fac și lucrază săpun de aici de țără și iarăși ei îl vînd cu tărăbi și prăvălii la obște și de bună voia lor, nesiliți s'au legat cu zapis, care l-am adevărit și noi, cu cuprindere ca pe un au întreg să ție politia cu îndestulare, și să-l vîndă săpunul cel bun, care este ca cel de Țirgoviște, ocaua po parale 48, iar săpunul cel prost, care se chēmă cialcamă, ocaua po parale 25, și tot acel preș să urmeze la vîndarea lor până la anul, însă numai ei să vîndă, iar luminării, cari fac luminări, să nu se amestece în meșteșugul lor întru nimic, nici a lucră săpun, nici a vinde, și ei s'au legat că vor păzi-o acesta, făcendu-se chezași unul pe altul, certându-se și de stăpînire, când va fi bănuélă, când nu păzesc, legătura, sau nu vînd cu dreptate, care legătură a lor părăndu-ni-se a fi cu calei de va fi primită Măriei-Tale, să se deă și luminată întărire, ca să se păzescă.—1815 Decemvrie 12.

Constantie Buzeu, Constantin Creulescu Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodor Văcărescu Vel Vornic, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet.

Cod. LXXXVII, pag. 187.

În județe, bresle constituite, sub domnia lui Ioan Gheorghe Caragea, nu am aflat decât la Pitești. Vață-se în Tom. X. B. actul breslei Cavafilor și Cismarilor și acel al Isnafului croitorilor (1).

Evreii, cari în Bucuresci, la 1804, erau mai puțin de 120 familii, se înmulțesc mereu acolo, prin năvăliri din țările vecine. Caragea le numesce, în 28 Fevruarie 1813, un staroste în persóna lui Haim Herș, care este și haham-bașa. Bresla evreilor este justițiabilă — în afacerile de comerț și industrie — numai de staroste și cu apel la Marele-Cămăraș. Vodă constituie scutiri și folosințe starostelui și obligă pe *ovreii streini* a ascultă de staroste în totul. De *ovreii streini* starostele e dator să țină catastih. În unul din aceste catastrofe supuse

(1) Veđi anexele G și H.

Vistieriei, aflu că în 1813 au intrat în București peste 1.000 de evrei din Ungaria și Turcia (1).

Brésla cavafilor mutați în dosul Sf. Gheorghe Noă, după focul de la 1804, și lângă biserica Răsvan, cere, la 9 Noemvrie 1817, permisiune de a-și face samare la prăvăliile lor, dîcînd că aceste samare nu sumpără pre nimeni în strada unde stau ascunse. (*Cod. LXXXIX*).

Brésla papugiilor încă primesce un nou staroste în Fevruarie 1813 și la această ocaziune Domnitorul, prin pitacul său, resumă în scurt organizațiunea breslei, precum se poate vedea în actul inedit (2).

În Ianuarie 1813 urmează un proces între vameș și brésla cojocarilor și a tabacilor din Tîrgoviște. Aceștia nu vor să plătescă vamă pentru peile ce cumpără, nefiind ei datori a plăti ci vîndătorul (3).

Un proces identic este tot în 1813 Fevruarie între tabaci din București și Vameș. Tabaci nu vor să plătescă vama decît când vînd peile tăbăcite; asemenea sunt scutiți de vamă pe frunzele și buruenile ce adună din țără pentru tăbăcărie (4).

Brésla precupeților e strămutată pe ulița Gabrovăliilor, unde sunt cu mulțumire primiți de proprietarii de prăvălii. La 25 Noemvrie 1816 Domnitorul hotăresce, ca precupeții să fie în veci neștrămutați din acea stradă (5).

În Ianuarie 1817 Domnitorul, după cererea marelui Agă, obligă pe toți jimblarii și brutarii să constituie brésla după regulile stabilite în interesul controlului meșteșugului lor, fiind îndatorați cei cari vor să deschidă prăvălii să fie cunoscători meșteșugului, să dea de scire la isnaș legându-se în scris, că vor fi supuși la toate obiceiurile și că vor lucra d'a pururea (6).

La 17 Martie 1814, după alegerea Marelui Cămăraș, se constituie un Telal-bașa asupra tuturor telalilor din București, cu obligațiunea de a ține catastih de toți telalii, luând de la fie-care chezășie, că nu va înșelă pe nimeni, sub pedepsă. Și muerile telelouce stau sub controlul acestuia, ca nu cum-vă să speculeze lucruri de furat. Telalii pentru pricinile mici sunt justițiabili de Telal-bașa și de o lojă din bătrîni breslei. (7)

(1) Veđi anexa în aceșai Tom. X. B.

(2) Veđi anexa K., ibidem.

(3) Veđi L., ibidem.

(4) Veđi actul cu litera M., ibidem.

(5) Veđi anexa N., ibidem.

(6) Veđi anexa O., ibidem.

(7) Veđi actul P., ibidem.

În 1815 Caragea sporesce iratul lui Iciciohodar de la prăvăliile ce lucrează cismărie, sub cuvînt că tóte huzmeturile s'au sporit în țeră. (1)

În Septembrie 1814 Caragea numesce pe Marin Jelescu staroste de ȋorgangii și-î acordă scutire de dăjdiî și a unei pivnițe din Bucurescî, cum și de vinăriciû de la via lui. (2)

La 7 Ianuarie 1818 Caragea dă un nou chrisov pentru brésla brutarilor, scoțînd-o de sub Agie, de sub slujbașii agiescî «carî nu aû frica lui Dumneđeû, pentru interes al lor în parte» și ieau rușfeturî și ja-furî, de lasă brutarii în voia lor, ca să-și scótă paguba făcînd pânea mică, négră, necóptă și lipsă la ăramurî. Domnitorul își rezervă drep-tul de a rînduî inspectorî ai brutăriilor 2—3 dintre boeriî din trépta dintăiû. Totuși brésla brutarilor este obligată să dea lui Aga câte 2.000 talerî pe an. Brésla va avé prin alegere un staroste în persóna lui Ștefan Babic brutăr. Domnitorul îl îmbracă cu caftan, puindu-l pe o tréptă cu starostele de neguțători. Starostele este inamovibil, dacă se pórtă bine. Alegerea starostelui se face în presența boerilor mari, carî supun cu anaforă alegerea la întărire Domnului. Loja breslei o constituiesce starostele cu 4 proestî, un logofêt și un céuș, aceștia scutiți de dăjdiî și de angarale. Chrisovul prevede cișniû și nart obli-gatoriû pentru toți brutarii. Starostea are léfă 200 lei pe lună de la brésălă. (3)

Tot în 7 Ianuarie 1818 este dat și chrisovul de constituire, de care în actul de sus se face mențiune. De óre-ce cuprinde dispozițiuni carî nu sunt arătate în actul de sus, îl aducem integral în notă. (4)

Fabrici. De la Domnitorul Ioan G. Caragea am aflat acte relative la câte-vă fabricî și anume:

1). Fabrică de fideă, macaróne, etc. În Bucurescî neguțatoriî aduceau asemenea articole de la Adrianopole și de la fabrica din Galați. În 1815 Decemvrie Domnitorul, după anaforaua marelui Vistier, dă lui Nichifor Hagi Ion Mustacov unele privilegii pentru fabrica de fideă, macaróne, critarachia, ostrachia și chipriotica, așezată în Bucurescî. Domnitorul afirmă, că a comparat produsele fabricei de la Galați cu ale fabricei de la Bucurescî și a găsit pe acestea mai bune, egale cu cele de la Adrianopole. (5)

(1) Veți anexele Q. și R. din acestași Tom. X. B.

(2) Veți anexele S., ibidem.

(3) Veți actul T., ibidem.

(4) Veți actul U., ibidem.

(5) Veți AA. și AAA., ibidem.

2). Continuă sub Caragea să existe o fabrică de sticlă în județul Dîmbovița. Constatăm acésta din procesul ce face jupânésa Ruxandra Chrisoscoleu lui Ștefan Némțu sticlarul, în Septemvrie 1815, pentru că i-a brăcuit nisce păduri ca să-și pregătéscă material necesar la fabrică. (1)

3). Fabrica de testemeluri de la Mărcuța continuă să existe. Se constată acésta din actele ce dăm în anexe, vorbind despre Stănuță, fiul lui Teodorache Țarigrădeanu, care a căpétat privilegiul fabricéi încă de la 1808 Maiu 28. Fabrica produceă testemeluri, boccele, macaturi, perine, plapome, brîne. Privilegiul fabricéi eră pe 15 ani, pe care timp aveă și monopolul. Caragea măi prelungește monopolul 2 ani jumătate peste 15, până la 28 Noemvrie 1817. Se presintă puțin înainte de împlinirea acestui termen neguțătorul Angheli și Zugrav sin Constantin cu petițiune, cerënd să ieă asupra sa fabrica pentru măi departe, pe 10 ani. Eî propun spor la cele ce eră obligată fabrica să deă mănăstirii Mărcuța și la Cămara Domnésă, cum și la spitalul nou al Filantropiei. Domnitorul încuviințéză cererea și le dă chrisov la 23 August 1817. (2)

Deosebirea de taxe vamale ce se percepeă de la negustorii pămîntenii și de la sudiți este o causă de dărăpănare a comerțului pămîntenilor. Pe când neguțătorii sudiți plătiau o vamă măi mică, aplicându-li-se tariful din convențiunile comerciale ale Turciei, neguțătorii pămîntenii plătiau taxe majorate, la care se adăogeaă acsizele saū vama de oraș (3).

O altă scădere ce întîmpină comerțul pămîntean eraū narturile obligatorii, din cari posedăm o serie destul de completă (4).

Vorbind de comerciū, se cade a nu perde din vedere și afacerea cășeriilor, afacere care dă loc la diverse procese și nizamuri relative la obligațiunile păstorilor Ardeleni, cari își pasc oile prin munți și prin câmpiile țerii (5).

Măi sus menționarăăm despre vamă. Amintim și aci, că împreună cu venitul vămii se arendă și acel al puțurilor de păcură.

Pentru prima dată întilnim sub domnia lui Caragea următorul fapt,

(1) Veđi actul BB.

(2) Veđi actul CC. și chrisovul de prelungire pe 2 și $\frac{1}{2}$ ani a monopolului fabricéi dat lui Stănuță de Domnitorul Caragea, ibidem.

(3) Veđi actul sub RR., ibidem.

(4) Veđi anexele Tom. X. B, ibidem.

(5) Veđi actele sub SS., ibidem.

al acordării de către Domnitor al dreptului pentru biv Vel Paharnicul Antonache Teohari de a deschide pe moșia lui Cosmina din Secueni două puțuri de păcură, în propriul său profit și fără a fi supus la nici o dare către Visterie. Un asemenea drept e dat și mânăstirii Sinaia în Maiu 1813 (1).

(1) *Cartea sf. mânăstirii Sinaia din sud Prahova.*

Zemli Vlahiscoie. Dat-am Domnésca Năstră carte sfinte și dumnezeescii mânăstirii Sinaia din sud Prahova și cuviosului egumen de la această mânăstire, chir i tuturor părinților ce se află acolo locuitori la numita mânăstire, ca să aibă voe și slobodenie a deschide pe moșia mânăstirii, ce se numesce Sinaia, două puțuri de păcură cu cheltuēla mânăstirii, și fiind-că aceste puțuri, din jalba ce a dat numitul egumen, ne-a pliroforisit că este a se deschide cu mare cheltuēla a mânăstirii, ne-am milostivit Domnia-Mea și tot venitul acestor două puțuri îl hărăzim numitei mânăstiri, nefiind intrate în vânzarea celor-lalte puțuri mai dinainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu facă, fiind-că sunt scutite de dările și cheltuelile ce dau alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei-Mele. I saam reche gpd. — 1813 Maiu 1.

Cod. LXXVII, pag. 297 v.

Cartea dumné-lui biv vel Paharnicului Antonache Teohari pentru două puțuri de păcură a face la moșia d-sale Cosmina din sud Saac.

Zemli Vlahiscoie. Dat-am Domnésca Năstră carte cinstitului și credinciosului boerului Domniei-Mele biv vel Paharnicul Antonachi Teohari, ca să aibă voe și slobodenie a-și deschide pe moșia dumi-sale Cosmina din sud Saac două puțuri de păcură cu cheltuēla sa, cari puțuri, fiind-că ne-am pliroforisit că sunt a se deschide cu mare cheltuēla, după rugăciunea ce ne-a făcut și după multele slujbe ce a săvârșit Domniei Mele, ne-am milostivit asupra-i și tot venitul acestor două puțuri de păcură îl hărăzim numitului boer, nefiind intrate în vânzarea celor-lalte puțuri de mai înainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu-i facă, ci să fie scutite și apérate de toate dările și cheltuelile ce dau alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei-Mele. I saam reche gpd. — 1818 Martie 23.

Cod. LXXVII, pag. 298 v.

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

De vreme ce aceste două puțuri de păcură sunt hărăzite mânăstirii Sinaei prin sinetul nostru, sinet care i s'a dat încă din anul trecut, precum din condica Divanului am luat pliroforie și fiind-că în ponturile vămilor anului acestuia se cuprinde, ca milele ce sunt prin hrisóve și sineturi domnesci să se împlinescă, nici un cuvint nu aș vameșii a se atinge de aceste două puțuri, ci hotărîm ca mânăstirea Sinaia să aibă pace de către ei. — 1814 Iulie 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Narturî. Cestiunea îndestulării publice din Bucuresci preocupă negreșit pre Caragea. În Ianuarie 1813, el obligă pre brutari să fie aprovisionați cu îndestulă făină, ca să nu întâmpine lipsă poporațiunea (1).

Se face cișniū pentru pâne și se obligă de la 1 Fevruarie 1813 a vinde pânea négră cu 5 parale ocaua (2).

La 2 Fevruarie 1813 se dă un nart general, ce se póte vedé în T. X. B. al Istoriei nóstre. La 6 Fevruarie Domnitorul ordonă:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, de trebuință fiind de a se întocmi un preț cuviincios și la vîndarea jîmblei i a simitului și să lipséscă cu totul catahrisis ce se urmă până acum de cătră jîmblari și simigii, poruncim Domnia-Mea ca cu toți împreună i cu dumné-lui vel Agă, să faceți cîsni prin amăruntă sócotelă pentru amândoué mai sus arétatele felurimi de pâne, și chibzuind prețul cu care se cuvîne a se vinde, însă bună, albă, curată, să arétați Domniei-Mele prin anaforă, fără cătuși de puțină întărđiere. Tolco pisah.— 1813 Fevruarie 6.

(Pecetea gpd).

Vel Logofét.

La 10 Iunie 1813, Domnitorul dă nart nou pentru pâne, jîmblă și simit (3).

Un alt cișniū se face în Decemvre 1813, în urma reclamațiunilor brutarilor. Se adaogă prețul la vîndarea pânei, care se va vinde câte 8 parale ocaua.

Prea Înălțate Dómnne,

Următor fiind luminatēi Înălțimii Tale porunci de la acéstă jalbă a cuviosului egumen Iustin, de la mănăstirea Sinaia, am făcut cercetare și věđu la mâna cuviosēi-sale sinetul Măriei-Tale cuprinđător, priu care i se dă voe și slobođenie a deschide pe moșia sf. mănăstiri Sinaei douē puțuri de păcură cu chelluēla mănăstirii, hărăzindu-i-se milă numitei mănăstiri și tot venitul acestor douē puțuri cu păcură l-a luat Vameșul, cu cuvînt că se cade a fi pe séma vamei; a căruia urmare fiind făr' de cuvîntă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor boerii ispravnicii ai județului, ca aducēnd pe pîritul înainte dumné-lor, față cu cuviosul egumen, să-l facă a înțelege cuprinderea luminatului sinet al Măriei-Tale, ce este dat acestei mănăstiri, neîngăduind pe vameși de acum înainte a mai face supărare cătuși de puțin, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta. — 1814 Iunie 6.

Constantin Filipescu Vel Logofét.

Cod. LXXIX, pag. 9.

(1) Veđi actul K. K., l. c.

(2) Veđi actul L. L., ibidem.

(3) Veđi actul M. M., ibidem.

(3) Veđi actul N. N., ibidem.

În 16 Februarie 1814, se afișează pe la răspântiile stradelor un nart general, în care intră băcăniile, legumele, pescăriile, lumînările de cêră (1).

În Decemvrie 1814, se dă alt nart pentru legume (2).

La 5 Ianuarie 1814, se afișează nartul lumînărilor de seũ (3).

La 15 Septemvrie 1815, nouă cișniũ pentru jimblă și pâne (4).

La 15 Noemvrie 1815, se ordonă facerea unui nart nou al lumînărilor de seũ (5).

În Decemvrie 1815, noul nart pentru pâne (7 parale pânea) (6).

La 1 Aprilie 1816, nart la lumînările de cêră (7).

Măcelăriile continuă a se da cu contract, în Bucuresci:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiți și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, dimpreună și dumné-ta biv vel Vist. Const. Filipescule i cu dumné-ta biv vel Bane Gr. Brâncovene, fiind-că se apropie sfintele Pasci și sorocul contractului cãrnii din anul trecut se împlinesce, poruncim ca, adunându-vé cu toții aicea la Domnésca Nóstră Curte să faceți cuviósa chibzuire pentru vîndarea cãrnii pe anul acesta și să arétați Domniei-Mele prin anaforă. I saam receh gospod. — 1816 August 20.

Cod. LVIII, fila 51 v.

Brutarii refúsă de a depune pânea pe la băcăniĩ spre vîndare, ca să nu deă deciuélă. La 5 Septemvrie 1816, Domnitorul ordonă lui Aga să oblige pe brutarii a face asemenea depozite (8).

Cu privire la îndestularea publică din orașele județene, abiã posedãm un singur act de la Caragea.

Acesta este cel următor relativ, la Ploesci:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale și cu bună orînduélă fiind acéstă anaforă a dumné-lui vel Logofétului de Têra-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului să dați cuviinciosul nizam ca întocmai să facă urmare. — 1813 Iunie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

-
- (1) Veđi actul O. O. la anexe.
 - (2) Veđi actul P. P., ibidem.
 - (3) Veđi actul Q. Q., ibidem.
 - (4) Veđi actul R. R., ibidem.
 - (5) Veđi actul S. S. și T. T., ibidem.
 - (6) Veđi actul U. U., ibidem.
 - (7) Veđi actul V. V., ibidem.
 - (8) Veđi actul X. X., ibidem.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a vameșilor de la Ploesci, făcând cercetare, arēt Înălțimii Tale, că nartul s'au pus pentru cei ce vind cu ocaua, iar mai virtos pentru precupeți, iar locuitorii ce vin la tîrg cu zaharele, saū cu alte lucruri de alte trebuințe, cum și de ale mîncării, ce le vind cu ridicata, acelea nu aū să fie supuse la nart, ci să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, ca într'acestași chip să urmeze și să deă nizam, nici să deă pricină cu nartul a nu veni țeranii de afară cu lucruri de vinđare, că aceea în adevărat este că pricinuesce pagubă jăluitorilor, cu împuținarea alișverișului ce pôte să facă și să discolipsescă cei ce aū trebuință, negăsind să cum-pere acelea ce caută, saū precum va lumină Dumneđeū pe Măria-Ta, se va da po-runcă. — 1813 Iunie 18.

Vel Logofēt.

Cod. LXXVI, pag. 436.

Tîrgurî. Privilegiile pentru tîrguri și bilciuri continuă a se da sub Caragea, tot după regulele cunoscute. Evident, boerimea se folosese mai mult de asemenea privilegii și beneficii, și une-orî ele sunt acordate și la biserici și mănăstiri. Vađă-se în anexele de la Tom. X. B, al *Istoriei Românilor*, o serie de asemenea acte relative la bilciuri și tîrguri.

Intre actele anexate sunt și diverse pitace oprind facerea de bilciuri, din causă de epidemie, cum și acte relative la strămutări de bilciuri la alte localități, pentru aceleași cause, saū spre a favorisă anumită persónă saū mănăstire.

Aducem aci unele din multe, următóarele acte relative la bilciul de la Buzěū

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu tóte că prin Domnésca Nóstră hotărîre, ce s'a dat în trecutele ęile, prin buiurdizmă la anaforaua Logofeției, s'a poruncit, ca tîrgul de la Nișcov să se mute la orașul Buzěului, dar noi-ma aceeași porunci eră, că atunci când se făcē aci tîrg, nu se făcē atunci tîrg și în orașul Buzěului, după chiar arētarea ce ne-aū făcut prin jalbă cei de atunci jăluitorî neguțatorî și locuitorî din partea locului, și osebit de acēta, că tot într'aceeași hotărîre se cuprinde, ca să se mute tîrgul de la Nișcov în orașul Buzěului, unde a fost din vechime, de nu aduce însă vre-o smintělă saū zătienire la alișverișul locuitorilor, fără de a se face vre-o deosebire cărora din locuitorî, iar acum, fiind-că ne-am pliroforisit Domnia-Mea, din a doua jalbă, tot a celor dintăi jăluitorî neguțatorăși și locuitorî din orașul Buzěului, că și acolo în Buzěū se urmēză facerea tîrgului Sămbăta (pricinuind însă numiși, că prin înșelăciune de cătră iubitorul de Dumneđeū Episcopol Buzěului s'ar fi schimbat điu a celui tîrg de la Buzěū de se face Sămbăta, unde mai înainte se făcē Dumineca, când, fiind đî de lucru, nu se îndemănēză locuitorii a veni la tîrg, ca să-și facă alișverișul, iar Dumineca, fiind sēr-bătóre, năvălesc toți la Nișcov și își săvîrșesc alișverișul lor, de aceea dar cere-rea ce fac numiși jăluitorî, ca să lipsescă adecă cu totul tîrgul din Nișcov și să se

urmeze numai cel de la Buzău, nu este primită Domniei-Mele, fiind în potriva Domnescii noastre hotărîri, ce s'a ȝis mai sus, și în vreme ce cu poprirea tîrgului ot Nișcov se face smintelă și zătîcnire la alișverișul altor locuitori ce se îndemănă a merge la acel tîrg, precum din alăturata jalbă a acelora se face dovadă, fără numai atăta osebite hotărîm Domnia-Mea a se face, adecă tîrgul din orașul Buzăului să se facă iarăși Dumineca, precum se urmă din vechime, iar cel de la Nișcov, fiind mai nou, să se facă Marțîa, și în același chip poruncim, dumné-vóstră ispravnicilor a ȝ județului, să dați nizam de a se face urmare, ca cu acest mijloc nici locuitorii să neguțatorășii ce cad cu apropiere de orașul Buzăului, nici cei ce cad cu apropiere de Nișcov, să nu cerce discolie și zătîcnire.—1813 Ianuarie.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXIII, pag. 122.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acéstă anaforă a Sf. Sale părintelui Episcop de Buzău, făcend urmare, vėđui luminată hotărîrea Măriei-Tale ce s'a dat la anaforaua Logofeției, de la trecuta lună a lui Decemvrie 14, după jalba neguțatorilor și a locuitorilor părții locului, cum că tîrgul Buzăului care este vechiū numit, în vremea rėsmiriței acesteia trecute, din pricina primejdiei ce a avut de cătră oștași s'a mutat la Nișcov, de sunt patru ani, și Buzăul a rėmas fără de tîrg, iar acum fiind-că s'a făcut pace, a ȝ cerut ca să se mute iarăși la locul lui și cel de la Nișcov să fie poprit, ca unul ce este aprópe de prisos și este supėrător tîrgului Buzăului, ȝicend că la Nișcov nu s'a mai făcut tîrg altă dată, în vreme de pace, nefiind cu putința a fi douė tîrguri alătura, și de cătră Măria-Ta s'a poruncit, ca să cerceteze dumné-lor ispravnicii și când într'adevėr va fi arėtarea jăluitorilor, cu voința și primirea tuturor locuitorilor și a neguțatorilor din orașul Buzăului, de a se mută acest tîrg la locul unde a fost din vechime și, de nu face vre-o smintelă sau zătîcnire la alișverișul lor, poruncesce Măria-Ta cu hotărîre să se mute tîrgul la locul unde a fost mai înainte, după care luminată poruncă, urmând ispravnicii prin însciințarea ce fac, de la 29 a trecutului Decemvrie, arată că strîngend pe toți locuitorii și neguțatorii din orașul Buzău și arėtându-le luminata poruncă, toți cu un cuvînt a ȝ ȝis, că jalba este cu voința lor primită, făcend cerere a se mută tîrgul în năuntru orașului Buzău, unde din vechime a fost, pentru care cu toții a ȝ dat înscris sub iscăliturile lor, și așă ȝic ispravnicii, că nefiind nici-o smintelă la alișverișul și folosul locuitorilor, a ȝ pus și în lucrare urmarea tîrgului, care fóe ce este sub iscăliturile lor, o trimit dumné-lor ispravnicii Măriei-Tale și se vėđură iscăliți peste o sută de nume, am vėđut și arėtarea ce face prea Sfinția-Sa Episcopul Buzăului, că din vechime eră obiceiū de se făcė pe sėptemănă la douė locuri tîrg, adecă Sămbăta la Buzău și Joia la Săpoca, apoi pentru multe necazuri ce aveau de trecători, și nu puteau neguțatorii să-și care marfa la orașul Buzăului, fiind loc depărtat, cum și la Săpoca nu puteau merge tot-deauna, cu slobođenia stăpînirii, de atunci s'a rînduit a se face tîrg Dumineca la Nișcov, pe moșia Episcopiei, unde le vine tuturor cu îndemănă și cum că tîrgul de la Buzău de se va face Sămbata, cum a fost rînduit, și cel de la Nișcov Dumineca, n'ar avė nici-o supėrare un tîrg de altul, acum dumné-lor ispravnicii a ȝ oprit facerea celui tîrg de la Nișcov și locuitorii i boerinași și neguțatorii din partea locului trimit jalbă Măriei-Tale prin Sfinția-Sa, rugănd a se întărî și a se porunci ca tîrgul cel de la Nișcov să nu se oprėscă,

care jalbă o vëđui cu acëstä cerere iscălită de 39 de ómeni, și spre mai buna pliroforia Măriei-Tale se va vedé și jalba lor, i însciințarea dumné-lor ispravnicilor judefului cu fóia ce trimitt și precum va lumină Dumneđu pe Măria-Ta, se va da hotărîrea și porunca de urmare.—1813 Ianuarie 20.

(Vel Logofët).

Din istoria câtor-vă orășele aducem acì informațiuni:

Orășelul Cămpina erà considerat ca schelă de comerçiù pe la începutul secolului XIX. In interesul comerçiului, Domnitorul Caragea înființeză o Vătășie de arabagii la Cămpina, pentru ca neguțătorii să pótă găsi cu înlesnire care și căruțe de transport. (1)

Roșii-de vede. Prigonirea veche dintre mănăstirea Sf. Spiridon cu

(1) *Carte de Vătaf de arabagii la schela Cămpinei sud Prahova.*

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că unii din neguțătorii de la schela Cămpina sud Prahova, prin jalbă cătră Domnia-Mea aù făcut arëtare, că pătinesc discolii pentru cărauși, când le trebuie și li se zăticnesce alișverișul negoțului lor, cerënd a se pune la orinduélă, cu a-și avé înlesnirea, a căroră jalbă rînduind-o Domnia-Mea la dumné-luì vel Spătarul de a cercetaț, ne-a făcut arëtare că, pentru a se înlesni ajutorul neguțătorilor, este trebuință, ca să se orinduescă Vătășie de arabagii, ca să scie de la cine să cëră celor ce le trebuie cărauși, care cerere primită fiind Domniei-Mele, prin alegerea dumné-luì vel Spătaruluì, orînduim pe Vătaf de arabagii la schela Cămpinei sud Prahova, cu orinduéla de mai jos arëtată: adecă să aibă numitul Vătaf sub zaptul și purtarea sa de grijă carele mocănesci ce merg cu mărfuri neguțătoresci cu chirie și căruțele de arabagii și câte care va fi trebuință a se încarcă cu chirie, ori de boer saù de neguțator cu mărfuri, după trebuința ce vor avé, să aibă a se tocmi prin scirea numitului Vătaf, ca să nu se întimple nici odată lipsă de cele trebuinciose care și căruțe, nici să se întimple alte fapte netrebnice de niscare-vă mocani și arabagii la niscaì ómeni și mărfuri ce vor purtă cu carele lor, și să aibă datorie mocanii și arabagii, ca în ori-ce vreme vor veni să dea de scire numitului Vătaf, iar să nu umble ascunși și tăinuși, ca să nu se întimple pricinì în potriua buneì orîndueli și nimeni, fără scirea numitului Vătaf, să nu aibă voe a tocmi mocani saù arabagii, precum s'aù mulțumit la acest nizam și locuitorii mocani i arabagii din partea loculuì, după arëtarea ce ne-a făcut dumné-luì vel Spătarul. Drept aceea poruncim, atât fie Vătafule, cât și voué mocanilor și arabagiilor, să fiți următori întocmai precum mai sus țicem, căci ori tu Vătafule de arabagii, de vei face vre-o urmare în potriuvă, saù voi mocanilor și arabagiilor, de nu veți fi următori întocmai, vè veți pedepsi cu grea pedépsă, și cătră acésta să fie dator Vătaful a îngriji la tocmelile ce fac cu chirigii cei ce aù trebuință de a prinde care saù căruțe cu chirie, de a nu li se face năcazurì și cereri de chirie peste mësura, dar nici ei să nu se năpăstuească, ci după diastina loculuì și după povară să se ajungă și plata aceea ce este cu dreptate, făr'de a luà însă numitul Vătaf nici un ban măcar avaet. I saam receh gpd.—1816 August 1.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët

Cod. LXXV, fila 164 v.

călărașii privilegiați de la Roșii-de-vede din Teleorman continuă și sub Caragea, până ce la 20 Noemvrie 1816, cad la învoelă ambele părți, precum se poate vedea în următorul act:

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

După rugăciunea Epitropului mănăstirii sfintului Spiridon-noi, ce se vede mai jos iscălit, dăm și Domneșca Noastră întărire asupra acestui zapis de învoelă, ca să-și aiba ființa și țaria sa nestrămutată, precum asemenea am întărit Domnia-Mea și zapisul ce s'a dat la mâna Epitropului de către călărașii ot Roșii-de-Vede, fiind întocmai cuprinzător și acela, precum mai jos se arată. — 1816 Noemvrie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Pentru prigonirea ce a avut mănăstirea sf. Spiridon-cel-noi cu călărașii privilegiați ot Roșii-de-Vede sud Teleorman, vechili fiind și din partea celor-lalți ce se mai află acolo, pentru claca ce nu au făcut (aflându-se cu locuința pe moșia mănăstirii) din vremea anilor trecuți, dacă din întâia Domnie a răposatului întru fericire Măriei-Sale Alexandru-Vodă Ipsilant, când atunci prin învoelă li s'a deosebit stinjinii 600 din moșia mănăstirii ot Roșii-de-Vede și li s'au dat sub stăpînirea lor, de la cari au luat tot-deauna și venitul ei nesuperați de nimeni, au fost aduși cu luminată poruncă Domneșcă aici la Bucuresci și înfățișindu-mă cu numiții înaintea dumné-lor veliților boeri, cum și la luminat Divanul Măriei-Sale, s'a cunoscut dreptatea mănăstirii, că după învoela ce au făcut atunci, erau datorii a răspunde claca la mănăstire de atunci și până acum, cum și de acum înainte, dar cădend cu rugăciune la mănăstire, m'am învoit cu dinșii și le-am ertat întâiu claca anilor trecuți ce n'au fost următorii a face, adecă din întâia Domnie a răposatului Domn Alexandru-Vodă Ipsilant și până acum, ce după dreptate se convenia a lua mănăstirea, și de acum înainte i-am lasat și pe dinșii a clăcu numai câte 6 zile pe an, adecă de la începutul viitorului an cu lét 1817, afară din cele-lalte drepturi ale stăpînului moșiei, ce le-au răspuns și sunt datorii a le răspunde și de acum înainte, după pravilnicésca condică, după cum m'am învoit și cu cei-lalți locuitori ot Roșii-de-Vede, și ei, moșia lor de 600 stinjinii, ce li s'a dat de mănăstire în desăvirșită stăpînire, drept privilegiul ce au avut mai nainte și o vindeau până acum în arendă la alții streini în taleri 1.200 pe an, au dat-o sub stăpînirea mănăstirii, invoindu-mă, ca și mănăstirea să aibă a le da pe tot anul câte taleri 1.500, adecă una-mie-cinci-sute, începend această învoelă iarăși de la luna lui Ianuarie a viitorului an cu lét 1817, fiind-că ei tot-deauna o vindeau și luau bani, și acum, luând tot acei bani, rămân câștigați cu încă taleri 300, ce cu prisos m'am învoit a le da mănăstirea pe tot anul și să o aibă a o ține mănăstirea sub stăpînirea sa, luând pe tot anul venitul ei, și câți se vor afla cu locuința pe această moșie de stinjinii 600 a numiților călărași, cum și câți vor mai locui de acum înainte, să aibă a se tocmi și a se învoi cu Epitropul mănăstirii pentru toate, iar când vre-odată ori ei, adecă călărașii sau némul lor vor voi a vinde această moșie, fiind-că alt cine-vași nu poate să o cumpere decât iarăși mănăstirea, după cum scrie la învoela ce au făcut, atunci să se prețuescă de omeni cu sciință sau sa o scotă la mezat, și câți bani se vor alege că face, să li se numere de către mănăstire și atunci luând numiții bani pe vinđarea moșiei statornică, se conteněză de a li se mai da de către mănăstire și acei câte taleri 1.500 ai venitului, iar nevrënd

ei a o vinde nici odată moșia statornică, mănăstirea să fie datore a le numără pe tot anul taleri 1.500 ai arendei, fără nici un cuvânt de pricinuire, dar pricinuind vre-un epitrop ce va fi după vremi a nu le da acești bani pe tot anul, atunci să aibă numiții a luă moșia iarăși sub stăpînirea lor, așa dar învoindu-ne, după cum mai sus se cuprinde, le-am dat acest zapis la mâinile numiților călărași, dând și ei la mănăstire altul asemenea spre încredințare; am rugat și pe prea Înălțatul nostru Domn, ca să se întărească și cu luminată pecetea Măriei-Sale, și măcar că, după mai sus arătata cuprindere dintr'acest zapis, este legată a le da în veci câte taleri 1.500 pe an pentru arenda stînjinilor lor de moșie, până când se va întîmplă să o vinză vre-odată statornică. Dar după rugăciunea ce au făcut către mănăstire, le-am făcut și musaadăua cea mai jos arătată, adică acești câte taleri 1.500 pe an să li se dea până în soroc de 7 ani și, de se va întîmplă până atunci a se mai sui prețul arendiilor de moșii, să li se mai adaoge și lor prețul arendei de atunci înainte peste taleri 1.500 pe an, cât se va găsi cu cale, iar întîmplându-se în potrivă a mai scăde prețurile veniturilor de moșii, lor să nu li se facă nici o scădere, ce să li se dea tot acești câte taleri 1.500 pe an de la mănăstire, până iarăși în soroc de alți șapte ani și așa la fieș-care șapte ani să se facă acastă cercetare asupra prețului și îndreptare întocmai, precum ȃic mai sus, ca să nu le rămăe nici la acăsta vre-un cuvânt, că dór li s'a făcut vre-o năpăstuire despre parte mănăstirii. — 1816 Noemvrie 20.

Cod. LXXXV, pag. 481.

Cu acest zapis de învoelă viind amândouă părțile în Divan înaintea noastră și arătându-ne, că de a lor bună-voe s'au învoit cu legătura ce se cuprinde într'acest zapis, după rugăciunea ce ne făcură, s'a adevărit și cu iscăliturile noastre, spre a se păzi în veci nestrămutat. — 1816 Noemvrie 20.

Radu Goleșcu biv Vel Ban, Isaac Ralet Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Constantin Caliarh Vel Vornic, Mihalache Racovița Vel Logofet, Iordache Goleșcu Vel Logofet.

Asemenea întărire s'a dat și la zapisul călărașilor, ce-l daū la mâna Epitropului Sf. Spiridon-noū, întocmai fiind cuprinďetor.

Nu numai locuitorii din Ploesci și din Roșii-de-Vede au de a luptă contra proprietarilor, cari vor să-i supună la clacă, ci un identic proces este între locuitorii din Slătioara cu proprietarul moșiei. Slătioarenii probază, că se trag din vechi familii, cari au chrisov de scutire și de stăpînire de pămînt. Domnitorul continuă scutirile și privilegiile Slătioarenilor, cari se trag din vechii locuitori, ce au dobîndit chrisóvele, iar locuitorii din nou veniți sunt supuși la pont.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Măcar că în hrisovul Domniei-Mele, ce s'a dat pîrîșilor Slătioarenii, nu se arată de s'au dat acest privilegiu și pe chipul celor streini, cari adică au venit și vor mai veni acolo, sau numai pe chipul acelora ce se trag din familiile celor Slătioarenii, dar fiind-că privilegiul acesta nu le este dat întăiu, ce avendu-l din vechime, întăriri numai li s'au dat de către Domnia-Mea, de aceea firesce este deslușit, că acest pri-

vileghiū privește numai asupra aceloră din Slătioreni, câți adecă se trag din vechile familii ce se află acolo, atunci când li s'a dat întâiași dată privileghiū și atât după cuvîntul drept, cât și după pildele ce ni se arată mai jos pentru privilegiații cei de la Ploesci, i cei de la Roșii-de-Vede, hotărîm ca și pîrîții Slătioreni să aibă privileghiurile ce li s'aū întărit de Domnia-Mea, însă numai acele familii ce se trag din cei vechi Slătioreni, iar nu și alții ce vor mai fi venit în urmă acolo până acum sau vor mai veni și de acum înainte, pentru care poruncim dumi-tale, cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Spătare Niculae Suțu, Caimacamule al Craioveș, i dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca alegînd prin fôe anume sub iscăliturile dumné-vóstră numai pe acele familii ce se vor dovedî că se trag din vechi Slătioreni, să dați cuviinciosul nizam, ca numai pe chipul aceloră să se urmeze privileghiurile ce sunt arătate în domnescul nostru hrisov, să-i îndatorați întru tôte cele-lalte drepturi ale stăpînului moșiei de a fi și ei supuși și următori întocmai după pravilnicésca condică, poprindu-i cătră acestea și de catahrisis ce ni se arată că urméză de ieau ei clacă de la cei streini, fiind și aceea iarăși drept al stăpînului moșiei, iar pe cei-lalți locuitori Slătioreni (bez cei privilegiați), să-i îndatorați a fi următori și răspunđători cătră stăpînul moșiei, după pravilnicésca condică, întru tôte drepturile moșiei, făr' de nici o osebire.—1818 Fevruarie 17.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminaată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acésta alăturata jalbă a lui Hagi Enuș de la Craiova, făcînd cercetare, vėđui că jalba lui este pentru locuitorii ce sunt șeđetori pe moșia Slătioara din sud Romanați, ce a cumperat-o statornică Sėrdarul Polihronie, fratele jăluitarului, de la dumné-ei Ecaterina Farfaróia, cum că se împotrivesc de nu-i fac claca, vînd rachiū peste tot anul, vînd vin după culesul viilor ca trei luni, țin și podul ce este peste apa Oltului, pentru care îi dau pe an taleri 150, nu vor să deă dijmă din liveđile de pruni ce aū pentru neguțătorie, i de la duđui ce aū, țin oi, rîmători și stupi și nu vor să deă nimic, đicînd că aū privileghiū prin luminat hrisovul Măriei-Tale și nu vor să-i arête hrisovul să-l vađă și el; apoi cei vechi Slătioreni, cari sunt sciuți cu pricina acestui privilegiū al lor, se fac stapîni și pe cei streini locuitori, cari se află veniți și cari vin de le lucréză și le clăcuiesc lor, iar jăluitarul ce este stăpîn moșiei nu are nici un folos, nici de la clacă, nici de la vîndarea vinului i a rachiului, care este cel mai bun venit al moșiei, cerînd pentru acestea dreptate a se osebi cei streini din privilegiați; cere și pentru vîndarea vinului i a rachiului pe vremea cea orînduită a slobodeniilor, ca sa vîndă vinul i rachiul numai cel ce-l vor face din viile și pómele lor. Pentru acésta, din condica Divanului scoțîndu-se copie, după luminat hrisovul Măriei-Tale, se alătură lângă acésta, ca să scie și jăluitarul ce privileghiū aū locuitorii, în care luminat hrisov vėđui cuprîndîndu-se pentru toți locuitorii birnici din Slătioara, că li se dă privileghiū, adecă vîndarea rachiului să o aibă peste tot anul slobodă în tótă vremea, i vîndarea vinului să o aibă slobodă de la culesul viilor până la sf. Nicolae, fără nici o dare la stăpînul moșiei, așjderea și claca să o plătésacă, de casă câte un zlot pe an, nesupărîndu-se de lucru, să fie și podul de la trecerea apei Oltului pe sėma lor și să deă stăpînului moșiei câte taleri 150 pe an, iar la cele-lalte dijmuri să se urmeze cum se urméză și la alte moșii, însă acest privileghiū li s'a dat, nu dór spre a o luă spre

pildă de obicei, ci ca o milă și hărăzire Domnăscă, după sineturile ce au avut și de la luminații Domni de mai înainte. Decî cât pentru dijmurile din semănături și pentru deciuéla de la liveștile cu pruni, cari sunt de neguțătorie pentru rachiū și pentru deciuéla din duși din cari se face mătasea, cum și de la oi și rînători și stupi, au să dea dreptul moșiei după obiceiul pămîntului, care se urmază la tôte moșiile de obște, pentru care găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lui Caimacamul și cătră dumné-lor cei-lalți boeri ispravnici ai județului acelor locuitori Slătioreni, ca să dea dreptul moșiei, nefiind acestea din cele legate sub privilegiul lor, ci încă sunt îndatorați ca cei-lalți locuitori, dar pentru privilegiul ce au avut Slătiorenii cei vechi, care și cu luminat hrisovul Măriei-Tale s'a întărit a se păzi, și jăluitorul că nu se împotrivesce a și-l avé și de acum înainte, dar însă și acei vechi Slătioreni (ale căroră familii șice că sunt știute), în puterea privilegiului ce au cu catahrisis, au făcut zapt și pe streinii ce s'au aflat veniți mai înainte, și pe cei ce vin luând clacă de la aceia, iar pe jăluitorul mi-l îngăduesce a se amestecă, cu care multă pagubă are, pentru acésta luând séma veșui că în luminat hrisovul Măriei-Tale nu este deslușit saū pomenit pentru cei streini, ce au venit și vor veni, ori ca să fie și ei cu acel privilegiu saū ca să fie îndatorați la stăpînul moșiei ca toți cei-lalți locuitori de obște, iar pilde avem Rușii-de-Vede sud Teleorman și Ploesci, că sunt deosebiți privilegiați a-și avé privilegiul lor, iar cei streini sunt îndatorați la stăpînul moșiei, ca toți locuitorii de obște, ci cu urmarea celor vechi Slătioreni a luă clacă de la cei streini aduc închipuire de stăpînire asupra moșiei și are cuvînt jăluitorul, ca un desăvîrșit stăpîn pe acésta moșie, căci se păgubesc; ci de va rămâné a fi într'acest privilegiu și streinii, pe lângă paguba jăluitorului, se pricinuesce dărăpănare și altor sate și siliști vechi, să vie în Slătioara cu șederea sub adăpostirea privilegiului Slătiorenilor, ca să nu facă clacă și să aibă slobozenie de vîndare la rachiū și vin pe vremea cea orînduită, dar fiind la mijloc luminat hrisovul Măriei-Tale, cu cuprinderea ce arét mai sus, rămâne ca de cătră Măria-Ta să se facă acésta deslușire, cine să aibă mila Măriei-Tale, cei vechi locuitori saū toți, de a nu se păgubi jăluitorul, saū precum va lumina Dumeșeșu pe Măria-Ta se va da hotărîre.—1818 Fevruarie 6.

Vel Logofet.

Cu referință la situațiunea ce aveă comerciantul și meseriașul sub Caragea, se cade să amintim acî despre vamă și poște.

Scutire de vamă. Domnitorii Munteni, ca și cei Moldoveni, aveă obiceiul de a scuti de vamă unele importuri ale unor neguțători favoriți. În Martie 1813, Caragea continuă scutirea de vamă a unui Vasile, fiul lui Petre Abagiul, însă numai de la un car cu marfă introdus în țera de peste Dunăre. Acésta scutire a fost acordată acestui prăvăliaș încă de Alexandru Vodă Moruzi la 1799 (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Logofete de Țera-de-sus, de vreme ce în cele din urmă Domnesci sineturi se cuprinde, ca numai un car de marfă de abagerie să scutésca jăluitorul,

Menzilurile adecă poștele nu folosiaū negușitorimii; numai statului, călătorilor streini și boerimii. Boerimii folosiă din două puncte de vedere: ca mijloc de înlesnire a călătoriei (1) și ca mijloc de câștig, căci boerii luaū întreprinderea întreținerii menzilhanelor, adecă a poștelor. Și nu numai de importante sumi ce Visteria plătiă pentru întreprinderi, se folosiaū boerii întreprindători, ci mai reclamaū încă și despăgubiri de tot felul. Așă, în domnia lui Ioan Caragea, aū fost mari procese intentate statului de vestitul boer Varlam și de Grecul Scufa, cerënd mari despăgubiri pentru preținse perderi suferite în timpul ocupațiunii ruseci la întreprinderea poștelor (2). De sigur, din bani de la Visterie primiți, a avut parte și Consulul rusec!

tot cu acēstă cuprindere poruncim să se facă și cartea Domniei-Mele fără de nici un alt adaos. — 1813 Martie 23.

(Pecetea gp.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXIII, pag. 354.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce mi se dă la acēstă jalbă a lui Vasile sin Petre Abagiul, strein, făcënd cercetare, vėđui la mâna lui două cărți vechi de la rēposații Domni de mai nainte, însă Măria-Sa rēposatul Scarlet Vodă Ghica și Măria-Sa Alexandru Vodă Ghica, ce le dă pe numele lui Petre, tată-sėu, ca să scutēcă două care de marfă abagerie ce aduceă din Țera-Turcēcă; vėđui și o carte a Măriei-Sale Alexandru Vodă Moruzi cu lét 1799 Iulie 17, prin care înnoind sinetul tată-sėu pe numele lui Vasile jăluitorul, ca să aibă a scuti de vamă un car de marfă de abagerie, din câte aduce de peste Dunăre; vėđui și o anaforă a Logofeției cu lét 1803 Martie 19, întărită de Măria-Sa Constantin Vodă Ipsilant, prin care asemenea i se dă să scutēcă un car de abagerie, precum în cartea Măriei-Sale Alexandru Vodă Moruz se cuprinde. Acum jăluitorul cere înnoirea milei acesteia și să i se adaoge și apėrarea dăjdiei pe capul sėu, a căruia cerere rēmâne la milostivirea Măriei-Tale. — 1813 Martie 19.

Vel Logofēt.

(1) Pitac cătră Vel Postelnic, să deă poruncă cătră epistații Cassei minzilurilor, ca ori când va merge orînduitul epistat al lazaretului Vel Postelnic Clinceanul la spitalul ot Dudesci, spre cercetare, după porunca ce-i este dată, să-i deă câte patru cai cu hamurile lor.—1813 Iulie 13.

Cod. LXXIV, fila 70 v.

(2) Veđi diverse acte relative la aceste afaceri, în anexele volumului.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Dréptă și cu cale fiind anaforaua acēsta, după pliroforia ce ni se dă asupra pri-

Neguțătorul, care importă marfă, nu se putea folosi de instituțiunea

cinii, o întărim Domnia-Mea și poruncim Domniei-Tale Vel Spătare, să împlinesci de la Stolnicul Alecu Nenciulescu acești taleri 84.503 bani 35. — 1813 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă, ce prin graiū ni s'a dat de cătră Măria Ta, cum că necontenite jălbī aū dat chir Ianache Scufa și chir Polizache Dimitriu, arătând că are să ieā de la Visterie, din socotēla poștelor, de mai înainte, o sunfă de bani după contractul ce aū încheiat cu Divanul de atunci, la lét 1816 Maiū 10, și aū dat și socotēla prin care s'a vēđut că li se cuvine a luā taleri 2.111.109 și bani 27 până la sfirșitul lui Noemvrie trecut lét 1812 și dintr'aceștia aū primit de la Visterie rīndurī taleri 1.893.938 bani 39, și aū dat adeverințe de primire în Visterie, rămāind a mai luā încă taleri 217.170 bani 108, ca să se exoflisescă; după cererea numiților, făcēndu-li-se îndestulare, li s'a dat pecetluit gpd. ca să li se plătescă de la Visteria Domnescă acești taleri 217.170 bani 108. După acēsta, făcēndu-se cercetare cu amăruntul, s'aū gāsīt la socotelile Visteriei trecuți în pecetluiturī 1.979.130 bani 30 și dați în socotēla Cassei minzilurilor, iar adeverințe ale primitorilor sunt numai pe taleri 1.893.938 bani 30, precum și epistații în socotēla lor arată, și din acēsta se cunoșce, că se însărcinēză Visteria cu a se da mai mult peste ceea-ce se cuvine taleri 84.503 bani 35 și spre descoperirea adevērului orīnduindu-ne Măria Ta, ca să teorisim cu scumpătate aceste socotelī, am adus pe amādoī sameșī Visteriei, pe Stolnicul Alexandru Nenciulescu, ce a fost mai înainte sameș și pe II Logofăt Alexandru Vilara, ce se află acum, s'aū adus față și condicile Visteriei și cercetānd cu amăruntul am vēđut arētați și scāđuți din veniturile Visteriei taleri 1.979.130 bani 30, rēspunși la epistații Cassei minzilurilor, iar adeverințe ale primirilor se vēđurā numai de taleri 1.893.938 bani 30; din acēsta învederat se cunoșce că lipsesc taleri 84.503 bani 35 tainuiți, și Visteria însărcinată cu năpăstuire; s'a cerut și în parte de la fieș-care sameș, ca să deā socotēlā și cel de acum II Logofăt Alexandru Vilara a dat sub iscālitura sa socotēlā de când a intrat sameș, banī ce s'aū rēspuns din Visterie la epistații minzilurilor cu pecetluiturī și cu adeverințele primitorilor pe suma deplin, iar Stolnicul Alexandru Nenciulescu, cel care mai înainte a fost vēđēnd năpăstuirea ce cērcă Visteria și, neavēnd alte chipurī a se depārtā, a aruncat pricinuirī, când asupra zarafilor Visteriei, când asupra epistațiilor Cassei minzilurilor, carī pricinuirī ale sale fiind fără nici un cuvīnt, nu pōte ca să fie apērat, și Visteria avēnd tōtā dreptatea sa a nu cercā acēstā pagubā, gāsīm cu cale ca să rēspunđā numitul Stolnic Alexandru Nenciulescu la Visterie taleri 84.503 bani 35, căci Visteria, după cercetarea și socotēla epistațiilor, cu pecetluit gpd. a rēspuns taleri 217.170 bani 108, spre exoflisisul acestor vechī socotelī; iar hotārīrea cea desāvīrșitā rămāne a se face de cătră Înălțimea Ta. — 1813 Ianuarie 21.

Vel Vistier.

Vel Spătar.

Cod. LXXIII, pag. 88.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiților și credincioși dumné-vōstră boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, vē facem în scire, că în condicile Visteriei se vede o sumă de taleri 84.503 bani 35

menzilorilor, căci de abiã ajungeau pentru trebuințele Curții, ale Divanului, ale boerimii în genere și ale consulilor streini și curierilor.

dați mai mult în socotela epistaților poștei, cu care se încarcă cheltuelile Visteriei, iar epistații pricinuesc că nu au luat, de aceea poruncim dumné-vóstră, ca mâne Joi, să vă adunați și teorisind cu de-amăruntul socotela epistaților poștelor, să faceți scumpă cercetare, ca să deslușiți câți bani din mai sus arătata sumă de taleri 84.503 bani 35 se găsesc asupra numiților epistați, la care cercetare să aduceți înaintea dumné-vóstră și pe toți aceia ce vor fi trebuincioși și în ce chip veți descoperi adevărul. să arătați Domniei-Mele prin anaforă fără de zăbavă, și la această cercetare să fie împreună cu dumné-vóstră și dumné-lui biv Vel Vistier Ioan Moscu. Tolco pisah gpd. — 1813 Fevruarie 12.

Vel Logofet,

Cod. LXXIV, fila 27.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele i dumné-ta Vel Vistier, fiind-că Excelența Sa Ambasadorul Rusiei ot Tarigrad, prin notă a făcut arătare către prea Înaltul Devlet spre a se face îndestulare lui Ioan Scufa, neguțatorul de aici sudit rusesc, asupra pretenției ce are de la țără, încă de când a ținut poștele în vremea armiei Rusesci, și ne-a venit prea înaltă Impără-tescă poruncă, ca să se cerceteze această pretenție a numitului neguțator, spre descoperirea dreptului său, de aceea poruncim d-vóstre, ca adunându-vă cu toții la un loc, să teorisiți cu de-amăruntul socotelile numitului neguțator asupra pretenției ce are și, lămurind dreptul ce se va dovedi că are a lua, să chibzuți și de uude are a se plăti și să arătați Domniei-Mele prin anaforă cu dumné-lui Vel Hatman al Divanului. Tolco pisah gpd. — 1814 Iunie 13.

Cod LXXIV, pag. 127.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cu tóte că dumné-lor cinstiți și credincioși veliții boeri, dregători ai Divanului Domniei Mele, printr'această anaforă ne fac arătare, că la pretențiile ce face neguțatorul chir Ioan Scufa, suditul rusesc, a se despăgubi cu taleri pentru pagubele ce a cercat din pricina stricării contractului poștelor, ce a fost încheiat cu Divanul țării la let 1811, făcându-se alegere cu sfat de obște asupra fieș-căreia arătări a numitului, s'a găsit cu cale a i se da numai taleri 617,105 i bani 99, dar voinđ Domnia-Mea a ne îndestulă mai cu dinadinsul de ființa adevărului, am adus înaintea Domniei-Mele pe numitul neguțator și cercetând cu scumpătate din condei în condei tóte pretențiile sale, am chibzuit că se cuvine a i se da numai taleri 375.000 spre desăvîrșită izbrânire, pe care sumă și însuși s'a mulțumit, cunoscând că după dreptate această sumă are să primescă numai, iar nu mai mult. Drept aceea, poruncim dumi-tale Vel Vistiere, într'acest chip să se urmeze despăgubirea jălui-torului cu a i se da adecă numai acești taleri 375.000 spre exoflisis iar nu mai mult, și întărim chibzuirea iratului ce s'a făcut pentru ôreși-care întâmpinare a acestor bani cu a se adăoga, adecă trei parale la vinăriciú de vadră, iar nu două,

Carele mocănesci și ori-ce alte specii de trăsură, ce se închiriaă prin

după cuprinderea aceștii anaforă și la oerit de 6e parale trei, iar la dijmărit să nu se mai adaoge nimic, fiind vremea trecută.—1814 Iulie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Cod. LXXIX, pag. 82.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac ni s'a dat de la 13 ale trecutului Iunie, cum că Exelenția Sa Ambasadorul Rusiei ot Țarigrad, prin notă a făcut arătare cătră prea înaltul Devlet, spre a se face îndestulare lui chir Ioan Scufa, neguțătorul de aici suditul rusesc, asupra pretenției ce are de la țără, încă de când a ținut poștele în vremea armiei Rusesci, și a venit Măriei-Tale prea înaltă Împărătescă poruncă, ca să se cerceteze această pretenție a numitului neguțător, spre descoperirea dreptului său, de aceea ne poruncesce Măria-Ta, să-î teorisim cu de-amăruntul socotelile pretențiilor sale și, lămurind dreptul ce se va dovedi că are a lua, să-î chibzuim și de unde să i se plătescă, și să arătăm Măriei-Tale prin anaforă; cu dumné-lui Vel Hatman al Divanului, următorii fiind luminatei porunci, ne-au adunat la un loc, unde au venit și dumné-lui cinstitul Consul Rusesc dimpreună cu numitul neguțător chir Ioan Scufa; i-am cerut de ne-a arătat întâi contractul ce a încheiat cu Divanul în let 1811 Maiu 9, în care cuprinde ca să ție poștele din totă țera în soroc de doi ani, păzind legăturile ce se cuprinde în contract, atât numitul neguțător cât și Divanul, sfinte și nestrămutate, iar când Divanul va îndrăzni a strică acest contract și-î va lua poștele, atunci să fie Divanul dator fără de nici un cuvint a-î plăti totă paguba ce va pătimi-o dintr'acésta după arătarea sa; după acésta l-am întrebat ce pagubă i s'a făcut, din pricină căci i s'a stricat acest contract la sfirșitul lui Noemvrie ot let 1812, adecă mai nainte până a i se împlini sorocul de doi ani cu cincî luni și Țece țile și ne arată întâi, că s'a păgubit de talerî 497.444 ce se făcê să-î deă Divanul după contract, pe acele cincî luni și Țece țile la cai, 6.050, de cal pe an po talerî 185; am cercetat de a avut într'acea vreme pe la poște rînduita sumă de cai 6.050 și din socotelile ce ne arată ale epistașilor drumurilor, vėđui că a avut atunci la poște nu numai acésta totă sumă deplin, ci încă și prisos de cai 58; al doilea cere Scufa talerî 163.930 paguba cailor, ce s'au scos de la poștii, când i s'a stricat contractul, în care cuprinde, că după ce se va sfirși sorocul de doi ani și nu vor vré epistașii a mai ținé poștele, atunci să fie Divanul dator a primii caii ce vor fi în stare de a purtă poștea și a-î plăti po talerî 90, de care ne arată numitul neguțător, că stricându-i-se contractul la Decemvrie 1, pe vreme de érnă, și scoțendu-se de la poștii acea sumă de cai 2.522, fără a i se plăti după cuprinderea contractului, au murit mai jumătate, iar cei-lalți i-a vîndut cum a putut, prințênd unul cu altul, po talerî 25, talerî 63.050, iar de talerî 163.930 se află păgubaș, după cum ne-am îndestulat din adeverințele ce ne-a arătat, iscălite de obrazele ce au cumpărat caii, i de ómenii casei ce i-au vîndut, că atăta a prins, adecă talerî 63 050; al treilea, cere Scufa talerî 9.000 pentru finul și orzul ce a avut la poștii și i s'au mâncat de cătră oștirile Rusesci i Turci robî și de slăvirea sa Behran-pașa ot Giurgiu, arătându-ne și adeverințele ale primitoșilor, cari cuprind 111 care fin de măsură și șése chile orz și socotindu-se carul de fin po talerî 20 și

starostele de harabagiï, erau mijlocele de transport puse la îndemâna comerçului și industriei. În *schelele* principale din țără existaï sta-

chila de orz asemenea, după cum țise că-l țineă, fac talerî 2.340, iar câte trele condeile fac peste tot talerî 663.714, din care scăđend talerî 117.600 ce a plătit Visteria analogon pe acele cinci lunî și țece țile pentru cai 3.528, ce s'aï orînduit a fi pe la poștiï, socotit calul pe an talerî 75, rămâne să ieă talerî 546.114, care acești bani îi cere cu dobînda lor câte talerî 7 bani 60 la pungă pe lună, după cum se obiçnuesce la huzmeturile Vistereii de la let 1811 Maiü 9, când a încheiat contractul cu Divanul, până acum pe trei ani și douë lunî. Decî, după legătura ce a făcut numitul neguțător cu Divanul prin contract și după stricarea ce i s'a făcut contractului mai nainte până a i se împlini sorocul cu cinci lunî și țece țile, iar despre partea sa vëđui că i-a dat Divanul atestat ot let 1812 Iulie 15, doveditor că, întocmai după datoria contractului, a ținut până atunci poștele întru întregime și destoinicie, fără de a se întimplă vre-un cusur, are dreptate să i se plătescă de la țără aceste trei condee de pagubă de care și făcend noi socotela și puind dobînda, nu după cum se obiçnuesce la huzmeturile Visteriei, ci mai cu scăđemînt, adecă câte talerî 5 la pungă, și nu de când a încheiat contractul, precum cereă, ci de la Maiü 31 let 1813, când s'a buirdisit jalba sa de cătră Măria-Ta la noi, se face să ieă peste tot, capete și dobîndă, talerî 617.108 bani 99, precum se vede în socotela ce am așternut mai jos. Am făcut chibzuire și de unde să i se plătescă acești bani și a se cislui pe țără, am socotit că simte greutate, decăt se găsi cu cale, ca să se adaoge la trei huzmeturi ce n'aï început până acum a se căută, adecă la dijmărit po parale trei de fieș-care sfin i . . . , la vinăriciü de vadră po parale douë, și la oerit de öe po parale trei, peste ceea-ce s'a fost orînduit a da, și face acest adaos talerî 277 000, acești bani să i se deă dintr'aceste trei huzmeturi, iar pentru cei-lalți talerî 340.108 bani 90, ce rămâne a mai luă, după ce se va întocmi așezămîntul țerii, când vom face chibzuire a se orîndui, ca să i se facă răspundere de la ludele birnicii.

Socotela de baniï ce are să ieă chir Ioan Scufa de la țără.

Talerî	Bani	
497.444	—	analogon pe cinci lunî și țece țile ce aveă să ieă la cai 6.050 de cal pe an, po talerî 185.
163.930	---	paguba a 2.522 cai ce s'aï scos de la poște, când i s'a stricat contractul
2.340	—	fînul și orzul ce i s'a luat de la poște.
663.714	—	
117.600	—	se scad, ce a plătit Visteria analogon pe 3 lunî și 10 țile pentru cai. 3 528 ce s'aï orînduit a fi pe la poște, socotit calul po talerî 75.
546.114	—	
70.994, 99		se adaugă dobînda acestor bani la pungă, po talerî 5 pe lună, de la let 1813 Maiü 31 până acum let 1814 Iulie 1, pe un an și o lună.
617.108, 99		rămâne să ieă.
277.000		se scad, pentru care să i se deă luminat pitacul Măriei-Tale cătră gazda huzmeturilor, spre a-i răspunde în vreme acești bani.
340.108, 99		rămân a i se răspunde pe urmă de la ludele birnici prin domnesca Visterie.

roștiile de harabagi, create anume pentru comerț. Așa vedurăm, fu creată asemenea starostie și la Câmpina.

Iar pentru taleri 30.000, ce mai cere cusur din inamuri ot Octomvrie și Noemvrie let 1812, fiind-că Visteria atunci l-a exflisit, adecă din taleri 45.000 ce cerea l-a scățut cu acei taleri 30.000, rămâind a i se da numai taleri 15.000, după aceea exoflisire să se urmeze, după cum și pentru taleri 6.660 dintr'acei taleri 9.000 se cerea pentru finul și orzul ce i s'a luat de la poștă, ne având adeverințe, nu s'a primit a se pune la socotélă, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta.—1814 Iulie 9.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Golescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Iordache Vel Vornic, Grigorie Băleanu Vel Logofet, Const. Filipescu Vel Logofet, Nestor Clucer.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisocie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Vistierule, după prea înalta și vrednica de închinăciune poruncă ce ne-a venit de la prea puternica Împărăție, pentru plata banilor ce cere de la țără dumné-lui consilierul Varlaam, din socotéla poștelor ot let 1810, încă de la 17 ale trecutului Aprilie, prin domnescul nostru pitac orînduind Domnia-Mea pricina în cercetarea Prea Osfinției Sale părintelui Mitropolit, i a iubitorilor de Dumneșeu, Sfinția lor Episcopii și dumné-lor Velișilor boeri, prin anaforaua de la 7 ale aceștii luni, au arêtat Domniei-Mele, că după certarea ce au făcut, față fiind și dumné-lui cinstitul ghegeneral Consul al Rusiei i vechilul numitului Consilier, s'a dovedit, că din tovrășia ce a avut la poștii în let 1810 a rămas să mai ieă de la țără, spre desfacerea sa, taleri 10.824, pentru a căroră plată nefiind astă una dată alt mijloc, din pricină căci țera se află în próstă stare din smăcinările ce a tras în trecuta rēsmiriță, după chibzuirea ce au făcut preaosfinția lor și dumné-lor, s'a găsit cu cale ca împlinirea acestor bani, suna de mai sus arêtată să se facă de la postelniceii, nēmuri, mazili, cumpăniști, ruptași și slujitori. Drept aceea dar, spre a se pune în lucrare plata acestor bani, după prea înalta Împărătesca poruncă, poruncim dumi-tale, ca făcându-se cisle de la Domnesca Nóstră Visterie pe mai sus arêtatele bresle, să se și împlinescă de la dînsele acești bani și aducându-se la Visterie, rînduri-rînduri, să faci arêtare Domniei-Mele, ca să dăm domnii-tale poruncă: unde să se teslimalisescă. Tolco pisah gpd.—1814 Maiu 13.

Anaforă pentru ca să apuce pe Stolnicul Nenciulescu să împlinescă taleri 84.503 bani 35, ce sunt asupră-i din poștii.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisocie.

Cinstișilor și credincioși boerilor ai Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Bane Constantine Filipescule i dumné-ta Vel Vistier Radule Golescule și dumné-ta biv Vel Bane Grigorie Brâncovene și toți dumné-vóstră velișilor boeri ai Divanului Domniei-Mele, fiind-că dumné-lui cinstitul ghegeneral-Consul al Rusiei Luca de Chiricov, prin notă ne-a făcut arêtare, că dumné-lui Consilierul Varlaam cere a i se plăti și dobîndă la banii ce i s'au plătit din tovrășia poștiilor, ce a avut cu Cluceru Deșliu (căci, de nu i se va plăti dumné-lui dobîndă, urméză a nu plăti nici dumné-lui do-

CAP. VIII.

Boeri.

În 1815, Domnitorul Caragea se ocupă mai cu stăruință de boerime. Iubind fastul, Caragea vede în boerime o podobă a tronului și de aceea caută să ducă casă cât mai bună cu ei. Unii din boeri totuși nu se împacău cu Caragea. Pe care din aceștia putea pune mâna, el îi surguniă la mănăstire.

Cu Văcărescii și Ghiculescii a rămas Caragea în cele mai bune relațiuni, de aceea îi dăruiesce cu multe miluiri și folosințe. Cu Dinu Filipescu nu se împacă și în Martie 1817 dă următorul pitac de surgun:

«Fiind-că Aga Costache Filipescu s'a purtat în potriva voinței Domniei-Mele pentru ale sale netrebnice urmări și fapte, volnicim pe al nostru Buhurdagi-bașa, Ianache, carele luând de aici dimpreună cu dînsul doi neferi, să-l ducă surgun la mănăstirea Délului din sud Dîmbovița, unde să fie sub paza numiților doi neferi, carii să aibă a-l păzi cu neadormire, ne lăsând pe nimeni să aibă întîlnire cu mai sus numitul, nici slobod să fie a eși unde-vași; de care poruncim cu strășnicie și sfinției-tale năstavnice de acolo, să fii cu mare îngrijire de a se păzi întocmai porunca acésta a Domniei-Mele, căci în potrivă vei căde în grea răspundere, până vei primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, iar orînduitului mumbașir să i se deă adeverință de teslimat. — 1817 Martie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXVII, fila 180.

Ca nu cum-vă boerii din opozițiune, și mai ales Dinu Filipescu, să scape fugind din Bucuresci, Caragea iea dispozițiunea, ca niměnuî să nu se deă caî de poștă, pe viitor, fără de porunca lui saū a marilor Vistier, Spătar și Postelnic (1).

bîndă pe unde este dator), poruncim dumné-vó stră ca, adunându-vě cu toții la un loc, să faceți cuviincioasa chibzuire asupra acestei cereri și să arătați Domniei-Mele priu anaforă cu d-lui Vel Hatman al Divanului. Tolco pisah gpd. — 1814 August 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV, fila 136 v.

(1) Pitac cătră epistații Casei menzilurilor, pentru a nu mai da de acum înainte caî de poște fără de poruncă gospod., saū fără de teșchereă de la dumné-lui Vel Postelnicul și cu teșchereă a dumné-lui *Vel Spătarului și a dumné-lui Vel Vistierului.*

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlah iscoie.

Poruncim Domnia-Mea cu strășnicie, dumné-vóstră boerilor epistați ai Casei menzilurilor, ca de astăzi înainte să nu vē îndrăzniți a da caî de poște la nimeni fără

Și surghiunul îl aplică Vodă și la acei din clasele mai de jos, cari sunt bănuți că lucrăză în înțelegere cu opozițiunea (1).

Protecțiunea ce Domnul acordă boerimii este manifestată prin două categorii de dispozițiuni:

a). In 1815 Caragea ordonă revisuirea condiții de archondologie și ținerea ei cu multă îngrijire, prin următorul pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Vist., catastiful archondologiei, ce se ține la Visterie și se află sub purtarea de grijă și în păstrarea extractorului, fiind una din cele mai delicate condiții, se cuvine de a fi și mai pe sus de orî-ce bănuélă și nu este îndestul a se lăsa orînduélă întocmirii sale numai la îngrijirea și ocirmuirea voinței extractorului, căci nu este peste puțință lucru, ci mai vîrtos din cele putincióse, de a se amăgi după vremi de cătră cine-vași, ori prin dare de bani, sau din vre-un alt enteres pornit fiind și să trecă între boerii cei ce sunt cu caftane și pe alții cari nu vor avé cin de boerie prin caftan; de aceea dar, ca să se ridice și ca să se stingă cu totul de acum înainte o acest fel de bănuélă și să fie sciuți și cunoscuți fără de îndoélă cei ce se cinstesc după vremi cu caftane sau se provivasesc, hotărîm și poruncim, să se urmeze și să se

de a vedé porunca Domniei-Mele, orî teșchereà a dumné-lui Vel Postelnicul său a dumné-lui Vel Vistierul, căci de vom află că s'au dat cai de poște cui-vași, în potriua poruncii de mai sus arétată, orî cine va fi acela ce va da cai, să scie cu hotărîre că ne va aduce la mare turburare asupra lui, fără de a i se primi nici un cuvînt de pricinuire, tolco pisah gpd; să se deà însă și cu teșchereua Spătăriei, adecă a dumné-lui Vel Spătarul.—1817 Martie 28.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXVII, fila 18 v.

(1) Lét 1817 Martie 7, s'au făcut surgun cei mai jos arétați. la locurile ce se însemnară:

Toma Chehaia la Mönăstirea Mărgineni, Dumitru Cociuc polcovnicul, la ocna Telega.

Ioniță sin Bucur Ghindă la Mönăstirea Cozia.

Niculae Cuțarida biv Polcovnic la Mönăstirea Znagov.

Bucur Ghindă la Tismana sud Gorj.

Ștefan Brat, Bucur Ghindă la Mönăstirea Sinaia din sud Prahova.

Cod. LXXXVII, fila 18.

Volnicie de surgunlic, cu loc deschis.

Zemli Vlahscoie. Volnicim pe sluga Domniei-Mele ca luând de aice pe să-l ducă surgun la Poruncim de acolo ca să-l albî în bună pază, și fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele slobod să nu fie, iar orînduitul Baumbașir la întórcere să i se deà adeverință de eslimat; i saam rezech gpd.—1817 Martie 7.

Cod. LXXXVII, fila 18.

păzescă acest fel de orînduélă, adecă: astă una dată să se întocmescă cu bună chibzuire și alegere condica arhondologiei, până la sfîrșitul acestii luni și unde se vor isprăvi tôte numele să iscălescî dumné-ta dedesubtul lor arétând înainte, că atâtea sunt tôte boeriile până atunci, și apoi, de se vor mai face altele în luna viitoare, să se trecă și acelea din josul iscăliturii dumi-tale și iarăși să iscălescî dedesubtul acelora cu asemenea ifos, precum s'a đis mai sus, și așa întocmai să se facă urmare pe fieș-care lună, din cele ce se va întîmplă a se face boerii; pentru care am poruncit osebit și dumné-lui Vel Postelnicului, ca asemenea catastih să ție pe tótă luna și la împlinirea fieș-căreia luni să facă probă acel catastih cu condica Visteriei de cătră dumné-ta împreună cu dumné-lui, ca să nu se facă vre-o greșală, ori de la Visterie sau de la Postelnicie, ci dar negreșit într'acestași chip poruncim să se facă urmare de acum înainte. Tolco pisah gpd.—1815 Iulie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV fila 212 v.

Asemenea pitac s'a făcut și cătră dumné-lui Vel Postelnic.

b). Inființarea *Casei evghenișilor*. Ne avënd pôte cunoscînță de evomeđiana instituțiune a majoratului, Caragea vine în ajutorul boerimii ruinate, prin instituțiunea protectore în contra uzurarilor, căreia îi dă numele de *Casa evghenișilor* sau Epitropia feciorilor de boeri, care să-i împedice de a perde averile lăsate de părinți.

c). In afară de aceste două mijlôce protecționiste boerimii, Caragea îi împarte tot felul de privilegii de țîrguri, bilciuri, havaeturi și scutiri de vămî și finalmente pune la dispozițiunea celor scăpătați lefi din Cutia milelor și de pe la biserică, (1) precum se pôte vedé mai departe

(1) Unii boeri făloși se mulțâmiau cu atestate, prin care Vodă și Divanul le atestă nobilitatea, așa Clucerul Const. Bucșănescu. Luî Const. Paleologul, boer grec, Vodă îi dă diplomă constătătoare, că este coboritor din părinte de bun neam, și-i mai asigură și o pensiune din vămî.

Carte lui Dimitrie Paleologu.

Mlostiu Bojiú. Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie. Purtătorul acestui Domnesc al Nostru sinet, anume Dimitrie Paleologu, coboritor fiind din părinți de bun neam și stare ai patriei sale Curpeniș din episcopia Larisis, ce este în eparhia Lița și Agrafa, și după a părinților săi petrecanie rămîind și însuși în dregătoria cea părintescă, adică în politicésca otcîrmuire a patriei sale, în trecere de ani aprópe 25, s'a arétat următor strămoșescilor sale fapte și cu rivnă cătră al său neam i cătră omenire, a bine otcîrmuit cele de acolo obștesci trebî și pricinî ce-i erau încredințate, dintr'ale vremilor însă în potrivă întîmplări scăđend dintr'aceea bună stare și în nespusă și nesuferită ticăloșie și patimî ajungënd, în cele de pe urmă siliți au fost și au lăsat și iubita sa patrie i familie, ca să întîmpine familia vieții sale. De care tôte acele primejdióse patimî a ajuns acum în starea ce se vede. Drept aceea, după plîforia ce avem și înși-ne Domnia-Mea de a sa

la capitolul, în care vom aduce documentele relative la Cutia milostenilor și la scutiri și privilegii în genere.

bună familie, bună petrecere și întâia bună stare a părinților săi și a sa, spre dovada tuturor acestora, i s'a dat această Domnăsa Năstră carte. I saam receh gpd.—1817 Mai 2.

(Pecetea și iscălitura gpd.)

Cod. LXXVII, fila 266.

Carte lui Dimitrie Paleologu pentru léfa de talerî 500, ce are să ieă pe fie-care lună.

Milostiu Bojiu. Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie. Cât sunt de laudate și lui Dumneđeș bine primite facerile de bine și milosteniile, atât mai mult se fericesc cei ce le dobîndesc, lucrurile cele mai cuviincioșe socotim a ajuta unele obraze, cari de sine-le nefind vrednice, ori din ale vremilor întimplări sau din neputințe trupesci, de a-și agonisi hrana și mângâerea cea trupescă, nu se îndemânază, din multe pricină popritore, nici a glăsuși măcar cătră altul lipsa acelor trebuincioșe întru care se află osîndit, sau cerere de vre-un ajutor i milostenie, precum într'o asemenea ticăloșie suntem pliroforisiți Domnia-Mea că se află acest Dimitrie Paleologu, care fiind din părinți de bun neam ai patriei sale, și într'o bună stare odinióră aflându-se, după ce în urmă din ale vremilor nenorociri întimplate s'a vėđut pe sineși golit de aceeași bună stare i s'a mai adăogat apoi și a bėtrânețelor osîndă, însoțită și cu o trupescă (precum este vėđut), în cât nici o altă nădejde nu i-a mai rămas spre a-și agonisi de sineși cea mai puțină mângâere la trupescile sale slăbiciuni și trebuințe, pentru rămășița ticăloșei lui viață, ce va mai avé, fără numai a privi în cer și la pămînt. Drept aceea și din a omenirii și dintr'a creștinătății datorie îndemnându-ne și cu milostivire privind asupra lui, étă printr'acest al nostru sinet îi orînduim o vecinică milă și ajutor pe obrazul său. și hotărîm, ca din huzmetul vămilor să i se deă pe tótă luna léfa câte talerî 500 în câtă vreme va mai avé vieță, care această facere de bine pohtim și pe cei din urma noastră frați luminași Domni, ce din Dumneđeșcă pronie li se va incrediunța oblăduirea acestei creștinesci țera, de a o păzi în ființă și nestrămutată, ca și ale dumnélor creștinesci și bune fapte asemenea să se păzescă și să se urmeze. I saam receh gpd.—1817 Fevruarie 10.

Cod. LXXVII, fila 260.

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

După arătarea dumnélor veliților boeri, întărim și Domnia-Mea dovada némului mai jos numitului Clucer Constantin Bucșănescu.—1814 August 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXIX, pag. 225.

Prea Inălțate Dómne,

Cu acest atestat adevirim pentru dumné-lui biv Vel Clucerul Bucșănescu, că-l scim că este fecior de boer de aici din Țera-Rumănescă, réposatul taică-său a fost din némul boerilor Bucșănesci, și s'a numit State Bucșănescul biv Vel Serdar,

Așă protegiați și ajutați, boierii în genere devin ei mai de trebă decât naintașii lor din secolul al XVIII?

șeșător aflându-se la Pitești sud Argeș, iar maică-sa s'a numit Ancuța, este din némul dumné-lor boerilor Filipesci, fiindu-mi mie Logofétului Filipescului soră. Drept aceea, spre a fi știut și cunoscut mai sus numitul boer, că este blagorodnic și viță din némul boerilor pămîntenii de aici, i s'a dat acest atestat adeverit cu iscăliturile nóstre.—1814 August 19.

Al Ungrovlahiei Nictarie, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Constantin Filipescu Vel Logofét, Gheorgache Filipescu Vel Logofét, C. Știrbei Vel Logofét, Gr. Ralea Vel Hatman, Nestor Clucer.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Din cuprinderea hrisovului răposatului Domn Alexandru Ghica Voevod, părintele Luminăției Sale Beizade Grigorie Ghica și ctitor al acestei mănăstiri, cetindu-se cu luare aminte, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că între cele-l-alte orîndueli ce a întocmit pentru această ctitoricescă mănăstire, ȳice că după ce se vor împlini trebuincioșele de peste an cheltueli ale mănăstirii și se va trămite și la casa Domniei-Sale sau a clironomilor săi, zaheréua ce prin osebită fôe pecetluită a dat Domnia Sa (care o vęđum și Noi sub pecetea Domniei Sale, scrisă fiind din lét 1768 August 5), apoi din prisosul venitului să se deă și ajutor la 9 fete sărace pentru mărițișul lor pe tot anul și cât pentru numărul fetelor, iarăși din cuprinderea acestui ctitoricesc hrisov ne pliroforisim, că l-a orînduit a se scădé și a se adăogă după analogia prisosului și scăderea venitului mănăstiresc pe tot anul, din care se înțelege, că cugetul și voința acelu răposat Domn și ctitor au privit a nu se află în lipsă nici odată casa sau clironomii Domniei Sale de cele trebuincioșe ale casei, ci tot-deauna să le aibă pe deplin de la mănăstire și apoi din prisos să se facă cătră fete mai sus ȳisa milostenie; la care această cuprindere a ctitoricescui hrisov, privind Domnia-Mea și chiar cugetului și bunei voinți a acelu răposat ctitor, urmând de a se face adecă îngrijire din veniturile mănăstirii mai întâiu de clironomii Luminăției Sale și socotind și adaosul veniturilor mănăstirii celor de acum peste cele de atunci, după care, și de se va mai adăogă măcar ajutorul cătră clironomii Luminăției Sale, tot prisosese venit și pentru acel orînduit ajutor al fetelor, precum și starea vremei i a scumpetei lucrurilor cea de acum fiind cu totul neasemănată cu cea de atunci, primim rugăciunea Luminăției Sale Beizadea Grigorie Ghica și poruncim dumni-tale orînduitule epitrop al acestei mănăstiri, ca pe lângă taleri 300 ce i se da până acum pe an din veniturile mănăstirii, drept zaheréua casei cea orînduită, să i se mai adaoe câte alți taleri 2.000, de a i se da adecă de acum înainte câte taleri 5.000 pe an, urmându-se însă acest adaos numai pe chipul Luminăției Sale. — 1816 Iulie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXV, pag. 193.

Carte de atestat al lui Alexandru sin Vasile Cămărașul.

Zemli Vlahscoie. Precum după politicescile pravili este cu cale de a avé deosebire cei ce se trag din bun neam adecă blagorodnici, întru cele ce li se cuvine, de

Departa de așa ceva. Ei nu sunt, cu puține excepțiuni, nici mai buni creștini, nici mai buni Români, dar nici mai puțin jăfuitori țării și țeranului.

Și cu toate acestea, afară de boerii cari fac opozițiune Domniei, eu n'am aflat boeri criminali pedepsiți de Vodă. A! dar pedepsele cele mai grele sunt date celor din popor. Nici nu trebuie lui Caragea judecata Divanului, ca să trimită la grópa ocnei pe un țeran, care a cutezat să nu fie mulțămit cu maltratările zapciilor, ori pe un neguțător care a cădút în disgrația lui Vel Aga, ori a Ispravnicilor.

Un nenorocit individ, Hristea, a fost condamnat să i se tae mâinile în piața osindei, în fața temniței de la Curtea Veche. Ia vedeți ce dispozițiune *părintéscă* iea Vodă: să suporte însăși Cămara Domnéscă plata a 200 taleri doctorii ce s'aú aplicat la ciaturile rămase în locul mânilor nenorocitului amputat! (1).

Domnitorul generos hotărăsece :

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale vel Cămărașe, ca prețul acestor din urmă doh-torii ce se arată mai jos să se plătescă jăluitorului de la Cămara Domniei-Mele. — 1815 Martie 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

cătră cei proști, asemenea cuviința este a fi și cunoscuți i deosebiți unii de cătră alții, ca cu acest mijloc al cunoștinței și al deosebirii amândurora acestor trepte, să se păzescă și împărțășirea fieș-căruia din politicescile dreptăți; unul dar din cei dintâi fiind și dumné-lui Alexandru, fiul răposatului Vasile, după întrégă sciință ce cu încredințare avem Domnia-Mea, adecă fiindu-i patria cea mai întâiu (Palie) Epiros, ce se numesce Arghirocastron, și moși i strămoșii săi fiind aprópe de două vécuri cunoscuți fără de contenire în trépta celor de frunte dregători ai patriei lor, iar răposatul tată-séu mergënd la Tarigrad, de acolo a venit aici în Bucuresci cu răposatul Domn Ștefan Vodă Racoviță, unde s'a și cinstit cu cinul Cămărășiei. Drept aceea dar, am dat dumné-lui mai sus numitului Alexandru acest Domnesc al Nostru sinet, spre dovada némului domniei-sale. I saam receh gpd.

(Iscălitura Domnéscă)

(Pecetea gpd.).

Vel Logofët.

Cod. LXXVII, fila 236.

(1) *Prea Înălțate Dómne,*

După luminata poruncă însciințez Înălțimii-Tale, că Armășia, în câtă vreme s'a aflat pîritul Hristea la închisórea pușcării, după tăerea mânilor, a urmat cu plata doh-toriilor celor trebuincióse la spițeria jăluitorului Dogmir spițerul, iar după ce însuși s'a ceruț la conacul lui, câte doh-torii s'aú dat jăluitorului după rețetele

Boerul grec, atât de protegiat de Vodă, erà o lipitoare care sugea ultimul sânge al poporului. Nu numai Grecii făceau acêsta, ci și unii din pămîntenii, cu nume de havaeturi, dar și prin directe jafuri, ca funcționari.

Când boerul nu găsià o funcțiune destul de lucrativă, nici dând *filotimon*, (1) se făcea cap de bande de hoși și prădă și jăfuià . . . Și după ce făcea averea dorită, se închinà la Domnie, — de sigur dând din cele adunate la Domn și la ai lui — și trăià în tihnă, de multe ori cinstit de Domnie. Pentru odihna conștiinței sale mai făcea hoțul retras din *exercițiul meseriei* sale vre-un puș cu cumpănă la margine de drum, ori dădea vre-un ajutor la vre-o mănăstire, ori chiar zidea vre-o biserică.

Dăm în note aci acte relative la urmărirea (cas rar) a averii vestitului Iancu Jianul (în 1815), pentru îndestularea unora din cei jăfuiți de el. În acest proces, Iancu Jianul se înfățișează la judecată, la Craiova, ca și când ar fi fost chemat în judecată în un simplu proces civil. În note, la pag. 108, se pôte vedé acêsta.

dohtorului, până s'a vindecat, care se aduna la preș de taleri 200, nu s'a plătit nici de Armășie, nici de pîritul, că nu are pîrlej, ci ca să nu mai supere jăluitorul luminatul Măriei-Tale auș, să se deà luminată poruncă de cătră cine se cuvine a se plăti aceste dohtorii? — 1815 Fevruarie 13.

Dumitrache Pitar.

Cod. LXXXIV, pag 45.

(1) Dăm aci un act, din care se pôte vedé că *filotimon* nu erà considerat ca o prevaricațiune, ca o corupțiune prin bani . . ., ci se putea cere acest *filotimon* chiar și înaintea justiției.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Pe acêstă anaforă a dumné-lor velișilor boeri, neremăind odihnit Luminăția Sa Beizade Grigore Sușul, dumné-lui vel Hatmanul al Divanului l-a înfățișat la Divan înaintea Domniei-Mele, prin vechilul Aleco Comăneanul, cu d-lui biv Vel Vistierul Ioan Moscu, cerënd Luminăția Sa a-i plăti dumné-lui Vistierul acești taleri 12 500 cu dobînda lor, cu cuvînt că și Luminăția Sa plătesce dobîndă, iar dumné-lui Vistierul răs-punse, că nu ar fi dator să plătescă nici o dobîndă, fără numai suma de taleri 12.500, ce se cuprinde în adeverința dumi-sale, pe care i-ar fi și plătit până acum, de i-ar fi dat Luminăția Sa adeverința, ca să și-o spargă, care adeverință arătând-o vechilul Luminăției Sale în Divan, o vëșum și Noi cuprinșetore întocmai precum este arătată într'acêstă anaforă, și cu tôte că asupra cererii de dobîndă a pricinuit vechilul șicînd, că acești taleri 12.500 i-a dat Luminăția Sa împrumut dumné-lui Vistierului, dar acêstă pricinuire se cunosc greșite, pentru ca și din cuprinderea adeverinței și din chiar tacrirul Luminăției Sale Beizade, ce a dat prin graiü înaintea dumné-lor velișilor boeri, se dovedesce că acești bani sunt *făgăduiți* de dumné-lui Vistierul *drept filotimon*, iar nu că i-a luat împrumut de la Luminăția Sa. Decî

Ce se putea aștepta de la boeri, a cărora educațiune—dacă e să cre-

măcar și de nu se cuprinde în adevărînță tecmela de dobîndă, dar cuprinzându-se sorocul orînduit pentru plata lor și neplătindu-î dumné-luî Vistierul la acest soroc, ar fi avut Luminăția Sa tot cuvîntul dreptății, să cêră a i se plăti și dobîndă de la împlinirea sorocului și până acum, de ar fi fost acești bani dați dumné-luî Vistierului, dar de vreme ce Luminăția Sa nici un ban nu i-a dat, ca să aibă cuvînt a țice, că eșindu-î banii din mână se păgubesce, de nu i se va plăti și dobînda lor și chiar ființa acestor bani, ca unii ce i se dau filotimon, fiind dobînda la dobîndă, ci hotărîm, ca dumné-luî Vistierul Moscu să-î plătescă Luminăției Sale numai taleri 12.500, câți prin adevărînța dumi-sale i-a făgăduit a-î dă, și zapciul cel orînduit să urmeze a face împlinire, făcînd însă și dumné-luî Vistierul teslim adevărînța datoriei acestor bani, ce se află la mâna Luminăției Sale Beizade. — 1815 Fevruarie 18. (Pecetea gpd.) Vel Logofêt.

Cod. LXXXI, pag. 17.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a Luminăției Sale Beizadea Grigorie Suțu, ce a dat pentru dumné-luî biv Vel Vistierul Ioan Moscu, prin dumné-luî Vel Hatman al Divanului, înfățișindu-se înaintea Nóstră amândoué părțile, ne-a arêtat Luminăția Sa Beizadea o adevărînță cu lét 1801 Decemvrie 21, de sunt ani 12 trecuți, iscălită de dumné-luî Vistierul Moscu, prin care se făgăduesce, ca să plătescă Luminăției Sale, la viitorul de atunci Iulie, taleri 12.500, fără nici un cuvînt de pricinuire, care bani țice Luminăția Sa că nu i-a dat împrumut, ci i-a făgăduit dumné-luî Vistierul Moscu filotimon, pentru căci i-a aleverdisit ocnele; întrebându-se Vistierul Moscu nu tăgădui acéstă adevărînță, că este bună a domniei-sale, fără numai țice, că pentru mijlocirea ce a făcut Luminăția Sa cătră răposatul Domn Mihaiü Vodă Suțul, de i-a lăsat ocnele în taleri 150.000, la lét 1802 Maiü 14, i-a fost hotărît taleri 50.000, ce-î dedese în poliță a se girarisî la Viena, însă de va avé chiros zăpisul ce i s'a dat pentru scăderea prețului ocnelor, dar acel zăpis nu s'ar fi ținut în sémă, pentru că peste doué țile a trecut Măria-Sa Mihaiü Vodă în Ardeal, și peste câte-vă țile mai în urmă s'a și schimbat din Domnie, arêtându-ne și o copie, ce țicea că ar fi după adevărînța, ce a dat dumné-luî la mâna Luminăției Sale, cu lét 1802 Maiü 17, cuprinzătoare că, de vreme ce prin ajutorul Luminăției Sale n'a primit nici de cum răposatul Mihaiü Vodă Suțul stingerea dumné-luî, ci înduplicându-se i-a lăsat ocnele drept taleri 150.000, încredințéază printr'acéstă adevărînță pentru taleri 50.000, ce a dat Luminăției Sale în poliță a se girarisî la Viena, să nu aibă a-î cere, când zăpisul ce i s'a dat pe suma de taleri 150.000 va avé țarie, iar taleri 50.000, ce s'a dat în Ianuarie și Fevruarie, sunt bani dați pentru huzmetul ocnelor; ne mai arêtă o copie fără veleat și fără lună și neadeverită de nimeni, după o anaforă, ce țice că ar fi făcut dumné-lor veliți boeri în Domnia Măriei-Sale Constantin Vodă Ipsilant asupra socotelii ocnelor, unde puindu-se asupra Luminăției Sale Beizadea Grigorie acei taleri 50.000, ce-î dedese dumné-luî Vistierul în poliță la Viena, îl scôte dator pe dumné-luî taleri 36 820, dar Luminăția Sa răspunse, că acei taleri 50.000 nu i-a dat dumné-luî Vistierul pe obrazul Luminăției Sale, ce i-a dat răposatului Domn Mihaiü-Vodă din socotela ocnelor, pentru care am

dem pe Wilkinson—se mărgineă în a învăța a ceti și a scrie românesce

și văgută trecut într'o condică acea socotélă la mâna Luminăției Sale, ci dați Luminăției Sale Mihaiu Vodă, din socotéla ocnelor; așijderea răspunse Luminăția Sa și pentru acea copie de anaforă, că de va fi acel fel de anaforă după copia ce arată dumné-lui Vistierul Moscu, nu s'a făcut cercetare prin judecată, față cu amândouă părțile, nefiind aci atunci nici Luminăția Sa nici vechil a casei părintelui Luminăției Sale, ci numai după arătarea dumné-lui Vistierului, și că răposatul părintele Luminăției Sale scie, că are să ieă de la dumné-lui Vistierul Moscu, iar nu să deă; pentru care va să-și pornescă jalbă a se face împlinire, nu ca un clironom al răposatului, ci ca un vechil al creditorilor răposatului și că Luminăția Sa a fost numai un casier al răposatului, iar nu stăpîn pe ocne și ce banî a primit de la dumné-lui Vistierul aū fost pe numele Domniei, unde i-a și dat. Decî la copia de adeverință nu pôte judecata să pue temeiū, nefiind adeverința iscălită de Luminăția Sa, ci o copie din partea dumné-lui Vistierului, neiscălită de nimeni, cum asemenea nu putem pune temeiū nici la copia de anaforă, nefiind adeverită de nimeni, sau și adeverită fiind, nu s'a făcut prin judecată cu amândouă părțile față și mai virtos că acei taleri 50.000 aū fost dați de dumné-lui Vistierul pe séma Domniei, iar nu pe a Luminăției Sale, precum se dovedesce din socotéla cea iscălită de răposatul Domn Mihaiu Vodă. Drept aceea găsim cu cale, acei taleri 12.500, după mai sus numita adeverință, să-i plătescă dumné-lui Vistierul Moscu la Luminăția Sa Beizade Grigore, ca o bună datorie a domniei-sale netăgăduită, însă fără dobîndă, nescrind în adeverință toc-melă de dobîndă, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta. — 1814 Iunie 28.

Radu Golescu Vel Ban, . . . Vel Logofet, . . . Vel Logofet, Nestor Clucer.

Jianul. Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Serdare Costache Suful, Caimacamule al Craiovei și dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo, ca negreșit și fără de altă zăbavă să puneți în lucrare porunca și hotărîrea Domniei-Mele, ce s'a dat în trecutele zile, asupra pricinii la anaforaua judecătii Departamentului de Criminalion.—1816 Iunie 30.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Ascultând luminată porunca Înălțimii Tale de la acéstă jalbă a lui Șerban Stănescu Logofet din Craiova, împreună cu cei-l-alți păgubași, însciințăm Înălțimii Tale, că prin dumné-lui epistatul Armășiei am luat acéstă îndestulare de la Gheorghe Iuz-bașa, zapciū armășesc, ce a fost orînduit mumbașir asupra pricinii jăluitorilor, cu luminată porunca Înălțimii Tale, de la 10 ale trecutului Octomvrie, întărită la osebită anaforă tot de la acest Departament, că prin dumné-lui Caimacamul Craiovei vîndēdu-se cu mezat avutul Iancului Jianul tilharul, să se facă împlinire păgubașilor jăluitori, arētând orînduitul mumbașir, că dumné-lor ispravnicii ot sud Romanați, după alăturată însciințare ce aū luat de la cinstitul Divan al Craiovei, încă de la Noemvrie 2, ca să cerceteze la fața locului, de față cu jăluitorii păgubași, întâiū de se găsesce în ființă tot avutul Iancului tilharul, ce însuși l-a arētat; al doilea să se descopere și căți stinjenî sunt în fieș-care parte de moșie, și al treilea, prin cercetare să se dovedescă, de mai are Iancul Jianul și alt osebit avut al lui, afară din ceea-ce a arētat și pe de o parte să însciințeze cinstitul Divan de acolo pentru

și grecesce? In unele case continuă a străbate ce-vă cultura francesă,

tot avutul ce se va dovedî mișcător și nemișcător al Iancului Jianul, iar pe de alta să orînduască a se strigă la mezat tot avutul Jianului, și de prețul ce va eși pentru fieș-care lucru să însciințeze dumné-lor ispravnicii la cinstitul Divan al Craiovei, după care vędënd mumbașirul multă întărđiere cu prelungire a dumné-lor ispravnicilor aceluî județ, n'a mai putut să aștepte acolo și a venit la Bucuresci, fără de a se face acéstă cuviinciosă alegere, și de acésta nu lipsim a însciința Inălțimii Tale.—1816 Iunie 14.

Costache Stolnicul, Constantin Calistat Șetrar.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a Departamentului de Criminalion, volnicim pe sluga Domniei-Mele zapciú armășesc, să mérgă la Craiova, unde poruncim dumitale cinstite si credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Vornic Costache Samurcaș, vechilule al Căimăcămiei Craiovei și dumné-vóstră boerilor divaniși de acolo, ca întocmai, precum se cuprinde mai jos, să se facă urmare, cu acéstă osebire însă, ca prin Ispravnicii acelor cincî județe ot preste Olt, să se publicuască la toși de obște, că verî-cine se va mai află păgubaș și jáfuit de cătră acest *Iancul Jianul* tîlharul, în soroc până la vremea haraciladismeî avutului numitului tîlhar, să se arête aici la Departamentul de Criminalion spre a intră și acela în analoghie, căci ne arétându-se până atunci, să scie că aú a rămáne neîmpărtășiți din prețul lucrurilor hoțului, ce se vor vinde cu mezat și se va da numai păgubașilor celor ce s'aú iuvit până acum, și osebit poruncim să se facă întrebare și Medelnicerului Grigorie Jianul, de este adevérată arétarea ce a făcut Iancul tîlharul la Departament, că adică pentru talerî 900 ce este dator Medelnicerului Grigorie s'a învoit cu numitul Medelnicer, de i-a dat doué suflete {de țiganî drept acea datorie, și să însciințați Domniei-Mele, ca de nu va fi adevérată arétarea lui, să se plătescă și dreptul Medelnicerului din avutul tîlharului.—1815 Octomvrie 10.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Cod. LXXXII, pag. 92.

Prea Inălțate Dómne,

Insciințăm Inălțimii Tale. că pe urma Iancului Jianul tîlharul, arétându-se în judecată patru păgubași ce s'aú jáfuit de cătră dînsul cu tovaroșii lui, anume Ioan Protopopul ot Cacaleși sud Dolj, i Șerban Logofétul Stănescu de la Craiova, i Costache Arcescu prin vechil și Stavri Sofragiul Cămării gospod., cu foi de câte jafurî le-a luat, după prețul ce li s'a pus fieș-căruia lucru, și înfățișându-se cu numitul Iancul în judecată, n'aú tăgăduit atât călcările și jafurile acestor patru pătimași, cât și altele ce încă păgubașii până acum n'a venit și măcar că numitul protopop arétă judecătii, că molitfei-sale i s'aú făcut doué călcări de cătră Iancul Jianul, însă una la Martie trecut, iar alta în lét 1814 August, dar Iancul tăgăduind cu totul pe cea dintăi, că nu este urmată de cătră dînsul, ci numai de cătră tovaroșii lui, până a nu se împreună cu dînsii, pentru că însuși ei la sfatul lor đise că i-ar fi spus, apoi deosebit s'a arétat și frate-séu slugerul Amzuț Jianul cu cerere de talerî 1.833, ce i-a plătit la Visterie pentru diusul, după porunca Măriei-

prin guvernori streini. Educațiunea femeii nu e mai îngrijită, ba adese și mai imperfectă, din cauză că maritagiul se face foarte de tinere.

Purcedând de la asemenea educațiune, fiul de boer nu are alt ideal decât *banul*: «*l'argent est leur unique mobile*», țice Wilkinson. Dar ca să-l obțină, nu recurg la industrie, orî la comerciū, ci fără nici un

Tale, incredințând judecata cu o carte isprăvnicescă și cu o socotělă a Sameșului județului Romanași, ce are la mînile sale, și măcar că din tôte jafurile ce au venit în partea Iancului țilharului, nici un lucru nu se găsește în pěr, avêndu-le date la tovaroșii săi, ca să le vîndă în Țera-Turcescă, dar a țis Iancul că este destoinic ca cu din avutul său să despăgubescă pe păgubași și pe frate-sēu, precum și adevărînță în scris sub a sa iscălitură a dat de tot avutul său, care mai la vale se însemnă, adăogând a țice, că la nimeni altul nu mai este dator decăt numai taleri 900 la unchiu-sēu Medelnicerul Grigore Jianul, pentru care țice, că s'a învoit prin graiū, de i-a dat douē suflete de țiganî drept acēstă datorie și taleri 60 la un Ioniță Boltașu. Decî fiind-că numiții păgubași își cer despăgubirea lor din avutul numitului țilhar, a căroră pagubă se adună aprópe de 20,000, judecata găsește cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale către dumné-lui Caimacamul Craiovei, cu numbașir zapciū armășesc de aici, ca mai întăiū prin carte de blestem asupra fraților și rudeniilor lui să lămurescă cât avut este drept al sēu, căci păgubașii au bănuělă pentru multe economii, și prin mezat să vîndă tot acel avut mișcător și nemișcător și orî-ce preț va eși, tótă acea sumă de bani să o aducă aici în judecată orînduitul numbașir cu fôe anume de prețul fieș-căruia lucru și cu însciințarea dumné-lui Caimacamului, ca dintr'insa trăgêndu-se mai întăiū banii frăține-sēu Slugerul Amzuț, ce i-a plătit la Visterie, i acēi taleri 60 ai lui Ioniță Boltașu, ce l-a împrumutat cu bună credință, prisosul să se împartă păgubașilor cu analoghie, și fiind că, afară dintr'acești păgubași, alții până acumi nu s'au mai ivit în judecată, țicem că până la vremea haraciladizmei avutului numitului, de se vor mai arêta și alții netăgăduiți de Iancul, vor intră și aceia în analoghie, iar ne arêtându-se până atuncea, vor rêmănē pe dinafară, iar hotărîrea rêmăne a se face de cătră Înălțimea Ta. — 1815 Septemvrie 25

Constantin Stolnicul, Atanasie Sêrdarul, Constantin Medelnicerul, Constantin Calistrat Șêtrar.

Avutul Iancului Jianul ce l-a arêtat iusuși sub a sa iscălitură că are.

Neculae țiganul.
 Rada soția lui, cu trei copii ai lor.
 Sava țiganul.
 Ancuța soția lui, cu doi copii.
 Zaharia țiganul.
 Ioana soția lui.
 Vasile țiganul, vêdov cu un copil.
 Tabomir țiganul.
 O parte de moșie în Fălcoiu.
 O parte de moșie în Zvorsca.
 O parte de moșie în Leu.
 Patru răzóre de vie în Fălcoiu.

scrupul de conștiință se îmbogățesc din *spoliațiunea țeranului*. Cine spoliă mai abilmente, acela primiă laudă. *Ce om vrednic!* diceau cei cari îl vedeau cum jăfuiă cu istețime. Dacă, având slujbă, boerul rămâne sărac, departe de a fi considerat ca om cinstit, cei-l-alți boeri îl priviau ca pe un incapabil, un prost!

Prodigalitatea boerilor egalază aviditatea lor. Sunt dominați una după alta de ostentațiune și de avariție. Nu-și ved înșiși de trebile lor, de cari îngrijesc vătașii, cari se îmbogățesc cu paguba lor. (Veđi Filimon «Ciocoi vechi»). Luxul de o parte, de alta furați de vătașii lor, boerii cei mai mulți sunt datorți atât, cât n'ar puté să plătescă cu vîndarea tuturor moșiilor lor. Am văđut, de exemplu, în ce mod s'a risipit marea avere a lui Enache Văcărescu, aceea a lui Dudescu. Ca să se salveze averile ce mai rămăneau, Vodă și boerii inventară, cum am văđut, vestita *Epitropie a Evghenișilor*. Și de altă parte, când creditorii atacaū, în judecată, averea imobilă a debitorului boer, interveniaū *moratoriile* și arbitrariile amânări de vîndare silnică. Ba sciaū născoci tot felul de pedici legale, cu același scop. Metoda cea mai obișnuită, ca să-și salveze moșia de creditor, eră să declare acea moșie zestre. Abusul din acéstă aplicare de o dispozițiune protectóre dotei devine atât de mare, că însuși Caragea — la reclamațiunile de sigur ale consulilor — se simte dator a da nizam, că măcar că imobilul va fi dotal, dacă sinetul, adecă polița a fost semnată și de soție, imobilul este *alienabil*.

Când boerul a perdut averea, nu este silit, ca bietul neguțător, să apuce lumea în cap, ci, cu *flotimon* sau fără, intră în funcțiune, sau cel puțin este *miluit* de la Cutia milelor, ori cu ce-vă *scutelnică*, sau poslușnică . . .

Și așa *ighemoniconul* merge strună înainte! . . .

Și tot înainte o duceă boerul, la cheltueli, cu fel de fel de *havaeturi* de *gheliruri*, de *chilipiruri*, de *chicușuri*, de *matrapazlicuri* . . .

Și tot înainte cu petrecerile, cu *sindrofile*, cu cluburile, cu clubul Evghenișilor, unde, sub mască, eră permis să vină și boerime mai mărunță, din cei cari nu se bucuraū de dreptul de a purtă barbă . . .

Și înainte cu răsfețul în calesce văpsite în coloră bătătoare la ochi, prin podul Mogoșoei și la Herestreu și la Bănésa Văcărescului, și la Cișméua Mavrogheni . . .

Dar mai ales: *tot înainte!* la mesele de joc de cărți, de cureă și de năprăstóce! Jocul de cărți! Écă patima obștésză! Nu eră casă în care, séra între două sfeșnice de alamă galbenă, lângă care, pe tăblița lor, fumegă, une-ori nu prea plăcut, mucările de curățire a lumînărilor

de seǔ orǔ de cǎrǎ galbenǎ, sǎ nu petrǎcǎ nopȃi albe simandicoșii boerǔ, la carǔ dupǎ ce-șǔ perdeauǔ baniǔ din pungǎ și ceǔ ce nu-ǔ aveauǔ, apoi ișǔ dǎdeauǔ inelele, cerceǔ neveteǔ... cǎnd nu și pe insǎșǔ nevasta!.

Abusul de jocuri la noroc se întinse în tóte treptele societǎții, așǎ cǎ Ioan Caragea fu îndemnat sǎ deǎ pitace de oprire a unui joc đis «Caisul», care «stingeǎ locuitorǔ». (1)

(1) *Iǔ Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscaoie.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Agǎ, fiind-cǎ ne-am pliroforisit Domnia-Mea, cǎ prin tǔrg se metahirisese jocul Caisului de cǎtrǎ unǔ, alȃi și înșelǎtorǔ, de aceea strașnic poruncim dumi-tale sǎ o faci tuturor sciutǎ acéștǎ poruncǎ a Domniei-Mele, ca de acum înainte sǎ nu îndrǎznéscǎ nimenea a maǔ metahirisǔ acest joc orǔ de faȃ saǔ într'ascuns, cǎci avem Domnia-Mea a cercetǎ pe sub cumpét și de vom gǎsi pe cine-vași într'acéștǎ urmare, sǎ scie cǎ va luǎ englimaticéscǎ pedépsǎ și dumné-ta nu veǔ avé cuvǔnt vrednic de îndreptare pentru neprivighere. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 19.

(Pecetea gpd.) Vel Logofét.

Biv Vel Medelnicer.

Cod. LXXVII, fila 188.

Iǔ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Dumné-vóstrǎ Ispravnicilor ot sud sǎnǎtate. Fiind-cǎ am luat Domnia-Mea pliroforie, cǎ unǔ din ceǔ ce jócǎ Caisul se încunjurǎ prin țera Domniei-Mele, și urmǎnd acest joc al Caisului pricinuesc multǎ pagubǎ și strǔngere locuitorilor, care acéștǎ netrebnicǎ urmare a lor nefiind suferitǎ Domniei-Mele, poruncim dumné-vóstrǎ sǎ publicarisǔ în tot județul, ca de acum înainte nimenǔ sǎ nu maǔ fie slobod nici volnic a maǔ urmǎ jocul Caisului nici prin orașe, nici prin tǔrgurǔ, nici prin sate, nici prin case, saǔ mácar orǔ în ce loc, ci sǎ lipséscǎ cu totul acest joc pricinuitor de strǔngerea locuitorilor, dupǎ care apoi pe veri-cine veți maǔ dovedǔ cǎ urmézá acest fel de netrebnicǎ faptǎ, numai decǎt cu însciinȃrea dumné-vóstrǎ, sǎ-l trǎmiteți aici la Domnia-Mea, fiind dumné-vóstrǎ cu mare privighere de a se pǎzi acest nizam, cǎci cǎnd și dupǎ acéștǎ poruncǎ a Domniei-Mele tot nu va încetǎ jocul Caisul, înși-vé veți cǎde în învinovȃțire, și fiți sǎnǎtoși.—1816 August 19.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXIV, fila 265.

Pitac cǎtrǎ dumné-luǔ Vel Spǎtarul și cǎtrǎ dumné-luǔ Vel Agǎ, pentru oprirea jocului ce se numesce Caisul.

Iǔ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Bane, epistatule al Spǎtǎriei, fiind-cǎ ne-am pliroforisit Domnia-Mea, cǎ aicea în politie metahirisesc unǔ de jócǎ un joc ce se numesce Caisul, cu care pricinuesc o mare pagubǎ și strǔngere unora altora din ceǔ ce pune la mǎnǎ, cu tóte cǎ s'aǔ maǔ dat pentru pro-

Cu asemenea vieță și cu educațiunea cunoscută, ce putea fi familia? Nu voiă aduce aci tristele aprecieri ale lui Wilkinson asupra femeii și asupra familiei. Nu vom mai povesti aci scandalurile dilnice din cele mai numeroase case boeresci, ba și neguțătoresci. Nici chiar Curtea Domnescă nu făcea excepțiune. Câte nu se spuneau chiar de Domnița Ralu? Dar tînărul Beizadea Costache! L-am văduț venind la spectacol, la Club, la braț cu amanta lui, în vileag, în fața mamei și a surorilor lui!...

I. Ghica țice, că neguțătorul scie să-și păzescă casa de coconăși... Póte, uni; dar majoritatea eră tot atăta de stricată ca și boerimea.

Procesele de divorț — și adese pentru motive ridicule — erau fórt numeroase. Femeile măritate concuraă cu celetnicele!... (1)

Inspăimîntat de asemenea corupțiune, însuși Caragea, în 25 Septembrie 1815, dă nizamul următor, în care modifică unele dispozițiuni ale legiı relative la zestre și la pedépsa soțului necinstitor.

Pitac ce s'a făcut pentru nevastă și bărbat cari nu petrec cinstit și căsnicesce. Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđu episcopi, cinstiților și credincioși veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele, că sunt datorți cei după lege luați în căsătorie a avé unul cătră altul de o potrivă dragoste și credință și între dînșii, însă bărbatul a fi cu oțcirmuirea și muerea cu supunerea, acésta și firea o învață și legea îi povățuesce și însăși adevérata credință după dumneđeésca poruncă ne învață, ca niște lucruri sfinte și de folos la cei însoțiți, și că de o potrivă dreptate dobîndesce, atăt bărbatul cât și muerea pentru legiuita lor însoțire, și prea osfinția Ta și dumné-vóstră o sciți fórt bine, în tóte țilele judecând, cum și Domnia-Mea în Domnescul Nostru Divan fieș-căruia dându-i dreptățile legiuitei însoțiri, avénd povățã pravilele împêrătesci și întocmirile pravilnicescii condice, dar că pravila care și dumné-vóstră o sciți precum îndreptézã pe cei ce vețuesc în tótã vieța lor, cinstit și cu credință și fie-căruia îi dă folosul legiuitei însoțiri, așa îi și lipsesce de acele folosuri și mai virtos îi supune la învinovățiri, când nu-și vor păzi îndã-

prirea acestui joc poruncile Domniei-Mele, atăt aicea în politie, cât și pe afară prin județe, iatã însă și acum poruncim dumi-tale, ca prin tot semptul Spătăriei să dai nizam cu strășnicie de a nu mai îndrăzni nimeni a jucã acest joc, iar pe de altã parte să-l faci cunoscut cătră cinstitele consulaturı, ca să se deã de scire și sudiților, că este poprit cu totul acest joc, și pe ori-care vei găsi metahirisind jocul acesta, îndatã ridicându-l să-l și pedepsesci; pentru care acest nizam asemenea pitac al Domniei-Mele s'a făcut și cătră dumné-luı Vel Agã. Tolco pisah gpd.—1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXVII, pag. 10 v.

(1) Veđi despre celetnice ce scrie Wilkinson, la pag. 129. Erau atăt de numeroase în cât Aga propusese să fie puse la o dare, ce aveã să producã nu mai puțin de 100.000 lei! Despre divorțuri, despre desordine și corupțiunea în familie, veđi pag. 130—132 din cartea lui Wilkinson.

torata lor cinste și credință unul cătră altul, abătându-se fără de muștrarea cugetului la fapte necuviincioase, după cum vedem pravila acésta și la alte rele urmări, păzindu-se și urmându-se asupra muerilor și măi virtos asupra celor ce merg spre al doilea căsătorie până a nu-și împlini anul jălei, păgubindu-le de tot folosul celor lăsate cu vieță; numai pentru o necuviincioasă faptă a curviei muerilor celor cu bărbați, nici păzindu-se vedem, nici urmându-se după tótă puțința, ci încă unele dintr'insele vrednice fiind de osîndă, pentru că nu păzesc cele cuviincioase ale cununiei, socotind că aū tot acelea drepturi ca și cele ce păzesc și cinstesc înțelepciunea, făr'de sfială aū îndrăznit a se ivi și cu jălbî, cerënd folosurile cununiei lipsă de zestre și cheltuélă de hrană, în vreme ce pravila ca pe nisce preacurve le depărtéză, nu numai de tot folosul cununiei, ci de însăși de zestrea lor, supuinđu-le și la alte măi mari învinovățiri, care a lor în potrivă și făr'de rușine urmare ne măi putëndu-se suferi de acum înainte, cu a nu se pedepsi acest fel de mueri preacurve, ci precum la cele-l-alte rele urmări ale lor se păzesc pravila și li se pune în faptă osînda, așa ca un lucru trebuincios judecăm osînda și pedépsa ce este orînduită în potriua preacurviei; drept aceea legiuim, și măcar deși este măi cu scădere acésta din cât poruncesc pravilele, dar măi cu drept și măi cu folos fiind cătră neînfrinarea și nepedépsa acestor fel de mueri, hotărîm, ca de acum înainte trăgëndu-și bărbatul soția lui în judecată cu nume de curvă și o va dovedi într'acest chip, acea muere, spre pedépsa vinei ei, să se trămiță la mănăstire de călugărițe în soroc de un an, iar nu de doi, precum poruncesce pravilele, și bărbatul într'acéstă vreme să-și măi ieă muerea, ca un bărbat pe soția lui, slobod este, dar de nu va vré, și cu cuvînt drept va cere carte de despărțire, să nu aibă a câștigă tótă zestrea, precum poruncesc pravilele, ci numai lipsa, care se înțelege a-i da zestrea numai câtă se află și după cum se va fi aflând, iar pentru lipsa zestreii și exoprica să nu se îndatoreze bărbatul la plată, ci acea lipsă să o plătescă muerea spre osîndă, și să fie câștig bărbatului, de nu vor avé copii, iar avënd copii să se păstreze ca un amanet pe numele copiilor; iar osînda bărbaților când vre-o muere va trage în judecată pe vre-unul, după cum cuprind pravilele, să fie tot aceea, precum poruncesc și s'aū urmat până acum; pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Țără-de-sus, după ce se va trece în condica Divanului acéstă întocmită poruncă a Domniei-Mele, să o citesci întru auđire la dumné-lor veliți boeri, apoi să trămiță copii după dinsa la Departamenturi, și la isprăvnicaturi i la Divanul Domniei-Mele din Craiova, spre a se face cunoscută la tóte judecățile, ca după acésta de acum înainte să îndrepteze judecățile și anaforalele, de câte ori se va întimplă acest fel de pricină între bărbat cu muere. — 1815 Septemvrie 25

Cod. LXXIV, fila 225.

Un cas de divorț din cea măi înaltă clasă este cel de care vorbesc actele următoare:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Căt pentru deosebirea acestor casnici, de vreme ce după acéstă bisericéscă anafora a proosfinției Sale părintelui Mitropolit s'a găsit cu cale, primită este și Domniei-Mele întocmai și să se urmeze, iar pentru trebuincioasa cheltuélă a Dómnei Ralu Moruzi,

soția Luminăției sale Beizade, în câtă vreme se vor afla deosebiți, hotărîm și îndatorim pe Luminăția sa, ca pe totă luna să-i dea Dómnnei câte taleri 1.000. — 1816 Aprilie 2.
(Pecetea gpd.) Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Prea Inalte, prea milostive și prea binevoitor noué Dómnne,

În urma petițiunii a prea nobilei Domnițe Raluca Moruzi, soția prea Luminatei Beizade Costache Caragea, priu care se plînge și arată, ca fôrte anevoios și de nesuferit traiul cu Luminăția sa, și potrivit cu prea înalta porunca Domnăscă a Înălțimii Tale de Dumneđu păzită, am cerut de la sus đisa Domniță să arête cari sunt plîngerile sale în contra soțului ei? iar după aceea am întreat în particular și pe Luminăția sa, să ne spue cauzele relei sale purtări, de care este acusat de cătră soția sa. Din alegațiunile incomplete a fie-cărui am aflat, că și din o parte și din alta s'au produs între ei de pe vremuri motive de rēcělă, pe cari, pentru bunacuvința le treceru sub tăcere; spunem însă, că Luminăția sa ca bărbat judecând cu mai multă minte, nu numai că nu trebuiă să-și făurască păreri neexistente, dar și ori-ce cértă și discordie provenită din asemenea idei să le împrăștie, și ori-ce motiv de scandal să-l aplaneze. De aceea și l-am sfătuit în nod duhovnicesc, să înceteze pe viitor cu acéstă rea purtare, mărginindu-se la datorile casnice, după cari, potrivit și cu poruncile dumneđuesci și prescripțiunile legilor, dator este ori-ce bărbat să-și îngrijască consórta și ori-ce membru al familiei sale.

Am hotărît tot-odată și Evgheniei sale, să depărteze din inima-i ori-ce trist motiv insuflat din întimplare de duhul cel rêu și să reintre în vatra sa casnică și lângă soțul ei, ca să-și îngrijască împreună pe prea scumpii lor copii și să împărtaşască de acu înainte o vieță dulce, cum pare că au trăit până odinióră, timp de cinci-spre-đece ani. Și cu tôte că până acum resistă încă să reintegreze domiciliul bănuind, pe cât se vede, că nu cum-va prezența imediată a soțului și traiul lor împreună să-i reamintască trecutul, și (că) prin urmare să agraveze în loc să ateneze bóla ei. Decî pentru a împacă amândoué aceste eventualități, credem cu cale, să li să facă o despărțire temporară și pe de o parte nobleța sa să revie în casa ei, unde cu mai multă îngrijire și mai multă ticnă pôte să-și caute de sănătate, iar prea Luminatul Beizadea, de ore-ce afacerile sale particulare reclamă prezența sa în mai multe locuri, după cum însăși Luminarea sa ne scrie, să facă un fel de călătorie de șese sau șépte luni, pe unde trebuie pentru îngrijirea intereselor sale; în care interval Luminăția sa va da neapêrat soției sale câte se vor încuvința și hotărî prin poruncă Domnăscă a Înălțimii Tale de Dumneđu păzită, drept cheltueli statornice (fixe) pentru întîmpinarea trebuincióselor de casă și îngrijirea sănătății sale.

Acestea sunt cercetările și demersurile făcute din partea Bisericeii, iar hotărîrea definitivă rămâne la Înălțimea Ta de Dumneđu păzită.

A Măriei Tale și de Dumneđu păzită Înălțimii Tale cătră Dumneđu ferbinte rugător. — 1816 Martie 10.

Mitropolit al Ungro-Vlahiei.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Alte casuri:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisocie.

Preaosfinția Ta părinte Mitropolit, din alăturata jalbă ce a dat cătră cinstitul Consulat al Rusiei, Consilierul Constantin Grădișteanu i din osebita alăturata notă

ce a făcut cătră Domnia-Mea cinstitul Consulat, veî luâ preaosfinția Ta pliroforie de cererea ce face a se judecâ cu soția să mai întâiū bisericesce, a căruia cerere fiind primită, poruncim, ca înfățișând orînduital zapciū hătmanesc pe amândouē părțile inaintea preaosfinției Tale, să li se cerceteze pricina mai întâiū după orîn duélă bisericesce și să arēji Domniei-Mele în scris prin anaforă.—1817 Decemvrie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXVII, fila 56.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

De vreme ce însiși jăluitorii ce aū fost davagii asupra acestei femeî fac rugăciune pentru dînsa d'a se ertâ, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, că după ce vor da rudele ei în scris la condica ispravnicatului chezășia de mai jos arētată, să se trâmîiță acéstă poruncă a Domniei-Mele la starița ot mōnăstirea Dintr'un-lemn, ca să slobodă de acolo pe acea Ilinca femeea.—1816 Iulie 1.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Inălțate Dómne,

Următor fiind lumnatei porunci ce mi s'a dat la jalba a patru copii ai Armășului Diamandache de la Caracal, sud Romanași, luai pliroforie, că Ilinca femeea cădënd în fapte netrebnice cu totul și ei neputënd trăi din pricina bățăilor ei, după cercetarea ce s'a făcut din porunca Măriei-Tale de ispravnicii județului, s'a dovedit într'adevăr plângerea copiilor, după a căreia urmări încă de la trecutul Septemvrie 12, la lét 1815, s'a făcut surghiun, cu porunca Măriei-Tale, la mōnăstirea Dintr'un-lemn din sud Vâlcea, unde să stea în pază fără de a fi slobodă, până nu va avé al doilea poruncă a Măriei-Tale. Acum jăluitorii printr'acéstă jalbă se rōgă Măriei-Tale, să se slobodă, că rudele acei mueri dau chezășie pentru dînsa jăluitorilor, că nu va mai călcâ în casa părintelui sēu, și că o vor căsători rudele după om de potriua ei, a căroră cerere spre a le cercetâ siguranța acesta dumné-lor ispravnicii județului, cât și de a se slobodî acea Ilinca femeea, rămâne la milostivirea Măriei-Tale.—1816 Maiū 9.

Mihalache Racoviță Vel Logofēt.

Cod. LXXXV, pag. 82.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voivod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cetindu-se inaintea Domniei-Mele acéstă anaforă a prea osfinției Sale părintele Mitropolitul, i a iubitorilor de Dumneđeū episcopii și a dumné-lor boerilor nomichî, s'aū cetit împreună și alăturatele tacriruri ale dumné-ei Bănesei Zoiței Brâncovenesci i a dumné-ei Zoiței Bălencei și al dohtorilor politiei, după care chibzuind și inși-ne pricinile, pentru care se face despărțirea acestei însoțiri, vedem, că după ale stăpînirii pravili: de va luâ vre-un supus al streinelor stăpîniri întru căsătorie femeie supusă la prea puternica otomanicescă împărăție și va pribegî la pămînt de streină stăpînire, nu pôte ca să tragă împreună la aceeași pribegire și pe acea femeie a sa, ca o supusă a prea puterniceî împărății, cu cât mai virtos când acea femeie a lui pe părintesca sa petrecere mulțămindu-se și nevrënd a se deslipi de părinții și patria sa, iar mai ales păzindu-și sfînta credință cătră stăpînirea aceea sub care

părinții săi au petrecut, se lepădă cu totul de a se duce după bărbată-său în țără streină. După aceste dar ale stăpînirii pravilii, cunoscem că Zoița Băleanca nu pôte de a pribegî dimpreună cu bărbată-său Ghica la pămînt al streinei stăpîniri, fiind supusă a prea puternicei împărății, iar mai virtos și pentru căci nici într'un chip nu voiesce a se lepădă de datornica sa credință cătră prea puternica împărăție, după pilda părinților săi, de cătră cari, pentru părintesca dragoste nu pôte să se deosibescă, mutându-se cu vre-o depărtare de pămîntul patriei domniei-sale și șicem, că numai singure acestea sunt pricinii pravilnicesci mari, făr' de asemănare, pentru care mai sus numita Zoița pôte să-și cêră despărțirea de bărbatul său, iar pe lângă aceste pricinii ce de cătră ale stăpînirii pravilii se hotărăesc spre cea desăvîrșită despărțire a Zoiței de Mateiū, întîmpinând și altă pricină de despărțire, patima adecă a ofitei, ce nu numai în tótă familia lui Mateiū s'a încuibat, săcerând muma, frații și surorile, ci și chiar într'însul este încuibată făr' de tăgăduire, care s'a și dovedit în urma însoțirii, după firescul cuvînt, că eră ascunsă în trupul său. Decî cu iubire de dreptate judecând și cu de-amăruntul chibzuind acéstă pricină șicem, că nu numai pentru acéstă a pravilelor stăpînire făr' de asemănare tare poprire, ci și pentru căci când biserica hotăresce despărțire la patimă de epilepsie, cu mult mai neapărată este despărțirea la patimă de oftică, fiind lipiciósă și, din a împreunării trupescă lipire, pricinuitoare negreșit de mörte neapărată; pentru aceste dar pricinii, avënd dreptate Zoița Băleanca la cererea sa, și anaforaua acésta a părinților arhieriei și a boerilor nomichi găsind-o cu cale, o întărim Domnia-Mea și poruncim cu hotărîre, ca întru tóte întocmai să se urmeze. — 1815 Iunie 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Cod. LXXXV, pag. 227.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dă la acéstă alăturată jalbă a dumné-ei Bănesei Zoiței Brâncovencei, ne-am adunat cu toții la un loc, unde viind față și dumné-ei Zoița Băleanca, puse înaintea nóstră acest alăturat tacrir, iscălit de însăși dumné-ei, prin care arată, că tóte cele câte sunt arătate în jalba mósă-săi, dumné-ei Bănesei Brâncovencei, sunt chiar ale însăși dumné-ei parapon și desfăimări ce le aduce asupra dumné-lui Mateiū Ghica, soțul dumné-ei, carele find-că cu mijlocul ce s'a purtat, adiaforisind și neîngrijind întru nimic pentru soția sa ca un bărbat, în trei ani, năpustind-o și lăsând-o ca o lepădată i cu petrecerea cea împreună cu părintele său, pribegî și supuși sub altă stăpînire streină, și cu stricarea și a sănătății și a haractirului său prin cea fără rînduélă politevmă a sa, însuși dumné-lui a pricinuit cea desăvîrșită rēcélă și însoțirea între dumné-lor a rămas a fi de acum înainte zadarnică și nesuferită, fiind peste putință a primî mai mult un acest fel de bărbat, ca nu pe lângă cele ce au tras și au suferit într'acești trei ani să ajungă a-și perde și vieța, cere a i se face cea desăvîrșită despărțire de cătră numitul soțul dumné-ei; după ce dar am ascultat cu tótă înțelegerea atât cuprinderea luminată porunci, făcënd cuviinciósa chibzuire, vêdum că trei sunt pricinile pentru care se cere a se face despărțirea acéstei căsătorii, întăiu adecă: pribegirea din patrie a dumné-lui Banului Costaché ș'a lui Mateiū, fiului dumi-sale, și supunerea sub protecție de altă stăpînire streină; a doua, patima lipiciósăi bóle în care se află Mateiū, și desfrînata petrecerea sa de acolo; și a treia, cea de tot ne-

îngrijire a lui Mateiū pentru soția sa aprópe de trei ani până acum; de care și pentru câte trele acestea cercetând, le găsim că sunt adevărate, și fiind adevărate, dreptate are Zoița la cererea ce face, și cât pentru pribegire găsim că, după chiar cele urmate de însuși dumné-lui Banul, este mărturisită și învederată, pentru că dumné-lui Banul avênd scop a se depărtà din patrie, acéstă cugetare a dumi-sale s'a arêtat și în faptă, cu a căruia urmare întru nimic nu se pot învinováți părinții și rudele nurorii dumi-sale, căci au primit a da pe fiica dumné-lor soție fiului dumi-sale, pentru că acestea lucrându-le dumné-lui Banul pe taină, și nedescoperindu-le prin arêtare la părinții nurori-sêi, dumné-lor, când sêvîrșiau nuntirea, socotiau că ieau ginere pe un fecior de boer pămîntean, carele are să viețuêscă și să petrecă cu soția sa în patria lor, împreună cu părinții și rudeniile lor, care aceste cuvinte drepte se cuvine Înălțimii Tale, ca unui stăpînitor al țerii, a le chibzui și a le judecà după dreptate, ca unul ce și s'a încredințat Τὰ εθνικά νομικά και πολιτικά δικαιώματα (1), să le cercetezi pe larg și cu scumpătate să se hotărască de Măria-Ta; iar cele-l-alte două pricinî, din care una este patima lipicioseî bôle în care se află Mateiū, aducătoare de primejdie și la vieța soției sale, i pentru desfrînată petrecerea sa de acolo, dîcem că acestea îndestul se dovedesc prin ceî ce vin de la Viena, ómeni vrednici de credință și ipoliptichî, arêtând fără sfială, atât pentru desfrînată politevma viețuirii sale, cât și pentru próstă starea sănătății sale, că nu este nădejde de îndreptare, cum și prin scrisori de la obraze vrednice de cinste și axiostista arêtătoare, că acest tînăr nu este nădejde a se mai îndreptà, nici a mai fi însoțit cu soție, care aceste scrisori și de unii din noi s'au citit, cum și chiar de cătră Înălțimea Ta s'au vêdut și osebit de acéstă este și obștêscă sciință, că îndată după însurătórea lui Mateiū, peste douê luni au început scuipirea sângelui și durerea peptului; firesce fiind știut, că tot-deauna lipirea de muere a unui om ce are într'însul încuibată bóla ofitei, este peste puțină a nu scóte patima acéstă la vedere, de care patimă l-a și căutat pe Mateiū ceî de aici doctori ai politieî și cu consult, prin găsirea cu cale și a dumné-lui Banului, s'a hotărît a se trãmite la Italia, ca să se caute acolo, precum acéstă și doctorii politieî de aici o mărturisesc în scris prin alăturatul engrafon, sub iscăliturile d-lor, din care se dovedesc și încuibarea acesteî lipiciose patimi la familia acéstă, din paradigmata ce aduc pentru morțile mumei, a fraților și a surorilor lui Mateiū, cum și netăgăduirea i pornirea spre mai rêu pentru starea sănătății lui Mateiū, când va mai fi lipit cu soția sa; pentru care acéstă cercetând noi și pravila bisericéscă, ca să vedem ce povățuire și poruncă dă, găsim la capul 234 list 216, pentru patima epilepsiei chiar așa scriind: de va fi avut patima mai nainte de cununie și se va mărturisî de mărturiî credinciose, atunci degrabă se desparte făr' de nici o îndoire, iar de va fi venit acea patimă după cununie, atunci nu se desparte nunta în tótă vieța lor; acest cap de pravilă măcar că este pentru altă patimă, adecă a epilepsiei, dar judecata socotesce că, de vreme ce pentru epilepsie, care este patimă ce nu se dă de la unul la altul, hotărăscă a se despărți nunta, cu cât mai vîrtos pentru acéstă a ofitei, care cu cât mai mult va sta însoțirea nunteî, cu atâta mai vîrtos este primejdie de vieță, nu numai celui ce o are, ci și soției sale și altora ce vor fi pe lângă dînșii, și măcar că din tacirul dohtorilor se arată, că patima lui Mateiū s'a ivit după însoțirea nunteî, când și însuși dumné-lor l-au căutat de acéstă bólă, dar se póte șocoti, și cunoscut este că mai dinainte a fost

(1) Cele legiuite a națiunii și drepturile politice.

încuibată la dînsul, când și maică-sa și doi frați și o soră au fost murit mai nainte tot de această bôlă, și fiind tăinuită la dînsul patima, însoțirea nunții a scos-o la ivelă, căci nu este de creșut că după nuntă să se fi lipit de dînsul, fiind-că soția sa a fost sănătoasă, precum se află și acum; al doilea pentru neîngrijirea lui Mateiș, cu care s'a purtat cătră soția sa aprôpe de t:ei ani până acum, dicem că nu la puțină învinovățire s'a adus pe sineși și cu acêsta, năpustindu-și soția, fără a îngriji cătuși de puțin într'acêstă diastimă de vreme, nici măcar pentru cele de trebuința traiului vieții, avênd și bani naht ai zestrii în mânilor dumné-lui, iar de rêmâne să dică, că moșia și via dumné-ei de zestre este aici în țeră, și că rodul lucrurilor de zestre fiind al bărbatului venitul moșiei și al viei l-a luat dumné-ei într'acești ani, nici cu acêsta întru nimic nu se pôte îndreptă, pentru că venitul acestei moșii nu cuprinde pe an mai mult ca la taleri 2.500, iar via este sciut că apururea se supune la întimplarea timpului, precum s'a și vêđut, că într'acești doi ani trecuți viile de obște au pricinuit pagubă iar nu folos, iar cu suma ce a putut prinde pe venitul moșiei este cunoscut, că se discolifsesce a puté să trăescă una din cele mai de jos stare, cu cât mai virtos soția dumné-lui, care fiind de ném slăvit urméză a-și avé cele pentru trebuința vieții potrivite cu starea haractirului și a nêmului sêu. Decî precum și mai sus am đis, atât pentru patima lipicioseî bóle a lui Mateiș și cea fără rînduélă și desfrînată politevmă a sa, cât și pentru nemărginita adiaforie și de tot fără durere de îngrijirea sa pentru cele de trebuința traiului vieții soției sale aprôpe de trei ani până acum, cu acestea însuși a dat pricină soției sale a puté să cêră cu drept cuvînt despărțirea sa, a căreia cerere, fiind-că de biserică este primită, se cuvine a fi și ascultată, și a i se da bisericésca diazighion pentru deslegarea cununii și a despărțirii sale de cătră numitul soțul sêu, căreia iarăși după pravili i se dá dreptate a i se împlini atât tôte câte îi vor fi lipsind din fóea de zestre i exoprică ce va fi avênd, cât și teoritică și a câștigă și darurile dinaintea nunții, de vreme ce despărțirea se face din pricina vinovăției soțului dumné-ei, iar nu din pricină de vre-o vinovăție a domnii-sale; iar cea desăvîrșită hotărîre pentru tôte rêmâne la Măria Ta.—1815 Maiu 17.

Al Ungrovlahiei Nictarie, Iosif Argeș, Constandie Buzêu, Nestor Clucer, Constandin Predescu Clucer.

S'a șters din condică, căci cea adevêrată anaforă a spart-o Măria Sa Vodă, adecă Vodă, se vede că n'a încuviințat divorțul pe motivele mai sus aduse.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Pe acêstă alăturată anaforă a dumné-lor veliților boeri nerêmâind Stolnicul Antonie, orînduitul zapciu dumné-lui Vel Hatman al Divanului l-a înfățîșat la Divan înaintea Domniei-Mele cu Costache Mavrocordat, dicênd jăluitorul Stolnic, că dumné-lor veliții boeri, făr' de a cercetă pricina pe larg, ci numai după mărturiile unora din rudele pîritului ot Tarigrad și a altor ómeni de acolo, cari nu au nici o sciință de curgerea aceștii pricinî, îl îndatoréză să plătescă ceea-ce nu este dator, fiind însuși pîritul stricătorul logodnei, și osebit că nici au dat fii-sêi tôte lucrurile ce sunt arêtate în anaforă, ci prea puține dintr'însele, și pe acelea le vede încărcate la preț, și mai virtos că starea lui, precum este sciută la toți, n'a fost vrednică de a da, necum acest fel de daruri preoum arată, ci nici măcar de taleri 3.000, pentru că și de cheltuéla cea din tôte đilele eră lipsit, și el cu dintr'al sêu l-a ținut de cheltuélă, care o și ceru acum jăluitorul a i se plăti de pîritul și a fi apêrat de

cererile sale, fiind-că până a nu logodî pe fie-sa după pîrîtul, i-a dat fôe de zestre sub iscălitura sa, și pentru căci nu aveâ mijloc de a-î răspunde în urma logodnei suma banilor celor făgăduiți prin fôe, ca să se cunune cu fie-sa, i-a ȝis să-l sigurifescă cu un loc al sêu puindu-î emanet, până când îi va plăti banii, numai să se săvîrșescă cununile, și neprimind Mavrocordat locul drept sigurită, în cele după urmă însă pîrîtul a dat fôea la Beizade Panaiotache Moruz de i-a dat-o Stolnicului înapoi spre desfacerea logodnei, și de atunci s'a sciut desfăcut; iar pîrîtul în potrivă răspunse, că fôea de zestre iscălită nu a primit, ci numai o însemnare care o are și acum și ne-a și arêtat-o în Divan și că el nu a dat nici o fôe rēposatului Beizade Panaiotache; după a căruia tȃgăduire am întreat pe Stolnicul, de are vre-o dovadă la acêstă a sa arêtare, de vreme ce Beizade Panaiotache se află mort, și răspunse că altă dovadă nu are decăt pe Logofêtul Ștefanache ot Țarigrad, carele ar fi sciind curgerea acêstii pricinii, că așa s'a întîplat; la care acêsta se mulțami pîrîtul Mavrocordat, că de va aduce acest fel de mărturie de la Logofêtul Ștefanache, să rēmăe lipsit de cererile sale, fără numai ceru ca mai întaiū să dea zapis Stolnicul cu legătură, că de va veni de la numitul boer în potrivă mărturie, să plătescă și tótă cheltuēla ce va face până atunci zăbovindu-se aici; căruia i s'a ȝis că, de va veni de la Logofêtul Ștefanache în mărturie în potriva Stolnicului și făr' de a da Stolnicul acest fel de zapis, îl vom îndatoră Domnia-Mea de-î va plăti și cheltuēla ce va face până atunci; și așa rēmâind ca să scriem Domnia-Mea la Țarigrad, spre a ni se trâmite de la Logofêtul Ștefanache mărturie asupra pricinii, ne-a dat jalbă în urmă pîrîtul Mavrocordat, ȝicēnd, că de nu va fi dat Stolnicul zapis pentru cheltuēlă, precum a cerut (fiind-că nu se află în Țarigrad Logofêtul Ștefanache) și urmēză a se zăbovi trāmiterea mărturiei sale și, până va veni acea mărturie, urmēză a cheltui și ceea-ce va luā de la Stolnicul, cere și se mulțumesce, ca amîndoi să încredințeze cererile lor în parte prin blestem, și pentru cât va încredințā fieș-care, dānd și luānd unul de la altul ale sale, să rēmăe cu totul desfăcuți și izbrāniți; a căruia cerere de a încredințā adecă și el cererile sale prin blestem nu fu primită Domniei-Mele, fiindu-ne sciut pîrîtul Mavrocordat, încā de când ne aflam Domnia-Mea la Țarigrad, că s'a dovedit în faptā de plastografie, când trāgeā la judecatā pe unchiū-sēu banul Nicolae Mavrocordat, cu un zapis al repositului unchiū-sēu arhiereul Halchidonis, care s'a dovedit de plasto, și de aceea ca unui plastograf, după pravilā, necuviindu-i-se a i se da blestem, hotărîm ca Stolnicul să încredințeze prin blestem, atāt suma cheltuelii ce ȝice că a făcut cu pîrîtul, cum și lucrurile ce s'aū primit de la pîrîtul la logodna fiicei sale, și după încredințarea ce va face, ceea-ce se va alege că are a luā fieș-care, poruncim, zapciule ce ești orinduit, să urmezī a face implinire de la unul altuia și într'acest chip să rēmăe izbrāniți unul de cātrā altul. — 1815 Iunie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 240.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, dumné-lui Vel Hatman al Divanului, încā de la douē ale trecutului Aprilie, a fost înfățișat înaintea nōstră pe dumné-lui Constantin Mavrocordat cu dumné-lui Stolnicul Antoni, asupra căruia face pîră Mavrocordat, cum că în let 1820 August 10, logodindu-se cu Ecaterina fiica Stolnicului, a dat logodnicei,

atât la logodnă, cât și în urmă, lucruri de taleri 14,449, ce pe anume se însemnează mai jos, și că în urmă vedând că părîtul nu se ține de cuvînt, ca să-î facă teslim zestrea ce a făgăduit prin însemnare de fôe, a pus în multe rînduri obraze mijlocitorî, de aș dîs Stolnicului, ca orî să-î dea zestrea cea făgăduită și să se cunune cu fiică-sa, sau să-î întorcă înapoi lucrurile ce le dedese logodnicei și să se desfacă, și Stolnicul nici una nici alta urmînd, și pe jăluitor silindu-l trebuința a se duce în Țarigrad, la altă parte, pentru interesul său, a lăsat vechil pe cumnată-său Luminăția sa Beizade Milhalache, ca să cêră de la Stolnicul lucrurile sale, și nici cu vechilul n'a vrut să se desfacă și să se deslege logodna, ci după încheerea păcii a trecutei rêsmerițe, viind Stolnicul aici în țêră și-a măritat pe fie-sa după altul, cerênd jăluitorul să-și afle de la Măria-Ta indestularea dreptății, spre a se îndatoră Stolnicul ca sa-i plătescă tôte lucrurile ce s'a dat fii-săi la logodnă și în urmă, pentru care ne-a arêtat jăluitorul și însemnarea foiei de zestre, ce țice că i-a dat Stolnicul, când s'a așezat ca să ieă pe fie-sa în căsătorie; iar Stolnicul în potrivă a rêspons, că adevêrat se făcuse acest așezămînt de logodnă, și dedese jăluitorului și fôe de zestre, însă iscălită de dumne-lui, dar în urmă, cu primirea amăndurora părților, s'a stricat logodna înaintea rēposatului Luminăției sale Beizade Panaiotache Moruz, și pentru că făcuse Stolnicul cheltuělă cu multe mese ce a dat jăluitorului i alte lucruri ce i-a dat taleri 3.196, de aceea a rēmas a nu cere nici jăluitorul lucrurile ce a dat logodnicei; în urma căreia defaceri, țicea Stolnicul, că a mai șeșut jăluitorul în Țarigrad șêpte-opt luni, și nici un davagilic n'a făcut și că însemnarea acêsta ce arată jăluitorul nu este fôe de zestre, căci fôea cea adevêrată și iscălită de dumne-lui i-a dat-o jăluitorul înapoi, arêtând și Stolnicul fôe de acele cheltueli ce a făcut cu mesele jăluitorului, și cu alte condee ce i-a dat, tăind peste tot taleri 3.196, de care țicênd Stolnicul că, pentru stricarea logodnei și defacerea ce s'a făcut înaintea rēposatului Beizade Panaiotache, scie și dumne-lui Logofêtul Ștefanache Mavrogheni, i s'a fost țis de cătră noi, ca în soroc de țile 40 să aducă mărturie în scris de la Logofêtul Ștefanache, și a rêspons, că nu pôte să se lege cu soroc, căci orî va fi lipsind Ștefanache din Țarigrad, sau va fi murit; a țis dar jăluitorul, că de vreme ce Stolnicul nu pôte să dovedescă cele ce țice, va aduce dumne-lui mărturie în scris de la obrazele ot Arnăutchioiū, ce sciū cum că pînă când a plecat dumne-lui din Țarigrad logodna nu eră stricată și anume de la Logofêtul de la Sotirache Cheres-tegiū și de la Hristache ginerile Micicului; iar jăluitorul a țis, că va aduce și de la aceia și de la alți sâteni; acum înfățîșându-se de iznôvă înaintea nôstră ne arată jăluitorul mărturie în scris, de la douē ale acêstei luni Maiū, iscălită de șêpte martori, anume Toma Slugerul, i Vasile Aga zaraf, i Dimitrie paharnicul Apric, i Gheorghe portarul i Iordache zaraful, i Manole Costaridiao, i Petre Gheorghiu Chehaia, prin care mărturisesc, că în multe rînduri a vrut jăluitorul să strice logodna, din pricină căci se vede că Stolnicul Antonie nu aveă putere să-î dea cele ce-î făgăduise în fôea de zestre, și Stolnicul nu vrea să strice logodna, țicênd să se cunune și pe urină, când va putē, îi va da cele făgăduite, iar jăluitorul neprimind-o acêsta, a rēmas logodna nedeslegată, când a plecat jăluitorul din Țarigrad, după cum nedeslegată este și pînă acum în țiuva de astăđi; aș arată numiții martori în frica lui Dumneșeu, ca unii ce țic că aș sciința acêștii pricinî; ne mai arêta jăluitorul o scrisore de la țî întâiū a acêștii luni Maiū, ce-i scrie dumne-lui biv Vel Banul Grigorie Mavrocordat, unchiu-său, cum că îi trâmite mai sus numita mărturie a sâtenilor, afara numai din Sotirache Cheres-tegiul, ce eră dus de căte-vă țile la cevticlicu-său și de Hristache,

ginerele Micicului, ce a murit de este un an și, cum de nu ne vom încrede noi la mărturia sătenilor, ne va arătă și această scrisoare a dumné-lui, spre mai bună îndestulare, că nu se stricase logodna jăluitarului cu fiica Stolnicului Antonie, în vreme ce însnși dumné-lui de multe ori a însciințat pe dumné-lui Stolnicul, să deă jăluitarului cele ce dedese fiicei și să se deslege logodna, de vreme ce Stolnicul nu are putere a da cele făgăduite, și n'a vrut să se înduplece la cvintele dumné-lui, ci tot-deauna îi răspundeă, ca să se cunune și pe urmă îi va da cele făgăduite; tot într'acastă scrisore scrie și dumné-lui Banul Nicolae Mavrocordat, iar unchiu al jăluitarului, cum că asemenea mătrnie dă și dumné-lui, ca și dumné-lui Banul Gheorghe, că la vremea lipsirii jăluitarului din Țarigrad eră logodna nesticată cu vitrega fiica Stolnicului Antonie; ne mai arătă jăluitarul și vechiletul ce ȳice că a lăsat Luminăției sale Beizade Mihalache cumnată-sëu, la plecarea sa din Țarigrad, atât pentru datoria sa după deosebit catastih cât și la pricina logodnei, în care vechilet este iscălit martor și Sotirache Chiristi-giul. Deci la cuvintul ce a ȳis Stolnicul Andonie, cum că s'ar fi desfăcut cu jăluitarul, pentru pricina aceștii logodne, cerëndn-i indecata să aducă mărturie în scris în soroc cuviincios de ȳile 40, după depărtarea locnli, și dumné-lui dând răspnns, că cu soroc nu pôte să se lege, ci se mulțamesce să aducă jăluitarul mărturie în scris de la obrazele ce sciū că nn s'a desfăcut, și acm aducënd mărturia ce se arată mai sus, în vechiletul în care este iscălit martor și Sotirache Cherestegiu, pe a căruia mărturie a ȳis Stolnicul, că se mulțumesce, și dovedindu-se dintr'acea înărturie, că la plecarea jăluitarului din Țarigrad logodna era nesticată și că însuși Stolnicul a fost pricina, de nn s'a însoțit jăluitarul cu fie-sa, nevrënd să-i deă zestrea cea făgăduită prin fõe, și iarăși Stolnicul fiind pricina stricării logodnei, ca nnul ce și-a căsătorit pe fie-sa după altul, după pravilă se cuvine să întorcă jăluitarului tôte lucrurile ce a dat fie-sei, atât la logodnă, cât și în nrmă, din care lucruri, pentru cele tăgăduite de Stolnicul să primescă numitul Stolnic jurămînt, că nu le-a dat jăluitarul, și jurând să aibă pace, iar nejurând să i le răspundă și pe acelea împreună cu cele netăgăduite, iar inel de logodnă i alte lucruri și cheltueli, ce ȳice Stolnicul că a făcut, să le pérđă, neavënd cuvînt să le ceră înapoi ca unnl ce însnși a stricat logodna și și-a căsătorit pe fii-sa după altul, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta.—1815 Maii 26.

Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Mann Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescn Vel Logofët, Fotache Știrbei Vel Logofët.

Lucrurile ce a dat Mavrocordat logodnicei sale Catincăi, fiica Stolnicului, netăgăduite de Stolnicul cu preful ce arată Mavrocordat.

Taleri

2.470 inel de logodnă.

600 nn zapis al părintelui Varnis avlicesc cu dobîndă.

860 o jumătate lună diamant.

420 o lădiță de Saxonia.

42 nn left de nrmuz.

40 cincii perechi strnmfi, trei de mătase și douè de tiriolic.

180 zaharică i cofetnri și alte măruntae la logodnă.

4.612

Lucrurile ce dăce Mavrocordat că a mai dat logodnicei și Stolnicul le tăgăduesce.

Taleri

800 în iarți de beșlii.
 640 un inel la sêrbătorea sa.
 106 un funștanlic de fludă coți 13.
 270 doi și jumătate pichet.
 395 4 mutcaluri mărăgăritar.
 850 un șal beldar cu vergi roșii și albe
 52 cămașe de triheă.
 560 un cêsornic de aur cu smalt.
 90 15 coți geamfeiu.
 480 o ferigea nefte.
 110 4 testemeluri calemcherii.
 670 o bohcea șal.
 640 un ac de argint cu diamant.
 552 o lădiță de bagă cu oglindă.
 150 fôrfece și acar de argint poleit.
 220 o pereche galinți argint și mărăgăritar
 232 un ceas de argint poleit.
 1.125 o scurteică de samur de șal stacojiu.
 690 o pereche cercei de smaragd.

9.837

Adunare.

Taleri

4.612 condeile cele netăgăduite de Stolnic.
 9.837 condeile cele tăgăduite.

14 449

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Citindu-se înaintea Domniei-Mele această anaforă a Preaosfinției sale părintelui Mitropolitul, am cerut de la Preaosfinția sa, prin osebită buiurdizma ce am dat la jalba jăluitoarei Elenei, ca să ne dea pliroforie pentru această cununie, de este din cele ce sunt poprite de pravilă, dar săvîrșindu-se, nu se strică, ci numai se canonisesce, sau din cele ce și poprite sunt și săvîrșindu-se se strică? și ne-a făcut arătare prin osebită anaforă, de la 12 ale aceștii luni, că și după împărătescile pravili și după exavivlos a Arminopului, această cununie este din cele ce, poprită fiind de pravili și săvîrșindu-se, se strică; după care acesta a Preaosfinției sale arătare, rămâne a se urmă bisericésca hotărîre, ce ni se arată că s'a dat pentru stricarea și despărțirea aceștii cununii, iar pentru pricina bătăei și celor-l-alte pagube ce a arătat jăluitoarea că a cercat, poruncim, zapciule ce ești orînduit, vătășe de Vistierie, să arăți jăluitoarei de a face osebită jalbă cătră Domnia-Mea, și vom da cuviincioșa poruncă.—1816 Martie 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dōmne,

Acēstă pricină, pe cât a fost de trebuință a se cercetă bisericesce, s'a și cercetat, dându-se sfîrșit de fratele Țpiscopul Buzēului, ca unii ce s'aū aflat a fi de eparhia frăției-sale, adecă ca prea o cununie ce s'a fost făcut înșelând biserica, fiind rude de departe, i s'a și făcut despărțire, supuinu-i sub canonul bisericesc după pravilă, atât pe jăluitoarea i pe piritul Ianache, cu care s'a fost însoțit, cât și pe acel potropop, ce i-a fost cununat, lepădându-l din slujba potropopiei l-a poprit și de dar, precum mai pe larg pliroforie se va da Înălțimii Tale dintr'acēstă alăturată anaforă a clericatului Episcopiei Buzēului, cu întărirea frăției-sale, iar pentru pricina bătăiei și celor-l-alte pagube ce țice că a cercat jăluitoarea, ca o pricină politicēscă ce este, se va orindu-i în cercetare unde se va găsi cu cale de cătră înaltă înțelepciunea Măriei-Tale.—1816 Fevruarie

Al Măriei-Tale cătră Dumneșeu rugător și smerit păriute sufletesc.

Mitropolit al Ungrovlahiei Nietarie.

Dacă exemplul rău, vițitul, înfloriă chiar în jurul tronului, și la boerime, cum eră să nu se propage în clasele de jos?

Dacă *divorțul* nu mai scandalisă pe nimeni decăt dōră pe consuliū streinī, ce tărie puteaū să aibă simplele *logodne*? De aceste se contractaū adese numai cu gînd de a fi stricate și a da ocașuni de cerere de despăgubiri. (1)

Logodnele! Ele se făceaū în fața unui preot. Dar în ce stare oribilă eră și însășī biserica? Apoi ascultați ce țice despre ea Wilkinson:

«Sf. Sinod e compus din Metropolit și din Țpiscopī. Acest consiliū este tribunalul cel mai corupt din tōtă țera și actele și decisiunile lui, al căror motiv și scop sunt departe de a avē o tendință morală, se par calculate salt numai pentru a încuragiă depravațiunea și cele-l-alte desordine în societate. (2)»

Și cu tōtă corupțiunea clerului înalt și simonia la basa hirotoniilor, nu erăū în Bucuresci mai puține de 366 biserici și 20 de mōnăștiri. (3)

Un alt mijloc de a protege și ajutoră boerimea il aveă Domnitorul în *Cutia milosteniilor*.

Cutia milosteniilor continuă sub Caragea a avē diverse havaeturi saū iraturī, pe lângă taxele după caftane. (4)

(1) Veđi actele de sus și D. din aceșai Tom. X. B.

(2) Pag. 62.

(3) Wilkinson, pag. 72.

(4) Caragea îngrijesce de *Cutia milosteniei* încă din primele țile ale venirii lui a tron. În 7 Ianuarie 1813 ordonă împlinirea sumelor datorite *Cutiei* din diferite condee. Ioan Moscu este epistatul *Epitropiei Obștirilor*. El cere împlinirea de la boerii căftăniți și de la ispravnici și judecători, cum și de la *Divanul Craioveșii*

Iată principalele iraturi cari continuă sub Caragea :

La 28 Iunie 1813 Domnitorul scrie Caimacamului Craiovei, fost mare Postelnic N. Scanavi și Divanului, că încă din Fevruarie, acest an 1813, s'a făcut irat nou la Cutia milosteniei câte 1 pară la leu de la cei ce cumpără imobile în țără cu buna învoire. Pentru ca să se pôtă percepe acest venit, Domnitorul face obligatorie întărirea actului de cumpărare de cătră Divanuri în Bucuresci și Craiova, și de Ispravnicii prin județe. (1)

Tot în interesul perceperii acestui venit nou, Caragea ordonă Metropolitului și Episcopilor să însciințeze pe protopopi și preoți, că sunt datorii a raportă la Epitropie pe tótă săptămâna despre orî-ce vîndări de imobile (2)

Acéstă dare, câte-vă luni după aceea, se ridică la 2 parale la leu la vîndare de lucruri nemîșcătore și țigani prin licitație, plătite de cumpărător. Când vîndarea este de bună-voie, se va percepe câte 1 pară la leu. Rînduitul cu perceperea acestei taxe va pune un anume sigiliu cu marca județului, independent de cercetarea prealabilă a vîndării de cătră ispravnicat, ca să se vadă de este bună.

Clironomiile ab intestat să se ieă în profitul Cutiei, făcându-se din ele și căutarea de suflet a celui mort fără de moștenitori.

Caragea mă obligă pe duhovnici, ca să îndemne pe creștini să lase câte ce-vă la Cutia milosteniei, chiar dacă au moștenitori.

Cutia va percepe câte 2 parale de fie-ce pele de epure exportată.

Câte 15 parale de tot șocul de sticlă importat.

Câte 2 parale de tot cotul de postav lucrat în țără.

De la tóte bîlciurile anuale de județ, să se ieă de fie-ce prăvălie câte 1 pară.

Caragea rînduesce, în Fevruarie 1814, pe fostul mare Paharnic Const. Otteteleșanu, care să incaseze veniturile Cutiei, la Craiova, pentru județele oltene. (3)

Un venit mă important al Cutiei este tot de la slujba Vorniciilor, adevă de la taxele vitelor de pripas. Am arătat aiurea marele abuzuri

de la egumenii rînduiți pe la mînaștirii, a taxei legiuite în favórea Cutiei. De la funcționarii cari primesc léfă din Visterie, sumele datorite se vor împlini direct din acea léfă. — Moscu urmărește cu stăruință în 1814 intrarea la Cutie a taxelor de la vîndarea imobilelor, cum și venitul din slujba Vorniciei, acel de la caftanele ispravnicilor, etc.

(1) Anexa de vėđut în aceștași Tom. X. B măi departe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

ce se comiteau cu perceperea acestor taxe, închiidându-se, ca vite de pripas, chiar vite din bătătura casei omului, luate pe furiș de acolo. *Colacul* ca glóba, ce se luă, de 20 banî pentru bou și vacă, de 40 banî pentru cal și bivol, și de 10 banî de óe și de capră, este taxa pentru herghelii întregi rătăcite, iar când e vorba numai de puține vite, atunci taxa erà mai mare și anume de 1^{1/2} talerî de cal și banî 20 de bivol, de bou și de vacă și banî 100 de rîmător, banî 50 de óe și banî 10 de capră, independent de stricăciunile în holde și în vii, pe cari stăpînul vitelor le va plăti după ispășenia la fața locului, făcută de vornicel, împreună cu preotul și fruntașii satului și independent de glóba, obligat să plătescă la vornicel stăpînul vitelor, care a făcut stricăciuni în holde și anume pentru cal, bivol câte 40 banî, pentru vacă și bou câte 20 banî, de óe și capră câte 10 banî și de rîmător câte 50 de banî.

Cele-l-alte instrucțiuni se pot vedé în actele de la Tom. X. B. al Istoriei nóstre.

O dare atât de odiósă ca aceea a vorniciilor, dacá putea avé vre-o scusă, când erà lăsată în folosul milosteniilor, devine și mai odiósă, când, în loc de a se dá în întreprindere cu licitație onestă, se face un mijloc de chivernisélă pentru protejații domnesci. Așa s'a întîmplat în 1814 Noemvrie:

Pitac cătră Dvornicul Obștirilor, ca să dea Dvorniciile pe acest an talerî 20.000 obrazului ce aduce pitac.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Dvornice al Obștirilor, fiind că huzmetul Dvorniciilor din țéră este irat al Cutiei milosteniilor, a căruia-datorie sunt facerile de bine și ajutorurile cătră cei ce aũ trebuință, de aceea poruncim dumi-tale, ca acest huzmet al Dvorniciilor să se dea pe anul viitor cu preț de 20.000 aducătorului acestui Domnesc al Nostru pitac, fiind obraz vrednic de ajutor, căruia să i se dea apoi și Domnescile Nóstre porunci după orînduélă. Tolco pisah gpđ. — 1814 Noemvrie 19.

Cod. LXXIV, fila 157.

Din vama tabacului încă se dădeă câte-vă procente în favórea Cutiei milelor. Pentru partea Cutiei se percepea la ocaua de tabac importat parale 26, iar de la cel din țéră câte 8 parale. Acest venit însă abiã se urcã de la 2.000 la 2.500 talerî pe an. (1)

(1) Veđi la anexele din aceșai Tom. X B.

La începutul lui Ianuarie 1815, Marele Vornic al Obștirilor Mihalache Manu ia compturile Cutiei milosteniei și constată insuficiența venitului, din cauza neincasării și a deficitului. La 23 Ianuarie 1815, Domnitorul însărcinează pe fostul mare Ban Grigore Brâncoveanu și pe marele Vornic de Țera-de-sus Barbu Văcărescu, să facă întocmire nouă a Cutiei, în marginele venitului ei.

Cu aceeași, dată Domnitorul obligă pe marele Căminar să verse la Cutie 3.000 lei pe an, suma hotărîtă din vama tabacului.

Luarea socotelilor Cutiei în 1815 se face de Divan, sub președința Metropolitului. Caragea adaogă la venitul Cutiei 500 de taleri de la ocne, peste alți 500 anteriormente hotărîți. Asemenea de la vămî se mai adaogă 300 taleri, peste o sumă identică din vechi stabilită. Domnitorul obligă și Visteria să plătească sumele întârziate, câte 500 taleri pe lună; el regulază din nou taxa de la peile de epure; asemenea ha-vaetul de la ocă de cêră, de la cotul de postav de țêră, de la stocul de sticlă, venit care se percepe prin biuroul vămilor și prin *meemurii* Epitropiei Obștirilor.

Incasările de la caftanuri merg fôrte anevoe și în anii următori 1816 și 1817.

În Fevruarie 1817, constatându-se din nou deficit la Cutia Obștirilor se dispune revenirea la vechi taxe și iraturi și încă și aceste cu ôre-carî adăogiri. Se mai creêză și venituri nouê, carî tôte aceste se pot vedé în următorul act:

Intârîre la anaforaua veliților boerî pentru veniturile Cutiei Obștirilor.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne chibzuirea ce fac dumnê-lor orînduiții boerî printr'acêstă anaforă, întru tôte o întârîm Domnia-Mea și hotârîm, ca întocmai să se facă urmare, trecêndu-se aceste iraturi și la condica Epitropiei Obștirilor, ca să fie sciut și să se și pue în lucrare de acum înainte, bez condeiul, câte taleri doi de la fieș-care carte de vătășie de țiganî domnescî, care acest irat poruncim, ca de la anul viitor, cu let 1818, să se încêpă a se pune în lucrare și condeiul capanliilor să se ieă numai de la cei pămîntenî capanlii, iar nu și de la Turci. — 1817 Fevruarie 16.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dômne,

După luuinată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac ni s'a dat, că cercetându-se de cătră Măria-Ta veniturile Cutiei obștirilor, s'aũ vêđut că nu sunt destoinice a întîmpinâ cheltuelile ce aũ, ci să chibzuim ce alte venituri se cuvine a se adăogă ca să fie de ajuns? am făcut chibzuire și se găsi cu cale, că unele venituri ce din vechime aũ fost orînduite Cutiilor și nu s'aũ urmat, să se pue acum în lucrare cu

óreși-ce adaos și să se mai adaoge și altele nouë venituri, după cum se însemnéză mai jos, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Golescu Vel Vornic.

Cod. LXXV, pag. 185.

Veniturile vechi ale Cutiei

<u>Cât erà rînduit tal. parale</u>	<u>Cât să deà acum tal. parale</u>	
— 1	— 2	Cotul de postav de țără, să le deà vîndătorul.
— 1	— 2	Pelea de epure, să le deà vîndătorul.
— 5	— 15	Șocul de sticle ce vin de prin țări streine, să deà neguțătorii ce aduce sticlele.
— 1	— 3	Ocaua de cêră ce ese din țără, să le deà cel ce scôte cêra.
300 —	600 —	Toți neguțătorii capanlîi.

Veniturile nouë ce se chibzuiră acum.

5 —	Să deà fieș-care rôtă de borangic, să-i deà stăpînul roței.
— 1	La leu, să deà cei ce cumpără acareturi nemîșcătore cu riza-pazar.
5 —	Căpitănia de frunte spătărăscă de afară, să deà căpitanul când se rînduesce, după cum daū și polcovnicii.
2 20	Căpităniile de afară de a 2-a mână, asemenea.
2 —	De tótă cartea de vataf de țigani domnesci.
5 —	Să deà pe an fieș-care preot din tótă țera, câți se vor găsi la catagrafia dumné-lor ispravnicilor, afară din cei scutiți de pe la mănăstiri și de pe la boeri și afară din cei ertați și neputincioși.

La începutul anului 1818, după luarea socotelilor Cutiei, se întocmesc din nou listele milelor, cari se ridică pe lună la 7.403 taleri. Administratorul Cutiei, Moscu, amintesce mereu prin raporturile sale cătră Domnitor, că nu mai are de unde să plătescă adăogiri de mile, căci Cutia iarăși este în deficit. «După cercetarea socotelilor ce am făcut, dicea Moscu în 1813, trec mai mult cheltuelile peste iraturi, din multă adăogire ce s'a făcut la lefi, cum și alte cheltueli, de care după datorie fac acéstă plecată anaforă, că nu mai rămâne loc a se adăoga alți lefași». Asemenea declarațiuni categorice nu împedecă pe Domnitor să scrie din nou lui Ioan Moscu că, deși Cutia nu are stare de a mai adăoga lefi, «să economisesci de a se face vr'o mângăere» nou-lui recomandat. (1)

(1) Se pot află în întregime actele relative la Cutia milelor în anexele acestui Tom. X. B.

La 28 Martie 1815 se întocmesce budgetul de venituri și cheltueli al Cutiei milosteniilor, pe care-l dăm în notă la acest loc sub litera t. t. (1)

(1) După luminată poruncă adunându-ne la un loc și privind la iraturile Cutiei milosteniei, cele ce se pot împlini prin ajutorul Înălțimii Tale, cu chibzuire am și alcătuit lefile săracilor i dohtorilor și ale Epitropiei, precum într'acest catastih se cuprinde, câte cât este a se plăti fieș-căruia pe tótă luna, însă taleri 3.198 pentru lefile săracilor și taleri 1.200 pentru dohtorii și gearahii politiei și taleri 1.670 pentru tahma Vorniciei Obștirilor, care catastih, iscălindu-se de noi, se va întări și cu luminată pecetea Măriei-Tale, ca după acelea să urmeze și Vornicia întocmai.—1815 Ianuarie 1. Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Mihalache Manu Vel Vornic.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intru tóte cele-l-alte primită fiindu-ne anaforaua acésta a dumné-lor orînduiților boeri, o întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca întocmai să se urmeze, după care și poruncim dumi-tale Vel Logofete de Têră-de-sus, să îngriješci a se împlini atât rămășițurile Cutiei după la cei ce sunt datorî, cât și acei taleri 3.360 de la sf. Mitropolie din sfertul sf. Dimitrie al anului trecut prin orînduit zapciú céuș de aprođi, cum și dumi-tale Vel Vistiere, poruncim să se plătescă la Cutia milosteniilor acei câte taleri 500 pe lună până la sfîrșitul trecutului Martie și până a se face împlinire remășițurilor, ca să nu rămăie săracii lefași lipsiți de acéstă mângăere a lefilor, măi virtos acum că sosesc aceste țile ale Sfintei Învieri; poruncim dumi-tale Vel Vornice al Obștirilor, ca pe lângă taleri 3.360 ce au a se răspunde acum de la sf. Mitropolie, să se împrumute Vornicia și cu taleri 10.000, spre împlinirea și răspunderea lefilor până la sfîrșitul trecutului Martie, precum și dohtorilor și gearahilor să li se facă cunoscută datoria ce au de acum înainte de a merge fără de plată la ori-ce bolnav sărac de aici din politie, la care să aibă Vornicia căđuta privighere, ca pentru cel neurmător să facă Domniei-Mele arătate, spre a se lipsi de léfa sa acel dohtor sau gearah, iar acele patru condee din iraturile ce se pomenesc în măi jos arétatul al 5-lea pont, are a rămăne tot la aceeași orînduelă ce au fost până acum, precum și pentru iratul de la Căminărie al Cutiei are a se face urmare întocmai după hotărîrea și porunca Domniei-Mele, ce s'a dat la anaforaua dumné-lor de la cincî ale aceștii lunî. — 1815 Aprilie 7

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXIV, pag. 96.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă adunându-ne la un loc, măi întâiú am cercetat iraturile Cutiei milosteniei câte sunt bune și se pot strînge, după care sumă am întocmit rumaí pe acest an și catastih de darea lefilor săracilor cu dohtorii i logofeții Vorniciei Obștirilor, adunându-se în sumă de taleri 6.068 a se plăti pe tótă luna, iar la anul se va așterne iarăși de isnóvă catastih prin orînduiții de către Măria-Ta boeri, punénd o dréptă analoghie după suma iraturilor ce se vor agonisi, dar și prin luminată poruncă să se pue în lucrare cele de măi jos arătate, pentru ca să se pótă păzi darea lefilor pe tótă luna nestrămutat, însă:

1). Afară din întocmirea catastihului ce acum s'a chibzuit, cu nici un chip să nu se măi orînduésca alți lefași, sau vre-un prostichiú cui-vași până la împlinirea anului.

De la Cutie se dau pensiuni diverse. Aşa sunt și pensiunile pentru

2). Tóte rămășițurile ce sunt rînduite a se împlini prin céuș de aprođi, cum și acei po talerî 500 pe lună de la Visterie, atât cât va fi rămășiță, cât și în urmarea de acum înainte, să binevoesci Măria-Ta a porunci strașnic, ca să se plătescă negreșit la Cutia milosteniei.

3). Doftorii i gerahii ce s'au așeđat cu léfă de la Epitropie să se îndatoreze tođi a merge fără pregetare la orî-ce bolnavi săraci de aici din politie, fără cea mai puțină plată, priveghiând Epitropia și îndemnându-i cu urmarea datoriei lor, iar când nu vor alergă la săraci, atunci să se arête la stăpînire nesupunerea lor, ca să se învinovătescă.

4). Tóte iraturile Cutiei milosteniei, câte se cuvin a se vinde pe fieș-care an, să nu fie volnică Cutia saũ orî-cine a le vinde de sineși, ci să se strige la cochivechî în Divan, și cine va da mai mult, acela să le ieă pentru mai mult folos al săracilor.

5). Pentru acei câte șese banî de pelea de epure ce ese din țeră i șese banî coțul de *postav ce se lucrăză aici în țeră* și s'a hotărît a se împlini de la vîndători prin meemurii Epitropiei i po câte 9 banî de oca de céră ce ese din țeră și 4ș banî de tot șocul de sticle ce vine din țeră stréină și s'au dat în credință asupra vameșilor să le strîngă, aceste patru condee nu se pot împlini într'alt chip nici prin vameși, nici prin meemurii Epitropiei și nici că se va puté pune în lucrare cu alt mijloc decât să binevoesci Înălțimea Ta a se adăogă la ponturi și contractul vămilor de la anul viitor înainte, cu adăogire de preț la strigare și se va luă pe séma Cămării și cât preț se va socoti de către Înălțimea Ta că póte să prinđă aceste patru condee într'un an, și să se orînduésca a se da de la gazdia vămilor pe fieș-care lună și cu révașul Epitropiei să se scađă din căștiurile Cămării Domnesci.

6). De acum înainte să nu se mai împertésca lefi săracilor prin orî-ce alte deosebite mână, nici de către Sf. Mitropolie, precum obiceiuiă de opriă din banii sferțului și împărția la osebiți lefași, nici de către mumbașirii ce se orînduesc cu împlinirea iraturilor să nu se împrăstie de către nimeni banii, ci tótă suma iraturilor să se adune la Epitropie și chiar de la Epitropie să se împertésca în lefi, după îndreptarea catastihului ce s'a făcut, iar talerî 3.360 ce a poprit Sf. Mitropolie din sferțul Sf. Dimitrie ot let 1814, cu pricinuire ca să-i împertésca pe anul viitor la vre-o câți-vă lefași, cu luminată poruncă să se împlinésca suma acésta la Epitropie, căci unii dintr'acei lefași cât s'au cuvenit s'au așternut în catastihul Epitropiei și de la Epitropie este ca să-și céră și léfa lor.

7). Iraturile Epitropiei ce prin alegere cu întărire gospod, precum a rămas lámurită, cu nici un chip de pricinuire să nu se mai impuțineze, precum s'a scađut în anul trecut, ci să fie temeínice ca să se pótă întîmpină darea lefilor după catastih, mai virtos încă din cât se va puté să se mai adage și alte iraturi din ceea ce se va socoti nevătămătóre.

8). Pentru acei câte talerî 250 pe lună ce prin luminată poruncă încă de la trecutul Septemvrie este să-i răspunđă la Epitropie dumné-luî Vel Căminarul din iratul Căminăriei, drept vama tabacului ce a fost irat al milosteniei și drept tóte prisósele ce i s'au mai adăogat, cu strașnică luminată poruncă, să se îndatoreze ca să-i răspunđă la Epitropie, atât rămășița de la Septemvrie până acum, cât și de acum înainte pe anul curgător.

9). Cu tóte că doftorul Stavrache Moscu s'a așeđat po câte talerî 150 pe lună,

serviciu aduse țării. Intre aceste menționăm ale câtor-vă doctori sau vânduvelor lor. Se mai dau și la cocóne vânduve, de multe ori la cele

dar din suma acesta ce i se făcèa pe un an, dintr'înșii 1.400 este a-î fi drept despăgubire ce are să-î ieă rămășiță de lèfă pe anul trecut pe șèpte luni, iar talerî 2.400 sunt a se da lui Ion Mesit, drept óreși-care mângâere și despăgubire din ceea-ce are să ieă lèfă din anul trecut, și cu chipul acesta să se urmeze lefile doftorilor până la încheerea anului; după acestea arètăm Înălțimii Tale, că ne-ajungèndu-se, iraturile, s'aú scos din catastih și unele cocóne ce aveáu lèfă de la Cutia milosteniei pentru care rênâne la Înălțimea Ta, ca să se hotărască de unde să li se deă ceea-ce se va socoti spre mângâerea stării dumné-lor, căci noi mijloc nu am avut a le lăsà numai cu numele scris în catastih fără a avé Epitropia mijloc de unde să le răspunđă lefile; asemenea đicem, că de nu se va pune în lucrare urmarea ponturilor ce arètăm cu a se înlesni de către Înălțimea Ta cu ori-ce mijloce împlinirea rămășițelor de la Visterie i de la cei-ce sunt arètați, atunci sau remâne catastihul lefilor jos, ori va avé Epitropia slobođenie de a se împrumutà cu sumă de bani în dobîndă până la talerî 10.000 pentru răspunderea lefilor acum, măcar pe trei luni de đile până la sfîrșitul lui Martie, ca să aibă sàracii mângâere la Sfintele Pasci, și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale.

Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Dvornic.—
1815 Martie 28.

Pe lună po
taleri.

Doftorii politiei i gearahii.

200 Costadinache Caracaș.

200 Silivestru.

200 Constantin Darvari.

150 Stavrache Moscu.

150 Constantin Filitis.

100 Ioan Pascal.

100 Ioan Mesit. }

100 Viler } gearahii ai politiei.

1.200.

Léfa dumné-lui Vel Vornicului cu II epitropi, împreună cu logofetii Epitropiei.

100 Dumné-lui Vel Vornicul al obștirilor.

40 Costache Rasti biv III Vistier.

40 Zamfirache III postelnic.

40 Luca Logofetul.

1.120

40 Gheorghe Logofet.

40 Ianache Logofet.

40 Ionița Căpitanul.

40 Costache Polcovnicul.

40 Gheorghe Polcovnicul.

130 Sameșul Epitropiei.

100 Condicarul Epitropiei.

40 Cheltuéla zărăfiei.

1.670.

tinere și frumoșe, după stăruința lui Beizadea Costache: desfrinare cu economia propriilor bani. În 1815 Aprilie 5 este un nou buget al milivelor și pensiunilor în cuprinderea ce se vede în notă. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.*

Primită fiind Domniei-Mele această cumpănire și întocmire a lefilor ce s'au făcut de către dumné-lor orînduiții boeri printr'acest catastih (în care se adună léfă pe totă luna taleri 3.198 a sâracilor lefași, taleri 1200 a dohtorilor și a giarahilor și taleri 1670 a tagmei Vorniceii obștirilor), o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale Vel Vornice al Obștirilor. ca întocmai să urmeză darea acestor lefi de la ȕi'ntăiū a trecutului Ianuarie până la sfîrșitul acestui următor an. — 1825 Aprilie 5.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXIV, fila 88.

Indreptarea lefilor Cutiei milosteniei.

Pe Iună po
taleri.

- 30 Mărióra sîn Maria Botezata ot sf. Sava.
 - 15 Maria lui Ianache Postelnicelul ot Udricani.
 - 50 Mărióra lui Ciuchii.
 - 50 Ilinca Stolnicésa sîn Clucerul Spiridonache.
 - 100 Hătmănésa Cozonica.
 - 40 Elena și Marghióla condicărésa.
 - 20 Nicolae Logofétul.
 - 15 Maria III Logofetésa.
 - 40 Pitárésa Bălașa Scăsăgióia.
 - 20 Chiriachî vėdnuva lui Hagi Gheorghie vnuc Lofciu ot Stelea.
 - 30 Trei nepóte ale Ecaterinei Alexencei ot Udricani.
 - 45 Trei fete ale lui Nicolae Varsama.
 - 20 Ióna Postelnicésa ot Popa Dârvașu.
 - 10 Maria Sofragióica.
 - 7 Dima Sacatu.
 - 10 Luxandra sîn Clucerul Rasti.
 - 5 Casandra vėđuva ot Crețulescu.
 - 40 Stanca Stolnicésa Pălădóica ot Tîrgoviște,
 - 20 Bălașa Armășóia Nicătóe ot Udricani.
 - 30 Zoița Slugerésa a lui Ianache Giurgiache ot Batiște.
 - 25 Bita dohtoróia vnuc Matraca ot Tîrgoviște.
 - 50 Smaranda Toplicénca.
 - 30 Safta vămășóia
 - 20 Maria brat ego
 - 20 Sultana ipac brat ego
 - 20 Elena ipac brat ego
- } sîn Stolnicul Dumitrache Papazoglu.
- 20 Calița vėduva a rėposatului Pitar Drăgoiū.
 - 15 Ecaterina vėduva a rėposatului Anesti.

Intre cei miluiți aflaiți o Hătmănesă, o Vornicésă, o Clucerésă Oteleșanu, o Hiotu, o Știrbei, văduve de boeri de tótă trépta.

Pe iunăt po
taleri.

- 15 Maria văduva lui Ianache Céușul ot Bisericanî.
- 30 Gheorge biv Vornic de harem ot Spirea.
- 15 Elena văduva a lui Ștefan împușcat de Turci, cu 4 copii, ot Boteanu.
- 10 Maria văduva a lui Ianache Logofétul ot Prundul.
- 5 Iana preotésa văduva ot biserica Dómnei.
- 5 Várvara Grămáticésa ot Sf. Spiridon noû.
- 10 Anastasia văduva ot mahalaua Dudescului.
- 5 Stanca văduvă bêtrână.
- 70 Zoița văduva Cioranca Pitărăsa.
- 30 Păhárnicésa Smaranda Privalóia.
- 50 Catinca văduva sora Vornicului Samurcaș.
- 20 Mărióra văduva Bulegióia.
- 6 Petre Postelnicelul sacat, ot Spirea.
- 20 Zoița văduva Logofétului Salomon, ot Buteanu.
- 10 Calița văduva ot Radu-Vodă.
- 10 Catinca văduva sora vameșului Niță ot Radu-Vodă.
- 50 Elena Sêrdărésa văduva lui Mănăilă.
- 50 Anastasia văduva Vistierului Iamandache Mehtupciu.
- 10 Anița văduva Ciupénca.
- 20 Catinca văduva Ciupénca.
- 20 Zoița văduva Ciupénca.
- 10 Elena văduva lui Mihalache Ciorci-bașa.
- 10 Ecaterina văduva Postelnicésa Tomulésa, ot Radu-Vodă.
- 5 Paraschiva preotésa văduva ot biserica Dintr'o-đi.
- 5 Zoița văduva ot Sf. Spiridon-noû.
- 5 Anastase Sticlarul sacat de ochi, ot Sf. Nicolae din Șelari.
- 10 Smaranda văduva Cămărășóia, ot Arhimandritul.
- 15 Sultana văduva sîn Maria Postelnicésa Vlădésca.
- 10 Gheorghe Cavarnalău sacat ot Tîrgul-de-afară.
- 15 Maria văduva a Logofétului Nicolae tipografu, ot Sf. Vineri.
- 25 Bălașa văduva Drăgănésca ot podul Mogoșóei, biserica Albă.
- 20 Douë fete sărace Zoița și Vasilica sîn Popa Négul, ot Colța.
- 15 Maria văduva Lucăi, ot Dómna Bălașa.
- 10 Ecaterina văduva a Polcovnicului Paladi, ot Sf. Gheorghe-vechiu.
- 20 Maria văduva Pardali, ot Pitar-Moș.
- 10 Maria Diculésca ot Dudescu.
- 15 Smaranda văduva Căpitănésa a Căpitanului Ene, ot Popa-Rusu.
- 5 Ștefan Postelnicul Cortescu, ot Arhimandritul.
- 5 Rada văduva lui Petre Sîrbu, ot Radu-Vodă.
- 40 Iorgache Beceru ot Têrgoviște.
- 30 Anastase Florea ot Colța.
- 20 Arghira fata, nepóta lui Clucerul Burchi, ot Negustori.
- 25 Mărióra sîn Medelnicerul Matei Greceanu, ot Arhimandritul.

Puținii sunt pensionariii pentru serviciii aduse Statului și încă și mai

Pe lună po
taleri.

- 10 Elena văduva lui Dobrotanu.
- 5 Tudora preotésa văduva, ot biserica Dintr'o-qi.
- 10 Maria văduva III Logofet Constantin, ot Radu-Voda.
- 10 Tănase Odabașa orbul, ot Spirea.
- 10 Sanda văduva botezata din papistași, ot Dobrotésa.
- 20 Zoița și Smaranda sin Mateiü Poenaru, ot biserica Nemților.
- 20 Sultana Sërdărăsa văduva lui Zamfiroglu, ot Sfinți.
- 15 Ecaterina Șëtrărăsa văduva lui Sändulache, ot Negustori.
- 20 Zoița văduva Sërdărăsa Agapi.
- 5 Anița Postelnicésa ot Colțea.
- 5 Ecaterina Ciubuccióia văduva, ot Văcăresci.
- 5 Stanca Polcovnicésa văduva, ot Săriudar.
- 5 Zoița Botezata văduva ot Udricanı.
- 10 Bălașa Căpitánésa a lui Nicolae Căpitanul za dorobanți.
- 10 Maria preotésa văduvă cu 5 copii, ot Negustori.
- 70 Zamfira Stolnicésa Știrbóica văduva.
- 10 Bălașa văduva Clucerului Gheorghe Sfirleză.
- 5 Maria Oprișănóia ot Olari, ce acum s'a călugărit.
- 10 Ióna Stegărăsa văduva, cumnata Pitarului Dumitrache ot Negustori.
- 20 Maria Armășóia sin Paharnicul Sefendache ot Gorganı.
- 10 Elena văduva lui Mihalache Cantara.
- 20 Elena sin Vistierul Pascul ot Colțea.
- 5 Maria Armășóia văduvă ot Crețulescu.
- 15 Ecaterina văduva Vistierului Constantin Extractorul.
- 25 Hrisantia văduva răposatului III Logofet Fotache, ot Sf. Vineri.
- 5 Luxandra văduva a Polcovnicului Augustin, ot Gorganı.
- 20 Maria Născólésca văduva ot Sf. Ilie.
- 15 Arghira Armășóia văduva Mardagióica.
- 5 Rada văduva a Dimeı Saca-bașa ot Izvor.
- 20 Elena Vameșóia văduva Vameșului Iamandi. ot Batiștea.
- 20 Zamfira văduva a lui Pantazi Dimanciul.
- 20 Maria sin Paharnicésa Tufénca.
- 20 Elena Șëtrărăsa Popénca, ot Sf. Ștefan.
- 20 Copiı Smarandei Sërdăreseı ot Radu-Voda.
- 5 Anastasia văduva Gréca ot Gorganı.
- 21 Efimia Postelnicésa ot Negustori.
- 20 Maria văduva a Nêșcului Lipiscanul, ot tam.
- 20 Maria văduva a dumné-lui Topci, ot Antim.
- 20 Stanca Pitărăsa Periețénca văduva, ot Sf. Ecaterina.
- 50 Clucerul Iancul Glava ot Tîrgoviște.
- 20 Luxandra Gorunénca văduvă ot podul Calicilor.
- 10 Magdalena văduvă streină, ot Sf. Spiridon noü.
- 5 Șerbana văduva ot Sf. Ecaterina.
- 20 Zoița fata sin Clucerul Ionița Botea, ot Mântulésa.

puține nume de indiviđi infirmđ, neputincioși. Catalogul de nume ce

Pe lună po
talerđ.

- 20 Smaranda vėduva sin Vistierul Pashale, ot Colęea.
- 20 Maria vėduva a lui III Logofėt Zamfirache, ot Neguęatori.
- 20 Luxandra sin Polcovnicul Ilie, ot podul Calicilor cu Maria Gromitici ot Protopopul, po cāte talerđ 10.
- 10 Ecaterina vėduva Iconomului ot tam.
- 5 Mariora Apostol Rāducanu ot Udricani.
- 20 Smaranda vėduva a lui biv II Cāmaraș, ot Gorgani.
- 10 Anastase Temelie ot Gorgani.
- 5 Maria vėduva Botezata ot Zlātari.
- 40 Tānase Postelnicelul sācat, ot Curtea gospod.
- 15 Stanca Postelnicesa ot Sf. Ilie.
- 50 Ecaterina Cluceresa Oteteleşanca.
- 40 Efrosina Hiotia vėduvā.
- 30 Elenco Meculeca Slugeresa vėduvā.
- 15 Copiđ rėposatului Logofėt Gheorghe ot veliđi Vornici.
- 25 Maria Alexenca vėduva ot Stejar.
- 10 Ecaterina Botezata vėduvā ot Sf. Vineri.
- 15 Maria Postelnicesa vėduvā Cārpenişanca.
- 25 Stanca Polcovnicesa sin Beceresa.
- 15 Veneşiana vėduvā, dohtorişa ot Dōmna-Bālaşa.
- 30 Pāhārnicesa Zoişa Tufenca.
- 30 Despina vėduva rėposatului vātaf Mihalache, ot Cāmpina.
- 10 Alexe Postelnicelul orbul, ot Stejar.
- 20 Zoişa sin Clucerul Zaguriano, ot Radu-Vodā.
- 20 Anastasia vėduva a Postelnicului Anton, ot Sf. Gheorghe-noū.
- 20 Safta fata sin Clucerul Dumitrache Mora, ot Neguęatori.
- 10 Elena vėduva a III Logofėt Mateiū Bunea ot Caimata.
- 10 Maria Postelnicesa vėduvā cu doi copiđ.
- 15 Drāgana din alte nēmuri, ot schitul Nāmāesci sud Muscel.
- 50 Schitul Basicovul ot Argeş, cu poruncā deosebitā gospod.

Cei din urmā aşęaşi dupā jālbı.

- 10 Zamfira vėduva lui Damianovicı, ot Dōmna Bālaşa.
- 10 Marişa Peşia ot Neguęatori.
- 30 Paraschiva cu mumā-sa i cu alte 3 surori.
- 15 Zamfira sin Vlasto ot Radul Vodā.
- 5 Ecaterina vėduva ot Boteanul.
- 15 Ionişā Betėgul.
- 19 Efrosina Botezata, venitā acum cu poruncā gpd.
- 10 Preda Polcovnicelul ot Sf. Ştefan.
- 5 Sanda vėduva olōga, ot Colęea.
- 5 Anastasia Botezata, ot Cāmpu-Lung.
- 10 Luxandra Voitinenca fata.
- 15 Maria Spetenca.

publicăm în notă pôte servi bine la studiul asupra societății Bucurescene sub Caragea.

Se mai dau ajutóre de măritiş la fete sărace ori protegiate.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Dumné-ta biv Vel Vistier Ioane Moscu, Epistatule al Epitropiei Obştirilor, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforá, milostivire făcând Domnia-Mea, poruncim să se deá aceşti taleri 1.000 ajutor pentru măritişul fetei jăluitoifului. — 1813 Maiü 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXVI, pag. 235.

Prea Înălţate Dómne,

După luminata poruncă am cercetat şi întru adevér este scăpătat, cu fatá în vîrstă gata spre măritiş, pentru care, spre unirea căsătoriei fii-sei, de se va găsi cu cale şi de către Înălţimea Ta, să fie ajutorat cu taleri 1.000 de la Cutia milosteniei, şi cum va fi bună hotărîrea Înălţimii Tale. — 1813 Maiü 16.

Ioan Moscu.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Dumné-ta biv Vel Vistiére Ioane Moscu, Epistatule al Epitropiei Obştirilor, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforá, pentru sărăcia jăluitoifei milostivire făcând Domnia-Mea asupra ei, poruncim să i se facă óreşi-ce ajutor de la Cutia milosteniilor pentru măritişul ei, după starea sa. — 1813 Maiü 11.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVI, pag. 138.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată poruncă, am cercetat atât prin doi epitropi la faţa locului, cât şi un Constantin Flăcăul s'a arétat la Epitropie cu jăluitoifea este întru adevér a se săvîrşi cununie şi nu i se întimplă cele trebuincióse, aflându-se săracă, căreia după starea ei, fiind din cele próste, rămâne precum te vei milostivi Înălţimea Ta. — 1813 Maiü 5.

Ioan Moscu.

Pe lună po
taleri.

Elenco Postelnicésa, ot mahalaua Popei Dârvaş.

10 Dumitrana Polcovnicésa nora Céuşului, ot biserica Amzei.

20 Uşa Şétrărăsa Movilóia.

10 Maria véduva sin Pitarul Marin, ot podul Mogoşoei.

20 Elenco Drăgănéscă.

25 Enache Curci-başa ot Spirea.

14 Luxandra Bărbătésca.

28 Ilinca Pitărăsa sin Pitarul Dragomir, ot podul Calicilor.

Mile de îmmormintări.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vornice al Obștirilor, fiind-că prea osfinția Sa Episcopul Lovciu și-a dat obștéseca datorie, de aceea poruncim săji se deă de la Cutia milosteniei talerî 200 pentru îngroparea sa. Tolco pisah gpd. — 1815 Ianuarie 14.

Cod. LXXXV, fila 164.

Ajutóre odată pentru tot-deauna încă se daū.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

D-ta biv Vel Vistiere Ioan Moscu al Epitropiei Obștirilor, milostivire făcând Domnia-Mea asupra jăluitorului Ioan Grămăticul, poruncim săji se deă talerî 100 de la Cutia milosteniilor ajutor la scăpătăciunea sa. — 1813 Aprilie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXIV, pagina 164.

Prea Înălțate Dómne,

Starea și halul jăluitorului este întru desavîrșită scăpătăciunc, strein, neputând intră la vre-o chivernisélă, voesce a merge la patria sa și nu are nici un mijloc de ajutor, vrednic este a fi ajutorat acum de la Cutia milosteniei cu talerî 100 și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Aprilie 21.

Ioan Moscu.

Une orî mila e dată sub altă formă decât cea bănéscă. Așà în Martie 1815, Domnitorul a recunoscut unui Petre Postelnicelul dreptul de a stăpîni un loc ce-l îngărdise din locul Curții Arse (1).

De asemenea Domnul miluesce cu dăruire de țiganî, cu dăruire de lude, scutelnicî, poslușnicî, cu scutirî de servitorî boerescî. Vornicesei Ecaterina Slătineanu îi face pensie nu mai puțin de 500 talerî pe lună de la Casa răsurilor, pe când bună-óră soției Smarandei a răposatului Sava Postelnicelul, care are de crescut 3 copii și de măritat 2 fete, îi acordă Domnitorul 20 talerî pe lună (2).

În multe rîndurî Cutia milosteniilor a fost sleită, așà că Epitropul eî nu esită de a arêtă Domnitorului, că nu este de unde să se realizeze noiele pensionări și miluirî. (3)

La Decemvrie 1816, Cutia nu are banî și se împrumută cu 20.000 talerî, ca să pótă plăti lefile și pensiunile de sərbătorî. (4)

(1) Veđi actele la anexele dela fine.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Veđi Z. Z. Z. Ibidem.

Un alt mijloc și mai eficace, prin care Domnitorii ajutau boerimea, eră acordarea de privilegii și monopoluri, între cari cel mai producător de venituri eră dreptul de scaun de carne. In Tomul X. B. al Istoriei mele, aduc o destul de bogată culegere de asemenea monopoluri de scaune de carne. (1)

Pentru boerii din slujbe erau bănoșe avaturi, ca: căminăritul, cotăritul, măsuratul buților, săpunăritul Vornicului de harem, iciciohodăritul, etc. (2)

Boerilor Divaniți de la Craiova li s'a făcut de Caragea, pe lângă léfa rînduită fie-căruia, și un nou havaet: din husmetul dijmăritului, vinăriciului și oeritului să ieă câte taleri 10 la pungă din prețul arendării celor 5 județe Oltene. Suma acésta să se împarță egal între membrii Divanului Craiovean. (3)

Havaeturile erau forma sub care Domnitorii ajutau pre boerii *halea*. Amintim aci câte-vă cari tot asupra poporului apesau:

Havaet al Căminarului. Abiă sosit în țéră în 1812, Domnitorul Caragea dă chrisov pentru iratul său venitul marelui Căminar de la pimnițile din Bucuresci, de la vinul și rachiul din ele. Asemenea dare se impune și cârciumelor din Craiova (4).

Căminăritul, venit al Căminăriei celei mari, se arendéză anual. Se

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Veđi actele, ibidem.

(3) Iratul ce s'a făcut boerilor Divaniți de la Craiova a luă de la vinăriciū i dijmărit și oerit.

Zemli Vlahiscoalie. Fiind-că dumné-lor boerii Divaniți de la Craiova se află slujind la Divanul Nostru de acolo pentru trebile țérū și ale norodului, întocmai ca și cei de aici, dumné-lor boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele și vre-un alt venit din dregătoria în care se află nu aū (precum cei de aici), fără numai tótă răsplătirea ostenelilor dumné-lor se închee în léfa ce aū orînduită, în vreme ce și dumné-lor sunt și se socotesc mădulări ale Divanului celui de acolo, ca și cei de aici ale Divanului dumné-lor veliților boeri, am găsit Domnia-Mea cu cuviință de a nu-i lăsa mai mult întru acéstă obidă, ci hotărîm, ca de acum înainte dumné-lor boerii Divaniți ce se vor află halea la Divanul Nostru ot Craiova, osebit de léfa ce ieau, să aibă și acest venit, adecă din huzmetul dijmăritului i vinăriciului și al oeritului să ieă câte taleri đeece la pungă, numai însă la suma prețului vîndării celor cinci județe ot preste Olt, care acest havaet să-l împarță între dumné-lor de o potrivă. Drept aceea poruncim, atât dumi-tale Vel Vistiere, cât și dumi-tale Vel Logofete de Țéră-de-Sus, să îngrijiiți, ca vîndarea acestor de mai sus numite trei huzmeturi să se facă la vremea sa, și cu acest adaos de havaet ce s'a đis mai sus. I saam receh gpd. 1816 Ianuarie 15.

Cod. LXXV, fila 153 v.

(4) Veđi actele în anexe.

iea pe butea cu vin tal. 4 în cârciume sau în magasi, iar de la rachiuiri de țără, de butea mare tal. 15 și de butea mică pe jumătate.

Spirtoșele streine nu se pot importă și nici vinurile, afară de casurile când nu se face în țără, când atunci, cu învoire specială a Domniei, se poate importă. Pentru spirtoșele importate se plătesce 41 taleri de butea mare (1).

Cotăritul, venit sau havaet al marelui Cămăraș, încă din primul moment al sosirii lui Caragea se arendăză (2).

Marele Cupar al Curții are havaetul măsuratului buților cu cotul Domnesc (3).

Une ori venitul cotului de măsurat vasele din anumitele orașe s'a dat ca venit al vre-unui favorit Domnesc, altul decât Cuparul cel mare. Havaeturile veliților Vornici de la vătașii plaiurilor erau acestea :

Havaeturile în bani ale dumné-lor veliților Dvornici de la Vătașii plaiurilor.

Taleri.

230 Plaiul muntelui de sus, sud Mehedinți.

230 Vîlcanul } Gorj

270 Novacii } Vîlcea

370 Hurezul } Argeș

380 Cozia } Mușcel

180 Aria } Dîmbovița

250 Loviștea } Dîmbovița

220 Nucșóra } Dîmbovița

220 Dîmbovița } Dîmbovița

220 Ialomița } Dîmbovița

180 Dîmbovița } Dîmbovița

2.750 la dumné-lui Vel Dvornicul de jos.

150 Rîmnicul, sud Slam-Rîmnice.

250 Slănic } Buzău

250 Pîrșcov } Saac

370 Plaiul despre Buzău } Saac

380 Teléjen } Saac

350 Prahova, sud Prahova.

1.700

Pre când boerimii i s'acordă cu ghiotura avantajii, scutiri și onoruri, foarte puține la număr sunt scutirile de dăjdii pentru țărani, pe motiv de sărăcie, de infirmități, de bătrânețe. Unora, puținii la număr, Ca-

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

ragea le-a dat și mici ajutóre bănesci, orî produse în natură (1).
Proseliților bisericii încă li se acordă unele ajutóre și beneficii.

În fine, ca să nu mai înșirăm și alte multe, să înregistrăm aci tot în folosul boerilor și protejaților Domnesci o serie de scutiri și acordări de privilegii, etc.

Prostichiū, adecă adaos făcut în favórea biv Vel Banului Brâncoveanu de la unele bilciurî și vămî, în 10 Februarie 1813 (2).

Lude acordate vėduvei lui Dinu Călărașul, mort în serviciul Domniei.—13 Februarie 1813 (3).

Mile și privilegii biv Polcovnicului de Cerneți, Barbu Provatul, în Martie 1813 (4).

Un lude dăruit vėduvei unui călăraș, în 12 Martie 1813 (5).

Cartea lui Costache Logofėt de taină, din 14 Martie 1813, pentru scutire și privilegii (6).

Idem pentru Petrea fost iuz-bașa de pușcărie. — 15 Martie 1813 (7).

Idem pentru Ioan Voinescu biv III Logofėt, în 15 Martie 1813 (8).

Asemenea Zoiței Cantacuzino «ce este din Evgheniști», în 24 Martie 1813 (9).

Scutiri și privilegii lui Gh. Pușcașu, pentru vrednicia meșteșugului lui. — 1813 Martie 29 (10).

Dar de scutelnicî și de țigani, etc., slujbașului Curții biv Vel Medelnicer Chiriac. — 1813 Maiu. (11).

Scutiri și privilegii lui Stroe Sulgi-Bașa, în 5 Maiu 1813. (12).

Stolnicesei M. Golescu dreptul de a percepe taxă de la carele ce vor trece pe 3 poduri pe Argeș, aprópe de Pitești.—1813 Sept. 12 (13).

Scutiri și privilegii lui Gheorghe Tulum-Bașa.—26 Martie 1817 (14).

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Veđi actul, ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem.

(6) Ibidem.

(7) Ibidem.

(8) Ibidem.

(9) Ibidem.

(10) Ibidem.

(11) Ibidem.

(12) Ibidem.

(13) Ibidem.

(14) Ibidem.

Scutiri și privilegii acordate lui Stoian al II Vornic de la Vornicia a III-a.— 29 Iunie 1817 (1).

Scutiri și miluirii lui Tufecci-Bașa, la 15 Septembrie 1818 (2).

O ciudată dispozițiune. Iuz-bașa de harem Berendei dobîndesce de la Vodă, transmiterea dreptului lui de scutiri și privilegii pe numele unei a treia persoană (3).

Scutire de fumărit, căminărit și cotărit a boerinașilor de neam din Caracal, a cârciumelor lor (4).

Asemenea Serdăresei Maria Bărcănescă, în Ianuarie 1814 (5).

Pe când boerii nu plăteau nici o dare, țeranul eră îngenunchiat sub dări

Pe lângă greutatea birului în el însuși, el devenia și mai odios prin procedimentele ce se puneau la percepere și mai ales prin înmulțitele abuzuri.

Peste biruri mai veniau apoi și rechisițiunile de tot felul în bani și în natură. Până și pentru conacul Domnesc în călătorie erau rechisiționate satele de paseri, unt, orz, vite și încă și cu bătae li se lua rechisițiunile.

Din actele anexate tom. X. B. se pot vedea asemenea fapte.

Sameșii din județe făceau mari abuzuri scutind ori promițând a scuti de dăjdi pe unii locuitori, ca să-i trecă la nemuri, la privilegiați, la mazăli. Apoi pe lângă abuzurile sameșilor veniau și ale boerilor ispravnic și ale mai marilor lor din Craiova și București. În 23 Ianuarie 1813, Domnitorul ordonă să se împlinescă 105.791 taleri mâncați de Stolnicul Nenciulescu, Ioniță Rahtivan, Logofetul Samurcaș, Vornicul Manolache Lahovari și un al 3-lea Logofet Petrache. (6)

(1) Vezi actul în anexe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem.

(6) Porunca ce s'a dat la anaforaua ce s'a făcut dumné-lor boerii orinduiți, adecă dumné-lui Vornicul Radu Goleșcu, Vel Vistierul Grigorie Brâncoveanu, Vel Logofetul Grigorie Ghica, dumné-lui Vel Logofetul Constantin Bălăceanu, de teorisă ce au făcut de banii ce se găsesc asupra Stolnicului Nenciulescu, i Ioniță Rahtivanu, i Petrache biv III Logofet, i Logofetul Samurcaș, i casa răposatului Vornic Manolache Lahovari, taleri 105.791 bani 105, care anaforă s'a trecut în condica de porunci a Divanului. — 1813 Ianuarie 23.

Ioan Gheorghe Caragea Voievod.

Poruncin Domnia-Mea dumi-tale Vel Spătare, ca după această anaforă a dumné-lor

CAP. VI.

Domnul. Familia lui.

De la cel din urmă strat social, de la țeran și țigan mă urc cu privirea la vârful piramidei, la Domnitor. Din punctul de vedere al acestuia, din capul locului observ, că puțină schimbare s'ar fi putut constata în societatea română între anii 1800 și 1818. Am arătat aiurea (1) trista stare a societății române din București, sub ultima Domnie a lui A. Moruzi.

Ca să vedem cât de puțină îmbunătățire primise acea societate la finele Domniei lui I. Caragea, în urma grelelor zile ale ocupațiunii rusești de la 1806 la 1812, n'am avut decât să amintim tabloul ce face Wilkinson despre dînsa. (2)

Să cercetăm însă acum documentat, care este aspectul societății privite lângă tronul țerii.

Domnitorul Ioan Caragea eră, neîndoios, om cult și deștept. Din cele aduse despre el până aci s'a putut vedea acosta, dar și că eră lacom după avere și cum, ca să și-o înmulțescă, nu se dedea în lături de la orî-ce faptă dușmănoasă țerii și diverselor ei trepte.

Cu asemenea ideal domnind Caragea, vedurăm, adună în o scurtă domnie mari capitaluri, ce le depune, prudent și învățat din pățania altor Domni predecesori, la bănci streine, asigurându-și ast-fel, după fuga din țeră, traiu bun și îndestulat.

Asemenea averi le înmulți și cu metoda de a dăruia pe Dómna sa și pe toți ai ei cu moșii, țigani, privilegii și tot felul de luđi și de scutelnicii.

Numeróse chisóve dá *generosul* Domn Caragea soției sale, constituindu-i privilegii productive din tîrguri, bilcinri, vămii de pe la aceste bilcinri, etc.

Totuși numai cu venitul de la asemenea dări și privilegii nu se explică înmulțirea moșiilor cumpărate de Caragea pe numele Dómnei

orînduiților boeri să împlinesci suma de taleri 105.791, bani 105, de la obrazele asupra cărora se vedea aretați în dos prin condee anume, iar de vor dice că au vre-un sinet sau vre-un cuvînt spre apărarea lor, să-și facă apelație către Domnia-Mea. 1813 Ianuarie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Veđi și actele sub aaa. din anexe.

(1) Veđi volumul IX din *Ist. Românilor* de V. A. U.

(2) Veđi «Tableau Historique de la Moldavie et de la Valachie de Wilkinson, trad. de M. Paris 1821.

și a ficelor și fiilor lui. Mai află Domnitorul mijloc de a adună bani și cu repețite aședări de biruri și sporirea lor.

Vadă-se în anexe numeroase de asemenea chrisóve dăruite la ai săi.

Acì vom cità cu deosebire pe cele următóre :

a). Chrisovul pentru moșia Domnescii, ȕisă și Ciorogîrla. Acì până astăđi se vĕd rĕmășițe din splendida Curte Domnĕscă a familiei Caragea.

b). Chrisovul dat tot Dómnei Elena Caragea, pentru dreptul de a se face 4 bîlciurî la Domnesci pe tot anul.

c). Asemenea alt chrisov din 1 Decemvrie 1816, pentru moșiile Domnesci, Cojesci și Prisăcenii.

d). Chrisovul de dăruire a unei țigănci pe numele Domniței Ralu.

e). Chrisóvele Domniței Ralu pe moșia Conțesci și a unui loc de cișmea.

f). Idem ale Domniței Smaragda pe moșia Brađii și pentru 50 liuđi.

g). Idem ale aceleași Domnițe, ca să facă tîrg și bîlciurî la Brađi.

h). Idem ale Domniței Ruxandra pe moșiile Putinei și Segarcea.

i). Idem ale lui Beizadea Constantin Caragea, proprietarul prin căsătorie al Ploescilor, ca să facă acolo tîrg la 23 Aprilie și să ieà vama în profitul său. (1)

Beizadelele Constantin și Gheorghe, dar mai ales Constantin nu rămân în urma tatălui lor Caragea, nici în lăcomie de averi, nici în jăfuirea țerii; îl întrece însă în purtare desfrînată.

Beizadea Costache, luând în însoțire pe cunoscuta Domniță Raluca Moruzi, capĕtă în fóea de zestre orașul Ploesci, ca moșie. Ioan Caragea dă fiului său un nou chrisov de robire a acestui oraș, la 20 Decemvrie 1813, sub cuvînt că el, Vodă, n'a aflat nici un chrisov anulând acel har domnesc, făcut anterioramente în favórea familiei Moruzi. La 26 Martie 1814, Caragea ordonă Ispravnicilor de Prahova, să aibă a fi următóri întocmai după acel chrisov. (2)

(1) Veđi aceste chrisóve în anexe.

(2) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Dunné-vóstră Ispravnicilor din sud Prahova sánătate. Sciut vĕ este înși-vĕ, cum și altora mulți, că moșia Ploescii, împreună cu orașul, este hărăzită rĕposatului Banului Ianache Moruz și întărit acest har prin hrisóve Domnesci de către cei din naintea nóstră frađi luminați Domni, cari tóte acele hrisóve vĕđĕndu-le și Domnia-Mea urnătóre unul altuia, și vre-un alt hrisov din urma acestora nevĕđĕndu-se aneresitor sau împotrivor, am bine-voit de le-am întărit și înși-nc, prin Domnescul

Evident că orașenii din Ploesci protestă din nou contra robiei lor și a orașului. Ispravnicii nu cutéză a-î supune prin violente măsuri la clacă, etc. Atunci Vodă Caragea le adresă acest nou pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Dumné-vóstră Ispravnicilor din sud Prahova sănătate. Cu mirare am aflat Domnia-Mea, cum că nici până acum nu s'a pus încă în lucrare porunca Domniei-Mele, ce vi s'a trimis pentru pricina orașului Ploesci și Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea se păgubesc de dreptul venit ce i se cuvine a avé de la această moșie a Luminăției Sale de zestre după atâtea hrisóve domnesci, ce are, cari s'au înnoit și de Domnia-Mea. Ci dar iată vè poruncim, ca pe de o parte să punteți în lucrare porunca ce vi s'a trimis, iar pe de altă parte îndată să ue însciințați, care este pricina de nu s'a săvîrșit până acum? și de sunt vre-o unii din orașeni ne-supuși și ațîțatori și celor-l-alti, cine sunt aceia pe anume? ca să-și ieă căđuta pepépsă unii ca aceia, și fiți sănătoși. — 1814 Aprilie 15.

Cod. LXXIV, fila 115 v.

Neguțatorii din Ploesci iritați de nedreptele pretenții ale lui Beizadea Costache Caragea, sprijinit de Ispravnicii, închid, în Aprilie 1814, tot tîrgul. Ispravnicii raportéză fapta lui Vodă, și el adreséză tîrgoveților următorul pitac:

Zemli Vlahiscoie. Voué tuturor neguțatorilor i neguțatorașilor de tótă brésla ce sunteți locuitori aici în orașul Ploescilor, ne-am însciințat Domnia-Mea, că într'aceste ție abătându-vè cu totul din calea supunerii, care sunteți datorii a avé către stăpînire, ați îndrăsnit cu o mare obrăznicie a vè închide toți prăvăliile, nesocotindu-vè la cât de mare turburare pôte să ne aducă, precum ne-a și adus, după tot cuvîntul drept asupra-vè această a vóstră obraznică și netrebnică urmare, care nu închipuesce altă ce-vași decât nebăgare de sémă și împotrivire către stăpînire, făr' de a socoti la cât de mare și strașnică pedépsă vè osîndesc pentru acesta politicescile pravili și nu veți puté fi îndreptați numaî cu o próstă pricinuire ce ați cuvîntat, că aveți a veni să vè înfățișați la Divanul Domniei-Mele, pentru prigonirea ce aveți cu Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, în vreme ce Domnescul Nostru Divan apururea este deschis și pentru căci aveți de gînd a veni să cereți judecată nu urmă să faceți acest fel de pornire, a căreia porniri de am fi fost încredințați că cu toții sunteți pricinuitori, cu hotărîre vi se cuveniă tuturor căđuta pedépsă, dar fiind-că

Nostru hrisov, ce l-am dat Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea, ginerele numitului răposat boer, la carele au coborît prin zestre această moșie. Drept aceea, vè poruncim Domnia-Mea, ca să o faceți această cunosculă către toți orașenii Ploesceni. de a fi următori la răspunderea drepturilor moșiei către Luminăția Sa numitul Beizadea, cum și Luminăția Sa a-și dobîndi veniturile moșiei întru tóte întocmai după cuprinderea hrisovului, după care iată vi se trimite și copie spre a o ceti în anđul tuturor. dintre cari de se va arêta vre-unul neurmător, pentru unul ca acela să însciințați Domniei-Mele, și fiți sănătoși. — 1814 Martie 26.

Cod. LXXIV, fila 112.

ne-am înscințat că începătorii acestei netrebnicii și ațițătorii tuturor celor-l-alți sunt trei dintre voi, adecă un Mihalache Bărbieru, i Vasile Bidiviu și David Măcelaru, iată că-î și osindim pe aceștia la pedépsa ce li se cuvine spre a lor înțeleptire și spre pilda altora, iar voué tuturor celor-l-alți vé poruncim strașnic, ca numai decât negreșit să deschideți toți prăvăliile făr' de a zăbovi măcar un minut, căci cel împotrivor și nesupus se va osindi negreșit la asemenea pedépsă. I saam receli gpd. — 1814 Aprilie 20.

Cod. LXXI, fila 117 v.

Pre cei trei néguțători, acusați de capi ai mișcării, Caragea îi pedepsece, fără nici o prealabilă judecată, nici mai puțin decât cu grópa ocnéi:

Milostiú Bojiú Ió Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Fiind-că Mihalache Bărbieru, i un Vasile Bidiviu și David Măcelaru ot orașul Ploesci, s'aú arétat ațițători și turburători celor-l-alți orașeni de acolo, în cât i-aú îndemnat pe toți de și-aú închis și prăvăliile, urmare cu totul închipuitoare de nesupunere și nebăgare de sémă către stăpînire, de aceea spre a lor înțeleptire și spre pilda altora ce se vor asemăna lor, îi osindim Domnia-Mea, după tot cuvîntul drept, la pedépsa ocnéi, și volnicim pe ici-ciohadar Dumitrache Capri, ajutor dumnélor ispravnicilor județului, ridicând de acolo pe acei trei mai sus arétați, să-î ducă la ocna Telegii, pe care și poruncim slugilor Domniei-Mele, cămărașilor de acolo, să-î băgați înăuntru în ocnă, de unde să nu fie slobođi a eși fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele. I saam receli gpd. — 1814 Aprilie 26.

Cod. LXXVI, fila 118.

Pe unii la grópa ocnéi, iar altora le dete iama Ispravnicii marfa din magazin, sub orî-ce pretext. S'a întimplat însă că unul din néguțătorii aceia loviți eră sudit rusesc. La reclamațiunea lui, Consulul cerú despăgubiri. Atunci Vodă fu silit a da următorul pitac:

Zemli Vlahiscoie. Fiind-că pe de o parte aú înscințat Domniei-Mele ispravnicii din sud. Prahova pentru băcanii și alți néguțători din orașul Ploescilor, ce vînd lucruri de ale mîncării, că le vînd cu un preț fórte scump, în cât locuitorii pătînesc lipsă de cele trebuincioase ale hranei, nedându-le mâna celor mai mulți din ei a le cumpără și cum că de aú și cercat ispravnicii ca să deă nizam, atât pentru lucrurile mîncării cât și pentru luminări, dar mijloc n'a stătut a da acest nizam, din pricină că cei mai mulți dintr'acei locuitori se numesc pe sine-le de sudiți, iar pe de altă parte a dat jalbă Domniei-Mele un Atanasie Teohari luminărar, ce se arată pe sine de sudit al Rosiei, plângendu-se că, la opt ale aceștii luni, eșind prin tîrgul orașului Ploescilor Paharnicul Constantin Grădișteanu, unul din ispravnici, și trecend pe la prăvălia lui, făr' de a se scî întru nimic vinovat s'a pomenit că i-a dat iagma la 200 ocă céră galbenă, la 250 ocă luminări de seú, la 20 ocă săpun, și la 20 ocă tort, iată printr'acéstă Domnésca Nóstră volnicie orînduim pe căruia și poruncim, că luând de aici din condica Divanului copie adeverită de dumné-lui Vel Logofétul după nartul din anul trecut, să mérgă la Ploesci din sud Pra-

hova, unde să facă scumpă cercetare de urma acei neguțatori la vîndarea lucrurilor după acel nart, după care s'a fost trimis încă din anul trecut și la acel județ copie întărită cu Domneșca Năstră pecete, ori s'a abătut din prețul acelu nart și cu cât preț vindeă mai mult pentru fieș-care lucru și cu cât vindăcum? așijderea să cerceteze și jalba numitului Atanasie Teohari, cum a fost curgerea pricinii? ce vină a avut și că i s'a dat cu adevărat iagma mărfii sale din prăvălie? ce marfă anume a fost? și de câtă sumă a fost felurimea fieș-căreia mărfi? și dreptul adevăr pentru tôte căte s'au ȓis mai sus să însciințeze Domniei-Mele, așteptând acolo al doilea poruncă de urmare. I saam rezech gpd. — 1814 Aprilie 14.

Cod. LXXIV, fila 115.

Beizadea Costache Caragea nu revoltă numai Ploescii prin jăfuiri, ci și mahalalele Bucurescilor se îngrozise de chiolhanurile și desfrînările lui. Macmichael, călătorul englez, l-a vȃduț intrând în baluri, fără sfielă de mama și de surorile lui, avend la braț pe amanta sa, «o frumoasă dămnă română, care de curind abandonase pre soțul ei și șese copii». Macmichael, ca să arête cum întręga societate eră demoralisată, adauge a spune, că fapta lui Beizadea nu i s'a părut să fi isbit pe cine-vă ca ce-vă necuviincios.

Purtarea lui Beizadea Costache nu o mai putu suferi soția sa Domnița Ralu, născută Moruzzi: ea se divorță de dînsul. Beizadea Costache cu purtarea sa destrăbălată contracteză datorii. Numai sudiiți pot a-și scôte banii de la membrii familiei domnitore.

Așă, silit e Vodă să dea ordine de secuestrare și de împlinire a sumelor datorite de Beizade Costache lui Ioan Băltărețul.

Hrisovul Luminăției Sale Beizade Costache Caragea.

Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, făcend cerere și rugăciune ca să întărim și Domnia Năstră Domnescile hrisove ce are pentru moșia Ploescii cu orașul de acolo, cari îi sunt date zestre de casa răposatului boer Banul Ianache Moruz, socrul Luminăției Sale, am cerut să ni se arête acele hrisove, ca să le teorisim și să vedem și înși-ne Domnia-Mea cuprinderea lor și vȃduți mai întâi un hrisov al răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant, scris în lēt 1775, cu cuprindere, că răposatul Banul Moruz, aflându-se slăvit și rudenie a Domniei-Sale și căsătorit într'acastă țără, fără avut de moșii și vii, acareturi cu cari se pot ține casele boeresci într'acest pămînt, după cea desăvîrșită putere și volnicie ce au Domniile asupra lucrurilor scaunului Domniei și după pilda și altor răposăți Domni de mai nainte, a hărăzit și domnia-sa numitul răposat boer moșia Ploescii cu orașul și cu satele ce sunt pe dînsa, ca o moșie ce până atunci eră slobodă domnescă; mai vedem și alt hrisov al răposatului Domn Nicolae Voevod Caragea, scris în lēt 1782, cu cuprindere, că prin cercetarea părinților arhieriei și a tuturor dunné-lor veliților boeri, cari prin adunare deplin în multe rînduri s'a făcut, de față fiind și orășenii Ploesceni, s'a vȃduț, că după dreptate darul este bun făcut de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, după puterea ce au Domniile pentru darurile ce le fac, mai virtos la

In procesele de hotărnicie ale membrilor familiei domnesci, Ioan Ca-

acest fel de obraze mari de cinste și rudenie și cu alți luminați Domni, când atunci măcar că s'a vădut, că Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant în lêt 1781, adecă peste șêse ani în urma hrisovului cu care dăruise răposatului Banului Moruz prin alte hrisôve ce a fost dat Domnia Sa la mâna orășenilor Ploesceni, a fost deosebit orașul cu cât-vă loc împrejur ca să rămăe iarăși slobod domnesc, și să se hrănescă orășeni Ploesceni făr' de vre-o dare de obiceiurile pământului, iar ceea-l-altă moșie cu casele ce vor fi pe dînsa s'a lăsat a fi tot în stăpînirea răposatului Banului, dar răposatul Domn Nicolae Vodă Caragea, arată că din cercetarea ce s'a făcut atunci, s'a plirforisit că acêstă moșie Ploescii, cu orașul dimpreună a fost slobodă Domnăscă și mai nainte, din vechime, răposaii Domni rînduiau boerinași de strîngeau dijma și o aduceau la jătnița Domnăscă, fără numai de la două bresle de ômeni din cei ce locuiau pe acêstă moșie, ce le dîc Roșii-de-Têră și Călărașii, fiind-că ar fi avut și sineturi Domnesci pentru apărare, aceea numai ar fi fost apêrați de dijma și de clacă, pentru care aceste nêmurî privileghiate arată, că făcend cercetare cu boer rînduit la fața locului, precum și aici în Divan aducend-se și cercetand-se, s'a dovedit că numai lude 14 sunt din orășeni vechi Roșii și Călărași, cari s'a lăsat a fi apêrați de dijmarit și de clacă, iar pentru a darului scădere ce s'a fost făcut în urmă de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, lăsand-se orașul osebit iarăși pe chipul scaunului Domnesc, chibzuid Domnia-Sa mijlocul cu care au avut orășeni acest oraș, s'a plirforisit că n'a fost dat lor întru desăvirșită stăpînire, cu pământul, ca să pôtă face ori-ce vor vrê cu dînsul, ci numai să se hrănescă cu dînsul acei vechi orășeni Roșii și Călărașii, după cum și în cele după urmă hrisôve ale Domniei-Sale Alexandru Vodă Ipsilant, ce li s'a dat orășenilor la scăderea darului, nu li s'a dat orașul cu mai multă stăpînire decăt întâi, adecă și pământul, ci iarăși cum a fost slobod Domnesc mai dinainte, s'a lăsat să se hrănescă într'însul, și cum că nu pot locuitorii Ploesceni, pe lîngă acea milă ce au avut Roșii și Călărașii a stăpîni și pământul ce este Domnesc slobod și că mila acelor ce s'a dovedit că se trag din Roșii și Călărașii nu o strică Domnia-Sa, ci lasă a fi apêrați de dijma și de clacă, iar orașul cel lăsat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilante slobod Domnesc, cu aceeași putere Domnăscă ce are și Domnia-Sa asupra lucrurilor Domnesci, îl dăruesce și Domnia-Sa răposatului Banului Moruz, dimpreună și cu acea parte de moșie ce se osibesce împrejurul orașului; mai vêdui și alt hrisov al răposatului Domn Michail Suțul Voevod din Domnia d'întăi scris în lêt cu cuprindere, că atunci viind cu jalbă veneticii și șeđetorii în Ploesci și cerend și ei să aibă privilegiu ca cei-l-alti orășeni privilegiați, nu li s'a dat ascultare la rea și făr'de cale cerere a lor, ci s'a lăsat isgonit, întărind și Domnia-Sa buna stăpînire a aceștii moșia Ploescii răposatului Banului Moruz cu tötă moșia nedesghinată întru nimic, afară numai din trei nêmurî de ômeni ce se numesc Roșii, Călărașii și Că-mărășăii, ca numai aceștia să se hrănescă slobodî pe moșie, iar vinđarea vinului i a rachiuului să fie numai a numitului boer, pentru că cerend Domnia-Sa acelor locuitori străini din orașul Ploescii să arate de au vre-un sinet cu cuprindere ca să fie apêrați toți, adecă ori-cine și ori-căți vor locui în Ploesci, după ce n'a avut nici unul un sinet ca acesta, apoi însuși ei au mărturisit înaintea Domniei-Sale, că în sineturile vechi nu cuprindeă să fie și pământul în stăpînirea celor privilegiați, ci numai apêrarea lor, și deosebit de acêsta s'a arêtat cu dava împotriva

ragea nu se prea arătă demn judecător și adesea da hotărîri nu prea corespunzătoare cu dispozițiunile frumoase ale Codului său.

celor-l-alți Ploestenii și nămurile celor ce sunt privilegiați cari se trag din Roșii, din Călărașii și din Cămărășeii, și de față cu amândouă părțile fiind în Divan i-au pîrît că streinii și de adunături fiind, făr'de nici un cuvînt cereau a se face și ei privilegiați și se pornesc în judecăți de se pricinuesce atîta stingere și cheltueli la toți, cerënd dreptate de a se înfruntă ca să-și pótă avé odihna lor, la care respuns de împotrivre n'au putut avé Ploescenii și așa Domnia-Sa făcënd amăruntă cercetare pentru toți acei privilegiați, cari se cuvine a-și avé privilegiul ne-strămutat, au dovedit lude 19, și hotăresce, ca atît aceia cât și alții ce se vor mai dovedî în urmă, măcar și femei de va fi din privilegiați și va ține strein orășan, să aibă tot privilegiul acela și ei și copiii lor, ca să fie nesupărați de clacă și de dijmărit, iar cei-l-alți de obște să fie supuși la obiceiurile pămîntului; mai vėđui Domnia-Mea hrîsov iarăși al Domniei-Sale rēposatului Mihail Suțul Voevod, dintru a doua Domnie scris în lét . . . , cuprinđetor că stăpînirea Banului Moruz pe tótă moșia Ploescii, dimpreună cu orașul, s'a urmat pe deplin întocmai după mai sus arătatele hrîsove pînă cînd a venit Mavroghene cu Domnia aici în țeră, cînd atunci măcar că împotriva Domnescilor hrîsove de mai nainte făr'de cuvînt au aneresit acel har ce l-a găsit făcut și întărit de trei Domni, și istorisind pe mai sus numitul boer de orașul Ploescilor, a fost dat hrîsovol său tuturor orașenilor din Ploesci de a fi privilegiați de obște, adecă și cele ce li s'a căđut și cele ce nu li s'a căđut, cu care a dat pricină orașenilor de a porni jalbă și atunci întru acea de a doua Domnie a Domniei-Sale. Dar fiind-că cu prea Înaltă poruncă Împărătescă s'a aneresit pecetea lui Mavroghene, nu s'a ținut în sémă nici acest hrîsov al doilea al Domniei-Sale, cu care anerisese acel hrîsov al lui Mavroghene și întăresce iarăși darul Banului Moruz, după cum și mai nainte la cei-l-alți Domni s'a urmat; mai vėđui și alt hrîsov al Domniei-Sale fratelui Alexandru Vodă Moruz, scris în lét 1793, cuprinđetor, că găsind Domnia-Sa tótă moșia Ploesci i cu satele ce se află pe dînsa, hărăzite de Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant (după volnicia ce au Domni pe lucrurile Domnesci slobode) la rēposatul Banul Ianache Moruz întru desăvîrșită stăpînirea Domniei-Sale și întărit acest har și de rēposatul Nicolae Vodă Caragea, i de rēposatul Mihail Suțul Voevod și întru întăia Domnie și a doua Domnie a Domniei-Sale, și viind și atunci orașenii cu jalbă către Domnia-Sa, cerënd orașul cu totul întru a lor stăpînire, arată Domnia-Sa, că a înfățișat la Divan, înaintea Domniei-Sale, pe orașenii Ploesceni cu rēposatul Banul Moruz, căroră le-a cernt și lor să arête hrîsove de la Domni vechi, să se vađă de a fost hărăzită lor moșia acēsta de mai nainte, ca cu acēsta să se cunóscă de a putut Alexandru Vodă Ipsilant a face cu cale harul acesta la rēposatul Banul Moruz sau nu, și măcar că au arētat nise copii de porunci vechi Domnesci neîncredințate și neadeverite de nimenea, dar cetindu-le Domnia-Sa cu amăruntul a vėđut că nici întru una nu cuprinde că a fost și moșia dimpreună cu pămîntul dată lor ca să o stăpînescă, ei împotriva o numesc prin tóte cărțile tot slobodă domnescă și numai hrana să și-o facă Călărașii, Roșii și Cămărășeii pe dînsa fără dijmă și fără clacă, nici că scrie într'acele copii de a fi privilegiați pe lângă Călărașii, Roșii i Cămărășeii și alți orașeni toți, verî-căți vor fi și se vor adună streinii după vremi în Ploesci cu locuința, și așa pliroforisindu-se Domnia-Sa că, ca un lucru slobod Domnesc, a putut

În genere se poate dice că, decă Domnitorul Caragea nu refușă

și a avut volnicie răposatul Domn Vodă Ipsilant a hărăzi unde a fost bună-voința Domnici-Sale, care har ce s'a făcut odată cu drept cuvînt al volniciei ce a avut, neputînd cei mai după urmă a-l ancrisi făr'de pricină vrednică, și înca întărindu-l în urmă și repositul Nicolac Vodă Caragea, cum și răposatul Mihail Vodă Suțu într'amîndouă Domniile, arată Domnia-Sa că n'a putut cu cuvînt drept a strică patru hrisóve a trei Domni, ei întăresce și Domnia-Sa acel după cuvînta har și stăpînirea Banului Moruz, atît pe oraș cît și pe moșie, i pe satele ce se află pe dînsa spre a fi desăvîrșit stăpîn, luînd de la toți cei-alți dijma și claca i adetul prava-liilor după așeçămîntul ce va face numitul reposit boer, ca un stăpîn vîndînd și numai vinurile i rachiurile sale după privilegiurile ce au toți stăpînii moșiilor și avînd stăpînirea i volnicia nu numai pe moșie, ci și pe orașul Ploescii, ca întru tóte și întocmai să urmeze cu stăpînirea și sa-și aibă tóte veniturile și folosurile deplin, fără numai acele 19 lude, ce s'a dovedit că se trag cu adevărat dintr'acele trei vechi némuri, hotărêșce și Domnia-Sa a fi privilegiați, ca să nu dea nici claca, nici dijma, după cuprinderea cartilor Domniilor-Sale, ce arată ca s'a dat la mînilor: mai vedem și alt hrisov al repositului Domn Constantin Vodă Hangearli scris la lét 1798, cuprinđător, că măcar că Domnia-Sa răposatul Alexandru Voda Ipsilant întru a doua Domnie iarăși a fost dat hrisov al Domnici-Sale orașenilor Ploesceni cu scăderea darului, adecă cu osebirea orașului, dănd orașul în stăpînirea orașenilor Ploesceni, dar arată răposatul Domn Hangearli, că prin amaforaua obștêșcă a părinților arhieriei și a dumnê-lor boerilor s'a pliroforisit, că vechiul obicei al pămîntului ce se urmeză la hărăzirea cari fac Domni pe la unii alții pe lucrurile Domnesci, și mai vîrtos întarindu-se și de alți doi Domni ce au statul în urma Domnului ce a hărăzit, nu este nici o pildă a se fi stricat vre o dată acest fel de dar, după care obicei al pămîntului s'a găsit cu cale ca elironomii Banului Moruz să stăpînescă cu pace darul desăvîrșit. adecă moșia și orașul pe deplin întocmai, după cum s'a hărăzit Banului Moruz prin hrisovul Domnesc, care dar s'a întarit, nu de alți doi Domni, precum pravilele mulțămesc, ci s'a întarit și de alți trei Domni de mai în urmă prin patru hrisóve ale Domniilor-Sale, iar acei privileghiați cîți sunt aleși prin acele patru hrisóve Domnesci, unul al răposatului Nicolae Vodă Caragea, altul al răposatului Mihail Vodă Suțul dintru întăia Domnie, altul iarăși al Domnici-Sale întru a doua Domnie și altul al lui Alexandru Voda Moruz, aceea să fie nesuperați după cuprinderea sineturilor ce li s'a dat atunci pe la mînilor, după care întăresce și răposatul Domn Hangerli cu hotarîre, ca moșia din prejurul Ploescilor cu orașul dimpreună să se stăpînescă de elironomii Banului Moruz, după Domnescile hrisóve și poruncesce să se ieă de la mînilor Ploescenilor acel hrisov ce li s'a fost dat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua Domnie, iar cei cîți sunt aleși de privileghiați Roșii, Calarașii și Cămărășeii, ci și copiii lor, cîți se vor trage dintr'înșii parte barbătêșca și femeșca, aceea numai să fie nedajnici. Decă îndestulându-Ne Domnia-Mea, din cuprinderea a tóte aceste Domnesci hrisóve cîte mai sus pe anume sunt aretate, că acêșta moșie Ploestii cu orașul de acolo, fiind fost slobodă Domnescă, cu drept cuvînt s'a hărăzit repositului boer Banului Moruz. Drept aceea dar, vêđîndu-se de către Domnia-Mea atâtea hrisovuri Domnesci de la acei dinaintea nóstră frați luminați Domni, întăritóre harului acestuia și din cuprinderea lor pliroforisindu-Ne de tóte cele urmate

dreptatea celor ce apelază la el, este în casurile în care el, orî vreunul din ai săi nu aŭ a perde nimic.

spre întărirea acestui har și găsindu-le cuviincioșe, am primit rugăciunea Luminăției Sale Beizdadae Costache Caragea și am bine-voit de am întărit și noi printr'acest Domnescul Nostru hrisov harul acesta și privilegiurile câte se arată în Domnescile hrisoŭe, adecă să stăpînescă Luminăția Sa moșia acēsta Ploescii cu orașul de acolo, ca o zestre ce-î sunt date Luminăției Sale de la casa răposatului Banului Moruz, avēndu-și întrēgă stăpînirea întru tôte întocmai, după privilegiurile ce aŭ toți stăpînii moșiilor, și poruncim Domnia-Mea dumnē-vōstră ispravnicilor din sud Prahova, să supuneți pe Ploesceni și făr' de voia lor a fi următori după acest hrisov al Domniei-Mele, citindu-l întru aușul tuturor de obște la oraș, spre a înțelege ca să scie întărirea ce o dăm Domnia-Mea, spre a se astîmpără pricinuitorii de jălbî și amestecători; asemenea să aibă Luminăția Sa întru acest mai sus numit oraș Ploescii patru scaune scutite și apērate de erbărit, de fumărit, de vămă, și de tôte angariile ce dau alte scaune; așisderea să aibă volnicie a face pe acēsta moșie a Luminăției Sale tîrg în fieșce-care an odată la fieș-care 23 de țile ale lunei lui Aprilie, în țiuva sf. Gheorghe, care tîrg să ție o sēptēmână de rînd, la care acest tîrg vama să se ieă pe sēma Luminăției Sale, precum și vinul i rachiul nimeni să nu fie volnic a vinde la acest tîrg într'acēstă sēptēmână fără scirea omului Luminăției Sale, să stăpînescă și tōtă vătășia țiganilor Domnesci ce se află în Ploesci sud Prahova, să aibă a-î ținē și a-î stăpînî pe ei, pe nevestile lor și copiii lor, și cānd dintr'acēstă vătășie de țigani ce se arată mai sus, se va întîmplă a lua cu cununie țigan pe țigancă sau țigancă pe țigan din alți țigani Domnesci, să rēmăe și aceia iarășî ai Luminăției Sale făr' de a i se cere schimb de către nimeni, pentru că tôte acestea așă se cuprind, atāt în cărțile fraților Domni de mai nainte, cāt și în hrisovul Domniei-Sale fratelui Alexandru Vodă Moruz, acēstă osebite facem numai Domnia-Mea (care și în hrisovul răposatului Constantin Vodă Hangearli ot let 1798 să cuprînde), ca nu numai acele 19 lude, ce eraŭ atunci în ființă pogorîte din nēmul Roșilor, Călărașilor și Cămărășeilor, să-și aibă privilegiul apērării de dijmă, i de clacă, ci și cātî de atunci și pānă acum se vor fi pogorît din nēmul lor și se vor mai pogorî și de acum înainte, cu bună dovadă parte bărbătēscă și femeēscă, toți aceia să fie asemenea apērași și nedajnici de dijmă și de clacă. Adevērim dar Domnia-Mea hrisovul acesta cu însăși Domnēscă Nōstră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubișilor Domniei-Mele fi: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și dumnē-lor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele: Pan Constantin Filipescu Vel Vistier, Pan Radu Golescu Vel Ban, Pan Constantin Vlahuț Vel Postelnic, Pan Isaac Ralet Vel Vornic de Țēra-de-sus, Pan Barbu Văcărescu Vel Vornic de Țēra-de-jos, Pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, Pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al patrulea, Pan Grigorie Băleanul Vel Logofēt de Țēra-de-sus, Pan Radu Slătineanu Vel Logofet de Țēra-de-jos, Pan Constantin Suțul Vel Spătar, Pan Grigorie Ralea Vel Hatman, Pan Alexandru Nenciulescu Vel Vornic al politiei, Pan Atanasie Hristopolu Vel Logofēt al pricinelor streine, Pan Nestor Vel Clucer, Pan Alexandru Mavrocordat Vel Căminar, Pan Iordache Scanavi Vel Comis și Ispravnic, Pan Grigorie Băleanul Vel

Rechisițiunile n'au încetat de tot odată cu ridicaarea oștirilor rusesci. La trebuința Curței Domnesci și a Domnitorului, ba și a familiei sale, se rechisiționează orî-ce fel de produse. Așa vedem că în 1815, Domnitorul se vede constrîns a plăti prețul a 1.000 ocale unt, pe care l-au adunat capanlii și ei nu vor să-l plătescă la locuitori, ȳicînd că untul nu l-au luat ei, ci a fost dus la Curtea lui Vodă.

Până și mînăstirea Cotroceni e dată de Vodă în jaf lui Beizadea Costache, care e numit Epitrop al ei.

Acestași Beizadea, devenind epitrop al averii soției Domniței Ecaterina Caragea, soția lui Văcărescu, risipesce și din această avere.

Dăm în note și câte-vă de aceste acte. (1)

Logofet de sus, și s'a scris hrisovul acesta la anul al doilea din întăia Domnie a Domniei-Mele, aici în orașul scaunului Domniei-Mele Bucuresei, la anii de la nascerea Domnului Dumneșeu și mîntuitorul nostru Isus Hristos 1813 Decemvrie 20, de Chiriță Logofet de Divan.

Cod. LXXVII, fila 170.

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisvoie.*

Cât pentru datoria ce au a luă clironomii rēposatului dohtorului Marco, are a se face urinare după porunca și hotărîrea Domniei-Mele ce s'a dat prin întarire la anaforaua Departamentului pricinelor streine, nefiind datori numiții clironomi a îngădui pînă cînd se va teorisi socotelile Epitropiei Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea, căci această întărîdere privesce numai asupra Casei, dar, ca și socotelile acestea să se izbrănescă, poruncim dumné-vóstra Veliților boeri, ca fața cu Luminăția Sa și cu Epitropii Casei, să le cercetați și să arcați Domniei-Mele prin anaforă, cu dumné-lui Vel Hatinanul al Divanului, iar pentru taleri 15.000 ce fac cerere dumné-lor Epitropii printr'această anaforă de a se popri din partea dumné-lui Căminarului Nicolae Văcărescu de la prețul vînderii caselor, atît pentru analogon ce are a dă și dumné-lui la plata dreptului clironomilor dohtorului Marco i pentru plata zapisului Șetrarului Ivan și pentru alte socoteli ce este dator a le desface cu frate-său Comisul Iorga, primită este Domniei-Mele cererea dumné-lor Epitropilor și poruncim, staroste de neguțători, ca din vîndarea caselor sa popresi acești taleri 15.000 din partea dumné lui Căminarului. — 1815 Septemvrie 24.

(Pecetea gpd)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómuie,

La întrebarea ce ni se face de către Măria-Ta la aceste doue madele ce se cuprind într'această buirdizmă, respund eu plecată sluga Mariei Tale Vornic Barbul (fiind că prea sfinția sa părintele Episcopul Buzăului are a-și da respuns prin graiul la Măria-Ta), că din luminata poruncă publicarisită prin dumné-lui starostea za neguțători, viind la mine datornicii rēposatei Domniței Ecaterina Caragea, mi s'a facut cunoscută tótă datoria, după care s'a făcut și împărțela între amândoi frații Văcăresci, după cum este sciut și Înălțimii Tale; atuncea s'a arctat cu ade-

Nu numai către ai săi e darnic Caragea din ale țerei, ci și la boeri și la slugile Curții sale. Așa, dăruiesc ruinele Curții Domnesci din

vărat și acest zapis de taleri 12.000 la mine, dar vedând că nu este datorie facuta cu zapis iscălit de răposata, dcosebit pericrghisind și socotela Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea ce a paradosit, de luat și dat la Casa Văcărescilor, în epitropia Luminăției Sale, că nu este lămurisită nici să se arête curat într'acea socotela pentru acest zapis, de la cine s'a făcut împrumutarea, și pentru ce pricină s'a dat banii? nu l-am primit a se trece în datoria împărțelii, dîcînd curat creditorului, că până nu se va teorisi din porunca Înălțimii Tale de dumné-lor Veliții boeri acea socotela a Luminăției Sale Beizadea Costache și până nu se va primi de dréptă, nu pot a li se plăti, de unde se va găsi cu cuviință; acesta este pricina pentru care nu s'a trecut în socotela această datorie, iar la a doua întrebare răspund, că acei taleri 15.000 ce am cerut să se plătescă de starostea din partea dumné-lui Căminarului Nicolae Văcărescu, nu cerem să se opréscă numai drept plata acestui zapis, ci pentru că dumné-lui Căminarul are a desface și alte socoteli cu dumné-lui Comisul Gheorghiu frate-séu, pentru nisce vite și alte lucruri părintesci ce sunt asupra dumné-lui Căminarului și este dator să dea socotela și să se desfacă și acelea: de nu vor fi în pěr, să răspundă în bani partea dumné-lui Comisului și să se plătescă și zapisul Șătrarului Ioan cu dobînda îndoită; de care nu lipsim a răspunde după poruncă. — 1815 Septemvrie 18.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXXII, pag. 78.

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisiciei.

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele această anafora a judecății Departamentului pricinilor streine, ce am poruncit de s'a arêtat și iubitorului de Dumneđeu Episcopului Buzéu, i dumné-lui biv Vel Dvornicul Barbu Văcărescu, Epitropul Casei răposatei Domniței Ecaterina Caragea și, prin anaforaua ce ne-au făcut, au dat răspuns că se cuvîne a se plăti jăluitorilor clironomi datoria acestor bani; drept aceea, datoria acestui zapis fiind netăgăduită și primită și de însuși Epitropii Casei, precum și sorocul de 4 luni ce s'a dat de judecată apropiindu-se de a se împlini, hotărîm: ca din perusia acestei Case să se plătescă jăluitorilor clironomi suma datoriei acestui zapis împreună cu dobînda lor, de ce a unul, până în ziua ce se vor răspunde prin zapciul cel orînduit, iar când la împlinirea sorocului nu se vor plăti din perusia Casei, poruncim să plătescă din vinđarea moșiei ce este pusa amanet pentru această datorie și apoi Epitropii, de au vre-o prigonire pentru acești bani cu Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea (ce a fost Epitrop mai nainte), precum ne-au arêtat tot prin anaforaua ce s'a đis mai sus, își vor căută prin judecată. — 1815 Septemvrie 5.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

Din luminată porunca Măriei-Tale, prin zapcilicul dumné-lui Vel Hatman s'au înfățișat la judecata Logofeției streinelor pricinii clironomii dohtorului Dimitrie Jan Marcul ce a murit, prin vechil Andonache Dragomanul englisesc, cu jalba ce a dat Înălțimii Tale, prin care cer să li se împlinescă de la Epitropii Casei

Tîrgoviște, cum vîdурăm; așă dăruiesce Stolnicesei Zoiței de ce sălaşe de țigani domnesci, pentru că această femeie a eșit <cu măritiș din Casa Donniei, după bărbat pămîntean, Ioan Cătuneanu Stolnic>. (1) Tot asemenea donéză lui Constantin, bucătarul Curții gospod., un loc din finăria Domnescă. (2)

răposatului Banului Enache Văcărescu taleri 12.000 cu dobînda lor ce i-au împrumutat prin zapis în soroc de patru luni pentru trebuința numitei Case, cu amanet sincturile moșiei Căzănescii din sud Ialomița, sau să se vîndă amanetul spre împlinirea dreptului lor, fiind-că sorocul a trecut de atîta vreme și nu mai pot fi îngaduatori, arătându-ne și numitul zapis, care s'a veđut scris din let 1811 Septembrie 1, iscălit de prea sfinția sa părintele Costandie Episcopul Buzău și de Luminăția Sa Beizade Costache Caragea, cuprinđător că ceruți fiind de Văcărescu și orînduiți de Comitetul Epitropiei acestei Case, pentru a cărcia bună stare s'aú scos cu porunca Divanului toți arendașii ce țineau moșiile răposatei Domniței Catină Caragea, ca unii ce le aveau fără de preț, din cari arendași aflându-se și unul Hristodor Caravida sudit englizesc, s'a scos și el de la moșia Căzănescii, dar fiind-că numitul avea să ieă cu iscălitura răposatei taleri 15.000, cu amanet sincturile acestei moșii, care o țineă în arendă drept dobînda numiților bani, și siliți fiind Epitropii ca să plătescă banii acestui Hristodor, spre slobođirea moșiei, s'aú împrumutat în socotela Casei Văcărescilor ca nisce Epitropi de la dohtorul Jan Marcu cu taleri 12.000, dându-i amanet sincturile moșiei Căzănescii, cari bani în soroc de patru luni să-i răspuņă cu dobînda lor câte taleri 7 bani 60 la pungă pe lună, iar trecend sorocul acesta să amble banii tot cu acea dobîndă până când se vor exoflisi; după acesta s'a arătat la judecată Pavel biv II Vistier din partea dumné-lui Vornicului Barbul Văcărescu, đicend că Luminăția Sa Beizade Caragea, lipsindu-se dinr'această Epitropie, se află acum dumné-lui Vornicul Epitrop, și cum că banii aceștia ce îi cer jăluitorii nu pôte să-i plătescă, pentru că i-aú răspuns Luminăției Sale Beizade Caragea, arătându-ne un perilipsis s'aú veđut trecuți numiții bani ca s'aú respuns; în potrivă vechilul jăluitorilor a đis, că jăluitorii nici un ban n'aú luat din datoria această, avend zapisul și amanetul până acum în mîna lor; deci de vreme că Epitropii ce aú fost orînduiți de stăpînirea pămîntului de atunci asupra Casei Văcărescilor s'aú împrumutat prin zapisul de mai sus cu banii ce se arată, la dohtorul Jan Marcu, pentru trebuința numitei Case, dându-i și amanet sincturile moșiei Căzănescii, care zapis și sincturi aflându-se până acum în mînile jăluitorilor, că aú primit banii de la Luminăția Sa Beizade Costache Caragea, se vede că banii aceștia nu s'aú platit nici până acum și de aceea găsım cu calc, ca tot din perusia Casei, în soroc de patru luni să răspuņă toți banii jăluitorilor cu dobînda lor, prin vechil, caci nerăspunđendu-se, amanetul remăne supus vîndării și apoi în urmă, de se va cunoșce Casa năpăstuită de către Luminăția Sa Beizade Costache Caragea, își va căuță prin osebită jalbă, iar hotărîrea rămăne a se

1815 Maiu 13.

Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, pag. 39.

(1) Veđi actul sub FF. în acest Tom. X. B. al *Ist. Românilor*.

(2) Veđi actul sub Gg. aci, în Tom. X. B., ibidem.

Dar nu numai de abuserile Domniei are a suferi țera, ci și de ale celor mai mici slujbași ai Curții. Orî-ce pas al lor este ocasiune de abus, de jaf. Cine ar crede că simpla scótere a cailor domnesci la «ciair», la pășunat, scótere care — vėđurăm,—se făceà cu o solemnitare deosebită, puteà și acésta să deà ocasiune de abuseri și jăfuiri?

Écà un act care póte probà acésta :

Prea Înălțate Dómnne,

Fiind-cà acum în primă-véră, când se întinde érba pe fața pămîntului, este obiceiú de se scóte și caii Domnesci la ciair afară din politia Bucurescilor, pe câmpia cea din josul mănăstirii Cotrocenilor, unde comișeii și alți ómenî cari se orînduesc păzitori cailor, până la sfîrșitul pășunii lor, îndrăznesc din sine-le de vînd pe la unii alții părți de ciair, locuri din locul cel trebuincios pentru ciairul cailor domnesci și apoi se întind cu pășunea cailor până în locurile cuptórelor, unde se lucréză cărămida, geremetisind și pe cărămidari pentru câte o vită a lor, când trece pe locul în care se află comișeii întinși cu cai domnesci, și fiind că acéstă urmare a comișeilor este nu numai Măriei-Tale nesuferită, ci și mănăstirii pricinuitoare de pagubă, nu lipsii prinr'acéstă plecată anaforă a arètă Măriei-Tale din vreme, ca să fie luminată poruncă către otcîrmuitorul acelor comișeii, când vor eși cu cai la acel ciair, să le și însemneze locul cel orînduit și de trebuința pășunii cailor, de față cu omul mănăstirii, periorisindu-i și dându-le nizam, ca afară dinr'acel loc însemnat și orînduit pentru ciair, să nu se mai întinđă cu caii pe la cărămidari și prin alte părți, lăcomindu-se la interesuri; și anii Mărici-Tale, de la Dumneđeú să fie mulți și fericiți. — 1815 Martie 24.

Grigorie Brâncoveanu.

Domnitorul Caragea n'are încotro, el dă asupra acestei anaforale a Banului Grigorie Brâncoveanu următórea resoluțiune:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind cererea ce face prinr'acéstă anaforă dumné-lul biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu, epitropul și eforul al mănăstirii Cotrocenilor, primită este Domniei-Mele, pentru care și poruncim dumi-tale Vel Comise, ca în vremea scóterii cailor la ciair, să îngrijesci a se face ceruta urmare ce se arată — 1815 Aprilie 3.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Cod. LXXXIV, pag. 84.

Acéstă Domnie jăcașă, coruptă și corumpétore găsesce încă timp și mijlóce să-și deà *ifosul* unei Curți importante. Luxul ce desfășură e uimitor. Bogatele giuvaere ale Dómnnei și Domnițelor, haine scumpe bat la ochi. Călétorul strein, ca și Wilkinson, staú în admirare la priveliștea atâtor *gătelî* și scumpe giuvaere.

Și odată pornită Curtea în acéstă direcțiune, ea trebuie să ajungă,

nu la legile somptuarii ale lui Al. Moruzi, ci la măsurii de arbitrare prohibițiunii de porturi, de costume, de colori.

Multe năzbutii pune istoria pe comptul Domnilor Fanarioji. Să mai amintim una de sub Ioan Caragea.

Cunoscută este și frumusețea și conduita Domniței Ralu, una din fiicele lui Caragea.

Cunoscută este și frumusețea, dar și desfrinata purtare a fiului al doilea al acestui Domnitor, a lui Beizadea Costache Caragea, cel care băgase gróza în toate casele boeresci, unde numai scia că se răsfață vre-o cocónă frumoasă.

Domnița Ralu și Beizadea Costache își încadrau de preferință frumusețea lor în haine de atlas alb. Ca tot-deauna, colórea preferită la Curte ajunse în 1816 colórea la modă. Lipscanii nu pridideau să aducă din streinătate *atlasuri, ripsuri și croazele albe*.

Póte că colórea albă ajunse colórea favorită a țilei prin împrejurarea restuaratiunii regalității în Franța. Drapelul alb filfiia la Paris, în urma intrării acolo a lui Ludovic al XVIII-lea, și frumoșele marchise și contese arboraseră și ele în costumul lor colórea regalității. La Bucuresci, unde triumful regalității în Franța este serbat ca un triumf al Rusiei, Caragea nu întirđie a se crede în drept și el în calitatea sa de Domnitor de a decretă colórea albă ca *față*, adecă colóre rezervată Domnitorului și familiei sale. Cu bună sémă la acésta a fost împins Caragea și de solicitările Domniței Ralu și ale frumosului Beizadea Costache, cu care se întrecea în haine de atlas alb tinerele și tinerii *evgheniști*. Iată decretul prin care Caragea, la 12 Ianuarie 1817, ordonă, ca nimeni din boerime sau neguțătorime să nu mai cuteze a purtă haine cu *față albă*, acéstă față rezervând-o pentru Domnitor și familia sa :

În Ion Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele dumné-ta Vel Postelnic, fiind-că *atlasul cel alb și fețele albe* de giubele i binișuri i de alte haine, ce se îmblănesc (fic măcar de ori-ce materie) este o *față* dată spre *purtare numai obrazelor cărora le vor fi încredințate Domni și oblăduiri de noróde*, spre deosebire de către cei supuși ai lor, iată dar și Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu le purtă nimeni altul atlasurile albe, însă întru nici un fel de haină. Iar din alte albe materii numai în giubele i binișuri i alte haine ce se îmblănesc, decât numai Luminăția lor Beizadelce și Domnițele. De aceea și poruncim dumi-tale, să o faci cunoscută acéstă poruncă a Domniei-Mele către obștea dumné-lor boerilor mari și mici, ca să fie următorii întocmai de acum înainte, căci la ori-ce cine, veri parte bărbătescă, sau femească, se va găsi purtând ast-fel de haină din cele de mai sus arătate, să *scie că se va rumpe și se va sfărîmă*. Care acéstă poruncă, spre a fi sciută și de obștea

neguțătorilor, s'a făcut osebit pitac al Domniei-Mele către dumné-lui Vel Cămăraș, spre a o publicarisî prin starostea za neguțătorî. Tolco. — 1817 Ianuarie 12.

(Originalul se află la Bibl. Urechiă din Galați.)

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Acest decret nu împedică pe unele semețe boeróice, ale căror bărbați făceaă opozițiune Domnitorului, de a sfidă pe Caragea, continuând de a purtă haine de colórea oprită. Cu deosebire familia Filipescu, nu de mult intrată în luptă înverșunată contra lui Caragea, dă exemplu de nesupunere la decretul Domnesc de sus. Frumósa Vornicésă Tarsița Filipescu cuteză a trece chiar pe sub ferestrele Palatului Domnesc, mândru îmbrăcată într'un salup de atlas alb, îmblănit cu samur!

Domnița Ralu denunță fapitul lui Caragea. Mare scandal la Curte.

Domnitorul înfuriat dă un nou pitac, la 21 Ianuarie 1817, în următórea coprindere:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisicoie.

Cinstit și credincios boerule Domniei-Mele dumné-ta Vel Agă! După ce atâtea țile sunt trecute de când, după Domnescile Nóstre pitace, s'a publicarisit aici în politie, pentru *atlasurile cele albe* de a nu fi volnic nimeni să pórte nici un fel de haină dintr'acéstă materie (bez Luminăția lor Beizadelele și Domnițele) și nu rămâne nici o îndoelă că și cei mai proști au aflat până acum acéstă poruncă a Domniei-Mele și au înfeles, ne cum trépta boeréscă. Dintre cari numai *Vornicésa Tarsița Filipésca* s'a aréat *neghióbă, neînfelegétóre și nebăgátóre de sémă* Domnescii Nóstre porunci, în cât a îndrăsnit nu numai a purtă asupra-și salup de atlas alb, ci încă a și trece cu acest fel de haine, fără cătuși de puțină sfielă, pe la Domnésca Nóstră Curte. De aceea dar, ca să-mi cunóscă ființa și să înțelégă ce este porunca stăpînirii, iată cu strășnicie poruncim dumi-tale, ca atât dumné-ta însuți să privighezi, cât și zapcii agiesci într'adins să orînduesci de a se înconjură prin politie și veri-unde pe drum vei găsi, orî dumné-ta, orî zapcii dumi-tale, pe acéstă făr' de rușine și făr' de sfielă femee, cu acel salup purtându-l, numai decât luându-i-l din spinare și fărîmându-i-l bucăți, să-l aducă așa rupt înainte Domniei-Mele. — 1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt. (1)

(1) Pitacul către dumné-lui Vel Cămărașul, pentru *nizamul portului de atlas alb, haine i alte fețe*.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele dumné-ta Vel Cămărașe, fiind-că atlasul cel alb și fețele albe de giubele i binișuri i alte haine ce se îmblănesc (fie măcar de orî-ce materie) este o față dată spre purtare numai obrazelor căroră le vor fi încredințate Domnii și oblăduiri de noróde, spre deosebire de către cei supuși ai lor, iată dar și Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu purtă nimeni altul atla-

Pecat că nu am putut află, dacă cocóna Tarsița a mai cutezat să trecă cu căleşca deschisă prin podul Mogoșoiei, pe la Curtea Domnescă, care venia în curtea actualului club al «Junimeii».

Tabelul societății sub Ioan G. Caragea este făcut. Am adus sub ocheana lectorului, rînd pe rînd, pe țeran, pe oștean, pe Domnitorul cu familia lui, pe boerime, pe cler, pe neguțătorime, bresle, industriași, sudiți streini. Desconsolant tabel al timpului de acum mai puțin un secol!

«La noi e putred mărul!»

Dar nu eră perdută buna, rodnică sămînță din mărul putred.

Sămînță bună eră puțină, dar eră!

Eră în acel curent cultural, născut în școlile din Oltenia și chiar din tótă țera, care pregătesce venirea lui Lazar din Ardeal și apoi continuă după el impulsivitatea dată.

Eră în acea mână de ómeni, cari se substituie, și după și, vechei și coruptei oligarchiei boeresci.

Eră în acei câți-vă bărbați cari, deosebindu-se de ceta boerescă, încep a iubi limba străbunilor, limba românescă, o cultivă, o îmbogățesc cu lucrări, precum erau Văcărescii, Goleșcii, Dionisie Ecclesiasticul, Zilot Românul (Fănuță).

Eră în acea țerănime care, peste Olt, dete nascere Pandurilor, răsculați în 1815 și 1816, cari în 1821 aveau să urmeze lui Tudor Vladimirescu.

Eră în acei puțini boeri, cari începuseră a vedé limpede în situațiunea țerii față cu puternica Rusie. Cu tóte triumfurile mari ale politiceii lui Alexandru I al Rusiei; cu tótă a-tot-puternicia Consulului rusesc din Bucuresci, se găsiau încă câți-vă români, boeri patrioți,

surii albe, însă întru nici un fel de haină, iar din alte materii albe numai giubele și binișuri și alte haine ce se îmblănesc, decât numai Luminăția Lor Beizadelele și Domnițele. De aceea și poruncim dumi-tale, ca prin starostea de neguțători să o faci cunoscută această poruncă a Domniei-Mele către tóte treptele neguțătoresci de aici, din politie până la cel mai mic, spre a fi întocmai următori de acum înainte, căci la orî-care veri, parte bărbătescă sau femeescă se va găsi purtând acest fel de haină, să scie că după ce se va rumpe și se va sfărîmă, se va și pedepsi purtătorul ei, care această poruncă, spre a fi știută și de către obștea boerilor, s'au făcut osebit pitac al Domniei-Mele către dumné-lui Vel Postelnicul, spre a o publicarisi, și către acesta să o faci dumné-ta cunoscută și către cinstitele consulaturii, ca să se dea acest nizam și către toți sudiții ce se vor fi aflând aicea; tolco pisah gpd. — 1817 Ianuarie 10.

(Pecetea gpd.)

carî nu tremuraŭ de frica colosului nordic. Aceia aveau conștiință de naționalitatea lor și idealul lor este acel al naționaliștilor de astăzi. (1)

(1) Un boer oltean Iancu Sefendache nu s'a sfiit de a *bate* până la sânge slugi insolente de ale Consului rusesc, în o împrejurare ce se pôte vedé în anexatele aci acte. Negreșit Vodă pedepsi pe Sefendache, dar nu fără a ~~re~~probă și el insolența servitorilor Consului rusesc.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pentru netrebnicile fapte ce se arată mai jos urmaté de acest Iancul Sefendache, spre înțeleptirea lui și pilda altor netrebnicî asemenea lui, volnicim pe sluga Domniei Mele spătăresc, ca luându-l de aici să-l ducă surghiun la mânăstirea Znagovul, unde poruncim Sfinției Tale năstavnicele al numitei mânăstiri, să-l ții în pază înăuntrul mânăstirii și fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele slobod să nu fie, iar orînduitului mumbașir să i se deă adeverință de primire. — 1816 Martie 30.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea Înălțate Dómne,

După arătarea ce a făcut-o cinstitul Consulat al Rusiei, că la ȕintăiŭ a următorului Martie, Miercuri la patru césuri din nópte, vătaful Iancul Sefendache cu ómenii casei sale, bágând în curtea sa trei ómenii ai cinstitului Consulat, i-au bătut fórte rěu, cerénd *satisfacione* și Spătăria, din luminată porunca Înălțimii Tale, făcénd scumpă cercetare pricinei, nu lipsii a face arătare, că din tacrirurile celor ce sciaŭ începutul cum și sfirșitul, s'a facut cuosecut, că pricina s'a urmat într'acestași chip:

Vătaful Iancul se află în séra aceea la paharnicul Manolache Hrisoscoleu, cumnatu-sěu, ce șede alături cu dînsul, unde împreună cu alți mosafirî jucând cărți, unul din mosafirî și-a trâmisi sluga a-i aduce de acasă un ciubuc; peste pușin a venit sluga cu capul spart și plin de sânge, spuind că trei ómenii îmbrăcați nemșese, întilnindu-l pe drum, au vrut să-i ieă ciubucul și, el nesupuindu-se, l-au bătut și i-au spart capul. Sefendache a trâmisi căți-vă feciori din curtea cumnatu-sěu să vađă ce ómenii sunt aceea, pe cari și găsindu-i s'au apucat de s'au bătut în pod, apoi biruind pe ómenii Consulatului, cu brânci i-au bágat în curtea lui Sefendache, au încuiat porțile și au început iarăși să-i bată; luând de scire Sefendache a mers și însuși acolo și a poruncit ómenilor sěi de i-au mai bătut cu ciomege și arme, ridicând și chiar însuși arma asupra-le și i-au legat, între cari fiind și doi curieri împărătesci s'au vėđut bātuți fórte rěu cu capetele sparte și mânil rânite; într'acéstă undă, luând de scire și curtea cinstitului Consulat pentru cele urmate a alergat la Sefendache căți-vă din ómenii Consulatului și găsind porțile închise au năvilit cu zor înăuntru, au luat pe cei bātuți și legați și negăsiind pe Sefendache i-au spart ușile caselor și ferestrele. Dice Sefendache, că i-au iagmaladisit casa, luându-i-se multe lucruri, iar el de frică fugit fiind, nu scie ce s'a mai făcut.

Deci măcar de s'au și bătut slugile lui Sefendache cu acei sudiți între dînșii, dar Sefendache mergénd în curtea lui eră dator să potolěscă gálceva, iar nu să

Pe când «Adelfia» (1) grecilor ridică în taină, la Iași, drapelul *eteriei*, la care aderă — tot în secret — și Ion G. Caragea și Calimach, deja cu câțiva ani înainte, se organizase la Buda o asociațiune culturală (1795), urmărind scopul de a tipări *cărți românesce* «*vestiri filosofesci și moralicesci*», închinată inimilor celor iubitoare de muze filosofesci. Acastă asociațiune nu putea să nu aibă oarecare înrîurire și în Principate. Propunându-și să publice și «*Istoria Românilor*» și stând în relațiune cu puținii bărbați mai culți din Principate, neîndoios că năzuința acestei asociațiuni pregătesce nascerea, în 1815, a celei-l-alte asociațiuni culturale, compusă de femei române, în Buda-Pesta. Când 33 de femei române și-au pus inima și activitatea lor să adune fonduri în favoarea școlilor române, eră un semn cert că Româanismul aveă să ăasă triumfător.

Nu într'o singură și renaște conștiința națională! Tudor Vladimirescu este personificarea unui curent național, care l-au sporit din și în și isvóre multiple, cari de și fără de nume, nu sunt mai puțin reale, și cari adesea țîșniau din stâncile Carpatine, luându-și obârșia dincolo de munți.

poruncescă a-î mai bate și să-î lege, cum mai virtos să aridice și arina asupră-le și însemnând numai ce omeni erau aceia, urmă, ca orî atunci sau pe urmă să-și facă davagelicul său unde se cuvine; de aceea dar pentru învitarea ce a făcut gălcevii și pentru aridicarea armelor, se găsește cu cale, de se va binevoi și de către Înălțimea Ta, a se trămite Iancul la vre-o mănăstire pentru înțelepțirea lui și pilda altora; dar și cinstitul Consulat să binevoescă a-și dojeni omenii săi pentru năvălirea și prada ce au făcut casei numitului Sefendache, și din lucruri câte se vor află la dîșii în pîr, să se îndatoreze a le dă, și câte vor mai lipsi, dovedindu-se și acelea luate de dîșii, asemenea să se îndatoreze a le dă; iar hotărîrea rămâne a se face de către Înălțimea Ta. — 1816 Martie 3.

Vel Spătar.

Cod. LXXXII, pag. 327.

(1) La 1 August 1815, neguțătorii greci din Iași și cu unii din pămîntenii prea de bun neam boeri și prea cinstiți neguțători ce vor voi a se aședă într'acastă a noastră *frăție*, au socotit, că se cuvine să întemeeze aceste împreună (Adelfatul), plătind o taxă anuală. Metropolitul Veniamin și cu Episcopul Gherasim de la Roman întăresc statutele asociațiunii. *Adelfatul* aveă ca scop mărturisit: ajutorarea la bôlă cu doctorii și măritare de fete sărace, asistarea tuturor fraților la înminormintare, și scopul ascuns eră: idealul independenței. Taxa eră de 15—25 lei pe an. Cei cari făceaă dietă erau învitați a lăsa și la *Adelfat*. Administrațiunea eră în mâinile a doi epitropi aleși de frați.

CAP. VII.

După fuga lui Caragea. Interegn la Munteni.

A doua zi după fuga lui Caragea *boerii țării rumânesce*, cum se intitulază ei în actele oficiale, luând administrațiunea țării cu oare-care energie, se preocupă de cestiunea urgentă: cum vor pute ține buna ordine în țără și în Bucuresci, fiind lipsită țera de oștire? Singură Oltenia păstrase resturile desființatei oștiri în neastîmpărații pandurii de acolo. Ce brună de oște mai eră în Bucuresci o luase cu dînsul Caragea la plecare. Eră témă boerilor, ca nu cum-vă la întorcerea oștirii ce însoțise pe Caragea, să se apuce de jăfuit și de prădat în trecerea lor. Nevoiți sunt decî boerii țării, ca la 30 Septemvrie 1818, să scrie Divanului de la Craiova «să ne proftaxiți dumné-vóstră 150 de pandurii din cei cari se află în părțile locului, însă ómenii vrednici și cu tótă rînduála lor, dânduli-se poruncă la drum să vie cu orînduélă, fără de a face niscaî-vă jafurii sau zulumurii locuitorilor și până într'o sêptemână îi așteptăm negreșit». Boerii cari semnază acest pitac sunt, pe lângă Metropolitul Nectarie: Gr. Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitrașcu Racoviță, Istrati Crețulescu, C. Bălăceanu, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, G. Filipescu și I. Știrbei. Acești boeri justifică cererea lor de pandurii Olteni, pe motivul că pandurii ce s'aú aflat aici la Bucuresci, unii aú murit, alții s'aú împrăștiat și aú rămas prea puțini. (1)

În acéstă zi de 30 Septemvrie, boerii țării însărcinéză pe Serdarul Mitru și pe Buluc-Bașa Sotir, ca luând 20 de neferi să mérgă pe drumul Câmpinei, ca să împedice Arnăuții, cari aú însoțit pe Caragea în fugă de a face jafurii la întorcerea lor și să-i aducă la Bucuresci.

(1) *Cod. LXXXVII, fila 95 v.*

1818 Septemvrie 30. S'a făcut carte prin care se orînduesce Serdarul Mitru și Buluc-Bașa Sotir. să ica 20 de neferi și să mérgă pe drumul Câmpinei ca să întîmpine pe arnăuții ce se întorc, cari s'aú dus cu Domnul ce afugit. să-i ica împreună cu ei să-i aducă aici pe la locurile lor, nelăsându-i să se abată prin sate a face vre-o supărare locuitorilor, însă urmarea să le fie cu mijloc blând, a nu face vre-o pricină necuviinciosă.

Noi boerii Țării-Rumânesce.

Cinstiți dumné-vóstră boeri Divaniți, fiind-că pandurii ce s'aú aflat aici pentru următóarele trebii ale țării, unii aú murit, alții s'aú împrăștiat și aú rămas prea pu-

În chiar ziua fugii lui Caragea, *boerii țerii*, precum vedurăm, trimit arzul lor către Pörtă și în același moment rinduesc pe Stolnicul Iordache Tufeanu, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijescă de tot rămasul în Curte după Domnul Caragea, să nu se hrăpescă, ori să se strice. Tufecci-Bașa, Deli-Bașa și Căpitanul de Nemți sunt ordonați de a stă la ordinul lui Tufeanu pentru paza lucrurilor rămase (1)

Consulul rusesc care eră înțeles cu Caragea, de nu *cumpărat* de el, pune însuși peceteile Consulatului la Curtea Domnăscă și cere apoi de la Divan să se rînduescă un boer, ca împreună cu un om al Consulatului «să facă catagrafie de toate lucrurile până la cel mai mic ale Măriei-Sale Domnului I. Caragea Voevodul, prin Comișie, prin Pităric, i ale Cămării și ale cuhniei și de toate». Aceste lucruri să stea în păstrarea tot acelor ce au fost orînduiți. Catagrafia se va face în două exemplare, unul pentru Consulat și altul pentru Divan. (2)

Asemenea catagrafiare eră cu atât mai de lipsă, că la Divan se primiră numeroase jălbî, că au să ieă bani de la ómenii lui Ioan Vodă Caragea «pentru alișverișul ce au avut cu dînșii». Boerii rînduesc pe biv Vel Logofet Fotache Știrbei și pe «fratele Vel Vornic Constantin Dudescul, să cerceteze aceste davale și să raporteze . (3)

Agenția Austriacă încă reclamă unele sume de la Beizadea Costache Caragea și alți Greci în favórea unui sudit al ei. Boerii răspund că totă averea fostului Domn și a Beizadelor și a Postelnicului a fost

pinî, cu cari nefiind de ajuns a se săvîrși cele trebuincioase trebî ale țerii, să ne proftaxiți dumné-vóstră 150 pandurî din cei cari se află în parțile locului, însă ómeni vrednici și cu totă orînduēla lor, dânduli-se poruncă, ca la drum să vie cu orînduēlă, făr' de a face niscare-vă jafurî, sau zulumurî locuitorilor și până într'o săptămână îi așteptam negreșit. — 1818 Septemvrie 30.

Nictarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitrașeu Racoviță, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Grigorie Filipescu, Iordache Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Ioan Știrbei.

Cod. LXXXVII, fila 95 v.

(1) S'a orînduit Stolnicul Iordache Tufeanu prin pitac, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijescă a nu se hrăpi sau a se strică ce-vași din Curtea Domnăscă, că însuși va fi răspunđător, la care s'a poruncit Tufecci-bașăi și Deli-bașai, să deă ajutor cu arnăuți ce vor fi trebuincioși pentru pază, cum și căpitanului de Nemți să deă ascultare.

Cod. LXXXVII, fila 29.

(2) *Cod. LXXXVII, fila 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 46 v.*

secvestrată de Consulul rusesc. Acum boerii aşteptă să vină deslegare de la Pórtă, ce este de făcut cu averea. (1)

La 2 Noemvrie 1818, prin Starostele de neguţători şi cu aprobarea Consulului rusesc, se vind prin licitaţiune caretele, butcele, caii şi hamurile lui Caragea, «carî se strică, orî aduc cheltuélă»; baniî să se trămită la Divan. (2)

(1) *Către cinstita chesaro-crăiască Aghenţie.*

Nota cinstitei Aghenţii de la 29 alc acestei luni s'a primit împreună şi cu jalba suditului austriacesc Ferent Carlovici ce ni s'a trămis, prin care cere baniî ce dice că are să ieâ din datorie de la luminatul Beizdadeâ Costache Caragea, i de la Postelnicul Gheorghe Vlangari, şi cere împlinire din cele rămase aici ale Luminăţiei-Sale Beizadeâ, i a Luminăţiei-Sale Domniţei Ralu Caragea şi a dumné-lui Postelnicului Vlangari; răspundem cinstitei Aghenţii, că îndată după fugirea Domnului s'a arătat cinstitul Consulat al Rosici cu cerere, de le-a făcut fertpot tóte rămasurele Domnului şi ale boerilor grécî, şi făcându-se catagrafie cu om şi din partea cinstitului Consulat, am scris la prea Inalta Pórtă de unde aşteptăm răspuns, atunci se va arêta şi el cu cererea acésta. — 1818 Octomvrie 31.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(2) Noi boerii otcârmitóri ai Têrii-Românescei. Dumné-ta Staroste de neguţători, fiind-că între lucrurile Domniei-Sale Ioan Vodă Caragea, ce aû rămase aici şi s'aû secfestrarisit de către Excelenţa sa Ghegeneral-Consul al Rosiei, sunt şi câte-vă carete i butci şi cai cu hamurile lor, carile unele pătinesc stricăciune, iar altele pricinuesc cheltuélă, de aceea dar, prin scirea şi primirea şi a Excelenţei sale Ghegeneral-Consul al Rosiei s'a găsit cu cale a se vinde, şi poruncim dumi-tale ca, cerênd acele carete butci i cai şi hamuri de la dumné-lui Stolnicul Iordache Tufeanu, epistatul Isprăvniciei de Curte, să le vinđi prin mezat, după orînduélă, şi baniî ce se vor strînge din vîndarea lor, să-î trămiţi la Divan, diîmpreună cu catastih curat de preţul ce a prins fieş-care lucru, ca să se facă urmarea cea cuviinciósă, spre a sta adecă în păstrare depoziton. — 1818 Noemvrie 2.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 102 v.

*Pitac la Starostea de neguţători ca făr' de zăbavă să împlinescă
baniî de la cei ce aû cumpêrat lucruri de ale Domnului Caragea şi Domniţei
Ralu şi să-î aducă la Divan.*

Noi Caimacamii Têrii-Românescei. Dumné-ta Staroste za neguţători, cu tóte că prin pitacele Divanului ce şi s'aû dat pentru vîndarea prin mezat a lucrurilor Domnescei ale Măriei-Sale Ioan Vodă Caragea şi ale Luminăţiei Sale Domniţei Ralu Caragea, şi s'a poruncit ca baniî ce se vor strînge din vîndarea acelor lucruri să-î aduci la Divan împreună şi cu çatastih de tóte lucrurile, arêtător şi de preţul ce a prins

Se ieau dispozițiunii și pentru păstrarea și apărarea rămasului în casa Domniței Ralu. Cu privigherea acesteia este numit, la 7 Octomvrie 1818, Paharnicul Nicolae Trăsnea. (1)

La 3 Octomvrie, Al. Filipescu este însărcinat ca împreună cu Consulatul rusesc să facă catagrafia averilor boerilor, cari s'aŭ dus cu Vodă: Postelnicul Vlăhuț, Banul Arghiropulo și Postelnicul Mavrocordat.

Averea catagrafiată se va lăsa în păstrarea celor ce le-a avut până aci.

Maî greu eră de a împedecă încercările celor răi, tot-deauna gata să profite de interegne pentru a jăfui. În nóptea de 1 Octomvrie 1818, străjile din centrul orașului aŭ găsit foc dat anume într'un loc dosnic, într'un pod de foișor «nise borfe înfășurate și aprinse, care de nu se pridideă, putea să se întință și să facă mare vătămăre și pagubă obștésă». *Boerii Țerii-Rumânesci*, la 2 Octomvrie, rînduesc paznici la toate locurile îmbulzite și dosnice, «ca să fie cu privighere la asemenea rele urmări». Tot odată se vestesce prin telai, că de la un cés de nópte înainte nimeni nu are voie să âmble pe strade fără felinar, fie măcar de orice tréptă și de orice protecțiune, sub pedépsă de arestare imediată și de «certarea cea cuviinciosă, ca pentru învinovățire de nesupunere». Boerii cer tot-odată Cousulilor austriac și rusesc, să vestescă acésta supușilor lor. (2)

Tot în interesul siguranței orașului, în aceeași zi de 3 Octomvrie 1818, boerii opresc portul de arme fără de specială învoire. Nici chiar ómenii boerilor din Divan n'aŭ voie să porțe arme, fără de a avé la mână teșcherea de recunóscere și învoire. (3)

Asemenea dispozițiune se comunică și Spătarului cu referință la neferi, la 11 Octomvrie: «Fratelui Spătar, — fiind-că de către noi s'a dat poruncă tuturor ogécurilor, ca nimeni din neferi să nu porțe

fieș-care lucru, dar iată și acum de iznóvă îți poruncim, ca făr' de zăbavă împlinind banii după la toți cei ce aŭ cumpérat acele lucruri, să-î aduci aici la Divan, dimpreună și cu catastih arétător, precum s'a đis maî sus, ca să stea depoziton până la buna venire a Măriei-Sale prea Înălțatului nostru Domn, și să se plătescă creditorilor ce se vor dovedi că aŭ a tuă după hotărîrea ce se va da; să nu te îndrăznesci însă a da cui-vași măcar o pară dintr'acești bani făr' de porunca Divanului, căci îi veî plăti însuți din casa dumi-tale. — 1818 Septemvrie 21.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei, Gheorghe Suțu, Nicolae Clucer. *Cod. LXXXVII, fila 115.*

(1) *Cod. LXXXVII, fila 99 v.*

(2) *Cod. LXXXVII, fila. 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 45.*

arme, fără numai nóptea, când âmblă spre străjuirea politiei, să aibă fie-care câte o sopa a mână, iar zabiții lor să pórte numai câte un iatagan. De aceea dar scriem dumi-tale, ca pe de o parte să publicarisescă în tot poporul Spătăriei prin telal, ca și neferii ce sunt pe la curțile boerescă să nu aibă voie a mai purtă arme, decât numai câte un iatagan Aga-turnagiu, Ibrahim și Baș Bešliagasi, iar alții ce obicei-nuesc a purtă arme, nimenea să nu fie volnic de acum înainte a mai âmblă înarmat cu orî-ce fel de armă; iar cari se va arêtă după aceea în potrivă următorî are a se pedepsî; iar pe de alta să dai poruncă și tuturor zabiților și ómenilor Spătăriei, ca asupra acestui nizam să aibă a urmă în tocmăi, precum obiceiului și în vremea oblăduirii Domniei. 1818 Octomvrie 12. — (Asemenea s'a mai scris și la Vel Aga).

Acî se cade să amintim cutezătórea năvălire a 12 inși înarmați contra gardei, care la finele lui Septemvrie 1818 duceà la Ocna Telega 15 osîndiți. Intre aceia erau și 6 din pandurii cei cari luaseră parte la ultima răsmeriță. Numai pe aceștia i-a scos din mânilor gardei cei 12 ómeni năvălitori lângă Ploesci, iar pe cei-lalți 9 i-au lăsat neatinși, de aú putut fi duși la pedépsa lor la Ocnă. Este și aci o nouă dovadă, că mișcarea ante-grécă isbucnită în Oltenia nu eră terminată cu răspândirea pandurilor și că ea încă ferbeà într'ascuns, pregătind mișcarea de la 1821. (1)

Temându-se de vre-o încercare de spargere a pușcării, Divanul,

(1) *Noi boerî Tării-Rumânesce.*

Cinstite dumné-ta frate Vel Spătare, fiind-că dumné-lui Epistatul Armășiei ne-a făcut arêtare, că de la 17 ale trecutului Septemvrie pornindu-se la osînda Ocnelor Slănicul și Telega lude 15 vinovați, hotărîți într'aceeași osîndă de Domnia-Sa Ioan Vodă Caragea, cu patru Armășei de pază, băgați avându-i pe vinovați în cătuși și în lanțuri, astăzi la patru ale următorului Octomvrie s'au întors înapoi unii dintr'acei Armășei cu vestire, că la mergerea lor conăcind la marginea Ploescilor la un han al dumné-lui Paharnicului Bălăceanu, peste nópte i-au călcat 12 inși înarmați, în silă cu bătăi le-au luat din mână pe cei de mai jos arêtați lude 6 vinovați, iar cu cei-l-alți 9 lude ducându-se Armășei la Ocnă i-a teslimatisit acolo și a adus și adeverință a Cămărășiilor, după orînduelă, aducând osebit spre a lor îndreptare și adeverință de la hangiu, precum s'a urmat pricina. De aceea dar scriem dumi-tale, să dai strașnică poruncă polcovnicilor și căpitanilor din sud Saac și din sud Buzău, ca să cerceteze cu scumpătate pentru mai jos numiții vinovați, și verî-unde se vor dovedî, prîndându-i, în bună pază să se trimiță aici prin dumné-lor Ispravnicii județului. — 1818 Octomvrie 4.

Costandie Buzău, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu, Barbu Văcărescu, Ioan Știrbei, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, fila 98.

pe de o parte, la 7 Octomvrie, ordonă lui biv Vel Serdar Petrache să mērgă la pușcărie, să facă grabnic catagrafie de toți arestații, cu arătarea vinei și de unde sunt și de când se află închiși? și ordonă să fie bine păziți, să nu scape nici unul, iar pe de altă parte boerii țării rînduesc pe Buluc-Bașa Sotir cu ómenii lui a fi de pază la pușcărie, nelipsit ziua și nóptea, a nu se *cacerdisi*, sau a scăpă vre-un vinovat.

Tot în interesul asigurării pușcăriei, boerii Țării-Românesce numesc epistat de Armaș mare pe Vornicul Gr. Filipescu (1).

La 9 Octomvrie 1818, boerii Țării-Românesce dau volnicie lui *Arhon Vel Aga*, că «pentru mai bună orînduélă și nizam al tîrgului, spre ferire de tóte cele rele și neplăcute, spre odihna tuturor de obște, cari se cere de la dumné-ta trebuința este, ca și cei ce se află sub epistă-sia dumi-tale, să fie ómenii la cari dumné-ta vei da credință; de aceea prin acest pitac se dă dumi-tale slobođenje, ca să-și și schimbi pe carele vei cunósce că este nedestoinic și să puî alții vrednici, începēnd de la Căpitanul de dorobanți, până la cel mai mic, căci la orî-ce cusur se va întîmplă, dumné-ta ai să fii răspunđător.» (2)

Și de paza județelor se îngrijesc boerii țării. Prin județe zabiții și neferii lor, în loc de a străjui mai vîrtos pentru neguțătorii turci, să nu-î lase, dacă n'aũ teșcherele în regulă, s'aũ apucat de cer taxe, «*cât pot rupe*» de la carele ce merg orî cu vin, orî cu rachiũ, cu zaherele, cu măciniș, etc. Se ieau câte unul până la 2¹/₂ lei. (3)

Neferii se duc și pe la mori și prin sate, ba și pe la tîrguri de prelevă asemenea abusive venituri, de la orî-ce vîndări, ca nisce ai doilea vameși.

«*Noi boerii Țării-Românesce*» ordonă Ispravnicilor să opréscă asemenea abuzuri «din tótă vîrtutea». De o cam dată să cheme pe zabitul județului «să-î arétați că v'a venit strașnică poruncă, ca nu numai ei să se feréscă, ci nici pe ómenii lui să nu-î îngăduéscă a face cât de puțin jaf locuitorilor, mulțumindu-se pe lefile ce aũ» sub pedépsa de destituire și restituire a jafului și de isgonire din țérá, trimițēndu-se, pentru a pune mânia pe culpabil, om de la Turnagi-baș-beșlégă.

Boerii Țării-Românesce se adunau într'o cameră la Curtea Domnéscă.

(1) *Cod. LXXXVII, fila 98 v.*

(2) *Cod. LXXXVII, fila 94.*

(3) Documentul întrebunțéază chiar vorba *lei* în loc de *taleri*.

Noi boerii Țării-Românesce.

Dumné-vóstră boerilor Ispravnici ot sud vē facem în scire, că la auđul nostru a venit, cum că zabiți și neferii lor ce se află prin județe pentru străjuire

Ce puțin luxosă erà această cancelarie a boerilor otcârmuitoři țerii! (1)
 Administrațiunea acestor boeri se mărginî la puțin, din cauza ne-
 siguranței în care erau de cele ce se vor întîmplă, când Pórta n'ar
 aprobă administrațiunea lor în urma fugei Domnitorului. Ca act mai
 de valóre din timpul acestei administrațiunii, cităm numai oprirea ex-
 portului cerealelor și a articolelor de îndestulare publică ale Constan-

și paza nizamului, mai virtos pentru neguțătorii turci sau alții, cari făr' de căpătâiu
 se va întîmplă a ámblă prin județe, ca să-i cerceteze după orînduélă, să le ieă
 séma, și la cei ce vor fi umblând cu tréba neguțătoriei și cu cărți pe la mîni,
 acelora să le înlesnescă a le fi mergerea și petrecerea lor cu liniște și nebîntuiți
 de către orî-cine, iar pe cei făr' de căpătâiu să-i poprěscă sau să-i întórcă înapoi
 la locul lor, pentru a căroră slujbă își au și léfa lor cea orînduită, și din jálbile
 unora altora ne-am plioforisit, că zabiții sau neferii lor păzesc drumurile de ieău
 parale cât pot rupe de la carele ce merg orî cu vinurî, orî cu rachiurî, orî cu za-
 herele, orî cu măciniș, orî cu sare, și altele, întinđându-se a luă de la unii câte un
 leu de bute, de la alții mai mult și până la taleri 2 și jumătate, se duc și pe la
 morî de ieă și de pe la carele ce sunt cu măciniș, se îndrăznesc de merg și pe la
 tîrgurî i prin sate, făcënd asemenea urmări de ieău de la vîndările ce fac, orî de
 la vite sau de la altele, făcëndu-se al doilea vameș, care acésta nefiind suferită la
 auđul nostru, într'adins vė poruncim, ca cu tot dinadinsul și cu strășnicie să vė
 siliți din tótă virtutea a depărtă acest rėu catahrisis, ce de la o vreme încóce au
 început zabiții și neferii lor a face și acum de o cam-dată să chemați pe zabitul
 județului, să-i arėtați că v'a venit strașnică poruncă, nu numai el să se ferěscă, ci
 nici pe ómenii lui să nu îngăduescă a face cât de puțin jaf locuitorilor, mulțu-
 mindu-se pe lefile ce au, căci nu numai va fi lipsit din slujbă și altă dată nu se va
 mai învrednici, ci încă va întórcé jaful înapoi și se va și isgoni de aici din țéră;
 după care cu luare aminte cercetând, pe care îl veți găsi că nici după acésta iarăși
 nu s'a părăsit, cu grabnice însciințări ca să se trămiță mumbașiri de aici cu om
 de la dunné-lui Turnagi-baș-beșlégă, ca să-l pue a întórcé jafurile înapoi și pe
 acela să-l aducă aici, ca să-și ieă căđuta pedépsă și să se și izgonescă din pămîntul
 țerii; și de primirea acestei porunci să avem însciințare. — 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila. 100.

(1) Boerî ordonă Ispravnicului de Curte «să puî ca să lipescă ferestrele cu hăr-
 tie la odaia, unde ne strîngem noi, și osebit să se deă poruncă coșarilor a mătură
 atât acel coș cât și alte coșurî, unde se vor fi făcënd focurî, și la odaia, unde ne
 strîngem noi, să se facă rînduélă a da câte un foc la sobă în fie-care diminéță, ca
 la vremea cea convenită să fie odaia caldă și mîne să fie gata, fiind-că acolo avem
 să ne strîngem.— 1818 Octomvrie 9.

Semnați: Constandie Buzeu, Greg. Brâncoveanu Vel Vistier, Barbu Văcărescu,
 Istrate Crețulescu Vel Logofet, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei Vel
 Vornic, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, pag. 93 verso.

tinopolei. Prin asemenea prohibițiune, boerii administratori sperau a-și face mână bună la Pórtă. (1)

O altă dispozițiune interesază apărarea orașului de incendiū. Iată acest pitac al boerilor țării:

Noi boerii țării poruncim lui Arhon Aga, fiind-că acum la inceperea frigului, făcând ómenii focuri măi cu prisos prin case pentru încălđit și în neingrijire sêra, din nemăturatul coșurilor se întâmplă focuri, de aceea scriem dumi-tale, ca să pui pristav a strigă prin tîrg, cât și dumnê-ta să dai nizam cu tótă strășnicia a-și drege coșurile bine, a le mătură adese, făcând rînduclă și inlesnire și pentru coșari a merge și ei de sine-și pe la tóte casele, cum și cei ce vor vré a cere coșari să scie unde să-î găsescă, iar prăvăliași toți de obște, după vechiul obicei, să aibă câte o putină cu apă și câte o cange. Să dai nizam și la Agie a fi tulumbele drese bine, a fi do-nițe i topóre și cange, după obiceiul vechi, ca la vremea de trebuință să se póta întîmpinã rêul. — 1818 Octomvrie 7.

Nectarie Mitropolit, Greg. Brâncov. Vel Vistier, Mih. Manu, Const. Bălăceanu, Ioan Știrbei.

Asemenea la Spătar. (2)

O altă dispozițiune, din 15 Octomvrie 1818, prohibi jocul de cureà: «s'au isvodit nisce ómenî cu joc de cureà, năprăstóce, i popice, de înșalã pe locnitorii cei proști . . .» s'au măi dat și înainte porunci de oprire . . . acum boerii ordonã ca, prinđându-i pe acești înșelãtori, să-î trãmîțã la marele Spătar. In aceștași sens boerii ordonã și lui Aga și Spătarului. (3)

(1) In 7 Octomvrie 1818 se opresce exportarea de cereale. Sa opriți a nu mai trece peste granițe un bob de graunțe zahereã măcar, grîu, orz, mei, porumb, sub strașnica pedepsã. Asemenea a oprit exportul de vite ori ce fel bez oile sudiiilor, cari le aduc pentru hranã aici în țerã.»

Asemenea e prohibit exportul seului, untului, brânzei, cașcavalului, cerviceii, micrei și altele, ce sunt din zaherêua Țarigradului, după vechiul obicei, fiind poprite a se exportã.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

(2) Cod LXXXVII, fila 99.

(3) Noi boerii Țerii-Rumãnesci.

Dumnê-vóstrã boerilor Ispravnicî ot sud ve facem în scire, ca a venit la auđul nostru, cum că prin județe i pe la tîrguri s'au isvodit nisce ómenî cu joc de cureà, napîrstóce i popice, de înșalã pe locuitorii cei proști, luându-le banii ce au, care acêsta fiind cunoscutã de fațã, că este curatã înșelãtorie și neprimitã la auđul stãpînirii, au fost date și măi înainte porunci domnesci, ca să fie opriți și zãticiși ori-cinc de la nisce urmãri ca acestea; poruncim dumnê-vóstrã, ca ori unde se vor ivi unii ca aceștia, prinđându-i, cu bunã pazã să-î trãmiteți la dumnê-lui Vel Spătarul, și de primirea acesteii porunci să avem înscințare. — 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

Grijilivi de nesupërarea locuitorilor țerii, boerii adreséză, în 6 Octomvrie 1818, o circulară către Ispravnici, ordonându-le să impedeze abuserile la perceperea vinăriciului. (1)

Agenția austriacă încă a voit a profită de stabilirea guvernului boerilor, ca să obțină ridicarea taxelor în plus puse peste cei 3% vama la exportul porcilor, constituindu-se din aceste taxe—cum s'a văduț un venit al Dómnei lui Caragea. Boerii răspunseră Agenției, ca să aștepte noua Domnie, ca să se *corespondarisescă* cu ea în acéstă privință. (2)

(1) *Noi boerii Terii-Rumânesci.*

Dumné-vóstra boerilor Ispravnici ot sud vă facem în scire, că din jălbile ce s'aú dat, ne-am însiintat cum că taxildarii și slujbașii vinariceri, ce se află acum prin județe, nelăsându-se de lacomia lor, care de la o vreme încóce a început de fac, nu numai nu păzesc orînduéla ponturilor cu care aú cumpérat, de a urmă cu măsuratul vinurilor i împlinirea banilor după obiceiul vechiú, ci încă cu feluri de mijlóce umblând a face încarcături locuitorilor, îi prelungesc cu măsuratul dupa ce gâtesc, îi prelungesc și cu luatul banilor, până cheltuesc vinul, ca să aiba cuvînt în urmă că aú avut vin mai mult și să nu pótă cel năpástuit a dovedi dreptul; pe lângă care aú făcut irat și slobozenia buților, luând cât voesc, încă se îndrăznesc de superă cu luare de bani și pe unii din boeri i pe privileghiași cu pricina slobozeniei buților, care acésta nefiind suferită la auđul nostru, poruncim dumné-vóstră, să dați nizam vinăricerilor cu tótă strășnicia a se urmă și a se păzi ponturile în tocmai spre a nu încarcă pe locuitori cu cât de puțin, ci cum se va găti vinul de cules, îndată să măsóre și să primescă și plata vinăriciului fără de prelungire, și după ce va plăti vinăriciul, cu răvaș de plată să fie slobod fieș-care a-și duce vinul unde va vré, ne îndrăsnind a cere osebită plată pentru slobozenia buților de la cei ce plătesc vinăriciul, iar de la privileghiași cari vor vré a scóte vinurile mai nainte până nu trece cotul, să ieă numai patru parale de răvaș ce va da pentru tóte buțile, iar cel ce va scóte buțile după ce trece cotul, de la acela să nu ieă nimic, ne avénd trebuință nici de răvaș, și vinăriciul după vechiul obiceiú să ieă sfirșit până la 15 ȝile ale lunei lui Noemvrie, ne lăsând la prelungire, cum aú urmat în alți ani, de nu aú lipsit vinăricerii din județ mai în tot anul, ca să pótă face năpástuiri și încarcături locuitorilor, căci la orî-ce catalhrisis se va face, însuși dumné-vóstră vă veți învinováți a plăti din casele dumné-vóstră acel catalhrisis și vă veți lipsi și din Ispravnicie, ci dar cum poruncim în tocmai să fiți următori, și de primire să avem însiintare. — 1818 Octomvrie 6.

Cod. LXXXVII, fila 97 v.

(2) *Către chesaro-crăiasca Aghenție.*

Cu cinste am primit nota cinstitei Aghenții, scrisă de la 15 ale următorului Octomvrie și cuprinđtóre, că în domnia numai acésta de acum trecută a Domnului Ioan Caragea, s'a fost orînduit asupra negoțului de rîmători de a se luă po taleri patru de pereche cu nume de avaet, spre a fi slobođi a trece înăuntru, în vreme

Administrațiunea boerilor țerii ține până la 20 Octomvrie 1818. De sigur că dificultatea ce eră de a se adună toți boerii, i-a îndemnat să alégă dintre dinșii un număr mai mic. Aceștia ieau titulatura de «*Noi boerii otcârmuitorî*» și se recunosc *aleși de totă obștea boeri-meî*. (1) Noua administrațiune constată, că de la fuga lui Caragea a încetat căutarea proceselor înainte Divanului Veliților boeri, deși pe toate ȕilele se ivesc jălbî pentru foluri de pricinî. De aceea boerii ocârmuitorî scriu Divanului, la 22 Octomvrie 1818: Să începeți fără de altă zăbavă a vă adună la locul cel orînduit și a căută pricinile de judecări ale norodului, împlinind întru acêsta datoria dumné-vóstră ca sub Domnie. Tot odată Vel Logofét de Țera-de-sus să deă pitac și la departamenturî, să caute pricinile de judecată ale norodului ce se orînduosc la acele departamenturî, fără de contenire.» (2)

ce rîmătorii din vechime ań fost slobođi a se negođiã în țera Nemțescă, platindu-se numai vama trecétorei la sută trei și osebit în cele 5 județe ot peste Olt se mai plătiã de perechea de rîmătorî parale opt ale Căimăcămiei Craiovei și parale patru ale Ispravnicatnului din partea locului, pe unde-i treceã, cerënd cinstita Aghenție, ca să dãm poruncă de a încetã acêstã lnare de avact, adecã po talerî 4 de perechea de rîmătorî, ci să se ieã numai cea obiçinnitã vanã trei la sutã, cum și paralele ce din vechime sunt obiçinnite a se lnã în cele 5 județe ot peste Olt, precum mai sns se arata, la care și nu lipsim a răspunde cinstitei Aghenții, cã cãntãnd în condicile Divanului, s'a gãsit răspuns făcnd din vremea Domnului Caragea la asemenea cerere ce a fost făcnd cinstita Aghenție, dnpã care scoțendn-se copie, se triuite a se vedé, și fiind-cã pentru acest avact este datã hotãrire Domnescă, dnpã care se vede adaos pentru ceea-ce se nrmã mai dinainte, va fi însã îngãdnitóre cinstita Aghenție, până când se va orîndni Domnia într'acêstã țerã, și atnci se va corespondarisî cu Domnia nonã pentru acêstã madeã. — 1818 Octomvrie 3.

Grigorie Brâncoveann, Grigorie Ghica, Barbu Văcăresc, Istrate Crețulesc Vel Logofét.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(1) Dumné-lor boerii pe noi ne-ań ales și ne-ań rngat cei mai jos iscãliși să fim ocârmuitorii țerii, spre a pnté cnrge trebile cu bnnã orîndnclã, să nu se facã cel mai mic cnșnr între tóte. Iatã dar printr'acêstã carte vè însçińțãm și vè vestim, cã de astãđi înainte până când se va arëtã Domn stãpînitor, iscãliturile nóstre aveți să le ascultați, să le păziți și ceea-ce vi se va scrie de către noi să nrmãți în locmai și de primire să avem însçińțare. — 1818 Octomvrie 20.

Nectarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveann, Grig. Ghica, Barbu Văcăresc, Istrate Crețulesc.

Acest pitac e adresat la toți ispravnicii de județe, la Spãtar, la Aga și la tóte departamenturile.

Cod. LXXXVII, pag. 94 v.

(2) *Noi boerii otcârmuitorî Țereș-Rumãnesci.*

Cinstiți dumné-vóstrã frașilor veliți boeri, fiind-cã de la lipsirea Domniei-Sale Ioan

Boerii ocârmuitorî ai Țerei-Rumânesce sunt, pe lângă Nectarie Metropolitul, (1) cei următorî: Gr. Brâncoveanu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu și Istrate Crețulescu. Ei scriu, tot la 22 Octomvrie 1818, și departamenturilor prin Vel Logofetul de Țera-de-Sus, ca și acestea să urmeze regulat cu judecățile. Marele Hatman al Divanului este înscăințat despre acêsta, ca să îngrijescă «a se împlini datoriile zapcîlicurilor Hătmăniei asupra pricinelor de judecăți în tocnai după aceeași orînduêlă ce se urmă până în ziua lipsei Domnului de aici».

O altă dispozițiune luată de noua administrațiune fu prohibițiunea dată, la 1 Noemvrie 1818, de import de vinuri și rachiuri streine. Boerii ocârmuitorî întemeiază prohibițiunea pe necesitatea de a protege cultura viilor din țeră, cari au ajuns a fi părăsite din cauza concurenței streine, ceea-ce aduce și pagubă țerii prin scăderea dării vinăriciului. (2)

Vodă Caragea și până acum au contenit din întimplare căutarea pricinelor de judecăți la Divanul dumné-vostră și pe toate dîile se ivesc jălbi pentru feluri de pricinî, ce urmază a se căută și a se cercetă de judecătoriiile pămîntului; de aceea dar, ca nici ipotesiarîi să nu pîrșă aici căți sunt de afară, făcînd grele cheltueli cu prelungirea vremii, nici cei de aici să nu stea zălogiți și răbdători de dreptul lor, din pricina amortîrii judecătoriiilor, când mai vîrtos și datorie avem de a îngriji pentru a obștei bună petrecere și pentru cea în parte îndestulare a fieș-căruia de dreptul seû, poftim pe dumné-vostră, ca să începeți fără de altă zăbavă a ve adună la locul cel orînduit și a căută pricinile de judecăți ale norodului și împlinind întru acêsta datorîa dumné-vostră întocmai, după mijlocul și orînduêla ce se urmă și până la lipsirea Domnului de aici, de care poftim și pe dumné-ta Vel Logofete de Țera-de-Sus, ca și pe la departamenturi să se facă pitace din partea Logofetici, ca să caute pricinile de judecăți ale norodului, ce se orînduiese la acele departamenturi, fără de contenire. — 1818 Octomvrie 22.

Nectarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 101 v.

(1) În multe pitace în locul Metropolitului Nectarie semnăza Iosif Argeșul.

(2) *Noi boerii otcârmuitorî ai Țerii-Rumânesce.*

Dumné-vostră boerilor Ispravnicî ot sud Vê facem în scire că, pentru vinurile și rachiurile din țera Turcêscă, cum și holerca din țera Leșască, prin hrisove domnesci sunt oprite a nu veni aici în țeră nici de cum, iar cei ce va îndrăzni să aducă, să se ică controbont, dar fiind-că păzitorii de pe la margini și căpitani și cei orînduiți cu slujba Căminăritului, cu feluri de mijloce, pentru interes al lor, slobod vinurile și rachiurile de vin în țera necontenit, din care pricină se batalisesc vinurile și rachiurile țerii și dupa vremea scumpetei tuturor lucrurilor și a muncitorilor au ajuns a-și părăsi ômenii viile, încă alții le-au și părăsit și din vreme în vreme și viile și alișvercișul acesta merge spre cădere, cî fiind-că

Tot odată în 7 Noemvrie 1818, boerii ocârmuitorii ordonă fraților boeri din Divanul Craiovei, să nu fie îngăduiți taxildarii și slujbașii vinăriciului din Oltenia de a comite abuzuri. (1)

dintr'acesta este mare simțitoare pagubă la plata vinăriciului, și acestea neputându-le suferi, iată vă poruncim, să dați nizam cu tot felul de strășnicie păzitorilor de margini, ca să nu lase nici cum a veni vinuri și rachiuri streine în pământul țerii, nici cu cărțile Căminarului, nici cu alte cărți în parte, măcar ale cui va fi, ca să se potă cheltui cel pămîntesc; de altă parte să cercetați cu amăruntul în tot județul și unde veți găsi vinuri sau rachiuri streine să le popriți și în grabă să însciințați al cui este și prin al cui mijloc de slobozenie l-au trecut? ca să luați de la noi poruncă cum să urmați. -- 1818 Noemvrie 1.

Asemenea pitac s'a făcut și către dumné-lui Vel Spătarul, ca să scrie la căpitanii marginilor a face paza acesta cu totă strășnicia.

Cod. LXXXVII, fila 102.

(1) *Noi boerii ocârmuitorii ai Țerii-Rumănesci.*

Cinstiții dumné-vostă frați boeri divaniți ot Craiova sănătate. S'a primit cartea dumné-vostă, ce ați trimis de la trecutul Octomvrie 31, respuns la cartea noastră pentru a nu fi îngăduiți taxildarii i slujbașii de vinăriciū ai acelor cinci județe să ieă mai mult decât 5 bani de vadră, după ponturile Domnesci ce li s'au dat la mână și s'au văduț cele cuprinđetore, că capzimanul acestui huzmet a arătat aci la cinstitul Divan cinci cărți ale dumné-lui Postelnicului Mavrocordat către boerii Ispravnicii ai județelor, ca să aibă voie taxildarii a face încărcătură la țece două, după care cărți s'au și dat această voie, să se împlinescă și că până acum la cele mai multe locuri s'a isprăvit și măsuratul și luatul banilor, răspundem dumné-vostă că încă de la 6 ale trecutului Octomvrie, după fugirea Domnului, s'a poruncit dumné-lor Ispravnicilor județelor, precum și dumné-vostă s'a însciințat că peste cuprinderea ponturilor Domnesci ce li s'au dat taxildarilor la mână. să nu-i îngăduescă a lua mai mult cu nici un fel de pricinuire, că la ori-ce catalrisis se va face, dumné-lor se vor îndatoră la plată, care porunci prin dumné-vostă s'au trimis și asemenea s'a mai poruncit dumné-lor și prin al doilea cărți, ce s'au trimis în urină, iar după cuprinderea celor scrise în cartea dumné-vostă ce ne trimiteți, se înțelege că n'au urmat dumné-lor Ispravnicii celor de mai nainte poruncite de la 6 Octomvrie, ci împotrivă au dat voie taxildarilor și slujbașilor, de au luat vinăriciul cu încărcătură de la locuitorii, lucru cu totul supărător și nesuferit; de aceea scriem dumné-vostă, ca pe taxildarii i slujbașii, ce vor fi apucat de au împlinit vinăriciul cu încărcătură și se vor fi aflând și până acum acolo, să-i puneți a întorce acea încărcătură nedreptă înapoi locuitorilor, spre a rămâne plata vinăriciului câte cinci bani de vadră după ponturi, iar unde nu se va fi aflând taxildarul și slujbașii și vor fi lipsind, să puueți dumné-vostă a întorce pe la locuitorii ceca-ce se va fi luat mai mult de însuși Ispravnicii, ca pe nisee în potriva următorii poruncilor ce li s'au trimis, cum și celor ce nu vor fi apucat până acum a plăti, mai multă supărare în plata vinăriciului să nu li se facă, decât numai câte 5 bani de la vadră, dreptii i pârpar după ponturi, fără decât de puțină încărcătură, și cărțile acelea ale dumné-lui Vel Postelnicului, ca nisee netrebuinciose,

O ultimă dispozițiune a guvernului «*boerilor otcârmuitoři*» fu de a scrie Vorn. Obștirilor de a presentă sémă de starea Cutiei milelor și listă de săracii, cari primesc lefi de acolo și cari se jălucesc, că nici n'aũ primit ajutóarele hotărâte. (1)

Cu numai o ȓi înainte de intrarea Caimacamilor la serviciũ, Consulul rusesc impinge pe boerii otcârmuitoři să ieã unele dispozițiuni de asigurare a banilor ce *generalul Varlam* pretindeã cã are a primi de la unii tovaroși ce aũ avut el la ținerea poștelor sub Muscali.

Varlam nu încetézã, cu ajutorul Muscalilor, a exauri în Visteria țerii! De astã-datã Boerii refusã să deã o soluțiune, rezervând-o Domnului celui nou și până atunci ei se mărginesc a cere de la datornicii

luându-se de la mânilor lor, sa ni se trimița în plic, și de urmare să avem însciințare. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Vacărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 103.

(1) *Noi boerũ otcârmuitoři ai Țerii-Rumânesci.*

Cinstite dumné-ta frate vel Vornice al obștirilor, te însciințãm, ca pe tóte ȓilele neconținut ne vin multe jãlbĩ de la sãracele veduve ce aũ lefi de la Cutia milosteniei, plângându-se cã nu li se daũ lefile cele orinduite, ȓicênd unele, cã de cãte patru-cinci lunĩ, altele de cãte 6—7 lunĩ nu li s'aũ dat, din care pricinã se aflã lipsite de ajutorul hranei vieȓii lor; mirare avem de acésta, în vreme ce scim, cã Cutiei milosteniilor i s'aũ fãcut iraturĩ îndestule și încã, ca sã se curețe de datoriile vechi și ca sã nu lipsescã lefile sãracilor pe acest an, nici sã se vîndã iratul fãr' de vreme cu scãȓemînt, s'a dat voie de s'a și împrumutat Cutia milosteniei; ci cã sã scim în ce stare se aflã Cutia, și sã chibzuim ca sã nu lipsescã lefile sãracilor celor vrednici de milã, mãi virtos cã și socotéla Cutiei este de multã vreme neîncheiatã, și strigare sãracilor celor ce aũ să ieã lefi silindu-ne a da un carar de îndreptare, scriem dumi-tale, ca sã faci tótã socotéla Cutiei milosteniei, de când s'a încheiat socotéla, unde sã arêȓi tot iratul cel vechiũ i cel nou i din altele madele, din ori-ee anume cãȓi bani aũ intrat de s'a fãcut irat al Cutiei milosteniei și ce rêmãșiȓã mãi are Cutia a luã pe acest urmãtor an? osebit sã arêȓi și tóte lefile ce aũ fost de a se da până la încheerea socoteliĩ și de atunci cãte aũ mãi prostisit cu pitace Domnesci, i suma fieș-cãruia, sã arêȓi iarãși anume cei ce aũ să mãi ieã în urmã, pe care și pe cãte lunĩ nu li s'aũ dat? care aceste sã ni se arête cu bunã deslușire și cu înțelegere; sã ni se facã și o fóe osebitã de toȓi cei ce se aflã la lefi, cu suma banilor ce aũ să ieã și sã ni se aducã fãr' de zãbavã, spre a pune în orinduélã pentru cei ce aũ să ieã lefi, cãci nu putem suferi supêrãrile ce pe tóte ȓilele apurarea ne fac cei ce aũ să ieã lefi. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Vacărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 103 v.

lui Varlam chezașia, că vor fi aici la regularea afacerii de către Domnitor. (1)

Până la 12 Noemvrie 1818 dăinuî noua formă de administrațiune a boerilor ocârmuitoři, când apoi administrațiunea trecu în mânilor Căimăcămiei orinduite de noul Domn.

Înainte de a termina Istoria domniei lui Caragea al țării rumănesci, vom mai adăogi aci unele documente referitoare la însăși familia acestui Domn. Mai dau aci; — ca *addenda*, o mică notiță, rămasă neintercalată la locul cuvenit, despre Doina Elena Caragea și despre creațiunea unui apanaj al ei în 1815.

Noi boeri ocârmuitoři ai Țării-Rumănesci.

Dumné-vostră Ispravnicilor ai poștililor, fiind-că Excelenția sa Gheneral Varlaam a făcut arătare în scris către Excelenția sa Gheneral Consul al Rusiei, cum că are a luă o sumă de bani de la un Panaghi ot Vâlcea i Ioan Trandafir, cusur din sferiturile vamii lét 1817, care, fiind ca aș parte în tovărășia poștelor, cere a i se ferportariși partea lor de bani ce aș a luă dintr'acéstă tovărășie, ci fiind-că pentru acéstă pricină vefum anaforaua streinelor pricinii, lét 1816 Noemvrie 28, prin care îndatoréză pe pîrișii a plăti Excelenței Sale Gheneralului Varlaam banii ce-î cere de la dînșii, de aceea poruncim dumné-vostră, ca să popriși banii ce vor fi avend pîrișii a luă din tovărășia poștelor, până când se va da săvirșirea pricinii prin hotărîre Domneshă și atunci se va da cui se vor cuveni. — 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Noi boeri ocârmuitoři ai Țării-Rumănesci.

Cinstite dumné-la Vel Hatnane al Divanului, fiind-că Excelenția Sa Gheneral Constantin Varlaam a făcut arătare în scris către cinstitul Gheneral Consulat al Rusiei, cum că în lét 1811, avend cumpérate vămile din tótă țera, doi dintre cumpărătorii ce aș luat de la Excelenția Sa vămile pe județe, i-aș rămas datorii din sferături, însă un Panaghi ot Vâlcea, cumpărătorul județului Olt, taleri 6.873 bani 71 și un Ioniță Trandafil, cumpărătorul vămii Ploesellor, taleri 673 bani 90, pentru care s'aș și judecat cu pîrișii în let 1816, la Departamentul streinelor pricinii, și și-aș aflat dreptatea prin anaforaua ce s'a făcut; ci fiind-că acéstă pricină, are a se hotărî de Doinie, scriem duni-tale ca, aducend pe pîriși, să-î îndatorezi ca să-și deă chezași siguri ca, ori-când vor fi ceruși, să se alle aici, ca să stea față la judecată. — 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Dómna Elena I. Caragea erà o femeie demnă de soțul ei: económă și rîvnitoare de avere. În favórea cassettei ei particulare, Caragea dá ca irat al ei: taxa la exportul de vite și o dare specială de export la porci, câte 2 taleri de rîmător, afară de vama cea orînduită după ponturî și catalogul vămilor, și afară de câte 8 parale, preste Olt, de un rîmător ale Caimacamului de Craiova și câte 4 parale ale Ispravnicilor respectivî. (1) Preste acest irat de 2 taleri de porc, Caragea, în

(1) Écă actul relativ :

Trei cărți la sud Mehedinți pentru iratul Mărici-Sale Dómnei, de la vitele mari.

Zemli Vlahscoie. Fiind-că uncele din iraturile Luminatei Dómnei, cele ce s'aũ aflat și pentru obștescul folos ridicat încă din anul trecut, am întocmit în locul acelora irat, ca de la fieș-care rîmător ce va eși din țeră preste hotar să deã câte taleri 2 de un rîmător, afară din vama cea orînduită după ponturi i catalogul vămilor, carî aũ să o deã, iar preste acestea numai în județele ot preste Olt ce vor scóte rîmătorî prin schelele județelor să deã și câte parale opt de un rîmător ale Căimacaniei și câte patru parale ale Ispravnicilor, care acea orînduélã are a se păzi întocmai, dar nefiind cu îndestulare iratul acesta, în locul iratului ce lipsesce, am mai adãogat și alt irat, adecã să ieã și de la vitele mari tinere de hranã ce se va da voie a cși din țerã numai în județele ot preste Olt și numai în țera Turcescã peste hotar, însã de un cal po taleri patru, de un bivol po taleri trei i de un bou iarășî po taleri trei, și de o vacã po taleri doi, carî acești bani să aibã a-ĩ rãspunde neguțatorîi cei ce vor trece vitele, afară din vama cea orînduitã, precum ponturile și catalógele vămilor cuprind i afară din avactul Căimăcâniei care lam orînduit Domnia-Mea, să fie po parale 60 de la tótã felurimea acestor vite mari ce se aratã; așijderea să aibã a luã și parale 10 de tótã vila mare, și pentru cel orînduit de aici și încãrcat cu acéstã trebã, iar cu mai mult să nu se supere; drept accea s'a dat acéstã carte a Domniei-Mele lui... ce s'a orînduit la schele...ot sud...ca să aibã volnicie cu acéstã carte a Domniei-Mele a strînge și a luã acest venit, după cum mai sus se cuprinde, pentru care poruncim Domnia-Mea și dumî-tale, cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Caimacamule al Craiovei, i dumné-vóstrã Ispravnicilor ai județului, să-ĩ dați ajutorul cel cuviincios orînduitului acestuia spre a puté strînge și a luã acest irat, că de se va întîmplã vre-un cheder din pricina neajutorului dumné-vóstrã, aveți a rãspunde. Poruncim Domnia-Mea și voué Capitanilor de margine ca, fără teșcheréua nunitului de mai sus, să nu vè îndrãsnîți a lãsã măcar o vita sa trécã în acea parte, ca să nu se pãgubescã huzmetul, iar cel ce va urinã în potrivã se va supune a implini și a plăti de la însuși tot avactul, precum mai sus se aratã. I saam recheh gpđ.—1815 Martie 8.

Cod. LXXV, fila 118 v.

1816, April 1. S'aũ dat cărți cumperatorului huzmetului Mărici-Sale Dómnei, la eșirea vitelor din țerã.

Cladova
Vatoși
Negotinu

} O carte la Mehedinți pentru vite mari.

Martie 1815, mai adaogă o taxă de export de vite din Oltenia în Turcia și anume de câte patru taleri de cal, 3 taleri de bivol și de un boū și de câte 2 taleri de o vacă, preste vama cea orinduită și afară de avaeul Caimacamului (câte 60 parale de tot felul de vită mare) și afară de câte 10 parale de fie-ce vită, percepute spre remunerarea perceptorului.

CAP. XI.

*Moldova la 1812. Scarlat Calimach. — Avenirea la tron. —
Intrarea la Iași.*

În ziua chiar în care, în August 1807, Rusia semnă inutilul armistițiu cu Pôrta Otomană, după insistența Impăratului Napoleon I, Scarlat Calimach anunță lui Talleyrand, că Pôrta l-a reîntegrat la Domnia

Bîrza-Palanga	}	O carte la Mehedinți pentru vite mari.
Calafatul		
Ciuperceni		
Lomu	}	O carte la sud Dolj asemenea.
Rahova		
Arceru-Palanca		
Celeiul	}	Romanați o carte asemenea.
Izlaz		

Opt cărți pentru trecătoarea rîmătorilor la țera Nemțescă către Vătașii de plaiū Rușava, plaiul Muntelui sud Mehedinți.

Vîlcanul i trecerea Novacilor, Gorj.

Cozia i trecerea la Orez, Vîlcea.

Căneni i trecerea la Aref, Argeș.

Dragoslavele, plaiul Dimboviței sud Muscel.

Câmpina, plaiul Prahovei sud Prahova.

Schela Văleni ce intră în vama Buzău-Telėjenu sud. Saac.

12 cărți către Căpitaniū de margine la Dunăre, tot pentru rîmători.

1 Slam-Rîmnice.

1 Buzău.

1 Ialomița.

1 Ilfov.

1 Vlașca.

2 Teleorman.

1 Olt.

1 Romanați.

1 Dolj.

1 Mehedinți.

Cod. LXXV, fila 155.

Moldovei. Calimach nu găsià destul de pompóse titluri de dat Impèratului Francesilor pentru asemenea succes al politiceii lui. (1)

Cele urmate dupã acel faimos și inutil armistițiũ le-am arãtat făcând istoria Domniei lui Caragea la Munteni. Vêdutu-s'a din acele, cum tot atât de inutilã, cât și armistițiul, a eșit numirea din nou a lui Scarlat Calimach prin protecțiunea lui Napoleon, la tronul Moldovei, în 1807. Acéstã numire nu aveà să fie o realitate decât dupã încheerea pãcii de la Bucuresci din 1812. De astã datã Scarlat Calimach nu va avè să multãmescã pentru tron lui Napoleon, ci Rusiei. Dupã ce Cutuzoff făcũu prisionier pe Calimach la Rusciuc, unde se aflã cu óstea túrcescã, Calimach avũu ocaziune să lege relațiunii mai de aprópe cu Muscalii, în timpul exilului sêũ în Rusia. Neîndoios cã Talleyrand nu vèdũ cu ochi rõi avenirea la tronul Moldovei a lui Scarlat Calimach, ținend sémã de vechile lui relațiunii cu reprezentantul Franciei din Constantinopole. Dar acéstã bunã opiniune a lui Talleyrand, orĩ a lui Napoleon, despre noul Domn al Moldovei, nu va fi de lungã duratã.

Care este data exactã a numirii lui Scarlat Calimach la tronul Moldovei?

Bêtrânul Drãghicĩ nu ține sémã de data numirii lui Scarlat Calimach la Constantinopole, ci numai de aceea a sosirii lui la Iași. Acéstã sosire în capitala Moldovei a noului Domnitor a fost, dupã Drãghicĩ, prin postul Crãciunului. (2)

Dionisie Fotino, din contra, dã numai data numirii la Constantinopole a lui Scarlat Calimach ca Domn al Moldovei. Acéstã datã, dupã cronicarul grec, fu acea de 24 August. (3)

Acéstã datã a lui Fotino o conservã și Laurian, în istoria sa. (4)

Un document publicat în colecțiunea Hurmuzaki (supl. II, pag. 73) pune numirea la Constantinopole a noului Domn la 4 Septemvrie, ceea ce se apropie de data lui Fotino, adecã de 24 August, dupã calendarul nostru, deși cu o ñi mai înainte, la 23 August.

D-l Xenopol aduce mai întâiũ data lui Drãghicĩ *prin postul Crãciunului*, și apoi, în notã, amintesce data dupã Hurmuzaki, fără să se pronunțe între amêndouë.

Ce avem de ñis despre acéstã datã noi înși-ne?

«*Gazeta de Francfort*» publicã în 1812 o corespondență din Bucu-

(1) Veđi Hurmuzaki, *Documente*, vol. II, supl. I, pag. 450.

(2) *Istoria Moldovei*, Iași 1857, tom. II, pag. 92.

(3) Tom. III, pag. 126.

(4) *Istoria Românilor*, Bucuresci 1873, pag. 576.

rescî, cu data de 7/19 Septemvrie, prin care se spune, că un tătar sosit la Bucurescî ieri (decî la 6 Septemvrie) a adus scirea numirii lui Scarlat Calimach ca Domn al Moldovei.

Urmază de aci că numirea la Constantinopole nu este în tot casul anterioră zilei de 24 August, căci tătarul, până la 6 Septembre, a avut timp să ajungă la Bucurescî. (1)

«*Moniteur Universel*» are o corespondență din capitala munteană, din 2/14 Octomvrie 1812, în care i se spune că: «Le prince Scarlat Kalinachy, nommé hospodar de Moldavie, se trouve toujours ici. Il ne doit pas tarder à prendre possession.....» (2)

Decî la 2 Octomvrie, adecă 26 Septemvrie, stilul nostru, Scarlat Calimach se află la Bucurescî și dóră nu de puține zile, de óre-ce corespondența Monitorului frances dicea, că el «se trouve toujours ici».

De altmintrelea prezența la Bucurescî a Domnului Moldovei o atestă și un act de la Domnitorul Caragea, un pitac prin care reguléză plata unor cheltueli făcute cu găzduirea aceluia. (3)

Din causă că óstea rusescă se retrase cu întârziere din Moldova și că autoritățile muscălesci nu se retrăseseră din țeră, Domnitorul Calimach va adăstă mai mult timp în Țera-Muntenescă.

Nota lui Andréossy, ministrul Franciei de la Constantinopole, adresată Ducelui de Bassano la Paris, cu data de 9 Septemvrie 1812, confirmă și ea pe deplin data numirii lui Calimach la tron, între 4 6 Septemvrie 1812. (4)

Înainte de sosirea sa în Iași, acolo vine, în calitate de Caimacam al seú, cunoscutul Negre, cam pe la finea lui Septemvrie după stilul nostru.

Când sosit-a decî la Iași noul Domnitor? *Moniteur Universel* de la 1 Ianuarie 1813 ne răspunde la întrebare. Intrarea noului Domn în capitala Moldovei în mod solemn nu se face chiar în ziua sosirii, dar sosirea acésta este sigură la 7 (19) Noemvrie.

Data de 7 Noemvrie este decî în neconcordanță cu afirmațiunea lui Drăghici, că Domnitorul cel nou a sosit în postul Crăciunului. Numai dacă ținem sémă că Domnitorii sosiți de la Constantinopole nu intrau imediat în Capitală, ci poposau la mânăstire la Galata, până ce li se pregătia intrarea solemnă în oraș, numai atunci putem să ajungem

(1) «*Moniteur Universel*» frances, No. 288 de la 14 Octomvrie 1812, reproduce corespondența din G. de Francfort,

(2) *Moniteur Universel*, No. 300, Lundi, 26 Octobre 1812.

(3) Veđi la Domnia lui Caragea, cap. despre finance.

(4) Hurmuzaki, supl. I, vol. II, pag. 731.

Veđi ce am đis la Istoria Domniei lui Ioan Caragea, despre acéstași întrebare

aproximativ la începutul postului Crăciunului. (1) Dar, în realitate, Calimach nu-și face intrarea solemnă în Iași decât mult mai târziu. Acesta se documentează prin descrierea alaiului solemnei intrări întâmplătoare la 7 Februarie 1813, descriere ce o găsim în *Moniteur Universel*. Iată această descriere: «Principele Scarlat Calimach, noul hospodar al Moldovei, și-a făcut ieri dimineță intrarea solemnă în orașul nostru. A fost miruit în biserica Sf. Nicolae, de Episcopii acolo aduși, și a depus jurământul de a guvernă după legi. Principele a încălecat apoi și, având cuca pe cap, a cutreerat orașul, precedat de mai multe mii de persoane, cari formau alaiul lui, ca să se ducă la palatul său, unde adunase pe boeri și pe celelalte autorități să-i sărute mâna, și a primit jurămintele lor de fidelitate. Când Domnitorul intră în oraș, se portă înaintea lui trei cođi de cal, pentru că Domnitorul Moldovei are rangul de Pașă cu trei cođi. Săra orașul fu iluminat, atât din cauza acestei solemnități, cât și în onorea luării sfintelor orașe Meca și Medina». (2)

Acum, după ce am lămurit pe cât posibil data venirii în Iași a Domnitorului, se presintă o altă întrebare: fost-a Scarlat Calimach la Constantinople, să primescă personalmente investitura?

După «*Moniteur Universel*» se vede, că Domnitorul a așteptat la București să-i vină actele de investitură. Corespondența oficialului frances ȝice că: trimisul marelui Senior, rînduit pe lângă Divanul Moldovei, a plecat dejă din Constantinople, ca să ducă pălăria (cuca) Domnitorului. (3)

Este deci probabil, că Scarlat Calimach, după ce a fost eliberat din Rusia, nu s'a mai dus pe la Constantinople, ci și-a așteptat investitura la București.

Dacă el eră la Constantinople, când a fost numit, nu eră nevoie să i se *trimiță* cuca și tuiurile, precum rezultă din însăși corespondența mai sus amintită a jurnalului oficial frances. Tote corespondențele diplomaților din Constantinople vorbesc de recepțiunea lui Caragea la Sultanul, dar nu amintesc de una a lui Scarlat Calimach. Singură nota lui von Werther către regele Prusiei, amintesc de Kalimachy, dar, din cuprinsul vorbelor în care face mențiunea, nu rezultă că Ca-

(1) *Moniteur Universel*, de la 1 Ianuarie 1813, spune că Domnitorul «*est descendu dans un couvent du Faubourg*».

Corespondentul jurnalului se înșelă, căci mănăstirea Galata, unde descindeau Domnitorii, este afară din Iași.

(2) *Moniteur Universel*, No. 75, 16 Martie 1813.

(3) *Moniteur Universel*, 1 Ianuarie 1813.

linach eră și el în Constantinopole, la data de 10 Septembrie 1812 stil nou. Din contră, la data de 14/26 Octombrie, von Werther arată că la 8/20 a fost primit numai Caragea în audiență solemnă la Sultanul și mai adăogă, că Muscalii au încredințat Guvernul Țării-Muntenesci lui Arghiropulo, și că «Guvernul Moldovei va fi fost încredințat în același timp gospodarului său, principele Calimach».

Este probabil, că Scarlat Calimach, după sfatul și indemnul Muscalilor, nu s'a dus la Constantinopole.

CAP. XII.

Despre Domnia lui Sc. Calimach după documente.

Judecata istoricilor noștri asupra Domniei lui Scarlat Calimach în Moldova este, în genere, favorabilă.

Din cercetarea actelor — mare parte inedite — din Domnia acestui român grecisat, rezultă că el se deosebesce de contemporanul său Ioan Caragea de la Munteni, căci n'a făcut din îmbogățire scop principal al său.

Să cercetăm seria de documente, repet, cele mai multe inedite, în ordinea în care am luat deprinderea de a le aduce la fie-ce Domnie.

Administrațiunea.

Nu avem de notat vre-o schimbare în organizațiunea administrativă a Moldovei între anii 1812—1819. Cei câte doi ispravnicii continuă în județe. (1) La Botoșani continuă *Vornicul*. Asemenea există Vornicia Vrancei. La Putna în Galați aflăm pîrcălabi. La Iași există, ca și la Bucuresci, nu numai un Agă, ci și un Vel Vornic al politiei. La 1 De-

(1) Ca și în trecut se întîmplă adesea conflicte de atribuțiuni între acești doi ispravnicii. Așa urmă unul între cei doi ispravnicii de la Roman.

Unul nu va să scie de al doilea, care s'a jăluit. Domnitorul, în 1813 August 28, scrie pentru că neunirea între dumné-lor pricinuesce numai asupra și pătiniri locuitorilor

Unul e Paharnic, altul e Spătar.

Vodă recunósce *protia* celui ce e *Spătar*, cât și pentru că este încredințat Vodă, că acest Spătar are mai bună cunoscînță de locuitorii ținutului, totuși el poruncesce întru lucrări, amândoi să fiți împreună, și nici un lucru să-l săvîrșescă unul fără scirea celui-l-alt.

S'a scris și de la Visterie către dumné-lui Ioan Cazimir, Sameș ținutului, tot în asemenea cuprindere. (Cond. P. S. Metrop. Iosif de Moldova, pag. 83.)

ceavrie 1814, Calimach numesce la acest post pre Dumitru Jora. (1)

Prin plăși sunt *ocolași* și zapcii.

Există în Iași o Vornicie de aproși. (2) La 5 Februarie 1819, Calimach rînduesce Hatman al Mazililor și al marginii Prutului pro C. Balș. (3)

Se înființază din nou trei căpitani de paza marginilor și anume: la Cornu-Luncei (județul Suceva), la Mamoruța (jud. Herței), iar a 3-a la târgul Panciului din județul Putnei. La fie-ce căpitanie se rînduesc câte 30 de slujitori, iar la Cornu-Luncei câte 45 lude, nefiind chip a se da din satele țerii birnici, pentru nezătignirea poruncilor și havalulelor. Acești lude se cer a fi din omeni streini, de peste hotar, găsiți de căpitani, dându-li-se de Visterie prin Hătmănie *peciuri gospode* pe numele și fața sa.

Hatmanul C. Palade organisază în Moldova aceste căpităni și anume la hotarul Bucovinei. In anaforaua de înființare a acestor trei căpităni, Palade face descrierea conturului graniței Moldovei despre Bucovina, și arată că se vor include ori-ce alte căi de comunicațiune în Bucovina, afară de acele 3 puncte ce urmază a se da în paza celor 3 căpitani. (4)

Iacă actele oficiale și inedite, prin cari se organisază aceste trei căpităni.

Anaforaua Hatmanului Palade în resumat:

«Datoria mea chemându-mă ca să intru în cercetare cuviinciosă, pentru a avé totă marginea stăpânirii Moldovei și pentru păzirea ei nestrămutat, trebue a se cheltuî spre oprirea a tot felul de catalrasis ce se urmază la marginea țerii . . . n'a aflat în ținutul Sucevei despre Bucovina Austriecescă pe distanța de 36 cêsuri și mai bine, la trei trecetore mari nu este nici o pază din partea Hătmăniei, adecă începând din Dorna, unde este plaiu prin munți spre Transilvania, până la Cornul-Luncei în dreptul Fălticeniilor, unde este drumul ce merge pe la Ilmor și în Austria și la Nemerniceni, unde iarăși este drumul ce merge prin Bosancea (vama cea mare) la Suceva și în totă Bucovina. Și de acolo în prejur până la Teșăuți, unde este însemnată trecetore a vitelor de negoț, nici o pază și îngrijire de către Hătmănie nu se pôte face, fiind mare depărtare de la Tîrgul Némțului și până la Tîrgul Burdujeni, în cari locuri sunt mici căpităni. Intr'acéstă cuprindere de loc, pe lângă cele trei trecetore însemnate, sunt o mulțime de drumuri nici, pe cari nefiind nici un fel de pază, trec cei ce obișnuesc a face catalrasis cu cacerdisire a tot felul de matahuri oprite de către stăpânire. Pe acolo se întimplă strămutarea a multora din locuitorii birnici și scăparea tulburătorilor de obștesca liniștire a făcătorilor de rele

(1) Veși cond. Metrop. de Iași, fila 128.

(2) Acad. Port. XXI, No. 91, din Maiu 1815.

(3) Academie, Port. XXXV, No. 213

(4) Conдика de doc a P. S. Metrop. Iosif al Sucevei, pag. 138 v.

tâlharî. Asemenea este loc slobod și fără pază la schela Mamornița în dreptul Cernăuților, unde este trecerea drumului celui mare al Botoșanilor și acolo, din partea Hătmaniei nici un om măcar prîvighetor nu este. Nu mai puțin catalhrisis și sloboțire este și la ținutul Putnei, la Ocolul Șușiții, acolo între Vrancea, unde este Vornicia Vrancei a Hătmaniei și între Grozesci, unde este iarăși căpitănie, sunt o mulțime de drumuri și plaiuri, ce răspund printre munți în Transilvania și toate sunt slobode și fără pază. Pe acolo trec și pâne și vite și ori-ce alte metahuri oprite de către stăpânire . . . iar în zadar că se întărăsce în totă săptămîna prin porunci păzirea marginilor, că fiind atâtea drumuri deschise niminea nu are trebuință a se abate pe la drumurile păzite, cu metahuri și mărfuri dintr'acele păstrate pentru îmbelșugarea pămîntului și a norodului nostru.»

Urmază propunerile înființării a 3 căpităni.

Domnitorul aprobă dând rezoluțiunea :

«Pentru înființarea din nou a trei căpităni de paza marginilor și anume la Cornul-Luncei (în Sucéva), a 2-a la Mamornița (ținutul Herței), iar cea a treia la Tîrgul Panciului din ținutul Putnei. La fie-ce căpitănie vor fi câte 30 slujitori, iar la Cornul-Luncei 45 liude «nefiind chip a se da din satele birnice pentru nezătîcirea următoarelor porunci și havalele, rînduind a fi din ómenii streinî de peste hotare, cari se îndatoresc pre rînduții căpitani a-i găsi și a-i statornicî pe la fie-ce care căpitănie, avênd adeverințele dregătorilor marginii, că sunt cu adevêrat ómenî streinî de peste hotar și nu aũ nici un amestec de bir cu locuitorii țerii, după care adeverință luând și mărturie de la dregătorii ținutului, unde este căpitănia, anume de numărul slujitorilor fieșce-căreia căpităni, să se trimiță de către căpitani la Hătmanie și Hătmania înfățișându-le la Visterie, să li se deã peciuri gospod fieșce-căruia pe numele și fața sa.»

Fila 138 verso, cod. Metrop. din Iași.

O altă regulare de amintit din Domnia lui Scarlat Calimach fu aceea a nizamului pripasurilor.

Rînduêla pripasurilor. Tóte măsurile de publicitate se iea, ca să pótă păgubașul a-și recăpêtă vita, plătind numai «colacul vitei, câte o pară pe ȓi cu cheltuêlă cu tot, până la una lună»; peste prima lună, păgubașul va plăti câte 1 ban pe ȓi și cheltuelile îngrijitorului vitei. Ispravnicii saũ căpitani și nimeni altul să nu se amestece la pripasuri. Numai dacã păgubașul n'a fost descoperit până în un an, Vornicelul satului va duce vita de pripas la ispravnic, care va da plata cuvenită pentru îngrijirea vitei și adeverința de primirea ei. (1)

(1) Rînduêla pripasurilor în ce chip să se urmeze ori la care sat și ori la cine va nimeri ori-ce fel de pripas· acel ce va găsi vita, dator să fie a o aduce la satul sêu și să o arête Vornicelului satului, și la sâtenii satului, spre însciușarea tuturor și Vornicelul satului dator să fie a însciușă pe tóte satele ce vor fi prin prejurul satului sêu, cum și la ȓile de tîrg dator să fie a o colăci la tîrgul ce va fi mai aprópe, strigând crainicul și arêtând tóte semnele și pèrul cum îi va fi și aflându-

În 1817 Maiu 31, Calimach dă nouă nizam pentru brudina podurilor pe Nistru, Prut, Siret, Moldova, Bistrița și Troțuș. (1)

În 10 Ianuarie 1815, Sc. Calimach dă un nou nizam al havaeturilor atribuite diverșilor slujbași ai țerii, asupra anaforalei ce i se presintă. (2)

Măsurî diverse pentru stîrpirea hoților din țeră (a celor cari nu furau ca slujbași!) sunt îndestule. Una curioasă este acea chezășie ce dau la ispravnicul de Roman, la 1 Aprilie 1827, sătenii Unguri din Scheia «că nu vor face furțișaguri». (3)

Un nizam de *rînduêla măsurilor* aduce și unele instrucțiuni de ordine agricolă. Dispozițiuni: cine să păzescă vitele satului? Despre jitarî la paza țarinelor. Cine să le plătescă «hacul»? Ispășirea stricăciunilor de vite, etc., sunt toate cuprinse în acest nizam, care după titlu se pareă că se va ocupa numai de măsurî: vadră, ocă, falce, etc.

Rînduêla măsurilor.

Rînduêla măsurilor, adecă merța, vadra de miere, vadra de vin, falcea de fin, la căraușii cu vin, cum să se urmeze; asemenea și urmarea păscutului vitelor despre văcarî, cum și finul când se mănâncă de vite streine.

Merța să se facă la toate tîrgurile de pe la ținuturi tot de o măsură, adecă de 110 ocă, făcîndu-se merța de trei feluri de pîne, însă o parte grîu, și o parte mălaiu, iar demerția să fie de 11 ocă.

Vadra de miere să fie pe la toate tîrgurile de prin ținuturi.

Vadra de vin să se facă pe la toate tîrgurile și pe la toate podgoriile de 10 ocă, și ocăua de 400 dramuri.

se păgubașul vitei, și încredințându-se cu dovadă că este vita lui, să i se deă, și păgubașul să deă colacul vitei, adecă de va fi ședut vita pripășită o săptămână sau două sau măcar și o lună, să deă păgubașul câte una pară pe ți cu cheltuêla cu tot, iar de va trece peste o lună, să se socotescă câte un ban pe ți pentru ostenele și cheltuêla aceluî ce va purtă de grija vitei, iar ispravnicii sau căpitanii, ori alții, nimeni să nu se amestece la pripasuri, fără numai de se va întimplă să stea pripășită până la un an și urmînd Vornicelul și sătenii după rînduêla ce se arată mai sus, și nu se va află păgubașul vitei, până la un an, atunci Vornicelul să fie dator să ducă vita aceea de pripas la ispravnicul ținutului, și dînd Vornicelul vita aceea de pripas, să ieă de la ispravnic pecetluit iscălit, arătînd toate semnele și pîrul vitei, ca să fie Vornicelului de mărturie, și să ieă Vornicelul de la ispravnic plată pe vită pe câtă vreme va fi ținut-o, după rînduêla ce se arată mai sus.

(L. P.)

(1) Veđi la Academie portof. XXV, No. 171.

(2) Veđi la Academie portof. XXXIV, No. 145.

(3) Veđi la Academie, port. XXVI, No. 166.

Masura falcii de fin pe la tôte ținuturile să fie.

Căraușii ce aduc vin, la o bute de vin să li se ție in sêma din țănciul vasului, atât pentru scădere, cât și pentru bêtutul lor, iar fiind scadere mai multă să plătească căraușii, după prețul ce se va vinde vinul acolo, unde se descarcă.

Fieșce-care vornicel al satului, dimpreună cu sătenii, să fie datori sa tocmêsca un vâcar sau doi pentru păscutul vitelor sătenilor și herghelegii pentru păscutul cailor, și păstori la oi și la rimatori și jitar întru paza țărinelor, și hacul acestora să-l cisluească sătenii pe vitele ce vor avê, și să plătească fieșce-care vitele sale, avênd spre acêstă purtare de grijă vornicelul cu sătenii satului, ca să nu se facă stricăciune de vite in țărină și in grădină; stogurile de fin ce vor fi aprôpe de sat, să le îngrădêscă, iarăși dator să fie vornicul cu sătenii să pue să le îngrădêscă. Asemenea să se urineze și la ariile cu paele ce vor fi aprôpe de sat. Iar de se va întâmplă stricăciune in țărină, in grădină, in finețe, și la arii cu paiul, de vor fi pagubele făcute de vite tot ale aceluî sat, să se ispășêscă cu vornicul și cu trei-patru fruntași, și dându-î mărturie in scris, să implinêscă paguba vornicelul satului, iar de vor fi pagube făcute de vite ale altui sat, sau ale altor ômenî streinî, atunci să se ispășêscă și cu ômenii din satele ce vor fi mai aprôpe și luând păgubașii in scris mărturie să mêrgă la ispravnicî să implinêscă, iar să nu fie volnicî a-și implinî singuri, și vornicul satului pentru nepurtarea de grijă, neurmând după poroncă, sa se pedepsêscă.

(L. P.)

Justiția.

La Archiva Statului din Iași se conservă documentul original, prin care Scarlat Calimach a promulgat noul sêu Codice civil, la 1 Iulie 1817, in al 5-lea an al Domniei lui.

Nu-mi compete mie a analisă acest codice de legi. El este mai puțin original decât Codicele lui Caragea, nefiind decât traducerea Codicelui civil austriac, traducere făcută de *Hristian Flehtenmaher*, adus din Viena, in 1811, de un boer Sturza, ca guvernor al copiilor lui și ai altor fii de boeri. Codicele acesta, fiind scris in grecesce, se pare că puțin servi tribunalelor, neputêndu-l înțelege toți judecătoriai. Eră dispozițiune luată de Vodă, să fie tradus imediat și in limba română, dar acea traducere se făcî numai după Domnia lui Calimach, deși, in chrisovul de promulgare, aplicarea lui trebuia să încêpă după trei luni.

Se constată acêsta și de Drăghici. El dice: «Nu se întrebuiță (codicele) la pricinî, că nu-l înțelegea mai nici unul din judecătoriai cei vechi și nici se obicinuiă a se pune §§ in hotăriri.» (1)

In chrisovul de promulgare al codicelui sêu, Scarlat Calimach dice, că nu numai după codice europenesci e redactat acest codice, ci că a ținut sêmă și de «*obiceiurile pămîntului.*»

(1) Tom. II, pag. 106.

Iacă daŭ aci traducerea chrisovului de promulgare, după originalul care se conservă la Archiva Statului din Iași.

Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn și stăpânitor Țării Moldovei.

Oblăduirea (cârmuirea) e un lucru mareș și de o mare însemnătate și întru adevăr Dumnezeuesc, și nimic din acele omenesci nu se pôte asemelui cu mărirea ei, fiind statornicită de însași necesitatea naturii chiar din césul zidirii și adusă de timp la propășirea de astăzi. Țintirea unui oblăduitor, afară numai când el ar fi un psevdonim, iar nu un adevărat Domnitor, nu-î alta decât fericirea oblăduiților și buna lor petrecere; drept care ómenii, din vechimea cea mai depărtată, au înființat autorități, puind în capul acestora pe oblăduitorul ca pe un părinte bun și îndurător și ca pe un apărător și îngrijitor obștesc. O đisă bătrână ne învață, că omul are comun cu Dumnezeu: binefacerea și adevărul; cercetând însă cine-vă cu mai multă serioșitate, va găsi, că oblăduirea, mai mult decât aceste virtuți, asemeluesce pe om cu Dumnezeu, și că ea s'a înființat după pilda aceluia. Pentru că mărița alcătuire a întregii și frumoșei lumii n'ar fi petrecut păzind nestrămutată și neschimbată podoba și bună-cuviința ce din început i s'aŭ dat, de nu se zăriă pronia Dumneđească, până chiar în lucrurile cele mai mici, și de nu paziă în întregime fie-care ființă sfințele hotare și Dumneđeescile legi ce aŭ prinit de la zidirea universului, până la vremea ce ziditorul a hotărît. — Asemenea și oblăduitorul având pronie, nu numai pentru conservarea și îndelungata petrecere a oblăduiților, ce și pentru fericirea și buna lor viețuire, se indeletnicesce cu cele mai inalte, precum și până cu cele de mai jos, nelăsând nimic necercetat și nemustrat, din câte ar contribui la fericirea oblăduiților. Și fiind-că legile sunt trebuitoare pentru a constitui omului și pentru a-l face fericit, oblăduitorul inchipuind tóte spre folosul oblăduiților, făcându-se precum am đice legislator și ne socotind nimic mai de căpetenie decât legile—unele din aceste el desființeză, unele preface, altele îndrepteză, iar altele, de cele trebuință, de la sine alcătuesce, și anume acele cari ar fi mântuitoare, mai priitoare în viețuire și mai folositoare obștiei. Prin unele ca aceste legislatorii cei renumiți aŭ împodobit vécul lor cu glorie nemuritoare și s'aŭ intronat în altarul unei vecinice aducerii aminte.

Așă și fericirii întru pomnirea Domnitori predecesori ai noștri, ce aŭ oblăduit cu strălucire și cu slava, luând cea mai mare îngrijire despre tóte cele-l-alte pentru fericirea și buna petrecerea oblăduiților, aŭ găsit că cea mai mare din datoriile lor eră de a da legi supușilor, după care să se judece. Și dar mai întâiŭ Domnul Alexandru I care, pentru multele sale merite și mari faceri de bine, a dobândit denumirea de *Bun*, îndată după suirea sa la scaunul Domniei (1401), vedând nevoia de legi în care se găsiă țera, a cerut și a primit Vasilicalele de la Împerații Paleologi, cari filotimisindu-se i-aŭ trămis și Corónă de Rege, harázându-i și dignitatea de Despotes. Din aceste legi, culegând Alexandru câte s'aŭ găsit trebuitoare și potrivite în acele vremi, și traducându-le în limba pămînteană, a alcătuit o carte de legi, precum scrie Dimitrie Cantemir.

Două vécuri mai apoi, Vasile Voevod numit Arnăutul, culegând tot din Vasilicale, ca din nisce isvóre, precum se vede de pe inscripțiunea cărții sale, și adăogând către legile lui Alexandru Voevod, a tipărit la 1646 cartea sa de legi, prin unul Evstratie, ce eră pe atuncia Vel Logofét. Acéstă carte cuprinde mai ales legi penale și agri-

cole cu adăogirea obiceiurilor pămîntului, iar din legile civile, ea fôrte puține cuprinde, și anume câte erau trebuitoare în acea vreme. De atuncia a lipsit cu desăvirșire codul lui Alexandru cel Bun, ca unul ce n'a ajuns a fi tipărit; iar legea lui Vasile Voevod a rămas domnitore, și după această lege judecătorii urnăriau pricinile până la începutul vécului trecut, precum iarăși Cantemir scrie, trăind în acea vreme.

După acesta sporind relațiunile între pămîntenii și nêmurile invecinate, măi imultîndu-se apoi și populațiunea, și țera mergênd, precum se pôte înțelege, spre măi bine, Domnitoriî începurã din nevoie a se sluji de isvorul acestor douê cărți de legi, adecã de Vasilicale, și tot-d'odatã de Novelele lui Justinian, Leon și celor după dinșii Împêrați, de colecția Vasilicalelor (Συνοψις), de introducerea legilor a lui Antikinsor Teofil, de legea Greco-Romanã și în sfîrșit de Manualul lui Armenopulo; din care imprejurare și codul lui Vasile Voevod, ca unul ce erã necomplet, a rămas de măi niulți ani în nelucrare și a devenit cu totul rar de gãsit. Măi târđiũ se slobođirã și vr'o câte-vã lrisove în ôreși-carî pricinî, spicuindu-se și aceste în rêstimpuri din Vasilicale și Novele de cãtre Domniî din acea vreme.

La o așã stare de lucruri s'au introdus dupa vremi și abuzuri, cari se pot aflã chiar pe la națiile cele mai civilizate, măi mult sau măi puțin, pentru ca precum se đice: puțini sunt acei ce flamândesc și inșetoșezã de dreptate, iar ômeniî murim ca ômeni...» Aceste abuzuri s'au iscat din mai multe pricinî, din care una și cea măi de cãpetenie este ca Vasilicalele, Novelele și pomenitele cãrți de legi, afara numai de traducerea Manualului lui Armenopol în limba grecescã cea noua (care și acêsta e greșitã în mai multe locuri) sunt scrise în limbî înțelese de fôrte puțini: în limba Elinã și Latinã. Iarã strãinatatea și nedepinderea stilului, precum đice un invêțat modern, cuprindênd sciința legilor în puține cuvinte, face ca poporul sã atârne de la aceste.

Aceste vêđênd și predecesorul nostru Alexandru Constantin Moruz Voevod a întreprins a face puțincioșa tãmãduire acestui neajuns, și dar a poruncit Paharnicului Toma Kara a traduce în limba pãmînteana Manualul legilor, adicã acele șese cărți ale lui Armenopol, cari s'au și tradus cu desăvirșire la 1804. Inșã orî el de la sine, orî din indemnul altora, înțelegênd cã cartea lui Armenopol, cunoscutã aici nu de mult, nu constituia legea pãmînteana, ce măi virtos Vasilicalele, a poruncit tot lui Kara, ca adunãnd din Vasilicale și alte cãrți de legi, sã compue un cod civil și tot odatã penal după metoda Institutelor, adicã a introducerii legilor de Antikinsor Teofil, precum însuși Kara đice în prefața sa.

Kara dar, sãvirșind în limba grecescã la 1806 (April) intãia parte din cele patru, despre dreptul persônelor, fũ impeditat de imprejurarile de atuncia de a da sfîrșit și celor-l-alte și peste puțin se și sãvirși din viêtã.

Și Noi dar, de cãnd binevoind Dumneđeũ am luat în mână frinele oblãduirii acestui principat, incredințãndu-ni-se ingrijirea și cãrmuirea credincioșilor noștri supuși, n'am încetat de a ne aduce aminte cãt de mare e oblãduirea și cãt de mărêța e sfîrșitul ei, ca unul ce are de scop fericirea și buna petrecere a oblãduiților.

Gãndind ia tôte aceste și la datorii oblãduitorului cãtre oblãduiți, precum și la mijlôcele trebuitoare pentru buna viețuire a acestora, nu Ne-am lenevit, cu ajutorul lui Dumneđeũ, a pune în lucrare orî-ce bine ce erã prin puținã, ca nepãsare cãtre trudã și greutațile de tot felul. Cunoscênd tot o datã cã legile contribuie măi mult decãt orî-ce la fericirea omului, inpedecãnd sila și distribuind tuturor o drêptã egalitate, Ne-am hotãrit a ne indeletnici cu aceste măi serios, și măi intãiu, im-

părtășind hotărîrea Noastră, țintind la obștescul folos, Prea Sf. Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu Episcopii și boerilor noștri, nu numai că ei au fost de o idee cu Noi, ce prin anaforă a lor ne-au făcut plecată rugăminte a pune hotărîrea în lucrare; pentru care am găsit de cuviință a alcătui mai întâiu un Cod civil, ca unul ce este mai de trebuință decât cele-lalte părți ale legislației. Incepînd dar lucrul l-am și săvîrșit cu ajutorul lui Dumneșeu, ce este pricinitorul tuturor bunătăților, avînd de temei Vasilicalele, cari la începutul vîecului al XV s'au adus la Noi de fericitul întrn pomenire Alexandru I cel Bun.

Fiind însă că din Vasilicale lipsesc nu numai capitole și titluri, ci cărți întregi, desființate de timp, cu mai multe alte bune și frumoșe scrieri ale antichității, precum se cunoșce de către filologi, am îndeplinit lipsele culegînd din noșele și cele-lalte cărți de legi citate mai sus, de cari s'au slujit, precum am șis, și luminații Domnii, predecesorii noștri. La cap. al IV, part. I, despre Epitropie și Curatorie. vîdînd că scopul Vasilicalelor și al tuturor legilor celor drepte stă în educarea și siguripsirea averilor lor, am socotit de cuviință a schimbă modurile despre aceste, adunînd mijloce din nouă codici Europenesci (al cărora și metodel am îmbrășșat, ca unul ce Ni s'a părut cel mai nimerit), găsindu-se acesta mai siguripsitoare și mai de interesul orfanilor, precum vom aretă în pre larg prin osebitul hrisov. Am mai găsit de cuviință a adăogi unele legi trebuitore și despre materii neobicinuite bătrînilor, în cât ele erau lor necunoscute, și altele iarăși despre pricinii ce se tratăză alt-fel în vremile năștre: precum despre alcătuirii între autori și tipografi, despre asigurații, despre concursul creditorilor, etc.; acest de pe urmă cas (despre concursul creditorilor) nu-i nici cum lămurit în Vasilicale și cele-lalte cărți ale năștre de legi. Apoi s'au mai adăogit la locurile cuvenite și obiceiurile pămîntului, cari cercetăndu-se după a năștră poruncă și găsindu-se de cuviință în adunările convocade spre acest sfirșit, s'au cinstit cu vrednicia de a rêmăne legi. Asemenea s'au adăogit și deslegările pomenite mai sus, făcute în restimpurii de predecesorii noștri prin hrisove Domnesci.

Ast-fel s'a desăvîrșit acest al nostru Cod politicesc, alcătuit mai întâiu în obiceinuita aici în țeră limbă Nouă-Elinésca, și apoi tradus în acea pămînteană. El s'a împărșit în trei părți, din care una atingetore de dritul persónelor. cea-l-altă de dritul lucrurilor, și a 3-a de îmmărginirile ce privesc către ambele aceste drituri. — În cât se atinge de cele-lalte părți ale legislației, ce au relație cu legea civilă, precum Instrucțiunile judecătoreșci, Codul comercial, Codul penal și Codul polișienesc, și aceste le vom lucră după modul cuviincios, de Ne va darui Dumneșeu liniște neturburată, isbândă și inlesnire la vremile de față, ca să fie sistema năștră legislativă desăvîrșită și plină. Iar de nu, tot vom lăsă motiv luminațiilor Domnii, celora ce dupa Noi li se va încredință cărmuirea acesteii de Dumneșeu păzite țeri, ca să desăvîrșescă lucrul nostru, aducînd oblăduiților lor o mare binefacere.

Promulgănd dar astădi acest de Noi alcătuit Cod civil, legiuim prin hrisovul Noștru de față, ca după trei luni (§ 4) să încépa a fi lucrător, și după acest Cod să se judece în țeră întimplătorele pricinii civile. Iar dacă unele pricinii vor lipsi din acest al nostru Cod, ele se vor judecà după § 9 și 10. Cele-lalte pricinii, ca unele ce se cuvin celor-lalte părți ale legislațiunii, se vor judecà precum și până astădi după Vasilicale și cele-lalte cărți de legi, până când se vor alcătui, precum dorim, osebite Coduri și în aceste materii.

Fiind însă că binefacerea stă nu numai întrn a da legi, ce mai vîrtos în păzirea și împlinirea lor și în supunerea călcătorilor pedepselor cuvenite, apoi poftim și pre

Înălțații Domni, ce vor veni după Noi, că ei luând în onsiderațiune dreptățile ce Ne au îndemnat a alcătui acest Cod, în provedința lor despre fericirea supușilor, să se îndeletnicescă și să se îngrijescă mai ales cu stricta păzire a acestei legi, neînvoind nimenui întru nimic călcarea ei, ci pedepsind-o asemenea cu asprine. Datu-s'a la scaunul Domniei Nôstre Iașii, în 1 Iulie, anul mântuirii 1817, iar al Domniei Nôstre al cincilea.

(Iscălit) Scarlat Calimach Voevod.

(L. P.).

De sigur Codicele lui Calimach constitue un mare pas înainte în legislațiunea și în evoluțiunea noastră culturală. Actul de promulgare ne arată, că Calimach a consultat la confecționarea Codicelui și sfatul Bisericii și al boerilor țerii.

O importantă lucrare, care atinge sfera justiției, este aplicarea și în Moldova, ca și în Muntenia a firmanului Porții relativ la sudiți. Am arătat ce plagă ajunsese pentru țerile române cestiunea sudiților, austriaci mai cu semnă. Immulțirea lor cu din chiar supușii țerilor române paralisă și administrațiunea și justiția, ba și Visteria țerilor române.

Dăm în notă formularele, (1) după cari eră redactat actul ce Agențiile dedeau la mâna orî-cuî voiă să plătescă taxele obicnuite de sudit și care prin acest act eră declarat sudit, orî de eră, orî de nu eră născut în Austria, Rusia, Anglia.

Numărul cel enorm al sudiților obligă și pe Calimach ca, încă la 1813,

(1) 1819 Fevruarie 22. Carte de protecție a C. C. Agenții în Moldova. (Vulturul cu doue capete.)

SCHUTZSCHEIN.

Von der in dem Fürstenthum Moldau aufgestellten K. K. Agenzie.

Demnach Vorzeiger dieses Alexi Teodoru, von Zante, ein Englischer Unterthanen gebürtig, Jahr alt, Religion, Statur, Haare, Augen, gekleidet, seines Gewerbs ein als wirklich k. k. Unterthan in dem Register dieser k. k. Agenzie eingetragen. Als wird Ihm Englischer Unterthan gegenwärtiger Scutzschein ertheilet, damit er die tractatmässige Befreiung von allen Abgaben, ausgenommen die von seinen Waaren mit Drey von Hundert zu zahlenden Mauth gemessen möge.

Urkund dessen meine Unterschrift und Amtssiegel.

Sr. K. K. Ap. Majestät Rath und Agent in dem Fürstenthume Moldau

Joseph Edler v. Raab.

Jassy

Pr. K. K. Agenzie-Kanzlei

Jassy, den 22 Februar 1819.

(L. S.)

să facă a funcționă în Iași, ca și la Bucuresci, un «*Departament al streinelor pricină*». (1)

La 14 Mai 1815, Calimach adresază o anume circulară către toți ispravnicii, spre aplicare a dispozițiunii luate de Pôrta Otomană cu referire la sudiți.

Iată cartea adresată de Calimach :

Cărți gospod pentru sudiți, cari să fie cunoscuți și cari nu.

«Prea cinstiți, de bun neam boeri ai noștri ispravnici fiți sanătoși și fericiți. Fiind-că s'a părut cuviincios Inaltei Porți, după obiceiul să se deă nizam la capitolul despre deosebiții sudiți europeni, în totă întinderea statului seu, despre care să nu să atingă de loc în viitor drepturile (οίκονομικὰ) raialelor împărătesci ce în deosebite părți se afla sub administrațiunea (împărăției), în ce privesce relațiunile dintre aceștia și aceia, s'a publicat și de către noi o înaltă hotărîre, prin care stabilim în mod analogic, și dispunem cele pentru sudiții din Domnia noastră. Noi îndată ce am primit acêsta. am dat, în trecuta lună Fevruarie, domnescile noastre porunci către dregătorii din deosebite părți și către cei-l-alți membri și anume vouă vă poruncim, să cercetați și să aflați atît numărul sudiților din acea parte, adevă a vîndetorilor de moșii și de cârciume, cât și despre epoca de la care aceștia au încheiat contractele. Tôte aceste să ni le arêtați cu scumpetate și cu tôte împrêjurările.

Dupa două luni v'am trimis aceleași ordine domnesci ale noastre.

Iar acum vêdendu-vê că vê purtați cu mai multă violenție, întârziînd în adevêr ca să îndepliniți asemenea porunci ale noastre, iată pentru a treia și ultima ôră vê poruncim, ca de îndată ce veți primi poruncile noastre de față, fără de amânare de un minut sau ceas, să depuneți tôte stăruința și buna voință și să vê faceți mai

(1) Veți la Academie port. LXVII (35), judecata dintre suditul austriac Bogdan din Bucovina cu Zabimira din Iași pentru clironomie.

CARTE DE PROTECȚIE

De către C. C. Agenție în Principatul Moldavei.

Arêtătorul acesteia Teodoru, supus inglizec, de la Itaca.

Născut, de 30 ani, de lege grecescă, om de mijloc, pèrul capului negru, ochii negri, portul moldovenesc, fiind un adevêrat sudit C. C. și trecut la registrul acesteia C. C. Agenție Alexie Theodoru.

Pentru acêsta i s'a dat acêstă Carte de Protecțiune, ca să nu fie supêrat de bir și alte greutăți ale țerei, și să aibă tôte slobodenile cari se cuvin sudiților C. C. în țerile Otomanicesci, după tractaturî, plătind numai trei la sută pentru marfa sa; și pentru încredințare urmêză iscălitura mea și pecetea.

A. C. C. și Ap. Măririi Sfetnic și Agent în Principatul Moldaviei.

Josef Edler v. Raab.

La ulița
mare Iași

De la Cancelaria
A. C. C. Agenții.
Iași 22 Fevruarie 1819.

activi, spre a cercetă cu t^otă scumpătatea și cu interesul cerut: Câți sudiți sunt în tot ținutul vostru de acolo, atât arendatori de moși, cât și de cărciume și altele? Și chemând atât sudiții arendatori, cât și (ἀρχαὺ ἀμύλακιδες) cu cari au învoelile, și să observați cu băgare de s^emă epocile, când s'au încheiat contractele și timpul când ele rămân r^esuflete. Și după ac^esta cu stăruință să le descrieți, trimiț^end aici numele atât al stăpânului moșiilor și altele, cât și al sudiților arendatori, epocile, cum am dⁱs, ale contractelor, durata timpului, cât au putere aceste învoeli și în sfirșit să vestiți pe toți locuitorii de acolo, că de acum deosebiții proprietari să nu aibă voie a da propriile lor proprietăți în arendă la supuși streini. Fiind-că noi nu recunoscem de acum nisce asemenea învoeli făcute, și la t^ote judecăt^oriile din t^otă Domnia noastră vor fi privite fără val^ore. Și mai întâi^u voi să nu voiți a le recun^osce nici la o judecată întimplăt^ore, cari vor av^e să fie aduse la judecata v^ostră.

Apoi am mai aflat, că aici se arată unele raiale, cunoscute de mai nainte, și cari au patente. Pe unii ca aceștia de îndată ce-i veți ved^e, sau îi veți auzi, că undevă din greșelă se află, îi veți chema și patentele, ce vor av^e, luându-le, le veți trimite la departamentul nostru al trebilor streine, iar lor le veți spune, că dacă voesc să le reia, să vină aici și să le c^eră. Ușor îi veți cun^osce pe nisce asemenea purtători de patente, dacă veți observă, de se află, sau nu, trecuți în catagrafia, ce vi s'a trimis, a tuturor streinilor din ț^era cea dăruită nou^e de Dumneșeu. Fiind-ca pe aceștia, în catagrafiile trimise, până când veți primi din partea noastră și alte porunci despre ac^esta, îi veți găsi ca streini, supuși puterilor streine, făc^endu-se ac^estă catagrafie în timpul de mai nainte, când s'a făcut cercetarea generală a locului. Ast-fel fiind cu băgare de s^emă să nu sup^erați musafirii, ce în t^ote țilele vin în Bogdania din Europa și din t^ote părțile pentru deosebite pricinⁱ, iar pre cei ce sunt sub stăpânirea rusescă îi veți cruț^a și pe alți 151 sudiți, cari au primit protecțiunea rusă în timpul celor opt-spre-ș^ece luni precedente, în care timp și aveți făcută catagrafia. Cu un cuvⁱnt, nu veți îngădui de loc în viitor să se facă sudit nici unul din supușii recunoscuți ai puterniceⁱ noastre împ^erății. Fiind-că Inalta P^ortă nu recun^osce în viitor de sudit decăt pe locuitorul unei ț^eri streine și numai pe aceștia.

Aceste t^ote înțeleg^endu-le bine, le veți pune în aplicațiune în modul cel mai simplu, în cât în puține țile Departamentul nostru citat să aibă respuns complet din partea v^ostră de la sudiții arendatori, sciind bine, că dacă va urm^a din partea v^ostră sau neîngrijire, sau din ori-ce altă causă cea mai mică greșelă, și dacă îndosirea de către consuli a sudiților s^eu a unui sudit arendator nu va fi cunoscută aici, voi aveți a fi în respundere, și fiind înadins chemați v^e veți da s^ema înaintea noastră. Băgați bine de s^emă, să nu v^e purtați iarăși cu mai multă indiferență; fiind-că fără de nici o ușurare veți căd^e sub mânia noastră cea dr^eptă și sub pedepsă, fiind pedepsiți pentru o pilduire mai mare, ca neascultători și puțin îngrijitori pentru aceea-ce datorati față cu o causă atât de esențială și (μυχιμικης) a înaltului devl^et. Urmând aș^a, fiți sănătoși. — 14 Maiu 1815.

Noi Scarlat Alex. Calimach Voevod, cu mila lui Dumneșeu Domnul ț^erii Moldovei.

Dăm în anexe diverse acte din sfera justiției. Notăm între altele:

- a) procese de hotărnicie de moși.
- b) f^oe dotală.

c) diverse zapise din 1815, 1816 și 1817 cu sigiliul tîrgului Petrei (N.) (1)

(1) *Hotarnică de pe Tazldău din spre moșia Tețcani.*

Din luminata poruncă a prea Înălțatului nostru Domn M. S. Scarlat Alexandru Calimach Vv. ce ne-a adus-o Ioan Nour, Pintilie Berilă, Vasile Miron și Vasile Berilă cu alții ai lor rezeși, ca să le hotărêsc moșiile ce au pe apa Tazlăului, la ținutul Băcăului, anume: Berescii, Petrilescii, Botoșanii, Nădișa și Năsoescii și să cercetez pentru impresurările ce ar fi pătimind arêtele moșii, despre moșia Tețcanii a d-sale Dumitrachi Roset, și despre moșia Călugăra a d-sale Banului Răducanu Roset, și prin cercetarea ce voi face, după dovețile ce vor fi, de se va află că pătimesce vre-o impresurare, să-l scot de sub tătă impresurarea, și să o mësor în lung și în curmeziș cu stînjin gospod, stălpind-o și cu petre hotare, iar de se va arêta vre-o parte nemulțămîtă, să n'o stălpesc cu petre hotare, ci dând mărturie și chartă închipuitoare de starea locului, după meșteșugul ingineresc, să mērgă la Divan. După poruncă, mergēnd la fața locului și strîngēnd pe toți rezeșii bătrâni și tineri, am intrat în cercetare și scoțēndu-ne rezeșii un suret de pe un ispisoc de la Domnul Ștefan Vv. din létul 6999, întru carele întăresce Măriuței, fetei lui Berilă, moșiile Beresci, de mai sus, Petrilesci i Botoșani și mai pre sus de Nădișa, Năsoesci. Al doilea, alt suret de pe un uric sîrbesc, iarăși de la Ștefan Vv. din létul 7005 Martie în 8, întru care întăresce lui Ioniță, feciorul lui Mihăilă, satul Nadișa, care și el l-a avut cumpăratură de la Mihail Berescul, în șese-deci de zloți tătăresci. Al treilea, un suret de pe un ispisoc sîrbesc, de la Bogdan Vv., din létul 7077 August, întru care întăresce lui Trif și femeii sale Todosia, din a patra parte din sat anume Nadișa, dintru a cincea parte, din Simion feciorul Andrușeai, nepot Mușei, strănepot lui Ioan Nadiș din ispisocul ce a avut strămoșul său Ioan Nadiș, cum și altă cumpăratură ce a avut de la Vașcu, feciorul Lucăi, nepot Gheorghe Hrătan, din ispisocul ce l-a avut George Hrătan, din jumătate sat din Turlui, din a noua parte, din trei părți o parte. Deci vēdēndu-se uricele aceste, am întrebat pe rezăși, unde au acea impresurare, și ei mi-au arătat că despre apus s'ar fi impresurând la moșiile Nadișa și Botoșani, de către moșia Tețcani a d-sale Dimitrache Roset, iar despre rēsărit s'ar fi impresurând capetele moșiei Nadișa și Năsoesci de către moșia Călugăra a d-sale Banului Răducanu. Pentru aceea făcēnd d-sale de scire să vie la fața locului cu scrisorile ce vor fi avēnd, sau să trimită vechilii, d-lui Banul a dat rēspuns, că nu pōte să vie, nici vichilii să trimită, neavēnd scrisorile aici; la care rezășii au arătat, că în vreme ce au dat jalba la Iași (fiind și d-lui Banul a dat rēspuns, că nu pōte să vie, nici vechilii să trimită, neavēnd scrisorile aici, la care rāzeșii au arătat), iar mai mult nu s'a scris, nefiind trebuitoare și fără lucrare, pentru că d-lui Aga Tețcanul a fărmat-o cu judecată acēstă mărturie, și rāzeșii din Năsoesci și-au hotărît moșia Nadișa cu fostul Domn Ioan Vodă, ce atuncia eră Postelnic. — 1813 Sept. 19.

(Iscălit) Costache Caragea comis, ispravnic.

Starostea Putnei către hotarnicii de Ruginesci și Anghelesci.

Diaconul Simion ot Panciu a făcut arêtarea, că în hotarul moșiei Ruginesci are și el baștină de pe popa Busduganu Buda, și osebit și la Itesci mai are cumpărături de pe moșul său diaconul Buzinski, și din întîmplarea vremilor, neavēnd scri-

Hotarnica moșilor despre apa Tazlăului împresurată de moșia Teșcani și Călugăra a boerilor Rosetesci.

sorile față, s'a depărtat de stăpânire; iar după ce a găsit scrisorile, îndată a mers, cerând dreptul seǔ. Pentru care cerându-se scrisorile, a arătat întâiu o copie de pe zăpăsul de cumpărare al diaconului Buzinski din lét 7111, cuprinđător că la Erenia sin Lazăr i Odobașa sin Portasi a cumpărat a patra parte a Tetiului Lațcu de la Itesci, și de la Axenti partea lui Belci, a patra parte tótă, din bėtrănul de la Itesci; din pădure, din câmp și din tot locul ce se va alege a patra parte; al doilea a arėtat o carte gospod din lét 7249 Aug. 12, că dă acea carte la mâna preotului Macoveiǔ și altor frați ai lui, ca să fie volnici cu cartea d-sale a ținē și a stăpăni și dijmui părțile de moșie de la Zăbrăuți și de la Ruginesci ot ținutul Putnei, luând đeciuelă din tóte.

Deci se scrie d vóstră, că luând izvod ce aǔ rezeșii pe nēmuri, să cercetați fórtē cu amănuntul, și pe câtă parte veți dovedi că se cuvine jăluitorului cu ai seǔi, să-i deosebiți stălpind-o și cu petre hotare, dacā nu va fi pricină despre care-vă, dându-i și țidula dupre obiceiǔ. Iar fiind pricină, atuncia petre hotare nu veți pune, decât veți da mărturie arătătoare pre larg, cu care viind la stărostie să se pue la cale. — 1815 Iulie 2.

Vasile Spătaru.

Scarlat Alex. Calimach Vn. Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Cu mila lui Dumnezeu Domnul țerǔ Moldovei. Insciințare se face cu acēstă carte a Domnici-Mele, că d-ei Postelnic. Elena Mavrogieni, prin jalba ce a dat Domniei-Mele, a făcut cerce ca să i se întărească stăpânirea asupra unei părți de moșie de la ținutul Tecuciului, pe apa Birladului, care sub nume de Tămășeni o stăpăniaǔ nisce rezeși, între moșia Boziescii și între moșia Trohănescii, înfățișând pe lângă jalba dumi-sale, înainte cinstit și credincios boerului Domniei-Mele, dumné-lui Constandin Balș vel Logofet al Țerii-de-jos, zăpăsul de schimb din trecutul an 1816 Februarie 14, iscălit de preotul Vasile Sărgli i Tudoracli Sărgli și alții ai lor, adevērit și de marturi: Banu Neculai Lințu, întărit și de către Isprăvnicie, de dumné-lui Iordache Leon, fiind Spătar și Ispravnic la Tecuciǔ, avēnd acēstă cuprindere: că dumné-ei după scrisorile ce a înfățișat și cumpărătura ce a făcut de la Sultana Lipănesca, asupra jumėtății de sat Boziescii, cuprinde până în hotarul Trohănescilor, unde s'a dovedit ca se desparte Trohănescii de Boziesci, cu care scrisore și dovedi, fiind că și partea lor ce se numesce Tămășeni o cere dumné-ei tot sub nume de Boziesci, pentru care și viind ca să stea în judecată, și socotind ei că cu scrisorile ce aǔ pe partea din Tămășeni nu se vor putē ajutā, aǔ statut la învoelă, și aǔ cerut ca pentru săvîrșirea acestor prigoniri, și pentru a nu rămāne și ei cu totul lipsiți de moșie, aǔ făcut rugămintē, ca să le deā dumné-ci Postelnicēsa din părțile ce are în Geru, și ei să deā dumi-sale partea ce o stăpăniā sub nume de Tămășeni, primindu-se și dumné-ei ca să rămāe păgubașā de dreptul domniei-sale și așa s'aǔ alcătuit întru acest chip: dumné-ei să stăpănescă tótă partea câtă o stăpăniaǔ ei sub nume de Tămășeni, până în hotarul Trohănescilor, moșia mănăstirii Dancului, și din apa Birladului până la Heretei. Și măsurând-o eu stînjenul gospod, pentru căfi stînjeni vor eși, să le deā dumné-ei Postelnicēsa din părțile ce are în Geru, analoghisând și lungimea moșiei lor, fiind

Atragem atențiunea asupra actelor de stăpânire de moșie a Tamașenilor, dobândită prin schimb, de Postelnicésa Elenca Mavrogheni.

mai lungă decât aceea ce le dă dumné-ei, dându-le și scrisorile ce are asupra acestor părți. Inșă fiind că dumi-sale îi mai prisosese un număr de stinjenii peste acei ce i-a dat, acele scrisori ce cuprind pe stinjenii rămași la dumné-ei nu le a dat lor ci numai copii încredințate, iar cele adevărate au rămas la dumné-ei Postelnicésa; asemenea și ei au dat dumi-sale scrisorile ce s'au aflat la dinșii pe acéstă parte ce o stăpâniau ei sub nume de Tămășeni, adică: o carte de la Domnul Neculai Voevod din let 7150 Maiu 13, alta de la Domnul Constandin Suțu Voevod din let 1793 Maiu 21, și o spiță de neam iscălită de Vornicul Gavril Conachi.

Intru acest chip săvârșindu-se acéstă învoéla, se hotărăse ca atât dumné-ei Postelnicésa, cum și urmașii dumi-sale în veci, și ei schimbătorii și némurile lor să nu pótă trece peste așeđarea ce au făcut, ci să-și stăpânescă fieșce-care schimbul, precum se arată. Și dacă în urmă din némurile și rezeșii lor, ce nu s'au întimplat față, ar face vre-o cerere peste învoéla acésta, ei să aibă a răspunde: și ca să se păzescă cu neștrămutare, cei ce au știut carte au iscălit, iar cei ce nu au știut și-au pus numele și degetele, cum mai pe larg arată scrisórea acésta.

Pe lângă care au mai arêtat osebita scrisóre tot dintru același an și ȕi, iscălită tot de numișii schimbătorii, cuprinđetóre ca după învoéla săvârșită între rezeșii din Tămășeni, și între dumné-ei Postelnicésa Elenca Mavrogheni (ȕicându-se intru amândouă Manu), pentru 220 stinjenii în curmeziș spre Birlad despre apus, și 61 pol spre Hiritei despre răsărit, i 5.880 stinjenii lungul ce i-au dat dumi-sale Postelnicésă după analoghia ce s'a făcut, s'a venit ca să ieă ei, de la dumné-ei Postelnicésă 237 stinjenii în curmeziș și 3.480 în lung de pe Geru, din hliza din mijloc, din trei hlize ce are dumné-ei acolo; i-au dat făcându-le teslim și două zapise ce se arată cu veleturile lor, după care să aibă a stăpâni în pace, cum mai pre larg arată și scrisórea acésta.

Drept aceea din doveđile arêtate, încredințându-ne Domnia-Mea de la al nostru cinstit și credincios boer d-luț Constantin Balș, Vel Logofêt al Țerii-de-jos, că schimbul acesta între dumné-ei Postelnicésa Elenca Mavrogheni și între numișii de mai sus s'a făcut cu bună primire despre amândouă părțile, iată dară că prin acéstă carte a Domniei-Mele, dăm și întărim stăpînirea domniei sale Postelnicésă Elenca Mavrogheni ca, pe lângă acea-laltă moșie a domniei sale, să stăpânescă și stinjenii luați în schimb fără de nici o supărare despre nimine, luându-și și tot venitul din tot locul după obiceiul pămîntului și hotărîrea ponturilor gospod, asupra căruia schimb cartea acésta a Domniei-Mele să-i fie domniei-sale Postelnicésă și în urmă clironomilor domniei-sale de întăritură statornică și neclintilă nici odiniórá în veci, care s'a întărit și cu a nóstră Domnescă pecete.— 1817 Iunie 12, în Iași.

(L. P.)

Vel Logofêt.

Jalba Rădășenilor.

Prea Înălțate Dómne,

Cu lacrimi dăm supărare milostiv auđului Înălțimii Tale strîmbătatea ce pătîmim de către dumné-luț Spătarul Nicolai, că avênd noi cumpăratură de la locuitoarii Mălinarii 19 fâlcii și 70 prăjini loc de fînaț, făcut din codru în Molna, cu scirea

În note dăm și jalba Rădășenilor contra Spătarului Canta, arendașul unor moșii ale mănăstirii Slatina, reclamate ca ale lor de acei locuitori.

mănăstirii Slatina, stăpânitoarei acelei moșii, pe care le-am stăpânit, dând dijina obi-cinuită numai, iar acum din vara trecută fiind dumné-lui Spătar Canta orîndătoriîu acelor moșii, ne-a luat patru finațe dintre cele de sus arătate fălci, pentru care făcînd arătare Preosfințitului Mitropolit, ni s'a dat cartea Preosfinției sale către vechilul domniei-sale Spătar, ca să nu ne supere cu acea nedrăptă luare de finaț, și fiind-că dumné-lui Spătar nici la aceeași nu se supune, ne rugăm Înălțimii Tale de a ni se da luminată carte gospodului poruncitoare de a nu ni se luă acele cură-turi ce le avem cumpărate, ci numai dijmnă să dăm după obiceiî. Va rămăne și mare pomană.

La mila Înălțimii Tale

Prea plecați

Grigori Pletosu, Neculai Șoldănescu, Leonti a Oprôii, Savin a Oprôii, locuitori din satul Rădășanii, ținutul Sucevei. — 1819 Martie 27.

Izvod de zestre a fetei lui Ioniță Cujbă.

Cu ajutorul lui Dumneșei, de cele ce dau fiicei mele Ilincăi, precum în jos se arată.

O icônă Maica Precista, ferecată cu argint, ca să le fie spre ajutor. O candelă de argint. Două farfuriore cu patru lingurițe de argint. Șese zarfuri de argint cu felegenile lor. Una păreche pafale de argint suflate cu aur, cu colanul lor. Una păreche cercei de aur, de smarand, cu diamant. Un inel de diamant. Un inel de rubin, cu diamant. Un inel de tunzuh de aur cu mărgăritar. Un inel de aur cu balaș. O jurbe cu milu. O cațaveică cacom. Șese rochi, două de dimie, una de maltin, una de panură, una stambol șalt, una de hasa. Una salteă de atlas; una plapomă de atlas; șese perine de postav cu măcaful lor, pentru îmbrăcatul unei odăi; o ladă mare, cinci perini, însă patru mici și una mare, cu dosurile de maltin, trei rînduri fețe perini, însă unul de mătase și două în ciubuce. Două cércéfuri. Două prostire de mătase. Trei mese, însă una în cinci ițe și două în trei ițe. Două-șeci și patru șervete. Patru peșchire de obraz. Patru peșchire de mîni. Trei bucealîcuri de mătase. Două buccelîcuri de pînză de casă. Dece cămeși femeesci. Una scórță alésă. Patru lăvicere alese. Una scatulcă cu șipurile ei. Una tablă de Lipsca de cele cu tórte. Una păreche solniță. Una duzină talgere castori. Una duzină linguri castor. Patru tingiri cu capacele lor. Șese sahane. Una tavă. Una căldare. Una pereche sfeșnice alamă cu mucările lor. Un lighean cu ibric. Opt boi cu ferile lor. Opt vaci mari, însă patru cu viței și patru sterpe. Două sute oi, însă una sută cinci-șeci mari, și cinci-șeci mici. Cinci-șeci stînjeni în lat din moșia Vladomira ținutul Iașii, dincóce de apa Prutului, și în lung cât merg și cele-lalte părți spre apus. Două mii lei, însă una mie lei ain să o răspund eî, și una mie lei feciorii mei Vasilie, Gavril și Costache, și răspunđendu-se acești bani, fiică-mea Iléna, și sora feciorilor mei nu are să se amestece a mai cere parte din o moșie părintescă, adică din Unteni i din cea-laltă parte ce le-au mai rémas în Vladomira, din Rulenî, din Sirbi și Făs-

In note dăm o fôe de zestre a fetei lui Ioniță Cujbă. Cetirea ei va arătă cam din ce obiecte se alcătuiă zestrea unei fete pe la anii 1813. Alte acte se referă la moșiile Bălțați și Șerpeni din județul Covur

tăci, ce au să le împartă ei frășesce, cari bani au să se răspundă acum în naht.—
1813 Fevruarie 3.

Eu Zamfira răposatului postelnicel Cujbă, adiverez.

Vasilie Cujbă postelnicel, platnic la mia cea de lei.

Gavril Cujbă, platnic la mia cea de lei.

Costachi Cujbă, platnic la mia cea de lei.

Cartea lui Scărlat Al. Calimach către Aga Costachi Conachi.

Noi Scărlat Alexandru Călimach Vv. Cu Mila lui Dumneșeu Domn Țerii Moldovei. Cinstit credincios boerul Domniei-Mele, dumné-ta Aga Costachi Conachi, sănătate. In trecutul an, 1816, Octomvrie 25, s'a scris cartea Domniei-Mele către dumné-lor pârcalabii de Galați, ca să mērgă unul din dumné-lor la starea moșiei Bălțații de la acel ținut al Covurluiului, unde strîngēnd de față pe toți răzeșii, față fiind și Clucerul Manolachi Tuduri, după cuprinderea scrisorilor ce se vor vedé la amândoué părșile, să facă cercetare casele și alte acareturi, ce va fi avēnd Clucerul. făcute acolo, pe care parte vin adică, pe drēptă partea sa, sau pe partea ce s'a dat răzeșilor, cu hotărșirea judecătșii Divanului Domniei-Mele? Și prin înșciinșarea din 13 Noemvrie, tot a trecutului an 1815, ce a trimis dumné-lui Vornicul Alexandru Ianculeu, cu tôte că s'a vēđut arătând. că după cercetarea ce au făcut la fața locului, s'a dovedit că casele armașului Vasilie Tuduri au venit pe drēpta partea sa, adică pe bătrânul lui Crucean, ce-l are Clucerul luat cu schimbul de Sulgerul Ion Cârjă, cum și cășî-vă din răzeși, anume preotul Gheorghie Savin, preotul Stan Sava, Timofti a Lupiș, Giurgea Rogojină, Ioan Macarie, postelnicelul Ioan sîn Ghiorghie Sandu, și Sandul sîn Ilie a Lupei, au arătat că, pe lângă bătrânul Tetiului care îl stapânesc ei, este și bătrânul lui Crucean, alătura pe din jos și de acolo nierg cei-lalți trei bătrâni în jos, adecă Crucean, Zabolichi și Săiman, baștina și cumpăraturile Clucerului până în hotarul Urlescilor, unde se află și așezarea clucerului, din care s'au luat 195 stinjenî cu hotărșirea Domnescului Divan, ce mai sus se arată și s'au dat în stăpânirea răzeșilor. Dar fiind-că răzeșii necontenti supērau cu jalbe, că casele armașului Vasilachi Tudori vin pe partea lor, la 6 Fevruarie acestui curgētor an 1816, s'a fost scris dumi-sale Vornicului Iordachi Catargiu, pârcălabul de Galați, ca de iznôvă însuși dumné-lui să mērgă la fața locului, să cerceteze acēșă pricină, și dumné-lui neertându-l trebuinșele pârcălăbiei, cu care se află însărcinat, nu a putut merge să facă cercetare. Drept aceea scriem Domnia-Mea dumi-tale, să mergi la starea numitei moșii, unde adunând de față atât pe răzeși, cât și pe Clucerul Manolachi Tudori, să cercetezi cu amănuntul tôte scrisorile și alte doveđi a ômeni bătrâni și vrednici de credinșă, ca să dovedesci cum li s'a urmat stăpânirea din vechiū, și pe la ce loc, și de a fost acel bătrân Crucean drept al sulgerului Ioan Cârjă, stăpânit acolo la locul ce se arată, de la carele îl are Clucerul luat cu schimb și de sunt acele case pe bătrânul Crucian, ce se află acum drept a Clucerului, sau vine pe partea răzeșilor? cari de vor veni pe partea lor, apoi să le arățî și să nu-î îngăduesci a face mai multă supērare Clucerului; și precum vei află și vei dovedi

lui. Calimach rinduesce anchete la fața locului, ca să se constate dreptul de stăpânire, fiind procese la mijloc.

Întru adevăr, pentru toate fără întârziere să trimiți pre larg înștiințare la dumné-lui Vel Logofăt al Țării-de-jos, spre arătare Domniei-Mele.

Acésta poruncim. 1816 Maii 24.

Vel Logofăt.

Chrisovul lui Scarlat Alexandru Calimach pentru moșia Șerpeni de la ținutul Covurluiului.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Țării Moldovei. Cinstiți credincioși boerii Domniei-Mele, dumné-ta Petrachi Negri biv Vel Ban, i dumné-ta Ioan Iamandi biv Vel Ban, sanătate. După necontenitele jalbi date către Domnia-Mea din partea preotului Michaiu zet Ioan Gociul i Vasile Gociul mazil, cu alți razeși și némuri a lor, stăpânitori moșiei Șerpeni de la ținutul Covurluiului, cu arătare că acésta moșie de la părinții lor și până în anul trecut o au stăpânit-o cu bună pace, bez numai 80 stinjeni ce din vechi cu hotarnica de la anii 1787 îi are aleși și trași Căminarului Gheorghe Hermeziu, către hotarul moșiei sale Balintescii. Iar în anul trecut 1817, de către cercetătorii ce erau orînduiți la moșiile de la ocolul Horincei li s'a făcut mare strîmbătate, că în loc de 80 stinjeni, ce hotarnica mai sus pomenită îi trage Căminarului Hermeziu, din trupul moșiei Șerpenii, le-a luat întrégă o a patra parte, și pe lângă acésta li s'a mai luat două întregi a patra părți, și s'a dat una lui Ioniță și Iordachi Chirișesci, ce s'a numit nepot lui Taraiu, și alta a patra parte unora ce s'ar fi numit a fi nepoți unui Kiokiū bătrân, adecă neam Dabijescilor, lăsându-i pe dinșii numai cu o a patra parte, pe cari alcătuirii s'au făcut și învoeli iscălite numai de către doi din partea Gocescilor, iar cei mai mulți némuri ai lor Gocesci, și alții împreună cu dinșii, părtași, nici o sciință de acésta n'au avut. Pentru care cerșind dreptate și punere la cale, au înfățișat înaintea Domnescului nostru Divan aceste dovești: 1) Pentru némul Dabijescilor acei ce în anul trecut 1817 au luat o a patra parte, cartea de judecată a Divanului din anul 1800, cuprinđetőre, că după cercetarea ce atuncia s'a făcut jalbei ce au fost pornit acești Dabijesci cu cerere de a se împărtași din moșia acésta, dovedindu-se că stăpânirea lor cu 100 de ani în urmă a fost lipsită de acolo, precum însuși ei Dabijescii n'au tăgăduit, se dau rēmași de către judecată, ca nici odinióră acolo stăpânire să nu mai aibă némul Dabijescilor ce se trag din bătrânul Kiokiul. Așiderea și pentru cea-laltă a patra parte, ce, precum s'a đis tot în anul trecut 1817, s'a dat nepoților lui Taraiu. Iarăși au înfățișat locuitorii Gocesci în judecata noastră: 1) o scrisóre din anii 1760 de la un Neculai Bărbănță și cu femeea sa către Ioniță Taraiu; 2) altă scrisóre din anii 1780 de la acel Ioniță Taraiu, cu femeea și feciorii lor, pre care și ei moșia, ce o luase danie de la Neculai Bărbănță, o fac danie preotului Constantin i Vasile Chirvașă, i Ioan Gociu și Constantin Ganea, pe puterea căroră scrisori au rēspuns jăluitorii Gocesci, că au și stăpânit cu nestrămutare până în anul trecut 1817, precum s'a đis. Deci cât pentru că Căminarul Hermeziu are a trage o a patra parte după doveđile sale, n'a remas nici o îndoelă, hotărîndu-se ca din întreg trupul Șerpenilor să tragă o a patra parte, iar pentru cele-lalte trei părți vrënd judecata a se încredința, cum și de catre cine s'au stăpânit, căci precum s'a đis pentru némul Kiokiului din care se trag Da-

Iacă un act important prin care se recunoște Vrâncenilor dreptate la posesiunea munților lor și se amintesc multe relative la constituirea proprietății de moșii, după Vasilicale și după obiceiul pământului.

...Intărind lui Cernat Ploscariul și fratelui său Ștefan, pe lângă cumpăratura satului Bitchieții și alte multe moșii, anume cuprinse prin uric, fiind ale lor de baștină. Alt uric de întăritură de la Ștefan Voevod din 6991 Septembrie 23, cuprinzător că întărește dreptă ocină și moșie lui Ioan și fratelui său Toader Hurdugașii moșia Obârșia pe pâriul Alb, unde este așezarea lui Toader Hurdugașii și jumătate de Dămilesei și Ibănesci pe Sacoveș; deosebit întărește și lui Dumbravă și femeii lui Nasta moșia Ghigoescii. Alt uric de întăritura de la Pătru Voevod, din 7091, pe jumătate sat de baștină de Răculesci pe Prut, ce a fost al Evdochiei și a Grêchei, nepotele Olenii, de baștină de la strămoșele lor Ilinca și Marica, cari și strămoșele lor l-au avut de împărțelă și au vîndut-o drept 500 zloți lui Drăghiei Ursului. Alt uric din 6995 Octombrie 7, de la Ștefan Voevod, întăritor pe jumătate de sat de Sărata, ce a cumpărat-o Toma Grigorce de la Ioan Murgul, care a avut-o dreptă ocină a sa de baștină. Și precum se află o mulțime de asemenea hrisove de întărituri locuitorilor moșinași pe baștinile și ocinile lor, fără a se pomeni de dania de mai înainte, ce numai rezemându-se pe urmata lor veche stăpânire. Iată dar că și din obiceiurile urmate din vechime și până astăzi, pre deplin s'a dovedit nestrămutarea dreptăților îndelungatei stăpâniri asupra moșiilor moșinașilor pămîntenii, fără a se cere hrisove de danii sau întărituri ale Domnilor de mai înainte. Și oblunduirea pământului de-a pururea a fost datore a privilegia asupra dreptăților fiesci, căruia a nu se luă nimēnui averile, și a nu se strănuta nimērnua stăpânirea pe

bijescii, se vede grăind judecata de la anul 1800, că cu 100 de ani mai în urmă le-a lipsit stăpânirea; așisderea și pentru nēmul lui Taraiū, din care se trag Chirișescii, după scrisoarea lor de danie către nēmul Gocescilor, se vede că de 38 de ani, le-au lipsit stăpânirea. După cuprinderea scrisorilor de danie și de se va dovedi, precum jăluitorii și dovețile lor arată, că stăpânirea acestor nēmuri au fost lipsită cu tot de acolo, și că numai de către dānșii s'a stăpănit după cuprinderea scrisorii de danie, acea de la anii 1780 și hotărîrea judecāții de la anii 1800, atunci învoela aceea făcută numai de către 2 din nēmul jăluitorilor. cu care s'au istirisit pe atāta rāzeșime din stăpânirea bătrānilor arātați, nu pōte să prindă nici un loc. Iară cānd din în potrivă. pāriții curgetorî din bătrānii arātați vor dovedi, că și în urma scrisorii de danie, acea de la anii 1780 a avut stăpânire acolo, atunci însuși jăluitorii Gocescii nu se împotrivesc cererii pāriților a nu stăpāni și de acum înainte. Pentru acēsta, fiind-că dumnē-Vōstrā tot vē aflați rînduiți acolo spre întruparea moșiei acesteia, veți aduce de față și pe pāriții curgetorî din acei doi bătrāni, adecă pe Dabijesci și pe Chirișesci și făcēnd cercetare după cartea de blestem, sā-î îndatorîți ca sā-î deā dovadă în pontul acesta al stăpānirii sau prin scrisori, ori prin martorî, ōmenî streinî, vrednicî de credință, cari sā numēscă carte de blāstem și cānd, precum jăluitorii cer, vor dovedi pāriții că li s'a urmat stăpânirea, le veți da mărturie; iară cānd dimpotrivă stăpânirea lor, nici cu un fel de dovadă nu vor încredința-o, atunci veți da mărturie jăluitorilor Gocescii pe larg arātātore de tōtă curgerea pricinii, cu care nēmulțumindu-se vre-o parte vor venî la Divan. — 1818 Iulie 31 zile.

(L. P.)

Vel Logofēt.

moștenirea sa și pe locul său de baștină. Și iarăși nu lipsim a arăta și pentru locurile cari din veci au fost Domnesci : a) locuri de pustiu — adică ce nu s'au stăpânit de nimenea din nepomenit veac—cum și locuri de moși deschise, ce s'ar găsi între alte hotare împresurate, sub nume tănuț, sau schimbat, și necuprins în scrisorile megieșitelor moși; b) Vraniștele Domnesci, ce au fost din veci, și c) locurile tirgurilor. Acestea au fost ale Domniei, cari și acum, dacă s'ar găsi asemenea locuri deschise de tirguri, și pustii, ar fi Domnesci. Iar pentru ocinile moșinașilor urmăzând precum și în pravilele împărătesci se hotărăse pentru urmata pașnică stăpânire, cartea 56, titlul 3, capul 4, fila 708, scriind : orî moșie bisericăscă, sau moșie drăpță împărătescă, stăpânindu-se fără curmare în curgere de 40 ani, sau cu drept titlu, sau și fără drept titlu, prin posesie se câștigă și va avé-o statornică. Aceste sunt pravilele și obiceiurile urmate în pământul acesta din veci. După acestea nu lipsim a arăta și asupra celor-lalte întrebări pentru Vrancea, și pentru chrisovul de danie de la răposatul Domn Ipsilant Voevod din 1803 Septembrie 11, și țicem că : dacă s'ar fi urnat după orînduile și obiceiurile păzite din vechiu a se aduce de față în cercetarea divanului pe locuitorii Vrânceni, cu toate scrisorile lor câte au mai avut și câte acum s'au mai văduț în cercetarea Divanului, și dacă s'ar fi văduț de pomeniții Domni doveșile lor, ca nisce iubitori dreptății, n'ar fi voit să lipsescă pe cei adevărați moștenitori, și sub nume de moși Domnesci să le facă danie. Osebit între alte întrebări a fost și acesta : că Domnul Vasile Voevod, prin uric la anii 7156, ar fi făcut danie mănăstirii Sovejii nisce munți anume Svoinele și Clăbucul — până în Lepșa, și Lepșa în jos, până unde se împreună cu hotarul Tuniceilor, și în Chișin, și în Șușița—și Răitașul, fiind din hotarul Vrancei și arătându-le a fi drepte Domnesci, răspundem : că însuși același Domn Vasile Voevod, după 10 ani în urmă, prin alt chrisov al său, adecă la let 7166 Octombrie 20, arată cum că pentru nisce munți anume Svoina și Clăbucul, ce a fost dat ni lui M. Sovejii, fiind-că s'au fost cumpărat de Domnul Gheorghe Ștefan Voevod, cu 1.300 lei, hotărăse Domnia-Sa și anerisece dania de mai înainte, fiind acei munți ai M. Cașinului, unde s'au fost afierosit, cumpărându-se de citorulei Gheorghe Ștefan Voevod. Iată dar dintru acesta încă mai virtos se dovedește, cum că locurile Vrancei n'au fost Domnesci, căci dacă ar fi fost locuri domnesci, Domni înșiși n'ar fi cumpărat de la locuitorii moșinași locuri spre afierosire; apoi pe lângă aceste, sunt și alte osebite doveși cari s'au mai văduț; însă, un uric din 6951 Iunie 20, de Ștefan Voevod bătrânul, prin care întărește lui Vasile Crețescu moșiile lui, silește la Cașin, unde a fost casa tatălui său Constantin Crețescu, și la Vrancea moșia Albiana, întărindu-și stăpânirea după hotarele ce au umblat din vechiu, care dintru acest uric iarăși viderat se dovedește, că dacă mai înainte de 375 ani s'a cunoscut stăpânirea Crețescului pe Albiana, care este în mijlocul Vrancei și nimica întru acest uric de loc Domnesc nu se pomenesece, ce se pomenesece a fi locuri de baștina sa, unde a fost așezarea părinților săi. Apoi s'au mai văduț și alte multe scrisori de vinđări ale locuitorilor Vrânceni către boeri și către Domni bătrâni, adecă către Domnul Matei Basarab Voevod, Domnul Țerii-Rumânesci, ce a înzestrat Mănăstirea Soveja și către Domnul Constantin Cantemir Voevod, ce a cumpărat de a înzestrat M. Mira, dintru care doveși lănurit se vede, că dintru în vechime, Domni de atunci, cunoscându-și pe Vrânceni de stăpâni acelor moși, au cumpărat părți de ocine de la dinșii ce aveau ei împărțitoare pe bătrâni, și le-au afierosit la mănăstiri. Deosebit s'a mai văduț ispisoc din 7196 August 21, de la Domnul Constantin Cantemir, și iarăși cartea a tutu-

ror boerilor Divanului, din vremea aceea, tot dintru acel an August 22, întăritore Mănăstirii Mira, pe cumpărăturile Domnului Constantin Voevod a părților din Vrancea, ce a fost cumpărat de la Vrânceni răzeși, cum și a altor daniî ce a fost făcut Mănăstirii, de către înșiși unii din moșinașii rezeși Vrânceni, arătându-i pe fieste-care cu numele lor; s'a mai vădut o scrisore de învoelă din 7202 Iulie 23, între locuitorii Vrânceni din satul Tulnicii și între M. Soveja, arătând până unde să stăpânescă Mănăstirea prin semne numite, până în hotarul Unguresc, încredințat fiind de Teodosie, Mitropolitul Moldovei și de alți boeri.

S'aă mai vădut și alte multe scrisori cuprinzătoare de pricină următoare între Vrânceni și între megieșii lor, pentru despărțirea hotarelor, care pentru multă vorovă se lasă. Dar după toate dovețile arătate, care dovadă alta pôte să fie mai mare decât chrisovul de la fericitul Domn Grigore Ghica Voevod bătrânul, din 7244 Ghenar, întărit cu iscălitura și pecetea sa, ce s'a vădut la mâna Vrâncenilor, care lămurit și pe larg arată atât din părțile hotarului de către țera Ungurască, după mărturia hotarnică ce a fost adus de la Miron Dima, Vornicul de Vrancea, întărindu-le lor veșnica stăpânire, până în obcina munților, de unde curg apele catre Moldova, precum atunci au dat sēmă, că și mai înainte de veci așa au ținut, arătându-se și obiceiurile munților, și împreuna arătându-se acei ce au fost împreună cu Miron Vornicul, cari au fost nēmurile lui după vechi moșinași, și cu alții ai lor; și împreună arătându-se că câte plaiuri se pornesc din munte spre Moldova să fie ale Vrâncenilor, să-și facă locuri de stâni și pășunea altor dobitoce. Iar pentru alte împărțeli ce au Vrânceni ei între ei, vor stăpâni, precum le vor spune dresese, și precum le vor fi împărțelile de la Domni cei bătrâni, și că încredințându-se pomenitul Domn din mărturia hotarnică, au dat ori au întărit Vrâncenilor și de la Domnia-sa, ca să le fie moșiile ce s'aă ales drepte ocine și moși și uric de întăritură cu tot hotarul și cu tot venitul, în semnele precum scrie mai sus, neclintit și nereșuit nici odinioară în veci. Acest chrisov, prin lămurita sa înțelegere, ridică din mijloc totă îndoela și totă împotriva punere înainte asupra stăpânirii Vrâncenilor, și de a se cugetă cum că Vrancea ar fi moșie Domnască, și măcar de au și vrut a i se da pricină că n'ar fi protocolit, dar s'aă mai vădut și alte chrisove tot ale aceluiași Domn, precum și ale altor Domni pe alte osebite moși, asemenea fiind neprotocolite; îndestul că acest chrisov, osebit de cele-lalte deosebite doveți câte s'aă arătat, este temeinic, arătând pe Vrânceni stăpânii baștinilor lor întru toate hotarele și cu tot venitul, nerășuit în veci, și pe lângă acestea și îndelungata stăpânire care este potrivită cu pravilile firesci și politicesci, și cu obiceiurile pămînesci, ce s'au păzit din vecliime, nu lasă cea mai mică îndoelă asupra dreptății Vrâncenilor, pe ocinile și baștiunile lor, după împărțelile dintre dînșii din moși și strămoși, și nu lipsim a da și în scris cunoscința, socotința și răspunsurile noastre. 1817 Ghenar....

Cerend prea Inaltului Domn și de la smerenia noastră, ca ceea-ce vom cunoesce în curat cugetul nostru, asupra întrebărilor ce ni s'aă făcut în Obșteșca Adunare și în ființa de față a noastră, să arătăm atât înainte Inălțimii sale prin viu glas, cât și în scris să dăm; precum asemenea și d-lor boerii pămîntenî să arăte, prin evanghelicăscă mărturisire în frica lui Dumnezeu, cunoscința Dumiilor sale, mărturisim că asupra întrebărilor ce ni s'aă făcut prin viu glas, asemenea și în scris după luminata țidulă a Inălțimii Sale, cunoscința noastră asupra adevărului și dreptății este precum pre larg se arată prin anaforaua acēsta, următoare după pravilă și obiceiul pămîntului, cât și după dovețile câte am vădut și iscălim.

Al Inălțimii Tale către Dumnezeu smerit rugător: Veniamin Mitropolit Moldaviei-

Și plecate slugi: Iordache Canta Vel Logofăt, Grigore Sturza Logofăt, Vasile Costachi Logofăt, Alexandru Ianculeu Vel Logofăt, Toader Balș Vel Vornic, Andronachi Donici Vel Vornic, Vasile Razu Vel Vornic, Toader Balș Vornic, Nicolai Hrisoverghi Vornic ; și alții.

Scarlat Calimach, ca să îndrepte în cât-vă mersul justiției, introduce un nomofilax, adecă un juriconsult. Acesta este Stolnicul Constantin Scheletii. (1)

Maî multe luni funcționeză câți-vă traducători ai noului codice civil.

La 1 Ianuarie 1818, Scarlat Calimach introduce, după pilda de la Munteni, *hătmănia* de menziluri. Prin țidulă gospod numesce Hatman de Menziluri pe Vornicul Vasile Rosetti. (2) La 1814, eră Nazir la menziluri Postelnicul Mavrogheni. (3)

La 9 Decemvrie 1812, nu târziu după sosirea în Iași a Domnitorului Scarlat Calimach, Metropolitul Veniamin și boerii supun Domnitorului anaforă, prin care propun restaurarea Curții Domnesci arse.

CAP. XIII.

Biserica și scôla sub Sc. Calimach.

Fôrte importantă este Domnia lui Scarlat Calimach din respectul bisericii, a șcôlei și a culturii generale.

Încă înainte de a sosi la Iași, Sc. Calimach invită Divanul să se cheme la scaunul Metropolitan neuitatul de popor Veniamin Costachi. Nu putea sub asemenea archiepăstor, succedând streinului Metropolit impus de Muscali, să nu răsufle Biserica și să nu se bucure Românul de pașii spre înflorire a bisericii sale.

Amintim în note câte-vă din chrisóvele, cu cari Sc. Calimach a venit în ajutor la diverse biserici și mănăstiri. (4)

(1) Veđi la Academie, cod. I, pag. 345.

(2) Veđi la Academie, cod. I, pag. 343. XX.

(3) Acad., I, 314—317.

(4) La 27 Februarie 1813, Scarlat Calimach dă chrisov de miluire bisericii Talparilor din Iași (Veđi la Acad., V, 16). La 14 Iunie 1812, Divanul Cnejei Moldovei dăduse carte la Ispravnicii de Roman, ca venitul harabagiei, al vedrei și al cotului să fie al bisericii Domnesci din Roman (Acad., LXIV, 103). In 12 Februarie 1813, Scarlat Calimach reînoesce aceste mili (Acad., LXIV, 104). In 15 Iulie 1814, nouă reînnoire (Acad., LXIV, 105). Cu alt chrisov, Scarlat Calimach acordă câte 15 l. pe lună de la vamă bisericii Sf. Atanasie și Chiril (Acad. L. 41).

In 11 Iunie 1814, Scarlat Calimach dăruiesce Episcopului de Roman Gherasim 30

Ne mărginim aci a constată, că organizațiunea dată Consistoriului Metropoliei sub Muscali, 1821, nu a fost desființată.

Acea organizare eră întocmită de protoereul Lazar Asachievič, care

sălaşe de țigani, dejă acordați Episcopiei de fostul Đomn Al. Moruzi. (Acad., LXVI, 62). Asemenea câte 30.000 ocă sare, 2 Aprilie 1816.

In 25 Martie 1816, se reînnoește darul celor 30 de sălaşe de țigani (Acad., LXVI, 62).

In 13 Iulie 1813, Scarlat Calimach dă Metropoliei un chrisov, prin care îi scutesce 2 moși de vădrărit și-i face inclusiv de 200 lei din vama gospod.

Chrisovul Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, slobođit Mitropoliei, prin care îi scutesce două moși de vădrărit și îi face și miluire cu 200 lei din vama Gospod.

Cu mila lui Đumneđu, Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod Đomn Ţerii Moldovei.

Se face scire cu acest chrisov al Domniei-Mele, pentru sfinta Mitropolia din Iași, că arătându-ne al nostru cinstit și duhovnicesc părinte prea sfinția sa Kirio Kir Veniamin Mitropolitul țerii, precum că are chrisóve de miluire de la cei mai înainte de noi luminați Đomni, ca venitul de dijmă ce ese de pe moșiile Mitropoliei să-l scutescă de vădrărit, asemenea și vama din Gospod, de a luă pe tot anul câte două sute lei, au făcut cerere ca și de către Domnia-Mea să se întărescă asemenea. Deci cercetând Domnia-Mea și vedându-se chrisóvele altor luminați Đomni de mai înainte și socotind că se cade a fi împărtășită sfinta Mitropolie și de către Domnia-Mea cu aceste mili, prin acest chrisov al Domniei-Mele asemenea întărim și hotărîm, ca la slujba vădrăritului, tot vinul ce va eși de dijmă de pe moșiile Mitropoliei Vlădicenii ot ținut. Eșii și Ioganii ot Tutova să fie scutit de vădrărit, nimenui nimica să nu deă. Și osebit să aibă a luă sfinta Mitropolie din vama Gospod, pe tot anul, câte două sute lei, cari bani să se deă de către vameșii, ori în vinđare de va fi slujba vămii, sau în credință de se va căută, în două rînduri pe an, adecă jumătate la điuva nacerii Domnului Nostru Is. Chrs. și jumătate la điuva Sfintei Invierii. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumne-vóstră boeri vădrari, dumne-tale vel vameș de Carvasară, de către toți să se păzescă întocmai precum mai sus se cuprinde prin chrisovul acesta.

Poftim dar Domnia-Mea și pe alți frați luminați Đomni, pre cari Sfintul Đumneđu îi va orîndu în urma nóstră la Domnia acestei țerii, să nu strice acéstă milă ce mai virtos să adauge și să întrécă pentru a Đomniilor-Sale vecinică pomenire. Scriu-s'a chrisovul acesta la scaunul Domniei-Mele în orașul Iași, intru a doua Đomie a nóstră la Moldavia, în anul d'întăiü.—Velét 1813 Iunie 13.

(Iscălit) Iő Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

Sturza Vel Vist. procit.

(Iscălit grecesce) Dimitrie Plagino.

S'a trecut în condica Visteriei de chrisóve.

Constantin Veisa.

nu erà altul decât tatăl gloriosului de mai apoi George Asaki. După moda timpului Asaki își rusise numele în Asachievicî!

Acastă organizare (ce o dăm în notă mai jos) cuprinde o specie de regulament de cancelarie a duhovnicescei Consistorie, cum și procedarea de urmat în cercetări de blagocini, protoerei, etc., și actele de deslegare de cununii.

E de observat că art. 10 dispune despărțirea completă a justiției laice de cea bisericescă și neamestecul lor. (1)

(1) *Ce s'a făcut în Exarchicésca a Moldovlachiei dicasterie, pentru dohovnicésca consistorie a Mitropoliei Moldaviei, adică în ce chip are să urmeză consistoria în pricinile ce vin. Anul 1811 Septemvrie în 27 de zile.*

1. Tôte pricinile ce vor intră la acea consistorie de la Inalt Preaosfințitul Mitropolit, Exarch și Cavaler Gavriil, sau de la Prea Osfințitul Dimitrie Episcopul Benderului și Achermanului, adecă Vicarul Mitropoliei Moldaviei, cu rezoluțiile, asemenea cererile de la acastă dicasterie, înscuințările, raporturile, arătările de la protopopii și blagociuții ținuturilor, feluri de oțnoșanii, atât de la dregătorii duhovnicesci, cum și de la cei politicesci, și jalobele de la fețele cele particularnice, va avé consistoria datorie ca să însemneze de asupra a fiește-căreia hârtie așa: (afară de acelea ce vor fi însemnate de Preaosfințitul), adecă s'a primit la anul cutare, luna cutare, și ziua cutare, scriindu-se să se arăte, care va să ăică că are acest fel de înțelegere, adecă să se scrie la protocolul în care intră pricinile, și să se pue înaintea judecătorilor spre ascultare.

2. Pentru de a se scrie pricinile ce intră la acea consistorie, a felului ce s'a pomenit mai sus, și altor cari sunt supuse dohovnicescii cercetări, se cuvine numai decât a avé protocol pe masă, întru care, după alăturata aice formă, să se scrie întru dînsul cuprinderea pricinii în scurt, însă pe înțeles, și logofetul singur, sau care scie rînduêla trebilor, cu numeș să scrie, până ce vor veni cilenurile judecătoriei sau asesorii, după a căroa adunare, unul din scriitorii dator este a ceti tôte pricinile pe rînd, cari s'au scris într'acel al mesei protocol, și după cetirea celei dîntăi pricinii, judecătorii au să ieă sama in ce chip urmază, ca să facă la pricinile acelea hotărîre pe temelia legilor, sau a pravilelor, și după aceea să se scrie în dreptul acei pricinii pliroforisitorea rezoluție, adecă anume unde, și cu ce fel de cuprindere să se trimetă? sau după cum vor socoti, după scrierea unuia de acest fel de rezoluție, scriitorul dator este a ceti al doilea și alte pricinii, iar judecătorii au să pue asemenea după pricină rezoluție.

3. După ce se vor ascultă tôte în bună rînduêla scrisele pricinii, și după scrierea rezoluției drept a fiește-care pricină, atuncia este dator a se scrie după fiește-ce pricină a jalobelor hotărîtorea pe larg rînduire sau trimetere, ca să fie pe înțeles, scriind întâiu cuprinderea pricinii și hotărîrea judecătorilor, și apoi dintru acelea să se lase câte o copie la fiește-care pricină cu însemnare la care lună și zi, și subt care numeș s'au trimis acelea.

4. Spre a însemnă în scris trimiterile pricinilor pe la feluri de locuri, trebuie numai decât a avé după formă cea alăturată aicea catastih, întru care să se și

Numai acest neamestec proclamat de art. 10 nu a fost pururea o

serie cuprinderea acclora în scurt, puind pe fiește-care următor număr, iar cele ce se trimit sunt datorî a le iscali judecătoria și logofetul.

5. Daca asupra cui-vă din cei duhovnicesci ar veni vre-o jalobă, ori de la cinc, că "i s'ar fi făcut vre-un necaz, sau pentru că petrecerea lui este desfrînată, sau că bețiv, și se tăvălesc între altele scandalisitoare fapte, deci pentru o întimplare ca aceea se cade întâiu de a luă de la accla care este asupra lui paraponul arătare în scris, prin protopopol sau blagocinul ținutului, iar când pârîtul ar tăgadui, să să cêra de la pârîșul doveđi încredințate de martorii ce vor fi vrednici de credință. După aceea să întărească cu jurămint, față fiind pârîtorul și pârîșul, apoi tot pe aceeași martori să se întrebce în deosebî fără a fi față cei ce se judecă, și atunci să se scrie pe temelie pravilelor bisericesci și politicesci deslegătorea hotărîre, cu aratare la ce fel de pedepsa este supus vinovatul. Iar hotărîrea aceea iscalind-o toți judecătoria și logofetul, să se aducă spre socotința și la hotărîrea Inalt Prea Sfințitului Mitropolit și Exarch sau Prea Sfințitului Vicarul Episcopul Benderului și al Achermanului, apoi după întărîre să se facă împlinire; cu asemenea urmare să se facă și în alte pricinî ale judecăților.

6. Jalobelc pentru deslegarea cununilor, sau a despărțirilor, să se primescă și să se întrebuițeze cu chipul cuviincioșci rîndueli, după aceste următore: 1. Când se căsătorese avênd între sine rudenie trupescă sau duhovnicescă atât de aprôpe încât se opresce de pravilele bisericesci împreunarea lor. Al 2-lea. Când unul din căsătoriți avênd pre soful scû viu este căsătorit cu alt obraz. Al 3-lea. Dacă face carc-vă din cei căsătoriți vederată preacurvie. Al 4-lea. Dacă carc-vă, din cei căsătoriți va fugi și va petrece nesciut. Al 5-lea. Dacă vre-unul din căsătoriți după vino-vație se va trinite spre vecinică pedepsă, iar dacă cinc-vă afară de mai sus arătatele pricinî, va cere despărțire, jalobele unora ca acelora nu numai nu trebuc a se ține în scînă, sau a face cercetare, ce nici de cum nici a le primi.

7. Tôte pricinile ce vor intră la aceea consistorie trebuc să fic după rîndnêla cusnte fiește-care în deosebi, cu deosebită învêlitură, seriind de-asupra cuprinderea pricinii aceea din launtru, și după ce va trece anul, făcêndu-se tuturor pricinilor catastih, să se pazescă în arhivă.

8. Nici unul din judecatori nu pôte să facă luarc aminte pricinilor, ce atîrnă de consistorie, a casă singur, ci în adunare de obște, unde fiește carelc judecator trebuc să fie întreat de socotința lui la pricina care se cercetetză, și dacă va veni lucrul la nemnirea tuturor, atunci să se facă hotărîrea după socotința unită a glaturilor celor mai multe, însă pre margine tot să se însemneze socotința celni ce nu s'a unit cu îndreptarea însemnării aceluia, adecă pe ce razimă socotința sa.

9. Nici odată să nu rămâc judecată nelucrată, din pricină că ar lipsi vre-un judecator, ce măcar numai doi ar fi, tot să se facă lucrarea trebilor și hotărîri, ca și când ar fi toți judecătoria față.

10. Nici un fel de pricinî cari se ating de judecata cea politicescă să nu se primescă, cum și din potrivă, nici un fel de pricină ce se atîrnă spre duhovnicescă cercetare și judecată să nu se trimită la judecata cea politicescă.

11. Jalobele (pentru hirotoniile slujirii preoțicî, pentru a pune temelie, și a sfințirii bisericilor, cum și pentru despărțiri) cari vor veni pe numele consistoriei, să

realitate. Totuși Veniamin face acte, cari în Muntenia nu le pôte semnă numai Metropolitul. Așă în 22 Ianuarie 1814, dăruesc, cu de la sine putere, administrațiunea și folosința venitului bisericeii Sf. Neculae (din Munteni, Iași) fostului Metropolit Serafim din Siria, emigrat de réul Turcilor în Moldova (1)

nu se primescă, ce acest fel de jalobe trebuie ca să între întâiu la Inalt Prea Sfințitul său la vicarul, și de la dînșii vor intră cu rezoluții la consistorie.

12. La sfirșitul a fiește-care lună să se aducă Inalt Prea Osfinției Sale înscințare după forma ce se alăturază aice, care din pricinile ce au intrat în acea luna au luat sfirșit și care încă nesfirșite? însemnând și din ce pricina nu s'au sfirșit.

13. Iar către tôte de sus pomenite se adaugă și de acesta, ca judecătoria atăt între sine, cum și cu cei ce vin la judecată, sunt datori să vorovescă lin, cuvinte blânde, și următore povățuirii ce se vede la . . . , căci locul judecătoriei este loc a tătă cinstirea și evlavia.

Protoiereu și cavaler, *Panu Cunizchiu*.

Protoiereu *Lazăr Asachievi*.

Protoiereu *Andreï Sviridovi*.

(1) *Carte episcopală scrisă în grecesce și românesce de la Veniamin Mitropolitul Moldovei. Cu mila lui D-zeu smeritul Veniamin Archiepiscop și Mitropolit Moldovei.*

Cât este dragostea iubită de Dumneđeu, încredințază dumneđeescile porunci, nehotărînd a fi mai înaltă faptă bună decât dinsa, de au pune înainte măcar și pe cele mai întâiu fapte bune, adică vinderea averii spre împărțirea la săraci, și cea pentru adevăr prinejdie viderată a acesteii vremelnice vieți, adevă cea prin focul și pre cea mai înaltă întemeere a credinței care pôte mută munți, fără dragoste ne încredințăm că aceste sunt ca o nimic. Acastă nouă și mântuitoare porunca, care își are cunoștința dragostei ceii întru Christos, nouă și neschimbată după dumneđeescă hotărîre «poruncă nouă daū voue, și întru acesta vë vor cunoșce pre voi, dacă veți avé dragoste întru voi, și cu cât ați făcut unuia dintre acești mai mici frați ai mei, mie ați făcut.» Acastă încredințază, «și străin n' ați primit și cele-lalte semne ale dragostei celei după Dumneđeu datore, și străini toți suntem aicea, și călători toți, după cum și toți părinții noștri, și una de obște pravoslavnică patrie așteptăm, care rămâne în veci neschimbată, pre care cel ce pentru noi cu milostivirea dragostei ceii nemărginite instrăinându-se ne-a dăruit celor ce păzim poruncile lui și ne aducem aninte a le face pre ele. Datoria noastră am judecat neapcrată, vrînd a fi bine credincioși, pre cel ce din a buneii credințe rîvnă și dragostei ceii dumneđeescii a alergat către noi, prea sfințitul Mitropolit și în Christos iubit al nostru frate, și împreună slujitor chir Serafini, carele a stătut ierarh canonicesc Eparchiei din Siria Emisis, ce se află supusă prea sfințitului scaun al prea fericitului patriarh al marei Antiochiei și a tot Răsăritul; dar pentru crușimea stăpânitorilor acestor locuri, și pentru năvălirile lor cele nesuferite, lepădându-se de Eparhie, și pe la multe locuri umblând, ca la un linan, fără de primejdie și de valurile acesteii vieți ôre-cum slobod, către acest bine credincios și de Dumneđeu păzit stăpânesc pămînt al Eparchiei noastre a năzuit; nădăjduind că cea din multă vreme și îmbunătățită petrecere stricată ôre-cum a cuvîntătoareii dumneđeescii corăbii a locășului său

Cu toate acestea, câte-vă luni mai târziu, pentru un schimb de moșie cu o moșie mănăstirească intervine un chrisov domnesc. (1)

cel sfânt liniștindu-se, se va învrednici de puțină ore-care odihnă. Socotind dară noi în destul, am găsit drept și sfânt lucru a arăta pre cea putincioasă de odată a Dumneșcesii slugi odihnă, nu atâta adecă câtă trebuia, ce câtă cea după vreme nevoie ne iertă. Am socotit pentru mică ore-care a bătrânețelor sale mângăere a-i da spre locuința sfințitul locaș al celui dintre sfinți Părintele nostru Ierarch Neculae, făcătorul de minuni, ce se află în popor cu numirea după loc Muntenii de sus, și micul acela venit care pe an se stringe din chiria căsuțelor și a dughenelor a i se da spre trebuința sa, pentru totă viața; și sfintele vase și veștminte ale sfântului locaș, după cum prin deosebit izvod se cuprind, împreună cu toate cele-lalte în stăpânirea sa, a se da, spre bună pază, unde neoprit are totă voia a săvârși ale arhieriei duple cum cei de prin mănăstiri Arhieriei; și de astăzi înainte întru totă viața sa să fie și să se socotească purtător de grijă și stăpân tuturor ale acestui sfânt locaș, mișcătoarelor și nemișcătoarelor lucruri, duple orânduela Arhieriei celor ce pentru totă viața lor igumenesc și a igumenilor ce se află în mănăstirile de aici, fără să se supere de cine-vă cât de puțin cu cuvânt de embatic sau de vre-un alt dar, ci bine economisând ale acestui sfânt locaș mișcătoare și nemișcătoare, a fi eromata, și veniturile dintru acestea strângându-le până la cea mai de pre urmă a sa răsuflare. Iar după mutarea sa către Domnul, toate și cele prin izvod încredințate, mișcătoare și nemișcătoare lucruri întregi și nestrămutate, să se păzescă. și ori câte alte se vor mai afierosi în vremea pistasiei sale, toate acestea după obiceiul sunt lucruri ale acestui sfânt locaș și nestrămutate, rămânând acest sfânt locaș iarăși sub stăpânirea Sfintei Mitropolii, după cum și mai înainte, nici un cuvânt ne având loc de a se înstrăina din stăpânirea sfintei Mitropolii. Iar dacă mai înainte de mutarea sa dintru această viață, spre liniștirea sa ar voi să se mute într'alt loc mai bun, și atuncia biserica și lucrurile sale întregi, rămânând după cum i s'au încredințat, are slobozenie a se muta unde ar voi, iar cei ce până acum, cu chip de epitropie au iconomisit lucrurile acestui sfânt locaș, de acum înainte rămân din această epitropie sloboși, stăpân, orânduindu-se purtătorii de grijă și iconom al acestei biserici, și celor dintr'însa mișcătoarelor și nemișcătoarelor lucruri, pe Prea Osfinția Sa. Acastă mică mângăere găsind spre liniștirea sa, și obștesca a tuturor nouă folosință duhovnică a celor ce locuim acest de Dumneșeu păzit pământ, a prea bine credinciosului nostru Domn și purtător de grijă; și a aleșilor de bun neam boeri, a tot sfințitului cliros, și a totă plinirea pravoslavnică (căci ea un arhierie al înaltului Dumneșeu pentru obștesca nouă tuturor mântuire roga pe Dumneșeu, și cele fără de sânge jertfe aduce spre milostivire). Pentru acăsta, și acăsta a noastră lucrătoare scrisore s'a făcut, care are puterea neschimbată de scrisore temeinică spre neclintită liniștire și nebintuită a Prea Osfinției Sale; și cu a noastră pecete și iscălitură s'a întărit. — 1814 Ghenare 22.

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

(L. S.)

(1) *Chrisov întăritor pentru schimbul făcut între Epitropia Hușului cu Spăt. C. Roset.*

Inscințare se face cu această carte a Domniei-Mele, că după multe pricinii de judecată ce au urmat pentru un schimb, ce la anul 1800 Decembrie 19 s'a făcut

Și pe când face Veniamin acte de așa natură, singur fără participarea lui Scarl. Calimach, el cere și dobândește un act de binecuvântare al Patriarchului Chiril din Constantinopole și al tuturor membrilor Sinodului Constantinopolitan — în Maiu 1815—pentru a-și jus-

între Episcopul de atunci al Episcopiei Hușului Chir Gherasim și între Spătarul Constantin Roset, fiind la acea vreme Clucer, adică dând Episcopul un iaz cu móră în apa Crasnei, ce se numește iazul Savei și părțile ce le are în moșiile Roșiorii și Averescii pe apa Crasnei, la ținutul Fălciului, și Cioriceni la ținutul Vasluiului, iarăși pe Crasna, luând împotriva Episcopia alte părți tot de la ținutul Fălciului, cum se cuprinde la scrisoarea de schimb, asupra căruia schimb încă la anul 1805, plecând jalbă către domnie a rudele lor afierositorilor acestor părți către Episcopie, cu cerere ca să se strice schimbul urmat între Episcopie, când atunci, după judecata ce a urmat, s'a fost întărit urmarea schimbului a se păzi întocmai, îndatorindu-se și acea Episcopie cu acele trebuințioase către chipul zidit de afierositor. Dar după jalba dată către Domnia-Mea în anul trecut de către rudele afierositorilor, cerând a se strică schimbul și părțile afierosite după cuprinderea daniei, să rămăie în stăpânirea Episcopiei. Din porunca Domniei-Mele s'a înfățișat pricina în judecata Preosfințitului Mitropolit și a domniilor-sale Veliților boeri, când vădându-se dovețile amândoror părților, schimbul urmat s'a cunoscut netrebnic, de vreme ce însuși afierositorii opresc pe Episcopie, ca nici cu un chip să nu înstrăineze afierosirea sa, care socotită prin anaforă făcându-se știință, și cercetându-se și de către însăși Domnia-Mea dovețile amândorora părților cuprinse la anaforă, am hotărît ca schimbul urmat între Episcopie și între Spătarul să rămăie cu totul deslegat și stricat, fiind împotriva și cu călcarea hotărîrii legăturii între Episcopie și între afierositor, luând în stăpânire Episcopia toate acelea afierosite, fără să fie volnică vre-odinióră a le înstrăina sub nici un cuvînt, păstrându-și Episcopia nestrămutat datorile, întocmai după cuprinderea scrisorii de danie a afierositorului, rămăind și întăritura schimbului din anul 1805 anerisită, ca una ce schimbul este anerisit, iar pentru cheltuelile ce a arătat preotul Gheorghe că a făcut cu biserica, fiind cu mulțumirea amândoror părților, s'a hotărît să plătescă Episcopia una mie cinci sute lei, întărindu-se aceeași anaforă în trecutul an 1814 Maiu 22, și cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete.

Apoi în curgătorul an, la trecuta lună Maiu, arătându-se cu jalbă către Domnia-Mea iubitorul Episcop al Sfintei Episcopii Hușului Chir Meletie, cum că dumné-lor Epitropii casei săvîrșitului Spătar ar fi pus secfestru pe venitul părților hotărîte de către Domnia-Mea să le ieă Episcopia în stăpânire, care jalbă fiind rînduită la dumné-lui Vel Logofétul să cerceteze și să pue la cale, unde în ființa Preosfințitului Mitropolit și a domniilor-sale veliților boeri, s'a întrebat pe dumné-lui Vel Vornic Nicolai Hrisoverghi, Epitropul casei răposatului Spătar Constantin Roset, ce are a răspunde, și sub ce cuvînt s'a sevestruit venitul părților date cu Domnăscă noastră judecată în stăpânirea Episcopiei? Răspunsul domniei-sale a fost acesta: că răposatul Spătar ca unul ce nu s'a înfătoșat cu anaforă înaintea Domniei-Mele, Epitropicăscă datorie îi silesce a se înfățișă. Deci după ce și dumné-lui însuși s'a înfățișat și s'a întrebat la ce nu-s mulțumiți, cererea domniei-sale Vornicului a fost tot aceeași, precum și Spătarul cere, ca să se urmeze după anaforaua de la anul 1805, care întărește schimbul, dar acea anaforă, precum s'a ăis, de sine rămăie

tifică și întări dispozițiunile ce eră în drept să le ieă cu de la sine putere, cu referință la mănăstirile de la Socola, Văratice și Agapia.

Ce sunt acele dispozițiuni luate de Veniamin ?

La Socola eră mănăstire de maici. Avënd a organiză acolo seminariul, Veniamin mută puținele călugărițe de aici la Agapia, unde eră până atunci mănăstire de călugări. Fie prea marea apropiere a m-rii de călugări de M-rea Văratice, fie din alte motive, Metropolitul Veniamin mută la alte mănăstiri de călugări pre cei 15 monachi, cari trăiaū la Agapia și acolo fac loc călugărițelor de la Socola. Mănăstirea Văratecului o unī apoi cu aceea a Agapiei, dar așeză la fiecare deosebită stareță.

De sigur aceste strămutări așțară nemulțumiri. Metropolitul Veniamin cređu să se acopere de ori ce acuzări, dobândind aprobarea morală a Patriarchiei, atât asupra strămutărilor, cât și asupra organizării școlei de la Socola, cu limba română și cu din venitul desființatei mănăstiri de maici. Scrisorea patriarhală se termină cu «deslegare» de păcate pentru Metropolitul Veniamin, pentru maicele starițe și pentru toate călugărițile mörte și în viață.

Cât va fi costat pre Veniamin această scrisore de *indulgență* și care în aparență eră contrarie autonomiei bisericii Moldovene? (1)

fără putere, neavënd Episcopia putere de a înstreină părțile afierosite, nici slobodeni după însăși scrisorea de afierosire către Episcopie, de a le înstrăina vrediniöră sub nici un chip. Drept aceea, în pontul scrisorii de afierosire către Episcopie, judecând, hotărîm, ca Episcopia să-și ieă în deplină stăpânirea sa părțile arătate, rămăind schimbul cu totul stricat, răspunđend clirofomii răposatului Spătar și venitul pe anul trecut 1814, ce am fi luat de pe acele părți de la hotărîrea judecății încöce, sfirșită rămăind această pricină în veci. — 1815 Iunie în 18 zile.

Vel Logofët.

(1) *Chiril cu mila lui Dumneđeu Archiepiscop cetății lui Constantin, Romii cei nouă, și a totă lumea Patriarch.*

Se cinstesce adecă desăvîrșit amărunțimea, și mai ales unde predania bisericeseă sau scrisă sau nescrisă, mai înainte apucând, a însemnat ceea-ce trebuie a face sau a nu face. Nici cuvîntul economiei însă nu se trece cu vederea acolo, unde puțin slăbind amărunțimea, sau spre a izbăvi sufletele din perđare, sau spre a câștigă folosul cel ce până atunci nu eră. Și pre acesta o pöte află cine-vă în multe locuri, cercetând adecă feluri de economii a faptelor și prefaceri a legilor, și a acelor ce se află mișcările după cererea vremii și nevoile și întâmplările lucrurilor, pentru întemeerea sistemii pravoslavnicilor, și plăcuta lui Dumneđeu otcărmuirea sfințitelor biserici și a Dumneđeescilor lăcașuri. Căci toate spre zidire a se face, și

Din respectul toleranței religioase în actele lui Veniamin Metropolitul

apostolescul cuvînt hotărîește, și că, sau făcînd noi, sau și ȋdicînd, scoposul trebuc a se lucră spre întemeerea aprîpeluî, și a se ȋndreptă spre folosul fraților. Acest fel de economie se vede că cu cuvînt a uneltit și pe prea osfințitul Mitropolit al Moldovei, carele prece acea de Dumneđeu păzită Eparchie canonicesece o otcărmuesce, prea cinstitul și Exarhul Plaiurilor, intru Duhul Sfint iubitul și doritul nostru fratele și ȋmpreună slujitorul Kir Veniamin, pentru aceste următore din eparchia sa și supusă sfintei sale Mitropolii, trei sfinte mănăstiri, a Agapiei ȋcien, a Socolii și a Vărateculuî, căci vedînd mănăstirea Agapiei reu și fără ȋntocmire otcărmuindu-se, și pre monachiî ce intru dînsa se nevoiau (carî abiă erau la număr cincîspre-ȋcece), vedîndu-i că locuiau fără de orinduělă, de capetele lor, și că prindeau numai locul, ȋ-a mutat ȋntr'alte mănăstiri, și ȋn purtarea de grijă a Egumenilor dînr'acele ȋ-a supus, lucrând petrecerea cea cucernică și potrivită podviguluî lor celuî călugăresc. Iar pe călugărițele din Socola puține fiind și acestea la număr, și carî din a lor otcărmuire aici și acolo se purtau, și intru nu puține neorîndueh cu adevărat, și ȋn vătămare sufletescă cădea, și nu mică smintělă dau, pre acestea ȋn mănăstirea Agapiei le-a așezat, unind cu acēsta pe cea-laltă mănăstire a Vărateculuî, locuință de femeî, și acēsta aflându-se și ȋn destul număr de călugărițe vrînd; alegînd prea sfinția sa și așezănd intru fiește-care Stariță cinstită și care aveă ispitire de monahicēscă otcărmuire; adecă ȋn mănăstirea Agapia pe monachia Elisaveta, iar intru a Vărateculuî pe monachia Magdalena, orînduělă și hotari puind lor, prin care vieța lor și de Dumneđeu iubită, și de toți lăudată s'a făcut, legănd ȋmpreună și armonia cea bună a sfințelor lăcașuri prin ajutorul unora către alții și frățesca iubită legătură. Iar pe mănăstirea Socolii o a arătat școlă obștēscă, spre a se ȋnvēță ȋntr'insa fiiî scăpațailor preoți de acolo, spre a se hrăni, și a se ocroti din veniturile mănăstirii și dascăli intru acēsta ispititi a așezat, carî paradosesc ȋn obicinuita limbă a loculuî totă ȋnvēțatura. ȋncă și dogmaticēscă bogoslovie a lui Ioan Damaschin din limba Elinēscă, fiind tălmăcită ȋn limba loculuî, și sfințitul catihisis ascemenea fiind tălmăcit, și ȋmpreună cu acestea paradosesc și psaltichia cîntătore.

Acestea cu adevărat așă s'a ȋconomisit și s'a ȋsprăvit cu archipăstorēscă pronia prea sfinției sale, care este ertată și din ȋnsăși sfințele legi la cei ce pre alocuri archipăstoresc, precum este bine arătat din Apostolicescele și Sobornicescele canōne Ertănd lor puterea tuturor bisericescilor lucruri, și iubită de Dumneđeu otcărmuire și mai virtos catre acēstă prea de nevoie punere la cale și alcătuirea unită și ȋmpreună glăsuitorē a fost și socotința și domnēscă plecare a celuî ce atuncia slăvit otcărmuiă domnia prea ȋnălțatuluî și prea blagocestivuluî Domn Kiriu Alexandru Moruz, prea dorituluî sufletesculuî nostru fiu. Căci cum nu; unde arătată este contenirea cei de sineși otcărmuirē aceea, și cea desăvirșit ștergere a mișcărilor celor vătămătore de suflet și smintitorē, și iarăși cunoscută este monahicēscă bună rînduēla cea din prefacere și cea plăcută lui Dumneđeu a ccelor ȋmpreună nevoitore petrecere ȋmpreună, și după tōte vederată este folosința cea din multe feluri ce isvorcesc fiilor nevoiașilor preoți din prefacerea mănăstirii intru școlă. Dar fiind-că s'a ȋflut ȋn pomenita mănăstire a Agapiei trupuri a acclora mai 'nainte trecute din vieță monachii nedeslegate; cele ce ȋmpreună se nevoiesc acum intru acēsta mănăstire, propuind de pricină prestrănutarea a ore-carî veclii hotăriri, ce crau obicinuite părinților ce mai 'nainte s'a ȋvoit intru acēsta, și erau orînduite de către aceia a se

este de is ce-vă. Lipovenii, cslovari prigonii in Rusia, sunt tolerai in

păzi: S'au infiat la prea sfinția sa i s'au rugat ca, prin a sa mijlocire, către a nstr mare biserică a lui Chr. indestulata, să se de bisericesca sloboire i ertare; i dar prea sfinția sa, scriind către noi, a pus inainte ferbinte cererea monachiilor inru aceeai vreme rugndu-se, ca i monachiilor pentru pomenitele pricin i prea sfiniei sale pentru prefacerea acea imbelzugata să se de deslegarea i sloboire, i dar primind noi cu blndee cererea, pentru că arata bunul cuget i cinstirea de Dumnezeu a prea sfiniei sale, i cu cuviincios laudă incununnd-o: *Intiu in-trim cu adevrat tte cte prea sfinția sa pentru pomenitele din eparchia sa trei mnstire a așezat, ca unele ce se in de legiuita economie, i sunt mntuitoe, i folosesc i spre blagocestie i spre zidire i spre sporire: iubite de Dumnezeu, i de meni laudate, apoi a smerenia nstr cu cei inpreun rugaori cu noi inru acst scrisóre, inpreun cu prea fericitul i prea sfințitul Patriarch al Ierusalimului i a tt Palestina Kiriu Kir Policarp, i cu prea cinstiții sfiniii archiere, iubiții i doriii nstri frai și inpreun slujitori, prin Dumnezeescul dor, dăruire, i stpanire a Prea Sfintului i făcătorului de vieță, i stpanitorului Duh, care este data cu adevrat de la Domnul i Dumnezeu i Mntuitorul nostru Is. Chr. Dumnezeescilor i Sfinilor si Ucenici i Apostoli spre a lega i deslega greșelele menilor, carele a is lor: «Luai Duh sfint, i ori-cărora vei ert păcatele, ertate vor fi, i ori-cărora le vei ine, inute vor fi. i iari cte vei lega i deslega pre pmint, vor fi legate i deslegate in ceruri.» De la aceia dar i la noi după motenire ajungnd Dumnezeescul lui i nedeertatul acesta dar, avem ertaqi i pre pomenitul fratele nostru Veniamin archiereul, pre cele inru amndou mnstirile, starița Elisaveta i Magdalina, i pre tte cte inru aceste mnstiri petrec linitita vieță mari i mici, de fiete-ce rinduel i treptă vii i răposate, i avem deslegați de tot sufletescul i trupescul păcat, la ori-cte i acetia ca nisce meni fiind, i trup supus patimilor purtând, i lumea acsta mult pcts locuind a păcătuit, i lui Dumnezeu a greit cu cuvintul, cu lucrul sa cu gndul, inru sciinq, sa inre nesciinq, artat, sa neartat, cu voie sa fără de voie, după tt vremea i locul i chipul, i inru tte simirile lor, i s'a supt blestemul părintelui, sa al maici lor, a fost supuși, sa sub t a lorui anatemă a cut, sa cu jurămint s'a jurat, i l-a călcat, sa blestem bisericesc i afurisenie a primit vre odata de la preot, sa de la Arhiepiscop, sa de la Patriarch pentru ori-ce pricin, i lenvindu-se n'a dobndit ertare, sa pre cele oprite intrebuinqndu-le, de cele către Dumnezeu de voe fgduinqte s'a deprtat, sa de patima iubirii de sine fiind stpanii, i lunecndu-se de pedicele vrjmaului, hotare bine aezate le-a călcat i datoriilor de amrunime monachicesc nebagtori in sm s'a artat, i dintr'acst legatură nedeslegata a luat, sa cu gura i cu buzele a minit re-cnd pentru rele dobni, sa pentru re-care altă pricin, sa pentru lăcomie i invrtoarea sufletului pre sraci nu i-a miluit, sa ilele postului a deslegat, sa sărbătorile nu le-a inut, sa cu necinstite i necuviincioe re-car socotințe i aducere aminte frumuseea sufletului o a innegrit, i pre cea de Dumnezeu esuta podóbă a Dumnezeescului botez o a intinat, sa de duhovnicesci lor prini n'a ascultat, i nu i-a baat in sm, i cl-ctor s'a făcut de cele ce s'a făgăduit a păzi, sa inru alte re-car pătimase păcate ori i cum s'a alunecat, i a cut după omenire, pentru care tte i poccndu-se s'a mrturisit duhovnicescilor lor prini, i canonul cel dat de la dnii*

Moldova. Evreii se înmulțesc și își înmulțesc casele de rugăciuni. Biserica catolică însă este nemulțumită.

din inimă l-au primit, și a-l săvârși s'au sîrguit: Dintr'acestea dar toate știute și neștiute păcate ale lor câte s'au mărturisit duhovnicescilor lor părinți, din vinovăție și din legătură, îi deslegăm pre ei, și slobozi îi avem, și ertați întru darul Prea Sfîntului Duh, și întru a tot puternica stăpînire și har: Iară dacă ore-cari greșele pentru uitare, sau pentru altă ore-care omenescă neputință, le-au lăsat nemărturisite, și pre acelea toate iartă-le lor milostivul și iubitorul de oameni Domnul, pentru însăși a sa iubire de oameni, și nemărginită și neasemănată bunătate.

Așa stăpâne, mult îndurate Dómnine, Isuse Christóse, Dumneđeul nostru, biruescă mila ta cea nemăsurată, și iubirea de oameni cea neasemănată și necovîrșită, și nu trece cu vedere făptura mânilor tale a se îngriji de perđare, ci ascultă-ne pre noi păcătoșii și smeriți robii tei, cari ne rugăm ție pentru robii tei aceștia Veriamin Archiereul, Elisaveta și Magdalina, și pentru toate câte întru pomenitele două mănăstiri liniștită vieță petrec și mari și mici de fiește-ce orînduélă și treptă viețui. toate și răposate și totă legătura de-asupra lor, care aceștia asupra-și din rănire sau din altă ore-care pricină au tras, deslég-o ca pe un bun și iubitor de oameni, Dómnine. și iartă-le lor cu iubire de milostivire toate câte în vieță, rău și nesocotit de dînșii s'a făcut, cu iubire de oameni trecînd cu vederea toate după negrăită mila ta și după mulțimea bunătății tale, căci ai bogate rîuri de milă, și noian de îndurare, și adînc de milostivire, și izbăvesce pre ei din večnica muncă, învrednicindu-i Impărătiei tale și stării cei de-a drépta, și pe cei ce viețuiesc dintru aceștia păzesce-i întru toate țilele vieții lor, și lucrători poruncilor tale arată-i, întórce fața ta de către păcatele lor, luminează ochii lor ca nu cum-vă să adórmă întru mórte, serie numele lor în cartea vieții, și învrednicește pre ei a bine plăcé ție, și a face voia ta prea sfîntă până la cea mai de pe urmă a lor răsufare, nevătămăți păzindu-i în suflet și în trup, iară a adorniților întru aceștia și a viețuitorilor tei aceștia, după mutarea de aicea, tinpurile întru stihile dintru cari sunt alcătuite a se deslegă, și țărîna a se face binevoesce. Căci tu ai đis Dómnine: «Pămînt ești și în pămînt te vei întórce», iară sufletele lor în locul viilor și în lăcașurile dreptilor așeză-le, și cu cele ce se mântuiesc numere-le pre ele, cu mijlocirile și cu rugăciunile Prea-curatei tale Maice Stăpâniî Născătorei de Dumneđeul și pururea Feciórei Mariei, și a cinsti-tului slăvitului Prooroc înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan, a sfinților slăviților și întru tot lăudaților Apostoli, și cu ale tuturor sfinților, cari din veči bine au plăcut ție. Amin. — 1815 în luna lui Maii

Patriarchul Cetății lui Constantin întru Hs. Dumneđeul Evhetes.

Al Ierusalimului Policarp Sinefhete.

Al Chesariei Filodef.

Al Efesului Dionisie.

Al Iracliei Meletie.

Al Chizicului Constantie.

Al Nicomidiei Atanasie.

Al Nicheii Antim.

Al Halchidonului Gherasim.

Al Dercon Grigorie.

Al Neochesariei Meletie.

Biserica catolică intervine, ce-î dreptul, contra vechiului drept al țării (1) prin Agenția austriacă în un interes al ei. Acésta anunță în Septemvrie 1815, că pentru biserica catolică se va face un arhieréu cu titlul «*Bacovius*».

Scarlat Calimach rînduesce afacerea în cercetarea Metropolitului Veniamin, a Episcopului de Roman Gherasim și a biv Vel Logofeților: Costache Ghica, Iordache Canta și C. Balș, cu următorul pitac:

Făcându-ni-se arătare de către cinstita K. K. Agenție, precum că din partea Austriei este socotința a se hirotoni și, ca să vie în Moldova un arhieréu catolicesc cu nunirea de *Bacoviu*, pentru toți cei locuiți în pămîntul acesta de lege catolicéscă, rînduim că adunându-vé la Sf. Mitropolie, să faceți cercetare și socotința de s'a obicinuit vre-odinióră a veni în Moldova un așa arhieréu, saú cu aseménare acestuia și de când a contenit venirea și pentru ce? și prin anaforà îndată să înschiințați.— 1815 Septemvrie 9.»

Cod de doc. de la Metr. Iași, fila 159.

Consulul frances din Iași Fornethy scria ducelui de Richelieu, în 27 Februarie 1816, relativ la cererea Austriei de a învoi guvernul Moldav existența unui episcop catolic, că Divanul țării a trimis arzmagzar la Pórtă, cerénd să nu se aprobe cererea. Pórtă a aprobat vederile Divanului Moldav.

Câți-vă ani mai târđiú, Metropolitul Veniamin va mai da un răspuns negativ la cererea Austriei. Necunoscénd trecutul bisericii catolice, nepricepénd inportanța existenței, în Moldova mai ales, a unui episcop latin dependinte de guvernul țării, iar nu de un guvern strein, față cu satele nóstre catolice, Biserica română va face greșélă de a negà celei catolice dreptul de a avé un arhieréu al ei propriú.

Biserica română în Basarabia capétă chrisov împărătesc de consti-

Al Paronaxiei Grigorie.

Al Sofiei Teofan.

Al Varniei Hrisant.

Al Gospiei Calinic.

Al Samului Chiril.

S'a scos din limba Elinéscă pe acéstă patrioticéscă de Stolnicul Gheorghe Gramaticul aceștii smerite Mitropolii, la 1816 Iunie 12.

Smeritul Veniamin Archiepiscopul Moldaviei.

(Iscălit însuși)

(1) Domnii nóștri cei mari tot-deauna aú reclamat dreptul de a recomandá ei scaunului papal candidatul de episcop catolic.—Veđi memoriul acestei episcopii în Ateneul Român, din Iași.—Veđi *Bandinus*, în călătoria lui în Moldova, la curtea lui Vasile Lupul.

tuire. Rescriptul Impăratului Alexandru către Exarchul și Metropolitul Gavril, strămutat la Chișinău, promitea conaționalilor noștri, că vor fi guvernați «după legile și datinele lor». (1)

Ce frumoase promisiuni!

Cât de puțin fură realizate!

(1) Rescriptul Impăratului Alexandru Autocratorului Rusiei către Exarchul și Metropolitul Gavriil, dat în Petersburg, la 1816 Aprilie 1.

Prea sfinte Exarce și Mitropolit Gavriil!

Locuitorii Basarabiei, intrând sub domnirea Rusiei, au dobândit privilegiul cuvenit și putincios a li se da de la un guvern, ce se povățuesce de învățăturile sfintei noastre religii, și care se conduce în țintirile sale politice de principiile moralului și a dreptății. Aflându-mă în asemenea deplină bună-voință către această provincie, am orînduit la început ca provisoriu să se guverneze Basarabia după privilegiile, datinele și legile ei cele vechi. Mai înainte de a statornici întru deplinătate organizația guvernării acestei provincii, am voit mai întâiu de a mă încredința din aplicațiune de marșa unor asemenea măsuri, și am așteptat ca timpul, împrejurările și adevărate raporturi să mă încredințeze de rezultatele acestor cercări. Tot odată am ertat locuitorilor provinciei și tot felul de bir, pe trei ani de zile, cu scop de a se îmbunătăți starea lor materială, și așa, aducându-i gradat de la o înlesnire la alta, să prepar îndoita fericire a acestui popor.

Însă cu mare părere de rău m'am însciințat prin organe vrednice de credință, că țintirile nu au isbutit, și că neorînduile au ajuns la gradul cel mai nalt, încât multe din familiile pașnicilor locuitori, părăsind locuințele lor, caută adăpost de scăpare peste hotar. Asemenea fapte cer neapărat cea de aprôpe așintire a noastră și ne îndemnă a lua măsuri întru a se puté stîrpi ast-fel de rău încuibat, și pe viitorime a îmbunătăți sôrtea acestei țeri, după dorința locuitorilor și după dorința noastră. Drept aceea, am hotărît ca să trimitem acolo un dregător imperial deplin împuternicit, în carele putem pune tôte a noastră încredere, și carele ca un mijlocitor al nostru ne va puté raportă de tôte cu amănuntul, ca așa încunoscând adevărata față a lucrurilor, să făptuim prin măsurile potrivite îmbunătățirea acestei țeri.

Scopul nostru este să hărăzim provinciei acesteia privilegiu de a se guvernă după legile și datinele lor, și ca tôte clasele locuitorilor acestei țeri să aibă drituri egale a se bucură de dreptățile și de moștenirea strămoșilor săi, precum și de buna-voință ce avem noi către dânșii; încât toți în genere și tagma eclisastică și cea a nobililor, a neguțătorilor și a poporului, să fie de o potrivă protegiați de către asemenea legiurii. Voim ca această țără mănôsă și în privirea agriculturii și în privirea comerțului să se însuflețescă prin asenenea nouă organizație; lucru, pe carele aștept de la zelul delegatului nostru, și de la confăptuirea locuitorilor Basarabiei.

Pentru aceste binevoitoare ale noastre țintiri, încunosciiințând pe Prea sfinția ta, orînduim ca cele de mai sus însemnate să se traducă în limba poporului și să se cetescă prin tôte bisericile păstoriei sufletesci încredințate voue, ca să se încunosciiințeze de aceste prin mijlocul ierurgoșilor bisericii tôte clasele Basarabiei: clerul, boerii și poporul, că ochiul Nostru privighéză pentru fericirea lor.

De bine voitor al Prea Sfinției Talc,
Alexandru.

Școala și cultura generală. Cât privește cultura în genere a națiunii române, dejă am tratat această întrebare ocupându-ne de mersul școlii la Domnia lui Ioan Caragea de la Munteni. Acî vom aminti numai principalele documente de la Scarlat Calimach cu referință la școlă.

Una din preocupațiunile lui fu școala, căci acest Domnitor eră neîndoios un om cult, după mărturia tuturor contimporanilor lui.

Siucronistic cu seminariul de la Socola și școala de la S-tul Nicolae Domnesc eră deschisă, după 1812, și așa ȃisa Academie, de la Metropolia din Iași. G. Săulescu, în scrisoarea de dedicațiune către Metropolitul Veniamin, a Gramaticii romănesci ce a tipărit în Iași la 1833, aminteste că, fiind el în vîrstă de 13 ani, la 1812, urmă la școala acesta în *cursul filologiei și al sciințelor*. Săulescu a frecventat școala acesta până la 1819; prin urmare, neîndoios, școala există până la Eterie. Primii profesori ai școlilor naționale de după Eterie sunt școlari ai Academiei de la Metropolie. Dacă organizatorii școlii elene au avut în gînd, cum cred unii, să desnaționalizeze prin ea nouele generațiuni, s'au înșelat: învățînd grecesce, generațiunile de la începutul acestui secol au simțit romănesc! Găina a clocit și condus puî de pasere, cari au lăsat pe vitriga lor mamă pe malul bălții.

Dintre școlarii Academiei de la Metropolia din Iași, G. Săulescu a fost trimis la studii în străinătate, după 1819.

Cea mai întăi preocupațiune a Divanului este să creeze venituri suficiente pentru întreținerea școlilor. Cu acest scop se adună Metropolitul Veniamin, Episcopul de Huși Meletie și boerii Vel Logofăt Iord. Canta, C. Balș și Vel Vorniciu Manolache Dumitru Beldiman. Ei supun lui Scarlat Calimach anaforaua de la 25 Martie 1813 prin care, pe lângă cei câte 2 lei 16 parale impuși la tot preotul și diaconul, aruncă o taxă asupra tuturor mănăstirilor și bisericilor, fără de a scuti și pe Metropoli și Episcopii.

Mai înscriu condee diverse de la Cassa răsurilor și de la cumpărătorii vămilor, ocnei, desetinei, goștinei, vădrăritului, de la Telal-Bașa, de la Izbașa, cu o subvențiune de la Visterie, apoi de la toți slujbașii, începînd cu Metropolitul și Episcopii și până la cel din urmă boer cu caftan și de la egumenii noi. Mai sunt obligați boerii a plăti taxe, când își trimit copiii la școlă. Taxa variază după trépta boerului (împărțiți în 3 clase). De la *Orfanotrofion* încă primesce Cassa școlilor o subvențiune de 4.000 lei. Se mai acordă școlilor scutelnicii, poslușnicii, etc.

Domnitorul, aprobând la 25 Martie chibzuirea boerilor, mai înscrie

la venituri și câte 500 lei de la fie-care Vel Hatman și Vel Vistier rînduit din nou. (1)

(1) Anaforaua pentru veniturile și ținerea școlii din orașul Iași, întărită de Scarlat Calimach Voevod.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila lui Dumnezeu Domn țerii Moldovei.

Cercetarea și socotința prea Sfințitului Mitropolit, cu iubitorul de Dumnezeu Episcop Huși, împreună cu dumné-lor Veliții boeri, și cu alți boeri rînduiți, cuprinși mai jos prin anaforă, pentru veniturile și ținerea școlii din orașul Iași, vîdîndu-se și de către însumii Domnia-Mea, că alcătuirea și punerea la cale este urmată cu toată cuviința, s'aũ mai adaos, pe lângă acelea, ca să mai dea și Hatmanul și Vel Vistier., fiește-care câte 500 lei, în vremea ce se vor rîndui la aceste trepte de boerie; drept aceea hotărîm Domnia-Mea întocmai și asemenea nestrămutat să se urmeze. Iutărind anaforaua și cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete. — 1813 Martie 25.

(Iscălit): Io Scarlat Alexandru Calimach Vvod.

L. P.

1813 Martie 25.

Prea Înălțate Dómnne,

Din luminata poruncă a Înălțimii Tale, adunându-ne în câte-vă rînduri la Mitropolie, spre a socoti trebuinciosul venit al școlii domnescei dintr'acéstă politie, prin care și dascălii trebuincioși se vor ține și lefile ucenicilor se vor întîmpină, și cele-lalte întîmplătore de nevoie cheltueli ale școlii, am socotit mai întăiũ venitul de acum al școlii a se strînge de la preoții și diaconii acestei țerii, și de două ori pe an, adică la Sf. Gheorghe și la Sf. Dumitru, decî acest venit de acum fiind cu totul puțin, am socotit în tot chipul putinciosul ajutor, de unde pôte a se face la acest de obștie bine, fără să pricinuěscă vre-o îngreuere, și pe lângă venitul de acum ce are școla, după cum mai jos se arată, s'aũ găsit cu cale și acestea condec, cari se alătură sub venitul de acum :

Lei

15.355	Preoții și diaconii țerii, câte doi lei, șese-spre-șee parale de tot numele.	
2.500	Mitropolia	} Afară de lefile pisalților și a dascălilor moldoveni și greci, cari se află pe la școle.
1 500	Episc. Romanului	
500	Hușului	
2 500	Mănăstirea Slatina, afară de ceea-ce dă la școla de la Socola.	
500	Mănăstirea Sfințului Spiridon.	
250	Goha.	
240	Trei-Sfetitelor.	
240	Galata.	
240	> Frumósa.	
240	> Cetățuia.	

Destinat eră acest budget de venituri numai pentru așa ȃisa Academia elenescă de la Metropolie? Nu cred, de ȃre-ce mai există sincronistic și șcȃla ȃisă normalicescă» de la Sf. Nicolae Domnesc.

Lei

230		Mănăstirea Probota.
220		Sf. Sava.
230		Răchitȃsa.
190		Mira.
160		Dobrovăȃul.
160		Florescȃi.
160		Făstăcȃi.
160		Barnovschi.
160	»	Burdujenȃi.
170		Bărnova.
180		Aron Vodă.
170	»	Hangu (Buhalniȃa).
170		Dancu.
160		Sf. Ioan Zlataust.
150		Bărboiul.
170		Precista de la Ocna.
160		Tazlău.
160		Sf. Nicolai din Botoșani.
160	»	Cașinul.
80		Berzunȃul.
70		Soveja.
55	»	Dȃmnei.
55	»	Vizantion. Pentru tȃte condeele acestor mănăstiri grecesci au dat și izvod iscălit proestoșii mănăstirilor, că primesc a da pe fiește-care an condeele arătate.
200	»	Precista din Roman.
100		Doljescȃi.
600		De la Cassa răsurilor.
500		cumpăratȃrii Vămii.
500		Ocnei.
500	»	Desetinei.
500	»	» Goștinei.
500		Vădrăritului.
100		cel de pe vreme Telal-bașa.
50	»	» Izbașa.

31.165 Acest venit se socotese a fi nestrămutat în tȃtă vremea, iar cele întimplătore venituri sunt după cum mai jos se arată, adecă :

1.200 De la Visterie, după chrisov.

500 cel ce se face după vreme Mitropolit sau Episcop cu Eparchie.

100 De la marele Logofăt până la Ban, ce se va învrednici de Donnescul caftan.

1.800

Acésta şcolă are în 1814 trei învăţători: Christea, Macarie şi Constantin Psaltul. Şcolă acésta românească ar cam fi pentru Iaşi ceea-ce eră şcolă de la Sf. Gheorghe pentru Bucureşti. Totuşi e cu mult mai românească şi l. slavonă nici nu se predă de loc aci. Şcolă numără în 1814 două clase.

Orariul acesteï şcole din 1814, ce dăm mai jos, cuprinde, ca materii de învăţământ: cetirea, cetirea psalmilor, scrisórea, ortoepia-gramatica (etimologia), tâlcuirea pe din afară a religiei, simbolul, cântările bisericesci.

Iacă orariul:

Lei

50 De la Ban până la Stolnic; asemenea.

55 » Stolnic până la Şătrar; asemenea.

20 » cel ce se face Ispravnic de ţinut.

200 Intâia stare a boerilor când vor trimite pe fiii sêi la şcolă.

100 A doua, asemenea.

50 A treia, asemenea.

250 Intâia stare a Egumenilor ce se vor face la mânăstiri.

200 A doua stare a Egumenilor.

100 A treia, asemenea Aceştia se vor da pe fieşte-care an.

6.795

4.000 De la Orfanotrofon, după chrisov.

10.795 fac acésta sumă. Se socotesce cu întâmplare să ésa cinci-şeci scutelnicî, cari să fie de cărat lemne, patru petrari scutelnicî fără de bir în tirg, pe cari cei după vreme zapcii să nu-i supere nici la o havale, asemenea şi doi teslari. Acesta este folosul şi ajutorul şcolei ce s'a găsit mai cu înlesnire, prin care se socotesce a se ţine şcolă nestrămutată. Iar cea desăvîrşită hotărîre spînzură la înalta înţelepciune a Înălţimii Tale. — 1813 Martie 25.

Ai Înălţimii Tale către Dumneđeş smeriţi rugători:

(Iscăliţi): Veniamin Mitropolitul Moldovei,

Meletie Episcop de Huşi.

Plecate slugi.

(Iscăliţi): Iordache Canta Vel Logofêt, Constantin Balş Vel Logofêt, Manolachi Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, Alecu Balş Visternic, Dimitrie Beldiman Ban.

DESPĂRȚIREA CĂSURILOR

pentru

învățaturile școlii normalicești de la biserica Gospod a Sfântului Ierarh Nicolae din Iași, 14 Ianuarie.

ZILELE	CĂSURIILE DE DIMINĂȚĂ A ÎNVĂȚĂTURILOR			CĂSURIILE DUPĂ AMIAȚĂ-ȚI A PARADOSIRII		
	De la 2 până la 3 (1)	De la 3 până la 4	De la 4 până la 6	De la 7 până la 8	De la 8 până la 9	De la 9 până la 12
Luni	Hristea cu clasă 1. Semnele cunoscerei literilor. Macarie cu clasă 2. Cetearea psalmilor în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortoepie. Macarie cu clasă 1. Pofiorirea semnelor de litere.	Hristea cu clasă 2. Simvolul. Macarie cu clasă 1. Tabela ortoepiei	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticiei etimologhiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Psaltul Constantin . Căntările cu tôte clasurile, orînduindu-le în stări.
Mărti	Hristea cu clasă 3. Arithmetica. Macarie cu clasă 1. Semnele scrierii frumöse.	Hristea cu clasă 1. Osebirea semnelor de litere. Macarie cu clasă 2. Scisóre de probe.	Hristea cu clasă 2. Tabela a doua a ortoepiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Hristea cu clasă 1. Tabela întâi de slovenire. Macarie cu clasă 2. Cetearea psalmilor.	Hristea cu clasă 1. Tălcuirea pe din afara a religiei. Macarie cu clasă 2. Simvolul.	Psaltul Constantin . Căntările cu tôte clasurile.
Mercuri	Hristea cu clasă 1. Semnele cunoscerei literilor. Macarie cu clasă 2. Cetearea psalmilor în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortoepie. Macarie cu clasă 1. Pofiorirea semnelor de litere.	Hristea cu clasă 2. Simvolul. Macarie cu clasă 1. Tabela ortoepiei.	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticiei etimologhiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Psaltul Constantin . Căntările cu tôte clasurile.
Joi	Hristea cu clasă 2. Arithmetica. Macarie cu clasă 1. Semnele scrierii frumöse.	Hristea cu clasă 1. Osebirea semnelor de litere. Macarie cu clasă 2. Scisóre de probe.	Hristea cu clasă 2. Tabela a doua a ortoepiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Hristea cu clasă 1. Tabela întâi de slovenire. Macarie cu clasă 2. Cetearea psalmilor.	Hristea cu clasă 1. Tălcuirea pe din afara a religiei. Macarie cu clasă 2. Simvolul.	Psaltul Constantin . Căntările cu tôte clasurile.
Vineri	Hristea cu clasă 2. Forma cunoscerei literilor. Macarie cu clasă 2. Cetearea psalmilor.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortoepie. Macarie cu clasă 1. Pofiorirea semnelor de litere.	Hristea cu clasă 2. Simvolul. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela slovenirii.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul gramaticiei. Macarie cu clasă 1. Tabela de ortoepie.	Psaltul Constantin . Căntările cu tôte clasurile.
Sămbăta	Recreație de diminăță, iară după amiață-ți pofiorirea mathimilor ca Mărti după amiață-ți.					

(1) Ora turcescă.

Dasclii de la școlia Normalicească din Sfântul Ierarh Nicolae să aibă a da învățatură ucenicilor, după această Despărțire de căsurî, până vor trece mai sus, și atunci vor luă iarăși nouă povățuire. — 1814 Ianuarie 24.

Acest program confirmă deplin aserțiunea de altă dată a lui Mich. Sturdza, că pe la 1814 el eră *un epitrop* al școlilor și că își pusese în gând de atunci și meditase asupra mijloacelor de a întemeia o sistemă de învățatură publică înlesnitore, potrivită cu gradul luminării Europei și în trebuința acestei țări... M. Sturdza mai anunță că Epitropia școlilor încuviințase «de a paradosi învățăturile în limba națională cu ajutorul celor clasice».

Șcôla de la Socola, a căreia sôrte, sub ocupațiunea muscălăscă, am arătat-o în volumele anteriore ale lucrării noastre, capătă un nou chrisov de venituri diverse de la Sc. Calimach, în 20 Iunie 1814. (1)

(1) Iacă acel chrisov :

Chrisovul Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, din anul 1814, Iunie 20.

Se face scire prin acest chrisov al Domniei-Mele pentru mânăstirea Socola de lângă Iași, unde s'a așezat și șcôla pentru catihisie a celor ce vor să primăscă darul preoției, că prin jaloba ce ne-a dat cuvioșia sa Archimandrit Igumen, a arătat că această mânăstire are ôreși-care cuprindere de miluire de la luminații Domni de înainte pentru înlesnirea celor trebuincioșe ale bisericii și deosebit pentru ajutorul și întemeerea șcôlei pomenite ce s'a alcătuit la această mânăstire, i s'a făcut cuprinderea de milă prin chrisovul luminatului Domn fratelui nostru Alexandru Moruz Voevod, ca să aibă a scuti de vădrărit și tot vinul ce va face mânăstirea din șese-spre-șcece pogône vie, precum și vinul ce va luă dijmă de pe moșiile mânăstirii. Rugându-se ca să se întărescă și de către Domnia-Mea aceste miluiri, facându-se și ôreși-care sporire, cu care să se pôlă ajută mânăstirea și șcôla la greutatea ce întimpină în trebuințele sale. Decî după jaloba ce ne-a dat, vădënd chrisôvele de miluire ce le are de la luminații Domni de mai înainte, și încredințându-se că această mânăstire, iar mai virtos a dice șcôla așezată pentru învățăturile de catihisie nu se pôte înlesni cu venitul ce a avut spre a se păzi întru cea după cuviință stare și în bună sporire învățăturilor, ani socotit și binevoind a aduce întru întemeere această șcôlă atât de trebuincioșă și folositoare, iata prin acest al nostru chrisov întărim și cu adăogire hotărîm numitei acestei mânăstiri, adecă: să aibă a luă pe tótă luna câte 10 lei, milă din vamă, câte patru ocă unt-de-lemn, patru ocă lumînări de cêră, și una ocă tãmăe țărăși din vamă pe fie-care lună. Așijderea și la slujbele ruzumaturî ale Visteriei să aibă a scuti șese sute oi de goștiniță, două sute stupi sau sfini de desătină, pe cari bucate avëndu-le mânăstirea drepte ale sale, să nu fie supărată de către slujbași, nici cu o cerere de plată. Deosebit și tot vinul ce va face din șese-spre-șcece pogône vie drepte ale mânăstirii, precum și vinul cât va luă dijmă de pe moșiile mânăstirii să fie scutit de plata vădrăritului, iar pe lângă aceste mai adăogăm Domnia-Mea, ca găsindu-și mânăstirea și trei-șceci liudî, ômeni străini, aduși de acum înainte de peste hotar, fără chip și fără nici un amestec cu locuitorii țării acesteia, carii să fie adeveriți și prin mărturia dreptorilor marginii pe unde ei vor trece, că sunt straini precum se hotăresce, să rămăe apărați și scutiți de bine Visteriei și de tôte alte dări și havalele ce vor fi asu-

În vedere cu această școlă, Metropolitul Veniamin, corespunzând cu protoiereul Lazar Asaki, care în 1815 August se află la Lemberg, îl însărcinează să intre în tratative cu prea cunoscutul învățat și scrietor român *Budai*, dorind a-l avea la școlă de la Socola. (1)

pra altor locuitori, ca să-și aibă mănăstirea numai spre ajutorul slujbelor și a trebuințelor sale, și școlă să se păzescă întru cea mai încuviințată stare, spre buna sporire învățăturilor. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumné-văstră dregători și dumi-tale vameș de carvasară, precum și slujbașilor goștinarii desătinei și vădrării și tuturor altor zapcii, să aveți a urmă întocmai după hotărîrea chrisovului acestuia al Domniei-Mele; iar pe cei din urma noastră luminați Domni frații noștri, cari din pronia cerescă se vor orîndui la Domnia țării acesteia, poftiin nu numai să nu stramute această cuprindere de miluire, ci mai virtos să întărescă și să adauge cele după cuviință pentru a Domniilor-Sale cinste și veșnică pomenire. S'a scris la scaunul Domniei-Mele în orașul Iașii, întru a doua domnie a noastră la Moldavia, în anul al doilea.

(Iscălit): Noi Scarlat Alexandru Calimach Vv.

(L. P.)

Uricar, Partea III.

(1) *Epistola Mitropolitului Veniamin către Protoiereul Lazar Asachiević. Epistolie.*

Cucernicieii sale Protoiereii chir Lazare Asachiević, archierescă blagoslovenie îți trimitem.

Două scrisori ale cucernicieii tale, una din 31 a trecutei luni Iulie, împreună cu alăturat izvod de scrisorile ce ai găsit în archiva unuia din Domni de acolo, ce este mutat din viață, și alta din 11 a următoarei luni August, s'au primit și s'a vădut cuprinderea lor; decât că pentru acelea însemnate scrisori de la archiva săvârșitului aceluia Domn, intră în tocmelă și veți cât va cere pe dînsele, arătând acesta, că ținându-le ce folos pôte să aibă, în vreme când nimeni alți n'au trebuință de dînsele, decât numai această Mitropolie, și nu pentru a avea vre-un folos, decât numai ca să se afle la Mitropolie nisce scrisori ca acelea vechi; și hotărîndu-ți cu câți bani pôte să le dea, ne vei înștiința și vei avea răspuns, ori că da mâna a da acea sumă sau nu, iar pentru însemnarea de scrisorile Mănăstirilor: Slatina, Probota, Barnovschi, Frumosa și Burdujeni, cercetază cu amănuntul matcele unde sunt, și aflându-le cele adevărate, vei trinite de pe fiește-care însemnare curată, perilipsis, de cuprinderea a fiește-cărei, și cu înștiințare iarăși de hotărîta sumă ce se va cere, și dacă va fi de folos, și nici va fi o sumă peste măsură, să primescă egumenii mănăstirilor a răspunde cu analoghie. Bucuria ce ar simți toți de obște în isprava neprețuitului interes al patriei acesteia este nepovestită, și dar cu toate chipurile de mijlociri, te silese a sluji patriei acesteia, spre a fi mulțumit în odihna rămășiței bătrânețelor.

Veți intră în vorovă cu domnul Budai, ca să-ți arăte ce materii pôte să paradoscă în școlă Socolei și în ce limbă, și cum s'ar mulțumi? și ne vei înștiința, însemnând și de ce credință este, și după ce vom socoti, vei avea răspuns. Osebit Clucerul Dimcea, psaltul Mitropoliei, pătîmesce de ochiul stîng, încât a început cu totul a nu vedea, și după cercetarea ce a făcut pe la doctorii de aice, și la cei ce ar avea

Nu întârzie Metropolitul Veniamin a intra și în directă corespondență cu I. D. Budai, cum dovedesce scrisoarea ce-i adresează în 30 Septembrie 1815 (1), dar nu-i pomenesce nimic direct de școlă, ci numai despre misiunea ce dăduse protopopului Asaki și care ni se pare a fi fost și aceea de a afla ce s'aun făcut documentele și odorele Metropoliei de Iași, duse în Polonia pe timpul lui Sobieski. Scim că asemenea cercetări nu avură rezultatele dorite. Asaki pomenesce în una din scrisorile sale către Veniamin despre nisce documente găsite de el la un ore-care domn din Lemberg, și Veniamin exprimă dorința ca asemenea acte să se cumpere pentru Metropolie, deși nu se par a fi cele urmărite de Metropolitul Veniamin din cele ridicate de Metropolitul Dosofteiū în fuga lui în Polonia.

ore-care cunoscința de ochi, i-au ȝis că' aceea ce i-a acoperit chiar linteia luminii ochiului, fiind puțin cam albă, nu este albă, ci unii ȝic apă albă, iar unii ȝic apă neagră, s'a pogorit din pricina răcelii printre pelița ochiului, și i-a acoperit lumina, și este grijă să nu-i vie și la cel-lalt ochiū. Am auȝit că acolo la Liov s'ar fi aflând un doctor iscusit de ochi; cercetăză cu amănuntul și aflându-l arată-i acestea ce te însciințăm, și ori de se va puté să-i trimită de acolo niscaivă doftorii cu cari să se pôtă folosi, sau de se va socoti să-l trimitem acolo, de se va făgădui că-l va îndreptă, sau să vie dumné-lui aice, și cu ce s'ar mulțumi, ori acolo căutându-l, sau trimițendu-i doftorii, sau aice viind? și cât de curind să ne trimiți răspuns, ca să nu se primejduescă omul. Cu acestea nu lipsim, și fiū blagoslovit.—Al cucernicieī tale părinte blagoslovitor.—1815 August 21, Iași.

(Iscălit): Veniamin, Mitropolitul Moldovei.

(1) *Epistola Mitropolitului Veniamin către Ioan D. Budai.*

Iubite al nostru duhovnicesc fiū Ioan D. Budaī, archierescă blagoslovenie trimitem domniei-tale. Pe scrisoarea noastră din 6 Iulie a. c., cu părintesca dragoste am primit răspunsul domniei-tale din 5 Sept. prin presviterul nostru Lazăr Asachieviĉi, și de vreme că ai arătat buna voință în ajutarea la trebile Mitropoliei noastre, precum ne-am încredințat până acum, și vroesci a te face părtaș numelui ce au făcătorii de bine, pentru acésta mulțumind pentru cele de acum, poftim ca să nu te îngreuezi și de acum înainte cu asemenea rîvnă a face cele bune sfintei Biserici, de la care nu va rămâne zadarnică ostenéla dumi-tale; noi tótă isprăvirea sciutei trebi, după Dumneȝu încredințând protopresviterului nostru de sus pomenit, i-am dat putere ca să facă cu domnia-ta corespondența care se va socoti a fi, ca și cu noi, sciind a lui curățenie a cugetului în slujba cu care l-am încredințat, și care domniei-tale este sciută. Iar cererea fără zăbavă prin prea cucernicia sa, de la noi va fi deplin împlinită, până ce și singur iarăși va fi de noi trimis, pentru desăvîrșită ispravă interesurilor acestei Mitropolii. Și cu acésta, cerem dumi-tale de la Dumneȝu blagoslovenia pe care și noi trimitem ca unui al nostru fiū al bisericii ceī pravoslavnice. — 1815 Septembrie 30 ȝile, Iași.

(Iscălit): Veniamin, Mitropolitul Moldovei.

Nimeni mai competente decât G. Asaki, ca să ne facă istoricul învățaturii publice între anii 1812 — 1819. Ne credem obligați dar, deși bănuim că în afirmațiunea neuitatului bărbat eră ôre-ce exagerare, să reproducem aci cele ce el spune despre starea școlii în Moldova înainte de 1813. El ne va aduce și actul important din Fevruarie 1819, din care se pôte vedé rolul ce dînsul a avut în *nașionalisarea* învățaturii publice.

Iacă ce spune G. Asaki:

De la catastrofa urmată la Prut lui Petru-cel-Mare, Impératul Rusiei, care a nevoit pe Prințul Dinitrie Cantenir a emigră în Rusia, cu un numer mare de boeri, Turcii nu se mai încredeau în prinții Moldoveni, încât au început a trimite de guvernatori Greci Fanarioți, așa pronumiți de la cartatul Fanar, unde locuia în Constantinopole. De atunci Domnia se puse în licitațiune (mezat) și acela o căpétă care numérah Turcilor mai mulți bani, împrumutați de la zarafi cu grele procente. Domnii venia în Moldova acompanyați de o cétă flămândă de Greci, cărora se împărția dregătoriile lucrative. Numele de român fu un titlu de valiiire. Nobleța investită în costum turco-grecesc nu vorbiă decât o limbă grécă mixto-barbara; în colegiul domnesc se predă numai limba elină cu explicarea lui Omer și a lui Xenofon, iar acea română se refugiase sub păreții bisericilor, unde palamarii învețau pe băeți Az-Buche și cântările bisericesci.

Asta eră cultura învețaturilor publice în Moldova la 1813, când m'am înturnat de la Roma, unde studiasem clasicii și anticitățiile. Grecii absorbise tôte resursele țerii și pămîntenilor nu rămăsese alta decât meseria de hotarnici, care nu se putea purtă decât cu persóne cu sciință deplină a limbii române și cu usurile țerii, și cu ôre-care notițe de geometrie practică, pentru delimitarea moșiilor greu încurcate cu procese.

Prevedénd că prin acésta ași puté face folos publicului aplicând sciințele mele de inginer civil, care eră de la început o mica specialitate, am propus prin un raport planul meu Domnitorului Scarlat Calimachi, om cu învățatură și cu afețiune pentru țeră, de unde se trăgeau străbunii lui. Prințul încuviința planul. Cursul teoretic și practical Geometriei, mai în urmă tipărit, s'a frecventat de fiii boerilor până la anul 1819, cu aplicațiune de instrumente aduse de la Paris și de la Viena. Resultatul acestor lucrări s'a atestat prin anaforaia următoare a Epitropiei, subserisă de Veniamin Mitropolit, Prințul Scarlat Ghica, Hatmanul C. Mavrocordat și Vornicul Michail Sturdza :

Prea Înălțate Dómne,

«După datoria noastră în urmarea orîndueli pentru curatoria școlii din orașul Iași, avénd neadormita privighere spre propeveduirea bunelor învețaturii în patria noastră, între altele am socotit, că una din cele mai trebuincioase și folositoare sciințe este Matematica teoretică practică cu ale sale ramuri, spre ridicarea planului a multe moși, pentru a cărora hotare urmăză necontentite pricinii, sporindu-se mai ales și din nesciința inginerilor, cerénd dar o persónă care cu vrednicie să împlinescă scopul acesta, am aflat pe patriotul nostru, dumné-lui Gheorghie Asaki, mădular Academiei din Roma, carele primind poftitóra noastră cerere, ne-a arătat

și dorința de a face o asemenea slujbă patriei, cu jartfirea înșoși a particularelor sale interesuri. Deci privind noi la însușirile și deosebitelile sale științe, l-am propus Înălțimii Tale spre acest sfârșit. Iar Înălțimea Ta, făcătorul de bine țerii noastre, prin luminata țidulă din 15 Noenvrie 1813, l-a numit în școala Domnăscă din Iași profesor științelor trebuincioase unui inginer politicesc, după care am avut îndestulare de a ne încredința de folosul așezării acesteia la obștescul examen, ce s'a făcut în 12 Iunie al anului 1818, în ființa clirosului bisericesc și a celor de trépta politicéscă, a streinilor cu știință, când mulți tineri fii de boeri, și ai altor orașeni, au fost cercetați în pomenitele științe ale matematicéi teoretice și practice, paradosite lor în limba romănescă, întru care având încredințări și vii dovești de a lor deplină cunoscință, unii din ei s'au judecat vrednici de a fi ingineri, cari și în fapta lucréza spre mulțumirea obștei. Drept aceea încredințându-ne de greutățile, sirguința și multe ostenele ale dumi-sale Gheorghie Asaki, spre a săvârși un asemenea lucru, alcătuiind cu lămurire întâiași dată, în limba romănescă, un curs de Matematică și întrebuintându-l în așa scurtă vreme spre folosul obștei, ne simțim îndatoriți, pentru cinstea și rîvna némului nostru, de a mărturisi dumi-sale deplina mulțumire, și îl judecăm vrednic de a Înălțimii Tale facere de bine, precum și de cunoscința Patrioșilor. Pentru acésta și rugăm pe Înălțimea Ta a întări acest atestat cădut meritului seú. Iași 1819 Fevruarie 8.

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

Prea plecate slugi: Scarlat Ghica, Const. Mavrocordat Hatm., M. Sturdza Vornic.

G. Asaki, abià reîntors în patrie, a organizat pe a sa cheltuélă, la 1817, un teatru de societate, în salonul Hatmanului Const. Ghica în Iași. Copiții boerilor Ghica și Sturdza au represintat mai multe piese în limba română și francesă. Intre actorii aceștia improvisați, cari încercă a introduce în Iași gustul artei dramatice și a musicii culte, G. Asaki numesce pe dómnele Șubina născută Ghica, Agripina Sturdza și pe Iacovache Leon.

Adăpat la fântânele artei italiene, G. Asaki va aduce cu sine, de la Roma, nu numai iubirea musicii, ci și a picturii. Numai grelele evenimente, cari supraviu la 1821, și apoi după avenirea la Tron a lui Ioniță Sturdza, îndepărtarea lui din țeră, fiind trimis în 1822 agent al țerii la Viena, unde rămase 5 ani, întârșie punerea în practică a frumóselor dorințe culturale ale lui G. Asaki. Rășboiul care urmă apoi între Ruși și Turci și bólele epidemice vor prelungi starea de așpire a culturii naționale, atât în Moldova, cât și în Țera-Muntenéscă.

Am vădut că tineri feciori de boeri încep a merge la studii în străinătate. Limba francesă iea precădere tot mai multă, introdusă prin pensionate și guvernori.

În Iași la 1812 există pensionatul de nobile fete al d-lui și d-nei Germont. Se învață aci:

I. Limba francesă, grócă și italiană.

II. Musica, forte-piano, harfa și canto.

III. Danşul, desemnul, a cöse şi a brodă.

Hatmanul Nicolae Stratilat a făcut un raport la guvernul provisorii rusec şi a susţinut înfiinţarea pensionatului sus numit, la 15 Fevruarie 1812. Raportul este făcut către Senatorul de Krasno Milaşevici. Acest pensionat a funcţionat mai mult timp în Iaşi. (1)

CAP. XIV.

Edilitatea publică sub Sc. Calimach.

Există sub Scarlat Calimach o *Cassă a podurilor*. Acéstă Cassă a podurilor stă sub un *epitrop*, căruia i se dă în 1814 léfa de 600 lei pe lună. (2)

Există şi o *Vornicie a Obştirilor*, după exemplul celei din Muntenia.

La 1814 Fevruarie 23, este numit epitrop Cassei podurilor Spătarul Greg. Balş (3). La 28 Fevruarie i se fixéză léfa de 600 lei pe lună.

În 6 Decemvrie 1813, Sc. Calimach numesce arhitectii pentru oraşul Iaşi (4).

În 28 Fevruarie 1814, Calimach adreséză Metropolitului Veniamin şi boerilor Divanului o carte, însărcinându-i să cerceteze séma Epitropiei Cassei podurilor Iaşilor şi să vadă ce *iraturî* să i se facă?

Să se cerceteze şi podurile (pavelele) şi să se arăte unde este nevoie de reparare şi unde a se face din nou, în anul acesta sciind dumné-ta şi acésta, că în anul acesta nici este vre-o înlesnire ca să se facă rînduélă de podele, nici la slujitorii ţinuturilor, sau bresle, precum şi în anul trecut, căci şi aceştia se află îngreunaţi cu slujbele lor, ci podelele câte după socotinţa dumné-lui vor trebui spre facerea şi întocmirea podurilor, trebuie să se plătescă prin bună învoire din iratul podurilor de la acéstă Epitropie (5).

Pavarea stradelor în Moldova este lucrare fórte veche. Existau *poduri*, adecă pavele în Iaşi de pe sub Vasile Vodă Lupul.

La 1815 Domnitorul ordonă să se facă recensămîntul oraşului, împărţindu-se oraşeniî de orî-ce limbă şi religiune în 4 stări, cu arătarea şi a

(1) Archiva Senatorilor din Chişineu. Dos. No. 3 338. Notiţă data de d-l Teodor Burada.

(2) Veđi fila 93, Cod. Metrop. Iaşi.

(3) Veđi chrisovul la fila 92 v., din Cod. Metrop. Iosif al Moldovei.

(4) Veđi Uricarul de T. Codrescu, tom. I, ediţia II-a, p. 197—201. Veđi fila 96, Cod. Metrop. Iosif.

(5) Codul Metr. Iosif, fila 92.

judetelor și de ce stăpâni țin, afară de boeri (aceștia fiind cunoscuți la Visterie). După ce catagrafia va fi făcută, se va *cislui* pre orășeni suma banilor pentru cumpărarea a 36.000 podele necesare podurilor din oraș. Numai de astă dată se aruncă acastă plată pe orășeni, căci pe viitor Cassa podurilor va avé *iraturî*, din cari va face asemenea cheltueli. Catagrafia saũ recensămîntul îl face, în partea de sub jurisdicțiunea Agiei, Vel Aga cu Polcovnicul și baș-céuș agiesc cu vatajii ulițelor, iar în mahalalele de sub jurisdicțiunea Hatmanului se va face de Hatman cu Vel Căpitan de lefegii, cu Polcovnicul și vatajii din stradele mahalalelor. (1)

Vornicul Obștirilor și Aga aũ îndatorirea de a se îngrijî de piețele publice. In 18 Oct. 1815, Sc. Calimach dă regulament saũ *nizam* ad-hoc.

Tot acești funcționari aũ grija de aprovizionarea orașului cu articole relative la îndestularea publică.

In acest interes precupeții sunt opriți de a scumpi articolele de primă îndestulare, prin pitacul de la 18 Octomvrie 1815.

Construcțiunî. — Edificii. — Incendiî. — Apă.

De la Scarlat Calimach avem reînoirea nizamului din 1804 relativ la oprirea construirii de case de lemn. Aga primesce însărcinarea de a veghiã asupra nouelor construcțiunî. La 20 August 1815, Domnitorul ordonă lui Aga de Iași N. Roseti «ca să nu fie slobod a face dughená de lemn, ci zidire de pétrã și cărãmidã» și să nu fie permis tîrgoveților ce vînd praf de pușcã, horelcã și panurã să ție cu dughená decãt prea puțin lucru de acestea, iar depositul în pivnițe pe la mahalale. Acésta să se publicarisésca în tot orașul». — 1815 Oct. 20 (2).

(1) Veđi întreg actul din 1815.

(2) Cod. de docum. al Metrop. de Iași, fil. 143.

Țidula domnescã către Hatmanie pentru facerea catagrafiilor tuturor stărilor afară de boeri (cari sunt în catalogul Visteriei), spre împlinirea banilor la facerea podurilor, din acele 36.000 de podele ce sunt a se cumpãrã, fiind Hatman d-l Constantin Palade, iar Agã d-l N. Roseti.

Vodã ordonã o catagrafie de tot numérul locuitorilor din Iași, cu arãtare de starea fiește-cãruia, mâna 1-a, al 2-lea, al 3-lea și al 4-lea, creștini, armeni, jidovi și ori-ce altã lege, rude și sudeți, cu osebite însă arãtarea sudeților și a cãrei stãpânire? afarã de boeri a cãrorã și numérul și starea este sciutã Visteriei; ca dupã acea catagrafie să se facã și îmbrãcarea banilor trebuincioși spre cumpãrãtorea sumei de 36.000 podele, cu dréptã cumpânire, dupã stãri și în urnã împlinirea, urmând acésta numai odatã, acum, dar nu mai mult, pentru cã în urmã, dupã vremi,

Regularea stradelor dă ocaziune la diverse dispozițiuni. (1)

Un important chrisov intervine pentru lărgirea și regularea stradei dintre biserica Trei-Țrarchi și cea-laltă, în 1815.

Dréptă este purtarea lui Calimach față cu interesele proprietății bisericii Catolice, obligând mănăstirea Trei-Țrarchi și pe mahalagi, cari profitaū de regularea stradei, să deă Mănăstirii catolice o despăgubire în bani. (2)

tôtă întrebuintărea podurilor este însărcinată asupra Cassei, ca să se facă din iraturile sale. Drept aceea catagrafia mahalalelor ce sunt supuse Hătmaniei (iar la țidula Agiei s'a țis: Catagrafia ulițelor supuse Agiei), o însărcinăm asupra dumi-tale, spre care să rînduesc îndată pe Vel căpitan de legegii și pe porușnicul (iar la Agie s'a țis: pe Polcov. și bașcêuș agiesc), ca împreună cu vatajani ce sunt prin mahalale (iar la Agie: *a ulițelor*) se urmază cu tôtă silința și credința, unde un om să nu rămână nescris și *dosit*, căci după cercarea ce are să se facă prin înadînși ómeni ai Curții, nu numai că analogul acelor doșiți sau neaflați il vor plăti zapecii pomeniți mai sus, dar vor luă și certare pentru necurmarea porunci. Și dar începându-se îndată catagrafia, să fie îngrijirea dumi-tale a se săvîrși cât de curînd. Să fie la catagrafie și omul Cassei podurilor.—1815 Oct. 18.

L. S.

(1) Veđi Uricar, tom. I, ed. II, pag. 197—201.

(2) *Chrisov de la Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru deschiderea unui drum de lângă zidul Trei-Țrarchilor.*

Facem cunoscut prin acest al nostru domnesc chrisov, că după pricină și giudecări ce au curs până acuma între locuitorii mahalagii de aici din orașul Iașului, ce-și au așezările lor de la vale de zidul mănăstirii Trei-Sfetitele, pentru deschiderea unui drum din ulița mare spre apus printre zidul mănăstirii Trei-Sfetitelor și printre locul bisericii Apusenilor, ce din vechi s'a numit locul bisericii Unguresci, cerénd pe de o parte mahalagii să le deschidă drum pentru umblarea lor cu trăsuri de boi și de cai pe acel drum, pe de altă parte mănăstirea Trei-Sfetitele pretindirind că ar fi locul mănăstirii, și s'ar fi împresurat de biserica Apusenilor, și de alta parte biserica Apusenilor pricinuind că ar fi drept locul acestei biserici; după câte-vă cercetări ce s'au făcut, atât în vremile trecute, cât și acum în Domnescul nostru Divan, și măcar că s'au vėđut la mănăstirea Trei-Sfetitelor, cum și la mahalagii, scrisori pentru deschiderea acestei ulițe, cum și din potrivă la biserica Apusenilor, dar pentru ca să se curme și continescă tóte pricinile din mijloc, socotindu-se mai ales de neapérată obștesca trebuință, Domnia-Mea cu tot Sfatul nostru socotind cu cuviință, s'a dat hotărîre, ca să se deschidă ulița mahalagiilor, rinduindu-se din poruoca Domniei-Mele pe al nostru cinstit și credincios boer dumné-lui Nicolae Hrisoverghi vel Vornic al Obștei, nu numai de a deschide acéstă uliță printre zidul mănăstirii Trei-Sfetitelor, ci printre locul bisericii Apusenilor în lățime, cu doi stânjeni domnesci, dar să și hotărască de jur împrejur tot locul ce are biserica Apusenilor, și măcar că cu deschiderea acestei ulițe, fiind óreș-care păgubire bisericii Apusenilor, atât pentru luarea din loc, cât și pentru stricarea unei dughene, pentru aceea rămîind

Măsurile luate pentru asigurarea oraşului contra incendiilor, cu opri-

fără lucrare, atât scrisorile mănăstirii Trei-Sfetitelor şi a mahalagiilor, cum şi a bisericii Apusenilor, cu însăşi primirea bisericii s'au îndatorit pe mahalagii şi pe mănăstirea Trei-Sfetitelor, de au dat două mii două sute lei bisericii Apusenilor, adică una mie una sută lei mahalagii şi una mie una sută mănăstirea Trei-Sfetitelor, cari bani primindu-se de către Prefectoria bisericii au rămas mulţumiţi, cari boeri prin mărturia hotarnică ce au dat-o la mâna Prefectorilor bisericii Apusenilor, întâiu pentru această deschisă uliţă în largime de doi stânjeni domnesci, arată pe unde au statornicit petre hotare, adică : întâiu au pus un stâlp în colţul dughenilor bisericii Apusenilor şi drept colţul zidului mănăstirii Trei-Sfetitelor la faţa uliţii mari, însemnat cu doi bouri mari, unul la faţa uliţii mari şi altul la faţa uliţei Unguresci şi cruce dintru zidul dughenelor, şi alt stâlp în dreptul zidului mănăstirii Trei-Sfetitelor cel din dél din spre Bahluiū, pe care iarăşi l-au însemnat cu un bour la faţa uliţii Unguresci, şi la faţa despre locul bisericii Apusenilor, şi alt stâlp au pus la colţul locului, şi a grădinii domniei-sale Spătarului Dracachi Roseti, ce este statornicit acel colţ cu hotarnică din anii 7263 Maiū 11, întărită şi cu chrisovul Domnului Mateiū Ghica Voevod, în dreptul colţului mănăstirii Trei-Sfetitelor, însemnat iarăşi cu bour la faţa drumului ce s'a deschis din porunca Domniei-Mele pentru mahalagii pe din dosul zidului mănăstirii Trei-Sfetitele, care drum este în lăţimea curmezişului de şapte stânjeni domnesci la colţul de unde se abate drumul la vale spre Bahluiū, socotindu-se a rămâne mai largă acea bucată de drum, pentru întorcerea carelor, iar în lung pe linia dréptă până în dreptul porţii mănăstirii cei despre Bahluiū, şi de acolo la vale spre Bahluiū, drumul s'a deschis de doi stânjeni domnesci până la drumul ce merge pe vale prin mijlocul mahalalei, cum s'a însemnat de boerul hotarnic în vremea deschiderii şi la charta de starea locului ; iar despre locul bisericii este însemnat stâlpul cu o cruce; al doilea măsurând rînduitul boer hotarnic şi tot cel-lalt loc ce-l are biserica Apusenilor, din jur împrejur arătat tot într'această hotarnică, că au statornicit petre hotare pe la aceste locuri, adică : întâiu au pus un stâlp de pétră la faţa uliţii mari despre răsărit însemnat cu bour la faţa uliţii şi cruce din dos, care stâlp este despărţitor şi colţului locului dughenilor de pétră a bisericii Apusenilor şi locului mănăstirii Némţului, pe care se află făcută dughéna de pétră a Rigăi neguţătorului.

De acolo la vale spre amiaţă-qi măsurând locul bisericii cu stinjen de opt palme domnesci, pe uliţa mare pe dinaintea dughenelor până în locul la stîlpul ce s'a pus despărţitor uliţii unguresci, s'au aflat opt-spre-zece stînjinii, şi din stîlpul acela a întors cu măsură spre apus o linie dréptă alătura cu faţa uliţii unguresci în dreptul colţului mănăstirii Trei-Sfetitelor cea despre Bahluiū şi s'au aflat patru-şeci şi patru stînjeni şi una palmă. De la acest stîlp măsurând tot în linia dréptă mai înainte cam cheziş până în stîlpul ce s'a pus în colţul locului dumi-sale Dracachi Roset în dreptul colţului mănăstirii Trei-Sfetitelor, s'au aflat un-spre-zece stînjeni şi una palmă. De acolo au întors cu măsura în sus spre miéqă-nópte pe linia dréptă alătura cu locul dumi-sale Spătarului Dracachi Roset, până în colţul locului bisericii Apusenilor, unde s'au pus stîlp şi s'au aflat două-şeci stînjeni şi trei palme. De acolo au întors cu măsura drept spre răsărit şi tot în linie dréptă şi alătura cu locul dumi-sale Spătarul, până în colţul locului ce se numesce Jezuvişilor, unde s'a pus stîlp de pétră, şi s'au aflat cincii stînjeni şi trei palme. De acolo iarăşi au întors

rea construcțiunilor de lemn, sunt completate cu cele luate prin alt pitac către Aga, prin care i se ordonă ca toate bisericile și mănăstirile din oraș, ca și prăvăliașii, să aibă tot-deauna gata *cofe*, cădăi cu apă, cângi și topore. Mănăstirile închinete nu se supuseră acestei dispozițiuni. Sc. Calimach scrie din nou lui Aga :

cu măsura în sus spre miecă-nópte în linie dréptă și tot alătura cu locul dumi-sale Spătarului, până în ulița ce vine de la vale și ese în ulița mare printre zidul și locul Sf. Mitropolii, și printre locul dumi-sale Spătarului și al Jezuviților și al răposatului Logofăt Iancu Razul, unde s'a pus iarăși stîlp în colțul zidului dumi-sale Spătarului Roset, însemnat cu bour la fața uliții și cruce din dos, și s'au aflat trei-deci și doi de stînjeni și doué palme. De acolo aú întors cu măsura spre răsărit în linie dréptă, alătura cu ulița până într'un stîlp de pētră ce s'a găsit pus în colțul locului dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, întru al căruia loc s'a pus alt stîlp însemnat cu bour la fața uliții și cruce din dos, și s'a aflat acea margine doué-deci și trei stînjeni. De acolo aú întors cu măsura în linie drépta cam cheziș spre amiață-di și fundul locului dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, și prin fundul locului mănăstirii Nicorița, pe care loc are făcute dughene Riga neguțătorul, până la colțul cel din jos al locului mănăstirii Nicorița, despre locul bisericii Apusenilor, unde s'au găsit doué petre hotare vechi, și s'a pus lângă acelea acum și alt stîlp de pētră însemnat cu doué cruci, și s'au aflat doué-deci și șapte de stînjeni și patru palme, și din colțul acela ce s'a vėđut, primit prin învoelă între mănăstirea Némțului și între biserica Apusenilor, la hotărătura ce s'a făcut din porunca domnescă la anul 1801 Iunie 16, ca să fie despărțitor între locuri în linie dréptă până în fața uliții mari, întorcend cu măsura dréptă spre răsărit, alătura cu bucata de loc a mănăstirii Némțului în linie drépta, precum scrie acea hotarnică și învoelă, până în fața uliții mari la stîlpul ce s'a pus întâiu colțul și despărțirea locurilor însemnate cu bour și o cruce, s'au aflat doué-deci și patru de stînjeni și una palmă, și cu aceste măsură și stîlpi de pētră s'a încheiat locul bisericii Apusenilor din jur împrejur, afară de ulița Unguréscă ce s'a deschis acum în lățime de doi stînjeni domnesci, din cap în cap, iar pentru împrejurarea ce s'ar cunoșce a avé locul bisericii Apusenilor la margine despre locul dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, rămăind să-și caute biserica prin drumul judecătii îndreptarea sa, deci acéstă uliță hotărăm ca de acum înainte și în veci să rămăe în totă vremea deschisă spre obștesca trebuință, fără a se impruesurăți cât de puțin de către cine-vă cu vre-un fel de binale, avend voe Prefectorii bisericii să facă numai porți la locul unde va cere trebuința; al doilea, pentru locul ce are biserica Apusenilor, după cupriusul hotarniceii boerului ce a fost rînduit, întărăm ca să-l stăpănescă în toate semnele și hotarele ce s'au arătat mai sus nestrămutate în veci, făcend-u-și pe dînsele și binale după obiceiul țerii.

Scri-su-s'a chrisovul acesta în orașul Iași, la némul Moldovei, întru a doua Domnie a Nóstră, în anul al treilea, în anul de la Mântuitorul Christos. 1816 Maiú 16 zile.

(L. P.)

(Iscălit): Iw Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Grigorie Sturza vel Logofăt, Prociat.

Cinstit credincios loculni Domniei-Mele dumné-ta Nicolae Roset vel Aga, sănătate!

Intru cuviincioasa îngrijire pentru paza focului aici în oraşul Iaşi, pe lângă celelalte datorii ale slujbei întru care te afli, pentru care cu tărie îţi poruncim să le păzeşti cu cea mai mare privighere, rînduim spre ajutor şi mănăstirile grecesci cele mai mari din oraş, ca să aibă fieşte-care mănăstire din cele însemnate mai jos câte şese cădi mari cu 10 cofe, pline cu apă, cercuite cu cercuri de fer, şi câte 6 căngi, şi câte 6 topóre, adecă mănăstirea Goliei, Trei Sfetitele, sf. Sava, sf. Spiridon, şi Barnovschi, şi de-apururca să fie cădile pline şi tóte cele-lalte gata spre a se întrebuinţa întru întimplare de foc. Cărora spre sciinţa şi întocmai urmare să se arăte însăşi pidula Nóstră acésta. Iar dumné-ta să privighezi şi să zapciesci, atât de a se împline întocmai, cât şi de a fi gata în tótă vremea (1).

Apa.—De importanta cestiune a apei în Iaşi, nu aflarăm până astăzi dispoziţiuni altele, decât cele din urmă luate de Al. Moruzi-Vodă, la 12 Maiu 1804. Numai pentru Focşani aflăm un pitac domnesc din 28 Iunie 1815:

Carte Domnescă la Divan să opineze asupra cererii Focşanilor de a fi ajutaţi cu 2.000 lei, cari peste 20.000 daşi de ei, să servescă pentru aducerea de apă din marginea Odobescilor, căci canalul de apă adus de Moruzi-Vodă, din Țera-Muntenescă, fiind pe sub Milcov, l-a spart apa acésta şi Focşanii pătinesc acum de lipsa apei.
1815 Iunie 28.

Urméză anaforaua în acéstă cestiune, pe fila 141 verso. 1815 Iunie 30 (2).

Igiena. Sănătatea publică. — Spitale. — Doctori.

În Iaşi este organizată o Casă a doctorilor sau Epitropie specială. În fruntea acestei Epitropii sunt doi boeri (3). Acéstă Casă e dotată cu venituri şi anume:

- a). Primesce 2 parale la leu din lefile ce se dau de la Casa Răsurilor.
- b). Incasséză venitul fabriciei de *huscă*, înfiinţată în 1813.
- c). De la 1814 primesce venitul harabagialicului de Galaţi.

Aceste *iraturi* servesc pentru plata a 2 *doftori* ai politiei, un *gerah* (chirurg) şi mai multe móşe.

(1) Cod. Metrop. Iaşi, fila 136 verso.

(2) Cod. Metrop. Iaşi, 140 verso şi 141.

(3) *Anaforă din 1814 August 29.*

«La Casa Epitropiei doftorilor, în tótă vremea, după alegerea obşteii, s'au aflat doi dintre acei dintâi boeri epitropi; iar de la o vreme rămâind numai dumné-lui Vistier Iordache Roset, întru acea din vechiū obicînuinţă dar şi cuviincioasă, singur dumné-lui a făcut cerere a se mai alege unul din boeri spre întovărăşirea dumi-sale.

Obşteca socotinţa de tótă cuviinţa găsind cererea dumi-sale, alege pe dumné-lui Vistier Grîgoraş Sturdza . . . Anaforaoa cere întărirea lui Vodă.

Sennat: Veniamin Mitropolitul, Const. Balş Logofêt; Iordache Canta Logofêt; Sandu Sturdza Vel Vistier; Iordache Roset Vistier; Manolache Dimachi Vornic.

Cod. Mitrop. Iaşi, fila 113 verso.

Vodă, în 1814 Septemvrie 7, aprobă *alegerea obștească* în favoarea lui Gr. Sturdza.

Casa doctorilor eră la finele anului 1813 în deficit cu 8.000 lei. În 1814 adăogându-se *gerahul*, deficitul sporì la 12.000. Apoi fiind-că de la acéstă Casă se *ajută și se păzesce sănătatea viețuirii de obște*, se propune, în 26 August 1814, adăogirea de *irat*, dând Casei venitul harabagialicului de Galați, etc. (1)

În Iași există spitalul Sf. Spiridon. Calimach îi acordă ca ajutor venitul cântarului din ținuturi și din sate. (2)

Ciuma. Sbuçnirea ciumei în Moldova dă ocaziune la luare de diverse măsurì pentru combaterea și împedecarea lățirii ei. Pentru acoperirea speselor ce necesită înființarea de lazareturi, se aruncă o dare prin *sinesforă* din partea fieș-căreia trepte, de la cinul cel dintăi și până la cel de pe urmă. Vodă dispune înființarea de lazaret la Galați. El decide că, dacă cum-vă se va mai întinde bóla, neajunsul speselor acestea, *sinesforaua* de mai sus đisă de la boeri, «se va adună de la tótă neguțătorimea țerii, creștini, armeni și jidovi și de la alte locuri, după *schepsis* ce de iznóvă se va face atunci.» Acéstă hotărìre o dă Calimach în 22 Septemvrie 1815, pe anaforaua Divanului, din 20 Septemvrie 1815, în frunte semnând Metropolitul Veniamin. (3)

Anaforaua acésta đice, că pentru paza de bóla și pentru lazaretul din Galați pe 4 luni (1 August – 1 Decemvrie) trebuesc 10.000 lei.

Acești bani îi va da tagma boerescă:

Boerii πρό της πεντάδος câte 90 lei de fie-care.	
Agii și Spătarii	45
Banii	28 15 bani.
Comișii	24 90
Căminarii	22 60
Paharnicii	18
Serdarii	15 90
Stolnicii	13 60 »
Medelnicerii	10 15
Clucerii	9
Sulgerii	6 90 »
Pitarii	5 75 »
Jienicerii	4 60 »
Șătrarii	3 45

Văduvele boerilor câte jumătate după rang. Visteria va strînge acești bani. Cu

(1) Veđi cod. Metropoliei Iași, fila 114 verso.

(2) Veđi la Academie, cod. I, pag. 308–310.

(3) Veđi cod. Metropoliei Iași, fila 155.

luna Noemvrie viind rēcēla, se speră stingerea bólei, de nu vor plăti darea a doua neguțătorii.

Semnați, în 1815 Septemvrie 20. Veniamin Mitropolit, Iordache Canta Log., C. Balș Log., Grig. Sturdza Vel Log., Const. Bălșucă Vel Log., Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vel Vist., Manol. Dimache Vornic, Răducan Roset Stolnic, Nicolae Hrisoverglii Vel Vornic; Dumitrache Ioan Vel Vornic; Șerban Negel Vornic (1)

La 20 Noemvrie 1815, Domnitorul, asupra altei anaforale, din 13 Noemvrie 1815, dă țidulă Domnēscă ca să se adune bani de la neguțătorii din Iași pentru lazareturile de ciumă. Bóla se lăți la Galați, la Tecuci, Fălciu și Bacău.

Trebuesc 12.000 lei și acea sumă o va plăti totă obștea neguțătorēscă din Iași, după izvodul *sinesforalei*, ce au făcut între dînșii în anul 1813, cuprinđend anume de ceea ce are a da fiește-care, începēnd de la starea întâia și până la a cincea, fiind șcălit acel izvod atât de dumné-lui *Kir Andrei Pavlu*, cât și de alții din cei mai aleși neguțători, care izvod deși cuprinde 19,044 lei, adecă cu 7,044 lei mai mult decăt suma neajunsului cu tahmin până la 1 Ghenar, dar fiind-că din condeie pot să esă rele. . . . se va adună întrēga sumă.

Visteria dă socoteli la finele lui Decemvrie de ce a primit și de ce a cheltuit.

Stringerea acestor bani se va urmă de la jidovi prin epitropii taxei cu céușii lor, uniți cu zapcii Cămării, iar de la toți cei-lalți neguțători prin céușii lor uniți cu omul Visteriei.

Iscăliți : Mitropolitul Veniamin, C. Balș Logofēt, Iordache Canta Logofet, Gr. Sturdza Vel Logofēt, Manolache Dimachi Vornic, Grigorie Ghica Vornic, Iordache Catargiu Vel Vornic, Nicolae Stratulat Vel Vornic. (2)

(1) Cod. Metropoliei Iași, fila 154 v.

Iw Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđei Domn țeri Moldovei.

Infățishându-se anaforaua acēsta a preaosfințitului Mitropolit și a obștiei dumnélor bocrilor, și vēđēnd cuprinderea ei, am lăudat rívna dumnélor pentru întimpinarea cheltuelilor lazareturilor arătate, spre paza bólei ce urmēză la Galați cu darea prin *sinesforă* din partea fieș-cărei trepte, de la cinul cel întâi și până la cel mai de pe urmă; drept aceea și întemeiem urmarea în tocmăi, hotărind că, dacă, ferescă Dumneđe, ori-ce va mai spori și se va mai lăți bóla ciumei din nestarea ce este acum până la sfirșitul lui Noemvrie, ori va mai urmă și după Noemvrie înainte, atunci urmând cheltuēlă mai multă pentru adăogirea lazareturilor și a străjilor cuviinciose, prisosul trebuincios spre cheltuēlă, pe suma ce se dă din partea cinurilor boeresci, se va adună de la totă neguțătorimea țerii : creștini, armeni și jidovi, și de la alte locuri, după schepsis ce de iznóvă se va face atunci, spre care întărim anaforaua acēsta cu însăși a noastră Domnēscă pccete. — 1815 Septemvrie 22.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 155.

Despre izbucnirea ciumii în Moldova scriaŭ și Consuliŭ streinŭ din Iași și jurnalele streine.

Măsurile luate cu înființarea lazareturilor la hotare și cu prohibițiunea comunicațiilor mercantile aŭ dat nascere la abusuri. Aflând câștig bun din acestea, impiegații lazareturilor și diverșii neguțători căutară să facă a dăinuŭ cât mai mult lazareturile, carantinele și măsurile prohibitive, chiar și după ce nu mai erà nevoie de ele, căci se pare că bóla se stinsese. Acésta cel puțin este acușațiunea adusă de Consuliŭ din Iași (1).

Pentru privigherea de aprópe a mersului epidemieŭ, Calimach rînduŭ câte un anume boer de fie-care județ, pe lângă Ispravnicŭ (2).

Cam ce măsurŭ aveà de luat boerul rînduit se póte vedé din instrucțiunile date în Decemvrie 1818 Clucerului Alexandru Ureche de Domnitorul Calimach și carŭ fură următórele :

Noŭ Scarlat Alex. Calimach Vv. Cu mila luŭ Dumneđei, Domn al țerii Moldoveŭ.

Credincios boerule Domnieŭ-Mele, dumné-ta Alex. Ureche biv Vel Clucer, sănătate. La satul Șerbănescii de la ținutul Némțului însemnându-se bóla ciumii, care sat fiind cu apropiere de Valea Tîrgului, înadins orînduim pe dumné-ta și-ți po-

(1) Veđi *Hurmuzaki*, colecțiunea Iorga.

(2) La județul Bacău, în anii 1818—1819, a fost însărcinat cu privigherea tatăl autorului, Clucerul Alexandru Ureche, cu următorul pitac :

De la Visterie.

Către cinstit dumné-luŭ Clucerul Alexandru Ureche. După trebuința ce urméză de îngrijire a pazeŭ ținutului Bacăului despre bóla ciumii, iată Visteria te rînduesce și pe dumné-ta și ți se scrie : îndată ce vei luà cartea acésta. să mergŭ la dumné-lor Ispravnicŭ și după povētuirea ce vei luà să fii următor întocmai, fără să dai smîntélă saŭ cusur, ca să nu te învinovătesci.—1818 Septemvrie 7.

Canta Vel Vistier.

La 181°, Martie, Clucerul Alexandru Ureche a fost trimis la carantina din Lunca-Mare cu pitacul acesta :

De la Visterie către cinstit dumné-luŭ Clucerul Alex. Ureche.

Asupra îngrijirii ce se cuvine să urmeze la carantina de la Lunca-mare, te orînduesce Visteria și ți se scrie ca, îndată ce vei primŭ cartea acésta, să mergŭ la dumné-lor Ispravnicŭ și după povētuirea ce vei luà, să stai uruând paza cu-viincióasă la carantina arătată și ți se va cunoșce slujba. — 1819 Martie 18.

runcim, îndată ce vei primi cartea acésta, să mergi la aréatul sat și mai întâiu cercetând eu amăruntul ca să afli în cât s'a întins molipsirea, pe toți acei molipsiți și cu prepus să-i scoți afară în colibi în pază cuviincioasa, spre a nu se amestecă și ei cu alții și cu îndatorire ca pe fiește-care ți să-și spele și să-și aerisescă lucrurile. Vei înconjură și satul cu străji, ca nici să éasă nici să intre nimeni dupa potolirea bólei, iar pentru ómenii trebuincioși a se întrebuiță pe la străjile ce vei rîndui, îi vei cere de la dumné-lor Ispravnicii de Nênt, coresponderisindu-te cu dumné-lor și pentru eele trebuincioase de ale mâncării, ca să nu pătiméscă locuitorii, îngrijindu-te dumné-ta cu tot dinadinsul, nelipsind din préjma satului până dupa potolirea bólei, iară către Visterie trimiténd răspuns că ai mers spre punere în lucrare a celor poruncite. Vei trimite însciițări și pe totă săptămána pentru ori-ce întâmplare.—1818 Noemvrie 13.

Cu însuși condeiul domnesc sunt adause vorbele următore: «scoténd afara în colibi nu numai pe acei dovedii de molipsiți, ci și pe ori-câți alții cu ori cât de puțin prepus va fi asupra lor, că au avut amestec cu cei molipsiți, să se scóța afară în deosebit loc. Iar la casele acele molipsite să se strice acoperamîntul și podul i ferestele și să se arunce apă pentru curățirea lor și ómenii ce vor remăné în sat să se păzescă unii de alții neamestecându-se nici de eum, ca sa nu se adauge molipsirea.»

La capitolul de mai departe al istoriei Domniei lui Sc. Calimach, voiú aduce narațiunea adevératei réscóle ce stîrní în Iași aplicațiunea unor dispozițiuni menite a împedica întinderea ciumii în oraș la 1819.

Interesând tot sănătatea publică, mai avem de amintit unele mészuri luate tot de Scarlat Calimach.

Așá nu se póte deschide farmacie decât cu chrisov Domnesc.

La 1813, Calimach acordă asemenea chrisov lui Franz Xavier Naiman pentru o farmacie la Botoșani (1).

Se impune farmaciilor tarif pentru vîndarea medicamentelor.

În 1814 Martie, Domnitorul însărcinéză pe doctorii Plusc, Pețone, Eustație și pe Vornicul politiei Nicolae Hrisoverghi, să inspecteze farmaciile, să înlătore din ele drogele vechi, netrebnice, să constate dacă la farmaciile se află tot materialul necesar și să fixeze tariful de vîndare (2).

(1) Veđi la Academie, VII, No. 142.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 94.

Carte Domnescă către cinstiții aleșilor doftori ai orașului Eustație, Plusc și Pețone.

După incredințarea ce am luat Domnia-Mea, că spițerii ce țin spițerii aici în oraș, întru supunere numai pentru folosul lor, urméza în tot chipul nepriviglierea la faocrea doftoriilor, avénd întru nebăgare de sémă și multe doftorii stricate sau necuviincioase, dar și vîndarea doftoriilor fara nici o bătae de cuget o urméza cu prețuri mari, încât acei mai putincioși platesc simțitóre prețuri și acei neputincioși

La acest capitol al edilității, avem de anintit unul din actele cele mai bine primite de locuitorii din Iași, acela prin care Calimach le asigură liberă folosință de marele imaș în jurul orașului, destinat pentru nutrețul vitelor lor. Dăm în notă întregul acest chrisov important din 4 Maiu 1816. (1)

nu se îndestulază la cuviincioșele doftorii întru patimi de bôlă și de cuviință fiind a se pune în bună rînduélă, fiind spre obștescul folos, care se alcătuesce pentru ajutorul pătimirilor de bóle și paza sănătății de obște, rînduim Domnia-Mea ca, adunându-vă împreună, să mergeți pe la tóte spișeriile și la fiește-care cercetând cu luare aminte tóte doftoriile, acele doftorii ce le veți află că sunt vechi sau întru stricăciune și netrebnece, să se lepede, puind la cale a se află la tóte spișeriile în tot timpul și bune și folositóre spre izbăvirea bólelor, dar și cu îndestulare și după trebuința orașului și, pentru ca să lipsescă și acel până acum catahrisis cu vînđarea doftoriilor în prețuri mari, veți cercetă și făturile de cumpăratura doftoriilor, fiind cu luare aminte ca să fie cele adevărate faturî, pentru ca sa nu aibă sporire peste cele adevărate prețuri a cumpăraturii, și socotind acea după cuviință cheltuélă a doftoriilor împreună și dobânda banilor cumpăraturii și cu cuviincios folos pentru țiiitorul spișeriei, veți face și veți da la fiește-care spișerie în scris arătare iscălită de prețurile cu cari veți găsi de cuviință că trebuie să se vînđă fiește-care fel de doftorii, alăturând lângă doftoriile ce se aduc dintru alte părți de loc și acele cari se strîng de aici : burueni, flori, rădăcini și alte asemenea, pentru ca tóte, până la cel mai mic lucru, să fie cuprinse întru cunoscința de prețuri, cu care trebuie să se vînđă, urmînd întru prețaluire și alcătuire acéstă chibzuire cuviincioasă, pentru ca și țiiitorii spișeriilor să-și aibă folosul de cuviință, dar și acei siliți de pătimirea bólelor a cumpără doftorii să nu simtă îngreunare cu plata de prețuri nemăsurate.

Rînduim Domnia-Mea și pe dunné-ta al nostru cinstit și credincios boer Neculae Hrisoverghi, Vel Vornic al politiei, ca să mergeți împreună cu aleșii doftori și să stați spre urmarea cercetării și alcătuirii, întocmai cum prin țidula acéstă a Domniei-Mele se cuprinde.—Și de tótă punerea la cale ce se va face, să avem Domnia-Mea însciințare.—1814 Martie 6.

(L. S.)

(P. 94 și verso).

(1) Dresele ce s'aũ făcut pentru imașul orașenilor din jur împrejurul Iașilor cât să fie.

Cinstit și credincios boerul Domniei-Mele, dunné-luă Răducanul Roset Hatman, sănătate.

Prin jaloaba ce aũ dat către Domnia-Mea toți locuitorii acestui oraș al Iașilor s'aũ tânguit cu mare plângere, că pătimesc o mare strîmtorare și sărăcie, despre stăpănitorii moșiilor de prin prejurul orașului. Că după ce dintru drept imașul ce li s'a lăsat dintru în vechime să-l aibă din jur împrejurul Iașului, pentru trebuința pășunatului vitelor lor, cu totul sunt strîmtorați dându-se voie prin tocmele, de către stăpănitori, de și-aũ făcut unii vii, alții ceiruri, alții prin osebite tocmele țiid din drept locul imașului orașului, din care pricină, strîmtorînd imașul, nu aũ unde

O altă bună măsură datorită lui Scarlat Calimach :

să-și pășuneze vitele, dar și necontent în totă vremea verii sunt supărați cu închiderea vitelor de către vechilii stăpânilor moșiilor de prin prejur, bântuindu-i, în cât nu sunt volnici a-și pășuna câte o vită ce au pentru hrana caselor lor : pentru care cerșind dreptate și punere la cale, pe lângă și a Domniei-Mele bună voință, în pricina acésta cercetându-se și condicele Divanului, s'au aflat două domnesci chrisóve, tot într'o glăsuire, cel întâiu de la Domnul Constantin Dimitrie Moruz Voevod, din 1779 Iunie 9, și al doilea de la Domnul Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod, din 1786 Iunie 7, prin care lămurit se arată în semne firesci până unde să fie locul imașului pentru vitele orașenilor (și acelor străini ce vin cu trebuință, și se duc), din jur împrejurul orașului, hotărîndu-se ca tot acel loc să fie slobod și neoprit de către nimeni nici odată, și nimeni să nu pôta păși, sau a da dintr'acest loc cui-va, să pue străini, sau pentru pășunat, sau măcar cu alt chip de vinđare, cî să fie de-apururea locul acesta slobod, pentru trebuința orașului, cum mai pe larg veți înțelege din copia de pe hrisovul acel din 1786 Iunie 7, ce se trimite dumi-tale; drept aceea fiind-că pentru acésta pricină, după a orașenilor jalobă, s'a mai dat poruncă și de către Domnia-Mea la Hătmănie, și mai nainte, ca întocmai să se urmeze, neingăduind pe nimeni să închidă vitele din locul imașului arătat, și cum se vede, nici o urmare nu s'a făcut. Iată dar că și acum poruncim Domnia-Mea dumi-tale, ca îndată, fără cea mai puțină prelungire, să dai de scire tuturor Igumenilor de la mănăstirile de prin prejurul orașului, și altora cari vor mai fi, ca să deă poruncă cu tărie vechililor săi, ca nici într'un chip, de acum înainte, să nu mai îndrăznescă nimeni de a închide vite orî ale cui de pe imașul ce este lăsat împrejurul Iașului, pentru trebuința vitelor orașenilor, sau să-i mai bânescă, ce la tóte să se urmeze întocmai, și pe deplin, după hotărîrea chrisóvelor pomenite, cum și a poruncii acesteia a Domniei-Mele, și vitele orașenilor ce vor fi închise, numai decât să li se deă la mâna a cui vor fi, fără a luă vre-un ban, de la cine-va geremeă, precum și câți bani veți dovedi că s'au luat jăluitorilor de către pâriși, împlinindu-i să-i dai înapoi, spre a contenî fiește-care de acest fel de nedrăptă apucătură; și osebit poruncim dumi-tale, ca împreună cu orînduitul Vornic de Pórtă. din partea Divanului, să rînduesci și din ómenii Hătmănesci, care va fi cu înțelegere, să mērgă pe imașul de prin prejurul Iașului, și după semnele cuprinse la hrisovul pomenit, de pe care s'a trimis copia, să pue și semne, ca să se scie până unde să se întindă orașenii cu pășunatul vitelor lor precum și orî la ce loc ce va găsi, că s'au închis din drept locul imașului arătat, orî de către cine ar fi, cu îngrăditură să facă de acum pe imaș țarină sau cēiruri, sau orî sub ce chip de năimelă fiind loc de imaș, să se deschidă, ca să rămăe iarăși loc slobod, precum a fost. Ca unii ce avēnd sciință de hotărîrea hrisóvelor și a poruncilor Domnesci, nu au fost volnici a da și a păși la nimeni din locul imașului orașenilor, spre a rămăne orașenii odihniți, după dreptul ce li s'a dat, căci din potrivă mai ivindu-se jalobe în pricina acésta, acei neascultători și nesupuși vor căde în grea răspundere, de care nici într'un chip nu se vor putē îndreptă, și cartea acésta a Domniei-Mele va sta la mâna orașenilor, ca să le fie de apărare; acésta poruncim. — 1816 Maiu 4.

Vel Logofēt.

L. P.

Multă supărare se aducea orăşenilor, mai ales celor cu case mari şi mai bogaţi, prin faptul că adesea erau scoşi de prin casele lor, ca să se aşeze în ele vre-un consul strein. Calimach decide cumpărarea a trei case mari pentru cei 3 consuli streini din Iaşi, plătindu-se costul lor prin cislă între boeri şi neguţători. (1)

CAP. XIV

Comerciul, — industrie, — bresle, — târguri, — bâlciuri, — mijloce de comunicaţiune.

Starea în care rămăsese Moldova, la eşirea din ţeră a Muscalilor, nu era proprie a înlesni prosperarea comerciului şi a industriei.

Ca fabrice nu aflăm în Moldova, pe lângă meseriile exercitate pe la sate, decât următoarele:

a). Fabrica de sare huscă, al căruia venit, la 6 Octomvrie anul 1814, a fost consacrat pentru *Cassa doctorilor*. (2)

b). În 1815 Ianuarie 18, Calimach acordă Episcopiei de Roman ha-vaet de la o fabrică de bere înfiinţată pe moşia Episcopiei. Visteria ordonă oprirea fabricei, dacă nu se va învoi cu Episcopul. (3)

Afacerea iea finit în 1816 Iunie 26, prin hotărîrea lui Vodă, ca Episcopia de Roman să aibă ea o fabrică privilegiată de bere pe moşia sa. (4)

În acelaşi an 1816, un Alexandru Doşu cere voie să facă şi el la

(1) Cu obşteasca socotinţă alcătuindu-se punerea la cale, ca să se cumpere trei case aici în Iaşi, pentru trei consulaţi ai Curţilor streine, pentru ca să lipsescă cea de-apurarea supărare ce urmă când unuia când altuia, cu scötere de prin casă, după punerea la cale, una din casele aceste s'a însemnat dumné-lor boerilor de starea întâi alta iarăşi celor de starea a doua, iar una se razină asupra tagmei neguţătoreşti, de obştie toţi câţi se află cu locuinţa aici în Iaşi. Drept aceea poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Vornice al Politiei, adunând pe toţi neguţătorii la un loc, să faci între dânşii o socotinţă, cu bună chibzuire, spre a prinde toţi de obştie întru această folositoare trebuinţă, fiind şi pentru însuşi al lor folos, şi aşă întru alcătuirea acésta apoi, împreună cu dumné-ta, vor găsi şi casa aceea, care ar fi să se cumpere şi tocmindu-se, şi cumpărându-se apoi, vor alege şi pe doi dintr'înşii cari să fie epitropi acestei case, spre a-şi luă pe tot anul şi chiria acestei case de la consulatul ce va şedé într'insa. — 1814 Aprilie 1.

L. S.

(Cod. Metrop. Iosif Namian, fila 95 v.)

(2) Veđi la Academie, portof. V (15).

(3) Academie, LXIII (77).

(4) Academie, LXIII (78).

Roman altă fabrică de bere. I se refuză concesiunea în interesul Episcopiei. (1)

c). Boiangiții nu lipsesc nici în Iași, cum nici la București.

Domnitorul protege această industrie. Așa, în 1813 Iunie 14, scutesce de bir pe Evanghelie Boiangiul și pre două calfe (2).

d). Velnițele sau povernele fuseseră închise sub Muscali spre a se împedica consumarea de grâne necesare îndestulării publice și a armatelor.

La 18 Mai, boerii supun lui Calimach o anaforă, în care dic că e mare strîmtorare *de monedă*, din cauză că se opresce a nu se află velniți spre lucrare de horilcă din pâne. Acastă oprire se întemeiază pe grija să nu lipsescă apoi *pânea*. Dar în Bucovina boerii ved că urmăză velnițele și nu este strîmtorare de pâne, că se silesc ómenii a produce mai multă, ca să câștîge cu velnițele; destul că se opresc a lucră velnițele când anul e neroditor.

Apoi cu aducerea horilcei de peste hotar se scóte din țeră «*o sim-țitóre sumă de bană.*»

Adaogă boerii, că la velnițe se lucrăză mai ales secara și hrișca, care acum locuitorii de la oprirea velnițelor nu le mai sémănă, și aceste nu le obicînuesc în hrana lor, nici se cer la Constantinopole.

Apoi se perd pânile cele stricate, cari se lucrăză la velnițe, și pómele de tot felul, chiar și sêlbaticce.

Boerii propun liberarea lucrării velnițelor. Dar să nu lucreze grâul bun și pentru ca să nu păgubescă și Domnia venitul vămii pe holirca de peste hotar, să se percépă câte 60 parale de vadră pe holirca produsă în țeră.—1814 Martie 6. (3)

Iacă resoluțiunea dată de Calimach asupra anaforalei :

Noi Scarlat Alex. Calimach Vv, cu mila lui Dumneđeș Dumn al Țerii Moldovei.

Infățoșându-se înaintea Nóstră anaforaua acésta, cu obicînuită părintésca Nóstră îngrijire către tóte cele ce alcătuesc folosul și buna viețuire de obște, luând aminte la obstésca socotință spre slobođirca lucrării velnițelor, folosul ce se pricinuesce din lucrarea acésta este vederat, dintru care urmăză și oprirea scóterii monedei din țeră, dar din potrivă și când (ferescă Dumređeș) se va întîmplă vre-o nerodire sau secetă, atunci fără îndoire lucrarea velnițelor va fi necuviincióasă și vătémátóre, atîngêndu-se și de însășii iconomia hranei locuitorilor Domnescii Nóstre țeri, dar va fi și pricinuitóre de scădere întru acea de obște datorie ce neapêrat de la toți se cere a se îngrijii cu trămiterca trebuincióselor zaherele la Capanul împêrătesc, și

(1) Academie, XVI (194). Veđi și LXIII (83), din 1817 Martie.

(2) Acad., VI (231).

(3) Cod. Metrop. Iosif, Iași.

la o asemenea întâmplare de lipsă, după Domnăscă Noastră îngrijire ce avem spre întemeierea bunelor rînduiri, de cuviință este a se face oprire lucrării acesteia; iar în vreme de îmbelșugare, care prin milostivire Dumnezeuască se arată cu toate rodirile și întru acest curgetor an, cu părintăscă Noastră plecare spre folosul și liniștirea în tot chipul a fiește-cărcia stări a supușilor noștri, dăm voie să fie slobodă lucrarea velnișilor, cu hotărîre, ca să nu lucreze la velnișă grăul și orzul, care neapărat sunt cuviincioase a merge la Capanul împărătesc, spre împlinirea datoricîi, și poruncim, ca toți acei cari vor voi a deschide velnițe, să se arăte mai întâiu la Domnăscă Noastră Visterie, să dea încredințările cuviincioase sub chezașie și întru această rînduică își va lua carte de slobodenie, cuprîndătoare de locul unde va deschide velnițe și cu câte căldări, și după cuviință se va strînge de la acștia și avactul hotarîit câte 60 parale de vadră împotriva păgubii ce se pôte pricinui Domnicî din venitul obicinuit a se lua de la holirea ce se aduce pînă acum de peste hotar, care după începerea lucrării velnișilor, negreșit trebuie să contenescă. Drept aceea întărim anaforaua cu a Noastră Domnăscă iscălitură și pecete.- 1814 Iulie 24, Iași.

(L. S.)

Semnat : Vodă.

Breslele continuă fără modificări simțitoare în constituțiunea lor.

Bresla precupeților este mereu împedicată de la cumpărături și vîndări în piață în orele de dinainte de amiazi. În acest sens Calimach dă pitac Domnesc, în 18 Octomvrie 1815 (1).

Zarafilor le dă Calimach următorul nizam :

Regulamentul Zarafilor.

Carte Domnăscă de la Scarlat Alex. Calimach Vv. către Nicolae Roset Vel Aga

Jidovii zarafi cari se află aici în Iași, cari întru urmarca zarificului și a schimbatului a felurî de monede întru aceea ce urmază trebuința a da și a lua, fac feluri de calpuzanlicuri, pricinuind unora și simțitoare păgubire și neavînd de unde împlini dreptul lor. Acăsta, pentru că pînă acum acei zarafi de sine urmau și se amestecău. Drept aceea pentru contenirea unor urmări nedrepte și păgubitoare ca acestea și pentru totă regula politicăscă, poruncim dumi-tale, ca zarafii căți vor fi de trebuința orașului acestuia, să fie cunoscuți Agiei, luându-li-se chezași siguri întru răspunderea acelor chezași la totă păgubirea și calpuzanlicurile ce vor urma zarafii în orî-ce vreme. După care închezeșlurî să se dea și adeverînțele Agicii la acei zarafi, socotiți pentru trebuința politiei acesteia, publicarisindu-se tuturor stărilor și neguțătorilor, că numai acei cu adeverînțele Agiei sunt slobodi a urma zaraflicul, iar alții nici într'un chip, căci care va amestecă în alișvcrișul său pe alți zarafi necunoscuți și fără adeverînța Agicii, nu numai că este supus răspunderii pentru cutzare, dar și orî-ce păgubire i se va pricinui despre acei zarafi nu va fi ascultat, nici îndestulat la nici o judecată.— 1815 Iulie 16 (2).

(1) Cod. Metrop. Iași, 148.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 142 verso.

După constituirea de la finele secolului XVIII a breslelor, ele stau nu mai mult deplin autonome sub măimăriile lor, ci marele Cămăraș al Curții este județul la care au de a recurge toți breslașii în dările lor de judecăți. Acesta se probază cu următorul act din Septembrie 1814:

După obiceiunța dintru în vechime tagma neguțătorilor și isnafurile croitorilor, a blănarilor și a cuiungiilor de aici din oraș, cum și toți jidoviți avându-și supunere la Cămara gospod, în totă vremea și pricinile de judecată ce s'au întâmplat între aceștia, de către dumné-lui Vel Cămăraș s'au căutat, dar și plățile ce au dat aceștia către Domni în pricinile ce s'au întâmplat să aibă, la dumné-lui Vel Cămăraș au fost obiceiunța a se rîndi. Drept aceea, în cuprinderea acestui vechi obicei, care se cuvine a se păzi fără strămutare, s'a dat țidula acésta a Domniei-Mele cinstit și credinciosului Nostru boer dumi-sale Ștefanache Vogoride biv Vel Post., epistat Cămării, și poruncim ca pe numita hotărîre a se păzi cu urmare întocmai.— 1814 Septembrie (1).

L. S. Vel Vistier.

Mai puțin e deprindere în Moldova de a impune *narturi* la comerțul care interesază îndestularea publică. Sub Calimach se impune tarif special numai *spișeriilor*, cari vindeaș scump buruenile cele mai comune.

Orașele continuă a se încercă să se salveze din mânilor proprietarilor lor. Intre acestea avem de a cită Herța (2) în judecată cu Grig. Ghica, în 17 Ianuarie 1813.

Orașul Bârlad răscumpără moșia încunjurătoare de la proprietarul ei cu chrisovul lui Sc. Calimach, din 1815 Februarie (3).

(1) Cod. Metrop. Iosif, Iași.

(2) Acad., LIII (152).

(3) Iacă documentul :

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru cumpărătura moșiei țîrgului Bârladului.

Inscințare se face cu acest chrisov al Domniei-Mele tuturor cui se cuvine a sci, că aratănd al nostru cinstit și credincios boer, dumné-lui Grigorie Sturdza, Vel Logofăt de Țera-de-jos, zapisul dumi-sale Spătărăsa Profira Micléscă, soția dumi-sale Spătărului Nicolăi Dimachi, care este din și întâi a lunei aceștia Februarie a anului curgător, iscălit de dumné-ei i de soțul dumi-sale, i de boerii rudenii a dumi-sale ce au fost epitropi, dumné-lui Iordachi Cantacuzino biv Vel Logofăt, și dumné-lui Ioan Sturdza biv Vel Spătar, și de alți boerii încredințat, și de dumnélor Veliții boerii ai Divanului Domniei-Mele, prin care se cuprinde că mânăstirea sf Prooroc Samuil din țîrgul Focșani, ce este metohul mânăstirii sf Spiridon de aici din orașul Iași, având afierosire de la ctitorul ei, fericitul întru pomenire Domn

In Iunie 1814, Scarlat Calimach a reinnoit și tirgului Petreii (N.) chri-

Coustantiu Michail Cehan Racoviță Voevod, moșia de la tirgul Bârladului ot țiuutul Tutovei, hotărîtă și stîlpită și măsurată și în lung și în curmeziș, afară de vatra tirgului, precum arată hrisovul aceluiași Domu ce este diu anul 7265, și alte următoare hrisove de întăritură, în urmă la auii 1785 Decemvrie 10, Epitropia mâ-năstirii Sf. Spiridon, ce se află întru acea vreme, auume reșosașii Sofronie Irinopolios, i Lascarachi Roset, fiind Vel Voruic, și Iordachi Ghica Voruic, au făcut schimb cu dumué-lui biv Vel Logofet Iordachi Cantacuzino fiind Posteluic, adecă Epitropii au dat dumi-sale Logofetului moșia Bârladului, și dumué-lui Logofetul a dat la mâ-năstire moșia Vădurelele, satul întreg la țiuutul Sorocăi, precum arată scrisoarea de schimb, adeverită de Mitropolitul țerii și de Velișii Logofetii de pe atuncea, întărită și cu hrisov tot dintru acei ani Decemvrie 26, de la Domnia-Sa Alexandru Mavrocordat Voevod, dar după aceea la auii 1786 luua Gheuarie, dumué-lui Logofetul Iordachi Cantacuzino fiind Spătar încă, priu învoelă a făcut schimb cu sora dumi-sale reșosata Spătăresă Catriua Cantacuzino, care a fost mōșă dumi-sale Spătăresii Profirii, dăud dumué-lui Logofetul surorii sale moșia Bârladul, și luând de la soră-sa nisce părți de moșie în jurul Hârlăului, cum arată scrisoarea de schimb adeverită de Mitropolitul țerii, Episcopul Hușului și Velișii boeri de atuncea.

Pe urmă Spătăresă Catriua Cantacuzino, între altele ce a dat zestre fiicei sale Eleua, maica dumi-sale Spătăresei Profirei, când a căsătorit-o după Stolnicul Dumitrachi Miclescu, i-a dat și moșia Bârladul, precum arată fōia de zestre, iscălită de Spătăresă Catriua Cantacuzino, iar de la Stolnicesa Eleua a rămas la fiica sa, adecă dumi-sale Spătăresă Profira, soșia dumi-sale Spătarului Nicolai Dimachi, precum arată izvodul diu anul 1813 Noemvrie 21, iscălit de dumué-lui Spătarul Ioan Sturdza, vēr primar cu Stolnicesa Eleua, ce a fost și epitrop dumi-sale Spătăresei Profirei. Dar fiind-că tirgoveșii, locuitori diu tirgul Bârladului, diu vreme în vreme s'au întins cu casele și alte biuale pe locul acela cuprius în hrisovul pomenitului Domu, ce l-a fost afierosit la numita mâ-năstire, și aflându-se și la mâna tirgoveșilor o carte tot de la același au Martie 12, în urma hrisovului mâ-năstirii, în care carte hotărăsece să nu dea de case uici nu bau chirie, uici de pivnițele lor, cum uici diu grădinii să nu-i deciuescă mâ-năstirea, ci numai diu țariui și din fânațe, și diu prisăci de la câmp să-și dea deciuelă. În cupriuderea acelei cărți întemeindu-se tirgoveșii făceau priciui atât de la cei mai diuainte stăpăuitori, cât și către dumué-ei Spătăresă Profira, ca să nu dea adetiul obiciuuit după puterea hrisovelor ce are, întiuțându-se pricina și la înfășosarea judecății Divaunului, de uude deosebindu-se căți-vă diu boerii ce locnesc acel tirg, adecă dumné-lui Spătarul Gavril Iamandi, i Spătarul Ioan Costachi, i Baul Ioan Iamandi, Medelnicerul Petrachi Negri, și Medelnicerul Pauait Docau, Medelnicerul Iordachi Oprișau, și Vasilie Chiru, arătându-se diu partea tuturor tirgoveșilor, și scoțend vorba că cu toșii de obște ar vroii să o cumpere de istov, spre acea vorba s'a sfătuit dumné-ei Spătăresă Profira cu soșul dumi-sale și cu Epitropii ce i-a avut, cum și cu dumué-lor Velișii boeri ai Divaunului, și cu toșii într'un cuvint au sfătuit : ca spre isbăvirea tuturor priciuilor ce erau priciuuitoare de pagube, și spre mai buu folosul dumi-sale, dacă îi vor da preș mulțamitor, este mai cu cuviiuță să o vîndă de istov, și așa cunoscend și iusăși dumué-ei a stătat în tocmelă cu dumué-lor mai sus numișii boeri, priu obraze alese mijlocitoare, și dintru o parte și alta, și s'au suit la preș pâuă la 180.000 lei,

sovul dat în 1797 de tatăl său Alex. Calimach, pentru moșia din jurul

care preț cunoscându-l pentru mai bun folosul dumi-sale și mai cu liniștire decât că ar fi avut moșia aceea supusă întru toate pricinile a atâta norod, și așa rămând întru cea desăvârșită mulțămire a prețului, din bună-voia dumi-sale a rînduit numita moșie cu toate acareturile ce se afla pe dînsa, și cu vad de móră ce este osebbit cumpărat de la dumné-luî Visternicul Mateiü Cantacuzino, cu osebbită scrisóre; avênd putere cumpărătorii a-și căută dreptățile moșiei după cuprinderea scrisorilor și a trage și împresurări, dacă vor fi, ca nisce veșnicî stăpâni, fără a mai fi dumné-ei supusă la vre-o răspundere pentru vre-o dimpotrivă urmare, ce ori de va lipsi ce-vă din cuprinderea scrisorilor, sau de va adăogă pentru cumpăratură, să fie și folosul și paguba; așijderea și pentru câte daniî sau așezări ce vor fi pe locuri.

După ce moșia acésta a trecut cu zestre la maica domniei-sale Spătăresei, și până acum și aci cu daniile sau așezările vor pricinui a nu plăti la prețul cumpărării după analoghia ce-î va ajunge, să fie slobodî cumpărătorii a-și căută cu unii ca aceia prin drumurile judecării, pentru că nisce așa daniî sau așezări nu pot să-și mai aibă puterea sau lucrarea lor, afară numai dacă se vor află vre-unele cu încredințare făcute de maica dumi-sale, acelea aū să rămăe statornice. Și așa după tocmela arătată. primind dumné-ei și toți banii deplin, pe lângă zapisul acesta le-a dat și toate scrisorile ce aū avut vechi și nouă, în care zapis, după ce s'aū vëduț iscăliți dumné-lor și rudeniile și alți martori, s'aū vëduț că și din partea Divanurilor se încredințază cu aceste cuvinte: Măcar că vîndarea pentru lucrul de zestre nemîșcălor despre partea femeii ce este supusă bărbatului, de la pravilă se întărește după trecerea de ani, când osebbit încredințază că a fost cu bunăvoința ei, pentru lipsirea cuvîntului că a fost, ori pentru dragoste, sau pentru frica bărbatului. Dar acésta vîndare se deosibesce urmărind în mijloc prigonirea de sus arătată, care covîrșia păgubirea pe folosul vîndetórei, iar prețul ce l-aū dat cumpărătorii este cu mult mai bun folos vîndetórei decât că ar fi avut moșia acésta, și pentru ca desăvîrșit să lipsescă prigonirile acelea aducetóre de pagube și la o parte și la alta, fiind vîndarea acésta cu buna voința a dumi-sale Spălăresei Profira și a soțului dumi-sale, și cu sfătuirea și a boerilor rudeniî ce aū fost Epitropi, către care unindu-se și socotința judecătorei și, găsind cu totă cuviința, aū dat slobodă voe la amândouă părțile și a vinde și a cumpără, și cea desăvîrșită hotărîre, fără a se mai deslegă vre-odată vîndarea acésta sub nici un cuvînt, ce în veci să aibă tăria ei nestrămutată, asupra căruia zapis arătându-ne dumné-luî Vel Logofët rugămintea numișilor cumpărătorî țîrgoveți, pentru a li se întări lor cumpăratura acésta, ne-aū arêtat și un ispisoc vechiü sîrbesc de la Domnul Ștefan Voevod bătrânul, în cuprindere cu întăritură de privilegie a nu fi supuși țîrgoveții din Bârlad cu nici un fel de dare, fără numai pentru pescele ce vor cără spre vîndare, și pe lângă ispisocul acesta alăturându-se și cartea Domnului Constantin Michail Cehan Racovița Voevod, acea mai sus pomenită din anii 7265 Martie 12, dată la mâna țîrgoveților în cuprindere, că după ce Domnia-Sa a afierosit locul domnesc ce s'a aflat la Bârlad mănăstirii Proorocului Samoil, le da lor întărire de privilegii, ca nu cum-vă să fie ei superați de catre mănăstire cu vre-o dare, nici pentru casele lor, nici pentru pivnițele lor, cum nici din gradini să nu-î deciuescă.

tîrgului, cu condițiune ca tîrgoveții să întrețină cu toate cele necesare biserica Sf. Ioan a lui Ștefan-cel-Mare. Chrisovul cuprinde și instrucțiunile, după cari urmază a se administra această moșie. (1)

Iar în urma acestor privilegii, spre apărarea lor de vre-o dare, s'au întemeiat, și cu deosebite hrisove vechi și noue, pentru locuri de casă și dughene, cumpărate unii de la alții din tîrgul Bârladului. Drept aceea, în cuprinderea dovezilor arătate cu lămurire, cunoscându-se vechea locuință a tîrgului acestuia cu statornicia de privilegii, după ce ne-am încredințat Domnia-Mea fără îndoire pentru dréptă cererea lor, care urmază spre mai multă întemeere acestui tîrg, vederat fiind că cu dréptă legiuire și protimisis la cumpărarea moșiei, mai ales lor se cuvine ca unor vechi megiași cu locul tîrgului, lângă care din vechime a fost alăturată și moșia acésta, încredințându-ne asemenea și pentru cumpărătura ce au făcut tîrgoveții a moșiei unite cu tîrgul, după zăpăsul ce s'a pomenit mai sus a dumi-sale Spătăresei Profira Mielésca, și soțul dumi-sale, că este prin bunavoință și a domniilor-sale boeri rudenii ce i-a avut și epitropi, legiuită și cu dréptă socotință a Preosfințitului Mitropolit al țării, și a domniilor-sale Veliților boeri, spre cea mai desăvîrșită folosință a vîndetorei, și îndemănarea cumpărătorilor, dar și spre de istov conținere a prigonirilor ce urmau, întru desăvîrșită unire și a Domniei-Mele la drépta legiuire ce s'a făcut pentru vîndarea acestei moșii, spre de ajuns îndemănare cu mulțumire a amânduror părților, desăvîrșită dréptă și cuviinciosă cunoscem cererea numiților tîrgoveți, și prin hrisovul acesta al Domniei-Mele dăm, și întărim vecinica stăpânire și apărare de obște a tuturor tîrgoveților din numitul tîrg, și legiuim dréptă stăpânirea lor cu vecinică întemeiere asupra moșiei unite cu vatra tîrgului care pe drepți banii lor prin buna învoire și dréptă legiuire o au cumpărat de la dumne-ei Spătăreasa Profira Mielésca și soțul său dumne-lui Spătăru Nicolae Dimachi, ca să o stăpănescă în toate hotarele ei întocmai după zăpăsul de cumpărătură, și după scrisorile vechi și noue, ce le-au luat ei împreună cu zăpăsul cum, părăturii, din tot locul, și cu tot venitul, ca pe o dréptă otcină și moșie a lor. Iar spre vecinica întemeiere a celor mai sus spuse, hrisovul acesta al Domniei-Mele să le fie lor, și în urmă clironomilor de nēm în nēm, statornică întăritură, neclătit, nerăsluit nici odinióră în veci, care s'a întărit și cu a Nóstră Domnăscă iscălitură și pecete. Scrisu-s'a hrisovul acesta la scaunul Domniei-Mele în orașul Iașii, în al treilea an, acei de a doua Domnie a Nóstră la Moldavia, și s'a dat de la anul de la Măntuitorul Christos 1815, în luna Fevruarie.

(Iscălit) Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Grigorie Sturdza Vel Logofăt Prociot, Iordachi Ghica Vel Logofăt Prociot.

(1) *Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneșeu Domn Țării Moldovei.*

Înscințare facem prin acésta a Nóstră Domnăscă carte tuturor cui se cuvine a sci, că atât locul din vatra tîrgului Petrii de la ținutul Némțului împreună și cu toate mahalalele, cât și tot locul cât s'a aflat drept Domnesc de prin prejurul tîrgului și nedat nimăruî încă la anul 1797 Maiu 6, de către părintele Domniei-Mele, Alexandru Calimach Voevod, cu hrisov s'a dat danie și miluire tuturor locuito-

Se poate vedé în notă mai jos acele instrucțiuni, stabilind proprietatea numai cu bezmên.

rilor de la același târg, ca să le fie dréptă ocină și moșie în vecie, însă și ei târgoveții să fie datori în tótă vremea a ținé atât biserica Domnăscă ce este într'acel târg, întru carele se cinstesce și se prăznuiesc hramul naserii Sf. Proroc înainte mergătorului și botezătorului Ioan, cum și alte sfinte și Dumneșcescî biserici ce mai sunt acolo într'acel târg, cu îndestulare de preoți și cu tóte cuviinciósele podóbe bisericesci pentru slujirea sfinteii și Dumneșcescîi liturghii, cum mai pre larg arată acelaș hrisov al părintelui Domniei Mele. Decî acum născând pricină între locuitorii dughengii în vatra târgului, i alții ai lor și între locuitorii de pe la mahalale, cari ce-și aũ numai casele lor de locuință, cererea mahalagiilor fiind pentru locul ce se numesce Borsochianul și Avramul ce este afară din cuprinderea mahalalelor, ca să le aibă numai ei la stăpânire pentru hrană și chivirnisală, ca unii ce pentru acel loc ar fi făcut și multe cheltueli spre desbaterea lui de subt impresurarea megieșitelor moșii, și pe de altă parte și târgoveții dughengii cu toți ai lor cer ca să fie slobod pentru inaşul vitelor tuturor târgoveților de obște, ca unii ce și ei sprijinesc cele mai mari greutăți ce se întâmplă asupra aceluï târg și mai ales că ei mahalagii, de nu-și aũ dugheni la fața uliții, dar cel mai mult loc de la mahalale, ce l-aũ cuprins cu casele și livețile ce aũ făcut, din cari nu puțin s'ar fi folosind, cari atât pentru pricina acésta cât și pentru alte neînvoiri ce mai craũ între dânșii, amândoué părțile aũ avut și înfățosare înaintea Domnescului Nostru Divan și a tot sfatul, de unde după tótă cercetarea ce am făcut însumi Domnia-Mea, după cum s'a socotit a fi mai cu cuviință dreptații, am dat Domnăscă Nóstră hotărîre, ca pentru tóte acele pricini cu nestrămutare nici odinióră de către toți târgoveții de obște să se păzescă urniare întocmai și pre deplin, precum în jos anume se arată.

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnăscă Nóstră hotărîre
1.	Pentru locul ce se numesce Borsochianul și Avram ce-l cere ca să-l aibă în stăpânire numai o sémă din târgoveții mahalagii, din partea căroră la acésta cerere aũ fost vechilii Mane Onza și Ioan Hama.	1.	De vreme ce și acel loc, împreună și cu vatra târgului i a mahalalelor, este dat danie și miluire tuturor târgoveților din același târg și mahală, apoi dreptate urméză iarăși cu toții să o stăpânescă, numai fiindcă acele locuri, unii aũ cerut să le are, alții ca să rămăe emăș, la aceste cum vor socoti cu sfatul de obște că le este de mai bun folos pentru toți în fiește care an — așa să rămăna.
2.	Pentru tot trupul moșiei și din vatra târgului și de la mahalale, cum și de prin prejurul târgului.	2.	După cuprinderea hrisovului părintelui Domniei-Mele să se stăpânescă de către toți frătesce, stăpânindu-și fie-care și casele i livețile,

Tóte documentele de proprietate ale mănăstirii Sf. Ioan se vor con-

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnésca nóstră hotărîre
3.	Pentru cât loc se află slobod din tot trupul moşiei necuprins de niminea, atât din vatra târgului pe la mahalale cât şi pe afară de pe vale, vie şi orî de pe unde.	3.	cum şi curăturile, unde aũ apucat de şi-aũ făcut fără nici o supărare unii despre alţii. Nimenea dintre dînşii tofi târgoveţii să nu fie volnici a vinde cui-vã măcar o palmă din tóte acele locurî, şi nici de sine iarăşi să nu fie volnici a prinde şi a închide vre-un loc dintre acele locurî, ce ori-care dintre dînşii va avé trebuinţă de vre-un loc de casă, datoria să fie a merge la Epitropii bisericii Domnesci şi la târgoveţii fruntaşi, ca să cêră, şi de i se va cãdê a i se da, iarăşi de către Epitropi şi fruntaşi să se socotescă cât loc îi pôte fi spre îndestulare de trebuinţa stării sale, iar nu cât loc va voi el, şi să mêrgă să-l şi măsóre în stînjini, şi stălpindu-se şi cu petri hotare, să-i deã Epitropii şi fruntaşii şi scrisórea lor de mărturie la mână spre vecinica sa stăpânire, arêtátore în semne şi în măsurî, pentru ca dupã vremî să nu se pôta întinde mai mult, care scrisóre să se întãrescã şi cu pecetea târgului şi să se trecã şi în condica bisericii Domnesci, şi aşã cu acêstã rinduélã cei carî vor avé trebuinţă să pôta prinde locurî, iar nu de sine, măcar orî de ce stare va fi, şi cel care i se va da locul dator să fie şi el atunciã a da douê ocã de cêrã la biserica Domnescã.
4.	Pentru casele şi dughenile şi alte acarete ce aũ târgoveţii făcute, atât în vatra târgului cât şi la mahalale.	4.	Orî-carî dintre dînşii vor voi a-şi vinde casele i dughenile şi alte acareturî ce vor avé de veci unul altuia saũ orî cui cu preţul ce se vor puté învoi, volnici să fie, însă prin scirea Epitropilor bisericii Domnesci şi a târgoveţilor fruntaşi, şi zapisul vîndãrii să se adevereze şi

servă de Epitropii Bisericei însă sigilate în un plic cu sigiliile târgo-

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnêsca nôtră hotărîre
5.	Pentru cele trebuinciose la tôte sfintele bisericii ce sunt într'același târg — adică preoți, diaconi, dascăli, vestminte, cêră, unt-de-lemn, tãmâie, meremeturi și ori-ce altele	5.	de Epitropi și de fruntași, precum și cu pecetea târgului, și vîndătorul încã să fie dator a da douë ocã cêra la biserica Domnêsca. La tôte acele datori să fie toți târgoveții deobște a da cuviinciosul ajutor — încã fiește-care după stare și puțința sa, iar nu mai mult, și Epitropii bisericilor încã să fie datori a-și da sêmã de tôte acele luaturi și daturi la cei mai fruntași din tôte acele stări.
6	Tôte scrisorile moșiei Tîrgului.	6.	Pecetluindu-se cu pecetile târgoveților fruntași, să steã la mâna Epitropilor bisericii Domnesci, și când va fi să se scôtã dintr'insele vre-o scrisóre, iarãși prin scirea fruntașilor să se scôtã, iar Epitropii de sine fãrã scirea fruntașilor să nu fie volnici a deschide scrisorile, precum și când va fi vr'o pricinã despre cine-vã asupra moșiei târgului, să se strîngã cu toți târgoveții la un loc și prin sfãtuire și alegerea tuturor să se pue la cale și sã-și rînduêscã și vechil dintre dînșii pe cel mai cu înțelegere om ce va fi ca să mêrgã să se și judece, de va cere trebuința, dându-i și în scris vechilime la mâna sa, și după pricinã să socotêscã și sã-i deã și mäsura cheltuelã de la tôte stările pe analogon stinjinilor locurilor ce stãpãnesc, încã atãt târgoveții fruntași, ca și alții, să se ferêscã ca să nu cumvã sã facã vr'o asuprire spre interesul lor cu cuvîntul acela al cheltuelilor celor mai sãrace, după cum acêstã rea obicinuințã se urmã pãnã acum, cãci pe urmã dacã se va dovedì cã vre-unii dintre dînșii

veșilor fruntași și numai cu scirea lor se va pute amlă la aceste acte.

Mijlocele de comunicațiune interesază comerțul. In această privință avem acte de la Calimach, cari privesc: menziturile sau poștele, brudina pe podurile după ape și harabagiū.

Menziturile. In genere de puțin ajutor puteau fi menziturile pentru înlesnirea publică și mai ales a comercianților, căci poșta serviă mai exclusiv pentru trebile Domniei și cel mult ale boerilor în slujbă. Incă în 1 August 1812, Divanul Cnejei Moldovei însărcinează pe N. Sion de la Visterie să inspecteze poștile din drumul Focșanilor, Galaților și Fălcii pe Prut (1).

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnēsa nōstră hotărīre
7.	Pecetea tīrgului.	7.	aū metahirisit un chip de vicleșng ca acela, se va pedepsi. Să stea păzită la mâna Epitropilor bisericii Domnesci, și fără de scirea tīrgoveșilor fruntași să nu fie volnici Epitropii a o pune nici pe o scrisore, căci o scrisore ca aceea, in care nu vor adeveri și tīrgoveșii fruntași cu iscăliturile lor că s'a pus pecetea și prin a lor scire, nu va pute avē nici o tărie.

Într'acestași chip, după cum s'a arătat în sus — dându-se Domnēsa nōstră hotărīre pentru tōte pricinile, poruncim Domnia Mea și tuturor locuitorilor din același tīrg, ca la tōte să se păzescă urmare întocmai și pe deplin, cu nestrămutare nici odiniōră în veci întru cât de puțin, căci carele va îndrăzni a face vre-o în protivă urmare, ca să asuprēscă pe vre-unii dintre dīnșii, se vor pedepsi, și nici un cuvīnt spre vre-o îndreptare nu vor pute avē, și spre aceea li s'a dat la mână și acēstă a nōstră Domnēscă carte, care s'a întărit și cu a nōstră Domnēscă iscălitură și pecete.

Semnat: Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

In Iași la Iunie 1814.

L. S.

Procitoh Vel Vorn.

S'a trecut la condicā.

Vel Logofēt.

(1) Acad. L. 78.

Reorganizarea poștelor se face de Calimach cu actul din 1 Ianuarie 1813, după dispozițiunile propuse de către *Marea Comisie*, chemată de Domnitor pentru regularea a diverse servicii publice. Poștile se pun sub îngrijirea acestei *marî Comisii*. Nazir ori Președinte Comisiunii acesteia e numit fostul Mare Postelnic Gheorghe Manu (1).

La 1 Ianuarie 1814, Scarlat Calimach dă un nou uric pentru menzilirii, reorganizând *Naziria* și numind Nazir pe biv Vel Post. Mihaelache Mavrogheni.

Uricul hotărăsece :

1). Să fie la poște numărul cailor și surugiilor hotărâți. Căpitanul de menzil să fie cu grija cailor în buna stare, ca să nu se supere locuitorii cu luare de cai.

(1) *Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnitor și stăpânitor a țotei Moldo-Vlahii.*

Prea cinstite și de bun neam boerule al nostru, fost Mare Postelnice Gheorghe Manu, Președinte al marî Comisii. Dorind să se păzescă în țote rînduella trebuitore în același mod și pentru (νιζαμίου των μενζιλιων) nizamul menzilirilor din țera Domniei-Mele, pentru că câte odată se dă credință și alte-ori se fac economii, pentru cumpărători, dându-se érba trebuitore și grăunțele și surugii de către locuitorii noștri din țeră, am judecat bine și trebuitor să se pună privigherea acêsta a menzilirilor sub îngrijirea unuia din slujbașii Domniei, pentru ca să se aibă deosebită băgare de sémă atât la măsurarea erbei și a grăunțelor, cât și la cele-l-alte pricinî, atingetore de menzilirii. Pentru care și hotărînd domnesce, dăm privigherea menzilirilor diu întrêga nôstră țeră sub îngrijirea marî Comisii. Incât pentru viitor și cât va fi în credință și în timpul vinđării, va rămâné nazaretul menzilirilor legat de funcționarea Comisiunii, unde Evghenia ta veî avé acum privigherea sciind tot odată, că s'a adăogat și îngrijirea a însuși naziretului și urmându-se în chipul următor :

a). Să se observe în continuu și să se cerceteze cursurile tuturor pricinilor menzilirilor și mai ales cele atingetore de observarea dreptății la măsurarea finului și a grăunțelor.

b). În tot timpul să aibă îngrijirea, ca un număr hotărît de cai și surugii să fie la poște complet și în bună stare.

Și pentru acêstă slujbă adaosă a menzilirilor, s'a luat hotărîre Domnêscă, marea Comisiune să aibă venituri neschimbăciöse : 80 surugii, cari vor primi aceeași léfă după cum plătesc locuitorii și celor-lalți surugii, cari se află în serviciile menzilirilor, luând veniturile pentru acêstă cheltuella pe un an; adecă 15.000 lei la începutul anului, prin Ianuarie și Fevruarie, iar cea-laltă jumătate de 15.000 lei după un semestru, prin Iunie sau Iulie, făcându-se tahrilul de către Visteria Domniei-Mele, că acea președenție a Comisiunii nu are alt venit afară de ulufe (οδλοοφεί), luându-se acêstă dispozițiune în modul cel mai drept, poruncim și Evgheniei sale, boerului nostru Mare Vistier să se aplice fără schimbare acêstă dispozițiune și presenta acêstă țidulă Donnêscă să se trêcă în condica Domnescii nôstre Visterii, pentru a rămâné neschimbată și cu putere. — 1813 Ianuarie 1.

2). Nazirul să cerceteze și aprobe cu carte alegerea Căpitanilor de menziluri, dându-le instrucțiunile cuvenite.

Să destitue și pedepsască pe căpitanii abusivi.

3). Țera este îndatorită a da spre ținerea menzilor surugii după trebuință și căruce și finul pe suma cailor ce vor așeză și o sumă de orz din orzul trebuincios. Acésta cu dréptă analoghie, rînduindu-se în țera de dumné-lui Vel Vistier cu cărțile Domniei-Mele. Dumné-lui boerul Nazir va veghiă acésta repartiție, să nu se ieă rușfet de primitorii finului și orzului, orî să se facă abuz la măsurare, ci cu dimmerlie dréptă cu *bour*.

4). Facerea *menzelhanelelor* să se facă prin Nazir, prin rînduire de către Visterie și numai după trebuință, fără însărcinarea saŭ asuprirea locuitorilor.

5). Nazirul să aibă grijă de imașul fie-cărei poște, pe moșiile apropiate, cu plată. Și să nu se aducă locuitorilor strîmtorie orî călcări de fînețe ale lor cu caii poștelor.

6). Nazirul este intermediator între țiiitorii de menziluri, Domnia și guvernul țerii.

7). Nazirul este tribunalul cercetător pricinelor dintre căpitanî, surugii și alți ómenî ai menzilor. Când va avé nevoie Nazirul în pricinile aceste de intervenirea dregătorilor va cere acestea prin Visterie.

8). Nazirul iscălesce menzile (blanchetele orî inamuri, orî podorojnile de caî. Caii se vor da după greutate și înlesnirea drumului.

9). Socotéla cu Visteria pentru caii ce s'aŭ dat în trebile țerii se face la finele fie-cărei lunî. Apoî se va da Nazirului pecetluit gospod pe suma banilor, pentru plata acestora.

Apoî Vodă otăresce *iraturî*, venitul Nazirului:

a). Peste 30 banî de cal pe cés de la ceî ce âmbă cu poșta (particular), să se ieă încă 9 banî la casa menzilului, și de aci să-î tragă Nazirul pe fie-ce lună.

b). Câte 2 parale de tot leul din darea satelor pentru léfa surugiilor.

c). De la tot căpitanul ce se va rînduî din noŭ la menzil câte 20 lei.

d). Țiiitorii menzilor vor da pe an *avaet* Nazirului câte 2 000 lei(1).

La fila 127 verso, cond. Metropoliei Iași este rînduit Nazir Teodor, biv Vel Comis, în 1814 Noemvrie 12.

(1) Cond. Metr. Iași, fila 88. 1814 Ghenarie 1.

A mai fost Nazir peste menziluri în timpul lui Sc. Calimach și Vorn. Gr. Ghica (1).

La Naziria menzilurilor se adaogă și administrațiunea harabagiilor și prelevarea taxelor ce se impun acestora.

După ce se perdù Basarabia, se înființă, pentru înlesnirea comerciului cu acéastă țără, corporațiunea *harabagiilor*, cu un *Vătav* de harabagii.

La 1813 Maiü 1, Domnul numesce *Vătav* de harabagii pentru trecerea Prutului pe Dumitrache Grigoriu și-i dă instrucțiuni:

Orî-care va avé trebuință de trăsuri, să tocméscă cu chirie să pótă află fără supérare și pe bună siguranță, grație Vătavului, fără de intervenirea căruia nimeni să nu fie volnic a tocmi trăsură cu chirie.

Vătavul va luă obicinuitul *havaet* la 10 lei unul din plata chiriei.

Vătavul de harabagii din Iași să nu se amestece în raionul celui de pe Prut și să nu apuce de plată pe harabagii tocniți prin acel de Prut.

Iacă și «ponturile» generale la cari sunt supuși harabagii, cărora li se dă în fie-care oraș câte un *vătaf*.

Ponturi pentru rînduêla vătafilor harabagii, ce aũ a se rîndui pe la ținuturi.

1) Din suma banilor ce va luă fiește-care cărauș chirie după tocméla ce vor face cu neguțătorii pentru mărfile ce vor încărcă din fiește-care tîrg, ca să le duca orî unde aiurea, sau măcar și peste hotar, să ieã avaetul vătăfiei de harabagii din 10 lei unul, precum din veci s'a urmat.

2). Awaetul acesta nu are să se ieã într'alt fel, decât numai atunci când se încarcă marfa de pe la tîrguri în vremea ridicării, iar aiurea întru trecere, sau unde se va descărcă, să nu se supere.

3). Atât neguțătorii ce vor avé a trimite mărfuri cu care în chirie orî unde vor voi, cât și căraușii ce vor voi a se tocmi, să fie datorî a săvirși tocméla întru înfașoșarea vătăfului de harabagii, ca să scie unde are a merge harabagiile lor și cu ce marfă, sau alte locuri, iar fără scirea vătăfului nimeni să nu pótă săvirși tocméla.

După aceste ponturi aũ să urmeze vătăfii de harabagii ce se vor rîndui de catre dumné-lui boerul Nazir pe la tîrgurile ținuturilor, ferindu-se de cel mai mic catahrisis sau luare peste ponturi, întru păzirea bunului nizam al chirigiilor și odilna neguțătorilor.

Plata de brudină interesă de asemenea mijlócele de comunicațiune din țără și cu streinătatea. Sc. Calimach fixéză un tarif general pentru

(1) Cond. Metropoliei Iași, pag. 157 și 158.

brudină pe Dunăre, Nistru, Siret, Prut, Moldova, Bistrița și Trotuș(1).

(1) Iacă acest tarif:

Brudina Dunărei.

Lei Banii noi

- 20 De cal, boiu, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boii în not, să dea pe jumătate pentru povară.
- 15 De cal, boiu, la car, căruță deșertă, iar de vor trece cai sau boii în not să dea pe jumătate.
- 15 De om călare ce va trece pe pod, de om pedestru șese bani.
- 10 De orî-ce vită slobodă va trece pe pod.
- 3 80 De o mie oi ce vor trece pe pod, din oile mumbalei împărătesci.
- 5 — Pe 1.000 oi ce vor trece pe pod, oi neguțatoresci.

(L. P.)

Brudina Nistrului.

- 15 De cal, boiu, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boii în not sa dea pe jumătate pentru povară.
- 10 De la cal, boiu, la caruță deșertă, iar de vor trece cai sau boii în not sa dea pe jumătate.
- 12 De om calare ce va trece pe pod, iar de om pedestru 3 bani.
- 6 De orî-ce vită slobodă ce va trece în pod.
- 400 De 1.000 oi ce vor trece pe pod, adică 4 bani de 10 oi.

(L. P.)

Brudina Prutului, a Siretului, a Moldovei, a Bistriței și a Trotușului.

- 6 De cal, boiu, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boii în not sa dea pe jumătate.
- 3 De cal, boiu, la cal i căruță deșertă, iar de vor trece cai sau boii în not să dea pe jumătate.
- 3 De om călare ce va trece pe pod, iar de om pedestru pe jumătate.
- 3 De orî-ce vită slobodă ce va trece pe pod.
- 200 De 1.000 oi ce vor trece pe pod, adică pe 10 oi doi bani.

(L. P.)

Cond. Metropoliei Iași, p. 80.

Ponturile anume de trecerea peste Dunăre și peste Prut le aflăm ast-fel indicate în Cond. Metropoliei din Iași :

Tamojne	Bariert	
1	-- Acherman	} pe Dunăre.
—	1 Chilia	
—	1 Ismail	
1	— Reni (Рєνω)	

Finanțele sub Scarlat Calimach.

Scarlat Calimach numi Visternic Mare pe Grigorașcu Sturdza, care ținea întru însoțire pe Domnița Marghióla din némul lui Calimach. Făcând *terzehat*, adecă numirea boerilor de Divan, noul Domnitor

Tamojne	Barierî	
1	— Vadul lui Isac	} pe Prut.
—	1 Fălciul	
—	1 Movila Răbăei	
1	— Zăgărace	
—	1 Ștefănesci	
1	— Lipcani	
1	— Novosălița	
<u>6</u>	<u>5</u>	

Inmulțirea sudiților cauzând pagubă Visteriei, s'aŭ luat dispozițiunî pentru împușinarea lor. (1)

(1) Intâiule al ighemonilor, cu némul lui Mesie, alesului acelui mai mare al némului creștinesc Alexandru Voevod al Moldaviei, să se încheie sfîrșitul têu cu bine; câți saŭ consuli saŭ viș-consuli vor fi orînduiți, atât pe la ostróvele Mării Albe și până la părțile din préjma ta saŭ și la alte locuri prin care se vor fi petrecând neguțătoriile din împărățiile Evropienesci ce petrec în pace cu puternica și vecinică împărăția mea. Aceștia ca să fie din némul stăpânului lor anume se cuprinde prin ponturile ce s'aŭ așezat la facerea păcei, precum cu totul în potriva tocmelelor păcei este când numiții consuli și viși-consuli, de vor fi din supușii puternicei mele împărății, și pentru că mulți din supusele nóstre raele de la o vreme meștesugind cu chip ca să așeze consul și viș-consul și mulți luând patente cu obrăznicii aŭ îndrăznit a se așeză streinî sudiți.

Spre îndreptarea și întocmirea acestor pricinî înadins la anul 1206 la începutul lunei lui Sefir s'aŭ scris împărătesci firmanuri și s'aŭ trimis la toate ostróvele Mării Albe și pe la părțile din prejur anume lămurind, că cari consuli și viș-consuli ori în care ostrov saŭ în care loc al Mării Albe se vor ivi că aŭ fost din ale nóstre supuse raele, ca nisce împotrivorî la tocmelile păcei și la pămîntesca oblăduire, ca să fie fără de tãrie scrisorile ce vor fi având de orînduêla lor în slujba și să se socotescă ca nisce proști supuși și câți din supusele raele ale puternicei mele împărății vor îndrăzni a se face saŭ consul din partea sudiților streinî, sau vor îndrăzni a luă patente ale consulilor, cercetându-se să se pedepsescă, și câți iarăși sudiți și supuși de stăpânire streină cumpărând vor voi a dobândi moșii din lucrurile mișcătore saŭ un lucru împotrivor la sfînta pravilă și la așezările păcei, unî ca aceștia de acum să se zătîcnescă a cumpără în cuprinderea puternicei mele împărății case, dughene și alte lucruri nemișcătore saŭ pentru sineși saŭ pentru bisericii și mănăstiri.

Așijderea câți sudiți se vor însură luând fete ale supușilor raele a puternicei mele

alese de Hatman pe Constantin Palade, căruia îi dăte întru însoțire pe fiică-sa, Domnița Ralu.

împărății, fiind acestea după sfinta lege, fiind-că rămân asemenea raele ale puternicei mele împărății, aceștia să plătescă atât bir și fiteși-ce altă dare pentru averea lor și, de se vor împotrivi la legăturile acestea și la împărătescile dreptăți, atât pentru sineși cât și pentru averile ce au, nici ca cum să nu se ascundă.

De vreme dar că acele atunci trimise porunci ale împărăției mele, pentru că au fost pe scurt alcătuite, s'au dovedit că la multe părți de loc s'au urinat împotriva, au trebuit pentru înțelegerea multora de isnovă acele mai înainte scrise și potrivindu-le cu sfintele pravili, pe larg, să scriem al doilea împărătesc porunci pe la câte locuri va cere trebuința:

1). După chipul ce s'a scris mai nainte până la sfârșitul lui Gem Azail Ahar, adecă cu șapte ani mai înaintea sorocului ce s'a dat de cincă luni, au ajuns a se face saū consuli saū viț-consuli, fiind în potriiva tocmelelor și a pămîntescii oblăduiri, care să rămăe fără de putere toate scrisorile ce vor fi avënd.

2). Ori-căți de acum prin mijlocire de streini supuși vor cuteză a luă consulaturi în tot chipul, se socotesc dajnici, ori a avé patente, îndată ce se vor dovedi că au făcut de acestea, să-l pedepsiți cu tărie.

3). Căți streini sudiți ori neguțătorind, ori âmbând pentru alte pricină, vor veni întru otomanicele stăpâniri, vor voi a câștigă prin cumpăratură pămînt saū alte moși, în potrivă fiind la obiceiurile cele dintru început și la pămîntescile pravile, unii ca aceștia vîndënd moșiile lor la dajnici raele ale însuși împărăției mele, să lo-cuască cu chirie și cu năimělă.

4). Ori căți din dajnicii altor stăpâniri și din streini sudiți se vor fi însurat cu fete ale raelelor împărăției mele, dar cu chip prietenesc s'au trecut cu vederea de acei copii căți se vor fi născut până la acel soroc, cât și feciorii acestora căți de atunci se vor fi născut și se vor fi însurat cu fete ale raelelor și după pomenitul soroc, copiii ce vor fi făcut după prietenésca cu vederea trecere, să se socotéscă ca nisce streini sudiți și, de se vor fi aflând saū în slujbă de consulat saū vor fi dobândit pămînturi, lucruri nemișcătore, aceștia precum și cei streini dajnici și sudiți, vîndënd acele nemișcătore ale lor averi, să rămăe fără prilej.

5). Iar căți sudiți după pomenitul soroc încóce se vor însurà cu fete de ale raelelor încredințându-se, să se însciînteze că copiii lor ce se vor nasce au să se socotéscă drept raele ale puternicei mele împărății.

Iată dar spre mai pe largă aretare cum și spre înțelegerea alcătuirilor ce se cuprind într'acele de mai nainte împărătesc firmanuri și de al 2-lea acum s'au dat aceste porunci ale împărăției mele, și fiind-că s'a cerșut ca după pravile, să se scie la cine se cuvine copiii ce se vor nasce din sudiții însurați cu femeii raele ale puternicei mele împărății, s'au scos trei festfale de la marele Șeihislam, la care sunt acestea:

1). Petre suditul și dajnic din stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puternicei mele împărății, de va vré să cumpere vre-o parte de pămînt din cele ce se dijmuesc saū din cele ce cu anul se țin în arendă, ca un stăpân a semănă într'acest pămînt, uuul ca acesta se lasă a semănă saū nu se lasă? (Răspuns:) Nu se lasă.

Una din cele dintâi preocupațiuni ale lui Scarlat Calimach fu și aceea a unei noue așezări de dări.

2). Pavel suditul și dajnic de stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puternice mele împărății va începe a semăna țarină ca un nămeș (S'a întrebat :) după pravile opresce-se Pavel de a semăna ? (Răspuns:) Se opresce.

3). Ioan sudit și dajnic din stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puternice mele împărății s'a însurat cu Maria, femeie raiă. Copilul Neculaș ce s'a născut dintr'înșii, de se va întorce tatăl-său Ioan la țera, unde a fost mai înainte cu locuința, și nevrând a merge cu tatăl său (Se întreabă:) se cuvine a rămâne acest Nicolae la mamă-sa Maria ? (Răspuns :) se cuvine.

Spre mai cu lungime și spre vecinica pază acelor date de mai înainte acelor împărătesci porunci și chipuri alcătuite întocmai cu sfintele pravile și cu obiceiurile pământului, s'a trimis și acum această împărătescă a mea poruncă prin hatihumaium, atât către Domnul Țării-Românesci, cât și către Domnul țării Moldovei, cât și către alții ce s'a'u cădută. Drept aceea măcar că după datorie și după cuviință la unele ca aceste pricină urmază a se face cât va fi mai mult la puțină privighere și luare aminte și și nopți să nu se întâmple cel mai mic lucru.

Fiind dar că s'a însciuțat împărăția mea, că în Țera-Românescă și în țera Moldovei se urmază câte-vă pricină împotriva împărătescilor mele porunci, s'a scris și acum această strașnică poruncă și s'a trimis către tine, Domnul Moldaviei și către Domnul Țării-Românesci, tot într'o vreme, ca să urmeze neschimbat cu mare luare aminte și cu scumpete cele cuprinse, după chipurile alcătuite și mai înainte și ca să nu nască cel mai mic împotriva lucru la orinduelile ce s'a'u arătat așisderea, după al 8-lea cap al tocmelelor de pace ce s'a'u făcut cu Austria: Câți locuitori din cuprinderea amânduror stăpânilor, adecă mai înaintea răzmiriței de pe urmă sau în vremea răzmiriței, vor fi privilegiați de la o stăpânire la alta făcându-se acolo supuși, unii ca aceștia neceșindu-se nici de către una stăpânire a se aduce la urma lor, unde locuiau mai înainte, să se socotască după cum și alți streini sudiți; cum și câți supuși locuitori ori din cuprinderea împărătescii mele Măririi sau a Austriei vor fi stăpâni pe nemișcătore, fără a se zăcni nici de către o stăpânire la legi, în care din amândouă stăpânirile voesce a locui, să se îndatorască a vinde nemișcătorele lor averi din partea cea-laltă stăpânire. Tu dar, numitul Domn al Moldovei, pliroforisindu-te pe cât este de trebuință săvârșirea celor arătate întru împărătescile porunci celor mai dinainte, cât și aceste de acum al doilea și isprăvire celor ce în cap al 8-lea al tocmelelor de pace ce s'a'u făcut între împărăția mea și între Austria s'a hotărât, după cum pe cei streini sudiți, asemenea vei metaherisi și pe cei ore-cară dintru 'ntâi fiind raele împărăției mele, sau înaintea răzmiriței acestei de pe urmă, sau în vremea acestei răzmirițe au pribegit în țera nemțescă și făcându-se acolo supuși dajdiei vor umbla în țerile împărăției mele cu patente spre a neguțători, după cum în potrivă nu vei cunoște de sudiți pe câți după răzmiriță pribegind în țera nemțescă și luând patente vor umbla fără de nici un cuvânt în părțile împărăției mele.

Aceste toate bine cunoscându-le, te vei sîrgui ca să se isprăvescă după chipul mai înainte așezat; drept această, după ce acest împărătesc firman se va celi în auzul tuturor de obște și se va însciuță, câți vor îndrăzni a umbla împotriva, îndată fără mijlociri să-i arăți către înalta împărătescă Pörtă cu numele și porecla lor;

Domnitorul provăcă să se facă asemenea aședare (1). Marele Logofăt Costache Ghica și ceilalți Logofeți: Constantin Balș, Iordache Canta, Hatmanul de atunci Sandu Sturdza, Visternicii Grigorie Sturdza și Iordache Roset, Vornicii Lupu Balș, Dimitrie Bogdan, Dimitrie Ralet, Vasile Roset și Răducanu Roset Hatman se adună și, după desbateri

vei păzi cu luare aminte și toate chipurile ce s'au așezat întru tocmele acelor-lalte evropenesci împărății.

Luând împărătesca acésta poruncă ce și se trimite acum, te vei sili cu toate sîr-guința și luare aminte spre împlinirea tuturor câte poruncim, după chipul mai înainte scris, ferindu-te cu totul de cele în potriva acestor porunci.

În cetatea Țarigradului, la anul 1213 Muherim 7.

(1) Dăm aci reclamațiunea boerilor contra răpirei Basarabiei. De ea am vorbit mai sus.

Pline-s sufletele noastre de bucurie, că iarăși ne-a învrednicit Dumnezeua umbrire a ne întorče în sôrtea cea norocită către supunerea cea dorită a prea puterniciei și hrănitorei noastre împărății; și într'un cuvînt, în stăpînirea firescilor noștri — din vechime stăpâni, a dreptului și a îndurătorului Devlet — a căruia slavă să fie nemărginită în veci. Iată prin mijlocirea Înălțimii Tale, celui ce te-a dăruit nouă Domn și stăpânitor astăzi, spre marea odihnă sufletescă a norodului acestuia, care cunoște din strămoșii Înălțimii Tale firésca și părintésca ocârmuire, năzuesce tot pămîntul împreună cu glasuri umilite către strălucitul prag al împărătescii împărății, a aduce lacrimile cele de bucurie, iar după acésta nimica altă neavînd vrednic spre mulțanire, cu inimă și genuchi plecate a trîmite rugă către milostivul Dumnezeu, pentru îndreptarea anilor vieții a prea puternicului și îndurătorului Împărat, a căruia întărescă-se și păzescă-se împărătesca stăpînire cu nesfîrșită slavă și vecinică de fericire spre bucuria noastră, ca sub umbra puterii sale să venim întru răsufare și ușurare, câștigînd din nedepărtatele sale daruri rodurile cele bogate ale dreptății și ale îndurării. Însă ca o datorie socotim cugetarea noastră de a face cunoscută starea țerii noastre la prea înălțații noștri stăpâni. Cunoscută este în lume sarcina ce a fost asupra acestei mici eparhii, întru acésta epocă de șese ani, călcându-se de oști nesfirșite rosienesci și făcându-se priveslăstea rasboiului cu necontenire, gătind cele trebuitoare, slujind, muncind cu mâinile și cu dobitocele, cu păgubire din toate părțile, până la îngenuchiarea sa, însă prin buna chibzuire noi am păzit nerisipirea raelilor împărătesci, cu nădejdea vécului fericirii de a se întorče în stăpînirea cea veche. Întru desnădăjduirea întâmpinării, sosind lumina mântuirii cu prefacerea păcii, vedînd că din trupul Moldovei, partea cea mai bună și însuflețirea hranei și imputernicirea s'au deosebit, apoi ca nisce slugi credinciose insciințăm, că din întregimea Moldovei lipsesc acum șese ținuturi, adecă cel mai mare ținut ce se numesce Orheiul său Lăpușna, cel al doilea după dînsul al Sorocii, al 3 Hotărniceni, al 4 Codrul, al 5 Greceni, iar al 6 ținutul Iașii cea mai multă parte, căci acea rămasă se socotesce întru nimica; afară de ținutul Hotinului și afară de al Bugégului, care deși s'au deslipit de la o vreme din trupul pămîntului Moldovei, dar tot întru aceeași stăpînire aflându-se a prea pu-

urmărite mai mult timp, presentă la 11 Octomvrie 1812, saū mai bine trimit Domnitorului, care încă în Iași nu sosise, o anaforă cu următoarele constatări și dispozițiuni, în calitate de Caimacamă ai noului Domn.

ternicii împărății, eră îndemânarea și adăpostirea pămîntenilor, în înlesnirea viețuirii lor și întru a hranei îndestulare și a vitelor pășune.

Iară întru acest chip, totă partea aceea socotindu-se până în Prut, pôte fi mai mult decât jumătate de țeră, într'un cuvînt tot câmpul și inima țerii. Vorbind însă numai pentru cele ce s'au deslipit din trupul Moldaviei, să se scie, că întâi pentru zahereă, când se da din pămîntul acesta, una sută mii Stambol-kile grău arnaut și una sută mii Stambol-kile grău cărnău, pentru tertipaturile Constantinopolului, se scoteau din ținuturile cele deslpite acum până în Prut 120.000 Stambol-kile, și numai 80.000 din ținuturile acele cari au mai rămas în stăpânirea întrupării de astăzi a Moldovei. Fiind-că n'au rămas alte ținuturi cu pluguri decât numai ținutul Galațului, care este Covurluiū, și al doilea Fălciū, iar apoi o parte din ținuturile Tecuciului, Tutova și Putna, câte un ocol saū câte-vă sate. Drept aceea, la o îmbelșugare de abiă se pôte scôte din aceste două-trei ținuturi mici, un de zahereă, grău cărnău și arnaut; iar întru neîmbelșugare este îndoclă de se vor puté îndestulă și însuși orașul Iași și cele-l-alte. Pentru că și câmpul și plugarii s'au deslipit și partea rămasă, care este Sucéva, Némțu, Roman, Bacău, Vasluiu, Cărligătura, Botoșanii, Hărlăul, Dorohoiū și Herța, bez cele ce s'au ȓis mai sus, aceste ținuturi de mult abiă pentru hrana lor sémână popușoiū saū alt-fel de pâne prôstă, iar nu grău și orz, care este pentru îndestularea Capanului împărătesc. La 2 din ținuturile acestea ce s'au deslipit din trupul Moldovei, se dau în vremea când se trimiteau oile Bumbaelii la Constantinopole, de la 35.000 până la 40.000 oi, în vreme ce se cumpărau 20.000 a Miriei, și 60.000 a Bumbaelii — cu riza pazar, și din tôte ținuturile acestea rămase, abiă să fie o sumă de alte 40.000. Inșă se făceau pentru că eră tot un trup partea câmpului aceea de peste Prut și mergend gelepii cu puterea ocărmuirii, în câmpii peste Prut și în Tatarlak, le găsiaū pășunând și luau după rînduirea Domnicii, din ȓece saū cinci-spre-ȓece una, și la împlinirea sumei Miriei și a Bumbaelii, după întâmplarea de acum, cu multă nevoie va fi în anii viitorii a se împlini 30 saū 40 mii oi, cu fiat și cu strîngere de Bumbie; neputend trece gelepii a le găsi pe câmpii dați acum în stăpânirea streină; și cei cresctorii de vite neavend câmpii aicea, acolo unde vor merge la pășune, numai cu riza-pazar le vor scôte gelepii, cu prețuri mulțămitoare. Din țera Moldovei se trimiteau la Kapan până la 300.000 ocă unt; din ținuturile acestea ce s'au deslipit mergeau 140 mii ocă, iar 160 mii din ținuturile rămase; acum dar abiă acéstă sumă de 160 mii ocă unt să se pôtă trimite la schele prin locuitorii, de la anul viitor, iar apoi seū și cerviciū din vitele ce se tăiaū pe la zallhanale, și se trimiteau la Kapan din Moldavia până la 4 și 5.000 ocă, și se dă după fiat; aceste vite tôte se cumpărau peste Prut, căci acolo este isvorul vitelor — dar și puține câte se cumpărau din astă parte de Prut, cumpărătorii vitelor Sureccii le duceau la suhaturii peste Prut, în partea ce s'a deslipit, căci în partea asta rămase suhaturii nu sunt decât numai pe câmpiile Galațului, Fălciului și câte-vă peticuțe și la Tutova. Câte suhaturii sunt rămase în partea acésta abiă vor fi de ajuns pentru puține vite, din cari să

Anaforaua constată că înainte de războiul ruso-turc, care se termină la 1812, suma la care se ridică venitul din bir al țării, afară de rumsaturî, eră de 1.695.000 lei. Acéstă sumă se prelevă de la țeranî,

ésă seü pentru trebuința ueîntuuecării întu lumina pămînteuilor; fiind-că și cei ce vor cumpără vite diu ținuturile rămase acolo peste Prut vor fi siliți a le duce la suhaturi și de acolo ciue le va scóte, ca să le supne îu tăiere de salhauă și îu preț de fiat. Iată dar că firesce se perde nădejdea seului și a cerviciului, pentru trebuința Kapauului. Cu o siluicie prea mare priu fiat, pot să mērgă diu puține suhaturi ale părții acesteia 100 de mii ocă seü și cerviciu pe au; iar apoi numai slobođirea uuui preț prea îdestulat póte să facă pe cei de peste Prut, îu loc de a trāmite vitele peste hotar, să le taie la zalhauale și să ducă seul și cerviciul la Galați. Îu ținuturile acestea deslipite, a fost și parte îdestulă de scutiți și slugi ale ciuului boeresc, cari după pronomiile vechi de la strămoși îi aü pentru slujba caselor lor, după rînduirea treptei boeriilor. Acum deslipindu-se acele ținuturi, iar boerii după rāvna lor rămāind îu supunerea puteruiței împărății, urmēză după rînduelă a uu perde pronomiile diu îu vechime, uefiind chip a viețuî fără de scutiți, și a li se da diu biruicii locuitorii satelor rămase; apoi de toți scutiți fiind ai ueîmului boeresc pāuă la 18 mii ómeui, și aualogia ținuturilor peste Prut, după suma locuitorilor fiind a treia parte 6.000, se îusărcinēză îu partea acēsta, unde sunt crediocioșii și supușii; și întu acest chip locuitorii Moldovei cānd eră tótă țera împreunată, socotiundu-se îu numēr de 120 mii biruicii cu scutiți, apoi scoțēndu-se ținuturile deslipite pāuă îu Prut, rămāue îu partea acēsta mai puțiu de 80 mii, diu cari trebuie să se deă 18 mii slobođi de alte slujbe, plātiud numai birul, și iată rēuāu pentru tóte slujbele și poruncile împărătesci la 60 mii îu tótă partea Moldovei a stāpānirii Înalțimii Tale, iar uu mai mult. Să se adaoge acuu și mulțimea slujitorilor ce pāziau marginea Nistrului, ce s'aü oprit peste Prut, și acum pentru alcătuirea pazei margiuilor Prutului, trebuesc diu biruicii țării să se dcă. Spre sciința adevărată de păgubirea ce se priciuuesce îu veniturile Visteriei pāmîntului și îu darea cea obiciuinată a Casei rāsurilor ce este a lefilor, și îu resumaturile Domuului, după datorie facem cuoscut: Asupra birului uuui au, care după alcătuirea obștēscă pāmîntēscă, îu vremea păcii, mai îuaintea rēzboiului acestuia ce s'a făcut, priu vredeuicil de îchiuăciuuue hatișcrif eră rînduit a fi 1.695.000. Dintr'acéstă sumă se luāu 625 mii, diu ținuturile pāuă îu Prut, cari s'aü deslipit acum, iar uu miliou 70 de mii diu ținuturile acestea rămase; paguba dar a Visteriei Domuesci diu bauii birului, diu cari se face plata haraciului, idieliilor și Rechea-bielilor și se împlinua cele-lalte cheltueli pāmîntesci, uu este numai 625 mii, căci și diu cei ce rămāu, fiind a se plăti legiuinții scutiți ai ciuurilor boeresci, atāt cāt se plātiau și mai îuainte, alcătuiud pāuă la 285 mii lei, iată că rămāu Visteriei Domuesci îutr'uu au numai 785 mii lei, și pentru haraciü și pentru idie și rechiabe și pentru tóte cele-lalte cheltueli ale țării, cari uici îutr'uu chip uu pot să ajuugă; apoi urmēză după acēsta și al doilea păgubire a Casei rāsurilor, care după socotiunța drēptă se alcătuesce îu 225 mii, care se luāu diu ținuturile ce s'aü deslipit, și acum uu aü să se ieă spre a se da lafeile celor ce slujesc pāmîntului, precum: dregători, scriitorii Divauului și Departamentului, Kapi-chihaelile diu Coustantiuopol și acești baui ai lipsei lefilor, de se vor oprî diu bauii Visteriei ce s'aü đis mai sus că rămāu 785

mazilî, ruptași, ruptele Visteriei, jidovi și neguțătorî hrisovoliți. Mai plătiaș birnicii deosebit 180.000 lei pentru poște, mile și orfanotrofie. Se mai prelevă de la birnicii și așa și-a răsură, câte 15 parale de tot leul. Din răsuri se plătiaș lefle slujbașilor țerii: Divanișilor, De-

mii lei, se alege a rămâne pe an numai 560 mii. Păgubirea este din rusumaturile Domnului, adică din slujbele goștinei, desetină și vădrărit, vămii și ocnă; aceste slujbe în trecute vîndări ajungeau a aduce folos pe an 900 mii lei, iar une-orî mai mult ôreși-ce, și alte orî mai puțin. Făcându-se socotelă acum cu despărțirea țerii, din suma arătată pe an se perd 315 mii lei ai goștinei; 55 mii se mai luaș de pe oile acele ale locuitorilor de peste Prut, cari acum s'au deosebit. Din 120 mii lei ai slujbei desetinei, care este a se strînge de pe stupi, se luaș 40 mii desetina stupilor celor de peste Prut. Din 200 mii ai vădrăritului vinului, se luaș 10 mii de pe viile de peste Prut, pentru că vii sunt puține acolo. Iar apoi din 200 mii lei din vîndarea vămilor țerii, socotindu-se în jumătate vama vitelor care se făcea de neguțătorie — adică boi și vaci ce trec în Austria, cumpărându-se și pășunându-se în ținuturile de peste Prut — și puțină păgubire pentru mărfurile ce se cheltuiau la locuitorii de peste Prut, se socotesce paguba de 110 mii lei și numai 90 mii lei în starea de acum pot să urce vămile țerii cu tahniu. Asemenea și de ocne, a cărora vîndare măsurat putea să fie 160 mii lei pe an, se socotesce o păgubire de 60 mii lei, lipsind schelele noastre de la Nistru, și folosul ce aveaș cumpărătorii cămării gospod, ducând sare pe la acele schele, și lipsa din vîndare, pentru că în Basarabia sunt numai tuzlale și sare de mare. Și din vama holercii ce se trecea peste Nistru trebuie să se socotescă în jumătate, adică 40 mii lei, din 80 mii ce se luaș. În sfîrșit, afară de paguba Visteriei, de paguba din rusumaturî și din paguba Cămării Domnului, urmază și însași țerii păgubire alișveriușului vitelor, boi, vaci și cai de negoț, cari trec peste hotar și aduc în țera Moldovei monedă, din vîndarea acesta, până la 3 milioane lei, socotindu-se cel mai puțin 15 mii boi de negoț câte 10 galbeni, 15 mii vaci câte 5 galbeni și 5 până la 6 mii cai câte 15 galbeni, iată că trec peste 3 milioane ce se aduceau pe an până acum din vîndarea vitelor. De istov acest alișveriuș lipsesce acum din Moldova, căci și vitele de negoț și hergheliile tôte peste Prut se hrănesc, din în vechime și în Bugég. Acum folosul acesta va fi pentru acea parte a Moldovei numai, nefiind câmpii în părțile acestea, ca să se urmeze acest alișveriuș și perdându-se isvorul neguțătoriei saș comora țerii. Căci folosul din vite de salhană saș din puțina zahereă și din viile ce sunt pe la unele locuri este prea puțin de a puté de acum plăti și biruri Moldova și a fi și în fericită stare. În partea acesta nu se pôte socoti mai multă vîndare decât de 5 mii boi și 5 mii vaci pe an, peste hotar. Acesta este, prea Înălțate Dómne, starea și greutățile de acum și scăderea țerii acesteia. Și într'un cuvînt, din chelerul împărăției, din Moldova, lipsesce chelerul țerii, lipsesce însuflețirea alișveriușului vitelor, și întristarea credincioșelor raele este că, neîntregindu-se Moldova, să nu piară numele învrednicirii de a se numi cheler, neavînd de unde îndestulă cu zahereă și isvorî zahereă la capanul împărătesc.

Dar apoi cei obicinuiți de a face alișveriușul vitelor, raele credincioșe ale Devletului, perdînd nădejdea lor din îndestularea câmpului, nevoiși și cu întristare sufletescă, vor merge aiurea să-și afle închipuirî. La noi nevrednicii și acum nepuțincioșii nu încape a face îndreptare, iar la puterea și îndurarea prea puternicului

partamenturilor, scriitorilor Divanului și Visteriei, Ispravnicilor, judecătorilor, sameșilor, slujitorilor pămîntenî și beșlegilor turci, capuchehaelelor de la Constantinopole, etc. Budgetul acestor lefi se urcă la 800.000 lei, balanțându-se cu aceeași sumă de la răsuri. În timpul ocupațiunii rusesce s'a suprimat birul și s'a prelevat numai răsura, dar s'a suprimat și budgetul lefilor. Birul a fost înlocuit de ajutorința dughenelor și a cârciumilor. Numindu-se noul Domn, boerii propun reînființarea budgetului lefilor din venitul rásurilor, conform nizamului stabilit de Grigorie Ghica Vodă, la 1777 Aprilie. Cu acest scop se cere reînființarea Casei speciale a rásurilor și adunarea sumelor din rásuri la acea Casă, cu începere de la 1 Octomvrie. Boerii

Devlet este tótă înlesnirea, a face și mângâerea și îndreptarea Moldaviei, care pôte fi și cu lipirea în partea rēmasă a trei-patru ținuturi măcar din Țera-Rumânescă, fără a fi atât de simțitor la acea țēră a Valachiei, acēstă deslipire. Pentru că iată Moldavia, după deslipirea ținuturilor până în Prut, nu rēmane alta decăt mai mică în numărul locuitorilor decăt Craiova sau Valachia mică; ce pôte să facă un principat cu un venit al birului ce se alege din 5 sau 6 sute mii, cu 50 sau 60 mii de locuitori ai satelor, ca să dea și bir și să ridice și împliniri de porunci împērătesci? Când dar va fi milostivirea a se lipi locul de hotar în Moldova până în apa Ialomiței, atunci se pôte socoti, că Moldova dobândind cāmp și patru ținuturi, Slam-Rîmnic, Buzēul, Săcuenii și Ialomița, se va putē numēră ca o jumătate de Valachie și va putē rēspunde dările de zaherele, acele cari și mai înainte de acēstă pace nenorocită, prin rīvna sa, aū rēspuns și aū dat la hrănitōrea împērăție, sau măcar trei ținuturi ale Țerii-Românesci, Slam Rîmnicul, Buzēul și Ialomița, să se adoaie și să se lipescă de sfâșiata Moldovă, c'a dobândit o cāmpie ce este în ținutul Rîmnicului și o parte în Buzēu, să aibă Moldovenii cei credincioși unde năzui cu vitele, să aibă țera unde spori în suma zaherelei și unde adăogî suma izașilor pentru capan, cu adăogirea acestor trei ținuturi, cari acum sunt risipite și mai mult stricate; prin o bună chibzuire și ocārmuire, viind cei strămutați la locurile lor, și adăogându-se locuința, pot să se facă ca 50 mii familii, precum eră și mai înainte în vremea liniștirii, și alcătuindu-se birul de la dînsul după trecerea anilor ertării, se crede că se va împlinî paguba Visteriei Moldovei, adecă a 625 mii lei din birul Visteriei și 225 mii din banii rásurilor, sau de va lipsi o a treia parte, va fi nesimțitōre, iar rusumaturile cari sunt pentru cheltuelile Domnului, din vādrăritul acestor trei ținuturi, care pôte să prindă pe an 6.000 lei, din oena Săcuenilor și din vāmî, oerit și dijmărit al stupilor, cari pot să cuprindă tōte aceste alte 250 mii lei, se va face îndreptarea păgubirii a fi nesimțitōre!

Deci de obște aduceni cu genunchi plecate rugăciuni, prin Înălțimea Ta, Domnul nostru, la pragul prea puternicii împērății, ca precum de la moșii și strămoșii noștri am apucat întregimea Moldovei, căci alt-fel de nu se va face adăogirea acēsta, cu lacrimile sufletului nostru, noi nu vom fi destoinici a împlinî cererile

Acēstă a nōstră prea plecată arătare să se aducă la îndurarea Inaltei Porți, căruia ne rugăm și până la hotărîre să se mijlocescă către Curtea împērăției Rusiei, spre a nu fi opriti pămîntenii Moldovei, nici acum, nici mai în urmă, a aduce

arată Domnitorului că suma totală a răsurilor de la țărani dajnici e de 354.631 lei și 72 bani. La această sumă se va adăogi lei 12.649,60,

de la moștile lor de peste Prut, din pământul Moldaviei Basarabia, pâne și vite de pe acele moși, pentru întrebuințarea caselor și a politiei acesteia întru care locuim și să nu rămânem strîmtoțați de ale viețuirii cele trebuincioase.

(Iscăliți:) Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Costachi Ghica Logofăt, Iordache Canta Logofăt, Constantin Balș Logofăt, Sandul Sturdza Hatman, Grigorie Sturdza Visternic, Iordache Roset Rosnovanu Visternic, Lupu Balș Vornic, Dimitrie Sturdza Vornic, Constantin Balș Vornic, Alecu Balș Visternic, Grigorie Ghica Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic.

Anaforaua de la 1812 Octomvrie 11, din Cond. Metropolitului de Moldova. (*Vedți pagina 395*).

Prea Înălțate Dòmne,

După incontinerea războiului acestui cu puțin mai înainte prefăcut în pace, vestindu-se din publicația tractaturilor îndurarea prea puternicii și hrănitorei noastre împărății a ertării și ridicării birului în curgerea vremii hotărîte, acum după înalta rînduire a Măriei Tale, spre a primii noi plecatele slugi ale Înălțimii Tale, veliții boeri ai Moldaviei, ocârmuirea Căimăcămiei până la buna venire în scaunul Domniei a Înălțimii Tale, de trebuință am socotit a împlini datoria noastră și prin această plecată obștească anaforă a arătă Înălțimii Tale, că mai înaintea războiului acestuia alcătuirea birului din țără, când eră totă împreună. afară de rusumaturii, eră 1.695.000 lei, cari se luau de la locuitorii birnici, de la mazili, ruptași, ruptele Visteriei, zidari și negustori hrivoliiți, luându-se osebit și 180.000 lei pentru ținerea menzillilor, mile și orfanotrofiilor, și pe totă suma acestor bani se luă răsura obicînută câte 15 parale de tot leul, cari se strîngeau la Casa răsurilor și se dau lefile celor ce slujiau țării, adică boerilor Divanului, boerilor Departamentului, scriitorilor Divanului și Visteriei, Ispravnicilor, judecătorilor, sameșilor, slujitorilor pămîntesci, dar apoi și beșlegilor și în sfîrșit și boerilor capichiliaiale de Țarigrad și altora Domnesci slujitori. Suma totă a Casei răsurilor se adună atuncia peste 800.000 lei pe an și întru acest chip se cuprindeă totă suma lefilor acelora, după isvodele cu pecetea Domnescă.

Acastă rînduelă a strîngerii banilor birului și a răsurilor urmînd câte-va luni și după intrarea oștilor Rusiei, până când a avut ocârmuire Domnul Ipsilanti, apoi din poruncă s'au ridicat numai banii birului de asupra locuitorilor satelor, iar rásurile câte 15 parale de leu pe acel bir de la sate s'au luat până în sfîrșit, adecă până la luna lui Septemvrie trecut, iar de la mazili și ruptași s'a luat în totă curgerea vremii și dajdia lor, adecă banii Visteriei, și câte 15 parale de tot leul, banii răsurilor, cum și de la ruptele Visteriei și de la jidovi s'au luat asemenea și banii Visteriei și ai răsurilor pe tôte sferturile, asemenea și ajutorința dughenelor și a cârciumilor s'a împlinit ca și mai nainte, intrând banii Visteriei la Visterie pentru cheltueli, iar banii răsurilor la Casa răsurilor pentru lefi. Acum socotind că după coprinderea îndurării prea puternicii Impărății, ertarea birului are să se urmeze, iar lefile celor ce slujesc pămîntului neapêrat trebuie să se deă, căci nu numai că nu vor avé înclupuire pentru strîmtoțirea cheltuelilor de a sluji, dar și cei ce

răsurile de la darea mazililor și a ruptașilor. Asemenea 13.291 lei și 105 bani de la darea dughenelor și a cârciumilor. Casei răsurilor se mai consacră și venitul de la vădrărit, în sumă de 92.246 lei 100 bani și alți 26.000, răsura de la darea goștinei. Tote aceste sume dau 511.537

vor slujă, nevoindu-se, se vor sili a pricinui asupra chipurii locuitorilor spre a-și pute scote cheltuella hranei lor, dar poțe se vor abate și la reul câștig, pricinuind mai multă sărăcie raialelor și având pildă că și întru săvârșirea păcii de mai înainte, lefile celor ce slujesc țerii s'au luat din țeră, cercetând și cea din vechi, de la Grigorie Ghica din velét 1777 Aprilie alcătuire a Casei răsurilor, după condica ce este și astăzi cu iscălitura și pecetea Măriei Sale, întru care, prin hrisov după obștescă socotință, arată Înălțimea Sa, că venitul Casei răsurilor nici într'un chip să se numescă al Visteriei, nici să se strîngă la Visterie, ce să se numescă ghenicos venitul boerilor, sub osebiți epitropi îndatorind și pe preosfințitul Mitropolit al țerii ca să lege și să oprască stricarea și urmarea în potrivă a acestei Case a răsurilor, spre a fi statornică pentru plata lefilor, găsim cu cuviință, dacă va fi și hotărîrea Înălțimii Tale, ca Casa răsurilor, adecă a lefilor, să aibă ființa sa ca și mai înainte, sub epitropul ce se va rîndui din boerii pămîntului, după porunca Înălțimii Tale și adunarea banilor răsurilor să se urmeze neîncetat de la zi 1 a curgătoarei luni Octomvrie, precum de către noi plecatele slugi ale Înălțimii Tale s'a socotit, și făcându-se table și cărți s'a rînduit, să se strîngă, adecă numai banii răsurilor iar nu și ai birului. Și iată într'acastă a noastră plecată anaforă însemnăm și socotela în scurt a acestui venit al răsurilor.

Lei	Bani	
354.651	72	Ce sunt să se ieă de la locuitorii birnici într'un an, câți au rămas în stăpânirea ocărmuirii până în Prut, răsurile câte 15 parale de leu ale banilor birului în 4 sferturi, câte 88.657 lei 103 bani pe sfertul de 3 luni, începînd de la zi 1 a curgătoarei luni Octomvrie a se strînge sfertul întâiu pe Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie, după tablele ce s'au făcut acum și se trimit către Isprăvnicie, întocmai după starea sfertului, precum s'a adunat în vremea trecută a răsboiului.
12.499	60	Răsurile dăjdiei mazililor și a ruptașilor într'un an, iarăși în 4 sferturi, câte 3.124 lei 105 bani pe un sfert, după cum s'a rînduit să se împlinescă, adecă câte 15 parale de tot leul.
13.921	105	Răsurile pe 37.125 lei ale dughenelor și cârciumilor, cari se împlinesc odată într'un an în lunile Ghenarie și Fevruarie, luându-se și banii dughenelor și ai cârciumilor pentru cheltueli.
92.246	100	Venitul din vădrărit al Casei răsurilor, care se ieă într'acest an, adecă 26.079 lei din zeciuellă și banul milei 66.163 lei 96 bani din adausul a unei pară de vadră, câți au rămas să se ieă pe sēma ocărmuirii nouē.
26.000	—	Analogul și banii milei din slujba goștinei, după obiceiul de mai înainte.
12.242	—	Din desetină.
511.537	97	Total. Acest venit de 511.537,97 poțe să se strîngă într'un an la Casa

lei 97 bani. Budgetul lefilor este însă cu mult mai mare de 810.000 lei; deci un deficit anual de 298.463 lei.

De unde să se acopere acest deficit? Boerii propun să se arunce suma deficitului tot pe birnici sub nume de lipsa Casei rásurilor, fără a se scuti maziliu, ruptaşii, ruptele Visteriei, jidanii, neguţătorii hrisovoliţi.

La 2 Octomvrie 1812, boerii şi prelaţii aflători în Iaşi trimit din nou noului numit Domn Scarlat Calimach o anaforă, prin care mai întâiu îşi exprimă mulţămirea că Pórta le-a dat Domn bun, apoi fac

rásurilor, iar lefile, după socotéla din vremea păcii, scăđându-se şi lefile celor de peste Prut, se pot alcătui împreună cu lefile Țarigradului, a boerilor capuchilhaiale, a Ecpaelei Curţii şi a beşlegilor, până la 67.500 lei pe lună, iar pe un an 810.000 lei, şi scăđându-se 511.537 lei rămân întru neajungerea casei spre a plăti lefile pe un an 298.463 lei. Aceşti bani ai lipsei Casei rásurilor, atuncia când va fi unită şi porunca Înălţimii Tale, pot să se ia cu dréptă analoghie din tot cuprinsul ţerii de la birnici mai puţin, sub numire de lipsa Casei rásurilor, iar de la mazili, ruptaşi, ruptele Visteriei, jidovi hrisovoliţi şi neguţători hrisovoliţi, fiind datorii toţi de obşte, într'un cuvint tótă ţera a plăti celor ce slujesc pentru ţeră, lăsându-şi alte trebuinţe ale lor şi neputënd nici într'un chip a vieţui fără a nu primi plata spre cheltuéla vieţii, care după scumpetea de acum şi micşorarea preţului monedei, nici nu este îndestulată cu închipuirea petrecerii.

Intru acest chip dar, lipsa prin porunca Înălţimii Tale se va scóte în vreme cuviinciosă, numindu-se plată de lefi iar nu strîngere de bir. Iar de a se uă acum de la mazili, ruptaşi, rupte şi jidovi hrisovoliţi, precum dar şi în vremea rásboiului, banii dajdiilor şi ai rásurilor, acésta nu s'a găsit de cuviinţă pentru aceste cuvinte: 1) Că luându-se dajdie şi rásurile pe acea dajdie, se va dice de Obşte că se ia şi bir şi rásura din Țera Moldovei în vremea ertării; 2) Că tótă dajdia acestora într'un an afară de rásuri abiă alcătuesce 85.000 lei şi cu tótă numirea acésta, lipsa Casei rásurilor nu se tãmăduesce; 3) Că când se va urmă o strîngere ca acésta numai cu pilda că s'a luat şi în vremea rásboiului, apoi nu va fi înlesnire a se puté strînge lipsa Casei rásurilor de la toţi de obşte, precum se arată mai sus, căđënd asupra supra mazililor şi a celor-lalte trepte plătiind şi birul şi rásurile.

Acestea sunt, prea Înălţate Dómnne, socotiunţele nóstre, cari le punem înaintea hotărîrii Înălţimii Tale, că de sunt socotite cu cuviinţă şi alcătuite după întâmplările de acum, să avem poruncă a le şi urmă întru lucrarea cea statornică, căci noi spre a nu perde vremea cea de acum a împlinirii rásurilor, pe sfertul Octomvrie, Noemvrie şi Decemvrie, vom trimite tablele ce s'au făcut cu cărţile pentru strîngere dar nu vom lipsi a aşteptă hotărîrea înţelepciunii Înălţimii Tale, etc. 1812 Octomvrie 11, Iaşi.

(Semnaţi:) Costache Ghica Logofét, Const. Balş Logofét, Iordache Canta Logofét, Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vistier, Lupul Balş Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic, Dimitrie Ralet Vornic, Vasile Roset Vornic, Răducan Roset Hatman.

o descriere a stării Moldovei la data acésta, adecă în urma păcii de la Bucuresci, și în urma desmembrării Basarabiei de la Moldova, căreia i s'a răpit 6 ținuturi importante. Boerimea arată paguba adusă Visteriei prin acésta desmembrare și cere Domnitorului să intervină la Pórtă, ca drept despăgubire să se dea Moldovei districtele Putna, Buzău, Secuenii, Ialonița sau măcar 3 din acestea. Nu ideia națională îndémnă pe boeri să facă asemenea cerere, ci căci s'a sărăcit Visteria Moldovei prin perderea Basarabiei.

În Decemvrie 1812, Divanul constată deficit la Casa Răsurilor. Cercetarea semci acestei Case, urmată în anul următor 1813, dă iar de deficitul acelei Case. În Octomvrie 1813, Divanul supune nouă anaforă Domnitorului, propunându-î perceperea lipsei Casei răsurilor. Scarlat Alexandru Calimach, în 17 Octomvrie, aprobă anaforaua acésta (1).

În anul următor 1814, boerimea, adunată la Mitropolie din inițiativă și cu țidula Domnescă de la 8 Maiu, profită de împlinirea celor doi ani pe cari, după tractatul de la 1812, s'a ertat dările țeranilor ca să propună o nouă așezare de biruri aplicabile după încetarea celor doi ani de ertare, ceea-ce aveă să se întâmple la 10 Iunie.

Boerimea a luat ca basă la lucrarea ei budgetul de venituri din 1804—1806, când acestea erau în sumă de 1.354.540 lei, percepute în 4 sferturi pe an, cuprinđend în acésta sumă darea pe un an de la sate în tîrguri și o dare obicînuită a se luă în luna lui Ianuarie numai de la dughene și plus darea de la tóte treptele: mazilii, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi, neguțătorii așezați cu darea lor deosebii.

Adunarea boerimii hotărêscă să se impună birul pe suma de 1.260.000 lei pe an, afară de rásurile obicînuite câte 15 parale la leu. Acésta sumă se va aruncă asupra tuturor locuitorilor țerii, afară de boerime și cler. Suma acésta se va aruncă cu începere de la 10 Iunie și va fi percepută în 4 sferturi pe un an la câte 3 luni.

Situațiunea grea a țeranului obligă adunarea de la 8 — 15 Maiu să dea în bir și pe scutelnici și breslași ai boerilor, rămânend apêrați aceștia numai de havalele, spre îndestularea slujbei caselor boeresci. > Decât se grăbesc boerii a legiui ca Visteria să-î despăgubescă în parte de jertfa ce fac, plătindu-le câte 2 lei de scutelnic pe tótă luna. Numai slugile boeresci vor fi apêrate de bir.

Banii rásurilor (15 parale la leu), pe suma de 1.260.000 lei, se vor concentra la casa specială pentru plata lefilor. De la iraturile Dómnei nu se va percepe rásura.

(1) Veđi condica Mitropoliei de la Iași, pag. 297—300 și 304—308.

Boerimea propune apoi desființarea sporului adaos în timpul ocupațiunii rusești la goștină și la vădrărit, deși arată că nu găsește ce iratură să mai dea Casei răsurilor, ca să-î acopere deficitul. Boerimea propune pentru acoperirea aceluși deficit să nu se dea pe două luni lefiele decât ale beșlegilor, ale neferilor Curții Domnesci, a lui Divan Efendi și ale doctorilor poliției, iar cei-lalți să rămână păgubași.

Pentru motiv de economie se reduc și caii de la poște, lăsând numai 1.200 din 2.000. Să se dea surugii din țără, unul de 4 cai și câte 1 stog de fin și peste tot 4 căruceri la toate poștele și 15 ludi ca țimirași (curieri ai Visteriei). Orzul (4 chile de 1 cal) pe cifra de 1.200 cai se va repărți pe țără, însă cu plata de la arendașii poștelor pe anumit preț, după prețul curent al țăilei.

Arendarea poștelor să se facă pe 3 ani.

Domnitorul pune pe anafora boerilor următoarea rezoluțiune:

*Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu
Domn Țării Moldovei.*

Dându-se Domniei Mele această obștească anaforă de către duhovnicescii părinți Prea osfinția sa Kir Veniamin Mitropolit și iubitorii de Dumnezeu Episcopi ai sfințelor pămîntesci episcopii Romanul și Hușul și de către de obște cinstiți și credincioși boeri veliți, întru părinteasca noastră iubire și buna-voință pentru toate acelea cari alcătuiesc ușurința locuitorilor Domnescii noastre țări, și cari privesc la folosul și buna viețuire de obște, părintesce, am luat aminte totă cuprinderea atât asupra așezării birului, cum și asupra altor alcătuirii drepte, ce s'a făcut pentru a locuitorilor ușurință și pentru paza vechilor pămîntesci privilegii și fără îndoie vădînd toate așezările urmate cu unire la părinteasca noastră bună-voință, după greutatea cheltuelilor de acum, cari și de către Domnie alcătuiesc sporire multă peste acele ale vremii de mai înainte, de am și avut dreptate a cere așezarea birului în suma ce a fost de la locuitori până la anul 1806, fiindă cea așezare alcătuită cu potrivire hotărîrii înaltului vrednic de închinăciune Hatihumaium, și cu obșteasca socotință prin obștească anaforă, cu sufletesca mulțămire voind a ridică mai mult sarcina de greutate asupra noastră, primim cu bucurie a se așeză către toți locuitorii țării numai suma de 1.260.000 lei, din care scădîndu-se: 140.000 lei, suma ce se cuprinde asupra treptelor ce au așezarea lor cu deosebire împreună și dare într'un an a dughenelor, rămâne să fie asupra locuitorilor satelor și cu tîrgurile numai 1.120.000 lei, care sumă după așezarea făcută la 1804, alcătuiindu-se cu dreptă cumpénire în patru sferturi, câte pe trei luni, se cuvine să fie sfert de 280.000 lei, iar începerea așezării birului, de la 10 a viitoareii luni Iunie, când după otomanicescul calendar se împlinesc vadéua de doi ani, care prin inilostivnica îndurare a fost dăruită spre răsufarea locuitorilor și după contenirea războiului cu părintească luare aminte fiind Domnia-Mea și la vechiul privilegiu pentru scu-

telnicii breslași și măcar deși urmă greutate întru acésta cu pricina străimtorii locului și împușinarea locuitorilor după schimbarea hotarului, dar Domnia-Mea întru părintésca bună-vointă a se păzi fără strămutare privilegiurile și dreptățile némului boeresc, și acésta fiind una dintre acele dintăi drepturi care se atinge de obștésca tréptă a boerescului ném, legiuim paza acestui privilegiu nesmintit fără cât de puțină micșorare și hotărîm, ca după rînduéla așezată de mai înainte întru aceeași neschimbată hotărîre, să se dea la tóte rangurile boeresci și la toți acei ce se cuvine să aibă întru acéstă împărtășire atât scutelnici și breslași, cum și slugi cu rînduéla întemeiată, ca scutelnicii și breslași, plătindu-și birul lor întru dréptă analogie întru urmarca așezării birului, să rămăie nesupărați despre tóte havalelele, iar slugile să fie sloboși de bir și din suma de 1.260.000 lei, cu aceeași din vechi legiuită așezare, se vor da pe tótă luna din Visteria Domniei-Mele câte doi lei de un fiește-care scutelnic după isvodul ce se va face cu pecetea Domniei-Mele, pentru scutelnicii legiuiți. Dintru acéstă sumă va fi și întâmpinarea cheltuelilor Visteriei și ținerea menzilurilor cu alcătuirea așezării de la 1804, luându-se la Domnésca noastră Cămară și banii rsumaturilor după acea din vechi legiuită așezare și nădăduim la milostivirea Dumneđeescă, că după scăderea ce s'a făcut locuitorilor întru tóte petrecend ei întru mai multă liniștire și ușurință cu sporirea mai multă și bună starea lor se va întemeia și așezarea birului va fi către dînșii nesimțitóre. Dar dacă în potriua acestei nădejdi va cere în urmă trebuința de vr'o ușurință, noi atuncia nici acésta nu o vom trece cu vederea. ce după dreptate părintesce, pe cât se va căde, vom urmă ușurința lor; găsim cu cale obștésca socotință și pentru lipsa Casei rásurilor pe vremea trecută, ca spre împlinirea acestei lipse să se păgubésca lefile pe doué lunī. afară de lefile beșlegilor și ale neferilor Domnescii nóstre Curți și a dumi-sale Divan Efendi și a doftorilor politiei. Dar fiind-că păgubirea de odată de doué lunī va fi simțitóre la cei ce se află slujind, Domnia-Mea hotărîm, ca să fie acésta în doué părți. Adecă lefile pe o lună să se păgubésca pe anul acesta curgător, și lefile pe o lună să se păgubésca pe anul viitor. La plăcerca și socotința Domniei-Mele găsim și alcătuirea făcută pentru ținerea menzilurilor în sumă de 1.200 cai, după care cu alcătuirea acca de mai înainte pe acéstă sumă să se dea din țeră și suma surngiilor, a cărucerilor și a fiuului și asemenea și orzul în cuprinderea acestei obștesci anaforale, căci și întru acéstă dréptă și cuviinciosă cste ușurința ce se alcătuesce către locuitorii Domnescii nóstre țeri. Drept aceea întru tóte acestea vrede nice alcătuirii cu bună chibzuire, cari sunt unite cu părintésca noastră dréptă cugetare, spre ușurința locuitorilor Domnescii nóstre țeri și de obștie bună viețuire, hotărîm urmarea întocmai, și locuitorii întru acéstă alcătuire vor rămăie ușurați cu suma de 91.540 lei. afară de rásuri ce s'aú lasat mai jos de suma așezării ce a fost la 1806, cu lăsare a nu se mai însărcinà la un sfert cu parte de banii birului ai scutelnicilor și breslașilor întru alcătuirea așezării de la 1804. Căci acésta s'a găsit a fi alcătuire asupritóre, cu ertare de tot a sporirii, care în vremea rásboiului s'a fost făcut peste acea din veci obicinuință la goștină și vădrărit și cu alcătuirea menzilurilor, a se ținé în mai mică sumă de cai, după care urméză către locuitori ușurință cu înjumătățare dintre acele ce până acum întru ținerea menzilurilor aú dat, și întru nădejde neindoită că după aceste alcătuirii de ușurință, va fi de obștie petrecere cu îndestularea buneii viețuiri, după

drépta cugetare și buna-voință a Domniei-Mele, întărim anaforaua acésta cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete.

(Iscălit:)

1814 Maiü.

oi Scarlat Alexandru Calimah Voevod (1).

(1) Anaforaua boerilor țării pentru acésta :

Prea Înălțate Dómne,

Intru adunarea noastră la sfânta Mitropolie cu țidula Înălțimii Tale din 8 ale curgătorii lunii, cu totă luarea aminte la drépta și cuviincioșa rînduire a se alcătui așezarea birului țării, care urmază să fie după împlinirea de doi ani vadéua, ce prin milostivirea prea puterniciei împărății s'a dăruit locuitorilor țării întru ertare de bir spre răsufierea lor, după contenirea răsboiului și încheierea păcii între a noastră prea puternică otomanicéscă Pórtă și între împărăția Rosiei, iar împlinirea acéstei vadele cu urmarea calendarului otomanicesc alcătuesce a fi la 10 a viitóreii lunii Iunie anul curgător; în cuprinderea țidulei Înălțimii Tale, rînduindu-se acea cuviincioasă așezare a birului țării, alcătuesce a se întocmi și tóte alte cuviincioase așezări, cari urmază folosul de obștie și cari în vremea răsboiului s'au smintit din drépta lor rînduélă, iar pre lângă acéste, precum întru tóte altele în vremea suirii Înălțimii Tale pe strămoșescul și părintescul scaun al Domniei acéstei țări cu necontenire ai lucrat tóte acele spre ușurința țării și spre folosul obștesc, nemărginită sufletéscă mulțămire cu toții de obștie am câștigat, vedënd că și întru acésta cu asemenea Domnăscă îngrijire, și întocmai părintéscă iubire, ca un adevérat părinte al patriei acésteia, rînduind cuviincioasele așezări cu primire părintéscă alcătuesce a se păzi privilegiurile pămîntesci fără smintélă, și a se ușurá locuitorii țării întru tóte și întru așezarea birului, și întru ținerea menzilor țării, dar și întru acele dări, cari la slujbele rsumaturii, goștină și vâdrărit în urmarea răsboiului s'au adaos către dînșii, după aceea de atuncia nevoință, peste acea dintru în vechime hotărîre. Drept aceea alcătuiți noi pe temeiul părintescii iubirii a Înălțimii Tale, înfășosindu-ne Vistieria Înălțimii Tale cuviincioasele însciințări pentru suma locuitorilor țării a fiește-căruia sat și țîrg, și cât altele a cerut trebuința spre dovada acéstei de acum stării a locuitorilor, ne-au înfășosat și extract în sumă de 1.354.540 lei, care, după așezarea făcută la 1804, cu urmare de patru sferturi într'un an, se află darea birului țării până la anul 1806, când s'a deschis răsboiul, iară în suma acésta se cuprinde darea unului an asupra locuitorilor, satele cu țîrgurile și o dare obicinuită a se luá în luna lui Ghenarie, numai de la dughene, dar și tóte cele-l-alte trepte: mazili, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi și neguțătorii așezări cu darea lor întru osebite.

Și măcar că după cunoscute și fără îndoire cheltuelile Domniei, cari întru acésta vreme sunt încă cu sporire, urmând acésta și de la sporirea ce a luat cursul monedei, dar și întru părintéscă hotărîre a Înălțimii Tale a se păzi vechiul privilegiu de scutelnici și breslași și slugi, ce este alcătuit să aibă fiește-care rang al boeriei, și toții alții cărora este cuviincioasă acésta împărtășire, nici de cum nu eră necuviincioasă însăși suma acésta să se așeze iarăși, fiind-că în micșorarea ei pe lângă altele pricinuesce micșorare de irat și la Casa rásurilor, de unde se plătesc lefile

Abiă făcută acéstă așezare, iar se constată deficit la Casa rásurilor.

celor ce slujese pámîntului. Dar după plecarea de milostivire a Înălțimii Tale spre ușurința locuitorilor țării, prin bună primire a ridică și însuși Înălțimea Ta parte de strîmtorirea întru care se află acum locuitorii țării, nu numai pentru acele grele patimirî din vremea rásboiului, ce și cu despărțirea hotarului, care pricinuesce lor lipsă de locurile hrancî cuviincioase pentru dînșii, și pentru dobitocele lor, și cu potrivire la cea de acum stare a locuitorilor, socotim că va fi fară simțire de greutate a se așeză pe un an suma birului țării 1.260.000, afară de rásurile obicinuite câte 15 parale la leu, alcătuiindu-se acéstă sumă cu bună chibzuire și dréptă cum-pénire asupra locuitorilor satelor și a tîrgurilor, cum și asupra tuturor celor-l-alte trepte: mazilî, ruptași, rupte ale Vistericî, jidovî, armenî și neguțătorî, ce sunt cu darea lor în oscebită așezare, și întru acéstă sumă să fie și darea cea obicinuită a se luă pe dughene odată într'un an la luna lui Ghenarie, și din suma acéstă, scoțîndu-se suma dughenelor și sumă asupra treptelor, carî urméză a-și avé așezarea lor oscebită.

Suma asupra locuitorilor satelor și tîrgurilor cu rînducla așezării, ce s'a facut la 1804, începîndu-se așezarea acéstă de la 10 a viitórei luni Iunie, când se împline-sce acea de doi ani vadea rînduită locuitorilor țării întru ertarea de bir, să se alcătuescă cu împărțirea de patru sferturi într'un an, și în fiește-care sfert câte trei luni, și așă întru acéstă alcătuire cu dréptă cumpenire făcîndu-se așezarea birului, scutelnicii și breslașii întru buna-voință a Înălțimii Tale, alcătuită pe temciul pazirii acestui privilegiu fără smintire se vor lăsă în suma legiuită la fiește-care rang al boerilor și la toți alții, câți se cuvin să aibă împărțășirea acéstă, după isvodul ce se va face cu pecetea Înălțimii Tale, pe rînducla așezată de mai înainte, și întru acest chip numărul scutelnicilor și al breslașilor, plătind numai dréptă partea lor din suma birului, cu dréptă analogie de havalele vor fi apêrați, spre îndestularea slujbei caselor boerescî și altora, și pe suma scutelnicilor cuviincioși fiește-caruia dupa isvod se vor da din Visterie cu acca din vechî legiuire și câte 2 lei de un seu telnic pe tótă luna, și întru apêrarea de bir vor rămîné numai slugile caselor boerescî cu hotărîrea acea de mai înainte, iar spre ușurința locuitorilor țării va urmă întru lăsare cu totul a hotărîrii ce cră după așezarea birului făcută la 1804, ca în sfertul al treilea să nu mai deă banii Vistericî scutelnicii și breslașii, și partea accora să se încarce pe cei-l-alți locuitorî.

Nu va urmă acéstă nici de cum, fiind-că se socotesce alcătuire asupritóre, ce după așezarea ce se va face vor urmă tóte sferturile cu plată de către toți fara oscepire, și acci cu scutelnicii și breslași, care va cere trebuința a se alcătui ca să-ı apere și din darea birului, vor plăti birul scutelnicilor și al bresleșilor dintre acci doi lei ce vor luă din Visterie pe numărul scutelnicilor. Cu acéstă alcătuire așezîndu-se birul țării de 1.260 000 lei, din suma acéstă vor fi a se plăti acci legiuiți pentru scutelnicii câte doi lei pe un liude pe lună, pe suma scutelnicilor ce se cuvin a se da la rangurile boerilor și altora, și dintru acéstă sumă va fi întîmpinarea cheltuelilor Vistericî, întru care și suma cuviinciosă întru ținerea menzilurilor dimpreună cu ugeritul ce vor cuprinde inamurile, dar și cheltuelile zaherelei, și alte cheltueli ale Curții Domnescî, pe alcătuirea făcută la așezarea birului de la anul 1804, afară de suma slugilor, rusumaturî carî dintru în vechime cu așezarea lor sunt legiuite pentru Domnie. Iar banii rásurilor câte 15 parale la leu pe tótă suma așe-

Domnitorul provocă iar pre boerii să avizeze. Ei propun la 7 Septembrie

zării birului, strângându-se împreună cu banii Vistieriei pe alcătuirea așezată de mai înainte, se vor da la Casa răsurilor și vor urma spre plata lefilor la cei ce se află slujind întru pămîntescile săvîrșiri, și suma acestei așezări va fi afară de iraturile obicinuite ale Măricii Sale Dómei, cu luare aminte chibzuind alcătuire și a Casei răsurilor, care neapărat se cuvine a-și ave o cuviincioasă stare, pentru ca să pótă întâmpinã lefile ce se cuvin să se deã, urmând și acésta după obșteșca trebuință pentru obșteșcul folos, căci tóte săvîrșirile prin acci rînduiți în slujbele pămîntesci pe acésta alcătuire sunt așezate, și alcătuire fără îndoire dréptă și de cuviință.

După tótã chibzuirea ce am făcut, fiind dréptă și pãrintéscã plecarea Înãlțimii Vóstre a se ridicã de asupra locuitorilor acea sporire făcutã în vremea rãșboiului cu darca mai mult peste obicinuința veche la goștinã și la vãdrãrit întru strîmtorirea cea de acum a țerii, care asemenea urmèzã și cãtre Domnie, nici de cum nu am putut gãsi vre-un înlesnitor chip a se mai adaoge acestei Case vre-un irat, rãmînd numai cu rãsurile pe suma banilor Vistieriei, și acel de mai înainte legiuit irat din slujbele rúsumaturí, goștinã, desãtinã și vãdrãrit, iar cu adãogire dupã buna-voință a Înãlțimii Tale spre ajutor și întru acésta va mai avé și va mai luã deocîclã și din slujbele rúsumaturí, vama și ocna, din cari pãnã la acésta vreme n'au luat, și dupã acest irat pe suma ce va cuprinde într'un an, potrivit cu suma iratului, să se alcãtuéscã de cãtre Înãlțimea Ta și lefile, fãcèndu-se isvod anume și hotãrîndu-se a se da de la Casa rãsurilor lefi pe urmarea strîmtoririi de acum la acei cãri neapãrat se cuvin a se aflã în slujbe și săvîrșiri pãmîntesci, întru cari și ecapãua Curții Donnesci și boerii capicheaclile Țarigradului.

Am cercetat și socotéla acestei Case pe urmãtorul an, și dupã iratul ce a avut și suma lefilor ce a fost rînduitã a se plãti, se vede sã aibã acésta Casã neajungere spre plata lefilor întru împlinirea anului..... lei, și fiind-cã dupã tóte cererile și chibzuirile ce am făcut, nici de cum nu am putut aflã nici o înlesnire de unde sã se întâmpine lipsa acésta, pentru ca sã contenéscã acésta neajungere de la Casa rãsurilor, căci întru neajungere pricinuesce strîmtorire și supèrare și acelor ce au a luã lefile neîndestulare, socotînța uóstrã urmèzã ea, spre buna și cuviincioasă îndreptare a Casei acestcia, din lefile de pe douè luni ale anului curgetor sã se plãtèșca numai lefile beșlegilor, ale neferilor Curții gospod, și a dumi-sale Divan Efindesi, dar și ale doftorilor politicié, în cuprinderea hrisovului ce are acésta Epitropie, iar toți cei-l-alți cãți se cuprind în isvodul lefilor sã rêmãe fãra luare de lèfã întru aceste douè luni și întru acest chip vindcãndu-se lipsa acestei Case cu urmarea ce s'a đis mai sus, se vor alcãtui lefile pe suma iratului, și va contení nevoința neajunsurilor a se plãti lefile dupã hotãrire; am alcãtuit asemenea socotînța și pentru ținerea menzilorilor țerii, și iarãși întru aceeași plecare a Înãlțimii Tale spre ușurința locuitorilor, dupã acésta de acum strîmtorire a țerii, spre îndestularea și a trebuinței acestcia urmèzã a se micșorã menzitul, și diu suna de 2.000 cai, ce au fost hotãrire a se aflã prin menzilorí cu ponturile anului trecut, prin aceleași drumuri ale țerii și prin aceleași menzilorí, cu dréptã și cuviincioasă alcãtuire de suma cailor ce se cuvine a se aflã la fiesce-care poștã, sã rêmãe a se ținè menzitul de 1.200 cai; pe acésta sumã a cailor sã se deã din țerã surugiú pe alcãtuirea cea de mai înainte, la 4 cai un surugiú, și asemenea la 4 cai un stog de fîn, sã se deã

1814 adaogirea goștinei 5 bani la ôie, 5 bani la stup și rîmători și 5

la tôte poștele și 40 căruceri cu alcătuire la cele întăi poște câte doi căruceri, la al doilea câte unul și la acele al treilea, la douē sau trei poște câte un caruceri, căci mai mult nu urmēză trebuința și, spre împlinirea trebuinței de țimiraș la Casa menzilului, să se deă din țēră 15 liudi, cari să se orînduēscă în numērul căruce-rilor, pentru care Casa menzilului să ieă hacul ce se va hotărî pentru căruceri și cu același hac să năimască 15 țimirași, cari să-i aibă spre purtarea cărților Visteriei; să fie îndatorită țēra și pentru întocmirea menzilurilor cu aceeași rînduēlă ce se urmă și până acum, iar pentru orzul cuviincios care după alcătuirea de mai îna-nte urmēză câte 4 chile la un cal, pentru ca și menzilurile să-și aibă întru acēstă îndestulare cuviinciosă, dar și locuitorii să nu simțēscă asuprire. pe aceeași soco-tință de 4 chile de un cal alcătuind suma orzului, 4.800 chile pe suma de 1.200 cai, acēstă sumă în fiește-care an la vremea cuviinciosă să se rînduēscă în țēră cu dréptă cumpenire și îndatorindu-se locuitorii a pune suma acēsta prin menziluri, precum se vor rîndui, să li se deă lor plata de către țitiorii poștelor, pe o chilă același preț, care în vremea rînduelii va fi vîndărea orzului în țēră.

Intru acest chip să se alcătuēscă ponturile ținerii menzilurilor și pentru ca să pôtă ținē alcătuirea lor cu întemeiere și acei ce vor luă ținerea lor asupra să pôtă ași face chibzuirile cuviinciose spre îndestularea buneii stări a menzilurilor, să fie hotarîre a se da poștele întru ținere cu legătură de contract, în vadeă de 3 ani. Acestea sunt socotințele nôstre și chibzuirile alcătuite pe temeii pârîntescii iubiri a Inălțimii Tale, pentru ușurința alcătuirilor, liniștirea și buna viețuire de obștie, iar ușurința care întru acēsta s'a făcut catre locuitorii țērii se alcătuesce cu la-murire 94.540, afară de răsuri, suma care s'a lăsat mai jos de suma 1.354.540 lei, ce da țēra la velēțul 1806, lăsare de tot a urmării ce a fost de la 1806 a se apēră de un sfert într'un an scutelnicii și breslașii și a se însarcinā partea acestora asupra celor-l-alți, ertare de tot asuprii, care în vremea răsboiului s'a făcut după acea de atunci nevoință a se luă la slujba goștinei câte 3 parale și doi bani de ôie și câte una para de vadră la slujba vădrăritului și alcătuire a se ținē menzilurile țērii în sumă mai mică de cai, după care alcătuesce înjumătățare la acele îndato-rite a da țēra spre acēstă săvirșire. Intru acēsta cu pârîntesca plecare a Inălțimii Tale urmēză așezarea birului și ușurințele cuprinse pentru locuitorii, dar și drépta așezare întru paza fără strîntóre a pămîntescilor privilegiuri. Și însciințăm pe Inalțimea Ta. — 1814 Maiū 15.

Ai Inălțimii Tale

Smeriți către Dumneđeū rugători :

Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcop Hușului.

Prea plecate slugi:

Costachi Ghica Logofet, Costantin Balș Logofēt, Iordachi Canta Logofēt, Sandu Sturdza Vel Vistier, Iordachi Roset Vistier, Vasile Costachi Vel Vornic, Alexandru Iancu Leu Vel Vornic, Constandin Balș Vornic, Dimitrie Ralet Vornic. Manolachi Dimache Vornic, Răducanu Roset Hat., Vasile Roset Vornic, Neculai Stratulat Vel Vornic, Constantin Costachi Vel Vornic, Șerban Negel Vornic, Teodor Balș Vel Vornic, Iordachi Catargiu Postelnic.

Cod. Metropoliei Iași.

banî la vatra de vin. Dar fiind-că goştina este legată cu blăstem, boerii

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru adausul ce s'a făcut la slujba goştinei, urmat de blestemul archiereesc. 1815 Iunie 20.

Chrisov tot de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru slujba vadrăritului, aseitatea urmat de blestem archiereesc.

*Cu mila lui Dumnezeu, Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod,
Domn Ţării Moldovei.*

Stăpânescă şi părintescă noastră îngrijire, întru ighemonicescă datoric, fiind fără preget către toate buncele alcătuirii şi uşurinţi ale ţării de către nedreptele împliniri cele după vreme şi întâmplări întrebuiţate întru lucrare. Pe lângă altece, cele ce din césul incredinţării noué a acesteii ţării, cu milostivire an ridicat şi am îndreptat. Luând în socotinţă şi pentru sporul ce s'a fost început a se luă la slujba vadrăritului, câte una pară pentru totă vatra peste trei parale şi un ban legiuşti ai vadrăritului, cu banul mili, că adecă: acéstă luare de spor fiind nu numai neobiceinuită, dar şi oprită din în vechime a nu se luă; de cuviinţă este a se ridică cu totul. Aşa dar din porunca noastră urmându-se obşteasca Adunare şi schepsis întru acéstă, prin anaforaua ce fac către noi dumné-lor boerii din 20 a trecutei luni Iulie, găsind de cuviinţă, ca numai în vadrăritul anului urmator să se strîngă sporul acelei parale, pentru lipsa Casei rásurilor după suma ce s'a căutat, negăsindu-se alt chip împlinirii acelei lipse, ne-am unit cu socotinţa domniilor-sale întarindu-se acca anaforă spre urmarea stingerii acestui spor numai în vadrăritul anului următor şi nu mai mult, precum prin acea anaforă pre larg se arată. Dar pentru cu dinadinsul temeiú al acesteii conteniri, iată prin acest al nostru chrisov hotărîm: ca de astăzi înainte şi în veci strîngerea sporului acesteii parale, la vadrărit sa nu se mai urmeze, remăind banii vadrăritului în drépta veché obiceinuită şi legiuirea lor câte trei parale şi un ban de vatra cu banul mili, pentru toţi acci ce sunt supuşii a plăti vadrărit, fără sporire de un ban măcar mai mult, subt nici un fel de cuvînt sau întâmplare. Spre care se întăresce chrisovul cu însăşi a noastră iscălitură şi pecete, întru credinţa şi a cinstiţilor noştri velişti boerii ce mai jos se iscălese, rînduind ca pentru totă necutezarea cea după vreme a smintirii acesteii hotărîri şi legiuire de veci a banilor vadrăritului în trei parale şi un ban de vadră, după vechéa obiceinuită, să se lege chrisovul acesta şi cu blestem de către Preosfinţitul Mitropolit şi Episcopii ţării, a căruia întărire va urmă şi biserica noastră cea mare a Resăritului. Şi atât chrisovul cu legătura blăstemului mai sus pomenit, cât şi întăritura acestui blăstem, ce urméza a veni de la Prea sfin. tul Patriarh a totă lumea, vor sta păstrate la sfinţa Mitropolie a ţării pentru totdeauna.

(Iscălit:) Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

(Urméză şi iscăliturile a 11 boeri mari).

Iordachi Roset Vel Vistier Prociot

Iară mai în jos urméză şi legătura archierească spre şinerea cu sfinţenie acelor cuprinse în chrisovul acesta:

cer lui Vodă să mijlocască la Patriarhie ridicarea blăstemului (1).

Calimach nu cutéză a aprobă anaforaua boerilor de la 7 Septembrie și-i provócă din nou să avizeze.

La 15 Decembrie 1814, boerii supun lui Vodă o nouă anaforă cu rezultatul deliberărilor lor. Ei constată până la finele lui Noemvrie un deficit la Casa Răsurilor de vr'o țece mii lei, deși s'a tot scădut cu analogie din lefi și s'a și șters unele din ele. Boerii adaogă a dice, că nu găsesc alt mijloc de acoperirea deficitului decât prin adăogirea goștinei câte 3 parale și 2 bani de óie peste cele 4 parale și 1 ban de până acum. Dar acéstă adăogire se va prelevă numai până la acoperirea deficitului, sub pedépsă de blăstem al bisericii. Se va

De vreme ce drept și cu iubirea de ómeni pentru binele de obștie a socotit prea Înălțatul nostru Domn împreună cu tot sfatul, în pricina adausului ce s'a fost făcut în vremea trecutului răsboiului la slujba vădrăritului peste așezămîntul ce a fost din vechi legat cu blastem: ca iarăși să se păzescă acca din vechi luare a vădrăritului de la acci ce plătesc fără adăogire vre-odată nici măcar de un ban subțt nici un cuvînt. Care spre a se păzi cu nestrămutare s'a și înnoit vechiul acela așezămînt prin acest luminat hrisov al Înălțimii Sale, în care pricină s'a adus de la prea sfîntul a tótă lumea Patriarh și osebită sobornicescă carte cu legătură de blăstem, precum mai sus se cuprinde. Iată că și smercenia noastră, împreună cu prea iubiții în Hristos frați Episcopi ai țării, pe toți accia cari s'ar ispitì vre-odată a pune la cale. sau a sfătui, sau de tot a strică accsta prin Domnescul hrisov așezată dréptă și cu iubirea de ómeni hotărîre, orî-ce ipochimen ar fi, sau din cei bisericesci, sau din cei politicesci, pccetluim și cu înfricoșat blăstem îi legăm și dicem: ca pe unii ca accia întunicul să-i acopere, săgeți cunplite să intre în inimile lor, obrazele lor să se imple de necinste, averea lor să fie spre cea desăvîrșit perđare și peire, lipsindu-se de tot felul de procopsela și dîlele lor să fie cu totul întru împușinare, de tóte ale lor cele vedute ca de averea dreptului Iov diavolul să se atingă, oftând și tremurând, târîndu-se pe pămînt ca Cain să fie în tótă vieța lor, moștenind și bubele lui Gliczi, femeile lor să rămăe veduve și copiii lor săraci cerșetori și lipsiți de tot felul de procopsele, în tótă vieța lor și în grabă judecata lui Dumnezeu să-i ajungă la cele vedute de ochii lor. Iar cari vor păzi cu dreptate la acest bine de obștie, hotarîrea accsta ce se cuprinde mai sus prin acest luminat hrisov, care cu bună rînducla și aședemînt s'a faent, neatingîndu-se și ncispitîndu-se întru cât de pușin a strică, ce mai virtos a sta spre a se păzi cu nestrămutare, nuî ca accia nu numai cu cele drepte și orînduite venituri, cu cari aș se împărtășescă spre resplătirea ostenelelor sale să-l învrednicescă a se folosi, spre bună întemcierea și sporirea caselor sale, ci să fie și ertați de Domnul Dumnezeu, învrednicîndu-i cu îndurările sale cele bogate de amëndoué fericirile, și de smercenia noastră blagosloviți în veci. Amin. — 1816 Aprilie 30.

Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcop Romanului, Melctie Episcop Hușului.

(1) Cod. Metrop. Iași, pag. 117 vers.

mai da ca venit al Casei răsurilor și decimile din vânzarea ocnelor și venitul holerecei exportate.

Domnitorul aprobă la 23 Decembrie anaforaia pentru adaogirea goștinei, dar numai pe trimestrul Aprilie, Mai și Iunie din 1815. De acum înainte va încetă adausul cu carte de blăstem de la Patriarhie (1).

(1) Iată întăritura patriarhală pentru adausul goștinei și graniata lui către Metropolitul Veniamin.

Intăritura patriarhală despre adaosul goștinei.

Proprietatea sôrelui este ca cu rațele să înveselască făpturile, să invieze și să crească cele din natură, iar a omului, care ș-a primit începutul de sus, are datoria de a da fie-căruia dreptatea și de a avé totă îngrijirea pentru liniștea celor de sub dînsul, și nu făcînd loc dreptații așa, după cum noptea face loc țilci, ei avînd îndreptate privirile deștepte ale ochilor și cu lumină alegînd dreptatea și îndreptînd lucrurile așa, în cât pre cele bune să le păzescă și să le păstreze, cele din contră sa le nimicească și să le întrecpă, și tot-deauna lucrurile mari să înlocnescă pre cele nrîte. Acesta este lucru al prevedinței elivernisitoare. Acesta este lucru al omenilor civilizați; de aceea și bine alesul, de bunul nîm și prea luminatul Domnitor și stapân, iubitorul de Christos și prea Înălțatul a totă Moldo-Vlahia, fiu al nostru intru Dulul sfînt prea iubit și mult dorit D. D. Ioan Scarlat Alex. Calimah Vod, n'a lipsit de la faptele mari Domnesce și actele bine-făcătoare, menite pentru toți cei adunați la o laltă și carii se află sub Domnia sa cea răsplătită de Dumnezeu. Și fiind-că în urmarea excelenței hotărîri a sfîntei Provedințe a primit pentru a doua ora frinele acestei prea luminate a lui Domniei, n'a lăsat nevindecat și neîngrijit nimic din aceea ce eră cu lipsă și aveă trebuință de vindecare, ei cu totă buna voință împarte fie-căruia gratuit și în mod propriu dreptatea trebuitoare. El este cunoscut între altele prin numerul datoriiilor sale împlinite și prin puterea cuvîntului, și mai ales din copia scrisă, trîmisă nu de mult după hrisovul sîu Domnesc publicat bisericii acolo, precum și din prea luminata comunicare, trîmisă în scris. S'a hotărît din vremile străvechi, ca locnitorii Domniei să deă câte patru parale și un aspru de fie-care oie. Drept aceea stabilit cu cuvînt de goștină din partea locnitorilor, cari sunt supuși unei asemenea dări și pe care iubitorii de pietate Domnitori, câte-o dată în anii de mai înainte, cresceau această dare, și alte-ori supunîndu-se nevoilor din acești ani curmau abuzurile, și pre săraicii locuitori îngrădindu-i și mîngăindu-i au întărit prin hrisove Domnesce numai lipsa de patru parale și a unui aspru, după cum se stabilise de la început, oprind în viitor cel mai mic adaus, și întărind hotărîrea cu pedepse mari scrise din partea bis. locale, lucru ce a fost de ajuns până la începutul răsboiului de pre urmă. Dar deselișîndu-se răsboiul, multe și mari nevoi cașînd pe Moldova, clerul, ce se află acolo, supunîndu-se împrejurărilor timpului și veșînd de altă parte și neputința economiei lucrurilor, a învoit adausul de atunci de trei parale și doi aspri peste cele legale de patru parale și un aspru, punînd această pentru un timp, până cînd nevoia presenta va fi înlaturată.

Fiind însă că această nu s'a întîmplat, dar mai mult nevoia s'a ridicat, fiind-că partea cea mai mare și mai esențială a Moldovei s'a răpit, cuprinșînd și pe marea

Casa răsurilor nu scapă de deficit nici după acésta, măi cu sémă

sa Înălțime, și mai ales că primise atunci frinele Domnesci, s'a adunat lipsa cu adaosul goștinei până la hotărîrea birului anual, care s'a făcut la Iunie trecut al anului mântuirii 1814. De atunci Înălțimea Sa cea păzită de Dumneđeū, nesuferind din compătimire continuarea adaosului, ca îngreuitoare pentru locuitorii, și contrară hrisóvelor domnesci, veni, și interđisă și prin blăstemurile bisericesci, a hotărît ridicarea ei totală, afară de Casa rasurilor, din care urmază a se plăti lefile celor ce îndeplinesc serviciile locale, și fiind lipsă, s'a făcut adunarea boerilor celor de bun nēm ai țerii și observându-se socotelile ei, după o consfătuire comună, de care în genere se fac, atâta s'au vėđut de incurcați, în cât din acestea nu se putea avé nici chiar acea cătațime, care până la sfirșitul lui Noemvrie al anului 1814 ajungea pentru împlinirea neînlăturabilă a lefurilor; și economie nevėđându-se din nici o parte, s'a primit de obște iarași lipsa cu adaos a goștinei, deși intru acésta Înălțimea Sa cea păzită de Dumneđeū a fost împotrivor, dar s'a supus de nevoie, ca un chivernisitor înțelept pentru un scop bun și un sfirșit folositor celor ce slujesc neîntrerupt și nu eră cu puțință atunci a face alt-cevă pentru grămădirca nevoilor. Acum însă din mila lui Dumneđeū, împlinindu-se lipsa Casei răsurilor prin adunarea adaosului, și nu numai acelor de acum, ca cele ce au fost fôrte bine iconomisite, dar și acelor ce se vor hotări în viitor, Înălțimea Sa prea marinimósă, neîngrijindu-se de alt-cevă decât de făgăduela dată nenorociților sêi supuși și mișcat de un cuget nobil și de o domnescă mărēțā compatimire, a curmat deci darea numitului adaos, și a readus darea de goștină asupra oilor, schimbată de împrejurările timpului, la darea de măi înainte, pentru care cuvînt a publicat și hrisov domnesc și măi întăiū negând și desființând acel adaos condamnabil, apoi reînființând darea anuală de patru parale și de un aspru de fie-care óie, cea legală și așezată de la început, și pentru a se ține acésta ca o lege obștescă, ea a fost într'adins însoțită de consimțimintul și iscăliturile Prea S. Mitropolit al locului și ale iubitorilor de Dumneđeū Episcopii de pe lângă dînsul, și apoi s'a întamplat ca ea a capatat întarire și din partea altora cari au priinit-o. Deci făcendu-se tóte acestea cu buna rînduélă, Înălțimea Sa cea păzită de Dumneđeū ne-a însciințat prin scrisórea sa prea luminată fiescă și a chiriarhieii de acolo, și trāmițēnd o copie exactă (de pre hrisov) marei Bis. de la noi a lui Christos, a cerut ca cu ecdoxul nostru patriarhicesc și cu tomul sinodal să întărăscă dispozițiile cele prea bine-voitóre și cele supuse când-vă blăstemurilor bisericii locului să se lipsescă de pedepsă și de putere, și tótā pedica, ridicată spre schimbare, se va sfarimā de aici prin pronunțarea de epidemiile (pedepse bisericesci) cele măi aspre din partea nóstră. Și în adevěr, cererea Înălțimii Sale cei păzite de Dumneđeū, ca ceea-ce nu numai că cuprinde adevěrul, cel plăcut lui Dumneđeū și vrednic de lauda, dar și ca ceea-ce face vėđita simpatia și îngrijirea binevoitóre către supuși, noi primind-o cu plăcere și însoțind-o din adîncul sufletului și a inimii de laudele și binecuvîntările trebuitoare, pre cei căđuși sub blăstemuri, dupre cum s'a đis, îi slobođim prin publicarea unei alte gramate de ertăciune și pre cei măi de sus îi facem cu darul prea sântului Duh liberii de orî-ce vină. Iar prin acéstā gramată presentă, de acord cu Înălțimea Sa cea de Dumneđeū păzită, dclaram sinodicesce impreună cu prea sfințitii Arhieriei cei din prejurul nostru și cu prea cinstiții în S. Duh iubiți frați ai noștri și coliturghisitorii, ca, după cum de la început s'a hotărît, să rēmānā darea anuală a goș-

că boerimea ține să-și adauge lefle. Domnitorul la 16 Noemvrie 1815

tinei, și se întărește prin acun publicatul Irlisov al prea luminatei Sale Domnii la patru parale și un aspru de oie; ca să se păzescă neschimbat și să rămână această hotărîre drăpță necălcăță și nemodificată, până când sunt în putere cele ale sufletului și ale inimii și nici adausul cel nou de trei parale și doi aspri să nu aibă întâmplător putere în viitor, ca cel ce este cu desăvîrșire minat și lepădat, și nici alt adaus până la o pară să nu se facă și nici să-și pótă avé locul sub nici un cuvînt și sub nici o împrejurare în tot vécul. Acestea s'au đis și s'au întărit sinodicesce, și orî-cine ar fi din cei de pre delături, cari ar voi alt fel decăt acestea, să întreprindă în orî-ce cliup de a schimbă această hotărîre legală și de a atinge până la un punct cele manifestate în mod sinodal și domnesce, și a introduce o inovațiune óre-care în darea anuală a goștinei, spre supărarea și strîmtorarea bieșilor locuitorî, unul ca acela, ca luptător împotriva celor bune, să fie afurisit de sfinta cea de o ființă făcătoare de viêtă și nedespărțită fericită Treinic a unui Dumneđeú într'o singură fire, și blestemat, precum și neertat, apoi neputredît și sunător ca un timban, și supun tuturor blestemurilor părintesci și ale sinódelor și vinovat focului Gheenei și condamnat la anatema vecinică. Pentru aceste decî tóte s'a eliberat acest al nostru tom patriarhicesc și sinodal așternut fiind și în condica sfîntă a marelui Bisericii a lui Christos de la noi, spre a se vedé tot-deauna și a se paștră deosebit. In anul mântuirii 1815 Iunie 15.

Gramata patriarhală către P. S. Mitropolit al Moldovei.

Prea sfințite Mitropolit al Moldovei și Esarlule al laturilor și Prea S. S. Episcopî, supuși acestei prea sfinte Mitropolii, în S. Duh frați și coliturghisitorî și prea cinstiți clerici, de bun ném boeri, cinstiți neguțători și toți cei-lalți binecuvîntați ai acestei de Dumneđeú păzite Eparlii, fii în Domnul prea iubiți ai smereniei noastre, har să fie cu voi și pace și milă de la Domnul a tot țăitorul, iar de la noi binecuvîntare și felicitare. Cererile ce ni se aduc și cari au scopuri pioșe, biserica cea mare a lui Christos de la noi nu numai scie a le prinî cu bunăvoință, a le cinsti și a le sprijini cu cuvîință, dar le și dă trebuitórea asigurare prin prerogativele ei proprii, fiind ea Maică comună a celor pioși, și cap al bis. din deosebite părți, și isvor nesecat de măsuri de tot felul, cari aduc mântuire fără întrerupere. Făcendu-se decî acum cunoscut smereniei noastre, și frăției cei sfințite de prelângă noi și sfîntului Sinod, atât din prea luminata epistolă Domnăscă cât și din cea frățescă, trămisă nouă de Prea sfinția ta, despre cea din vecliune așezată dare și plătită anual de către locuitorii de acolo cu numele de goștină, și mărginită numai la patru parale și la un aspru de fie-care oie, care dare a fost întărită pe basa așezărilor din Irlisóvele domnesce ale foștilor Domnitorî, iubitorî de pietate, și legate cu legături fórte tari de ale bis. locale, și pentru ca cu timpul să nu se facă vre-un adaus sau creștere, după cum s'a întîmplat a se strică această bună armonie și a se călcă acea hotărîre așezată din pricina alt-fel a unor greutăți neînclaturabile și nevoi impunătoare, pre cari le-a dus răsboiul, ce a avut loc acum în urmă, și care adaos de trei parale și doi aspri și-a avut locul cu consimțimîntul clerului de acolo, cel mlădios și care adaus, deși neplăcut Domnitorului celui prea pios și

convocă boerimea ca din nou să cerceteze séma Casei rásurilor și. să prevadă venitul necesar pentru acoperirea deficitelor până la 1 Iunie 1817: după însași a dumné-vóstrá obštéscá cerere și rugáminte spre a se urmá *schepsis* și aflarea chipului și mijlocirii cuviincióse pentru sporirea iratului Casei rásurilor, atât de întâmpinarea neajunsului ce încă urméză, cât și pentru sporul cuviincios lefilor boerilor celor *halè* . . . socotindu-se asupriți numiții cu puțină léfă, cea după alcătui-

măreț, fiului nostru celui prea iubit și mult dorit in duhul sfânt, s'a așezat însă și în timpul Domniei ceî dăruite de Dumneđeú a Înălțimii Sale ceî prea mărețe, și pentru căderea nevoilor expuse mai sus, și pentru încurcătura Casei, numită a rásurilor; ast-fel fiind tóte aceste neînăturabile, dar în cele de pre urnă Înălțimca Sa cea prea mărită, avénd milă către sáracii supuși și îngrijind cu durere de inimă pentru răsufarea lor, n'a găsit bine să-î lase îngreuiți cu trebuințele adausului făcut, și deci neajunsurile Casei rásurilor le-a regulat, iar darea adausului celui din nou l-a înlăturat cu desávîrșire, și cu hrisov Domnesc, însemnat și cu iscăliturile adunării erarlice de acolo, acésta s'a desființat de o dată, dar a întărit iarăși și a înființat lipsa celor patru parale și a unui aspru, cea hotărîtă și așezată de la început, care cu învoirea sfinției tale cea iubită noué și a întregului cler al locului celui mlădios s'a primit cu un fel de bună voință nouă, eliberând pre ceî ce din cauza întroduserii adausului au fost supuși blăstemurilor bisericesci, înlăturând cu legături nedeslegate adausul primit la nevoie al goștinei. Și fiind-că acésta hotărîre este sfântă, plăcută lui Dumneđeú și face arctată iubirea de sáraci a Înălțimii Sale cea întărită de Dumneđeú, și iubirea de popor, noi primind-o cu tótă dragostea sufletului nostru, cu aplause și laude, am seos la lumina tomul bisericesc, care întăresce cu legături strînse acele dispoziții prea luminate, și cu harul lui Dumneđeú și cu puterea prea sfântului duh, celui ce pre tóte le înviéză și le împlinesc, dată de către Domnul Dumneđeú și mántuitorul nostru Isus Christos sfinților seî, invetăcei și apostoli, și de la dinșii trecută la noi prin succesiune, de a legá și deslegá greșelile ómenilor, noi scriind ne declarám sinodicesc cu toți prea sfințiții arhierci ceî de pre lângă noi și cu prea cinstiții noștri frați în duhul sfânt prea iubiți și coliturghisitori cá, cáți și cariî din creștini miei și mari, de deosebite trepte și ranguri, au ajuns din cauza aceluî adaus a călcá dispozițiile domnesci și bisericesci, eșite din iubirea de pietate, și s'au făcut vinovați de aceste blăstemuri celesiastice sau dând sfaturi pentru adaus, sau lucrând și învoindu-se în ori-ce mod și ajutând la călcare, fic cu consciință sau fără consciință, cu voie sau fără voie, toți aceștia, primind de nevoie adausul și supunându-se duratei ceî nestătátóre și schimbátóre a timpului precum și împrejurárilor de tot felul ale vremurilor, sunt ertați și binecuvîntați din partea lui Dumneđeú Domnului a tot țititorul, deslegați de ori-ce legătură și pedópsă bisericéscă și nepártași la acele blăstemuri, citate mai sus și, mai pre sus de pedepse, liberi și neatinși de loc. avénd rugáciunile și binecuvîntările tuturor sfinților celor din véc și ale prea cuvioșilor și de Dumneđeú purtătorilor párinți celor din Nicheca și din celelalte sínóde. Așa stăpáne, mult îndurate Dómne Christóse, Dumneđeul nostru, să învingá mila ta cea nemésurată și iubirea ta de óneni cea neînvină, și ascultá-ne pre noi smeriții și pácătoșii servii tēi, cariî ne rugám pentru servitorii tēi aceștia, și tótă legătura cea sufletéscă și

rea de mai înainte, care nu are nici cum potrivire și asemănare cu ostenelele slujbei și cu cursul vreinii de acum (1).

Posedem un codex in-folio cuprindând séma a 4-a a Visteriei Moldovei, după așezarea birului de la 1 Iunie 1817 până la 1 Mai 1818. Séma este cu sigiliu în roșu al Domnului, cu semnătura Metropolitului Veniamin și a boerilor din Divan. Să observăm această sémă, care mai bine decât orî-ce alte acte ne va arêta situațiunea financelor Moldovei cu puțin înainte de capêtul Domniei lui Scarlat Calimach.

Ciferturile cele 4 pe un an aũ dat Visteriei suma de 1.075.363.

În această sumă nu intră venitul Botoșanilor, care este apanajul Dómei. Pe un an acest apanaj a tăiat suma de 57.225 lei.

La suma de 1.075.364 prinsă din ciferturi se adaogă suma prinsă de la mazilii și ruptași pe un an: 39.810 lei și 105 bani.

Se mai adaogă banii împliniți de la tîrguri pentru dugheni și cârciumi: 59.227.

Cifertul Sf. Dumitru al ruptelor Visteriei, neguțătorilor hrisovoliți: 18.931.

Cifertul Sf. Gheorghe de la aceeași: 19.519.

Darea pe 4 ciferturi a jidovilor hrisovoliți: 36.600.

În total venitul de la dajdii se mai adaogă cu 100.500 lei desetină afară de a Botoșanilor care este a Dómei, plus 245.000 vâdrăritul și plus 90.400 goștina, afară de a Botoșanilor. Cu aceste 3 rusumaturî în sumă de 435.900, totalul venit al țerii, afară de ocne și vămii cu totul rezervate lui Vodă, se urcă la 1.685.352. Această sumă imediat este scădută cu 308.544 lei, banii scutelnicilor ce se plătiaũ boerimii, decî în realitate budgetul veniturilor se însumă la 1.376.808 lei.

Pe ce se cheltuia această sumă?

47.769 și

60.984 lei baeram peșcheș în 1818.

rupescă, pusă asupra lor, sau din răpire sau din ôre-care pricină, deslég-o de la dînșii și o rupe ca pre o pânză de păiajen și osebesce-i pre dînșii de munca cea de veci, învrednicesce-î însă de împărăția ta și fă-î ca să câștige starea cea de a drépta ta și desvinovățirea cea bună și bine primită, cu rugăciunile și mijlocirile prea curatei tale Maicei nóstre Născetóre de Dumneđeș și pururea Fecióră Maică, cu ale cinstitului, măritului profet și botezătorului Ioan, cu ale sfinților, măriților, predicatorilor de Dumneđeș și purtătorii ai duhului Apostolii, și cu ale tuturor sfinților, celor ce din véc bine ț-au plăcut ție. Amin.

(1) Veđi ultimul act din condica ce este în posesiunea Metropolitului de la Iași, pag. 160—161. La Academia Română, în codex I, se pot vedé acte relative la finanțele Moldovei sub Scarlat Calimach.

- 25.000 rachibiaua.
 3.075 enfienucatesi.
 25.000 agiul polițelor acestor bani.
 176.917 cheltuéla gospod.
 71.547 cheltuéla Vienei.
 15.890 daruri la Turci.
 186.519 zaherea la Țarigrad.
 14.086 navlu și cheltuéla de zaherele.
 51.211 daruri și milii.
 45.290 cheltuiți pentru cetățile turcesci.
 56.937 navlu și cheltueli de cherestele.
 111.861 Isprăvnicia Curții Domnesci.
 66.252 beciul Domnesc.
 49.986 poștele.
 13.037 beilicul.
 7.800 călărași, Tătarii la Țarigrad.
 4.007 cheltuéla celor triniși în trebii.
 17.740 tainaturii și chirii de case.
 1.446 cheltuéla Postelniciei.
 7.561 Comisia Domnăscă.
 3.654 Pităria Domnăscă.
 1.440 Muhurdăria și Divictăria.
 6.662 Cupăria Domnăscă.
 4.806 Izcihodăria.
 42.286 cheltuéla sərbătorilor.
 4.330 cheltuéla pe caftane.
 14.038 dobândi de bani împrumutați de Visterie
 4.188 cheltuéla prin al doilea Cămăraș.
 15.384 cheltuéla doctoriilor Curții.
 1.682 baeramuri.
 1.260 scutelnicii călărașilor.
 6.496 cheltuéla celor trimăși prin Postelnicie.
 7.500 botezuri de Domnie.
 143.276 lefi și scutelnici din Visterie.
 7.533 logodne și cununii.
 4.794 îngropări și griji.
 47.568 diverse cheltueli.

1.376.808

Prin urmare budgetul veniturilor și al cheltuelilor echilibrat deplin

Dar cu ce se folosì țera Moldovei din asemenea cheltuélă de circa 1 milion și jumătate lei pe an?

Lefle funcționarilor au fost plătite de la Casa Răsurilor. Intregul venit al țerii a servit pentru Turci și pentru Domnitor. Pentru cultura publică din budgetul general al țerii, nimic decât dóră 180 lei la 3 ucenici de la școlă; 180 lei filosofului Govdela pentru 30 de scutelnici; 150 lei la 2 învățători și 2 ucenici pentru engomiile sêrbătorilor Crăciunului; 586 lei cheltuiți cu catagrafia țirgului Iași; 750 lei traducătorilor pravilelor, pe fie-ce lună; 4.747 lei în cumpărarea a 102 chile de mălai și 87 chile de cartofi împărțite ca sâmintă la județe; 165 pentru caicele pârclăbiei de Galați. S'au mai cheltuit câte-vă sute lei pentru legătura de exemplare din Condica civilă împărțite la prelați și la boerii din Divan. De acolo încolo tot restul budgetului a fost la dispozițiunea lui Scarlat Calimach și a Turcilor! Cum să nu fie mare cêrtă între Greci, dóră vor pune mâna pe Domnia țerii? (1)

Casa doctorilor, adecă o direcțiune sanitară, există, vêdurăm, sub Scarlat Calimach. In 26 August 1814, Domnitorul dă țidulă domnescă pentru adăogirea veniturilor acestei case. Intre aceste venituri se adaoge harabagialicul de Galați, în 10 Noemvrie 1814 (2).

Sub Alexandru Calimach se înființeză și în Iași, ca la București, Vornicia de politie (3).

Casa Răsurilor e pusă în Decemvrie 1814 sub marele Logofet de țera-de-jos (4).

In 27 Aprilie 1816, Scarlat Calimach ordonă Ispravnicilor de Roman să însărcineze un inginer cu ridicarea planului orașului.

La 9 August 1814, Domnitorul aprobă anaforaua Divanului pentru așezarea scutelnicilor și a breslașilor boeresci și mânăstiresci. Iată rezoluțiunea Domnitorului:

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn țerii Moldaviei.

Infățișându-se Domniei Mele obșteșca acéstă anaforă, și dréplă și cuviinciosă socotind tótă alcătuirea ce se face pentru pronomion de scutelnici și breslași, întărim și Domnia mea și hotărîm urmarea întocmai și fără nici o strămutare întru tôte, cum prin anaforaua acésta se cuprinde, și poruncim și domniei tale Vel-Vist.

(1) Veđi în anexa de la finea acestui tom, sêma Visteriei mai sus analizate.

(2) Veđi Academia, Cod. I, pag. 336—337.

(3) Veđi la Academie, Cod. I, pag. 310—313.

(4) Veđi condica Metropol. din Iași, fila 129.

ca în cuprinderea acésta să se facă și isvod de scutelnicî și breslași, ce se cuvine a se da din Visterie, alcătuiindu-se nesmintit întru tóte cuprinderea tótă, fără abateri cât de puțin din hotărîrea acésta, și boerîi Greci cu totul să fie depărtați de pronomion acesta al scutelnicilor, ca de un adevêrat pronomion alcătuit numai pentru pămîntenî, iar spre neclintită urmare și paza acestei hotărîri și dréptă alcătuire, întru tótă cuprinderea anaforalei acesteia, întărim și cu a nóstră iscălitură și pecete.-- 1814 August 9.

Noî Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

CAP. XVI.

Boerîi.

În Domnia lui Scarlat Calimach, boerimea a putut fi mulțămîită, căci înființata de el, marea Comisie chemată să reorganizeze serviciile publice, fiind compusă exclusiv din boerime, ea departe de a împuțină privilegiile oligarhiceî clase, le adauge.

Clasa boeréscă sporî sub Scarlat Calimach, nu atât prin ridicarea de noi boerî pămîntenî, cât prin *împămîntenirî* de Greci.

Pentru a se vedé cu ce titlurî unîi Grecî deveniau boerî ai țérii sub Scarlat Calimach, aduc aci în resumat doué pitace domnesci.

Primul este din 31 Ianuarie 1813, prin care frații Hariton și Apostol Petrino sunt așezați «între némurile țérii și trecuți în catalogul boerilor de ném, al Visteriei»:

Ca unîi ce, deși streinî, *de mulți ani locuesc în țéră în scaunul Domniei, făcêndu-se pămîntenî cu dobândire a destule nemîșcătore lucrurî*, aș petrecut bine și liniștită viețuire spre lauda lor, trăgênd către dînșii obștésca bună cugetare și credință, învrednicindu-se și de ocrotirea celor de mai înainte a nóstră frați și luminați Domni, cu slobodirea înfățoșării și la Domnésca Curte și aș fost cinstiți și cu cinurî pămîntesci.

Aș dar acestor doi frați de origine streină li se dá dreptul de boerî pămîntenî, pentru că aș cumpêrat proprietăți în țéră și aș avut o vieță cinstită. Între acele drepturî este și acel de a se puté presentă la Curtea Domnitorului (1).

Al doilea act identic este din același an, 1813 Aprilie 30, în favórea unîi Petroviçi Armis(2).

(1) Veđi actul în condica Metropolitului de la Iași, fila 77.

(2) Acesta, născut din părinți cinstiți și din némurile cele vechi și alese ale patriei sale Misiei, și pentru că părinții săi în curgere de mulți ani, locuind în pămîntul

Immulțirea streinilor în clasa boerescă aveă un inconvenient fiscal, căci noiï boerï vroiaă să aibă și ei, ca boerï pămînteni, scutelnicï și poslușnicï. Acesta împușină numărul birnicilor Vistieriei. Nu dar din îmbold național, ci din acel al neîmpușinării budgetului domnesc, se pôte explică decretul lui Scarlat Calimach, din 9 August 1814, adus la pag. 417; aprobând anaforaua Divanului, semnată și de Metropolitul Veniamin, Domnitorul dispune, pe de o parte, continuarea privilegiului boerilor pămînteni la scutelnicï sau breslași anume hotărîți, după rang, până la șetrari, iar pe de altă parte, excluderea boerilor Greci de la acest privilegiu, considerându-se ca un *catahrisis* că acești boerï de origine streină s'au bucurat de cât-vă timp de asemenea privilegiu.

Iată propunerea boerilor din Divan:

«Să se păzescă cu neștrănutare acest privilegiu al némului boeresc și cu îndreptare de *catahrisis* ce a urmat întru vremi, nici de cum mai mult să nu se lădescă privilegiium al scutelnicilor și breslașilor, decât numai la pămînteni, oprit fiind cu totul a nu se mai da scutelnicï sau breslași la boerï Greci, dară nici bani sub nume de scutelnicï, pentru ca în tótă vremea, izvodul de scutelnicï în Visterie să fie numai sub numele pămîntenilor și nici cu alte mijlociri să nu fie slobod a se atinge acest pămîntesc privilegiu; iar cuviinciosul ajutor de la In. Ta către boerï Greci prin bunavoință a Măriei Tale va puté urmă cu alte drepte împărtaşiri din domnescile și împărătescile milostiviri.»

Puține casuri de înălțări la trépta boeriei dintre razeși orï altă categorie de cetățeni întălnim sub domnia lui Scarlat Calimach. Menționăm aci chrisovul din 6 Martie 1819 în favórea lui Gheorghe Roiul, care este ridicat la rangul de Mare Căpitan de dărăbani și acel al lui Alexandru, fiul Economului Ureche, protopop de Hărlău care, pentru serviciile aduse în timpul ciumei din 1818, este ridicat de Scarlat Calimach la rangul de Clucer(1).

acesta al Moldovei, în scaunul Domniei noastre, s'au făcut pămînten cu dobîndirea a îndestule nemișcătore lucruri, și au petrecut bună și cinstită viețuire, trăgînd către sine lauda și buna cugetare a obștiei și asemenea și dumné-lui petrecînd întru asemenea cinstită viețuire, trăgînd către sine aceeași laudă și cinste, învrednicindu-se, precum părintele său, și ocrotirii celor de mai naintea noastră frați și luminași Domni, cu slobodirea înfătoșării și la Domnesca Curte....., și a fost socotit de a puté fi cinstit și cu cinuri dintru acele pămîntesci este trecut în catalogul némurilor a Vistieriei.» (In aceeași condică, la fila 78.)

(1) Prinul act este scos din Condica Domnescă de la Metropolia din Iași. Cel al doilea este în original în posesiunea mea.

Boerimea a fost mult miluită de Domnitorul Scarlat Calimach, cu acordare de droburî de sare, cu adăugire de liuđi, cu dăruire de țigani și cu milî de la Cutia respectivă(1).

1819 Martie 6. Cartea Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, dată lui Gheorghe Roiul.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila lui Dumnezeu, Domn țerii Moldovei.

Inscințare se face prin acestă carte a Domniei Mele pentru Gheorghe Roiul, că, prin jaloba ce a dat Domniei Mele, a făcut arătare, că el la câte slujbe și porunci a fost, și osîrdnic șilitor, le-a săvîrșit cum a cerut trebuința, cu tótă dreptatea, făcînd rugăminte, că precum alții mulți s'au cuprins cu Domnescile noastre milî, să se împărtășescă și el, cu cât cerescul Împărat Ne va năstăvi, după socotința săvîrșitelor sale slujbe. Care ale sale arătări rînduind Domnia Mea la dumné-lui Vel Vistiernic de s'au cercetat și s'au aflat adevărate, că la câte slujbe a fost rînduit, a fost șilitor de le-a săvîrșit cu dreptate.

Deci cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, îl miluim cu aceste din Domnescile noastre milî, adecă: hotărîm să fie scutit de tóte dările Visteriei, cum și de plată la slujbele rusumaturilor de către cumpărătorul slujbei lor, să nu se supere întru nimica, pe tóte ori câte bucate va avé drepte a sale: stupi, svinî, oi și vin ce va face din drepte viile sale. Avênd a scuti și șése liuđi, ómenî streinî, ce și-î va aduce de peste hotar, de tóte ori-câte dări și havalele vor fi asupra altor locuitorî, aceștia întru nimic să nu se supere, rămîind numai pentru slujbele și trebuințele casei sale, ori la ce ținut se va află cu șederea sa. Și încă cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, hotărîm a-și avé și titlul de *Vel Căpitan de dărăbanî*, care cunoscut să fie. Pentru care poruncim și dumné-vóstră, dregători a ori-care ținut în care se va află cu șederea sa, să nu puteți a-l rîndui la slujbe și poronci de ale ținutului, căci când va fi trebuință, se va rîndui numai cu cartea Domniei Mele și a Visteriei, ca să-î fie cunoscută slujba. Aceste sunt miluirile de la Domnia Mea, cu cari am miluit pe Gheorghe Roiul, făcîndu-l și Vel Căpitan de dărăbanî. Pentru care poftim și pe cei din urma mea luminați Domni frații noștri, cari din pronia cerescă se vor rîndui ocârmuirii acestei țeri, nu numai să nu strice acestă cuprindere de miluire, ce mai ales cu sporire să adaoge, și pentru a Domniilor Sale laude și vecinică pomenire. 1819 Martie 6.

(Semnătura) Scarlat Alexandru Calimach.

L. P. D.

Vel Vistier.

S'a trecut în condica Visteriei de hrisóve.
Constantin Veisa Paharnic.

(1) La 15 Noemvrie 1813, Sc. Calimach acordă lui G. Hermeziu mila pe tot-deauna de 10.000 ocă sare de la ocnă în drobi.

Asemenea îi acordă 20 liuđi streinî scutiți. (Academia LV 40.)

La 1 Ianuarie 1813 dăruiesce țigani lui Petrache Casimir biv Vel Ban. (IV, 107, Academie.)

Lista milelor de la Cuția respectivă coprinde destule nume de boeri și de văduve de boeri.

Boeri pedepsiți ori prizoniți în Domnia lui Calimach aprópe nu găsirăm până ađi; cunoșcem numai un cas de degradare a unui *Paharnic* Nicolae Dumitriu, în 1814 Ianuarie. Din ordinul lui Scarlat Calimach este degradat din rangul de Mare Paharnic, dar nu din ceta boerescă, căci i se lasă rangul ce aveă anterioramente, de Șetrar.

Cu ce păcătuiise Paharnicul Dumitriu ?

Eră denunțat lui Vodă, că într'o sindrofie ar fi rostit vorbe dușmănóse pentru Domnie, ar fi đis că prea aduce Vodă multe lichele de Greți din Țarigrad.

Boerul Paharnic isbuti să convingă pe Domnitor, că așa vorbe el n'a rostit și, la 24 Martie 1814, Domnitorul îi restituì rangul de Mare Paharnic (1).

Considerată boerimea din respectul cultural și național, n'o găsim superióră celei din Muntenia. În adevăr, boerii fac pași, semnază acte, în carí își arată regretele lor pentru pierderea Basarabiei (2), decât în fond, aceste regrete sunt mai puțin pentru pierderea a jumătate din Moldova, cât pentru că acésta a adus scădere în bugetul de venituri al țerii și pentru că prin aplicarea tratatului de la 1812 erau siliți, ca până în termen de 18 luni, să se vîndă moșiile din Basarabia, să se strămute acolo și să devină supuși Muscali. În acéstă alternativă puși, Divanul după ce vedu că stăruințele boerilor nu isbutesc, se rógă de Domnitor să intervină el pe lângă Impératul Rusesc, să mai acorde un termen de un an de đile, pentru ca să-și defacă moșiile din Basarabia acei carí nu vor să rămână acolo ca supuși Muscali.

Asemenea lui Paharn. G. Hermeziu în 3 Ianuarie 1813. (Academia LV, 39.)

Da Hatmanului Răducanu Roset dreptul de a află 50 liude streini și a-i scuti. (Academia, XXXI, 72.)

La 3 Aprilie 1813 ordonă prin Visterie către Ispravnici de a regulă și scuti ómenii streini, ce vor fi aduși de Spătar N. Balș la moșia sa Codăesci. (Academia XXI, 95.)

Asemenea și pentru același lucru în 6 Aprilie 1413. (Academia, LI, 83.)

La 30 Aprilie 1813 acordă 60 luđi scutiți Domniței Elena Hangeri. (Academia, L, 87.)

La 10 Octomvrie 1818, Calimach acordă 100.000 ocă sare lui biv. Vel Logofet C. Balș. (Academia, XXXV, 241.)

(1) Veđi condica Metropoliei de la Iași, fila 95 verso.

(2) Veđi actul din 20 Aprilie 1812, în cartea «ДОКЛАДЫ ДАН МОЛДАВЫ», atribuite lui N. Istrati, veđi Uricar, I pag. 343.

Divaniții dic «că nu avem aici cui vinde moșiile noastre, nici cu cine să le schimbăm».

La din contră «vom fi siliți la acea mai jalnică lucrare : a împărți averile noastre, pe cât nu vom pute urmă alte chipuri, și cu lacrimi nemângâiate a se despărți fii de părinți, frați și alte rudeni, trecând unii la cele de peste Prut moși și alții rămânând la aceste de aici.»

Se tem boerii ca, nu din cauza că unii membri ai familiei lor vor fi siliți să rămână în Basarabia, la moșiile de acolo, să fie bănuți cești rămași în țără de către Turci (1).

Neisbutind boerii în cererea lor, mulți se strămutară definitiv în Basarabia.

Se pare că țeranii Moldoveni din Basarabia, din contra purtării boerilor, se deciseră a emigră de acolo în Moldova. Acésta nu conveniă Rusiei. Pentru a împedica acéastă emigrare a țeranilor, Muscalii închid fruntaria Prutului. (Veđi Hurm., pag. 701—708.)

(1) Condița Metropolitului Nanian de la Iași, fila 82.— Veđi și Andréossy, din 23 Iulie 1813, în Hurmuzachi, supl. II, pag. 479.

Iaca actul prin care boerii se jăluesc că Rusia cere să vîndă ei moșiile ce au peste Prut :

Prea Înălțate Dòmne,

Cu totă supunerea și lucrătorea cugetare, am primit porunca ce s'a dat nouê de catre Înălțimea Ta, cu arătare că după triniterea a prea plecatului nostru magzar la prea strălucitul prag al prea puterniciei și hrănitorei noastre Împărății, a venit răspuns întru aceeași neurnită hotărîre a vinde tôte acele de peste Prut strămoșescile noastre moși și a ne desface cu totul de dînsele, pentru ca după deosebite necunoscute nouê politicesci pricină, nici de cum nu este ertat urmarea într'alt cliip.

Totă porunca prea înaltului Devlet și a Înălțimii Tale, fiind la noi pravile necălcate (?), dacă plecatele noastre rugăciuni din durere ce am făcut întru acéastă pricină n'au fost ertat a se ascultă, la noi nu rămâne alta decât cu jârtfirea strămoșescilor noastre moși și lipsirea încă și de hrana cuviinciosă a caselor noastre, să punem în lucrare împlinirea poruncii ; acéastă desfacere în cât este pentru noi sdruncinatore, Înălțimea Ta nu te îndoesci, căci nu este numai nenorocire dar și strimtorie a însăși vieții noastre, nu avem la cine vinde nici cu cine a le schimbă, pentru că toți credincioase raele a Moldaviei am năzuit și am rămas sub umbrirea prea puternicului Devlet, precum și strămoșii noștri, și acei căți se află cu locuința în partea aceea de peste Prut nu au aice mai mult decât până la patru sau cincî moși dintr'acele mai inici. Drept aceea într'o mare nedumerire ne aflăm, care lucrare trebuie să

Am văzut în urmă ca numirea lui Caragea și a lui Calimach a

începem spre împlinirea poruncii? căci pierderea acelor de acolo moșii ne arată cu lămurire grozăvia stingerii caselor noastre, iar mahniciunea acestei de istov stingeri a pătruns sufletescile noastre simțiri în cât tânguirea și jalnicele lacrimi pentru îngrozirea acelei de istov cădere a familiilor învechite au ajuns a se face simțitoare, și la cele mai crude vârste ale nenorociților noștri fii, milostivirea prea bunului nostru Împărat, după asemănarea Dumnezeescului ceresc, este la noi încredințare fără îndoire a vedea spre această pildă și acea cu milostivire părintească oblăduire a Înălțimii Tale, dintru care către toți de obște se revarsă din îndurarea hrănitorele împărătescile și pe acesta alcătuind temelul nădejzii mângâierii noastre, iarăși îndrăsnim alergând către Înălțimea Ta, din durere, cu umilite glasuri te rugăm, ca spre oreși-care mângâieri de înlesnirea acestii desfaceri, de este cu puțință, să urmeze mijlocirea Înălțimii Tale către prea puternicul, bunul și milostivul nostru Împărat, ca să se îndure către noi și din bogatele sale milostiviri revărsând, să ne dăruască o vadea încă de un an, sau dacă va fi greutate, fie măcar de șese luni, după împlinirea profeziei, pentru ca dora în această vreme vom afla oreși-care înlesnirea spre desfacerea moșilor noastre, să nu le perdem cu totul, pentru că în vadăua de 2 luni ce au mai rămas până la împlinirea profeziei, urmând desfacere, nu se va putea alcătui alt ce-vă decât aceea ce acum privim: o de istov stingere și strimtorire a viețuirii noastre. Noi întru această întâmplare, cea mai întâi și desăvirșită cădere socotim a ne lipsi de pământul strămoșesc, și a nu trăi sub umbrirea vicțuitorului Devlet, și de vreme ce suntem frământătură hrănită de la strămoși cu nilele prea puternicii noastre Împărății, și întru acesta îmbărbătându-ne, potrivit cu acesta vor fi toate locurile noastre, și spre a ajunge la acest sfârșit nu vom lăsa a nu face și acele peste puțință jărtfiri, dar nemărginita greutate ce vedem, pentru că nu avem nici cui vinde moșiile noastre, nici cu cine a le schimbă, prin câte cercări am făcut întru acesta până acum ne îngrozesce, că după ori-cari jertfiri, nu vom putea ajunge nevoița îngrozirii pentru de istov stingere, și mai ales pentru strimtorirea a hranii spre viețuire, vom fi siliți la acea mai jalnică lucrare: a împărți averile noastre, pe cât nu vom putea urmă alte chipuri, și cu lacrimii nemângăiate a se desparți fiii de părinți, frați și alte rudeni, trecând unii la acele de peste Prut moșii și alții rămâind la aceste de aici. Acesta întru desnădajduire, și când toate alte chipuri vor lipsi, iar sufletescă mahniciune, și jalnicele lacrimi, cari prin această desparțire vor urmă, vor fi fără îndoire veșnice și ncuitate, din nēm în nēm, până la cea de pe urma; cu umilite glasuri de obște și cu fierbinți lacrimi ne rugăm Înălțimii Tale, ca și întru acesta să urmeze părinteasca milostivire a se face cunoscut prea Înălțatului Devlet nevoița care întru acesta poate să ne silască, lucrând mijlocirea cuviincioasă și trăgând către noi îndurarea prea puternicului și milostivului nostru Împărat, pentru ca întru o așa jalnică întâmplare să fim umbriți cu aceeași milostivire ce am fost hrăniți nenumărați ani de la strămoșii noștri, și când vom fi siliți de la întâmplare a urmă jalnica despărțire, cu trecerea întru nenorocirea unora la stăpânirea moșilor de peste Prut, pentru acei, cari dintru acele familii vor rămâne aici, să nu afle prilej dușmănescile lucrări, ca în potriva dreptății urmând clevertire, să socotească acesta pricină de vre-o lene, pentru ca silnicia întâmplării acesteia este fără îndoire, iar rîvna credinței noastre în totă vremea cu lucrătore chipuri s'a arătat, și dintru acesta nici de cum vre-odată nu ne-am

produs o mare emoțiune la Iași și la București. Emoțiunea boerimii Moldovene proveniă în mare parte din temerea, nu cum-vă noul Domn să aibă de la Pórtă însărcinarea de a pedepsi pe aceia dintre dinșii, cari mai mult se arătaseră între 1806 — 1812 neamicii ai Porței Otomane și slugi plecate ale Muscalilor. Ușor fu însă Împăratului Alexandru I să liniștescă temerile boerilor, făcând pe Sultanul să trimită lui Scarlat Calimach hatișeriful din 2 Octomvrie 1812, prin care Pórtă obligă pe noul Domnitor să acorde ertare, amnistie tuturor greșiților din trecut și să fie blând cu boerii și cu tótă țera (1).

abătut, nici ne vom abate. Prea Înălțate Dómnne! Precum întru tóte altele părintésca oblăduire a Înălțimii Tale a făcut către toți de obște ajutor și revérsare de milostivire între sdruncinările, cari răsboiul trecut au pricinuit în țera acésta, asemenea și la acéstă jalnică și nenorocită întâmplare, fii milostiv a lucră mijlocire și a strînge asupra nóstră milostivnica îndurare a prea Înaltului Devlet, care prin lucrarea Înălțimii Tale nădăjduim fără îndoire a-și câștigă, și prin acésta numai alcătuim nădejdea mângâierii a nu ajunge în cea desăvîrșită cădere în învechitele familii ale pămîntului acestuia, iar Înălțimii Tale va rămâne vecinică pomenire alcătuită pe temeiul neuitării și la urmașii nóștri. — 1815 Noemvrie 5.

Ai Înălțimii Tale

Smerit către Dumneșcú rugător, Veniamin Metropolit Moldovei.
Plecate slugi:

(Iscăliți:) Constantin Ghica Logofét, Jordache Canta Vel Logofét, Constantin Balș Logofét, Dimitrie Sturdza Vel Logofét, Grigoraș Sturdza Vel Vist., Sandu Sturdza Hatman, Iordache Roset Vist., Constantin Balș Vel Vornic, Manolachi Dimachi Vel Vornic, Vasile Roset Vornic.

(1) Hatișeriful ce a venit către prea Înălțatul Domn al Moldovei Scarlat Alexandru Calimach V. V., după anaforana obștésză ce s'a făcut către Înălțimea Sa, pentru starea de micșorarea țerii după încheierea păcii de acum 1812 Octomvrie 2.

Intâiule între stăpânitorii norodului Mesici, alesule întru cei mai mari ai némului lui Isus, Scarlat I Calimach Zade, săvîrșirile tale să se încheie cu bine.

Ajungënd acéstă înaltă a mea poruncă Împărătescă, sciut să fie, că spre buna chibzuire și oblăduire a țerii Moldovei, acei care este din împărătescile mele moștensesci câștiguri, și acum iarăși s'a întors către stăpânirea împărătescilor mele puteri și spre locuința viețuirii celei bune, prin casele și așezările lor, atât a boerilor cât și a celor-lalți supuși ai Împărăției mele, ocrotindu-se ei și depărtându-se de la dinșii tótă frica și îngrijirea, precum și spre fericirea pămîntului cu lucrarea tuturor mijlocitórelor chipuri ce atárnă spre ocrotirea supușilor Împărăției mele, fiind neapărat trebuinciosă rînduirea cea din nou a unui Domn ispitit într'o înțelepciune, credință și dreptate; drept aceea cunoscut și arătat fiind, că tu, numitul Voivod, sluga cea credinciosă a Împărătescii mele Măririi, nu numai în slujba Dragomaniei a Împărătescului meu Divan, dar și în curgerea vremii rînduirii de mai nainte la Domnia Moldovei, strălucios arătarea credinței și dreptatea ta, ai cheltuit tótă silința ta pentru răsufarea și odihna supușilor țerii acesteia, și jărtfind tóte puterile tale întru împlinirea supunerii și a credinței; spre acésta s'a hărăzit și s'a dat

Boerii țerii, la 16 Iulie 1814, trimit *magzar* la Pôrta Otomană, mul-

ție din nedeșertatele mele împărătesci îndurări Domnia Moldovei, mai nainte atâr-nându-se pe umerele credinței tale și atunci s'a dat Împărătesca mea poruncă cu-prințetore cuvintărilor celor cădute la urmarea slujbei tale, adecă ca să te silești pentru fericita stare a pămîntului, îndreptând și bine chibzuind oblăduirea sa, odihnind și însuflețind pe acei cari s'aș nevoit și aș suferit strîmtorire și s'aș nevoit în vremea răsboiului, atât din boeri cât și din cei-lalți supuși locuitori, tră-gând și odihnind la urmă și casele lor pe acei strămutași și împraștiași. Iar acum în urmă, ajungând la împărătesca mea sciință acele, cari din partea boerilor și altor trepte din locuitori împreună cu ale tale în scris insciințări la Inalta mea Pôrta prin obștăscă anaforă arătări, tanguind strîmtorirea și ticăloșia stării lor pricinuită lor din năvălirea răsboiului și aducând mulțumitore cuvintări, pentru că s'aș mântuit din mâile streinilor și iarăși precum din început se ocrotesc acum sub umbrirea prea puternicii mele Împărății, dar apoi și plini de bucurie, atât boerii cât și cei-lalți supuși se află cuprinși, pentru că s'a hărăzit ție Domnia Moldovei, într'o glăsuire și într'o cugetare sunt rugători pentru veșnica proslăvire a Impărătescii mele Măririi, aceste cuprințându-se în numitele scrise arătări, cari s'aș trimis la Înălțimea Mea. Decă fiind-că țera Moldovei este din pămînturile acele după moștc-nire stăpânire, dréptă câștigare a Impărăției Mele, iară locuitorii dintr'acéstă țără aș fost pururea hrăniți din moși și strămoși lor cu nedeșertatele mele mili și îndurări ale Înălțimii Mele, ocrotindu-se și umbrindu-se sub aripele Domniei Mele; dacă dar după o Dumneșească voință aș ajuns și în streini mâni, saș boeri, sau ómeni și de alte trepte alunecându-se aș greșit în óre-ce, acéstă se póte socoti că nu dóră după închipuirea însăși voinței cugetului lor, ce după nevoie s'a întimplat; pentru acéstă dacă vre-unii din boeri saș alții din óri-ce stare ómeni în vremea trecutului răsboiú, sub óri-care chip s'aș arătat greșiți și în altă parte atârnați, aducându-se întru desăvirșită acum ertarea acelor trecute ale lor urmări, nu voim pentru cuvintul răsplătirii a li se face mustrare, dar încă și însuflețindu-se să se umbrăscă, fiind bine încredințați că, în cât vor rămâne ei întru neclătirea hotarelor supunerii și în cât vor îndeplini îndatoririle ascultării și în cât vor fi următori poruncii și voinței Domnului lor, nu vor vedé alta către dînși decăt reversarea nedeșertatelor și bogatelor îndurări ale Impărătescii mele Măririi, după cum și în po-trivă, dacă se vor arată călcători, vor încercă răsplătirea faptelor chibzuirii lor.

Pentru aceste tóte, în urmarea Impărătescii mele date de mai înainte porunci, iată acum s'aș slobođit și se dá de către Impărătescul meú Rechéb acéstă înaltă a mea poruncă și pentru a pămîntului bună orînduélă și pentru nemărginirea puterii celei slobode, care s'a încredințat ție asupra slujbei tale. Decă tu, slugă prea cre-dincióasă a Impărătescii mele puteri, acel care dintru început cu îndurarea Impă-răției Mele cei vecinice te-ai săturat și te-ai umbrit, către care și desăvirșită cre-dință are Impărăția Mea și bună cugetare sub acéstă bună nădejde, Impărătesce cerem de la tine, după asemănarea dreptății stăpânitóreii bune voinței Mele și dupa măsurile tale, când țera fericită și după mărginirea puterii acei slobode însăși plăcerii voinței tale, care s'a dat ție, umbrind și ocrotind pe acei cari cu neclătire se vor statornici în holarul supunerii și înfrinând pre acei ce se vor arată călcători voin-țelor tale saș cutezători de urmări în potrivă datoriei lor și alcătuirilor; iar dupa nă-dăđuita de la tine credință, înțelepciune și iubitóre de norod plecare, ocărmuind

țămînd Vizirului pentru firmanul ce a primit Domnitorul Scarlat Calimach.

Ei amintesc că pururea au fost credincioși și părinții și strămoșii lor: «de apururea am fost slugi și raele prea credincioase și la orice împotrivire de păgubire și stricăciuni sau stîngerile cari după vreme, întru împrejurări de răsbóie am suferit, călcați de némuri protivnice, nu ne-am abătut vre-odată la socotințe streine.

«Mărturisite sunt fără îndoire toate stricăciunile războiului trecut, ce au pricinuit nouă obștei. Iar după contenirea acestui război, singura mîngâiere și sufletésca noastră mulțumire a fost și este, pentru că bunul Dumnezeu cu milostivirea, îndurarea către noi, ne-a dăruit nouă véc, cu dulce stăpânire a hrănitórei noastre împărății, ca să petrecem vieța părinților și a strămoșilor noștri sub umbrirea sf. Devlet.»

și îndreptînd țera, vei ocroti pe locuitori, fiind încredințat, că în curgerea războiului, sau boerii sau cei-lalți din supușii locuitori, dacă s'au arătat întru alunecare sau a căruia greșelă urmată după nevoi și întru atárnare străină, nici cât de puțin nici odinióră nu se vor muștră ei, ca pentru o vecinică uitare, întru care s'au îngropat cele trecute ale lor greșeli, pe câtă vreme nu se vor clăti din stejerul supunerii și se vor arăta și următori hotăririlor tale și se vor silii cu credință întru împlinirea înaltelor mele Imperătesci porunci, dar împreună se vor nevoi spre slujbă, alcătuiu-se întru toate chipurile, carele după datoria Domniei tale și după sciută credința ta vei găsi cu cale a urmă pentru fericirea pămîntului, bună viețuirea supușilor și lucrarea tutulor slugilor Impărătescii mele Măririi, nu vor vedé alta decăt bogatele mele revársări către dinșii, ale Imperătescilor mele Măririi, precum și dacă în potriua Impărătescii mele voințe se vor arăta pășind din datoria căduțelor supunerii, după înalta mea poruncă și hotărîre, se vor aduce în rînduála lor pedepsindu-se. Aceste toate câte se cuprind într'acéstă înaltă a mea porunca și hotărîre, facéndu-le sciute și cunoscute boerilor și celor-lalți locuitori supuși, îi vei însufleși mîngâind pe cei înfricoșați și strămutați supuși și-i vei ocroti aducéndu-i la urma lor și-i vei cuprinde cu căutare după măsura stării, în potrivire cu ființa lor, însă pe acei cari vor păzi cugetările unite cu voința și porunca ta și se vor arăta ca nisce supuse raiete, dar vei pedepsi după puterea cea slobodă, care se da acum ție, și după voința cea însușită a ta, pe acei cari vor calcă în potrivă și vei chibzui și cele obștesci și cele în parte lucruri, după cea mai dréptă închipuire; în sfîrșit vei caută toate pricinile dupa socotința trebuinței celei neaperate și după temelia iubirii săracilor și dupa măsura cererilor celor neurnite, încredințându-te dar întru păzita către mine desăvirșită credință și îmbunătățita cugetare, vei fi cu luare aminte a te arăta fără prihană laudat, păzind ca cu neincetare să trimiți însciințare la înalta mea Pórtă pentru toate trebuincioasele pricinii. Spre aceste toate s'a dat acéstă înaltă a mea Impărătescă poruncă căreia supuiu-te și următor dupa chipul arătat urmându-te, să te depărtezi de cea mai mică abatere și în potrivă urmare. Crede Împărătescului meu semn, ce s'a dat la lét 1227, la începutul luminii Zelhidea.

Boerii lăudaă apoi pre Domnitor, care grijesce de tótă obște, «de a căruia iubire de dreptate și îmbunătățită ocărmuire toți de obște ne aflăm întru desăvîrșita mulțămire».

Apoi grăesc de firmanul din 1228, la începutul lunii Muharem, și de acel din același an, la începutul lunii Regep (când a trimis dar tabacherea). Boerii își exprimă marea lor recunoștință pentru tóte aceste, mai ales că li s'a asigurat «păzirea vechilor nóstre obiceiuri și urmarea așezămîntului legii.»

«Ne aflăm întru strîmtorire multă cu schimbarea hotarelor, dar ne cunóscem desăvîrșit norociți, aflându-ne sub umbrirea Inaltului Devlet». (1)

Până în ultimul moment, boerii Moldoveni s'arătără slugarnici către Muscali. La 30 Septemvrie 1812, Divanul Cneziei Moldovei adresase lui Crasno Miloșevici o adresă, aducându-i mulțumiri pentru buna administrațiune a țerii, fiind el Președinte Divanurilor Moldovei și Valachiei. (Veđi la Academie, port. XXXV, 101.

(1) *Magzar ce s'a făcut către prea Înălțatul Vizir, mulțămitor asupra firmanului care a venit Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod.*

Prea Înălțate, prea milostive și al nostru mult făcător de bine stăpân, epitrop al prea puterniciei și hranitórei nóstre Împărății, noi prea plecați slugi: Mitropolitul țerii, arhimandriții și egumenii ai mănăstirilor, boeri mari și mici și de tótă starea credincioșe raele, cari locuesc în memlechetul Moldaviei, prin al nostru plecat magzar, umilite glasuri de rugăciuni dintr'adâncul inimii întindem către sfîntul Dumneđeu, ca să înalțe cu nemărginire brațul cel puternic al prea bunului nostru Împerat, să supue sub puterile lui pe tot vrăjmașul și împotivnicul și să dăruésca putere Inaltului Devlet și milostivului nostru stăpân viêtă îndelungată și slava nesfîrșită.

Părinții și strămoșii noștri din nenumărați ani, dar și noi cu urmare neconțin hrănindu-ne cu milele Inaltului Devlet al prea puternicului și iubitorului de ómeni al nostru Împerat, de apururea am fost slugi și raele prea credincioșe și la oricare împotrivire de păgubire și sdruncinare saă stingerile, cari după vreni întru împrejurări de răsbóie am suferit, călcate de némuri protivnice, nu ne-am abătut vre-odată la socotințe străine saă neasemădate cu ale luminațiilor noștri Domni, nici am slăbit întru cât de puțin din dréptă supunere a nóstră, ce statorniciți pe adeverată cugetare, am păzit de a-pururea dreptatea și sadicatul, slujind la Înălțatele Imperatesci porunci cu rivnă ferbinte; mărturisite sunt fără îndoire tóte sdruncinările cari rasboiul trecut aă pricinuit nouă de obște, dar după contenirea acestui rășboiu, singura mângăiere și sufletésca a nóstră mulțumire a fost și este pentru că bunul Dumneđeu cu milostivnică îndurare catre noi ne-a dăruit nouă acel aurit véc cu

CAP. XVII.

Țeranii sub Scarlat Calimach.

Noua Domnie de după tratatul din 1812 de la București nu aduce nici o îmbunătățire la soarta țeranului Moldoven clăcaș. Cunoștem gre-

șilele stăpânirii a hrănitorei noastre Împărății, ca să petrecem vieța părinților și a strămoșilor noștri sub umbrirea și viețuitorea rază a sfântului Devlet, întru această dréptă credință a noastră, întemeiată pe acea dintru în vechime milostivnică îndurare și statornicie a ne află pentru de apururea sub aceeași umbrire a prea Înaltului Devlet, nu am cugetat ce-vă nici pentru sdruncinarea și nemărginita păgubire cu rămânerea din stânga Prutului a strămoșescilor noastre moșii, de la cari am avut totă hrana viețuirii caselor noastre; Domnul nostru cu părintesca îngrijire către totă obștea prin bunele chibzuirii cu dréptă ocrotire a mângâiat întru toate nevoințele și sdruncinările noastre, de a căruia iubire de dreptate și bunățitățită cărmuire toți de obște ne aflăm întru acea desăvârșita mulțumire, că prin milostivnică îndurare a prea bunului nostru Înăpărat s'a dăruit nouă strămoșescile privileghiuri cu păzire fără strămutare și privim fără contenire către toți de obște milostivnica umbrire și reversare către noi din prea bogatele mili ale prea puterniciei Împărății, am câștigat nemărginita sufletescă mulțumire și de ajuns mângâiere în sdruncinările și nevoințele noastre de la cuprinderea Înaltului Împărătesc Firman ce s'a trimis Domnului nostru, dat la anul 1228, la începutul lunii Muhareni, cu revărsare de milostivire întru cunoștința supunerii și a credinței noastre, dar și urmare cu sîrguință a dato riilor noastre cu săvârșire împreună cu Domnul nostru a poruncilor hrănitorei noastre Împărății, ne-am împărțășit din milostivnica îndurare și am câștigat asemenea sufletescă mulțumire și mângâiere de la Înaltul Împărătesc Hatihumaium, dat întru același an la începutul lunii Regep și trimis către Domnul nostru cu Înalt Împărătesc dar și hărăzim drepte cunoștințe de adevărată credință și osârdie săvârșirilor fără cusur ale Înaltelor Împărătesci porunci, mărturisim acele dintru în vechime și către noi următoare revărsări de milostivire ale prea puternicului nostru Împărat, nu ascundem asemenea facere de bine și propovăduim milostivnica îndurare cu păzirea vechilor noastre obiceiuri și urmarea așezămîntului legii și a credinței noastre și întru urma acestora încredințăm și sufletesca noastră mulțumire și câștigarea mângâierii la nevoințele și sdruncinările ce ni s'a dăruit cu urmarea războiului trecut; ne aflăm întru strîmtoare multă cu schimbarea hotarului, dar cunoștem desăvârșita norocire, aflându-ne sub umbrirea prea Înaltului Devlet a hrănitorei noastre Împărății, de la care, precum moșii și strămoșii noștri, asemenea și noi câștigăm revărsările de milostivire din noianul îndurărilor prea bunului nostru Împărat, a căruia slavă să fie nemărginită în veci, dar prin Împărătesca îndurare fericire pentru noi cunoștem, drépta și blânda ocărmuire a Domnului nostru, cu obștesci glasuri ne rugăm milostivului nostru stăpân, ca să fie către noi cu aceeași milostivire a mijloci de apururea să câștigăm fără contenire mila și îndurarea întru numele lui Dumnezeu de la prea bunul nostru Împărat și de la luminații noștri Domni. 1814 Iulie 16. (*Cond. Mitr. din Iași.*)

lele adăogiri la «pont», de la începutul secolului, contra cărora țeranul Moldovan nu odată a protestat zadarnic.

În Cod. I (pag. 347) din Biblioteca Academiei există un act, din care se poate vedea, cum nici o ușurare n'a obținut țeranul sub Scarlat Calimach. Acest act poartă titlul: «Ponturile pentru lucrul ce s'a socotit să lucreze cei ce șed pe moșiile altora.»

În Februarie 1815, Domnitorul Scarlat Calimach, departe de a ușura pe țeran, îi mai răpescce un drept vechi. Prin anaforă, boerii Divanului propun și Vodă se grăbesce a aprobă desființarea excelentelui drept ce aveau clăcașii: *de protimis* la arendarea moșiilor pe cari locuia. Luând moșia în arendă, țeranii scăpau de jaful și maltratările arendașilor Greci, Armeni și chiar de ale proprietarilor boeri. Sub pretext că acest drept de «protimis» ocazionază perderi proprietarilor de moși, la cererea boerimii, Scarlat Calimach dă următoarea hotărîre:

*Cu mila lui Dumnezeu,
Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Domn țeri Moldovei.*

Cetîndu-se anaforaua acêsta înaintea Domniei Mele și a tot sfatul și intrînd însumi Domnia Mea în cea mai cu amăruntul cercetare celor cuprinse în anaforă, am văduț atît cele de mai înainte urmate feluri de păgubiri pricinuitoare de judecări nu numai stăpînitorilor moșiilor, ci și orîndatorilor dintru o rea obiceinire ca acêsta cît și multe asemenea pricinii ce s'au întîmplat acum în vremea Domniei Mele, aducătoare nu de puțină sărăcie și stingere și înșîși locuitorilor, stînd și cu necontenire judecându-se; drept aceea, socotîndu-ne că socotînța domniilor-sale boerilor este drêptă și cu cuviință de a contenî acest pricinuitor de păgubire obicei, hotărîm Domnia Mea, împreună cu tot Sfatul de obște, că de acum înainte un protimis ca acesta să fie cu totul oprit și fiește-care din stăpînii moșiilor să fie slobod și întru deplină stăpînire a-și vinde venitul moșiilor precum va voi, și orî cuî va vrê, și contractu dîntre cumpărători și vîndători să aibă tărie, însă ca nu cum-vă și orîndatorii în nădejdea acesteî hotărîri a ridicării protimisului de la locuitori să se ispitescă a păși peste ponturile Domnesci, sau peste așezarea ce vor avê stăpînii moșiei cu locuitori, și să asuprêscă mai mult pe locuitori, poruncim Domnia Mea domniei-tale Vel Logofet și domniei-tale Vel Vistier, că de se vor arătă nescari-vă locuitori, cu acest fel de jalobe, să se cerceteze cu amăruntul și încredințându-se de vre-o urmare a orîndatorilor în potriua ponturilor Gospod, sau a așezării cu stăpînii moșiilor, să li se facă dreptate, fără a li se mai da mai multă ascultare, întărîndu-se anaforaua acêsta cu a Nôstră Domnescă iscălitură și pecete.— 1815 Februarie 9.

(Iscălit:) Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Iordachi Ghica Vel Logofet, Prociotoh.

Un alt drept al țeranului, care primesce împuținare, atingere, este acel la *pădure*. Academia noastră posedă un act de la Scarlat Calimach,

prin care acest vechiū drept al țeranului de a luă din pădure lemnele necesare de foc și de construcțiune a caselor și heiurilor sale este știrbit (1).

Cârciumarii jidovi erau dejă la anii dintăi ai secolului nostru plaga satelor. Eī otrăviaū lumea cu alcoolurile cele uciđetőre și o sărăciaū cu metodele până astăđi practicate de cârciumari prin sate. Boerii Moldoveni, cari pe atunci se pare că înțelegeau că sărăcirea țeranului eră sărăcirea lor, luaseră o dispozițiune bună, proprie de a mai împuțină rēul. Ei hotărīseră, că orīndarul, adecă cârciumarul, să nu pótă da bētură pe datorie decăt până la suma de 15 lei la țeranul fruntaș, 10 lei la cel mijlocăș și 5 lei la codaș pe un întreg an. In contra unui așa de înțelept nizam, arendașul Leiba de la Scheia, moșia pe atunci a Spătarului Dracache Roset, revoltă satul cu jafurile lui. Intervine la Calimach o jalbă a sătenilor contra lui Mateiū Duca și Const. Drosu, arendașii lui Dracache Roset, cari aū subarendat cârciuma din sat ăisului Leiba. Țeranii se jăluesc că i-a sărăcit cu totul cu încărcăturile ce le face Leiba și a împlinit ce a găsit pe la casele nōstre, vite și alte lucruri pentru datorii ce ar fi avēnd a luă de la noi, de cari noi nici o sciință nu avem că i-am fi datorī...» Leiba i-a adus în acea stare, că nu-și pot plăti birul și havalelele Domnesci. «Și am venit, đic locuitorii, la desnăđajduire, unde cei mai mulți din noi suntem gata a fugi și a se sparge satul . Țeranii bieți cer să le rīnduēscă Domnul pe cine-vă să-i socotēscă cu Leiba și să li se pue o vadeă pentru plata ce vor eși datorī (1817 Fevr. 12).

Asupra acesteī jălbī, Scarlat Calimach pune o rezoluțiune de trimitere simplă în regularea Vistierului (2).

Vistierul cercetēză și află drēptă jăluirea țeranilor și raportēză fapta către Vodă. Atunci acesta, la 28 Februarie 1817, trīnitate o poruncă către Ispravnicii de Roman, scriindu-le :

A fost de mirare Domniei Mele, cum de nu cercetați pentru nisce urmăriri ca aceste ale orīndarilor, când este sciută d-vōstre hotărīrea că orīndarii(3) nu aū voie să însărcineze pe locuitori cu datorii pe bēuturi (urmēză indicate sumele aduse de noi mai sus) și care (arīndaș) va face credit mai mare să rēmână păgubaș.»

(1) Veđi actul în portof. XXVI, No. 198.

(2) «Dumné-ta Vel Vistier, pune la cale cererea jăluitorilor după cuviință».

L. S.

Vel Logofēt.

(3) Orīndar în Moldova însemnéză cel care ține în arendă o cârciumă. Veđi la Academie, port. XXVI (166 și 167).

Colonisări nouă de *siliște* se măi fac în timpul lui Scarlat Calimachi. Așa Toma Luca, mare Vistier, este autorisat, cu chrisov Domnesc din 30 Aprilie 1818, să aducă la o moșie a sa 40 de liude strein(1). Cestiunea unor asemenea colonisări am tratat-o altă-dată prin un memoriu special.

Țigani.

Nici o schimbare în sôrtea țiganilor. Țigani Domnesci plătesc dare câte 1 leu pe lună de fie ce *cruce*, după cum se vede în pitacul Domnesc de la 22 August 1814 (2).

Réua tratare, măi ales de particulari, a țiganilor, face că mulți din ei fug, parte peste hotare, măi ales la Munteni, unde se pare că erau ce-vă măi omenos tratați, intrând, după regulă, între țigani Domnesci (3).

(1) Academie, port. XI (236).

(2) Cond. proprietate a P. S. Metropolit Iosif al Moldovei și Sucevei, pag. 113 v.

(3) Cocóna Zoe(?) dá zăpis Căminarului G. Hermeziu să-i aducă 10 sălașe de țigani fugite peste hotare. — 1814 Martie 10 — (Academie, port. X, 247.)

Vîndare de robi.

Petrachi Mavrogheni Beizadé încredințez prin acest zăpis către dumné-lui Avram Vornicul de Pórtă, precum să fie sciut, că din țigani de danie ce am de la prea Înălțatul Domnul Scarlat Alexandru Calimach Vodă, cu chrisov din létul 1814 Septemvrie 25, prin bună invoie și tocmélă, i-am vîndut cinci suflete țigani streinî anume pe, Zoia, Sanda, Maria și Paraschiva. Drept acésta, de astăđi și înainte să aibă numitul Vornic de pórtă a stăpânî pe aratații măi sus țigani, ca pe nisce drepti robi ai săi, nestrămutat și nesupărat de nimenia întru nimica; și atât dumné-lui cât și urinașii clironomî ai domniei-sale în veci.

Și despre încredințarea și întărirea celor de sus urméză a nóstră iscălitură, pe care să-și facă și întăritura Donnescă. — 1816 Maiu 30.

(Subscris:) Petrachi Mavrogheni (în grecesce).

Noi Scarlat Alex. Calimach Vodă, cu mila lui Dumneđeu Domn al țerii Moldovei.

Se face scire cu acéstă carte a Domniei Mele că prin jalba ce ne-a dat dumné-lui Dimitrie Avram biv Vornic de pórtă a făcut arătare că a cumpărat 5 suflete țigani streinî de la luminatul Beizadea Petrachi Mavrogheni, anume:; Zoia, Sanda, Maria și Paraschiva, pe cari și Luminarea Sa îi are danie cu hrisov de la Domnia Mea din létul 1814 Septemvrie 25, arătându-ne și un zăpis de vîndare din partea Luminării Sale pe arătatele suflete de țigani; cu care jalobă rînduit fiind la cinstit și credincios boerul Domniei Mele dumné-lui Mihalachi Mavrogheni biv Vel

CAP. XVIII.

Din istoricul Domniei lui Scarlat Calimach.

Reluând istoricul Domniei lui Scarlat Calimach, amintim rechemarea, după voința lui, a Metropolitului Veniamin la scaunul arhiepiscopal. Acest act nu putea decât să recomande bine la țără pe noul Domnitor.

Luarea în stăpânire a tronului Moldovei de către Calimach se făcù cu óre-care întârziere, precum vedurăm, din cauza târziei sosiri a firmanului relativ.

Nu avem de a reveni asupra faptilor noului Domn cu referință la biserică, la școlă, etc. Insemnătatea acestei Domnii, din punctul de vedere al culturii și al justiției, este necontestabilă.

Din respect politic, notele Consulului frances din Iași ne arată pre Calimach aprópe tot atât de giruetă, cât am vedut că erà Caragea de la Munteni. După cum Napoleon aveà succese orí căderi, se invirtiã girueta de la Iași. In fond, Calimach nu iubiã mai mult pe Muscali decât pre alte némuri, dar fin diplomat, Calimach căutã să tragă profit din fie-ce manifestatiune politică a sa. Acésta îi reuși póte chiar mai mult decât lui Caragea. Grație unei asemenea purtări, Calimach isbuti să capete ascultare de la Rusia, care închisese, precum vedurăm, fruntaria Prutului, închidere prin care Iașii fură un moment amenințați de fómete, căci din Basarabia primiã în trecut aprovisionările cele mai multe; Calimach isbuti, dicem, să dobândescă de la Rusia libera exportatiune din Basarabia a productelor trebuitoare Iașilor și unor județe Moldovene (1).

Abilitatea politică a lui Scarlat Calimach avù de consecință o dobândă care se păreã bună și pentru stabilitatea Domniilor țării, dar

Postelnic, Nazirul țiganilor Gospod, întru cercetare, ne-am încredințat că sunt drepti țigani streini și din robii Luminării Sale, și cu cererea ca să i se facă și întăritură Domnescă, pe numiții țigani.

Drept acésta, i s-a dat acéstă carte a Domniei Mele pe numiții țigani, ca să-i stăpânescă în veci nestrămutat și nesupărat de nimenia întru nimica cu bună pace și atât dumne-lui cât și urmașii clironomii domniei sale, ca pe nisce drepti robii ai domniei sale în veci și nereșuit, întărind vinđarea acésta și cu a nóstră Domnescă pecete. — 1816 Maiu 30.

(L. P.)

(1) Veđi Fornetty, nota din 28 Aprilie 1813. Hurm., Supl. II, pag. 708 și 751.

și pentru familia lui Calimach. Pórta Otomană, după stăruințele lui și ale Suțescilor, sprijiniți de puterile amice lor, iea la 1819 decisiunea, ca la tronurile țerilor Române să nu mai pótă aspirà decât patru familii și tot asemenea postul de mare dragoman să fie rezervat tot acestor familii. Aceste 4 familii sunt: 1) a lui Scarlat Calimach, 2) a lui Alecu Suțu, Domnul Munteniei, 3) a marelui Dragoman actual, în 1819, Michaiu Suțu din familia lui Michaiu Vodă Suțu, și 4) familia răposatului Alexandru Moruzi. Pórta dispune că de ađi înainte Domnitorilor actuali vor succedà periodicesece și pe rînd Domni cei doi aflători la Constantinopole, adecă cel mazilit din Valachia și acel din Moldova la domnia Valachiei. Pentru postul de dragoman se va alege pre cel mai vrednic și mai ispitit fiu al celui mai vechiu Domn; cele-l-alte dispozițiuni se pot vedé în actul relativ ce urméză în notă (1).

(1) *Regularea Împărătescă pentru așezarea celor patru familii grecesci ce aú a domni pe rînd la Moldo-România.*

Înceînita puternică Împărăție alegînd pe Domnitori din provinciile de sub suveranitatea ei cea după clironomie, adecă Modova și Valachia, în tótă vremea după a ei singură și nemărginită socotință, deși mai înainte îi rînduia din pămînteni, dară așa precum s'aú arătat din partea lor óre-cari neertate cutezări, de nevoie aú găsít cu cale mai în urmă de a se desființă sistemul dintăi și în locu-í a se introduce acela al alegerii dintre Fanarioți, carele s'a și urmat până acum. Scopul schimbării acesteia se întemeià, că faptele și lucrările îndrăznite de către Domni pămînteni nu se vor mai ivi din partea Fanarioților, ca unii ce mai înainte erau cumpetați. Inșă de la o vreme încóce, fiind că unii din numeroșii rivali, nu numai dintru aceia ce nu se aflaú în trebî, ce încă din acei vrednici și nevrednici, întrebuințau tot felul de mașinații spre căpătarea unei Dragomanii și a anbelor Domni, iscodiaú felurite intrigi unul asupra altuia, în potriva înaltei voințe: sistematica punere la cale a acestor lucruri a ajuns una din cele mai neapérate nevoi, ridicându-se din mijloc pricinile de căpetenie a tot felul de violenție și prigonire în viitorime.

Așa dar descoperindu-se acum din cercetare și din practică purtările prenumiților Fanarioți, în privire că personala calitate, vrednicie și nevrednicie a fiește-căruia s'aú dovedit în destul și mai cu sémă acum în anii acești mai din urmă, când violenția unora ascunsă sub mască de dreptate s'a vădit din împrejurarea seriósă luându-se bună încredințare prin acésta că nu este dat celui întâiu venit de a i se încredință asemene însemnate posturi, precum ale Domniilor, pentru acésta de neapărat s'a găsít de cuviință a se face o din nou regulare potrivită cu împrejurările și cu interesele Inaltului Devlet, în chipul că amândoué Domniile să fie hotărîte numai pentru patru familii, asupra cărora nu urméză vre-o imputare, înscrise cu numele și pronumele, și după regula lucrătore atunci; precum și postul marei Dragomanii, ce se socóte între cele dintăi, să se cărmuească numai de către aceste patru familii, iar acei ce vor rămâné pe din afară, fiind nevrednici și neputînd avé nici o nădejde în privirea familiei, se vor ocroti sub umbra puternicii Împărății. Pe aceste dară temeuri, după înalta voință și hotărîre a Împărăției, și după soco-

Scarlat Calimach se deosebesce de contemporanul său de la Munteni, în aceea că este mai puțin lacom de bani. Noul Domnitor Moldav nu percepse de la țeră banii tributului către Pörtă, tribut ertat prin tratatul de la 1812, dar pre care Domnitorul Muntén găsi mijloc să-l percépa.

tința unanimă a celor bine cugetători și cu credință către puternica Împărăție, bazele regulării făcute și princiósele condiții și regule s'au statornicit în chipul următor:

Domniile Moldaviei și Valachiei vor fi de astăzi mărginite numai în cele patru familii, cari s'au însemnat prin credința și dreptatea strămoșilor și cari merg pe urma lor, adecă: 1) Familia Domnitorului de astăzi a Moldaviei Scarlat Calimach Voevod; a 2) aceea a Domnitorului de astăzi al Valachiei Alecu Suțu; a 3) marcele Dragoman de astăzi Michalache Suțu din familia lui Michaiu Voevod; și 4) aceea a răposatului Alexandru Moruz, compusă din trei frați. Iar Domniilor a Domnitorilor de astăzi vor succedă periodicese și pe rînd Domnii cei doi aflători în Capitala Impărăției, adecă acel mazilit din Valachia, la Domnia Moldaviei, și acel din Moldova la Domnia Valachiei, fără a se îngădui nici de cum Domnia vre-uncia din mai sus șisele familii. Din aceste patru familii, dacă vre-odiniórá ar lipsi clironomi, Inalta Pörtă, cercetând și însemnând pe acei înzestrați cu credință și învățatură, va alege pe acel mai însemnat dintre ei, hărăzindu-i driturile familiei a patra. Iar pentru postul marei Dragomanii se va alege acel mai vrednic și mai ispitit fiu al celui mai vechi Domn, sub cuvînt de serviciu făcute mai înainte, iar tatăl său, când îi va veni rîndul de a domni, ori când ar vroii prin înscris iscălit de însuși el, să propue și să cêră de bună voie și nesilit a sa demisie, și înlocui rînduirea fiului său ce ar fi ocupând postul marei Dragomanii, în asemenea cas și în urmarca cererii sale făcută către Inaltul Devlet, fiul se va rîndui Domn în locul tatălui său, iar postul marei Dragomanii, se va încredința celui mai vrednic fiu din cea mai veche din cele-lalte familii. Iar dacă din cea mai veche familie nu s'ar găsi fiu, avénd vîrsta potrivită, ori sciințele și învățatura cuvenită, sau și găsindu-se nu ar avé însușirile cerute pentru asemenea posturi, atunci, precum și în cazul de mai sus, alegéndu-se din cele-lalte familii pe acel mai vrednic și mai învățat, se va rîndui la postul marei Dragomanii, iar acesta după alegere rînduit mare Dragoman, implinindu-și cu credință și dreptate datoriile postului ce din mila Impărăției a trece la rangul de Domn; însă în vremea Dragomaniei sale, cunoscéndu-se de către puternica Impărăție sau nevrednicia sa, sau ori-ce vre-o altă vină vedită sau nevedită, de odată depártându-se din postul său, după asemenea rînduélă, se va rîndui altul în locul său, fără ca acei ce se depártézá sub categorie de vină să se pótă înaintă la rangul Domniei. Osebit de aceste, spre a se preîntîmpină și înlătură ori-ce viclenie și intrigă, mărginându-se și postul Dragomaniei Flotei la aceste patru familii, îl va căpétă cel mai vrednic ce se va alege din ele în chip ca, deși mai înainte din Dragomania Flotei, de-a dreptul s'a înaintat la rangul Domniei, acum însă, fiind-că se hotărésce ca tranșiția la Domnie să fie postul marei Dragomanii, apoi nu este nici cum ertat în viitorime vre-unuia din Dragomanii Flotei ca să trecă de-a dreptul la Domnie; dar după regularea făcută, Dragomanul Flotei la sosirea epoei hotărîte va trece la postul marei Dragomanii, și în urmă, la vremea

Mulțămitori boerii de bunele dispozițiuni în favoarea lor luate sau promise de Scarlat Calimach, se adună la Divan și cei halea și cei paia și, la 9 Decemvrie 1812, aduc anaforă lui Calimach propunându-î restaurarea Curții domnesci, constatând neodihnită petrecere a Dom-

hotărîtă înaintându-se la rangul Domniei; din cele-lalte patru familii se va rîndui, precum mai sus s'a ȓis, după alegere, pe acel mai vrednic, fără ca iarăși să se pótă rîndui nici odată în nici o slujbă pe acei ce pentru fapte vinovate s'añ de-părtat din Dragomania Flotei.

În urinarea acestora, fiind-că după regularea acum făcută, atât ambele Domnii, precum și Dragomaniile Divanului Impărătesc și a Flotei, s'añ hotărît numai pentru acele patru familii, acei ce de puțină vreme s'añ înaintat și cari nu fac parte din sus ȓisele patru familii, atât Hangerliul, cât și fostul Dragoman Iacob Arghropulo se vor cunósce de astăȓi de către puternica Impărăție ca nisce particulari, desbră-cându-se de rangul ce-l avuseră mai nainte: însă atât pentru slujbele lor în parte făcute de mai nainte și pentru inila ce se hărăzesc tuturor supușilor puternicii Impărății, spre a nu întîmpină numiții nevoi, în privirea stării lor, ca o conse-cință a îndurării autocratoricesci, li s'a încuviințat ore-care sumă sub numirea de pensie; și dar, fostului Dragoman Iacovacli, ca unul ce are mulți pe lângă el și mai mult datorind decât Hangerliu, s'añ hotărît a se da din înseși veniturile Dom-niilor, celui întăiu 60.000 lei pe fie-care an, și lui Hangerliu 40.000 lei, din cari scăȓându-se aceea ce ar ajunge spre hrana lor, rămășița se va plăti creditorilor. Iar din suna pomenită de pensie, douē treimi se vor da pe fie-care an de către Dom-nul Valachiei și cea-laltă treime de către Domnul Moldaviei, sloboȓindu-li-se îndată acum cuvenitele sineturi în puterea acestei regulări; pomeniții însă sunt datorii a ședē retrași și a petrece cu liniște, recunoscători pentru mila ce li s'a făcut; dacā însă (lucru ce nu se crede) s'ar află că ei añ cutezat în potriua Impărătescii porunci urmate după Inalta voință și hotărîre, osebit de perderea hărăzitei lor pensii, vor luā încā și pedēpsa sumeției lor, prin ștréng. Fiind de trebuință ca pomenitele familii să reguleze cele de cuviință și pentru toți boerii împărȓindu-i între dînșii, împrietinind pe unii, ajutând pe acei ce vor avē nevoie și purtând grijă pentru hrana lor, urmēzā după aceșai că trebuie să raziine spre a fi ei sloboȓi, cu un cuvînt ca tôte stările de boeri, conformându-se cu credință și dreptate sistemului familiei sub care se află, să se ferescā de ori-ce faptă în mare sau mică ce ar fi în potriua Inaltei voinți, bine cunoscēnd, că reprezentații de mulțumire ori nemulțumire ce acele patru familii vor face Inaltei Porți, pentru cutare ori cutare faptă a boerilor, vor fi primite de Pórtă. Și dar spre a cunósce fie-care acēstā punere la cale și Inaltă autocratoricescā voință, s'a sloboȓit Inalt buiuruldiu, cuprinȓător poruncilor pomenite Patriarchului Romeilor, iar acelor patru familii cuprinse în acēstā regulare li s'a făcut fie-căreia în parte în scris înscințare cuprinȓetóre de tôte acele mai sus expuse. Iar aceste porunci statornicite sistematic, spre a avē pururea putere, s'añ înscris atât în calenul Divanului, precum și în condiile Ame-giului și a Impărătescii Zaraphanele ca, după trebuință privindu-se, să se aplice cu potrivire.

Anul 1819, luna Ianuarie.

În Constantinopole.

nitorului în casă cu chirie. Se cer 115.690 lei pentru această restaurare a palatului, rău deteriorat de Muscali, cari au ținut în el spital militar. Suna reclamată va fi adausă apoi pentru facerea mobilierului și altor trebuincioase. Boerii propun, ca banii necesari să se cisluească pe țără împreună cu banii datoriti la *Casa răsurilor* pentru lefile slujbașilor țării. Modalitatea perceperii acestor bani se poate vedé în actul aci anexat (1).

(1) *Prea Înălțate Dómnne,*

Cuprins fiind în obșteasca anaforă ce s'a făcut către Înălțimea Ta, că neajungerea Casei rásurilor, în sumă de 298.463 lei a unui an curgător, să se ieă cu dréptă analoghie de la locuitorii birului sub numirea de lipsa lefilor, ca o îndatorire a țării a plăti celor ce slujesc pentru țără, iată viind vremea cea cuviinciosă spre stingerea acésta, pentru care și adunându-se după porunca Domniei Tale spre socotința acésta, n'am lipsit a ne îngriji și pentru cheltuelile ce trebuiesc spre îngrijrea Curții pămîntesci, care a primit stricăciune în vremea trecutului rásboiú, locuindu-se de spitalul oștenesc, neremâind altă sălășluire pentru Domnie și pentru dregătoriile pămîntesci, fiind întru tóte neodihnită petrecere și supărátore norodului, dar apoi și însăși Înălțimii Tale Domnitorului, ca pentru un lucru dar neapărat și din cele mai întâi, a vedé Curtea Domnescă în stare de sălășluire Domnitorului, luând sémă socotințelor ce s'au făcut cu talmin pentru cheltuéla trebuinciosă, mai ales după rînduirea domniei-sale Hatmanului Roset, care cu luare aminte a și făcut cu luare în scris între tóte și prin isvod a arétat Adunării obștesci, că atât pentru cumpărátorea cherestelelor cât și pentru tóte cele-lalte ale plății lucrătorilor: petrarî, teslarî și cunipăráturi de sobe și alte materialuri, spre întocmirea și a celor de sus și a celor de jos zidirî și a celor din ogradá și zugrăvitul trebuiesc 115.690 lei cu tótă economia, afară însă de un lagum ce trebuiesc neapărat pe sub pod și afară de tótă îmbrăcăminte Curții.

Incredințându-ne dară într'un același chip apoi întru socotința noastră cea de obște, găsím a fi de trebuință ca, împreună cu stingerea banilor lipsei Casei rásurilor, să se strîngă și banii cheltuelilor întocmirii Curții, care s'a și făcut și este datóre a se întocmi cu cheltuéla țării, însă nefiind chip tot într'aceeași vreme de odată a se strînge și tótă lipsa Casei rásurilor și toți banii întocmirii Curții, socotința prea plecatelor slugi ale Înălțimii Tale urnéză, ca numai jumătate din neajungerea lefi să se strîngă acum în lunile Ianuarie, Fevruarie și Martie, adecă 149.232 lei, și tot într'aceste luni să se strîngă și din banii întocmirii Curții 120.000 lei, strîngându-se și sfertul rásurilor cel obicînit, care se alcătuesc în 85.000 lei, cari toți banii aceștia, ce alcătuesc peste 350.000 lei, analoghisindu-se din Visterie pe ținuturi asupra birnicilor, scutelnici și breslași fără osebite, prin cea mai bună chibzuire și fără însărcinare asupra din partea dregătorilor, se vor strînge în lunile acestea, pentru că de la trepte: mazili, ruptași și târguri, dar și hrisovoliții jidovi, armenî și alții nu este chip a se face strîngere, fiind însărcinați cu banii menzilului, dar nici de la birnici nu începe mai multă strîngere acum, fiind ei strîmtorași cu împușinarea alișverișului din lipsa monedei și din stingerea ne-

Ca să-și facă mână bună nu numai la Pórta, ci și cu principalele puteri Europene, Calimach întreține relațiuni cu toate, scrie note și epistole laudăroase, promite amicitie și credință, după împrejurările zilei, când Francioi, când Austriei, în același timp când se declară devotat Rusiei. Nică la Curtea din Berlin nu erau ignoranți de cugetul real ori aparent al Domnului Moldovei.

Pe lângă Consuli din Iași, Calimach se arată amical și, ca să le demonstreze buna lui voință, iea dispozițiunea să li se ofere anume case încăpătore, cumpărate cu bani cisluiți pe neguțitorimea din Iași (1).

Cel mai bun mijloc de a-și face prietenă Pórta scia Calimach că este de a o încărcă cu peșcheșuri. Domnitorul trimise Porții provisiuni din belșug și, drept mulțămire, îi veni îndată un Hatihumaium însoțit cu un dar, o tabacheră, o blană, un armăsar (2).

guțătorilor, pe cari le-a stînjinit vremea războiului; iar apoi în luna viitoare Inlie, atunci se va strînge și cea-laltă parte în jumătate a lipsei Casei răsurilor, se vor strînge și banii ce se vor cheltui mai mult într-o întocmirea Curții, împărțind într-o acel ajutor împrenă cu locuitorii și treptele, căci amândouă aceste trebuințe pămîntesci sunt datorii țării și a obștei. — 1812 Decembrie 9. Iași.

(Semuați:) Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcopul Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Iordache Canta Vel Logofet, Const. Balș Logofet, D. Sturdza Vel Logofet, Sandu Sturdza Hatnan, Grigorie Sturdza Vel Vistier, Vasile Canta Vel Vornic, Const. Balș Vel Vornic, Manolache Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, D. Bogdan Vel Vornic, Niculae Stratulat Hatman, Alexandru Balș Vistier, Iordache Roset Vistier.

(1) Vezi documentul în *Uricar*, X.

(2) *Cuprinderea înaltului Împărătesc Firman.*

Landa Domnilor celor din némul lui Mesia, alesule dintre stăpânitorii némului lui Isus, astăzi Domnule al Moldovei Alexandre Calimach, să-ți închei săvirșirile tale cu fericire; ajungînd acest prea înalt semn, scint să-ți fie că unul dintre obiceiurile cele preacuvioase ale înaltei mele Împărății și nedespărțită rîvnă de a ocroti și a păzi pe cei supuși ai săi într-o totă dreptatea de a revărsa isvóarele milostivirii către dînșii și de a se păzi buna orînduélă, și fiind-că de către pronia Dumneșcescă s'au miluit și s'au dăruit mie stăpânire și Împărăție, neîncetat purtare de grije și silință are Împărăția mea pentru buna și fericita stare de obște tuturor țerilor ce se află în supnerea prea pnterniciei mele stăpâniri, iar după acéstă aflare și păzire chipurilor folositoare, care cantă numai și numai spre răsflare, liniște și odihna celor de la Dumneșcu încredințați la Împărătesca mea mărire supnse noróde și raele, și în sfirșit cu ochi cu neadormire spre cercetare și aflare de prin cererile și urmărirea acelor orînduși de către Împărăția mea stăpânitori judecatori și Domni în țerile stăpânirii mele; deci fiind că atárnă Împărătescul nostru cuget a pune în lucrare cele ce se cuvîin la Împărătesca mea mărire, adecă a cuprinde și

Anonimul doctor, al căruia portofoliu plin cu informațiuni și acte

a răsplăti cu milostivire pe acci ce ocrotese raelele ce locuiesc în stăpânirea Împărăției mele și le păzesc într-o bună orânduclă, liniște și dreptate, iar în potriua celor ce urmăză într'alt chip în potriua Împărătescii mele bune voințe, de a li se face pedepsa și perđare, cu osebire dar și țera Moldovei, care este moștenire de la strămoșii mei, sub Împărătescul meu sceptru de a fi în bună stare și de a petrece ticăloșele raele într-o totă fericirea, liniște și răsufare și de a se ocărnuu într-o totă buna orânduclă, fiind-că este cea mai întâi din bunele voințe și cererile Împărăției mele, nu încetăm de a cercetă de apururca starea întru care se află raelele și toți cei-lalți locuitori ai Moldovei și tote chipurile odilnei lor, într'un cuvint neîncetat avem Împărătescă purtare de grije pentru cerșuta bună stare și fericirea pămîntului acestuia. Tu dar, numitul Domn, după ale tale înțelepte chipuri și credincioșe slujbe, cari s'aū cercat și s'aū ispitit cu îndestui ani mai nainte în slujba marelui Dragomani și Împărătescului meu Divan, de atuncia, fiind-că se nădăduce că la tote următoarele slujbe ce vei fi orînduit vei arătă urmări plăcute, lăudate, cu credință și dreptate, și s'a incredințat această mare slujba a Domniei Moldovei, iar acum de isnovă vrînd Împărăția mea mai cu amănuntul a se incredința pentru chipul petrecerii tale, s'a adevărit cu totă îndestularca, că purtându-te cu înțelepciune și istețime și alcătuiind tote mișcărilor tale a fi potrivite cu Împărătesca mea înaltă voință și poruncă, întocmai după cum se așteptă de la tine, cheltuesc silința cu totă credința, atât pentru zaptul și buna ocărnuire pămîntului, cât și pentru întâmplări pentru păzirea bunei orînduclii, pe unii înfricoșându-i și pedepsindu-i, iar pe alții cuprinđându-i și umbrindu-i, și că păzesci neștrămutat canocele bunei petreceri, cu muhafizii și locuitorii Împărătescilor mele sarhaturii și că după cele mai înainte și pe urmă date Împărătescii porunci prin sfînt Împărătescul meu hat pentru nizamul pămîntului, te afli spre mângăiere și cuprindere sêracilor și pe cei risipiți și strămutați dintr'înșii aducîndu-i la urmele lor, cheltuesc tot felul de silințe pentru buna ocărnuire și fericita petrecere pămîntului, depărtând și gonind tote rapirile și nedreptățile și după tote aceste că, vrînd să arăți prin lucrare vederate mulțumirile tale și pentru că din tinerețele tale te hrînesci cu prea bogatele mele mili ale prea puterniciei mele Împărății și pentru că te-ai făcut mai ales cliar ridicarea și creșterca Împărătescilor mele mili, fără preget te nevoesci a pune în lucrare tote trebuincioșele slujbe și porunci, după chipul cuviincios, iar mai ales te-ai silit a proftaxi în vreme tote cele trebuincioșe pentru zidirile cetăților Achermanului și nu numai ca să sfîrșesci în curîndă vreme acele poruncite două ambare la Besideri, ca să pogore Împărătescul galion, care după cerere întocmai s'a facut la Galați, ca să trimiți în vreme zaherelele, vitele și altele trebuincioșe pentru tainaturile oștilor ce sunt rînduite asupra Vidinului, ca sa praftacesc la Împărătesca cetate a Țari-gradului atât zaherele, cât și trimeterca oilor prin gelepi.

Deci în sfîrșit, făcîndu-se tote aceste de mai sus pomenite, cunoscute la Împărăția mea și cu adevărat incredințându-se, că și la tote cele-lalte slujbe și porunci și de obște la tote mișcărilor tale te porți tot cu aceeași silință, înțelepciune și credință, iar osebit pentru că a dat pentru tine asemenea bună nărturie acel de acum Vizir și cu desăvîrșită putere epitrop al Împărăției mele, cu mult plecat s'aū arătat ale tale lăudate și înțelepte și credincioșe urmări la prea puternica mea Împărăție și te-ai învrednicit de multe laude, căci această a ta rîvnă și prea plăcuta urmare

diverse din secolul XVIII, l-am donat bibliotecii Urechii din Galați,

nu numai a găsit vederat, ce cu mare credință și protimis acésta a ta care ai spre a puté face cunoscută desăvîrșit slugésca ta bună mulțumire pentru bogatele și Împărătescile mili ce se revarsă către tine, ce încă a adevărit și a întărit și a strămoșilor tēi către prea înalta, prea puternica mea Împărăție credinciosă slujba; fii dar întru tōtă vrednicia de laudă, și iață dar învoim, ca sa te învrednicesci a câștigă și cu desfétare a gustă de apurare rodurile credinței și ale dreptelor tale plăcute slujbe.

Deci dar fiind, că este bună voința Împărăției mele, ca și de acum în fericitul Împărătescul meu semn să adaogi și să înmulțesci încă și alte credinciose slujbe cu asemănare celor trecute mai înainte laudate, ca să te silești cu neadormire pentru bună starea și fericirea pămîntului, pentru răsufllarea și odihna săracele raele și să fii cu luare aminte a se păzi neștrămutat cuprinderea înaltelor porunci pentru nizamul pămîntului și din boeri și cei-lalți locuitori pre cei mărturisiți în credința către prea puternica mea Împărăție să-î mângăi și să-î cuprinđi, iar pe cei vrednici de pedépsă să-î pedepsesci, fără a trece cu vederea greșelele lor și să nu-î erți la ori-cine cutéza rele de a eși din hotarele datoriei sale, sau a se abate cu calcare peste orinduéla stării sale, că cu acest chip să se urmeze buna ocărnuire, după cum cer hotarele cuviinței bunei oblăduiri.

Banii miriei Împărătesci și obicinuitele rusumaturî sa te silești a se împlinî în vremea lor; pe ticăloșele raele să-î feresci de asuprire și nedreptăți, iar din boeri și cei-lalți căți se vor împotrivi la poruncile tale și căți în potriva prea înaltei Împărătescii mele buneî voinți vor cuteză a silnici și a asupri săracele raele, pe aceia după săvîrșita putere ce ai să-î pedepsesci, spre înfrinare și să cheltuesci tōtă silința în tōta vremea, fără preget și cu ochiul neadornirii strajuiind, ca după deplina putere ce ți s'a dat să afli tōte chipurile folositoare pentru întemeierea și buna ocărnuire pămîntului, întocmai după înțeleptele și credincioșele chipuri cu cari și până acum te-ai purtat, nevoindu-te a trage și a dobândi rugile săracele raele către prea puternica mea Împărăție și să arăți neconținut către Împărăția mea în scris tōte vredniciele de arătare ale tale socotințe; spre acésta dar, după sfintul Împărătescul meu întru norocire dat Hatihumaium, s'a făcut și acésta a mea înaltă Împărătescă porunca cuprinđetōre întăririi și întemeierii Donniei Tale și iata și se trimete; deci de te veî purtă după chipul de mai sus arătat și ca să puî în lucrare întru tōte desăvîrșit Împărătesca mea înaltă poruncă și voința, te va într'arma cu tōte puterile silinței în fericitul ogor al Împărăției mele, ca să arăți mai cu înadins și de acum înainte rîvna, protimie și credință, arătând săvîrșirile tuturor celor ce mai sus s'a'u poruncit, adecă buneî ocărnuiri a pămîntului și tōte cele-lalte cerute de la vrednicia desăvîrșitei puteri ce ți s'a dat, ca cu chipul acesta să se înmulțesca și să se întărescă cu adăogire acea către tine a mea Împărătescă norocită bună ipolipsis, să câștigă și de acum reversare a bogatelor mele nedeșertatclor faceri de bine de la prea puternica și iubirea de dreptate Împărăției mele și veî urmă negreșit după cuprindere și înțelegere acesteî înalte Împărătesci porunci, ce s'a dat la mijlocul lunii Șival, în anul 1212, în pazitul de Dumneđu Țarigrad.

Cond. Metr. Iași, pag. 34.

ne descrie parada primirii de către Domnitoriî țerilor Române a unui firman însoțit cu daruri.

Iată acéstă descriere :

«Indată ce Domnul se arată de departe, ieî pe amândouë mânile tale boccéua și blana și peste boccea puî fermanul cu punga de *dibă* (stofă de mătase), după ce

Tâlmăcirea Caimeliî prea înaltului Vizir.

Prea alesule și prea credinciosule Domn al Moldaviei, tu fiind din cei hrăniți și crescuți întru dreptate și osebită credință cu desăvîrșită ipolipsis slugă a prea puternicii Împărății, aș strălucit lunatele semne dreptății și înțelepciunii din cele cu credință ale tale lucruri și s'aș văduț prin cercare rodurile mulțumirii tale din plăcutele slujbe ale Dragomaniei celei de mulți ani și de la prea puternica Împărăție și după totă nădejdea, că și mai în urmă după asemenea înțelepte chipuri veî cheltuî totă silința ta spre săvîrșirea înaltelor porunci, ce se vor da către tine, mai înainte și s'aș încredințat slujbele cele mari ale Doumiei Moldaviei, potrivit-te cu a ta firéscă rîvnă și necovîrșită protimie și silință, spre care fiind și prea înalta Împărătescă voință și poruncă pentru cea desăvîrșită cercare și încredințarea urmărilor și tuturor mișcărilor tale, s'aș aflat și s'aș găsit cele drepte și neschimbate ale tale lucrări alcătuite cu Împărătescă nădejde și următore întocmai stăpânitorei prea înaltei buneî voinți, făcend a-î potrivî pașii tēi cu prea înaltă Împărătescă bună voință și cu înțelepciune aî unit după acésta și chipurile buneî ocărmuirî câte odată prin îngrozire, prin înfricoșare și une-ori iarăși prin tânguire și blândețe, aî păzit cu mare luare aminte cuviincioșa bună petrecere megieșéscă între sarhaturile Împărăției; îndestul te-aî silit spre a unî în lucrare acele pentru bună orîndu-elă pămîntului date prea înalte Împărătesci porunci și fermanuri; în cât a fost prin putință te-aî îngrijit pentru tôte acele ce atárnă la nizamul țeriî; cuprinđend raelele cele de sub a ta ocărmuire cu înțelepciune și isteciunea minții tale aî îm-mulțit locuința pămîntului, depărtându-te de totă nedreptatea și oprind totă asuprirea. Decî dar, fiind-că din copilăria ta ești hrănit și crescut cu Împărătescile bogate milî și faceri de bine, te-aî făcut și desăvîrșit ridicare și hrănire din însôși mânile prea puternicii Împărății, după care și cu voință aî rēsplătit prin plăcutele tale slujbe mulțumirile cele pentru bogatele Împărătesci faceri de bine ce s'aș revērsat asupra ta, căci în cuviincioșele vremi aî trimis tôte cele ce s'aș cuvenit trebuincioșe la zidirile cetăților Chiliei și Achermanului; în puțină vreme aî săvîrșit facerea celor douë ambare, cari nu de mult și s'aș poruncit la cetatea Benderului, galionul carele din înaltă Împărătescă poruncă s'a făcut la Galați, l-aî săvîrșit după chipul cu care s'a cerșut; totă silința aî arătat la necurmata trimiterea vitelor și osebitelor feluri de zaherele pentru tainaturile oștirilor ce sunt rînduite spre Vidin, atât eznasă-zaherea cu îndestulare, cât și prin gelepi n'aî contenit a trimite la Tarigrad; pentru acésta, fiind-că veđută și cunoscută luminat s'a făcut totă rîvna silinței tale cei prea lăudate, atât din aceste de măi sus bine primite urmări și din tôte cele-lalte ale tale săvîrșiri, n'anî lipsit și noi prelarg a-ți face în scris arătare pentru iscusita și vrednica sădită întru tine silință, dând pentru tôte aceste bune mărturii către prea puternicul și prea bunul nostru Împărat, din care prea credincioșe și cu protimie ale tale slujbe și Împărătesca sa prea puternică mărire nu nunaî că s'a cuprins cu cea desăvîrșită mulțumire, dar și de multe bune cuvintări

ai încălecat dejă calul tău, pe care il ține sluga ta ce umblă pe jos. Iar c nd vei fi apr pe de Domnul și vei ved  că e timpul ca Măria Sa, intinđendu-ı m nile tale cu blană și fermanul, ast-fel precum le ții, Domnul iea de odată fermanul, și dupa ce-l sărută il așeză iar de-asupra bocceleı cu blana ce o ții in cele două m ni. Apoi

și laude te-a invrednicit pe tine; fie dar a c știg  ție cu desf tare rodurile credinței și ale dreptelor tale urmări; decı după cum și p n  acum te-ai purtat cu firésca ta ințelepciune și isteciune a minții și de acum inainte se cere numai dec t, cu ad ogire și immulțirea celor trecute slujbe a silinței bune urmări pornite de la luarea ta inainte c te at rn  de obște, at t spre buna oc rmuirea țerii, c t și spre odihna s racelor raele, păzind adecă prea inaltele  mp r tesci porunci ce s'au dat mai inainte, și pe c ți din boeri și raele vei află intru credință supuindu-se către umbrirea prea inaltei împărății, să-ı cuprinđi și să-ı cinstescı, iar pe cari ıi vei găsi cu urmare și lucrare in potrivă, indată să le faci și pedepsele cuviinciose, nel s nd pe nimenia a se abate c t de puțin din hotarele stării sale, precum și pe acei cari se vor ispitı a c lc  poruncile tale și in potriva Împărătescii bune voınțe vor cutez  a se abate spre asupra și nedreptățile s racelor raele, ca un st p nitor și cu desăvirșită putere să-ı pedepsescı după măsura vinov țiilor lor, și să te silescı pentru cea in vreme a miriei țerii tuturor celor-lalte obic nuite rusumaturı, tot după cunoscuta ințelepciune și credință și l udatele chipurı, cari și p n  acum s'au v đut cheltuind silința ta spre punerea la cale a buneı orınduelı p mıntului și spre păzirea buneı stări a ei. Și ca să faci in scris arătări către prea inalta P rt  și de acum inainte pentru t te cuviinciosele pricinı, cu adăogirea celor credinciose ale tale socotințe, spre ac sta s'a dat acum împărătesc vrednic de inchin ciune inalt Firman infrumusețat și cu sfint Hatihumaium, pentru int rire și intemeierea Domnieı tale. Fiind dar că fără inđoire se n d duesce și se așteptă după a ta fir sc  și plăcută credincios  urmare, și după ințeleptele, drepte și lăudate ale tale lucrări și după cum se cuprinde prin inaltele vrednice de inchin ciune porunci, că te vei intr'armă tot-deauna cu rivna inđrijirii și a silinței, pentru buna și credincios  lucrare și s virșire tuturor împărătescilor porunci, pentru ac sta și noi spre int rire și indemnare datorniciei tale silințe și protimii și ca să adaogi cu mai multe după cea fără inđoire nădejde a prea puternicii împărății acea către tine  mp r tesc  indurare și să te faci r vnitor acelor asemenea cu tine, scriindu-ți acum, ıți trimitem ac st  a n str  caime , care lu nd-o cu ajutorul lui Dumnezeu și pliroforisindu-te cu credința pentru t t  cuprinderea ei, nestrămutat vei urm  săvirșirea, după cum scriem.

*T lm cire de pe inaltul  mp r tesc Firman ce a venit către Măria Sa
Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cuprinđitor de mulțumire pentru zaher ua
ce s'a trimis la capanul  mp r tesc. La anul 1814 Ianuarie.*

Alesule inre st p nitori, Domn al n mului Mesiei Scarlat Voevod, Domn al Moldaviei, sfırșitul să ți se incheie cu bine. Ajung nd ac st  a n str   mp r tesc  porunc , sciut să-ți fie, că tu numitul Domn, de vreme ce ți s'a incredințat oc rmuirea Moldaviei, ai implinit t te c te dreptatea și credința te-au povățuit, prin laudatele fapte și plăcutele chipurı ce ai urmat, inre cari și cu trimiterea acea in vreme a felurı de zaherele cu indestulare la Împărătesca n str  cetate a Țarigradului și

îți dă un cal Domnesc cu patru sau mai mulți ciolădari (slugi Domnesci), cari îți țin calul tău și îndată iurudisesci și pornesci înaintea Domnului, iar dînsul te urmărește numai decât și așa veniți până la Curte (Κούρτη). După ce sosită acolo, descaleci calul la scară, și iurudisesci înaintea Domnului, până la suirea Domnului pe scaun în Divan, și stai tocmai în fața lui, ținând de asemenea blana și fermanul pe amândouă mâinile. Atuncia Domnul stînd în picioare ia fermanul și sarutîndu-l îl dă lui Diván-Efendisi ca să-l cetească. Iar tu în același timp stai în picioare la locul tău, fiind mereu în mâinile tale blana până la sfîrșitul cetirii firmanului. Și atunci Divan-Efendisi-ul ia blana din mâinile tale și îmbracă cu ea pe Domnul, și numai decât Domnul îmbracă pe Divan-Efendisi cu blană. Iar după aceea te îmbracă și pe tine cu haină de samur tot la locul unde ai stat de la început și așa se sfîrșescă totă ceremonia.»

Firmanul sosit lui Calimach a trebuit așa dar să fie tot astfel primit cu mare solemnitate (1).

Întru lucrarea acestora prin fapte ai arătat și săvîrșită osîrdia ta, avînd spre dovadă vrednicilor tale săvîrșiri a noastră Împărătescă mulțumire, iar boerii țerii urmînd întru toate asemenea ție și îmbrățișînd după cuviința datoriile lor, ce au căzut către a noastră prea puternică Împărăție, au încredințat datornicia lor supunere și credință către hrînitorea și facetorea lor de bine a noastră Împărăție, acésta mai ales încredințîndu-se din cele mai în urmă vrednice ale lor lucrări, ce în scris vestit nouă au fost, dar și plăceri nouă, chipul cu care, precum mai sus am dîs, s'au purtat numiții boeri în credință săvîrșind Împărătescile noastre porunci și s'au adaos acea dintru în vechime către tine păzită a noastră Împărătescă iubire și de vreme că scoposul nostru și Împărătesca poruncă se alcătuesce spre a-și ave petrecerea cu bucurie și liniștire toți de obște supușii noștri ce se află locuind sub a noastră stăpînire, așteptam și de acum, ca după chipul acesta, avînd îngrijire pentru acea întru totă odihna ocrotire și liniștirea tuturor de obște supușilor noștri, să fie asemenea întru totă osîrdia, urmînd placute slujbe, cu lăudate lucrări la toate Împărătescile săvîrșiri și după povățuirea credinței și înțelepciunii tale.

Catre acésta dînd acésta înaltă porunca, o trimitem prin Împărătesca noastră urdie, lăudîndu-ți rivna ta ce ai arătat până acum și arătîndu-ți acea către tine a noastră Împărătescă bună cugetare și iubirea acésta de acum, pliroforisindu-te și sciință avînd fără îndoire, că cei ce slujesc stăpînirii noastre întru credință și dreptate, se învrednicesc dreptelor răsplătiri.

Fii de apurarea întocmai următor și întru nădejdea credincioșelor și lăudatelor tale fapte, sîrguesce-te spre adăogirea Împărătescii noastre bune cugetări și iubiri, depărtîndu-te de ori-ce în protivă urmare.

Acésta să-ți fie sciut și te supune sfîntului nostru semn.

S'a dat la anul 1228, la începutul lunii Muliarem.

(1) *Hatihumaium către Scarlat Alexandru Calimach Vv., cu dar Impărătesc o tabacheră. Extract.*

Laudă slujbele lui de Dragoman și aceea de Domn al Moldovei cu împlinirea zahelelei, cu lucrarea la cetății. — «Dicem: Bine să-ți fie ție! și sa te învrednicesci a vedé și a gustă rodurile credinței și ale dreptății.»

Relațiunile lui Calimach cu Domnitorul Muntén Caragea aũ fost pururea bune. Am vęqut pe Calimach stând mai mult timp la Bucuresci, gázduit pe spesele Guvernului local, înainte de a merge la Iași (1).

Un singur cas de óre-care neînțelegere se constată cu acte, și anume în Agust 1813. Caragea ordonă Clucerului Predescu să se scóle să mérgă la Slam Râmnic, unde s'a întâmplat a fi pricină de stăpânirea moșiilor ce sunt ca hotar ale boerilor de dincolo din vecinătate, cu stăpânii moșiilor de dincóce, din cari unii din dumné-lor boerii Domniei Mele, făcându-ne arătare de acésta, am însciințat Domnia Mea pe Luminăția Sa fratele Domnul Moldaviei și ne-a venit răspuns, cum că a orânduít din partea Domniei Sale hotarnici, de cari și dumné-lor Ispravnicii ne însciințară că aũ și venit acei hotarnici acolo la hotar; iată dar că din partea Domniei Nóstre te orinduim pe dumné-ta hotarnic, ca mergénd la Focșani, orí-ce trebuință de ajutor vei avé să-l ceri de la dumné-lor Ispravnicii județului, căroră să le aréți porunca acésta a Domniei Mele de a țil face, și pliroforisindu-te de cine sunt vecinii dincóce, să li se deà de scire a veni față cu sineturile și dovedile ce vor fi avénd, și ajungéndu-te cu cei de dincolo hotarnici, să mergeți la fața locului, și urmând orinduéli hotárniciilor, să faci alegerea hotarelor după dovedii, cum și după vechea stăpânire, și unde va fi întunecare să se deà și carte de blăstem, ca mai mult să se descopere adevérul și dreptatea și de alegerea ce vei face să însciințezi Domniei Mele, cu care acéstă hotárnicie *să nu se supere nici să se smintéscă hotarul țerii între vecini, ci hotarul acela al țerii cu pricina hotárnicieii moșiilor să nu se smintéscă, ci să fie în locul nestramutat, precum din vechime a fost până acum. I saam recel. gpd. 1813 August 23.*

Vel Logofét.

Cod. LXXIV, fila 84.

Și cu credință de bună slujbă și pe viitor *«îi trimitem dar o tabatieră cu picture de diamant . . . Drept aceea, îndată ce va ajunge înalta nóstra porunca împreună cu tabatiera, acea de petre, cu pasuri plecate întâmpinându-le și sarutându-le și arătând datorile cunoscinței, vei fi rugător pentru vecinicirea Împerătescii nóstre puteri.*

Insistă pentru materialul și acele necesare la facerea cetăților.

Dat la începutul lunii Regep, anul 1228.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiskoie.*

Dumné-ta Vel Vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforă, poruncim Domnia Mea să se plătéscă de la Visterie acești taleri 1.154 și parale 25, dându-se

La 1816 se mai ivesce un cas. Boerul biv Vel Căminar C. Suțul reclamă la Caragea, că locuitorii din Moldova trec cu oile lor peste hotarul țerii Muntenesci și le pasc în imașurile lui fără de nici o plată. Vodă cere informațiuni de la starostii ținutului Putnei, cei din partea Moldovei. Aceștia răspund, că «de se vor supăra acei locuitori (Moldoveni) pentru pășunea vitelor de către stăpânii moșiilor, se

chiar în mâinile acelora de la cari s'aŭ luat aceste lucruri pentru trebuința ce se arată mai în jos. — 1812 Decemvrie 30.

(Pecetea gpd.)

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am făcut cercetare și teorisind fôia ce a dat-o dumné-lui Vornicul Michalache Manu sub iscălitura donniei-sale, de cari lucruri a primit de la Agie în trebuința conacului Măriei Sale Scarlat Vodă Calinach, s'a găsit întocmai primit de dumné-lui, precum se arată trecute și în fôia Agiei, fără deosebire, cum și pentru pânea și hrana șilelor ce s'aŭ dat de la Agie pentru conacul slăvișilor murahazi s'a văduț pitacul dumné-lor boerilor Caimacamă, cu cuprinderea sumei ce se arată într'acéstă anaforă a Agiei iarăși întocmai, dar pentru plata acestor lucruri ce s'aŭ dat nu este în Visterie nici un pecetluit, și nu lipsii a arătă Măriei Tale, ca să se deă luminată poruncă la cererea ce face dumné-lui proin vechil al Agiei. -- 1812 Decemvrie 28.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 42.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforă, poruncim Domnia Mea să se plătescă de la Visterie acești taleri 1.619 parale 22, dându-se însă chiar în mâinile acelor brutari și luminărari, de la cari s'aŭ luat acele pâni și luminări. — 1812 Decemvrie 30.

(Pecetea gpd.)

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am teorisit lóte acele pitace câte se arată într'acéstă anaforă și s'aŭ găsit atât suma pâni cât și a luminărilor întocmai, precum se cuprinde în fôia ce s'a dat de la Agie, care sumă a pâni, socotindu-se după prețul cu care se vindeă pânea atunci, adecă ocă câte 6 parale, se adună suma de bani ce se arată într'acéstă anaforă, adecă taleri 1.619 și parale 22, cu luminările împreună, pentru cari acești bani, fiind-că pecetluit nu este în Visterie, nu lipsii a arătă Măriei Tale ca să se deă luminată poruncă la cererea ce face dumné-lui proin vechil al Agiei. — 1812 Decemvrie 28.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 43.

strică armonia cea întocmită între aceste două țări.» Caragea nu este de această părere; el dice că *armonia* dintre ambele țări «privesce către oblăduitorii acestor două vecinătăți, iar nu asupra dreptelor lucruri ale celor ce locuiesc pe aceste pământuri». De aceea Vodă ordonă Ispravnicilor de Slam Râmnic, «ca ajungându-se cu dumné-lor starostii din ținutul Putnei, să dea cuviinciosul nizam, spre a se păzi buna orânduélă ce este întocmită prin pravilnicésca Condică», adecă locuitorii ce pasc vite pe moșii străine să fie obligați a clăcui la stăpânul moșiei, ori a se învoi să le plătescă erbărit(1).

Acest an 1816 este un an de emoțiune pentru ambii Domni ai țărilor Române. Pe când ei așteptau să trecă prin Principate Baronul Strogonoff, trinisul Rusiei la Constantinopole, pentru a negocia asupra neînțelegerilor ivite în urma păcii de la Bucuresci, de odată se lă-

(1) Iacă actul integral:

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Slam Râmnic, sănătate. Iată că trimitem dumné-vóstră embericlisită jalba ce a dat Domniei Mele dumné-lui biv Vel Căminar Constantin Suful împreună și cu alăturatul răspuns ce ni s'a dat asupra pricinii de către Starostii ai ținutului Putnei, care cetindu-se înaintea Domniei Mele, nu găsim destoinică cuprinderea sa spre apărarea locuitorilor Moldovei, ce-și trec vitele dincóce în pământul Domnescii nóstre țări spre pășune pe moșiile unora altora de a nu plăti nimic, fiind lucru în potriua obiceiului și a pravilei pământului acestei țări, iar cuvîntul ce dic dumné-lor Starostii, că de se vor supèrà acei locuitori pentru pășunea vitelor de către stăpânii acelor moșii, *se strică armonia cea întocmită între aceste două țări*, nu este tâlmăcire potrivită a ființei armoniei, căci armonia acestei vecinătăți privesce către oblăduitorii acestor două vecinătăți, iar nu asupra dreptelor lucruri ale celor ce locuiesc pe aceste pământuri, și megieșesca armonie i prietenésca împărtășire, ce dic dumné-lor, nu se póte tâlmăci într'acestași chip, adecă cele ce aũ lipsă locuitorii Moldovei să le împlinésca de la cești de aici fără de plată, pentru că de se va dice una ca acésta, urmèzã mai întâiũ a se ridicã chiriotita ce daũ pravilele fieș-cãruia stăpân pe dreptul lucrul sèũ, iar de a plăti unũ altora cele ce le trebuesc de ieaũ unũ de la alții, cu acésta câtuși de pușin nu se smintesce cea dintre oblăduiri armonie, apoi se păzesce și înființata și politicésca pravilã, care nu slobóde a păgubli cinevași pe altul de dreptul sèũ, precum nici de venitul moșiilor, care este drept al stăpânilor lor. De aceea dar poruncim dumné-vóstrã, ca ajungèndu-vè cu dumné-lor Starostii din ținutul Putnei, să dași cuviincios nizam spre a se păzi buna orânduélã ce este întocmitã prin pravilnicésca Condicã, adecã: câți din locuitori dupã moșii străine (cu cât mai virtos din țări străine) nu vor avè loc îndestulat pentru pășunea vitelor lor pe moșia ce locuiesc și vor vrè a trece la pășune pe alte moșii străine, să fie datorii a se învoi cu stăpânul acei moșii, ca ori să-ĩ facã ñile de clacã, sau să-ĩ plătescã erbărit, precum și din locuitorii Domnescii nóstre țări ce se vecinesc cu pământul Moldovei, de-și vor pasce vitele lor pe acel pãmînt, asemenea sunt datorii. Ci dar într'acestași chip să aveți a uriná negreșit, și fiți sănătoși. — 1816 Iulie 16.

Cod. LXXIV, fila 258.

țește vestea, că Strogonoff a și fost la Constantinopole la 9 Septembrie stil nou pe o fregată de 44 tunuri. Mare emoțiune și la Constantinopole (1).

La 1816 se întâmplă în Moldova un eveniment în legătură cu încercările de răsvăritură din Muntenia. Formont scrie lui Richelieu cele ce urmează.

Formont à Richelieu, 30 Juin 1816.

Quelques voleurs ont tenté en Moldavie le mois dernier de délivrer les forçats qui travaillent aux salines et de les associer à une entreprise qui avait pour but de s'emparer des trésors du Prince. Cette coïncidence des deux événements si rapprochés l'un de l'autre a fait ici quelques sensations, et dans ce pays-ci où on juge de tout avec un sentiment de crainte, on tire de chaque nouvelle une induction ou une conséquence très-grave.

C'est ainsi que l'on n'apprend pas sans inquiétude que l'Empereur d'Autriche se propose de visiter la Gallicie et que l'Empereur de Russie doit se rendre incessamment à Pultava pour passer en revue une armée qui s'y rassemble.

O nouă ocaziune de emoțiune dăduse Iașilor și Bucureștilor articolele publicate de jurnalul de Francfort din 11 Noembrie 1815. Austria și Prusia revendică Principatele ca vechi feuduri poloneze. Eră un simplu balon de încercare de un gen nou (2).

(1) Formont scrie din București, în 26 Septembrie 1816, lui Richelieu:

..... Les Princes de Valachie et de Moldavie sont surtout fort effrayés. Dans une lettre confidentielle, le Prince Callimach fait part au Prince Caradja des renseignements qu'il s'est procurés sur la mission de Mr. le Baron de Strogonoff et il croit savoir que leur *déposition* sera fortement demandée. Il paraîtrait, d'après cette même lettre, qu'ils seraient l'un et l'autre accusés d'avoir, (au mépris des traités, prélevés des impôts extraordinaires sur les deux Principautés; et en effet, la Valachie et la Moldavie ont été toutes les deux frappées de contributions extraordinaires pour frais de ravitaillement des places fortes.

Formont crede aceste informațiuni foarte alterate, pag. 57-58, vol. I, Acad.

București, 7 Noembrie 1816.

Formont dă sémă de o călătorie în munții Valachiei, unde a descoperit, aur, argint, fer, puciosă ș. a.

...Quelques accidents de peste ont eu lieu dans plusieurs districts de la Moldavie et un ou deux villages de la Valachie sont en ce moment compromis.

În 26 Decembrie 1816, Formont arată lui Richelieu că, la Constantinopole, Strogonoff a început negocierile.

(2) *Fornetty Ducelui de Richelieu.*

Iassy, 19 Ianuarie 1826.

În jurnalul de la Francfort, în 11 Decembrie 1825, a apărut un articol care ține, că Moldova și Valachia, aparținând pe la 1401 Poloniei, Regii Poloniei «ont toujours

În Maiu 1817, Fornetty scrie din Iași că se șvonesce despre destituirea ambilor Domni. E vorba să fie numiți Caragea la Valachia și tînêrul Moruzi la Moldova. Acêsta nu eră ôre explicațiunea mișcării boerescî contrare lui Calimach din Octomvrie 1817? Boerimea protestă că a fost pusă la o dare de 1.200.000 lei.

La Maiu 1818, Împêratul Alexandru al Rusiei veni la Chișineu să viziteze Basarabia. Acî trimiseră Domnitorii Principatelor delegațiunii să-l salute. Turcia învoî acêsta, însă ordonă lui Calimach, ca să trimită ca delegați *boeri mai mici*, ca semn de puțină considerațiune. Totuși Împêratul primi bine delegațiunile(1).

Dacă cu Rusia Calimach se purtă cam după ordinele din Constantinopole, Francia tot nu cuteză s'o desconsiderare, cum se vede din sfiéla cu care se purtă în afacerea a doi oficerî superiori emigrați, pre cari nici cuteză să-î respingă din țeră, nici să-î primescă. După ce Pôrta dete deslegare, îngăduî rêmânerea în țeră a acelor doi emigranți(2).

După restaurarea regalității în Francia, ea nu întârde a desființa Consulatul frances din Iași. Trimițend la Bucurescî pe Augrand în locul vacant după Formont, Richelieu îi dă instrucțiuni, ca să se insinueze mai ales pe lângă Principele Munteniei, ca să afle prin el cele politice din Turcia.

conservé leurs prétentions sur le pays et portent constamment le titre de Roi de Dacie.

Fornetty dice că acest articol a făcut senzațiune la Iași.

Acad. Tomul Moldaviei, p. 1.

(1) *Pagé à Richelieu.*

6 Iunie 1818.

Vestesce că Împêratul Rusiei a venit la 28 August la *Chișineu*. Delegațiunii Moldovene și Muntene l-au complimentat din partea Domnitorilor. S'au trâmisi boeri mai mici, după cererea Turciei. Totuși bine primiți.

(2) *Forn. către Richelieu.*

12 August 1817.

Fornetty, Consul în Iași, a vestit negreșit la Paris, că au venit la Iași 2 francesi, qui y viennent chercher un refuge. J'ai lu la lettre où le Prince Calimach demande sur cet objet les conseils du Prince de Valachie. Ces deux français sont frères. L'un est condamné à mort, et l'autre à une prison perpétuelle. On ne doute pas que ce ne soit deux officiers généraux et le Prince de Moldavie, dans l'embarras de concilier les égards qu'il croit devoir à deux officiers de marque et la crainte de déplaire à la France, a écrit à la Porte Ottomane.

Richelieu îi dă și o scrisoare către Principele Valachiei.

Quant à celui de Moldavie, vous lui ferez part de la commission qui vous est donnée pour girer les affaires consulaires dans sa province, en évitant de lui laisser *connaître la suppression du Consulat de Jassy*, qui doit être censé vacant.....

Si vous le jugez nécessaire, vous pourrez avoir un agent à Jassy,.... sans *traitement* (10/22 August 1818).

Richelieu recomandă, în scrisoarea din 22 August 1818, pre noul Consul Augrand lui Caragea. (Academia, vol. I, pag. 100.)

Orî cât din cele până aci aduse documente rezultă, că nu putem clasă Domnia lui Scarlat Calimach între cele desăvîrșit rele ale Moldovei, ea dete nu mai puțin ocaziune de nemulțămire, ba chiar și de răsvrătiri în 1819 unor anumite clase de locuitori din Iași. Bêtrânul Drăghici povesteste răscóla Tătărășenilor și o atribue faptului că din cauza unui singur prepus de ciumă se țepuise Tătărășii, de nu mai erau admiși să se aprovizioneze cu ale mâncării în oraș. Abusurile mari la ocaziunea măsurilor luate pentru apêrarea de ciumă au exasperat pe Tătărășeni (1).

Cu mult mai multe detalii este narată mișcarea acêsta a Tătărășenilor de către Leon Lazăr Bucovinénul, într'o epistolă ce adreséză Archimandritului Sofronie de la Slatina (2).

Laurian despre acêstă rebeliune nu face nici o mențiune. D-l Xenopol citéză numai versiunea lui Drăghici și o scrisóre a celui Lazăr Bucovinénu către Arch. Sofronie din Slatina, cu data de 23 Iunie 1819, după *Uricar* (VII, p. 73—86).

La ocaziunea restaurării mănăstirii Trei-Erarchi din Iași, s'a găsit agățat de un căprior din lăuntru învelitórei bisericei următorul document:

Pomelnic, 1819 Iulie 12, Enache Vasiliu.

Acêstă hârtie am scris-o când s'a acoperit acêstă sf. mănăstire a prea cuviósei maicei noastre Paraschiva și în vremea aceea s'a făcut zurbalic mare pentru pricina ciumei, đicând *conđecu* (?) boerii Iașului că este ciumă și vinde carantinele până la o sută mii de lei și a priceput norodul și s'a sculat cu jalbă ca să se jeluéscă și Măria Sa Scarlat Alexandru Calimach Voevod a poruncit arnăuților să împusce norodul și s'a făcut mare zurbalic, că a ridicat pe preaosfinția sa Esarcha Veniamin Negel ca să scótă pe Vodă din curtea sa, să-l deă pe mâna lor, și a stătut preaosfinția sa, și s'a făcut pace și s'a liniștit și în vremea aceea s'a acoperit acêstă sf. mănăstire și am scris eú acêstă hârtie pomelnic ca să se pomenéscă vreodată când s'ar acoperi iarăși mănăstirea și am scris eú Enache Vasiliu bacal și eram

(1) Veđi narațiunea lui Drăghici (Tom. II, pag. 101).

(2) Veđi acêsta în *Uricar*, VII.

cu chîr Iani Coțăbașa la magasie, marfa băcăliei și mă rog cine s'o întîmplă să citéscă să vè rugați și pentru mine păcătosul, și să am ertăciunea cui s'o întîmplă să citéscă. — 1819 Iulie 12.

Iani Gheorghiu Coțăbașa,
Enachi Vasiliu,
Gheorghe Nicolae Macri,
Enachi Constantin.

Despre acéstă rěscólă dă sémă Pagé, general Consulul frances din Bucurescî, cu raportul sěu către Ministrul Ducele de Richelieu, datat din Bucurescî la 12 (24) Iunie 1819. După ce Pagé arată, că prin Bucurescî a trecut, călătorind de la Constantinopole spre Paris, Ambasadorul frances Marchisul de Rivière și după ce se jăluesce că-î e prea nesuficient onorariul ca să mănțină sus prestigiul Franciei (î se plătiă numai léfa de girant de la plecarea în concediū a lui Formont), apoi dă următóarele informațiuni despre cele întâmplăte la Iași:

«La întórcerea mea din călătoria ce am făcut, ca să însoțesc pe d-l Marchis de Rivière până la fruntariile Austriei, am găsit spiritele fórte agitate din cauza unei rěscóle (émeute) ce s'a întîmplat la Iași în contra Principelui Calimach, care luase măsuri prea aspre relativ la ciumă. El măi voiă să percépă și o contribuțiune pentru plata ómenilor cari priveghéză la carantină. Locuitorii s'aū opus și s'aū sculat în massă de merseră la Curte. Principele ordonă să se tragă cu pușca asupra revoltaților și fură uciși 35 de ómeni. În momentul acesta vine scirea că totul s'a liniștit.»

În ce mod explică Pagé acéstă răsvrătire a Ieșenilor? Instigațiuni rusescî și austriace să o fi provocat. De 20 de ani este în Principate Pagé și el n'a vėdut încă poporul român revoltându-se, deși nu î-aū lipsit vexațiunile din partea Domnilor (1).

La 11 Septemvrie 1819, Pagé revenind asupra acesteï revoluțiuni în o notă a sa către Richelieu, îi scrie că tot nu e liniștea deplină: «Spiritele tot sunt în o specie de agitațiune *par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir.*» După cum crede Pagé,

(1) Des personnes dignes de foi sont persuadées qu'il y a des meneurs dans cette affaire et depuis plus de 20 ans que je me trouve dans ces provinces, jamais ces peuples ne se sont portés à aucune révolte, quelques vexations qu'ils aient éprouvées de la part des Princes. La Russie et l'Autriche paraissent avoir la plus grande part a ces soulèvements, ces deux puissances n'attendent que des marques de mécontentement des Valaques et des Moldaves pour se donner un prétexte spécieux d'envahir ces provinces. (Acad. I, p. 111—112)

existau ómenî reu intenþionaþi, cari cãutau prin tóte mijlócele posibile sã nemulþãmescã poporul în speranþa de a provocã o schimbare care, dupã pãrerea lor, a prea întãrþiat de a se întimplã. Divanul, *saũ mai drept Greciũ*, pare cã favorisézã proiectele lor, întrebunþãnd tóte mijlócele de vexaþiune spre a stórcce de la aceþti nenorociþi locuitorî pãnã la ultimul lor bãnuþ. Tot cu acest scop ei rãspãndesc sgomotele despre ciurmã.

Valachia ca ceea ce este mai depãrtatã de Rusia, Pagé o aflã mai liniþtitã(1).

Este de creþut în adevêr cã rãscóla Tãtãrãþenilor erã în legãturã cu aspiraþiunile vre unui candidat la Domnie. La 12 Iunie 1819 se împlineau dupã Von Schlagen (2), cei þepte ani de Domnie a lui Calimach. Se pare cã se temeã cine-vã, boeriũ saũ vre-unul din candidaþi la Domnie, orî cutare putere vecinã, nu cun-vã sã reuþescã Calimach a-þi reînnoi Domnia þi atunci, ca sã-l facã imposibil, se fomentarã tulburãrile din 6 (18) Iunie de la Iaþi. Aceste erau de prisos din acest punct de vedere, de óre-ce Von Schlagen raportã Regelui Prusiei, încã la 13 (25) Iunie, cã în locul lui Calimach erã numit Domn al Moldovei Michaiũ Suþu, care dejã îmbrãcãse caftanul de Domnie (3).

În altã notã a sa cãtre Rege, Schlagen, la 10 Septemvrie 1819, adaogã a explicã, cum tulburãrile din Iaþi erau consecinþele exactiunilor comise de mai mulþi boeri, sub pretext de a stabili mãsuri sanitare. (4)

Din tóte actele mai sus citate rezultã neîndoioóse convingeri, cã în adevêr mãsurile pretinse sanitare luate de Divan în Iaþi, cu þepuirea

(1) *Pagé à Richelieu.*

Bucuresei, 11 Septemvrie 1819.

Revine asupra intrigilor rusesci în Moldova. «Quoique la tranquillité paraît être entièrement rétablie dans toute la Moldavie, les esprits sont cependant toujours dans une espèce d'agitation par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir. Il paraît même qu'il y a des gens mal intentionnés qui cherchent par tous les moyens possibles à mécontenter le peuple, dans l'espoir d'amener un changement qui, selon eux, n'est que trop retardé. Le Divan ou plutôt les grecs semblent favoriser leurs projets en employant tous les moyens de vexations pour soutirer de ces malheureux habitants jusqu'à leurs derniers deniers. C'est aussi dans cette vue qu'ils répandent des bruits de peste.

«Valachia, fiind mai departe de Rusia, e mai liniþtitã.» (Acad., tom. I, doc, pag. 113.

(2) Veþi Iorga, *Acte þi Fragmente*, II, pag. 553.

(3) Veþi în ce mod narézã þi Von Schlagen evenimentele de la Iaþi din 6 (18) Iunie 1819, în Iorga, pag. 554.

(4) Iorga, *Acte þi Fragmente*, II, p. 556.

unor suburbiî, de nu puteau oamenii măcar să se aprovizioneze cu cele necesare vieții și aruncarea unui bir extraordinar destinat a ține în funcțiune slujbași de carantine ce poporul le vede, ori le crede înutile «*sinecuri*», au împins pe Ieșeni la răscolă. Este iarăși neîndoios că o mână ascunsă agitase mulțimea pentru interese, cari nu rămăseră necunoscute Consulatului frances din Bucuresci și Ambasadorului prusian de la Constantinople. Acesta mai dă informațiunea precisă, că Pórtă «are credința în temeinicia sgomotului că aceste turburări «din Iași sunt fomentate de insinuațiunii din afară.» (1)

Mazilirea lui Calimach Scarlat se făcù într'un mod cu totul neobișnuit. Așa de bine manevră el prin ai săi la Constantinople, că nu avu nevoie să imiteze exemplul lui Caragea și să fugă. De la Pórtă, în contra obiceiului vechi, îi veni, la împlinirea celor 7 ani de domnie, nu firman umilitor și batjocoritor, nici îi puse aducătorul firmanului, în adunare publică, cârpa neagră pe umăr strigându-i «mazil», ci i se trimise un firman împodobit cu turaua Sultanului, prin care i se vestiă în termenii amicali finele domniei sa și mazilirea. Sultanul îi exprimă deplina lui mulțămire pentru serviciile aduse, după exemplul tatălui său Alexandru Calimach și-l invită să meargă la Constantinople, spre a primi acolo nouă testimoniū de favóre imperială.

Primirea unui asemenea firman, de sigur, și încredințările ce prin particulare scrisori primii de la amicii săi din Constantinople determinară pe Calimach să se ridice din Iași cu toată familia și cu toate ale sale și să meargă la Constantinople, după ce însuși se grăbi a trimite acolo un răspuns de mulțămire, carele fu comunicat Sultanului și bine primit de acesta. Chiar a treia zi după sosirea lui în Capitala Turciei, Vizirul primii de la Sultanul ordine de a chema pre Calimach la Pórtă. Sublima Pórtă—dicea hatul imperial a fost pururea foarte «mulțumită de serviciile făcute ei de familia Calimach și eu în deosebi—adaogă Sultanul—sunt foarte mulțămii de fidelitatea cu care ultimul «Principe al Moldovei și-a împlinit misiunea. Pentru a-l distinge printre egalii săi, am decis să-i dau dovezi de înalta mea bunăvoință... (2)

Aceste dovezi fură îmbrăcarea lui Scarlat Calimach cu o blană scumpă de samur, în 18 (30) August 1819, și cu adăogire de mulță-

(1) Iorga, *Acte și Fragmente*, II, pag. 556.

(2) Vezi nota lui Von Schlagen din 25 Iunie 1819, la Iorga, *Acte și Fragmente*, II, pag. 553.

miri din cele mai lingușitoare, cu manifestarea înaltei aprobări a Sultanului (1).

(1) Vezi nota din 10 Septembrie 1819. *Acte și Fragmente*, II, p. 556. Iacă unul din firmele prinite la Iași cu laude pentru Vodă:

Tălmăcire de pe Împărătesc sfânt hatihumaium spre poruncă de laudă.

Lauda Domnilor celor din nămul lui Mesie, alesule între stăpânilor nămului lui Isus, astăzi Domn Moldaviei, Scarlat Zaade Constantin Vodă, ale căruia sfârșituri să se mărginescă cu fericire, ajungând acest prea înalt împărătesc semn, să-ți fie în cunoștință, că fiind-că tu, numitul Voevod, nu numai că ești năm a acelor Dragomani și Domni, cari au slujit puternicii mele Împărății și plină de mărire vecinică singură stăpânire de 150 ani și mai bine cu desăvârșită credință și dreptate, atât la marea dragomanie a prea înaltului Împărătescului meu Divan, cât și la domniile a Moldaviei și a Țării-Românești, cu slujbe lăudate și mult vrednice, ce și tu însuși pentru necovârșita ta istețime și credință, fiind orînduit de 25 ani și mai înainte la mari și înalte treburi ale prea înaltei mele Împărății, ai versat tot chipul de silință și de osteneală spre a împlini toate cele cădute slugescii tale datorii și a te arăta prin dreptate și credință la cu față curată și așa metalirisindu-te prea puternica mea Împărăție la cele mai din lăuntru și de mare urmare treburi, se privi de luminate în fruntea vredniciei și a primitoarei tale istețimi semne dreptei judecăți a înaltei nănții și a înțelepciunii tale, și lumina, rîvna și credință ta în orî-ce dregătorie și slujbă și la vreme, care cunoscându-te încă mai dinainte mai presus decât semenii tăi, ai fost ales și încredințat tainelor prea puternicii mele Împărății, neputându-se cu piatra probei și mehenghiul împărătescii mele cercări tăgădui credincioșele tale fapte ca un ce lăunurit și nestrîicat și arătându-le la toate vrednic de credință și de ipolipsis a Împărătescii mele mării, te-am făcut cerac, cu dregătoria mării dragomanii a Împărătescului meu înalt Divan, care acest menuriat al tău, măcar că nu se aseamnă altor vremi, întîmpinându-se în faptă gingașe treburi, dar cu toate acestea numai și numai din covârșirea istețimii și a vredniciei tale și din dreapta judecată și măsurată cumpănire și din firăscă părintescă a ta dreptă credință arătând și la această vreme slujbe primite la prea puternica mea Împărăție și ostenele vrednice de mulțămintă și de răsplătire, te-ai cunoscut și te-ai adevărit mai pre sus decât toți cei de mai înainte și cei asemenea ție; și fiind-că s'a văduț și s'a cunoscut a ta deplină știință ce ai atât a obiceiurilor nămurilor Europei, cât și a deosebitelor orîndueli a înălțimii și a năririi prea puternicii mele Împărății, cu cea mai temeinică statornicie și privighere și cu cea desăvârșită știință a crailor Europei ai făcut trebă așa pe amăruntul toate chipurile ce se cuvin la așezările cu dînșii și la înteresurile între dînșii, stănd îndelungată vreme exaporiton prea puternicii mele Împărății și adunându-te cu nenărginită silință și credință la sfaturile lucrurilor de taină ale Împărăției mele; pentru acesta și darurile tale erau cunoscute, că trebuie să câștigi acea dorire a ta a te avé și a te metalirisî Împărăția mea la împărătescile mari slujbe de apurarea pe lăngă sine. Dar fiind-că la vremile acelea eră trebuință decât toate mai ales de ocrotire și bună orînduelă, a se pune pănîntul Moldovei la cale, locul chironomicesc și ca un cheler Împărăției mele, se cere liniștire și încredințare și odilna locuitorilor cu îndreptare și bună așezare împărătescii mele raele. trebuind a lipsi și a se îndreptă oșei-cari începuturi de rele urmări și să se cheme pămîntenii la urma sa și la cea din început, în totă buna orînd-

Aceste distincțiuni cu bună sémă le plăti bine în taină fostul

duelă, care acéstă voință a Împărației mele, ca să intre în lucrare și sa se isprăvescă, eră fôrte de trebuință, ca să se orînduască cu prea deplină putere și voie un Domn ca tine vrednic de totă ipolipsa și credința la împărătesca mea mărire, de odată dăruiat cu deplină inșciințare a politicescilor lucruri și înțelept și socotit și credincios și socotindu-se acestor după norocire cereri Împărației mele trebuincioase lucruri, punere la cale ca o slujba ce s'ar săvîrși în însăși norocita mea Împărătescă cetate, pentru aceea și s'a orînduit și s'a încredințat în umerile slujescii tale supunerii, de la singura stăpânitoare mărirea mea, domnia pămîntului Moldaviei și te-ai făcut ales ceresc, adecă faclie ce a aprins-o însăși Împărăția mea cu mâna sa. De atunci dar încôce, ca întărit și ca încredințat ce din început catre tine Împărătesca mea bună ipolipsis adevărind și pecetluind credința și dreptatea ta prin însăși numai firésca ta înțelepciune și inșciințată lucrare a politicescilor deprinderii, fără să misce și să clatască temelia statorniciei tale și a mării de suflet și a osteneții și a silinței tale de multe deosebite întimplări, cari după trebuința vremii și a lucrărilor năvaliseră, îmbrăcându-te cu îmbărbatare și cu lupta osteneții la ori-ce trebuință, despre o parte săvîrșind fără cel mai mic cusur toate trebile ce și se orînduiau și și se încredință în umerile credinței tale de la prea puternica mea Împărăție, despre alta neîncetând a inșciința și a arătă de multe trebii mari și gingașe cu toate cele de amaruntul, sciință și lămurită cercare, cu toate întimplările lor și cu socotelile ce se cuvin, de cari eră de trebuință să se inșciințeze împărătesca mea mărire și la inșciințările ce aveai cu cei de pre la împrejurul țerii ai mei mari viziri și alții adunându-te, la toate cu pași socotiți ai petrecut și ai trait cu dinșii cu buna înțelegere și cu prieteșug, săvîrșind toate orînduelile miriei și poruncile cari și se dau și grijind pentru cele trebuincioase ale oștilor și pentru tocmiri și gătiri împărătescilor mele sarhaturii și pentru toate alte ale mele împărătesci slujbe și mai ales ajungînd și îndestulând cu mare cheltuélă în puțină vreme toate cele trebuincioase ale marilor mei viziri și beilor, ale bimbașilor și ale ogelclăilor și ale celor-lalte toate stări oștenesci, celor trecătoare și celor rînduiți spre paza pămîntului, n'ai pricinuit cu aceste nici o cheltuélă la mirii, ce mai ales ai scădut și ai imputinat decât cere cea pe amaruntul socotelă a slujbei tale la socotela ce ai avut cu miria și celor-lalte alte cheltuelii și încă mai mult dupa slugesca ta supunere ai adaos și dar la împărătesca mirie - toate atâte chereștele ce ai trimis pentru facerea podului celui mare, făcînd și alte multe laudate și mult vrednice slujbe prea puterniciei mele Împărății, cari s'au cunoscut și au luminat, în vedere puindu-se tot chipul de silința a trimite și nenumerate zaherele și inulține de oi la Împărătesca mea cetate și în scurt, fiind-că ai cunoscut dreptățile împărătescilor mele către tine faceri de bine și te-ai aratat prea deplin mulțumitor, cheltuind toate puterile tale spre norocita și fericita curgere prea puterniciei mele Împărății; cari toate aceste fiind încredințată Împărătesca mea mărire cum că sunt cunoscute, și vădute de toți marii mei viziri și ministri și voitori de bine ai prea puterniciei mele Împărății și cum că din și în și crește și se adaogă dupa dreptate și dupa vrednicia ta bună ipolipsis de la toți către tine, și fiind toate slujbele tale vrednice de laudă și primite la Împărătesca mea mărire și pentru acesta te-ai aratat deplin vrednic împărătescilor noastre rugii, iată dar îți rugăm ca să-ți fie spre bine și spre desfătare și spre veselie toate milele și facerile de bine, ce după vrednicie s'au

Domnitor, dar ele puseră pe gânduri pe Greci și pe Suțescii Domni-

vărsat asupra ta de la prea puternica mea Împărăție și să câștigă îndelungate vremi, unde să petreci și fericit și vrednicit de apururi a gustă rodurile bune.

Dar fiind-că unul din obiceiurile cele prea cuviincioase ale Împărăției mele ce înalte este ca să câștige împărătescile mele mili toți cei ce slujesc cu credință Împărăției mele și și-au arătat râvna și credința lor, trebuie fără de smintelă, după cea a noastră firescă spre facere de bine plecare, să răsplătim împărătescile noastre dreptăți cu tot chipul de răsplătire și faceri de bine pe acest fel de imictar și veche credincioasă slugă a Împărăției mele catane. Decî de vreme că în toate plinele de adevăr și de totă ipolipsis și vrednice scrisori ale tale după dreptatea inimii tale și măsurata mulțumire, arătându-te mulțumit către facerile de bine ale Împărăției mele, n'ai lipsit a ne arăta că cel mai ales scopos al tîu și nemărginită dorire este că, după ce ai slujit cu totă curățenia și adevărul Împărăției mele, cât va vré sfîntul Dumneđeü la incredintata ție de la Împărătesca mea mărire domnia pămîntului Modaviei și vei săvîrși toate cele cădute slugescii tale supunerî, atunci să te învrednicesci ocrotirii și milei, care ești obicinuit, adevă sărutând înaltul împărătescul meu prag, să o aibi spre mare fală, ca când ai câștigă totă dorirea ta, pentru care te și rogi ca, pe lângă cele-lalte mili și îndurări cari s'au găsit cu dreptate pentru tine de la Împărăția mea, adăogându-se și această mare milă și facere de bine, spre lauda și fala ta, să te învrednicesci bucuriei a câștigă această dorire și măcar că este luminat cunoscut la Împărătesca mea mărire, cum că ești pe deplin vrednic împărătescii mele mile și faceri de bine, dar fiind-că din neconținute scrisori ale tale au înțeles deplin Împărătesca mea mărire, că cel mai ales scopos al dreptei tale voințe este ca să faci prin cădutele chipuri și mijlociri să se adevereze și să se incredințeze toți boerii și raelele incredințatului ție pămînt al Moldaviei, cum că până la acea vreme ce va binevoi Împărăția mea la numita ta de mai sus rugăminte, ei vor câștigă în dreptele țile Împărăției mele tot chipul de ocrotire și de apărare și nuli se va întîmplă cât decît puțin ce-vă care să le pricinuescă mahniciune și turburări, ca dându-se acesta incredințare și la nescire a sufletului, să se păzescă spre săvîrșirea datoriei slugescilor tale plecări și supunerî, rugându-te pentru Împărătesca mea mărire, și după acesta adevărind prin numitele scrisori, că de când și s'au incredințat de la prea puternica mea Împărăție în umerile vredniciei tale domnia Moldovei, incredințând cu tot chipul atât pe boeri cât și pe cele-lalte raele pentru bogatele către dinșii mile și îndurări ale Împărăției mele, n'au lipsit a săvîrși datoria lor și a cunoște dreptățile Împărătescii mele faceri de bine și, adăogându-se cu prea deplină credință și dreptate, a săvîrși cele cădute slugescii lor supunerî și a pune cu cea mai prea sus dorire a sufletului totă puterea lor, spre a împlini toate împărătescile slujbe și orîndueli, tremurând toți ca nu cum-vă vre-unul dintr'inșii, au necunoscînd datoria slugescii lor supunerî către puternica mea Împărăție, au din pricina tinerețelor, s'au aflat pâna la un pîr la vre-o mișcare neplăcută în potriua slugescii lor datorii și a cădutei slugescii lor supunerî, nerăspundînd pe deplin la fericita mea bunavoință, de unde să se nască vre-un prepus de nemulțumire, și cum ca supuinđu-se deplin la toate poruncile tale și la voința și bună orînduela ta și adunându-se către tine cu cea mai adăncă plăcere și supunere, au vărsat necovîrșită silință a multe slujbe ale împărătescilor mele sarhaturî și la trimitere către Împărătesca mea cetate de tot felul

tori asupra posibilității revenirii lui Calimach la unul din cele două

de zahereă și ori-ce s'a cerut de la pământul acela și cum că cei ce au fost orînduiți din partea ta la slujbele pământului și a raelci s'au purtat toți cu mare pază, ferindu-se de a îndrăzni a supără pe săracele raele și că iarăși pe de altă parte te silești la cele ce sunt spre mângâierea lor, fiind de toți pre deplin mulțumiți, pentru care și n'am lipsit, după ce către tine cu totă și pentru totă împărătesca mea necovârșită credință și ipolipsis cu necontenite scrisori din începutul slujbei tale a însciințat, cum că o cunoscî ca o datorie nemișcată a arătă către Împărăția mea dreptățile credinței și ale rîvnei lor și urmărilor celor plăcute și vrednice de laudă de o potrivă cu înțeleptele și dreptele tale orînduclii, care după slugesca ta cădută datorie ai orînduit, și fiind-că vederat scoposul tău este ca să isprăvesci cu chipuri și cu mijloce a cresce și a înmulți milele și îndurările Împărăției mele asupra lor și risipindu-se cu totul prepusurile ce pot să se întimple din mincinoșele arătări celor ce sub chip de adevăr sémână din patimă cu al său fieș-care sfîrșit și scop, să fie adeveriți și bine încredințați pentru acêsta. Decî îi vei încredințat, că supuindu-se deplin la înțelepta ocârmuire și la cele de o potrivă cu împărătesca mea voință socotite și lăudate ale tale chipuri, cari sub împărătesca mea umbră sunt cunoscute și cercate, se vor apără sub împărătesca mea umbră în cât va binevoî sfîntul Dumnezeu. Și măcar că este sciut că, din pricina cunoscutelor întîmplări ce au curs după trebuința vremii și a lucrurilor, că și raelele pământului Moldaviei sunt calcați și stenahorisiți cu păgubirile ce li s'au întîmplat, și starea ta este cunoscută că este strîmtoară și lipsită, fiind-că s'au prelungit cădutele ție răsplătiri sub împărătesca mea umbră și chip a te aduce la răsufare, iar de vreme ce arăți că ai ostenit la numitul pământ al Moldaviei și au prisosit asupra lui ostenelile tale și ai luat plecare către acei locuitori, fiind despre amîndouă părțile aceeași răspundere și încredințare cu inima curată și pentru aceea pricinuesci ori-ce fel de strîmtoară a stării tale și nu puțin te mulțumesci ca să petreci vremea cu încredințare și liniște duhului tău, cheltuind totă silința ca să odihnesci și sa mulțumesci împărătesca mea voință la acêstă gingașă slujbă ce te-a orînduit după căduta slugesca ta datorie, în ce chip se vede din necontenitele tale scrisori, prin cari aceste te rogi de apurarea ca să fie împărătesca mea milostivă plecare spre cele ce sunt spre bună stare și spre bună orînducla pământului și spre răsufarea și odihna raelci, pentru care ai adevărit și ai luminat și cu acest chip ce savîrșire faci, ce din inimă curată a ta slujbă; decî fiind-că ești slugă drăpta Împărăției mele și nēmummul slugilor drepte au și ispitit în toate mișcările tale, pentru care și are împărătesca mea mărire către tînc nemărginită credință și ipolipsis ce nu s'a învrednicit nimeni din cei mai înainte de tînc și cei asemenea ție și cheltuesci toate chipurile tale la toate trebuințele ce ți s'au încredințat și întăiu și pe urmă în numirile credinței și a slugescii tale supunerii, avînd sciința celor mai adânci taine, fiind exaporiton al prea puterniciei mele Împărății, după cum cere credința ta și rîvnitōre plecare și fiind-că toate scrisorile tale au nebiruit ipolipsis la împărătesca mea mărire, pentru acêsta dar se ascultă toate cererile tale și are totă trecerea și credința la Împărăția mea și pentru boeri și pentru cei-lalți locuitori a ta marturie și măcar că este sciut că se aduce cea cu dreptate mișcare și cădute chipuri la acele ce caută spre rînducla și bună starea pământului, este și acêsta o lucrare și un rod al socotelor și înțeleptelor tale isprăvi, cu toate aceste în cât se vor

tronurî române. Și cu toate acestea, Al. Suțu eră ginerele lui Calimach.

aduce și de acum înainte cu căduta plecare și supunere la poruncile tale și la buna orînduēla ta și se vor sili cu arătarea credinței către puternica mea Împerație ca să isprăvescî, să dai tu și de acum înainte pentru dinșii până la atâta acest fel de mărturie, vor câștigă și ei în tot chipul înaltele împărătescile mele mile sub acoperămîntul împărătescîi mile, ca să aduci toți supușii după neclătită datoria lor cu drepte bune mișcări către ocârmuitorul și stăpânitorul locurilor și ale țerilor, la cari sunt datorî a avé totă plecarea și pe deplina supunere și a întemciă între stăpânitorî și între supuși o asemenea răspundere și legătură, rodul și folosul dintru acēsta se aduce și se întorce către inșiși supușii aceia. Decî pentru ca să se incredințeze toți boerîi și raclele pămîntului Moldaviei, că până când țî se va da împărătesca mea voie, ca să câștigî acca fala, a sărută, după nemărginită ta dorire împărătescul meu înalt prag, nu se vor scărbi nici se va tulbură sufletul lor nici de o schimbare de lucruri, ce vei rămânē tu de apururi în slujba acēsta cu prea deplină putere, în cât se vor sili și ei cu nemărginită silință, ca să împlinescā dupa slugēscia lor nebiruită datoric împărătescile mele porunci și slujbe, vor avé tot chipul de rēsuflare și de odihnă sub împărătesca mea umbră, rugāndu-se de apururî sfintului Dumneșcū, după slugēscia lor datorie, pentru slava, odihna și stralucirea înaltei mele Împerații și vicța și întărirca împărătescîi mele stăpâniri. După Împărătescul meu întru norocire dat sfint hatihumaiun, s'a dat acēstă sfintă a mea poruncă și inadins mai mult pentru arătare și luminare laudelor, al căror te-ai facut vrednic, sprc fala și lauda ta și spre credința cinstei și a ipolipsiei tale, și s'a ales de la împărătesca mea tablă un armăsar ales pricinuitor de laude, împodobit cu mare mărire cu Divan rahti și cu oblacii și-ți se trimite cu acesta ce aduce acēstă sfintă împărătescā poruncă. Decî te vei incredința tu, numitul Voevod, ca puind tot chipul de silință și totă puterea ta ca să arați și de acum înainte vrednice de laude și primite slujbe, dupa cum pînă acum, și să chivernisescî și să ocârmuescî țera și să puî la cale și să ocârmuescî ale raclei și să săvîrșescî toate împărătescile mele orîndueli, ce-ți voiî porunci prin înalte împărătescile mele porunci și sa trimiți la Împărătesca mea cetate multe zaherele și să dai la locul unde este orînduit cele de pe tot anul după datorie mademurî și să împlinescî toate obiceiutele deosebite slujbe, cari cere de la tine Împerația mea, și puind totă puterea ta după nemișcata ta datorie a mulțumi împărătesca mea norocită voința, fără să faci cca mai micș smintēlă despre partea ta la acest fel de slujbă, după cum și pînă acum (care este arătare de mulțumire împărătescîi mele către tinc mile), vei câștigă bogat de apururea împărătesca mea îndurată plecare la toate cererile și rugăciunile; vei întîmpinā dar cu pași plini de cinste și slăvitā primire pre pricinuitorul de bucurie și de veselie împărătescul meu armăsar, lăudāndu-te și fălindu-te cu dînsul, și te vei rugā necontentit împreună cu toți boerîi și locuitorîi pămîntului, ca cu un glas, pentru neclătită întărire și sănătate Împărătescîi mele măriri, și vei pune tot chipul de silință și de supusă voință a odilnitici pe deplin pe prea slăvita mea împărătescā voință cu săvîrșirea celor de mai sus slujbe, ferindu-te de cele în potrivă. Poruncin decî împărătesc, ca să săvîrșescî după înțelegere acesteî date pentru acēstă pricinā cu chipul ce s'a aratat a mele împărătescîi porunci, care cerc fără de greș plecare și supunere la toți, ca să se scie, crede împărătescului meu seinn.

Ca o dovadă mai mult de bunăvoință, în care familia Calimach rămâne la Pörtă, fu și chemarea fratelui mai mic Iancu Calimach, fostul Kapukehaia al Domnului Scarlat Calimach, la funcțiunea de Dragoman împărătesc (1), măcar că se pare că prea puțin scia limba turcăscă,

In anul 1194 pe la sfirșitul lunii Trezei în păzitul de Dumneșeu Țarigrad.

Tălmăcirea mehtupului prea Înaltului Vizir.

Prea alesule între Domnii celor din nēmul lui Mesie, întâiul din stapănitorii uēmului lui Isus, astădi Doumule al Moldaviei, să se încheie sfirșiturile tale cu bine. Tu, fiind-că din începutul tēu te-ai arătat a fi din cele vestite întru laude și mărturisite întru iscusite lucruri sădită credința și înțelepciune, sluga a prea puterniciei Împărății, îndestul s'a arătat din trecutele ispite și cercări ce ai cheltuit cu strădanie siliuței spre cunoșcința bunelor tale lucrări către săvîrșirile înaltelor împărătescilor slujbe, ce s'aū vėđut după cuviință alcătuite cu tōta cea prin puțința vrednicie a ta și aū fost la tine singura mângăiere a te fālă și a te lăudă numai cu cea către prea înaltul și făcătorul de bine Devlet, dreptate, credința ta, atât în cea dintăi cât și în cea de al doilea Dragomaie cu prea plăcute ale tale slujbe, din care pricinuindu-ți-se dobândire împărătescii bune ipolipsis și singurei stăpănitore folositoare bunei voințe către tine, s'a rinduit pentru acēsta în purtarea tă de grijă pămîntul Moldaviei, ca sa ocărnucesci raelele cele supuse ție și să savîrșesci tōte pricinile țerii după tōtă cuviința. Decī prin ispita lucrării vederat arătându-se, ca nu numai te-ai purtat după firēscă ta credință și înțelepciune către buna ocărnuire și laudata chibzuire a pămîntului, ce încă numai din sădită vrednicia ta ai depărtat cu totul și odihna, atât pentru cuprinderea și ocrotirea săracilor raele cât și pentru buna săvîrșire tuturor prea strălucitelor înalte poruncē; acum dar, fiind-că s'a dat Împărătesc vrednic de închinăciune firman înfrumusețat și întarit cu sfint hatihumaium, pentru întemeierea și statornicia Domniei Tale și pentru cele-lalte împărătesci alte sfaturē, afară dar și deosebit cainaua noastră ce ți s'a scris uumai pentru acestea, spre mai luminată arătare pentru mulțumirile nōstre de ale tale credincioșe lucrări, cari până acum ai arătat, prin buna chibzuire pricinilor ce ți s'aū poruncit ție și spre odihna raelelor ce suut sub a ta ocărnuire, ți se trimite o blană de samur împreună și cu un armăsar împodobit spre acēsta, ca să porți de grijă a rēsplată cu mulțumirile cuviincioșe pentru musadelele ce se fac către tine precum mai sus se arată, și pentru ca să te arăți și de acum înainte cu tōta datornica credință și fără preget silință către poruncile și slujbele rinduite, și în sfirșit pentru ca să arăți tōtă protimia ta și cât va fi puțința la tōte acele ce se cuvīn și urmēză la datoria Domniei Tale, s'a scris înadins și ți se trimite acest mehtup al uostru, care luându-l cu ajutorul lui Dumneșeu, vei urmă întocmai precum mai sus se arată.

Cod. Mitropoliei Iași, pag. 44.

(1) *Acte și Fragmente, II, p. 553.*

și că și în limba franceză nu erà prea tare, pe când, din contră, Scarlat posedà minunat acéstă limbă (1).

Acéstă înaintare la Dragomanat a lui Iancu Calimach erà și o primă aplicare a decisiunii anterióre luate de Pórtă cu privire la cele patru familii fanariote destinate de ea a domni în Principate și a ocupà Dragomanatul Porții.

CAP. XIX.

Românii încorporați la State streine.

Nu putem, nu ne este permis a nu ne ocupà de frații noștri răslețiți de Principate, din vitregimea împrejuràrilor.

Basarabia, abià smulsă de la mama patrie, capétă la 1813, în locul Episcopatului vechiù de la Hotin, o Metropolie la Chișineù, care devine capitala guberniei Basarabiei. Cunoscutul Gavriil, membru al Sinodului Rusiei, fost Metropolit Moldo-Vlachiei și Exarch, este numit de Impèratul Alexandru Metropolit al eparchiei *Chișineù și Hotin*.

Episcopul de Bender și Akerman este vicar al Metropolitului de Chișineù-Hotin. În Basarabia Rușii aflară în 1812 un număr de 789 biserici.

Pe lângă acéstă nouă Metropolie, se dispune organisarea unui seminariù. Despre limba de predare nici o mențiune.

Pentru spesele nouei Metropolii se acordă moșiile mănăstirii Chiriiana și dreptul de percepere a ploconului de câte 7 lei pe an de la fețele bisericesci (în loc de 10 cât plătiaù din vechime), afară de protopop, blagocinii și preoții ertați pentru bólă, bătrânețe sau infirmitate. Asemenea se va luà taxă pe peciuri de cununie, și se dă Metropoliei noue 80 de scutelmici și 40 pentru vicarul episcopal.

Biserica sf. Arhanghelii Michail și Gavriil, metoc din vechime al mănăstirii Galata, se hotărêșce a fi biserică Metropolitană.

Ucazul imperial de organisarea nouei Metropolii acordă de o cam dată mântinerea în Basarabia a privilegiilor și obiceiurilor moldovenesci de mai înainte.

Aceste dispozițiuni propuse de Metropolitul Gavriil, Sinodul rusesc le aprobă și le supune întăriri Impèratului, după ce consultă și pe Gubernatorul politicesc al Basarabiei, boerul Sturdza, și părerea procurorului Sinodului Cnez Galițin.

(1) *Acte și Fragmente*, II, p. 560.

Cele-lalte dispozițiuni se pot vedé în actele acî publicate:

Intru tot prea luminatul prea puternicul, marele Domn Impérat și însuși stăpânitor a tótă Rusia.

Intru tot prea supusă anaforà a Sinodului. Mitropolitul Gavril ce a fost la Moldo-Vlachia Exarch, socotind de trebuință a se întemeià în provincia cea de peste Nistru, ce din nou s'a alăturat către imperia Rusiei, în care provincie se află mai mult decât 700 biserici cu popórele lor, o deosebită eparchie și seminariu, ce atárnă asupra pricinei acesteia aceste puncte:

1). Eparchia acésta, fiind-că ocârmuirea provinciei s'a așezat în Chișinău și fiind-că la Hotin óre-când au fost ocârmuitorî episcopi, să se numéscă a Chișinăului și a Hotinului.

2). Eparchiei acesteia să i se deà titlul de Mitropolie și Exarchie, după deprinderea tagmei cei duhovnicesci de acolo, a avé o deosebită evlavie și credință către scaunul Metropolitesc, care să aibă așezare în Chișinău, lăsând la socotința Sinodului a-i rînduî acestei eparchii cuviincioasa sa tréptă.

3). Eparchia acésta să aibă deosebită pecete după închipuirea care a trimes-o Exarchul Mitropolit.

4). Alcătuirea și ocârmuirea eparchiei Exarchul Mitropolit o primesce asupra sa cu ajutorul Vicariosului (*sic*), adecă vechilul care este Episcop Benderului și al Akermanului.

5). Pentru statul acestei noué eparchii s'au alcătuit de Exarchul Mitropolit acest următor catastih de persóne:

a). Pentru Sobor.

Protopop	1
Clucir orî Evtaxis	1
Preoți de sobor	2
Diaconii	3
Citeți	4

Tagma cântăreșilor.

Clopotari	2
---------------------	---

b). Pentru casa Mitropoliei.

Eclisiarh care este și Crsnacei	1
Iconom	1
Duhovnic	1
Iromonaș	2
Irodiaconi	2
Logofet	1

c). Pentru dicasterie.

Asesori	4
Secretar	1
Ajutor de Secretar	1
Perivocic sau Palamariu	1

Povicit saŭ logofet de ŧinuturi	2
Cancelariŧi	2
Scriitori pentru scrisore rusesca	2
» » » moldovenesca	2
Strajari saŭ pristavnici	4

6). Pentru invetatura copiilor acelor din tagma bisericesca sa se azeze seminariu a doue scole mari, dupa cum se afla la alte eparchii.

7). Pentru cheltuela Mitropoliei, a Dicasteriei ŧi a Seminariei ŧi a episcopului vicarios, Exarchul Mitropolit, necerend ajutor de la haznaua imperatesca, a aratat aceste mijloce sau chipuri urmatoare:

1. Pentru casa arhieresca sa se rinduiesca manastirea Adormirii ce se numesce Chipriana, ŧi se afla aprupe de Chiŧincu, cu moŧile ei ŧi moŧia Porcarii, care se afla in Basarabia ŧi din vechiu au fost ale acestei manastiri, cum ŧi o moŧie Rascescii ce se afla aprupe de Porcari ŧi din viile cele turcesci ce se afla la Akerman 7 desetine. Dar fiind ca manastirea Chipriana este inchinata la manastirea Zugravu de la Sf. Agura, pentru aceea de la casa arhieresca se va trimite la acesta manastire tote acelea ajutoare ce se numesce embatic, care ŧi pana acum trimit egumenii manastirii Chipriani, adeca cate 1.500 lei pe an, iar Archimandritulu acestei manastiri Anthim sa i se dea de la casa arhieresca cate 500 lei pe an, daca va veni la manastire de la Iasi, unde el pana acum sub nume de bola a ramas.

Al 2-lea. Obiceiul cel din vechiu fara schimbare s'a urmat de a se stringe de la preoŧi ŧi diaconi, sub nume de pocon al Archiereulu eparhiei cate dece lei ŧi pentru scole cate 4 lei, sa se dea voie a se urma insa cu impuŧinare, adeca in loc de dece lei pe an al poconulu sa se iea cate 7 lei de la fie-care preot ŧi diacon, afara de protopopi. blagocini ŧi preoŧi, cei ertaŧi din popor pentru bola, batraneŧe sau alta stricaciune trupesca.

Al 3-lea. Pentru soborul Archiereulu sa se rinduiesca, pana la alta socotela, biserica Sf. Arhanglul Michail din oraŧul Chiŧineulu, ce este mitoc m-rii Galata de la Iasi, care este inchinata la scaunul Patriarchulu de Ierusalim.

Al 4-lea. Pentru facerea vcsmintelor bisericesci ŧi pentru zidirea caselor arhieresci, cari nici ca cum se afla, dar ŧi insasi manastirea Chipriani tote zidirele sunt parasite ŧi stricate, sa se dea voie a se da peciuri de cununie dupa obiceiul vechiu, ce este intarit cu chrisove domnesci, pentru aceste peciuri cei ce se cununaŧi platiaŧi pana acum cate 5 lei fara nici un banat, dar daca se va lua acum numai cate 3 lei, apoi acesta micŧurare se va socoti de mila.

Al 5-lea. Pentru slujbele casei Mitropoliei, dupa azezarile de acolo, sa se rinduiesca 80 de scutelnici, iar pentru Vicarios Episcop 40.

Al 6-lea. Pentru zidirea casei arhieresci in oraŧul Chiŧineulu sa se hotaresca cuviinciosul loc, dupa alegerea Exarchulu ŧi Mitropolit.

Al 7-lea. In chipul ocarmuirii acesteia a nouei eparchii, sa aiba Mitropolitul Exarch voia a urma dupa obiceiul de acolo, in cat de nu va fi de in potrivav pravilelor Rusiei celor temeinice, politicesci ŧi bisericesci, atat pentru norodul de acolo, care nu de mult s'a impreunat spre impetaria Rusiei, cat ŧi pentru-ca in politicessa ocarmuire de acolo sa'au ingaduit a se urma privilegiiile ŧi obiceiurile moldovenesci de mai inainte.

Al 8-lea. Spre aratarea indoitci ocrotiri a Imperatescii Vostre Mariri catre tagma duhovnicessa de acolo, sa se scutesca de tote havalele pamintulu ŧi de pastoi ŧi pe langa acesta sa fie apetari de strimtoriri de catre orindatorii de moŧi, cari ieau de

la preoți și diaconii și de la slujitorii bisericești dijmă din semănături și din alte roduri întocmai ca și de la țeranii. Dacă va avea să vie, să se scutască de banii vădrăritului până la 50 de vedre, iar preoții numai până la 30 vedre, asemenea și blagocinul protopopului să se scutască de 25 oi, iar preoții de 15, cum și la desetină protopopul să nu dea pre 25 stupi; iar preoții pe 15; dar dacă preoții vor avea vii, oi și stupi preste numărul arătat, apoi vor fi datorii a plăti pentru ceea-ce va trece obiceiuita în pământ dare; această scutelă a avut tagma bisericească de acolo și în vremea stăpânirii de mai înainte, însă nu toți, ci numai unii din protopopi și preoți. Drept aceea, această scutelă va rămâne la prea înalta voință. Lângă acesta s'ar cădea ca argații protopopilor, ai preoților și ai diaconilor să nu fie superați la havalere Statului, însă numai cei ce vor fi burlaci, iar birul împărătesc îl vor plăti.

Pentru hrana preoților, slujitorilor bisericești în satele cele boeresci.

Boerii moșinași sunt datorii a da preoților și diaconilor, cari slujesc la bisericile din satele lor, de hrană cu această orînduélă, adică arătura de 5 kile, fin 8 fălci preotului și 6 diaconului și din cele 5 kile semănătură și din numita proporție fălci de fin, cum și pentru imasă de la preot până la 15 capete vite mari și de la diacon până la 12 vite, nici o dare să nu ia moșinașul; iar avînd preoții mai multă semănătură, fin și vite, vor da obiceiuita dijmă, din semănătura cea de prisos, cum și pentru vitele cele de prisos, și pentru fin, dacă-i va trebui mai mult, se va împacă cu moșinașul. Din rodurile pometurilor și din grădinele cele de lângă casă nu vor plăti preoții și diaconii nimica; așijderea nici banii casei nu-i vor da și nu vor face nici o slujbă la trebile moșinașului. Din vinul ce-l fac din viile sale preoții și diaconii pe moșia boerescă. se cade să dea moșinașului dijuță după obiceiul pămîntului; cum și dacă vor face tutun, se cade să dea obiceiuita plată, fiind-că acesta se face pentru neguțatorie. Preoții sau diaconii nu au voie să ție vin sau altă băutură pentru vîndare, pentru că această privileghe o are moșinașul, însă vin dintr'a sa vie și altă băutură chiar dintru casele sale sunt slobode a avea fără oprire din partea moșinașului și a cumpăra de unde vor vré. Iutru acest chip sunt datorii a urma și orîndaturii moșilor.

Pentru ca să nu se amestece moșinașii la orînduelile bisericești.

Moșinașii nu se amestecă nici la o orînduélă ce se face din partea ocărmuirii duhovnicesci pentru bisericile ce se află în satele lor, cum nici o stăpânire n'au asupra preoților și slujitorilor bisericești.

Pentru numărul caselor care hotărăsece datoria moșinașului spre hrana preoților și a ȋircovnicilor.

În care sat se află până la 70 case creștinesci și este biserică, acolo să fie un preot, unul sau doi dascăli și un ponomar (pălimar), iar unde vor fi de la 70 până la 100, acolo să fie doi preoți, iar de la 100 și mai mult, către doi preoți să adaoge și un diacon. Pentru acești preoți și diaconii sunt datorii moșinașii a da loc de hrană, după pontul cel mai de sus; iar dacă vor fi preoți sau diaconii mai mulți decăt se hotărăsece, apoi moșinașul nu este dator pentru cei de prisos a da loc de hrană, iar aceștia de prisos sunt datorii cu moșinașul a face tocmele pentru ce vor avea trebuință, adică pentru imasă de vite, pentru finețe și pentru dijmă, însă ȋi-

lele boerescului nu sunt datorî și aceștia de prisos a lucră dascălul și ponomarul, cum și văduvele preoților și ale diaconilor, la toate bisericile, se cade să fie slobode de lucrul boerescului său al orîndatorului și de alte cereri, iar dijma vor da după obicei.

Sfîntul Sinod al Rusiei a luat în desbatere propunerile de mai sus. Procurorul a sprijinit cererile de mai sus, formulându-le ast-fel:

1. Să se rînduiescă slobodenie preoților și slujitorilor bisericesci nu numai de toate dările haznălei, pentru cari și guvernatorul politicesc, în al 4-lea pont al socotinței sale, arată, dar și în toate cele-lalte poșline ale coronei, adecă de goștină, de desetină, de vădrărit, de oi, stupi și rîmători și vinul chiar din drépta gospodăria lor, fără hotărîrea de sumă, ce a pus-o guvernatorul în al 5-lea pont al socotinței sale. Cererea acésta se întemeiază întru acésta socotélă, că preoții și slujitorii bisericesci aũ hrana sa mai numai din numitele gospodării ale lor, căci locuitorii de acolo nu prea aũ obiceiul a ajutã tagma bisericescă din prisosurile averilor sale. Privilegia acésta ce o cere Exarchul, pentru ca să fie slobodî slujitorii bisericesci, dascălii și ponomarii, atárnă numai asupra celor ce vor fi rînduiți sau hirotonisiți întru acésta chemare și sunt cu adevérat în tagma duhovnicescă așezați, iar nu cei cari sunt din locuitorii proști de acolo sau veniți, după obiceiul ce a fost până acum, și purtau slujba dascăliei și a ponomariei pe o vreme, după tocmélă, fără statornică așezare, în locul cărora a început Exarchul acum a rîndui statornicii hirotonisiți țircovnici.

Al 2-lea. Spre înfrînarea orîndatorilor sau cumpărătorilor moșiilor împărătesci cei cu puterea contracturilor cu dinșii încheiate, ca ei sau orîndatorii să nu aibă nici o atingere sau amestecare la casele preoților sau slujitorilor bisericesci și la toate de obște ale gospodăriei caselor lor ori de ce fel și câtă sumă vor avé, să nu aibă a cere de la tagma duhovnicescă nici o dare sau venit și havalele și boerescuri.

Al 3-lea, ca stăpînirea mirenescă să nu se amestece în trebile duhovnicesci, să se hotărască ca și în Basarabia să se caute și să se hotărască pricinele cele duhovnicesci, precum și la Rosia, adecă numai de către stăpînirea duhovnicescă.

În sfîrșitul arătărilor acestora Exarchul a arătat și acésta, că dacã după mărirea eparchiei Ecaterinoslavului, ce se întinde peste 1.100 verste și cuprinde două gubernii, a Ecaterinoslavului și a Chersonului cu provinția Tavriei cu Ostrovul Finagoran, adecă cu pămîntul oștenilor cazaci de Marea Négră, se vor despărți și se vor adăogi spre eparchia ce din'noũ se alcătuesce și este megieșită cu gubernia Chersonului, bisericile ce se află pe câmpii Voziei și sunt între Bug și între Nistru, cari mai înainte de vre-o 20 de ani aũ fost o parte din Basarabia, unde se află al eparchiei Ecaterinoslavului orașul Terașpole cu ținutul, orașele Dubăsarii, Ovideopol și Odessa, cum și orașul Vozia sau Ociacovul cu óreși-cari sate și o parte din ținutul Chersonul și alte din ținutul Ocvopolului, unde de toate se vor află nu mai mult de 100 de biserici. Apoi acésta alăturare nu numai că ar întocmi mai bine acésta nouă eparchie, dar și pentru norodul ce se află cu locuința acolo ar fi óreși-care mângâiere, căci pe câmpurile Voziei, ca și în Basarabia, locuesc Moldoveni, Greci, Bulgari și feluri de limbî streine, dar Ruși prea pușini.

La cea mai de pe urmă sinodicescul Ober-procuror a mai arătat Sinodului și pentru cea prea înaltă voință a Împărătescii Vóstre Mărirî, ce a trimis către dînsul prin Generalul de artilerie Graf Aracciev, ca în seminaria duhovnicescă ce se

așeză în Basarabia să se învețe și copiii mirenesci, dacă din partea duhovnicescă nu se vor întîmîpînă niscaivă împedicări, până când se vor face politicesci școli. Spre împlinirea acestei monarhicesci a împărătescii Vostre voințe, Sinodul, negăsind nici o împedecare spre a se învăța copiii mirenilor în seminaria cea duhovnicescă a Basarabiei, a făcut acum cuviincioșa rînduélă.

Sinodul a desbătut cu deamănuntul și închipuirea tuturor stărilor împrejur mai sus însemnate și a găsit cu cale :

I. Socotelile ce se cuprind în cea prea plecată de mai înainte întru tot supusă anaforă pentru întemeierea eparchiei în provinția Basarabiei și chipurile ce atărnă spre ocărmuirea acestei eparchie și pentru trépta care se dă feței Exarchului și Mitropolit Gavril să rămăe tôte în puterea lor și lângă acesta se mai adaugă :

II. Rînduirea pentru slujbele Mitropolitului a 80 de scutelnici și pentru Episcop 40 și hotărîrea pentru casa Mitropoliei din ville cele ce sunt la Akerman 7 desetine să aibă a fi de temeiul cel ce a trimis în socotința sa Gubernatorul cel politicesc în pontul 1 și al 2-lea, așîșderea și după al 3-lea pont, să aibă voie Exarchul Mitropolit ca, alegîndu-și loc pentru casa arclhierescă, după cea mai înainte pentru această corespondenție cu Gubernatorul, să facă învoiélă pentru cea de pe an plată pentru locul ales cu vechilii mănăstirilor de peste hotar, cari sunt stăpâne acestei moșii.

III. Slobodînd după cuprinderea pontului al 4-lea al socotinței Gubernatorului politicesc pe toți preoții, diaconii, dascălii și panomarii, cari vor fi cu adevărat așezați sau hirotonisiți în clemarea acesta, asemenea și văduvele preoților, diaconilor și slujitorilor bisericesci de tôte dările, caznelei și cele de obște lavalele, să se dăruescă lor scutélă și de tôte a caznelei pošline, adecă: desetină sau goștină, de vădrărit, de strîngerea din semănăturile lor, din pomete, de pe vite, de pe stupi, fără de hotărîre de sumă, precum se folosesce cu aceste privilegii de obște tótă tagma bisericescă la Rosia. Pe lângă acestea să fie apërați de tôte supërările din partea orîndatorilor moșilor împărătesci, ce atărnă către cele mai sus numite ale lor economii, cum și ce atărnă asupra caselor lor, adecă a preoților, diaconilor și slujitorilor bisericesci.

IV. Intărînd pre al 6-lea, al 7-lea și al 8-lea pont al socotinței Gubernatorului politicesc, ce atărnă asupra ținerii cu hrana a slujitorilor bisericesci din satele boeresci și care atărnă spre depărtarea boerilor de a se auestecă în orînduelile cele bisericesci și a metahirisî stăpânire asupra preoților, diaconilor și a slujitorilor bisericesci, să se adauge și acesta, cum că ceea-ce se țice în pontul al 8-lea, pentru ca să fie datori slujitorii bisericesci a da stăpânilor moșilor dijmă din rodurile gospodăriilor, de istov să nu aibă a se întinde asupra dascălilor și a ponomarilor, cari sunt așezați și hirotonisiți, pentru cari în al 3-lea pont s'a țis, iar numai asupra acelora ce vor fi în slujba dăscăliei după tocmelă, pe o vreme. după obiceiul de acolo, până când cu iucetul se va părăsi acest obicei, adecă spre a fi dascălii tocmiți de locuitori cu anul, iar nu așezați de bisericescă ocărmuire cu statornicie.

V. Socotința Gubernatorului cea însemnată în pontul al VIII-lea pentru numerul preoților și al slujitorilor bisericesci după suma caselor, primindu-se de pravilă spre a se hotărî numai măsura datoriei moșinașilor, spre ținerea preoților cu hrană, rămăne între altele a hotărî numărul de preoți și de țircovnici la tôte bisericile, după măsura a cei ueapërate trebuințe, la socotința și orînduirea archiereului eparchiei.

VI. Căutarea și hotărîrea pricinilor duhovnicesci în această eparchie să rămăe întru cea nemijlocită și deplină spânzurare de la ocărmuirea duhovnicescă, întocmai

după acele pravile, cari sunt hotărâte cu cele întemeiate ale Rosiei politicesci și bisericesci legiurii.

VII. După aflarea cea cu cale în arătările Exarchului Mitropolit însemnate de la eparchia Ecaterinoslavului, în care în diastima ce cuprinde mai bine de o mie de verste se află 789 biserici, să se alătoreze către eparchie acésta ce se întemeiază acum. Bisericile cele ce se megieșesc cu dînsa și se află între Bug și între Nistru, pe câmpul Voziei și în orașele și satele cari atárnă unele către Ecaterinoslav, altele către a Kazanului gubernie, cari de tôte, nu sunt mai multe de câte 100 biserici; iar cât atárnă asupra chipului ocârmuirii eparchicesci a părții acesteia, cum și asupra punerii la cale a celor duhovnicesci ce se află într'însa, să rămână întru tôte după așezarea cea mai din nainte. Acest fel de punere la cale Sinodul, dându-le la cea prea înaltă a Împărătescii Vostre Măririi luare aminte, cere prea înalte porunci.—Asupra acestei anaforale a Sinodului Impăratul Alexandru a pus rezoluțiunea: Așă să fie și să se urmeze după acésta.— Teplitz, August 21, 1813.

În 1818, Generalul Behmetiev propune o reorganizare a Basarabiei; de sigur mai puțin respectând naționalitatea română, Impăratul aprobă punerea în lucrare pe un an, spre experimentare (1), și se pronunță mai ales pentru țeranî:

(1) *Manifest al lui Alexandru Impărat a tötă Rusia.*

Domnului Gheneral Leitenant Behmetief. Bine primind proiectul ce ai alcătuit domnia-ta al obrazovaniei oblastiei Basarabiei și a osebite alcătuirii atingetore de dînsa eü cu mulțumire arăt și printr'acésta a mea deplină bunăvoință.

Un așezămînt atâta de înseninat, după mărimea lucrului ce cuprinde el în sine, trebuie ca mai întâi să-l întărească vremea și cercarea. Pentru acest sfirșit mai înainte de a prinî cea mai de pe urmă a mea întărire, eü voesc ca dumne-ta să te pornesci a-l aduce în lucrare, și în curgerea anului următor cu luare aminte să priveghezi cum vor merge tôte lucrările după acésta. Aceste din nou alcătuirii se întemeiează pe pravilele însemnate de către mine și prin povățuirea dată dumne-tale spre a te sluji, acesta a fost supus la cea cu bună înțelepciune socotința a sfatului închegat din bărbați, cărora starea și celor în ființă nevoi pămîntului acestuia le sunt cunoscute. Acesteași slujesc singure loruși de credință, închezășluire și vor fi împlinite întocmai și cu sporire fiind mărturisirea cea dreptă și din curată inimă dorința a locuitorilor oblastiei acesteia, eü am voit să ved această dorință împlinită prin mijlocirea punerilor la cale ce încredințăm domniei-tale acum de a le aduce în lucrare și cu care nădăjduesc că vor veni la starea înfloririi sub ocrotirea ocârmuirii ce se osebesce cu slobođenia pravilelor ei și încă mai virtos cu nepărtinirea cu asprine ce este neapărată pentru o întocmai aducere a celor în lucrare. Oblastia Basarabiei își păzesce a sa închegare de norod, pentru aceea și primesce și osebit chip de ocârmuire; dar scoposul meu este plecat nu spre aceea că acest fără de măsură bine și tôte cele ce curg dintr'acésta să fie cu osebite numai a vre-unei stări din locuitori, ci toți trebuie să aibă acésta împărțășire întru o dreptă măsură și încă mai cu dinadinsul lucrătorii de pămînt să se afe întru

În Ardél semnalăm, la Iulie 1814, petițiunea clerului român, dată la Împăratul-rege, cerându-î ca la mórtea Episcopului Pavel Avacuma să se deă voie Românilor a alege pentru Arad un Episcop românesc(1).

În urma congresului de la Viena (1815) și a încheerii Sfintei Alianțe, o reacțiune absolutistică înfricoșată, dice G. Barițiu, purcedând din Viena, strinsese în córde tóte popórele Europei, de încetasă orice progres, care n'ar fi purces din grația respectivelor guverne. Și în Sibiiú și în Blașiú, stagnațiune și regres în loc de pași înainte. «Censura de cărți ajunsese a fi strictă până la ridicol; chiar și de cărțile «rituale le eră frică și pretindeau ca să fie censurate. Cărți scolastice,

acest bine început spre o desfătată fericire a sórtei lor; ei sunt obosiți de giunghiu ce de demult a fost pus asupra lor prin lăcomie și necunoscință.

Acea statornică și tare privighere a ocârmuirii trebuie să razime spre a fi ei slobođi de un asemenea cumplit rēu; socotința spre a lipsi scutelnicii eú o bine primesc întru tótă puterea; mie îmi este cu priință a vedé în acéstă dréptă măsură visteria mijlócelor acelora, cari ocârmuirea le întrebunțeză spre a descoperi acestei părți de loc drumuri către adevérata sporire întru ale luminării; încredințăm dumi-tale, ca mai întâiú de ori-ce să se îndrepteze luarea aminte a dumi-tale spre tóte acele ce se vor atinge de acéstă socotință dumi-tale și veí alcătui pentru acest proiect de așezămînt, care se va înfătoșă mie de la verhovno-sovet a oblastiéi spre întărive; tot-deauna aú trebuit să se așeze în Basarabia și multe încă rămân a se săvârși; isvórele sunt îmbelșugate, înlesnirile spre a se îndreptă aceste în folos sunt gata; dumi-tale eú sunt dator cu acéstă mare slujbă; rămâne numai a se aduce înlesnirile aceste în lucrare cu a curățeniei scoposurilor, cu o plecare statornică. Eú am vėđut parte din locul acesta, eú încă o voiú mai vedé, de va fi voința celui Prea-Înalt; nădăjduesc a află în tr'insa la fieșce-care pășire rodurile alcătuirilor mele și împreună cu acésta cercările osírdiei și ale rívnei cinovnicilor, cărora păzirea acestor alcătuirí va fi încredințată.

Voiesc ca tuturor autorităților oblastiéi acesteia să faci dumné-ta cunoscută cu prinderea acestuí al meú rescript.

Fiind luminat păzitor scoposurilor mele, veí fi dator a luà séma și a supune și pe alții să privigheze cu neadormire asupra a tótă lucrarea acestei din nou așezări și asupra tuturor cinovnicilor ce vor fi în olaturile oblastiéi acesteia; dumné-ta fără de mijlocire veí aduce la sciința mea pentru tóte cele ce veí însemnă; mie cu priință îmi va fi a învioși cu semnele mulțămirii mele pe toți acei cari, întru urmările lor, se povėțuesc de canónele sfintei învățături a bunelor năravurí, iar acei cari din nenorocire se vor plecà la năzărite măguliturí ale deșertăciunii și ale necuviinței, nu numai că vor fi lipsiți de a nu avé împărtășire întru ale ocârmuiréi, dar și pedépsă spre pildă vor suferi.

Sunt al dumi-tale plecat spre bine. Acel original este iscălit cu însăși mâna Împăratescii Sale Mărirí, așa:

Alexandru.

În Chișiněu, Aprilie 29, 1818.

(1) Acad. XLVII — 238.

precum a fost gramatica latină-română a lui G. Şincai nu se mai puteau tipări. În cei vreo 60 de ani eşiseră din tipografia de la Blăşiu multe cărţi bisericesci. Acestea nu puteau fi introduse în Principate, ca bănuite de schismă apusénă. Neguţătorii braşoveni recurseseră atunci la un mijloc nu prea recomandabil, dar care le reuşi: ei rupseră *pórtă*, adecă coperta cărţilor din Blăşiu şi le puseră coperte, ca şi când ar fi fost tipărite în Braşov, adecă în o eparhie greco-ortodoxă şi aşà, scrie G. Barişiu, trecură din ele multe, mai ales în Moldova.

Fómetea gróznică întâmplată în Ardél în érna din 1816—1817 re-duse pe bieţii români la necesitatea de a emigrà. Cu miile se strămutară în Principate. Turcia învoì Domnitorilor Caragea şi Calimach să permită exportarea în Ardél de grâne, dar tot erau prea scumpe ca să póttă trăi acolo bieţii ţerani, cari se nutriaù cu coceni vechi de păpuşoiù tocaţi mărunt şi măcinaţi de mămligă şi în primă-vară cu burueni. În 1817 se făcù recoltă bună şi încetă fómetea.

În 1816, Impăratul Austriei călătorì prin Bucovina şi Ardél. Am vădùt cum la Sibiiù îl întâmpinà o delegaţiune de boeri de ai lui Caragea.

Nimic nu dobândiră Româniù din Ardél şi nici cei din Bucovina din asemenea călătorie, decăt că, cu rescriptul din 17 Maiù 1819 şi cu o instrucţiune separată, Impăratul trinise în Transilvania o comisiune de bărbaţi unguri, proprietari din Ungaria, cu scop ca să fie mai imparţiali, să facă delimitarea tuturor moşiiilor de orî-ce natură, cari pe atunci erau în folosinţa iobagilor, şilerilor (inquilini), curialiştilor şi taxaliştilor. La îndeplinirea misiunii acestei comisiuni puneau tot felul de pedici ungerii proprietari ardeleni, aşà că de abià la 1846 se realisà acéstă lucrare, menită a mai uşurà de obligaţiunile iobăgiei pe Români (1).

(1) G. Barişiu, *Părţi alese din Istoria Transilvaniei*, vol. I, p. 562.

ANEXE.

Seama Visteriei pe 1817—1818.

Anul al 6-lea

No. 6

Séma a 4-a a vinăriciului după așezarea birului pe un an deplin, de la țințăiu Iunie 1817 și până la sfârșitul lui Maiu 1818.

*Cifertul întâiu pe Iunie, Iulie și August
1817.*

Lei	B.
26.319,—	Sucéva
23.107,—	Némțul
13.814,—	Romanul.
31.014,—	Bacăul.
39.941,—	Putna.
21.882,—	Tecuciul.
16.723,—	Covurluiul.
18.461,—	Tutova.
8.958,—	Vasluiul.
17.049,—	Fălciul.
4.651,—	Herța.
14.008,—	Dorohoiul.
10.703,—	Hârlăul.
4.294,—	Cârligătura.
11.351,—	Ținutul Eșii.
1.841,—	Tîrgul Eșii.
<u>264.116,—</u>	Bez 14.081 lei Botoșanii.

Adecă două sute șese-șeci și patru mii, una sută șese-spre-șeci lei.

*Cifertul al 3-lea pe Decembre 1817,
Ianuarie și Fevruarie 1818.*

Lei	B.
25.312,—	Sucéva.
23.503,—	Némțul.
14.337,—	Romanul.
31.208,—	Bacăul.
40.232,—	Putna.
23.504,—	Tecuciul.
17.161,—	Covurluiul.
18.857,—	Tutova.
9.763,—	Vasluiul.
17.888,—	Fălciul.
5.315,—	Herța.
14.600,—	Dorohoiul.

*Cifertul al doilea pe Septemvrie, Oc
tomvrie și Noemvrie 1817.*

Lei	B.
26.778,—	Sucéva.
23.556,—	Némțul.
14.078,—	Romanul.
31.097,—	Bacăul.
40.266,—	Putna.
23.093,—	Tecuciul.
16.910,—	Covurluiul.
18.997,—	Tutova.
9.646,—	Vasluiul.
17.114,—	Fălciul.
4.446,—	Herța.
14.194,—	Dorohoiul.
10.767,—	Hârlăul.
4.376,—	Cârligătura.
11.761,—	Ținutul Eșii.
2.354,—	Tîrgul Eșii.
<u>269.483,—</u>	Bez 14,081 lei Botoșanii,

Adecă două sute șese-șeci și nouă mii, patru sute opt șeci și trei lei.

*Cifertul al 4-lea pe Martie, Aprilie și
Maiu 1818.*

Lei	B.
25.390.—	Sucéva
23.322.—	Némțul.
14.318,—	Romanul.
31.162,—	Bacăul.
40.681,—	Putna.
23.483,—	Tecuciul.
17.073,—	Covurluiul.
18.937,—	Tutova.
9.655,—	Vasluiul.
17.418,—	Fălciul.
5.318,—	Herța.
14.944,—	Dorohoiul.

<table border="0"> <tr><td>Lei</td><td>B.</td></tr> <tr><td>10.907,—</td><td>Hârlăul.</td></tr> <tr><td>4.364,—</td><td>Cârligătura.</td></tr> <tr><td>11.731,—</td><td>Ținutul Eșii.</td></tr> <tr><td>2.337,—</td><td>Tîrgul Eșii.</td></tr> <tr><td colspan="2"><hr/></td></tr> <tr><td>271.019,—</td><td>Bez 14.720 lei Botoșanii.</td></tr> </table> <p>Adecă două sute șapte-zeci și una mii, nouă-spre-zece lei.</p>	Lei	B.	10.907,—	Hârlăul.	4.364,—	Cârligătura.	11.731,—	Ținutul Eșii.	2.337,—	Tîrgul Eșii.	<hr/>		271.019,—	Bez 14.720 lei Botoșanii.	<table border="0"> <tr><td>Lei</td><td>B.</td></tr> <tr><td>10.794,—</td><td>Hârlăul.</td></tr> <tr><td>4.358,—</td><td>Cârligătura.</td></tr> <tr><td>11.651,—</td><td>Ținutul Eșii.</td></tr> <tr><td>2.250,—</td><td>Tîrgul Eșii.</td></tr> <tr><td colspan="2"><hr/></td></tr> <tr><td>270.746,—</td><td>Bez 14.343 lei Botoșanii.</td></tr> </table> <p>Adecă două sute șapte-zeci de mii, șapte sute patru-zeci și șese lei.</p>	Lei	B.	10.794,—	Hârlăul.	4.358,—	Cârligătura.	11.651,—	Ținutul Eșii.	2.250,—	Tîrgul Eșii.	<hr/>		270.746,—	Bez 14.343 lei Botoșanii.
Lei	B.																												
10.907,—	Hârlăul.																												
4.364,—	Cârligătura.																												
11.731,—	Ținutul Eșii.																												
2.337,—	Tîrgul Eșii.																												
<hr/>																													
271.019,—	Bez 14.720 lei Botoșanii.																												
Lei	B.																												
10.794,—	Hârlăul.																												
4.358,—	Cârligătura.																												
11.651,—	Ținutul Eșii.																												
2.250,—	Tîrgul Eșii.																												
<hr/>																													
270.746,—	Bez 14.343 lei Botoșanii.																												

Dajdia întâiu a Mazilo-ruptașilor pe Iunie, Iulie și August 1817.

Lei	B.
3.496.90	Mazilii.
6.395.45	Ruptași.

9.892,15 Adecă nouă mii opt sute nouă-zeci și doi lei și cincî-spre-zece bani.

Dajdia al doilea pe Septembrie, Octombrie și Noiembrie 1817.

Lei	Bani
3.485	15 Mazilii.
6.436	105 Ruptași.

9.922 — Adecă nouă mii nouă sute douăzeci și doi lei.

Dajdia al 3-lea pe Decembrie 1817, Ianuarie și Februarie 1818.

Lei	Bani
3.474	15 Mazilii.
6.450	15 Ruptași.

9.924 30 Adecă nouă mii nouă sute douăzeci și patru lei și treizeci bani

Dajdia al 4-lea pe Martie, Aprilie și Maiu 1818.

Lei	Bani
3.513	105 Mazilii.
6.568	75 Ruptași.

10.072 60 Adecă zece mii șaptezeci și doi și șesezeci bani.

Banii împliniți de pe la tîrguri pentru dugheni și Crăciume la cîfertul al 3-lea Decembrie 1817 Ianuarie și Februarie 1818.

Lei	Bani
240	— Sucéva.
3.404	— Némțul.
4.475	— Romanul.
4.146	-- Bacăul.
6.193	— Putna.
2.160	— Tecuciul.
12.182	— Covurluiul.
8.938	— Tutova.
700	— Vasluiul.
3.950	-- Fălciul.
100	-- Herța.
330	— Dorohoiul.
750	— Hârlăul.
907	— Cârligătura.

Lei	Bani
700	— Ținutul Eșii.
7.859	— Țirgul Eșii.
2.193	— Hrisovoliții neguțătorii ot Țirgul Eșii.
59.227	— Bez 4.499 lei Botoșanii. Adecă cincă decă și nouă de miă, doue sute două decă și șapte lei.

Cifertul Sf. Dumitru a ruptelor Visteriei neguțătorilor hrisovoliți și a altora cari sunt la acăstă rinduělă, 1817 Octomvrie.

Lei	Bani
10.799	15 Ruptele Visteriei.
4.448	60 Alții cari sunt la acăstă rinduělă.
3.683	60 Neguțătorii hrisovoliți însă:

Lei	Bani	
240	— Romanul.	} Putna.
300	— Focșanii	
437	60 Agiudiul	
720	— Tecuciul.	
310	— Bêrladul.	} Fălciul.
63	60 Vasluiul.	
270	— Fălciul	
780	— Hușii	} din Țirgul Eșii.
150	— Starea întâiu	
412	60 Starea al 2-lea	
3.683	60	

18.931 15 Bez 1.553 lei 75 bani Botoșanii. Adecă opt-spre-dece miă noue-sute trei-decă și unul lei și cincă-spre-dece bani.

Cifertul sf. Gheorghe a ruptelor Vistierii neguțătorilor hrisovoliți și a altora cari sunt la acăstă rinduělă 1818 Aprilie.

Lei	Bani
11.398	— Ruptele Visteriei.
4.443	60 Alții cari sunt la acăstă rinduělă
3.678	— Neguțătorii hrisovoliți, însă:

Lei	Bani	
240	— Romanul.	} Putna.
300	— Focșanii	
437	60 Agiudul	
720	— Tecuciul.	
310	— Bêrladul.	} Fălciul.
63	60 Vasluiul.	
270	— Fălciul.	
767	— Hușii	} Din Țirgul Eșii.
150	— Starea întâia	
420	— Starea al 2-lea	
3.678	—	

19.519 60 Bez 1.546 lei 105 bani Botoșanii. Adecă nouă-spre-dece miă cincă-sute-nouă-spre-dece lei și șese-decă bani.

Patru Ciferturi a jidovilor hrisovoliți după hrisovul gospod.

Leț	Banț	
9.150	—	Cifertul întâiu Iunie, Iulie și August 1817, însă:
		Leț
		800 Folticenii } Sucéva.
		375 Burdujenii } Sucéva.
		400 Vlădenii } Sucéva.
		210 Piatra } Némțul.
		500 Némțul } Némțul.
		350 Romanul.
		200 Bacăul.
		40 Agiudul ot Putna.
		125 Fălciul.
		1.350 Herța.
		550 Dorohoiul.
		400 Hârlăul.
		450 Cârligătura.
		400 Ținutul Eșii.
		3.000 Tîrgul Eșii.
		9.150 Bez 2.000 lei Botoșenii.
9.150	—	Cifertul al 2-lea Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie 1817.
9.150	—	Cifertul al 3-lea Decemvrie 1817, Ianuarie și Februarie 1818.
9.150	—	Cifertul al 4-lea Martie, Aprilie și Maiu.
36.600	—	Adecă trei-șeci și șese de mii șese-sute.

Adunarea banilor birului.

Leț	Banț	
264.116	—	Cifertul întâiu.
269.483	—	» al 2-lea.
271.019	—	» al 3-lea.
270.746	—	» al 4-lea.
9.892	15	Dajdia întâia a mazelilor ruptașilor.
9.922	—	» a 2-a.
9.924	30	» a 3-a.
10.072	60	» a 4-a.
59.227	—	Banii împliniți de pe la tîrguri pentru dugheni și crăcime la cifertul al 3-lea.
18 931	15	Cifertul sf. Dimitrie a ruptelor Visteriei, neguțatori hrisovoliți și alții.
19.519	60	Cifertul sf. Gheorghe asemenea.
36.600	—	Patru ciferturi a jidovilor hrisovoliți.
1.249.452	60.	
308.544	—	Se scad banii scutelnicilor după izvódele cu pecete gpd. însă:
		Leț
		76.476 Cifertul întâiu.
		77.100 » al 2-lea.
		77.100 » al 3-lea.
		78.868 » al 4-lea.
		308.544
940.908	60	rémân, adecă, nouă-sute-patru-șeci mii, nouă-sute-opt lei și șese-șeci bani.

(pecetea gpd.)

Rusumaturile.

LeI	Bani
100.500	— Desetina bez 4.500 lei Botoșani. 1817 Iulie.
245.000	— Vădrăritul. 1817 Săptemvrie.
90.400	— Goștina bez 6.100 lei Botoșanii. 1818 Aprilie.
435.900	— Adică patru sute trei-șeci și cinci de mii, nouă sute lei.

Adunare peste tot.

LeI	Bani
940.908	60 Bani birului bez 308.544 lei scutelnicii.
439.900	— Rusumaturile.
1.376.808	60 Adecă: un milion-trei-sute-șapte-șeci și șese de mii opt-sute-opt lei, șese-șeci bani.

(pecetea gpd.)

Semnați : Veniamin Metropolit Moldaviei, Balș Logofet, Alecu Balș Logofet, . . .
Vel Logofet.

*Scăderile**Haraciul țării.*

LeI	Bani
47.769	— Pe anul Otomanesc 1232 (1818 Maiu). Adecă patru-șeci și șapte de mii, șapte-sute-șese-șeci și nouă lei.

Bairam Pesches.

60.984	15 Pe anul Otomanesc 1232 (1818 Maiu). Adecă șese-șeci de mii nouă-sute-opt-șeci și patru lei și cinci-spre-șapte bani.
--------	---

Rachibiaua.

LeI	Bani
25.000	— S'aũ dat rachibiaua pe anul Otomanesc 1232 (1818 Maiu). Adică două șeci și cinci de mii lei.

Emfiemucatesi.

3.075	--- Dați prin d-lui Aga Dumitrache Statachi emfiemucatesi. (1818 Maiu) Adică trei mii șapte-șeci și cinci lei.
-------	--

Polifele.

25.000	— In socotela polițelor cetăților prin d-lui Aga Dumitrache Statache (1818 Maiu 1). Adică două-șeci și cinci mii lei.
--------	---

Cămara gospod.

27.100	— Cele întâmplătoare și neapărate cheltueli a Cămarii pe Iunie, Iulie, August din banii cifertului întâiu din birul Vistieriei. 1817 Iunie 21.
54.600	— Cheltueli urmate prin Cămară pe lunile Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Octomvrie 28.
50 000	— Pentru cele următoare cheltueli a Cămărei pe lunile Noemvrie și Decemvrie. 1817 Decemvrie 17.

Lei	Bani
7.200	— Cusurul cheltuelilor Cămărei gospod, până la sfârșitul lui Fevruarie 1818. 1818 Martie 18.
18.017	— Cheltuiala Ilicului la ecpaiaua curței gospod pentru serbătorile pascilor. 1818 Martie 18.
20.000	— Cheltuelile Cămărei Gospod pe lunile Martie, Aprilie și Mai. 1818 Martie 18.
176917	— Adică una sută șapte-zeci și șese de mii, nouă sute șapte spre- dece lei.

Cheltuelile Vienei.

71.547	— Cheltuelile ce au urmat de la 1 Iunie 1817, și până la sfârșitul lui Mai 1818. 1718 Mai. Adecă șapte-zeci și una mii, cinci sute patruzeci și șapte lei.
--------	--

Daruri la Turci.

400	— Dar dumi-sale Mehmet Aga.
100	— Dar omului lui Silistra Bena Emini. 1817 Iunie 24.
220	— Dar ciohodarului lui Macin Bena Emini, și ómenilor celor împreună cu dînsul. 1817 Iunie 25.
150	— Dar omului Slăvitului Hârvova Bena Emini. 1817 Iunie 27.
100	— Dar Tătarului slăvirii sale Ibrahim Pașasi. 1817, Iunie 27.
150	— Dar omului lui Tulce Bena Emini. 1817, Iunie 27.
650	— Dați ómenilor lui Silistra Muschimi ce au adus doi armăsari 1817 Iulie 2.
80	— Bacșiși la doi ómenii a lui Isacci Bena Emini. 1817 August 2.
250	— Lui Miri Neculi omul lui Isacci Muhafezi. 1817, August 3.
140	— La doi ómenii ai lui Ibrahim Pașasi. 1817 August 20.
100	— Cheltuiala lui Ibrahim Dervici Suleiman. 1817 August 24.
1.500	— Dar lui Caftan Agasi și ómenilor slăvirei Sale Silistra Valesi 1817 August 25.
50	— Dar omului Tuecciului. 1817 Septembrie 8.
560	— Ciohodarul prea Înălțatului Vizir și omului său. 1817 Octombrie 23.
580	— Omului lui Tulci Pașasi. 1817 Octombrie 24.
310	— Dar la trei ómenii ai lui Zaim Aga. 1817 Octombrie 31.
600	— Lui Ali Aga Corasangi proin baș-beșli agasi pe Octombrie și Noemvrie. 1817, Octombrie.
100	— Dar omului lui Ghenicer Agasi. 1817 Octombrie 31.
40	— Bacșiși omului lui Hagi Ispirliu. 1817 Noemvrie 5.
600	— Dar lui Haznatar Agasi a lui Ghiorgheos Muhafezi și la doi ómenii ai lui. 1817, Noemvrie 14.
50	— Dar omului lui Isacci Ghenicer Agasi. 1817, Noemvrie 26.
200	— Cheltuiala celui trimis la Gheorgheos Muhafezi. 1817. Noemvrie 28.
900	— Ali Aga Carasangi, pe Decembrie, Ianuarie și Fevruarie. 1817, Decembrie.
150	— Dar lui Mehmet beșli-aga de Botoșani. 1817 Decembrie 11.
30	— Dar ómenilor slăvitului Macin Muhafezi. 1817 Decembrie 1.

Lef	Banî
150	— Dar omului lui ghenicer Agasi. 1817, Decemvrie 20.
50	— Cheltuiala drumului slăvitului Ghenicer Agasi. 1817, Decemvrie 27.
80	— Dar tătarului lui Ibraim Bena Emini. 1817 Decemvrie 28.
300	— Dar chiatipului lui Galați-Sărdarâ. 1817 Decemvrie 28.
350	— Dar tătarului a Înălțimii Sale Papa Piasa. 1818 Ianuarie.
600	— Dați la Cheltuiala lui proin baș-beșli agasi Corasangî Ali Aga. 1818 Fevruarie 3.
140	— Dar omului lui Tonir Zaade Andoni. 1818 Fevruarie 18.
150	— Dar tătarului Mehmet Aga a slăvitului Pehlivan-Bașa. 1818 Martie 3.
200	— Pentru hudiiiana ce s-a trimis slăvitului Silistra Pașasi. 1818 Martie 9.
300	— Dar lui Rustima Aga Ben Suleiman Aga fraților reposatului baș-beșliagasâ Halil Aga. 1818 Martie 14.
110	— Dar omului dumi-sale Zantemir Beiu. 1818, Martie 19.
100	— Dar omului lui Ghenicer Agasi de la Ibrăila. 1818 Martie 26.
50	— Dar lui Hafiz Aga mergând la Ibrăila. 1818 Martie 30.
900	— Lui Ali Aga Carasangiû pe Marte, Aprilie și Maiu. 1818 Aprilie.
100	— Cavazului a slăvitului Ibraim Muhafezi. 1818 Aprilie 12.
200	— Dar Satârului a Slăvirii Tale Ibraim Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
150	— Dar omului Slăvitului Hârșova Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
100	— Dar tătarului a slăvitului Isacci Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
150	— Dați la cheltuiala omului lui Liman Reiz Beiu mergând la Galați. 1818 Aprilie 24.
500	— Lui Usta a lui Ghenicer Agasi Ali Aga viind de la Galați. 1818 Aprilie 29.
150	— Dar omului lui Silistra Bena Emini și omului lui Ismail Pașasi tufecci bașa. 1818 Aprilie 30.
100	— Dar lui chiatip Zaade omul lui Ibraim Bena Emini. 1818 Aprilie 30.
200	— Lui tătar Agasi Ibraim din suma ce avea să iea de la Halil Aga. 1818 Maiu 9.
1.500	— Lui Divan Efendisî și ómenilor slăvirii sale Măcin Pașasi. 1818. Maiu 12.
700	— Tătarului Slăvitului Vidin Muhafezi, 1818 Maiu 24.
600	— Lui Zefir Aga a slăvitului Ibraim Muhafezi în pricina diiaforalei cu jidovul. 1818 Maiu 28.
15.890	— Adică cinci-spre-șeci mi, opt sute nouă șeci lei.

Zaherele trimise la Tarigrad.

pe anul 1816.

Lef	Banî	Kile	Dimerliț
215,187	—	7,172	18 Arnăut câte 30 lei.
47,477	13	2.158	1 Cârneû câte 22 lei.
2,575	96	171	14 Păpușoi câte 15 lei.

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>			
2.949	90	196	13	Mălaiu ce s'au dat la Ibraila în natură câte 15 lei bez 903 Kile 7 dimerlii ce s'au buiuidisit câte 15 lei.
2.064	60	258	2	Orzul câte 8 lei.
750	—			(sameşul zaherelei obicinuit).
271.004	18			
90.085	—			Se scade ce s'au dat în Vistierie, trecut în sama al 3-lea după aşezare.
180.919	18			rêmân, care s'au dat, însă: (1817 August).
		<u>Lei</u>	<u>Bani</u>	
		108.211	76	din vâdrarit.
		72.707	62	din cifertul al 2-lea 1817.
		180.919	18	
5.600	—			ce s'au dat în cumpărătoare a 140 Kile arnăut, care s'au dat în tertipurile anului 1817, cumpărându-se prin dumné-lor pârcălabii câte 40 lei Kila. 1818 lunie.
186 619	18			Adecă una sută optzeci şi şese mii, einci sute nouă spre-şee lei şi opt spre şee bani.

Navlu şi cheltueli de zaherele

238	—	Cheltueli în facerea a 94 dimerlii.		
		<u>Lei</u>		
		150		pentru 50 dimerlii legate cu fier pentru măsurătoarea zaherelei tertipurilor câte 3 lei.
		88		pentru 44 dimerlii fără fier pentru măsurătoarea orzului menzilurilor, 1817 Septemvrie.
		238		
240	—	în navlul caicelor după întâmplătoare pricinii în lipsa caicelor pârcălabiei în Septemvrie, Octomvrie şi Noemvrie. 1817 Noemvrie.		
590	—	Chiligiilor de Galaşi pentru măsurătoarea zaherelei tertipurilor la corăbii câte 5 lei suta de chile pe 11.800 chile, prin pârcălabii de Galaşi. 1817 Noemvrie.		
350	—	Daţi omului lui Sulina Reiz cheltuiala descărcatului a 1.750 Stambol Chilasi din tertipuri spre usuriņa caicului venit în primejdie la Sulina a lui Halil Reiz, prin pârcălabii. Noemvrie		
105	—	Cheltuiala celui trimes la Sulina pentru pricina zaherelei tertipurilor, prin pârcălabi, Noemvrie.		
9 932	36	Cheltuiala teslimatului zaherelei la Ibraila, însă:		
		<u>Lei</u>	<u>Bani</u>	
		2.550		— Navlul a 17 cârlaci ce au dus 2.040 chile arnăut la Ibraila.
		87		60 pentru 45 Ńuhali la încărcatul şi descărcatul zaherelei.
		2		36 mături şi lopeţi.
		684		30 emeclicul cărauşilor şi a salahorilor ce s'au trimes acolo pentru căratul zaherelei la ambare.

Lef	Bani
85	— Cheltuiala lui Hanimoglu ce s'au dus la Brăila pentru teslimatul zaherelei.
850	— Lucrurile cumpărate prin zaimul și tainatul său.
4.580	— Dați zaimului la mesurătoare prin Hanimoglu.
569	— Cheltuiala agalelor la Brăila prin Derecci-bașa.
250	— Cheltuiți prin Hanimoglu la Brăila când au luat sinetul primitorului zaherelei.
212	30 Bacșiș la Ecpaiaua pașei.
11	— Navlu unui caic cu care s'au întos Hanimoglu.
50	— Cheltuiala celui ce au stăut acolo, afară de acei trimeși.
9.932	36 1817 Noemvrie.

Lef	Bani
1.881	60 Cheltuiala ce s'au urmat prin pârcałabii de Galați la meremetul ambarelor gospod, unde s'au pus zahereaua. 1817 Noemvrie.
750	— Sameșului zaherelei anului 1817 obicinuit. 1818.
14.086	96 Adecă patru-spre-șee mii, opt zeci și șese lei și nouăzeci și șese bani.

Daruri și Milă.

3.000	— Dar dascălului Gheorghe mergând la Țarigrad, pentru școla de acolo. 1818 Mai 26.
277	— Dar la un loc sciut. 1817 Iunie.
5.000	— Dar la un loc sciut. » »
50	— Milă unui monah de la schitul Hangului. 1817 Iunie 4.
1.000	— Dar dascălului Govdela pentru datul în tipar a aritmeticeii, cu dumne-lui Aga Dumitrache Lazachi. 1817 Iunie 21.
40	— Milă la un loc sciut. 1817 Iunie 26.
45	— Unui călăraș venit de la Țarigrad. 1817 Iunie 26.
200	— Dați la un loc sciut. 1817 Iulie 1.
300	— La un loc sciut, prin comisul Suțul. 1817 Iulie 9.
320	— In plata datoriilor și a glóbelor a șapte vinovați din temnițe, cari s'au slobođit. 1817 Iulie 27.
150	— Mila la 15 familii Sêrbi. 1817 August.
100	— La 10 Sêrbi ce au venit de peste Prut și au trecut peste Dunăre, prin Agie. 1817 Septemvrie.
110	— Dumne-lui Ivan Rașcovicii mergând la Focșani, pentru cheltuiala. 1817 Septemvrie 11.
900	— Prin dumne-lui comisul Negre la un loc sciut. 1817 Septemvrie 23.
30	— Dați unui sărac. 1817 Septemvrie 30.
10.000	— Dumne-lui Sêrdarul Costachi Cațichi mila spre despăgubirea pagubei ce au avut din slujba desetinei anului următor. 1817, Octomvrie.
500	— Milă la mărıtatul fetei lui Chirica Diiacul de la Dorohoiu. 1817 Octomvrie.

Lei	Bani
2.100	— Lui Deli-başa şi Tufecci-başa dar pentru o priciună sciută. 1817 Octomvrie.
212	— Milă la uu loc sciut pe luna lui Octomvrie, 1817 Noemvrie 1.
500	— Dar ómeuilor ce aũ omorît fiara cea stricătóre de ómeuĩ. 1817 Noemvrie.
2.500	— Dar la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 7.
1.017	— Dumué-luí Şior Critico. 1817 Noemvrie 13.
37	— Dar la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 22.
900	— Priu dumué-luí Comisul Negre la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 24.
1.000	— Dar la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 26.
50	— Lui II Muhurdagiũ Nicolae. 1817 Noemvrie 29.
1.400	— Dar lumiuatului Beizade Dumitrache Ghica iũ cumpérătórea caselor. 1817 Decemvrie.
4.941	— Isprauicul Gheorghe. 1817 Decemvrie 3.
1.000	— Daŝi lui Teodor Critico sub cuvint de cheltuéla drumului. 1817 Decemvrie 4.
150	— Dar la doĩ ōfiŝeri. 1817 Decemvrie 21.
50	— La uu loc sciut. 1817 Decemvrie 21.
180	— Dar la trei uceuici de şcolã. 1817 Decemvrie 27.
50	— Tatarul lui Ruset. 1817 Decemvrie 31.
140	— Dar lui Emiu Tatarul pentru o ŝea, 1818 Iauuarie.
50	— Priu II camãraŝi la uu loc sciut. 1818 Iauuarie 5.
50	— La uu loc sciut. 1818 Iauuarie 12.
100	— Dar lui Sior Carlo Culeucur. 1818 Iauuarie 15.
20	— Dar unuĩ ipochimeu. 1818 Iauuarie 19.
50	— Dar unuĩ ipochimeu. 1818 Iauuarie 19.
1.000	— La uu loc sciut. 1818 Ianuarie 29.
150	— Pentru o cãdeluiŝã ce s'aũ cumpérat ŝi s'aũ dat la schitul Frumósa, dupã jaloba mouahilor de acolo. 1818 Fevruarie.
100	— Mila lui Euache Raus dupã jaloba sa. 1818 Fevruarie.
150	— Sãracului pãtimaŝ Gheorghe. 1818 Fevruarie.
500	— Dar Cãpitauluĩ Gheorghe diũ tirgul Petrei Fevruarie.
150	— Dar unuĩ barou Prusienesc. Fevruarie.
113	— Cheltuéla lui Dumitrache Papadopulo. Fevruarie 3.
50	— Dar unuĩ ipochimeu. Fevruarie 3.
50	— Dar la uu loc sciut. Fevruarie 11.
680	— Daŝi la uu loc sciut prin dumué-luí posteluicelul Pautazoglu. Fevruarie 14.
200	— La uu loc sciut. Fevruarie 14.
150	— Milã unuĩ sãrac. Fevruarie 16.
140	— Dumué-luí Vel Comis. Fevruarie 16.
50	— Milã scãpãtatuluĩ familiot Teohari. 1818 Martie.
1.200	— Lui Ioau Maca ce aũ slujit la Tulcea iũ auul 1817—1818 Martie 10
100	— La uu loc sciut. Martie 12.
700	— La uu loc sciut, priu dumué-luí posteluicu Pautazoglu. 1818. Martie 13.
250	— La uu loc sciut. Martie 14.

Lef	Bani
500	— Milă spre rescumpărare a 5 suflete ce au fost silite a-și lepăda pravoslavnica credință. 1818 Martie 17.
85	— La un loc sciut. Martie 22.
3.000	— Dar școlii de la Hio și Zagora prin dumné-lui comisul Negre. Martie 27.
100	— Mila Dragomanului Dușeu. 1818 Aprilie.
140	— Pentru 12 minee ce s'au cumpărat și s'au dat schitului ot Bacău. Aprilie.
100	— Lui Chir Nemiian Serfu. Aprilie 4.
300	— Dar fiilor Banului Stavăr. Aprilie 6.
300	— Dar la un loc sciut. Aprilie 12.
200	— Lui Chir Rașcovicî. 1819 Aprilie 29.
120	— Dar lui Gheorghe Ioan. Aprilie 29.
100	— Milă Stolnicesei Mariei Holbănesei. Maiu.
100	— Mila lui Nechita Derio Reiz. Maiu.
100	— Milă lui Adam locuitorul din satul Săbăóni. 1818 Maiu.
210	— Dumné-lui Spătarul Suțul pentru un loc sciut. Maiu 6.
107	— Dar lui Vasile Andoniu. Maiu 7.
791	-- Sărdarul Ioan Pashaloglu Saegi-Bașa. Maiu.
150	— Dumné-lui Paharnicul Moisache. Maiu 15.
30	— Dar la un loc sciut. Maiu 17.
596	— Dați la un loc sciut prin dumné-lui Postelnicul Pantazoglu. Maiu 26.
50	— Milă lui Tănase Fențilă. Iunie
150	— Dar unui ipochimen. Iunie 2.
51 211	— Adecă, cincî-șeci și una de mii, două-sute-un-spre-șeci lei.

Pentru Cetățî.

Lef	Bani
34.171	75 Cusurul cheltuelii cetățîlor în ecsflisirea socotelilor cu Căminarul Iancul pentru cheltuelile cetățîlor în anul 1816, 1817 Octomvrie.
11.119	— Cheltueli urmate în trămiterea cherestelelor la Isaccea și Silistra prin Căminarul Iancul, după izvodul ce au înfățîșat. Noemvrie.
45.290	75 Adecă patru-șeci și cincî de mii două-sute-nouă-șeci și șapte-șeci și cincî bani.

Navlu și cheltuelile de cherestea.

3.675	— Prin dumné-lor Ispravnicii de Némș dați plutașilor plată pentru 147 plute cu 720 catarturi a Sucevei de la Peatra la Galați, câte 25 lei pluta adecă:										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Plute</th> <th>Bucățî</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>99</td> <td>397 catarturi câte 4 la plută.</td> </tr> <tr> <td>21</td> <td>120 catargele câte 5 și 6.</td> </tr> <tr> <td>27</td> <td>203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.</td> </tr> <tr> <td>147</td> <td>720.</td> </tr> </tbody> </table>	Plute	Bucățî	99	397 catarturi câte 4 la plută.	21	120 catargele câte 5 și 6.	27	203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.	147	720.
Plute	Bucățî										
99	397 catarturi câte 4 la plută.										
21	120 catargele câte 5 și 6.										
27	203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.										
147	720.										
10.400	— Ce s'au dat în cherestele pentru meremetul Curții gospod la Cu-										

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>
	rucimea în Țarigrad, prin Dimitrie Derecci-bașa. 1817 Octomvrie 7.
5.000	— Luî Dumitrache Derecci-bașa blel hesap în navlul cherestelelor trâmise la Țarigrad. 1817 Octomvrie.
2.000	— Luî II comis Manolache Meemurul cherestelelor pe 10 luni de la 1 Ianuarie și până la sfîrșitul lui Octomvrie 1817. 1817 Octomvrie.
6.750	— Cusurul ibrichiului dați prin dumné-luî Aga Dumitrache Statache luî Derecci-bașa. 1817 Noemvrie 27.
15.987	— Cusurul socotelei ce s'aû căutat cu Derecci-bașa de la 17 Fevruarie 1817 până la 25 Noemvrie dați în navluri și cumpărătoare. de cherestele trimise la tersanaua împărătescă. 1817 Noemvrie 27,
625	— Ce s'aû dat prin ispravnicii de Némț plutașilor Némțului pentru 25 plute câte 25 lei, pluta. 1818 Aprilie.
3 500	-- Pentru 350 catarturi câte 10 lei catartul care s'aû făcut la ținutul Sucevei și s'aû plătit locuitorilor 1818 Aprilie.
9.000	— Pentru sarampoi Brăilei tăiatul și căratul lor prin dumné-luî Aga Dumitrache. 1818 Maiu.
56.937	— Adecă cincî-đeci și șese de mii nouă sute-trei-đeci și șapte lei.

Isprăvnicia Curței.

10.999	— Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
8.602	— Pe Iulie. » » »
5.329	— Cheltuiala cu meremetul Curței gpd. pe lunile August, Septembre și Octomvrie. 1817 Iulie.
8.553	— Pe August. 1817 August.
8.349	— Pe Septemvrie. 1817 Septemvrie.
9.343	— Pe Octombrie, însă:
	<u>Lei</u>
	6.249 până la 22 ȃile din Octomvrie. 1817 Octomvrie.
	<u>3.094</u> pe 9 ȃile din Octomvrie. 1817 Decemvrie 30.
	9.343.
9.371	— Pe Noemvrie. 1817 Decemvrie 30.
8.188	— Pe Decemvrie. 1818 Fevruarie 7.
8.528	— Pe Ianuarie. » » »
7.658	— Pe Fevruarie » »
8.320	— Pe Martie » Martie.
9.201	— Pe Aprilie » Maiu 29.
9.420	— Pe Maiu. » Iunie 10.
111.861	— Adecă una-sută-un-spre-đece mii, opt-sute-șese-đeci și unu lei.

Beciul Gospod.

5.420	— Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
5.580	— Pe Iulie » August 12.

5.580	— Pe August » Septembrie 5.
5.580	— Pe Septembrie. 1817 Noiembrie 3.
5.613	— Pe Octombrie, însă:
	<u>Lei</u>
	3 960 până la 22 Octombrie. Noiembrie 3.
	1.653 pe 9 din Octombrie. Noiembrie 7.
	<u>5.613.</u>
5 400	— Pe Noiembrie. 1817 Decembrie 5.
5.580	— Pe Decembrie. » »
5.640	— Pe Ianuarie. 1818 Februarie 7.
5.159	— Pe Februarie. » »
5.640	— Pe Martie » Martie.
5.400	— Pe Aprilie » Maiu 8.
5.660	— Pe Maiu. » Iunie.
66.252	— Adecă șese-șeci și șese de mii, două-sute-cinci-șeci și doi lei.

Menzilul.

6.563	— Menzigiilor vechi dobândă pentru banii ce nu li s'aù dat în vreme cu 1.000 lei, ugeretul buhariului. 1817 Iulie.
4.619	15 Chiamurile pe luna lui Iunie. 1817 Septembrie 20.
3.634	15 Pe Iulie. 1817 Septembrie 20.
4.061	30 Pe August. Decembrie 18.
3.551	45 Pe Septembrie. Decembrie 18.
3.185	15 Pe Octombrie. 1818 Ianuarie 21.
2.760	15 Pe Noiembrie. » » »
2.950	105 Pe Decembrie. » » »
2.707	15 Pe Ianuarie. Martie 29.
2.506	105 Pe Februarie. Maiu.
5.066	30 Pe Martie. »
3.982	90 Pe Aprilie. »
4.398	— Pe Maiu »
49.986	— Adecă patru-șeci și nouă de mii, nouă-sute-opt-șeci și șese lei.

Beilicul.

915	— Pe luna lui Iunie. 1817 Iulie 2.
852	— Pe Iulie. August. 8.
1.183	— Pe August. Septembrie 15.
1.370	— Pe Septembrie. Octombrie 1.
837	— Pe Octombrie. Octombrie 31.
792	— Pe Noiembrie. Decembrie 4.
959	— Pe Decembrie. 1818 Ianuarie.
550	— Pe Ianuarie. » Februarie.
970	— Pe Februarie » Martie.
1.202	— Pe Martie. » Aprilie.
1.076	— Pe Aprilie. » Maiu.
2.295	— Pe Maiu. » Iunie.
13.037	— Adecă trei-spre-dece mii, trei-șeci și șapte lei

Călărași i Tătari la Țarigrad.

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>
400	— Lui Ibraim Tătarul. 1817 Iunie 20.
350	— Unui călăraș. Iunie 30.
750	— Lui Ibraim Tătarul și unui călăraș. August 7.
700	— La doi călărași. August 26.
350	— Unui călăraș, mergând cu Paharnicul Serghi. 1817 Septemvrie 9.
350	— Unui călăraș. Septemvrie 20.
400	— Lui Emin Tătarul. Octomvrie 27.
400	— Lui Ibraim Tătarul. Noemvrie 21.
300	— Unui călăraș, mergând cu vâtaful de călăraș. 1817 Decemvrie 9.
450	— Vâtaful de călăraș. Decemvrie 9.
750	— Lui Emin Tătarul și unui călăraș. 1818 Ianuarie 17.
400	— Lui Suleiman Tătarul. Fevruarie 12.
350	— Unui călăraș. Martie 2.
700	— La doi călăraș. Aprilie 12.
350	— Unui călăraș. Aprilie 18.
400	— Lui Matar Agasi Ibraim. Maiu 8.
400	— Lui Emin Tătarul. Maiu 27.
7.800	— Adecă, șapte mii, opt sute lei.

Cheltuiala celor trâmși în trebî.

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>
100	— Cheltuiala la 4 neferi mergând în ținutul Sucevei, cu Paharnicul Enache. 1817 Iunie.
100	— Stolnicul Hrisochefal, trâmșându-se la Peatra. 1817 Iunie 15.
40	— Cheltuiala la doi neferi trâmșându-se la Focșani cu Ierochirico. Iunie 19.
100	— Pitarul Iepirul mergând la Sucéva pentru paza marginei. Iunie 26.
30	— Unui ciododar trâmșându-se la Tutova și Galați pentru remășița banilor surgiilor. 1817 Iunie.
50	— Ispravnicul de Vistierie Vasile Măcărescul, trâmșându-se mehmendar cu Mons. Pini, Consul de Bucuresci. August.
100	Unui diiac de Vistierie, mergând la ținuturile de jos pentru cercetarea zaherelei și cercătura. August.
200	— Cheltuiala lui II Portar, mergând la Brăila. August 25.
110	— Lui Ghiuler Agasi mergând la Galați și întorcându-se cu sf. Brău. Septemvrie 4.
100	— Medelnicerul Iordache Stavër, trâmșându-se la Galați în pricina zaherelei. Septemvrie.
100	— Cheltuiala trâmșului mumbașir la Tecuci, diiac de Vistierie spre pornirea zaherelei. 1817 Septemvrie.
50	— Cheltuiala celor ce au mers la grôpa Ocnei cu vinovații. Octomvrie
137	Serdarul Sava, cheltuiți pentru neferii trâmși în feluri de pricina și altele. Octomvrie.

Lei	Bani
100	Cheltuiala lui Ibraim Tătarul mergând la București și întorcându-se. Octomvrie.
360	— Cheltuiala diiacului de Vistierie Mihaï Veisa, trimețându-se la ținutul Putnei pentru cercetarea zaherelei și alte pricină. Octomvrie.
80	— Cheltuiala omului ce a mers în Valahia. 1817 Noemvrie.
100	Cheltuiala lui Cărc Serdar cu neferii săi trâmîțându-se după tâlhari în ținutul Dorohoiului și Botoșanii. Noemvrie.
150	Cheltuiala neferilor ce s'a trâmîs în două poteri prin Serdarul Sava. Noemvrie.
100	Celui trâmîs la Tecuci pentru o pricină sciută. Decemvrie.
200	Portarului Fotache. 1818 Ianuarie.
30	Cheltuiala nni nefer ce a mers cu Baron Brusie până la Marmonița. 1818 Fevruarie.
100	— Paharnicul Dumitrache mergând la București. 1818 Fevruarie 18.
300	— Diecilor de Vistierie ce s'a trâmîs la ținuturile de jos pentru pornirea zaherelei sursat. 1818 Martie.
150	— Cheltuiala lui II portar, Manolache, trâmîțându-se la Brăila. Mai 6
250	— Cheltuiala Sărdarului Latif, trâmîțându-se la Focșani și Galați Mai 8.
600	— Cheltuiala drumului serdarului Latif trâmîțându-se pentru izgonirea țiganilor corbeți la Brăila.
40	— Cheltuiala unui ciohodar trâmîs pentru carele șoselelor. Mai.
130	— Unui diiac de Vistierie și la 4 ciohodari ce s'a trâmîs pe la ținuturi pentru istovul remășițurilor banilor Vistieriei. Iunie.
100	— Cheltuiala lui 2-lea portar mergând la Măcin. Iulie 3.
60	— La trei ciohodari trâmîși pentru carele șoselelor. Iulie 17.
4.007	— Adecă patru mii, șapte lei.

Tainatură și chirii de case.

Lei	Bani
495	— Emeclul și chiria caselor esacciilor consulatului Rusesc pe Iunie Iulie și August. 1817 August.
800	— Chiria locului păhărnicesei Smarandei Stamatii, unde s'a pus fennl grajdului gospod, până la sfirșitul lui Iunie a viitorului an 1818, când pôte să se ridice fennul. August.
450	— Lui Dumitrache Derecci-bașa sub cuvint de tainat, pe Iunie, Iulie și August. 1817 Septemvrie.
500	— Chiria casei unde șede consulatul Franțuzesc, pentru 10 luni, câte 50 lei pe lună. Septemvrie.
600	— Chiria casei consulatului Englezesc pentru cincă luni, de la 1 Ianuarie 1817 până la sfirșitul lui Mai, câte 120 lei. Septemvrie
1.800	— Lui Galați Serdară pentru tainaturile musafirilor pe Iunie, Iulie și August, câte 600 lei. Septemvrie.
1.800	— Prin Galați Serdară tainaturile musafirilor turci acolo în Galați pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
182	30 Căpitanul Evangheli sub cuvint de tainat, pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.

Lei	Bani
450	— Luî Dumitrache Derecci-başa sub cuvînt de tainat pe Septemvrie-Octomvrie şi Noemvrie.
495	— Emedicul şi chiria caselor esacciilor consulatului Rusesc, prin Agie, pe Septemvrie, Octomvrie şi Noemvrie. 1817 Octomvrie.
720	— Chiria caselor consulatului Englezesc pe 6 luni de la 1 Iunie până la sfîrşitul lui Noemvrie 1817. Octomvrie.
1.500	— Chiria caselor unde şede Agenţia, pe un an, până la sfîrşitul lui Decembrie 1817, Octomvrie.
400	— Chiria casei lui Vice consulat Englezesc din Galaţi Mons. Prasa, de la 1 Octomvrie 1817 şi până la sfîrşitul lui Septemvrie 1818. 1817 Octomvrie.
500	— Chiria casei unde şede Nomofilacs, de la Noemvrie 1817 şi până la 1 Noemvrie 1818. Noemvrie 4.
495	— Emedicul şi chiria caselor esacciilor consulatului Rusesc prin Agie pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie. Decemvrie,
1.800	— Tainatul musafirilor turci din Galaţi prin Galaţi Serdarâ, pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie câte 660 lei pe lună. 1818 Fevruarie.
182	30 Căpitanul Evangheli în Galaţi sub cuvînt de tainat, pe Decemvrie Ianuarie şi Fevruarie. Fevruarie.
450	— Luî Dumitrache Derecci-Başa sub cuvînt de tainat, pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie. 1818 Fevruarie.
720	— Chiria casei consulatului Englezesc pe şese luni de la 1 Decemvrie 1817 şi până la sfîrşitul lui Maiu 1818 ce s'aû dat dumnésale Logofétului Lupu Balş. Fevruarie.
495	— Emedicul şi chiria casei esacciilor consulatului Rusesc, pe Martie, Aprilie şi Maiu. 1818 Aprilie,
1.800	— Tainatul musafirilor Turci din Galaţi prin dumné-lui Galaţi Serdarâ pe Martie. Aprilie şi Maiu. Iunie.
450	— Tainatul lui Derecci-başa pe Martie, Aprilie şi Maiu. Iunie.
150	— Tainatul lui Vaap Hoge pe Maiu, prin dumné-lor pârcălabii de Galaţi. Iunie.
505	60 Cheltuiţi la 2 conace a slăvitului Cara Osinanoglu şi a ómenilor sêi viind la Galaţi şi de la Galaţi la Sulina şi înapoi la Ibrăila prin pârcălabii de Galaţi. Iunie.
17.740	— Adecă şapte-spre-dece mii, şapte-sute-patru-deci lei.

Cheltuêla Postelniciei

Lei	Bani
120	— Hârtie, cernêla şi cêră tare pe Iunie. 1817 Iunie 13.
120	— Pe Iulie. Iulie 31.
120	— Pe August. Septemvrie 1.
120	— Pe Septemvrie Octomvrie 1.
120	— Pe Octomvrie. Noemvrie 2.
120	— Pe Noemvrie. Decemvrie 2.
120	— Pe Decemvrie. 1818 Ianuarie 2.

Lei	Bani
120	— Pe Ianuarie. Fevruarie 2.
120	— Pe Fevruarie. Martie 2.
120	— Pe Martie. Aprilie 2.
120	— Pe Aprilie. Maiü 2.
120	— Pe Maiü. Iunie 2.
1.440	-- Adecă una-mie patru-sute-patru-șeci lei.

Comișie.

350	— Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
350	— Pe Iulie. August 12.
1.800	-- Pentru érba ce s'aü cosit de pe moșia Copoul în trebuința grajdului Gospod.
350	— Pe August. Septemvrie 5.
350	— Pe Septemvrie. Octomvrie 9.
200	— Cheltuiși pentru țoluri și traiste pentru iarna următoare. Octomvrie 30.
350	— Pe Octomvrie. Noemvrie 3.
350	— Pe Noemvrie. Decemvrie 2.
350	— Pe Decemvrie. Decemvrie 31.
350	— Pe Ianuarie. 1818 Ianuarie 31.
400	— Pe Fevruarie. Martie 7,
350	— Pe Martie. Aprilie 8.
350	— Pe Aprilie. Maiü 8.
1.661	— Pe Maiü cu cheltuêla ceirului. Iunie 17.
7.561	— Adecă, șapte mii, cinci-sute-șese-șeci și unu lei.

Pitărie.

200	— Cheltuêla grajdului Pităriei pe Iunie. 1817 Iunie 12.
200	— Pe Iulie. August 12.
200	— Pe August. Septemvrie 5.
200	— Pe Septemvrie. Noemvrie 3.
200	— Pe Octomvrie. Noemvrie 3.
305	— Altă cheltuêlă ce s'aü făcut la grajdul Pităriei Curței gospod după osebit izvod ce s'aü văđut, bez cheltuêla ce urmêza pe fieșce-ce lună. Noemvrie 3.
200	— Pe Noemvrie. Decemvrie 5.
200	— Pe Decemvrie. Decemvrie.
200	-- Pe Ianuarie. 1818 Fevruarie 7.
200	— Pe Fevruarie. Fevruarie.
426	— Altă cheltuêlă a grajdului Pităriei pe luna lui Fevruarie. Fevruarie.
200	— Pe Martie. Martie.
200	— Pe Aprilie. Maiü 8.
123	— Altă cheltuială urmată pe Aprilie, după osebit izvod. Maiü 8.
200	— Pe Maiü. Iunie 10.
400	— Cheltuiala ce s'aü făcut la grajdul Pităriei în câtă vreme aü stătut telegarii domnesci la ciai. Iunie 19.
3.654	— Adecă trei mii, șese sute cinci șeci și patru lei.

Muhurdărie și Divictărie.

Leș	Bani
120	— Pe Iunie 1817 Iunie 1.
120	— Pe Iulie » August 16.
123	— Pe August Septemvrie 1.
120	— Pe Septemvrie 1817 Octomvrie 1.
120	— Pe Octomvrie » Noemvrie 1.
120	— Pe Noemvrie » Decemvrie 1.
120	— Pe Decemvrie Ianuarie 1.
120	— Pe Ianuarie » Februarie 1.
120	— Pe Februarie » Martie 3.
120	— Pe Martie Aprilie 2.
120	— Pe Aprilie » Maiu 2.
120	— Pe Maiu » Iunie 2
<hr/> 1.440	— Adecă una mie, patru sute patru șeci lei.

Cupărie.

497	— Pe Iunie 1817 Iulie 12.
514	— Pe Iulie » August 12.
504	— Pe August Septemvrie 5.
783	— Pe Septembrie 1817 Noemvrie 3.
516	— Pe Octomvrie Noemvrie 3.
507	— Pe Noemvrie » Decemvrie 5.
559	— Pe Decemvrie » Decembrie.
606	— Pe Ianuarie 1818 Fevruarie 7.
535	— Pe Fevruarie » Februarie.
535	— Pe Martie » Martie.
577	— Pe Aprilie » Maiu 8.
529	— Pe Maiu. Iunie 10.
<hr/> 6.662	— Adecă șese mii, șese sute șese șeci și doi lei.

Izciohodărie.

328	— Cheltuiți pentru papuci, ciobote și altele pe luna lui Aprilie. 1818 Maiu 6.
4.200	— Cheltuiți la Sf. Gheorghe. Maiu 6.
278	— Cheltuiți pe luna lui Maiu. Iunie 11.
<hr/> 4.806	— Adecă patru mii, opt-sute-șese lei.

Cheltuiala sărbătorilor.

5.000	— Trimiși la Țarigrad prin dumné-lui Aga Dumitrache Statachi, milile Crăciunului. 1816 Decemvrie 8.
5.000	— Milii prin Cămară date la sărbătorile Crăciunului.
1.000	— Comisului celui mare în ziua de Bobotéză.
8.481	— Cheltuelă de sărbători, însă:

- Leî
 100 în ajunul Crăciunului, adică :
- Leî
 20 Arhimandritului.
 15 Preoților.
 14 Arhidiaconului.
 16 La doi psalți ai Metropoliei.
 10 Doi anagoști.
 15 Preotului și psaltului de harem.
100
- 100 pentru două caftane ce s'au îmbrăcat dumné-lui Vel Postelnicul și dumné-lui Vel Spătarul în ziua de Cra-ciun.
- 6.800 în ziua sf. Vasilie, anului nou, însă:
- Leî
 2.200 în 800 rubiele pentru gpd.
 3.000 împărțiți bacșișuri prin Camară.
 500 la bresle prin Vistierie.
 300 în parale mărunte.
 100 pentru două caftane dumné-lui Vel Postelnic și dumné-lui Vel Spătar.
 100 Psaltului Curții după obicei.
 600 la ecpaiaua consulaților, însă:
- Leî
 200 celui rusesc.
 200 celui Nemțesc.
 100 Franțuzescului.
 100 Englezescului.
600
- 6.800.
- 100 In ajunul Bobotezei preoților și altora.
 1.381 In ziua Bobotezei, însă:
- Leî
 150 Trei caftane dumné-lui Vel Postelnic, i dumné-lui Vel Spătarul și dumné-lui Vel Comis.
 12 La aghiazmă.
 14 Două luminări albe pentru gpd. și Măria Sa Dómna.
 4 Zugrăvitul lor.
 42 Pe opt lumină albe pentru luminații Beizadele și Domnițe.
 16 Zugrăvitul lor.
 42 Pentru trei lumină albe pentru prea sfintul Mi-tropolit și doi episcopi Romanul și Hușul.
 747 Luminile ce s'au împărțit la dumné-lor boeri, preoți și alții, cum și la bresle, pe 83 ocă câte 9 lei.
 176 Pe două luminări împodobite la aghiazmă, însă :

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>	<u>Lei</u>
		72 pentru două lumînări la aghiazmă câte de 8 ocă.
		90 Impodobirea lor.
		14 Zugrăvitul lor.
		<u>176</u>
		28 Arhiereului ce aŭ stropit caii.
		100 La ecupaia grajdului Comișiei.
		50 La taifaua Pităriei.
		<u>1.381.</u>
	8.481.	1817 Decembrie 25.
150	—	La doi dascăli și doi ucenici pentru engomiile sărbătorilor Crăciunului. 1818 Ianuarie.
1.241	—	Cheltuiți prin Vel Armaș pe praf de pușcă și altele la dulalma și sărbători. Ianuarie 10.
7.500	—	Dar Luminatei Dómne iubitei surori a lui gospod. pentru sărbătorile Crăciunului. Ianuarie 13.
2.211	—	Pentru lumînări ce s'aŭ împărțit la aer și la înviere Aprilie
10.000	—	Milile sărbătorilor pascilor, însă 5.000 lei la Țarigrad și 5.000 lei aici. 1818 Aprilie.
834	--	Cheltuēla ce s'aŭ urmat la sărbătorile pascilor pe praf de pușcă și altele. Aprilie 21.
50	—	Obicînuitul caftau al Postelnicului la Pasci. Aprilie 25.
815	—	Dar în Ția ce se scot armasarii la ceair, însă:
		<u>Lei</u>
		500 Comisul cel mare.
		150 Comisul al doilea.
		150 Vel Pitarul.
		19 La mehterhane.
	819.	Maiū.
42.286	--	Adecă patru-Țeci și două de mii, două-sute-opt-Țeci și șese lei.

Caftanele

- 510 — Caftanele ce s'aŭ imbrăcat de la 29 Iunie 1816 și până la 14 Noemvrie 1816, însă: 1816 Noemvrie 24.
	<u>Lei</u>	
	20	Sērdarul Burghela Căminar. Iunie 19.
	50	Dumné-lui Logofetul Grigorie Sturdza, Vel Vistier. Iunie 30.
	15	Ilie Cogălnicēnul Sērdar. August 19.
	20	Dascălul Serghi Paharnic, Septemvrie 1.
	15	Clucerul Ioniță Stolnicu
	10	Vasile Filimon Medelnicer
		} Septemvrie 19.
	20	Paharnicul Dumitrache Florea comis.
	10	Ioniță Bărlădēnul Medelnicer.
		} Septemvrie 29

Lei Bani

20	Dimitrie Capioglan, Paharnic,	Octomvrie 4.
20	Neculai a lui Andreiș Pavli, Paharnic.	} Octomvrie 12.
10	Suiulgiul Șătrar	
20	Teodorache Silion, Comis.	Octomvrie 29.
40	Pălăducă, Agă	} Octomvrie 30.
15	Divictarul Gavriil, Stolnic	
15	Căpitanul de Darabani Iancul Stolnic.	} Noemvrie 5.
10	Ionișă căușul de aproși.	
20	Paharnicul Aneste, Căminar	} Noemvrie 9.
10	Pitarul Manole Serdar.	
40	Banul Gheorghe Buhuș, Aga.	} Noemvrie 11
47	Căminarul Vasile Balș, Spătar.	
15	Alecul Scorțescul Serdar.	
10	Vasile Curtul Medelnicer.	
10	III comis Nicolae, Clucer.	
20	Iordache Varnav, Căminar.	} Noemvrie 14.
10	Costache Curtul, Clucer.	
10	Petrache Idieru, Sluger.	
10	Chiricos Sluger.	

510

4.345 — Caftane ce s'au îmbrăcat de la 10 Decemvrie 1816 și până la 3 Fevruarie. 1817, însă :

Lei

50	Dumné-lui Logofetul Constantin Balș, Logofet de țera de jos.	} Decemvrie 10.
50	Dumné-lui Vornicul Vasile Costache, Lo- gofet de țera de sus.	
50	Dumné-lui Vornicul Constantin Costache, Vornic de țera de jos.	
50	Dumné-lui Aga Iordache Balș, Vornic de țera de sus	
50	Dumné-lui Vornicul Șerban Negel Vor- nic de obște.	

1.855

— 250

Lei

50	Dumné-lui Aga Costache Costache, Vornic de politie.	} Decemvrie 10.
50	Dumné-lui Comisul Costache Sturza, Vor- nic de aproși	
50	Dumné-lui Petrache Bălănescu, vel Spatar	
50	Dumné-lui Căminarul Sandul Crupenschi, vel ban.	
50	Dumné-lui spătarul Nicolae Balș, postelnic	} Decemvrie 15.
40	Dumné-lui banul Petrache Cazamir, spătar	
40	Dumné-lui Căminarul Ștefan Catargiu, spatar	

Lef

15 Costache Lipan, serdar.	}	Decembrie 15.
15 Pitarul Ión, serdar.		
10 Antohi Bou, medelnicer.		
40 Dumné-lui Banul Costache Lazul, Spătar	}	Decembrie 19.
20 Stolnicul Gavril Istrate, paharnic		
15 Iacovache Veisa, Serdar		
15 Enache Vinețenu, serdar.		
15 Ioniță Istrate, stolnic		
15 Iacomî vetaf al domniței, stolnic	}	Ianuarie 15.
50 Dumné-lui Postelnicul Andonache Donici, vornic.		
50 Dumné-lui spătarul Ión Neculcea, postelnic	}	Ianuarie 15.
40 Dumné-lui comisul Costache Canano spătar		
15 Ioniță Andriiaș, stolnic		
15 Gheorghe Albineț, stolnic		
10 Grigore iconumul, Medelnicer	}	ianuarie 24.
20 Clucerul Vasile Docan, paharnic		
15 Șetrarul Petre, serdar		
40 Costache Racoviță, spătar	}	Februarie 1.
20 Ilie Postelnicul, comis		
20 Medelnicerul Enuța, paharnic	}	Februarie 2.
50 Dumné-lui Aga Dumitrache, cămăraș mare		
20 Mihalache Balasache, comis		
10 Serdarul Paraschiv Armaș, halea		
10 Stolnicul Gavril, cămăraș al 2-lea.		
10 Simion Oprișanu, sluger	}	Februarie 3.
50 Dumné-lui hatmanu Constantin Paladi, hatman halea.		
50 Dumné-lui Aga Alecu Canta, agă halea		
40 Constantin Sturza, agă	}	Februarie 3.
10 Iordache a căminarului Iordache vistier al doilea		
10 Alecul Fotino, spătar al doilea		
10 II armaș Teodori vetaf de Divan		

1.345

405 — Caftane ce s'au îmbrăcat de la 4 Aprilie 1817 și până la 5 Decembrie 1817 însă:

50 Dumné-lui spătarul Grigore Manul postelnic	}	Aprilie 4.
20 Iacovache Postelnicul, căminar		
20 Nechita Stamatîn, paharnic		
20 Dumitrache Manul, Comis	}	Aprilie 26.
15 Jienicerul Constantin Dumitriu, Serdar		
10 Constantin Hrisochefal, Stolnic		
10 Hagi Abdula portar bașa, portar		
20 Toma Rafailă, Căminar. Maiu 18.		
20 Alexandru zet Rizul, Căminar. Iulie 10.		

Let

- 50 Dumné-luî Vornicul Costache Canta, vel Vistier. August 6.
 50 Dumné-luî Postelnicul Grigore Manul, vel Postelnic August 7.
 15 Stavarache Serdar, Octomvrie 23.
 40 Dumné-luî Comisul Costache Şuţul, Spătar
 20 Dumné-luî comisul Teodorachi Negri vel
 Comis. } Decemvrie 5.
 20 Nicolae Pantazoglu, Căminar
 20 Paharnicul Atanasie Gosan, Căminar
 405

2.070 — Caftane ce s'au îmbrăcat de la 31 Decemvrie 1817 şi până la 35 Martie 1818, însă.

- 50 Dumnéluî Vornicul Nicolae Stratalat, Logofêt de ţera de sus.
 50 Dumné-luî Vornicul Teodor Balş, Vornic de ţera de sus.
 50 Dumné-luî Vornicul Constantin Catargiu, asemenea.
 50 Dumné-luî Vornicul Iordache Catargiu, Vornic de obşte.
 50 Dumné-luî Vornicul Nicolae Hrisoverghi, Vornic de ţera de sus. } Decemvrie 30.
 50 Dumné-luî Postelnicul Ioniţă Sturza, asemenea.
 50 Dumné-luî Spătarul Iordache Ghica, Vornic de aproţi.
 50 Dumné-luî Comisul Gheorghe Sturza, vel Spătar.
 50 Dumné-luî Costache Lambrino, vel Ban
 40 Dumné-luî Comisul Lupul Balş, spătar
 40 Dumné-luî Căminarul Mihalache Banu,
 20 Stolnicul Constantin Nomofilacs, Ianuarie 3.
 40 Banul Iordache Costache, Spătar
 20 Vasile Mihul, Comis
 20 Paharnicul Grigoraş, Căminar
 15 Dimitrie Vasiliu, Serdar
 15 Teodorache Ursache, Serdar
 10 Vasile Pratescos, Medelnicer
 10 Neculaî Mandre, Medelnicer
 10 Ioniţă Grigoriu, Clucer
 10 Grigore Zdrobici, jicnicer } Ianuarie 26.

4.330

— 735

- 40 Comisul Alecu Ralet, Spătar
 40 Armaşul Vasilache, Ban
 20 II postelnic Nicolae Ghica, Comis
 20 Căminarul Costache Roset, Comis } Ianuarie 28.

LeŃ	
20 Stolnicul Petrache Vogoride, Căminar	} Ianuarie 28.
29 Ispravnicul Iordache, Paharnic	
20 Mihail Chinezul, Paharnic	
15 Medelnicerul Mihail, Serdar	} Ianuarie 28.
15 Vătaful Iani, Serdar	
15 Credincerul Constantin Jiiianu, Stolnic	
10 Trifan Medelnicer	
10 Gheorghe Mărzacu, Sluger	
10 Nicoli Jicnicer	
10 Vătaful Mihale, Pitar	
20 Grigorie Duca, Paharnic	} Februarie 2.
15 Medelnicerul Constantin Vasiliu, Serdar	
50 Dumné-luŃ Vornicul Vasile Roset, Hatman de minzilurŃ.	
50 Dumné-luŃ Postelnicul Grigorie Balș, epistat AgieŃ.	} Februarie 6.
40 Căminarul Gheorghe Toba, Ban	
40 Paharnicul Enache, Ban	
20 III Logofet Grigore Cozadin, Comis și epistat Armășiei.	
20 Dumitrache a luŃ Petrache Gerhaneli. Paharnic.	
15 Anastasie Manoil. Serdar	} Februarie 6.
15 II comis Gheorghe, Serdar	
15 Iordache Lascar, Serdar	
15 CaftangiŃ Dimitrie, Serdar	
10 Manolache Haciul, Stolnic	
10 Alecu Vardala, II Spătar	
10 Vasile Zdrobici, Medelnicer	
40 Comisul Iordache Ghica Agă, Februarie 10.	} Februarie 13.
40 Căminarul Iordache Miclescul, Spătar	
20 Spătarul Grigorie Codrénul, Căminar	
20 Sărdarul Ilie CogălnicenuŃ Căminar	
20 Medelnicerul Ioniță Burchi, Paharnic	
20 III postelnic Costache Pomir, Paharnic	
15 Alexandru Botianul, Stolnic	
10 Ștefan Scănteie, Medelnicer	} Februarie 16.
40 Gherghe Cuza, Spătar	
20 Paharnicul Ión Cuza, Stolnic	
40 Aga Alecul Beldiman, Postelnic	} Februarie 21.
15 Tulecci bașa Vasilie, Serdar	
20 Serdarul Atanasie, Paharnic, Februarie 22.	
20 Stolnicul Gavril, paharnic.	
15 Apostolache, Serdar	
15 Vătaful Enache, Serdar	
15 Dumitrache CaftangiŃ, Stolnic	
15 Alecul Ureche Stolnic	

Lei

- 15 Stolnicul Ene Serdar
 40 Banul Constantin Canta, agă. Februarie 23.
 40 Căminarul Mihalache Negri, Ban
 20 Alecul Ruset Comis.
 20 Medelnicerul Enache Crupenschi, Căminar.
 20 Clucerul Costache Bucșănescu, Căminar
 15 Grigorie Stroescu, Serdar
 15 Dumitrache Hașnaș, Stolnic
 15 Neculai Ciorneiū, Stolnic
 10 Vasilie Alexandri, Medelnicer
 10 Andonie Vâtaf de Aprođi. Martie 15.
 10 Moshonas, II Pitar
 10 Criticos, II Vistier
 10 Nicoli, III Postelnic.
 10 Dimitrie, Ciaușul de Aprođi.

 2.070

 4 330 — Adecă patru-mii, trei-sute-trei-đeci lei.
Dobinđi de bani

- 12.000 — Dumné-luī Vorniculū Nicolae Hrisoverghi dobînda a 100.000 lei după contractul căsăpiilor pentru un an întreg, începând de la 1 Maiū 1817. 1817 Septemvrie.
 2.038 — Dobînda a 45.290 lei ce s'aū luat cu împrumutare pentru trei lunī, de la 1 Noemvrie până la sfirșitul luī Ianuarie și s'aū dat dumi-sale Postelelniculū Costache Pantazoglu în plata a doua pe cusurul cheltuelei cetășilor a anuluī trecut 1816 și în cheltuelei pentru cherestelele trâmise la Isaccea și Silistra, urmate prin Căminarul Iancul. Noemvrie.
-
- 14 038 — Adecă patru-spre-đece mii, trei-đeci și opt lei.

Cheltuēla prin II Cămărași

- 598 — Pe Iunie. 1817 Iulie 1.
 387 — Pe Iulie. August 16.
 276 — Pe August. Septemvrie 1.
 213 — Pe Septemvrie. Octomvrie 1.
 286 — Pe Octomvrie. Noemvrie 1.
 483 — Pe Noemvrie. Decemvrie 1.
 502 — Pe Decemvrie. 1818 Ianuarie 1.
 318 — Pe Ianuarie. Februarie 1.
 245 — Pe Februarie. Martie 1.
 286 — Pe Martie. Aprilie 1.
 433 — Pe Aprilie. Maiū 1.
 161 — Pe Maiū. Iunie 1.

 4.188 — Adecă patru mii, una-sută-opt-đeci și opt lei.

Cheltuēla doftoriilor

Leŕ	Banŕ	
7.169	—	Doftoriile ce s'aũ dat în trebuința Curței gpd. până la sfirșitul lui Septemvrie 1817. 1817 Decemvrie 5.
8.224	—	Asemenea pentru șēse luni, însã :
	Leŕ	Banŕ
	3.928	60
		pe trei luni Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie a anului trecut 1817.
	4.925	60
		pentru alte trei luni Ianuarie, Fevruarie și Martie. 1818.
	8.224	—
		1818 Maiũ.
15.384	—	Adecã cinci-spre-dece miĩ, trei sute-opt-deci și patru lei.

Baeramurĩ.

588	—	În plata a 28 ocã praf și alte cheltuēli a tunurilor pentru raman. 1817 August 1.
110	—	Bacșișurĩ în ziua de baeram prin dumnē-lui Vel Postelnicul. August.
110	—	Pentru Curban-Baeram tij bacșișurĩ prin dumnē-lui Vel Postelnicul. Octomvrie.
250	—	Pentru Curbanlãcurĩ.
624	—	Cheltuēla prin dumnē-lui Vel Armașul pentru praf de pușcã și altele la Curban-Baeram. Octomvrie 16.
1.682	--	Adecã una-mie, șēse-sute-opt-deci și doi lei.

Scutelnicĩ Cãlãrașilor.

270	—	Pentru 40 Scutelnicĩ ai Cãlãrașilor pe trei luni Aprilie, Maiũ și Iunie. 1817 Iunie 30.
270	—	Asemenea pe Iunie, August și Septemvrie. Octomvrie 1.
180	—	Pe Octomvrie și Noemvrie. Noemvrie.
270	—	Pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1818 Martie 4.
270	—	Pe Martie, Aprilie și Maiũ. Iunie 1.
1.260	—	Adecã una mie, douē-sute-șēse-deci lei.

Cheltuēla celor trãmiși prin postelnicie

567	—	Cãlãrașilor și lipcanilor trimiși la Bucuresci, Mamornița, Galați și alte ținuturĩ pe luna lui Iunie. 1817 Iulie 30.
512	—	Pe Iulie, Iulie 31.
536	—	Pe August. Septemvrie 1.
557	—	Pe Septemvrie Octomvrie 1
509	—	Pe Octomvrie. Noemvrie 1.
539	—	Pe Noemvrie. Decemvrie 1.
533	—	Pe Decemvrie. Ianuarie 1.
532	—	Pe Ianuarie. Fevruarie 1.

Lei	Bani
548	— Pe Februarie. Martie 1.
527	— Pe Martie. Aprilie 1.
573	— Pe Aprilie. Maiu 1.
563	— Pe Maiu. Iunie 1.
6.496	— Adecă șese mii, patru-sute-nouă-zeci și șese lei.

Botezurî.

- 7.500 — Botezul fiului luminatului Beizade Iancul în Țarigrad, trâmîși prin dumné-luî Aga Dumitrache Statache. 1817 Septemvrie 21.
Adecă șapte mii, cincî-sute lei.

Lefi și scutelnicî din Visterie.

- 528 — Pentru 22 scutelnicî a dumi-sale Nomofilacs pe un an, începîndu-se de la una Martie 1816 și pînă la sfîrșitul lui Februarie 1817. 1817 Aprilie 29.
- 7.500 — La un loc sciut în Țarigrad pe Iunie, Iulie și August. Iunie 21.
- 1.050 — Dați Bănesî Catinca Armașu sub cuvînt de scutelnicî pentru șapte ciferturi trecute de la 1 Septemvrie 1815 pînă la sfîrșitul lui Maiu 1817, câte 150 lei la fiește-care sfert. Iunie 30.
- 6.000 — Léfa luminatelor Beizadele și Domniți pe Iunie, Iulie și August. August.
- 900 — Postelnicu Ioan Pantazoglu pe Iunie, Iulie și August. August.
- 240 — Spătarul Vasile Roset, asemenea. August.
- 1.890 — Adaosul lefei beșlegilor, asemenea. August.
- 300 — Prin Mitropolie la un loc sciut asemenea. August.
- 750 — Tâlnăcitorîi pravilelor, asemenea. August.
- 300 — Luî Dimitrie Paleologul, asemenea. August.
- 90 — Căminarul Neculae asemenea. August.
- 90 — Divan Efendisi sub cuvînt de scutelnicî, asemenea. August.
- 750 — Spătăreseî Maria Roset pe Iunie, Iulie și August 1817 August.
- 3.000 — Dumi-sale Postelniculuî Ștefanache Vogoride pîrcălabul de Galați, asemenea. August.
- 96 — Pentru 16 scutelnicî paharniculuî Serghie pe cifertul întăi, asemenea. August 30.
- 180 — Filosoful Govdela pentru 30 scutelnicî pe Martie, Aprilie și Maiu, Septemvrie.
- 180 — Asemenea, pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
- 600 — Luî Scheli Nazarâ pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
- 1.500 — Dumi-sale Căminarul Iordache Bucșănescul, pentru trei luni. asemenea.
- 66 — Sêrdarul Alexandru Venier pentru 11 scutelnicî, asemenea. Septemvrie.
- 12.600 — Léfa dumi-sale Comisuluî Teodorache Negre, pe Iunie, Iulie, August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Septemvrie 4.

Lei	Bani
2.880	-- Dumné-lui Spătarul Edib Zaade pe Martie, Aprilie, Mai, Iunie, Iulie și August.
7.500	-- La un loc sciut de gospod în Țarigrad pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Septemvrie 21.
279	-- Pentru 22 scutelnici ai domniei-sale Nomofilacs pe vremea trecută, de la 1 Martie până la 1 Septemvrie a anului următor. 1817 Septemvrie.
800	-- Léfa lui Scheli Nazarâ pe August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie, cu 200 lei ce au avut să ie rămășiță veche, care din poruncă s'au sloboșit.
3.000	-- Dumné-lui Postelnicul Ștefânache Vogoride pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
300	-- Léfa unui căpitan și doi păzitori la schela Galații pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
6.000	-- Domni-sale vel Comisul Costache Șuțul pentru o sciută pricină. Octomvrie.
60	-- Léfa doftorului Vidali ce s'au plătit prin ispravnicii de Sucéva pe Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
300	-- Lui Dimitrie Paleolopolu prin dumné-lui Comisul Teodorache Negre pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
2.500	-- Dumné-lui Postelnicul Ión Neculcea adaosul lefei de la 1 Februarie și până la sfirșitul lui Noembrie 1818. Octomvrie.
90	-- Căminarul Nicolae léfa pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Octomvrie.
750	-- Tălmăcitorii pravilelor asemenea. Octomvrie
240	-- Spătarul Vasile Roset pentru scutelnici, asemenea. Octomvrie.
1.890	-- Adaosul lefei Beșlegilor, asemenea. Octomvrie.
66	-- Serdarul Alexandru Venier, asemenea. Octomvrie.
900	-- Luminatul Beizade Dumitrache Ghica pentru șese luni de la 3 Iunie până la sfirșitul lui Noemvrie 1817, după țidula gpd. Octomvrie.
1.000	-- Postelnicul Grigorie Tăutul pentru 10 luni de la 1 Februarie până la sfirșitul lui Noemvrie 1817. Octomvrie.
300	-- Bănésa Catinca Armașu pentru scutelnici pe Iunie, Iulie, August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
750	-- Spătărăsa Maria Ruset pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie, Octomvrie.
900	-- Postelnicul Ión Pantazoglu asemenea. Octomvrie.
306	-- La un loc sciut, prin Mitropolie, asemenea. Octomvrie.
90	-- Divan Efendisâ pentru scutelnici asemenea. Octomvrie.
180	-- Filosoful Govdela pentru scutelnici asemenea. Octomvrie.
72	-- Pentru scutelnicii suiulgiilor pe două ciferturi de la 1 Iunie și până la sfirșitul lui Noemvrie câte 35 lei la un cifert. 1817 Noemvrie.
270	-- Léfa la doi neferi ce vin cu curierii câte 45 lei pe lună de la 16 Aprilie și până la 16 Iulie 1817. Noemvrie.

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>
360	— Asemenea pentru 4 luni de la 16 Iulie și până la 16 Noemvrie 1817 plătiți prin dumné-lor starostii de Putna. Noemvrie.
3.000	— Dumné-lui spătarul Edib Zaade pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Noemvrie.
2.250	— Dumné-lui Aga Petrache Mavroghene de la 1 Martie 1817 până la sfârșitul lui Noemvrie, câte 250 lei pe fieș-care lună. Noemvrie.
450	— Luminatul Beizade Dumitrache Ghica pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
240	— Spătarul Vasile Roset asemenea. Decemvrie.
1.890	— Adaosul lefei beșlegei asemenea. Decemvrie.
66	— Pentru scutelnici Sêrdarnlul Alexandru Venier asemenea. Decemvre
90	— Divan Efendisâ pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1817 Decemvrie
300	Postelnicul Grigorie Tăutul asemenea. Decemvrie.
270	— Neferilor de la Putna ce âmbă cu curierii, asemenea. Decemvrie.
750	— Tălmăcitorii pravilelor asemenea. Decemvrie.
3.000	— Dumné-lui spătarul Edib Zaade asemenea. Decemvrie.
130	— Pentru lemne de foc dumi-sale Edib Zaade pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Decemvrie.
750	— Spătăresei Maria Roset pentru Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
900	— Dimi-sale postelnicului Ioan Pantazoglu asemenea Decemvrie
300	— Prin Mitropolie la un loc sciut, asemenea. Decemvrie.
150	— Bănésa Catinca Armașu. asemenea. Decemvrie.
180	— Filosoful Gordela asemenea. Decemvrie.
90	— Căminarul Neculai asemenea. Decemvrie.
90	— Doftorul Vidali asemenea. Decemvrie.
36	— Pentru scutelnicii suulgiilor asemenea. Decemvrie.
15.000	— Lefile pe Decemvrie 1817, Ianuarie și Fevruarie 1818. trâmise la Țarigrad. Decemvrie 2.
3.000	— Dumné-lui postelnicul Ștefănache Vogoride, pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1818 Ianuarie.
1.000	— Dumné-lui Căminarul Gheorghe Bucșănescu pe Noemvrie și Decemvrie. 1817 Fevruarie.
296	— Dați Sêrdarului Ioan Nazîrul schelei Galașilor, însă:
	<u>Lei</u>
	200 Léfa sa pe Decemvrie 1817.
	60 La doi neferi asemenea.
	36 Navlul caicelor ce âu trebuit în pricinile schelei.
	266 Fevruarie.
160	-- Scutelnicii Dumi-sale vornicului Alecul Ghica pe Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie.
500	-- Adaosul lefilor dumi-sale postelnicului Ioan Neculcea pe Decemvrie și Ianuarie. Fevruarie.
600	— Teodor Critico léfa pe Noemvrie și Decemvrie. Fevruarie 3.
600	— Teodor Critico léfa pe Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie 3.
600	— Teodor Critico pe Martie și Aprilie. Martie 30.

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>
12.000	— Léfa dumi-sale comisului Teodorache Negre pe șese luni, de la 1 Decemvrie 1817 și până la sfirșitul lui Maiü 1818. Aprilie.
3 000	— Spătarul Edib Zaade pe Martie, Aprilie și Maiü 1818, Aprilie.
450	— Luminatul beizade Dumitrache Ghica asemenea. Aprilie.
180	— Filosoful Govdila asemenea. Aprilie.
270	— Neferilor de la Putna ce ämblä cu curierii, asemenea. Aprilie.
240	— Dumné-lui vornicul Alecu Ghica asemenea. Aprilie.
90	— Doftorul Vidali asemenea. Aprilie.
300	— Postelnicul Grigorie Täutul asemenea. Aprilie.
300	— Dați prin Mitropolie asemenea. Aprilie.
90	— Cäminarul Neculai asemenea. Aprilie.
240	— Spätarul Vasile Roset, asemenea. Aprilie.
630	— Adaosul lefei beșlegilor pe Martie, contenind acéstä léfä a se da mai mult. Aprilie.
66	— Serdarul Alexandru pe Martie, Aprilie și Maiü. Aprilie.
36	— Pentru scutelnicii suiulgiilor asemenea. Aprilie.
150	— Bänésa Catinca Armașu asemenea. Aprilie.
750	— Spätärésa Maria Roset asemenea. Aprilie.
90	— Divan Efendisä asemenea. Aprilie.
900	— Dumné-lui postelnicul Ioan Pantazoglu pe Martie, Aprilie și Maiü. 1818 Aprilie.
180	— La trei ucenici de la șcöle, pe Aprilie, Maiü și Iunie. Aprilie.
600	— La II vistier léfä pe Maiü și Iunie. Iunie 2.
225	— Beșlegilor ținuturilor Fälciul și Vasluiul, spor peste léfa ce äü avut la cifertul al 4-lea, prin dumné-lor ispravnicii Iunie.
60	— Sporiul lefei esacciilor pe luna lui Maiü, peste ceea ce luäü mai înainte, prin Agie. Iunie.
15.000	— Lefile Țarigradului la cunoscute locuri pe Martie, Aprilie și Maiü. Iunie 26.
144	— Pentru patru scutelnici a stolnicului Ionișä Lupașcu pentru 18 luni de la 1 Decembrie 1816 până la sfirșitul lui Maiü 1818, ce-ï lipsesc din rangul Stolniciei. August 4.
143.276	— Adecä una sutä patru ðeci și trei mii, douë sute șépte ðeci șése lei.

Logodne și Cununiä

350	— Cheltuéla la Logodna dumi-sale vornicului Mihalache Sturza, însä: <div style="margin-left: 40px;"><u>Lei</u></div> <div style="margin-left: 40px;">250 Preaosfințitului mitropolit și ömenilor sëi.</div> <div style="margin-left: 40px;">100 Preaosfințitului Vlädicäi Efhaiton și ömenilor sëi.</div> <div style="margin-left: 40px;"><u>350</u></div>
2.525	— Ce s'äü cheltuit la nunta dumi-sale aga Constantin Neculcea. Septemvrie 25.
4.658	— Ce s'äü cheltuit la nunta dumi-sale aga Mihalache Sturza. Septemvrie 25.
7.533	— Adecä șépte mii cinci sute trei ðeci și trei lei.

Ingropări și griji.

Lei	Bani	
20		— La îngroparea unui călăraș 1817 Iulie 6.
5		— La îngroparea unui Seimen. Septembrie.
4.704	60	Cheltuiala îngropării fiicei Luminatei Domniței Radu. 1818 Ianuarie
10		— Îngroparea unui călăraș. Februarie.
50		— La îngroparea unui sărac. Martie.
5		— La îngroparea unui Topciū. Martie 12.
4.794	60	Adecă patru mii șapte sute nouăzeci și patru lei și șesezeci bani..

Alte Cheltuieli.

1.800		— Ce s'au dat în lei la taifaua Hătmăniei, și alte cheltuieli urmate pe un an 1817 Martie.
100		— Dați cheltuiala puterii Hătmăniei. Maiu 5.
100		— Asemenea Maiu 20.
91		— Asemenea Iunie 1.
160		— Pentru îmbrăcătul odăilor dumi-sale vel vistierul la curtea de la dél. Iunie 6.
1.400		— Cheltuiala curței gpd. Iunie 13.
110		— In cumpărătoare a 10 condicii la departamentul Criminalului. Iunie 24.
160		— Cheltuiala puterii Hătmăniei, Iulie 28.
2.012		— Dați în cheltuieli sciute de gpd. prin serdarul Sava. Iulie.
4.747	90	In cumpărătoare a 102 chile 19 dimerlii mălaiu și 67 chile cartofi pentru sămînță la unele părți. August
410		— Diiacului vistieriei strîngătorul cifertului întăiu. August.
1.500		— Cheltuiți prin vistierie pe hârtie, cernelă și altele pe Iunie, Iulie și August. August.
1.000		— Ce s'au cheltuit mai mult prin arhitectonul Cobelca la meremetul caselor consulatului Franțuzesc. 1817 August.
636	69	Ce s'au cheltuit prin pârcealabii de Galați pe Iunie, Iulie și August 1817 însă:
	100	Unui derviș a slăvitului. Tulce Pasasi.
	99	69 Unui om al acestuiași pașă.
	132	— Lui Hanimoglu cheltuiala sa la Ibrăila pentru pricina de la Vidin.
	23	— Asemenea cheltuiți la Ibrăila mergend cu mehtupurile gpd.
	117	— Cheltuiala nepotului lui Chiatip zaade de la Ibrăila și celor împreună cu dînsul acolo pentru baeram.
	165	— Navlul caicelor când se află caicele pârcealăbiei tôte în drum.
	636	69
40		— Ce s'au cheltuit pentru gente. August 7.
112	60	In cumpăratura a 110 copaci ce s'au adus pentru grădina gospod și chiria adusului lor de la Herța. 1817 August 10.

Lei	Bani
100	— Pentru un hurtulum ce s'aŭ cumpărat la tulumba hătmăniei. August 17.
69	— Pentru satul Cornii de la Sucéva pe Iunie, Iulie și August. August.
50	— Chiria unei căruți până la Galați cu calabalăcurile dumi-sale paharnicului Serghie, dați prin agie. August 31.
95	— Chiria unui car harabagiesc până la Focșani de ceea parte pentru ducerea calabalăcurilor consulului Rusc. Septemvrie.
730	— Pentru chereștiua ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimes la Sculenă, însă: 406 pentru 1.000 dulapă câte 40 lei suta. 220 pentru 2.009 scânduri câte 11 lei suta. <u>110</u> pentru 40.000 dranițe câte 2 lei 30 parale. 730
1.293	— Spre ecsoflisire socotelei lui Bibire cu Halil-aga proin baș-beșli-agasă prin dumné-lui Postelnicul Ștefănahe Vogoride. 1817 Septemvrie.
40	— In cumpărătorea a patru gente pentru călărașii trimiși în memoriuri. Septemvrie 8.
350	— Pentru 32 condiți trebuinciose la visterie și 5 la departament Septemvrie.
142	— Lui Galați-Chiatip pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
126	60 Cheltuiala călărașilor tramiși prin pârcałabă pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
275	— Pentru satul Vlăsinescii a dumi-sale vistierul Sandul Sturza pe cifertul întâiu Iunie, Iulie și August, Septemvrie.
60	— Cheltuiala și scrisul pentru hrisovul ce s'aŭ dăruit dumi-sale spătarului Alexandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
80	— Muhurdarului și divictarului, havaetul pentru hrisovul ce s'aŭ dat dumi-sale spătarului Alecsandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
40	— Avaetul casei cutiei milelor pentru hrisóvele ce s'aŭ dăruit dumi-sale spătarului Alexandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
336	— Pentru legatul a 8 exemplare de pravilă. 1817 Septemvrie 31.
110	— In plata a 10 condiți la departamentul criminalului. Octomvrie 1
222	— Pentru legatul a 26 cărți de pravilă. Octomvrie 7.
1.500	— Cheltuiala Vistieriei pe hârtie și altele pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
400	— Strîngătoriul cifertului al 2-lea obicinuit. Octomvrie.
184	— Pentru 120 ocă miere ce s'aŭ cumpărat pentru trebuința gpd. și s'aŭ tramiși la Galați, cu patru lei, pentru 2 putini, prin ispravnicii de Vaslui. Octomvrie.
1.113	24 Pentru chereștiua și varul ce s'aŭ cumpărat prin ispravnicii de Sucéva și s'aŭ tramiși la Botoșani. Octomvrie.
1.050	— Pentru 30 coșuri piatră ce s'aŭ cărat la Botoșani câte 35 lei coșul Octomvrie.
467	27 In cumpărătorea a 2.336 ocă fasole ce s'aŭ tramiși la Galați pentru Țarigrad, câte opt parale oca. Octomvrie.
873	— Pentru cele ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimis la Țarigrad prin dumné-lui postelnicul Ștefănahe. 1817 Octomvrie.

Lei	Bani
150	— Cheltuiala ce s'aŭ făcut în anul acesta la ezitul gârlei Prutului la ținutul Fălciului prin dumné-lui spătarul Dumitrache Bel-diman. Octomvrie 10.
375	— Pentru meremetul daerelei lui baș-bešliagasi și la dunamele Oc-tomvrie 15.
55	— Pentru satul Cornii pe cifertul al 2-lea. Octomvrie.
277	— Pentru satul Vlăsinescii de la ținutul Dorohoiului pe cifertul al 2-lea Octomvrie.
142	— Cheltuiala lui Galați-Chiatip pentru hârtie turcescă și țalte pe Sep-temvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
1.522	— Cheltuiala lui Cahfegi Bașa, însă: 1.200 Léfa sa pe opt luni câte 150 pe lună de la 1 Martie până la sfirșitul lui Octomvrie. 250 Mergerea și întórcerea sa la Galați poșta și altele. 72 Rum și zahăr ce s'aŭ cumpărat în trebuința curții gospod <u>1.522</u>
4.102	60 Pentru cele ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimis la Țarigrad prin dumné lor pârcălabii de Galați. 1817 Noemvrie.
110	— Pentru meremetul tulumbei curții prin serdarul Sava. Noemvrie-
249	114 Sameșului de ținutul Tutovei pentru condeie neimplinite la cifertul al 4-lea. Noemvrie.
207	— Cheltuiala până la Focșani a dusului cailor Gheneneralului Laptev. Noemvrie.
612	— Cheltuiți prin pârcălabii de Galați în scóterea cataturilor din salul ce s'aŭ primejduit la Sulina însă: 379 60 la 23 salahori pe 22 zile câte 30 parale. 172 60 la 10 salahori pe 23 zile câte 10 parale. 60 — Unui om ce s'aŭ trimis acolo spre paza Salului pe doué luni, Octomvrie și Noemvrie. <u>612</u>
345	— Cheltuiala la Galați prin dumné-lor pârcălabii. 1817 Noemvrie. 15 Cheltuiți pe zilele ce aŭ venit de la Brăila baș Mehendiz cu 5 ómeni. 25 Cheltuiala lui Haninoglu mergénd la Ibrăila cu cărți către pașa. 20 Unui călăraș ce s'aŭ trâmisi de la Ibrăila la Bucuresci. 285 Dobânda a 19.000 ce s'aŭ luat cu împrumutare spre ec-soflisire a doué polițe a luminatului beizade Iancul de 50.283 lei până când aŭ venit banii de la Putna. <u>345</u>
586	— Cheltuiala ce s'aŭ făcut cu catagrafia tirgului Eșii la cifertul al 2-lea. Noemvrie 28.
243	60 Pentru 24 condici care s'aŭ cumpărat și s'aŭ dat la Divan și la Logofeția cea mare. Noemvrie.
126	60 Cheltuiala călărașilor trâmisi prin pârcălabii de Galați, pe Sep-temvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Noemvrie.

Lei	Bani
252	-- Vinovaților din temniți ce au slujit în curtea gospod, pentru trei luni, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie. Decemvrie 10.
300	— Cheltuiala Hâtmăniei. Decemvrie 10.
1.500	— Cheltuiala Vistieriei pe hârtie și altele, pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
400	— Strîngătorul cifertului al 3-lea Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie după obicei. Decemvrie.
55	— Pentru satul Cornii pe cifertul al 3-lea Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
277	— Pentru satul Văsinescii asemenea. Decemvrie.
350	— În cumpărătorea de hârtie turcăscă. 1818 Ianuarie 10.
105	— Cheltuiți pentru calafatuitul a trei caice de beilic, prin pârcălabii de Galați. Fevruarie.
15	— Cheltuiala a doi neferi ce s'au trâmisi de la Galați la Iași cu trei vinovați în pricina cherestelei. Fevruarie.
300	— Ce s'au dat chirie la două care pentru ducerea calabăcurilor a ghegeneral-consulului Mons. Pini până la Focșani. 1818 Fevruarie.
120	— Pentru cumpărătorea condicilor la departamentul criminalului. Fevruarie 5.
28	— Pentru hârtia ce s'au cumpărat și s'au dat la Logofeția cea mare după cererea dumi-sale vel Logofetul. Fevruarie.
122	— Pentru legatul a 20 tomuri de pravilă ce s'au dat la Arhiereși și veliții boeri. Fevruarie.
142	-- Cheltuiala lui Galați Chiatip pe hârtie turcăscă și altele, pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Ianuarie.
120	— Cheltuiala călărașilor trâmisi prin pârcălabii de Galați, pe Decemvrie Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie.
117	42 Pentru varul și dranița ce în urmă s'au cărat la Botoșani după înscințarea dumné-lor ispravnicilor de Sucéva. 1818 Fevruarie.
902	— În cumpărătorea a 2 cai cu hamurile lor și altele ce s'au dat la un loc sciut. Martie.
856	-- Sêrdarul Ioan Cârjă spre ecsolisirea banilor ce au dat în socotela lui Halil Aga. Martie.
409	Lucrul viilor văduvei Cractinas, după cererea prea sfințitului mitropolit. Martie.
750	— Lui Lazarache nepotul lui Afendule mergend la Țarigrad. Martie 12.
354	— Cheltuiala tipografiei pentru 500 tetraje de cartofli și legatul a 100 bucăți dintru acestea. Martie.
85	— Cheltuéla stafetelor trimise la Chișinău. Aprilie 1.
95	— Cheltuéla ce s'au urmat până în Vaslui mergend spre întâmpinarea dum-sale Postelnicului Alexandru Mavrocordat din Valachia. Aprilie 15.
40	În cumpărătore a patru gente pentru călărași ce se tramit la Țarigrad. 1818 Aprilie 18.
400	— Strîngătorul cifertului al 4-lea. Aprilie.
1.500	— Cheltuéla Visteriei pe hârtie și altele, pe Martie, Aprilie și Mai. Mai.

<u>Lef</u>	<u>Bani</u>
55	— Pentru satul Cornii pe Cifertul al 4-lea. Maiü.
2.389	60 Spre ecsofilisirea socotelei pentru seul ce aü adus aicea neguțatorul Costache Papazoglu. Maiü.
72	— Legatul a 400 pentru cartofli și altele. Maiü.
128	— Pentru legatul pentru alte 20 tomuri de pravile. Maiü.
324	30 In cumpărătorea cherestelei pentru biserica Blogovișteniilor prin Ispravnicii de Suoéva. Maiü.
57	60 Pentru 1.800 funii ce s'aü trämis la Némțu.
120	— Cheltuéla călärașilor de Galați pe Martie, Aprilie și Maiü, prin dumnélor pârcälabii, 1818 Iunie.
142	— Cheltuéla lui Galați-Chiatip asemenenea. Iunie.
306	60 Cheltuéla urmatä prin pârcälabii de Galați in feluri de pricini a schelei. Iunie.
1.200	— Obicinuila cheltuélä a semei Vistieriei de la 1 Iunie 1817 și până la sfârșitul lui Maiü 1818 pentru un an. Iunie.
47.565	33 Adecä patru-đeci și șepte de miü, cinci-sute-șese-đeci și opt lei și trei-đeci și trei bani.

Adunarea sumelor.

47.769	— Haraciul țerii.
60 984	15 Baeram peșchiș.
25.000	— Rachibiiua.
3.075	— Emfiemucatezi.
25.000	— Polițele.
176.917	Camara gospod.
71.547	- Cheltuelile Vistieriei.
15.890	— Daruri la turci.
186.519	18 Zaherele trimise la Țarigrad
14.086	96 Navlu și cheltueli de zaherele.
51.211	Daruri și mili.
45.290	75 Pentru cetäți.
56.937	— Navlu și cheltueli de cherestele
111 861	— Isprävnicia curței.
66.252	— Beciul gospod.
49.986	— Menzilul.
13 037	— Beilicul.
7.800	— Cälärași i tătarii la Țarigrad.
4.007	Cheltuéla celor trimiși in trebii
17.740	— Tainaturi și chirii de case.
1 440	— Cheltuéla Postelniciei.
7.561	Comișia.
3.654	— Pitäria.
1.440	— Muhurdärie și Divictärie.
6.662	— Cupärie.
4.806	— Izcihodärie.
42.286	— Cheltuéla sërbätorilor.

Lei	Bani
4 330	— Caftanele.
14.038	— Dobânzi de bani.
4.188	— Cheltuēla prin II cămaras.
15.384	— Cheltuēla doftoriilor.
1.682	— Baeramuri.
1.260	— Scutelnicii călărașilor.
6.496	— Cheltuēla celor trâmăși prin Postelnicie.
7.500	— Botezuri.
143.276	— Lei și Scutelnici din Visterie.
7.533	— Logodne și cununii.
4.794	60 Ingropăciuni și grijă.
47 568	33 Alte cheltueli.
1.378.808	57 Adecă un milion, trei-sute-șapte-zeci și șese de mii, opt-sute-opt lei și cinci-zeci și șapte bani.

Perilipsis.

1.376.808 60 Iratul Vistieriei pe un an întreg de la 1 Iunie 1817 și până la sfirșitul lui Maiu 1818.

1.376.808 57 Ce s'aū cheltuit cu pecetluituri gospod., care s'aū și rupt.

0.000.000 03.

(Pecetea gpd.)

Veniamin Mitropolit Moldaviei, Balș Logofet, A. Balș vel Logofet.

Ca model de țidulă domnescă cu care să făceaū ruptașii Visteriei și mazilii, dăm aci următoarele acte.

Scarlat Alexandru Calimah Vodă pentru un ruptaș al Visteriei.

Noi Scarlat Alexandru Callimah, VV. Cu mila lui Dumnezeu Domnu Ţerii Moldovei.

Se face scire cu acēstă carte a Domniei-Mele pentru Lascarachi Tofan de la ținutul Tutovei, care după cercetarea ce i s'aū făcut adevărindu-se din dovețile ce i s'aū vędut, că este neam de Ruptași, și cădęndu-i-se și lui a fi la rînduiala neamului sęu, s'aū așędat cu dajdie în catastiful Visteriei la rînduiala *Ruptașilor*. Și spre încredințare i s'aū dat acēstă carte a Domniei-Mele, ca să fie cunoscut de Ruptași. — 1812 Decemvrie 23.

(L. P.)

Vel Vistier.

(Din dosul acestei hântii)

Cercetat 1820 Ghenarie

S'aū cercetat Cuza Ban.

Pitacul lui Scarlat Calimah Vodă, dat lui Pricope Piciorogă mazil.

Noi Scarlat Calimah Vv. Cu mila lui Dumnezeu, Domn Ţerii Moldovei.

Se face știre cu acēstă carte a Domniei Mele, pentru Pricope sin Ioniță Piciorogă mazil, din satul Bălăesci, ținutul Vasluiului, care după jalba ce aū dat, cercetându-se de către dumné-lui Vel Vist. și dovedindu-se că este drept ficior de mazil, și fără amestec de bir, s'aū găsit cu cale și s'aū așędat în rînduiala mazililor ou 2 lei la o dajdie, afară de hotărîta răsură câte 15 parale la leu. Drept aocia i s'aū dat acēstă carte a Domniei Mele ca să fie cunoscut de mazil.—1814 Maiu 8.

(L. P.)

Vel Vist.

TABLA DE MATERII

Cap. I. — Numirea noilor Domni. Cronologie. Mare emoțiune în Principate. Partidele politice în ele. Curentul francofil în creștere. Caragea este el candidat al Franciei? Sciri false în Bucuresci și țără. Consulii streini. De Gentz.	1
Cap. II. -- Căimăcămie. Sosirea lui Caragea la Bucuresci. Alaiuri. Arderea Curții Domnesci. Diverse evenimente	8
Principele Caragea către Talleyrand	47
Tâlmăcirea firmanului grecesc al Vizirului, răspuns la arzul ce a trimis boerii pentru fuga Domnului Caragea și pentru Măria Sa Alexandru Șuțu, ce s'a făcut Domn	74
Cap. III. — Finanțele	82
Carte de sărăritul munților	142
Cărți la toate județele pentru iratul cazanelor	142
Cărțile ce s'a dat pe acest următor an pentru cazane, 1815 Octombri 12, iratul Vorniciei	145
Cap. IV. — Țăranul sub Caragea	161
Carte de pădure poprită	171
Hrisovul locuitorilor Slătioarei de privileghiurile ce au către stăpânul moșiei și cu anafora întărită s'a hotărât în urmă, câți să fie la acest privileghiū, adecă cei vechi	180
Hrisovul sătenilor ot Dragoslavele	185
Carte de bașul gelepilor	205
Cap. V. — Óstea	207
Cap. VI. — Țigani	215
Cap. VII. — Neguțători, breslași, fabricanți, narturi, cășării. — Țirguri și bălciuri. — Pécura	218
Cap. VIII. — Boerii	242
Lucrurile ce a dat Mavrocordat logodnicei sale Catincăi, fiica Stolnicului, netăgăduite de Stolnicul cu prețul ce arată Mavrocordat	264
Lucrurile ce ȳice Mavrocordat că a mai dat logodnicei și Stolnicul le tăgăduesce	265
Veniturile vechi ale cutiei	270
Havaeturile în bani ale dumné-lor veliților Dvornici de la Vătașii plaiurilor	281
Cap. IX. — Domnul. Familia lui	284
Cap. X. — După fuga lui Caragea. Interegn la Munteni	302

Cap. XI. — Moldova la 1812. Scarlat Calimach. — Avenirea la tron. — Intra- rea la Iași	317
Cap. XII. — Despre Domnia lui Sc. Calimach după documente	321
Administrațiunea	321
Rinduiala măsurilor	324
Justiția	325
Cărți gospod pentru sudiți, cari să fie cunoscuți și cari nu	330
Cap. XIII. — Biserica și școla sub Sc. Calimach	341
Despărțirea césurilor pentru învățăturile școlei normalicesci de la bise- rica Gospod. a Sfântului Ierarch Nicolae din Iași, 14 Ianuarie	358
Cap. XIV. — Edilitatea publică sub Sc. Calimach	364
Construcțiuni. — Edificii. — Incandii. — Apă.	365
Igienă. Sănătatea publică. — Spitale. — Doctori	369
Cap. XV. — Comerțu, — industrie, — bresle, — târguri, — bălciuri, — mij- lôce de comunicațiune	376
Regulamentul zarafilor	378
Ponturi pentru rinduiala vătafilor harabagii, ce aș a se rîndui pe la țî- nuturi	389
Finanțele sub Scarlat Calimach	391
Cap. XVI. — Boerii	418
Cap. XVII. — Țeranii sub Scarlat Calimach	428
Țiganii	431
Cap. XVIII. — Din istoricul Domniei lui Scarlat Calimach	432
Pomelnic, 1819 Iulie 12, Enache Vasiliu	448
Cap. XIX. — Românii încorporați la State streine	458
Pentru hrana preoților, slujitorilor bisericesci în satele cele boeresci	461
Pentru ca să nu se amestece moșinașii la orînduelile bisericesci	461
Pentru numărul caselor cari hotărăscesc datoria moșinașului spre hrana preoților și a țircovnicilor	461
Anexe. Seama visteriei pe 1817—1818	467

Mórtea a surprins pe iubitul nostru părinte fără ca el să fi revêdut și ultima cólă din acest volum. Lectorul va ierta greșelile cari, din acéstă fatală împrejurare, aș rămas neîndreptate.

Dr. Urechia.